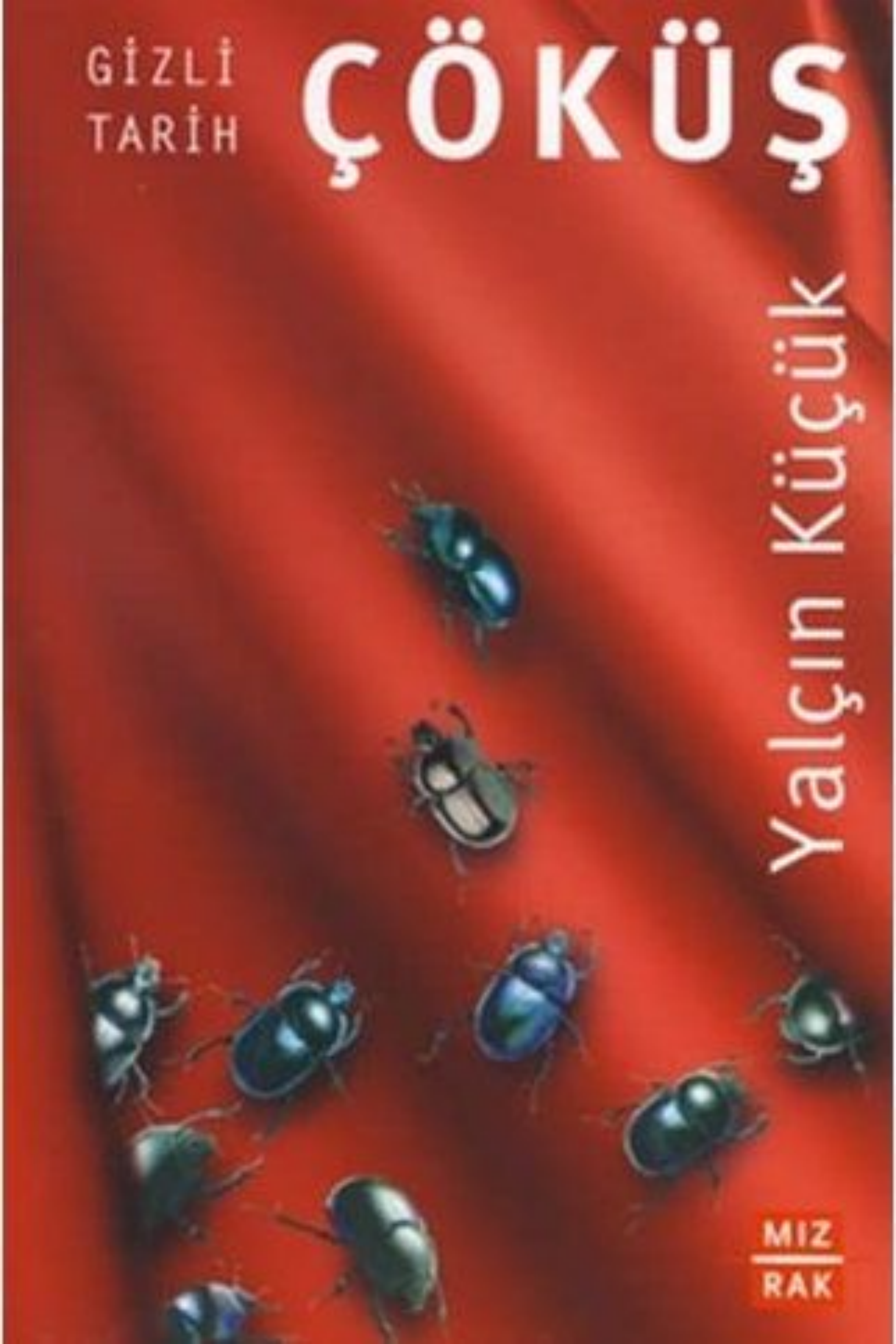

GİZLİ TARİH
ÇÖKÜŞ
Yalçın Küçük
MIZ RAK

MIZ
RAK

Mızrak Yayınları - 1

ISBN 978 605 4339 006

YALÇIN KÜÇÜK
ÇÖKÜŞ

1. Baskı, İstanbul, Ocak, 2010

Yayına Hazırlayan: Sait Çakır, Doruk Cengiz

Yayın Koordinatörü: İpek Özbudun
Kapak: Ömer Ülkenciler

Baskı: Kitap Matbaacılık Ltd. Şti.

MIZRAK
İletişim ve Yayıncılık Tic. Ltd. Şti.
Alemdar Mahallesi Salkım Söğüt Sokak
Keskinler İşhanı No: 8 Daire: 410
Cağaloğlu / İstanbul
Tel: 0212 526 23 88
www.mizrakyayincilik.com
mizrak@mizrakyayincilik.com

YALÇIN KÜÇÜK

ÇÖKÜŞ

MIZ
RAK

KATKILAR

BİRİNCİ KİTAP

Birinci Bölüm

İkinci Bölüm

Üçüncü Bölüm

Dördüncü Bölüm

Altıncı Bölüm

İKİNCİ KİTAP

Birinci Bölüm

İkinci Bölüm

ÖNSÖZ

Ben bir kitap yazdım.

Artık başka görüyorum.

İzmir'in işgali, bir lütuf ve bir kıyam başlatıcısı olmuştur. İzmir, Elenler tarafından işgal edilmemiş olsaydı, Kurtuluş Savaşı başlamayabilirdi, başlamasını düşünmemiz zordur ve başlasaydı, başladığı yerde kalması ihtimali çok yüksektir. Kitap'ta var.

Sultanahmet Mitingi bir bombadır. Miting'de Halide Edip, belki de, konuşan değil bir sözcüdür; bir eksiği mi tamamlıyordu, yoksa daha fazla mı geldi, artık bu sorularla görebiliyorum. Sözcü ile yurt savunması haykırılıyordu ve artık böyle duyuyorum.

Halide bir işaret oldu, savaşa çağırıyordu ve duydular.

◆ ◆ ◆

Ben bir kitap yazdım.

Başka bakıyorum.

Sevr Antlaşması olmasaydı, Cumhuriyet'i bu sınırlar içinde, kuramazdık.

Sevr, bir nimet'tir. Şark Orduları Komutanı Kazım Paşa ile Baş Komutan Kemal Paşa, Sevr'i mükemmel kullandılar ve oynadılar. Sevr bir oyuncak oldu, bir Ermeni Devleti kuruyordu ve Yüksek Paşalar, bunu, Kürt Şefleri'ne karşı bir tehdit haline soktular. Oyuncak idi ve şimdi çocuklar oynuyorlar.

Ermeni kıyımını içimizdeki İsrael Oğulları planladılar ve uygulamayı başlattılar; ancak Ermeniler'in bütün genç ve güzel kızlarını, tarlaları ve konaklarını, Kürt Şefleri aldılar. O halde, Sevr'den önce ve mutlaka Sevr ile Türkler ile ittifaka mahkumdular ve genç Ermeni kadınları ile el koydukları zenginliklerden kopmaktan pek korktular. Şark

Orduları Komutanı, Sevr'i, Kürt Şefleri'nin başlarının üstünde Demokles'in kılıcı misli gezdiriyordu, korkularını hoplatıyordu, müthiş'tir.

Ya Türkler'e katılacaklar ya da Ermeni gelinler ile Ermeni konaklarından olacaklar; sadakattan çok korku var.As simple as this.

Kürtler'de sadakat yoktur ve sadakatı olmayanın millet olması zordur. Bu gün daha az sadık olduklarını acı ile görüyoruz. Uzaklaşıyorlar.

Tamahkardılar ve Türkler'e mahkumdular.

El koydukları mülkleri savunmak zorundalar ve Türkler'e muhtaç oldular.

İhtiyaç, ittifakın anasıdır.

✦ ✦ ✦

Şeyh Sait kıyamı, Lozan Antlaşması'ndan sonradır.

Musul'suz Türkiye'de Ankara, Sait'in kıyamını bekliyordu; kıyam, Musul'u hediye etmiş Türkiye'de türkifikasyon'a davetiyedir.

Hamidiye Alayı Albaylarından Cibranlı Halit kıyama hazırlanıyordu, çünkü Sevr'i tarihe gömülü görüyordu. Kemal Paşa'nın kıyamı avucunun içinde tuttuğunu bilmiyordu; Kürt'tür.Politikada çocuktular, erken idam edildiğini biliyoruz.

Merzifon Amerikan Kız Koleji'nden teen-ager Ermeni kızları artık Kürt şeflerine eştirler ve Kürt bebelerine annelik yapıyorlar. Demek ki, Kürtlerin primitif akümülasyon'u realize edilmiştir. Kürt usulü ilkel akümülasyonda Amerikan kolejlerinde okuyan Ermeni kızları çoktur. Buradayız.

✦ ✦ ✦

Yazdıklarımı unutuyorum.

Yalnızca yazacağım kitaplardan heyecan duyuyorum.

✦ ✦ ✦

Kitaplar yazıyorum. Yazılmamış olanları çıkarıyorum. Yayıyorum.

Bir, Ermeni Kıyımı, İki, "Rumlar ile Sabetayistlerin Mübadelesi", Üç, Varlık Vergisi, Dört, 6-7 Eylül ve Beş, "Özelleştirme", bunlar "Primitif Akümülasyon" tarihleridirler. Başkalarının zenginliklerine zor yoluyla el koymayı anlatıyorum.

Son yüz yıllık tarihimiz mi, bir açıdan baktığımızda, ilkel akümülasyonlar tarihidir. Ve ilkel akümülasyonlar tarihi, savaşlar tarihi ile el ele gidiyor; yazımını bekliyor. "Gizli Tarih" dizisinin üçüncüsü "Savaşlar" adını taşımaktadır ve "Yahudi-Hristiyan Savaşları" işte buradadır.

Türk zenginleri mi, ilkel akümülatörlerdir ve iktisat dışıdırlar, "talancı" diyebiliyoruz. Hodgam, hedonist, korkak ve yıkıcıdırlar. Hiçbir sorumluluk duyguları yoktur.

Türk plütokrasisinin işaretleri Marx'ta değil Polanyi'de var. Polanyi'yi çok aşıyorlar.

Polanyi, Marx'tan sonradır ve önce Proudhon var, "la propriété, c'est le vol" demişti, mülkiyet mi, hırsızlıktır, anlamına geliyor. Şimdi Proudhon'u buluyoruz.

✦ ✦ ✦

Türkistler, biz Türkler ile Kızılderililer'i özdeşleştirdiler.

En zenginlerimiz, bu tarifle, en Türktürler. "Mübadil" Rumlar ve kıyıma uğrayan Ermeniler ise Türk büyük zenginlerinin Kızılderilileridirler. Primitif akümülatörler, işte bunlardırlar. Anlamaya Karl Polanyi daha iyi bir yol olmuştu; Polanyi, sermayedarların formasyonunda devleti ön plana almaktadır. Marx'ı, bu bapta eksikli buluyor ve ben de eksikli buluyorum.

Kapitalizmi fazla süslediğini düşünüyorum.

Süsünü çizmeye çalışıyorum.

✦ ✦ ✦

Plütokrasi, akepe'de kendisini bulmaktadır.

Akepe, devletin eli mahsülüdür.

Hiç kabiliyeti, hiç birikimi, hiç bilgisi olmayanlardan seçildiler. Devşirme'dirler.

✦ ✦ ✦

Cahillerden seçtiler.

Seçenler cahilleştiler.

Seçen de seçilen de bir devşirme'dir.

✦ ✦ ✦

Dinselleşme, sınıfi'dir.

Fabrika'ya şalom getirmek içindir.

Tarikat'lar şalom'un selam olduğu yerlerdir. Türki'de "sulh" diyoruz.

Türkiye'nin teslim edildiği tekke ya da dergah'tır.

✦ ✦ ✦

Ben bir kitap yazdım.

Tampon'u buldum ve tampon'u çıkardım.

Tampon'a ihtiyaçları vardı, Elenleri, Ermenileri ve Kürtleri de düşündüler. Bizi, en

iyi "tampon" buldular ve diğer adayları attılar. Tampon geleneğimiz var, 1807-1907 Dönemi, tampon tarihimiz değilse nedir, kolay olmuştur. Kolay olan mı, zayıf ve çürük olandır, şimdi daha iyi görüyorum.

◆ ◆ ◆

Tamponcuların işi bitince, "tampon" da bitmektedir.

Çöküş'ümüzde bu bitişin payını ihmal edemeyiz.

◆ ◆ ◆

Bir kitap yazdım.

İstiklal Marşı'nın Mehmet Akif Ersoy tarafından yazılmadığını çıkardım.

Mehmet Ragif, asıl adı "Ragif" idi, hiçbir yerde bu Marş'ı yazdığını söylememiştir. Yaşadığı sürece şiirleri arasına almadığını da biliyoruz. Ersoy, Marş'ta, sadece bir paravan'dır; o kadar öyle ki nerede ise 1949 tarihine kadar bir şair ve bir marş yazarı sayılmadı, 1936 yılında, cenazesine, bir bekçi dahil, devletten bir tek adem, katılmadı. Bir marşı olmadığını bildiklerini biliyoruz.

◆ ◆ ◆

Bu bir kitap'tır.

Bu Kitap'ta, Nakşibendi Tahir Efendi'nin mahdumu Mehmet Ragif'in "Karay" olması ihtimali, kuvvetli ve yüksektir. Karay'lar, Refik Halit Karay misli, Ragif ile Refik akrabadırlar, çok güzel Türkçe konuşur ve yazarlar; ama velakin, Marş'ın dili çok kötü, ağdalı ve Türkçe'den uzaktır.

Bestesi bir felakettir, hem yabandan alındığını ve hem de üstüne giydirildiğini gösterebiliyoruz.

Güftesi ile Kurtuluş Savaşı ve Türklük'ün ve bestesi ile manzumenin bir ilgisi olmadığı kesindir. Ayrıntıları, Kitap'ta var.

◆ ◆ ◆

Bu Marş'ta "Türk" sözcüğü yoktur. Türkiye Cumhuriyeti'nin, güya kuruluş marşında, "Türk" sözcüğünün geçmemesi utanç vericidir. Bunu çok daha önce göstermediğim için utanıyorum.

◆ ◆ ◆

İstiklal Marşı, bir komplo'dur.

Komplocuların listesi bu kitapta var. 1922 yılında Kazım Karabekir, Komplo'yu aşağılamıştı; sürdürmek, çöküş'e razı olmak, anlamındadır. Kazım Paşa'nın, 1922 tarihli alternatif marşında "Türk" ve "Savaş" var. Bu Kitap'ta bulmak durumundayız.

Marş, Türkler'e yabandır ve çok uzaktır; içinde "toprak" ve "vaad" var, birbirine çok yakın diziliyorlar. Kur'an ise "vaad" sözcük ve ameline hiç iyi bakmıyor. O halde ve yoksa, komplocular, barbariyat'tan mı geldiler, soru ortadadır. Kur'an'dan binasip olduklarını söyleyebiliyorum.

Marş'ı telif edenlerin, "uyduranlar" demek istiyorum, sevdiğim Türkümüz misli, "dinleri var, imanları yoktur". Ve şimdi yokturlar.

Bu kitabı okumayacak olup da meraklı olanlar için iki tüyo verebiliyorum; komploculardan birisi Halide Edip'in refik'i Adıvar ve diğeri ise Yehud Kamil Paşa'nın yetiştirmesi ve torunudur. Diğer komplocular, daha az önemli değil ve yerlerini buldular.

◆ ◆ ◆

Marş, Koçgiri'ye yetiştirilmiştir.

Koçgiri arızi bir Kürt isyanı olmuştu. İsyancılar, Sevr'e dayandılar ve Kürtler'in çoğunluğu Sevr'i tehdit saydılar, zamansız buldular ve katılmadılar; ama çok etkili olduğunu biliyoruz. O sırada bir "Pontüs Ayaklanması" ile karşılaştık. Ol tarihte Kürtleri değil Pontus'u kırdık, baş yeri Trabzon idi ve müthiş zengindi; daha sonra zenginliklerini mübadillerimize verdik.

◆ ◆ ◆

Primitif akümülatörler, mübadiller ve Kürtlerdir.

Akepe'de birleşiyorlar.

◆ ◆ ◆

Meclis'i, 12 Mart 1921 Günü, Adnan Adıvar yönetiyordu. Çok acelesi vardı, sadece "kabul edenler, etmeyenler, kabul edilmiştir" diyordu; Meclis çalışmalarında kara günlerden birisi olduğunu söyleyebiliyorum.

Marş'ın bir dörtlüğü beşlik'tir.

Demek ki, ayrıca, manzume sakat'tır. Daha derinde olduğunu yazabiliyorum; "Kitap", kitap'tır.

◆ ◆ ◆

Bir takiye daha çürüyor.
Çürüyüşümüz, bu kitap'tadır.

◆ ◆ ◆

Kitap'ta çöküş, baştadır.

◆ ◆ ◆

Kitap, kitap'tır.

◆ ◆ ◆

Bir noktayı ihmal edemeyiz; hepsi, şahane altmışlı yıllara tepkidir, sonunda iki parti çarpışıyordu. Bir tarafta "sol" vardı, Türkiye'yi daha ileri götürmek için mücadele ediyordu ve ileriyi mümkün gördüğü kesindir. Karşı tarafta "sağ" yer aldı, "sağ" muhafazacı olamıyordu ve "gerici" oldu. İleriye gidişi durdurabilmek için "irticai" yolu seçti; yıkıcıdır.

Yetmişli yıllar, "sol" ile sağ'ın, ilericilerle gericilerin savaşıdır. Gericilik bu savaşı kazanamadı; 12 Eylül 1980 Diktatoryası işte budur. Ordu, mürtecilerin eksiğini tamamlıyordu, İslam'ın Altın Çağı'nı kurdular.

Çöküş, dinselleşmektir.

Dinselliğin altın çağı, en acımasız çöküş'tür.

Dinselleşmek mi, çöküş'tür.

Çürüyüş'tür.

◆ ◆ ◆

Ne yazık, tekrarlamaktan hâlâ bıkmıyorum, 12 Eylül'den önce Ordu'nun iktidarı ele alarak görülmemiş bir dinselliği getireceğini haber vermiştim. Ne yazık, geldiler ve ben, dört ya da beş yıl sonra Orta Çağ'a girdiğimizi ilan ediyordum. Orta Çağ, aşırı dinsellik, ticaret ve sürüler düzenidir. Bunları haber verirken yüksek komutanların kemalizm konusunda iki yüzlerini de görüyordum. Yüksek komutanların en çok kemalizmden ve kemalistlerden korktuklarını biliyordum, söylüyordum ve yazıyordum.

Belgeleri "Haberci" kitabımdadır. "Haberci", bir tarihtir.

İslamizasyon, Çöküş'ün "Fesadiye" kitabındadır ve "Çöküş 2" içinde yer alıyor. Fesadiye, "osmanizasyon" bölümünü de kapsıyor; ihmal etmiyoruz. "Konspirasyon" ortadadır.

◆ ◆ ◆

Sovyetler Birliği, son çözümlemede, sosyalist yöneticilerin sosyalizme inançlarını yitirmeleri nedeniyle çökmüştür.

Cumhuriyet, kemalistlerin kemalizme inancını yitirmeleri nedeniyle çöküyordu. Bir zamanlar, yalnız başıma görüyordum ve şimdi görenlerim pek çoğalıyorlar. Bilim, ısrar'dır.

◆ ◆ ◆

Yıkıcılığın üç müdürünü biliyoruz. Bir, 12 Mart 1971 Darbesi'nin Genelkurmay Başkanı Orgeneral Memduh Tağmaç, iki, 12 Eylül 1980 Dikatoryası'nın Genelkurmay Başkanı Kenan Evren ve üçüncüsü, 3 Kasım 2002 Diktatoryası'nın Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hilmi Özkök; özetle, akepe bir diktatorya'dır. Akepe, 12 Eylül'ün mahsulü ve devamıdır; bu nedenle, Orgeneral Özkök, akepe hükümetini kurduğu zaman, bunun, yüksek komutanların otuzbeş yıldır en çok istedikleri ekip olduğunu söyleyebiliyordum. Söylediğim bir ihanettir ve demek ki yakın tarihte kemalistlerin ihanetini yaşadık; yüksek komutanlar kemalizme ihanet ettiler.

Bu üç ihanetten birisidir; a, kemalistlerin kemalizme, b, müslümanların islama ve c, meslek ve kariyer sahiplerinin kabiliyet ve birikime ihanetleri iç içedir. Belki üçüncüsü en grotesk olandır; imam-hatip okulları öğrenme kabiliyetini ve zamanla tüm kabiliyetleri yok etme yoludur, bunu görmek zorundayız. Şimdi, tüm birikimsizler ve kabiliyetsizler, tüm birikimleri ve kabiliyetleri kovuyorlar ve yerini alıyorlar. Hiçbir itiraz görmüyoruz; her işte ümmiler genel müdür ya da ayak takımları jüridedirler; meslek sahiplerinden hiç kimse buna karşı çıkmıyor ve kendisini savunmamaktadır.

Buna, meslek ve kariyer sahiplerinin bayağılaşması diyebiliriz.

Çöküş, budur.

Aforizmalar ideoloji (marksizm-leninizm)

TEZLER

y.küçük ideoloji
15 Tem. 1990 (marksizm-leninizm)

A-1 Hastalığımı daha iyi yorumluyorum.
Beyin yorgunluğu vücudun direncini alıyor.
A-2 Beynimin restorasyonu, vücudumun direncini artıracak mı?
B-1 Sovyet sisteminde ideoloji çöktü.
Marksizm-Leninizm hareket ettiren bir bakış olmaktan çıktı.

C-1 Neden?
C-2 Yoksa M-L sadece ileriye doğru bir güç mü?
C-3 Savunmada çöküyor mu?
D-1 Öyleyse, içinde karşı sistemin unsurları var.

Y.Küçük, Aforizmalar, Ankara, 2008, s.101

Bu tespitlerin, Sovyet Birliği şeklen çökmeden önce, yapılması benim için de ilginçtir, ideolojinin çöküşünü, düzenin çöküşü izlemişti. Her halde, bunu, Türkiye'den baktığım için görebiliyordum; iki nokta var, birincisi, beynin zayıflaması düzenin çürümesi ve çöküş yoluna girmesi anlamındadır. Güzel, o sıralar kronik bir rahatsızlığımdan çıkarak ideolojiyi anlıyordum.

Bu ise, ikincisi, ideolojinin içinde yabancı unsurlar olmasıyla açıklanabiliyor; kemalizm, başından itibaren, kendine yabancı elemanlarla yüklüdür. Zaman içinde, sürekli olarak, kendisine yaban, başka bir söyleyişle, barbar unsurları almakta hiçbir tereddüt etmiyordu. Sürekli zayıflıyordu ve her halde sürekli bir çürüyüşten söz edebiliyoruz.

Has Kemalizm dönemini, 1926-1936 olarak kabul edebiliriz.

Ancak bu dönemde de tarikatların kapanmadığını artık ve netlikle bilmek durumundayız. Gizli Tarih'in birinci kitabında hiçbir dönemde Mevlevihanelerin kapatılmadığını göstermiştim. Şimdi, Mehmet Akif vesilesiyle Tacettin Dergahı'nı öğreniyoruz; Özbekler Tekkesi'nden çıkanlar Tacettin Tekkesi'nde buluştular. Bunlar tarikat yerleridirler ve tarikatlar'da da, İslam ile musevilik, daha doğrusu sufizm ile kabala birleşiyordu. Demek ki kadroları buluyoruz, çoğunluğu dergahlardan kalkıyorlar ve tekkelerde yatıyorlar.

Bunlara, 1930 yıllarının ortasında Yunus'u ekliyoruz; bir hurufi'dir, diyebiliyoruz. Bütün kitaplarımda karşı çıktığım bu eklenmeye, şimdi, İsrael sahip çıkmaktadır. Demek, her yerde tarikat var ve varlık, başlardadır.

1949 yılında ise iki gelişme ile karşı karşıya geldik; bir, Sebilülreşatcı Şemsettin Günaltay başbakandır. İki, Türkiye, yeni kurulan İsrael Devleti'ni tanımaktadır. İkisi için de bir zorunluluk yoktu; ama ben, yine de, "İki İ" adını veriyorum, israelleşme ve islamlaşma, hep birliktedir ve ele ele geliyorlar. Ve çürüyüş hücrelerini artırıyorlar ve çöküş ilerlemektedir. Bu, yeni bir tarih'tir.

◆ ◆ ◆

Ben bir kitap yazdım. İçinde gizli ve yeni tarih var.

◆ ◆ ◆

Peki "komşu" sovyetizm mi, bir ütopya idi, Sovyet düzeni, bütün eksiklikleri ve sorunlarıyla beraber, gerçekleşmiş bir ütopya ve hatta gerçek bir rüya oldu. Böyle düşünebiliriz ve tabii ben öyle düşünüyorum. Ancak diğer taraftan, bir "indian summer" mı ve hatta bizi gerçek dünyadan uzaklaştıran, global çöküşümüzü görmemizi önleyen bir rüya mı, yine rüya'ya geliyoruz. Öyle olsa da insanlığın en uzun ve en gerçek rüyası'dır. Ve pek hoş, insanlığın çok büyük bir bölümü içinden yaşadı ve biz dışından yaşadık.

Çöküş mü, hem milli ve öncelikle de sınıfi'dir.

Hiç unutamayız, Şahane Altmışlı yıllar için "never again" dediler. Altmışlı yılların sonunda, "15/16 Haziran" var, iki gündü ve bu iki günde İstanbul, proletaryanın eline düşmüştü; büyük korkudur. Bu korku ile fabrikalara "sulh" getirmek istediler, bu İslamlaştırmadır; işçileri çıkarıp yerine sürü dizdiler; islamlaştırmaya ihtiyaç var. Sovyetizm ile bir rüya'ya panzehir saydılar. Hepsi bu kadar basittir; ben bir kitap yazdım ve artık ben görüyorum.

Bütün büyük fabrikaların proleteryaları iki gün İstanbul'u tuttular.

◆ ◆ ◆

Akepe, İsrael ve Yüksek Komutanlar ve başta Aydın Doğan, çok büyük zenginlerin icadıdır. Bir icattır; akepe'nin baskısı dedikleri içlerindedir. İsrael ile plütokrasi'nin diktatoryası altındayız. Akepe bir vesiledir; zenginlerin, tutarsızlığı sevdikleri bir dönemdeyiz.

◆ ◆ ◆

Ama şimdi bakıyorum ve düşünüyorum, hangisi daha gerçek idi; sovyetizm mi, yoksa Camus'nün Veba'sı mı, Sartre'ın Bulantı'sı mı, gerçeğe hangisi daha yakındı ve hangisi daha gerçek ya da "kalıcı" kaldı, şimdi sorabiliyorum. Ve artık daha iyi görebiliyorum, bizler ikisi arasında parçalandık. Bizler mi, atalet ile isyan arasında bölündük ve ben imalat hatası olduğum için bölünmeden kalabiliyordum.

Sovyet Düzeni'nin çöküşü mü; eninde-sonunda 1789 Sistemi'nin sonudur ve globalizm, bu sonu kalıcı yapma anlamındadır. Şöyle de söylenebilir, Devrim'in tarihi 1789 yılında başlıyordu ve 1991 yılında sona ermektedir. Devrimleri hep aymazlık ve çapulcu dönemleri izliyorlar.

◆ ◆ ◆

Bir çapulcu dönemindeyiz.

◆ ◆ ◆

Bizde kanlı darbe, bundan, 1991 yılından, iki yıl sonra oldu; gününde "darbe" dedim

ve sonunda "İsrael Darbesi" tesmiye ediyordum. Üç büyük adam, Mumcu, Bitlis ve Özal bu dönemde öldürüldüler ve Madımak'ta yarım bölük aydın yaktılar. Yakışın tabanında korku ve sevinç var.

◆ ◆ ◆

Bizler mi, çok azdık ve çok güçlüydük, hem çöküşü sezebiliyor ve 1789 düzeninin sona erdiğini hissediyor ve hem de ütopyaya bağlanıyorduk. Yalnız aramızda bir fark vardı, Onlar, Camus ve Sartre, ütopyadan uzak ve rüya'sızdılar, yaklaşınca kaçıyorlardı ve biz güçlüklerinden ve bozukluklarından yılmıyorduk, daha çok arıyorduk ve daha çok yaklaşıyorduk.

Doğu'daydık.

Camus mü, Veba'da Orta Çağ'ı yazıyordu, Orta Çağ bir cendere misli üzerimizdeydi ve bizi boğuyordu. Hem boğuluyor ve hem çöküyorduk, insanlıktan çıkıyorduk. Gizlice Kafka okuyorduk, Kafka ile böcek oluyorduk; "çöküş" mü, insan iken, insan olmaktan çıkıp, "böcek" olmaktır.

Tabii Soğuk Savaş yıllarında bu kadar net göremiyorduk, Soğuk Savaş'ın yıkıcı ve boğuculuğunu kalıcı sayamıyorduk ve daha çok koşuyor ve daha çok arıyorduk. Belki de şimdi sandığımızdan daha net görüyorduk ve bu nedenle, aydınlanma ile ütopyaya koşuyorduk. Sığınıyorduk, bu daha doğru söyleyiş'tir.

Sığınaksız olmak, boğulmaktır. Boğulmamak için sıçrıyorduk.

◆ ◆ ◆

Genç Cumhuriyet, kemalizm'e sığınmamız, gücünü ve kadrolarını abartmamız ve yanımızdaki ütopya, global çöküşü görmemizi engelliyordu. Camus ve Sartre'dan daha talihli olduğumuza inanıyorduk ve belki de daha talihsiz çıktık.

Dinselleşme, insanları, böcek yapmaktır. 15/16 Haziran'dan sonra, kemalist komutanlar, böceklere aşık oldular. Önceleri seviyorlardı ve artık aşıktırlar.

Kırk yıldır kemalist kadroların ilkesizliği ve oynaklığını dillendiriyorum.

Bunu, bir karşıtlık olarak anladılar.

En çok dillendirdiğim tarihte dahi, "kemalizm bizi ileriye götürmez ve biz kemalizm'den geriye düşmeyiz" dediğimi unutuyorlar. Ben oradayım.

Bugün daha yakınız. Çünkü 1918 yılındayız.

Yakınımızda olan sol kemalizm'dir.

◆ ◆ ◆

Sevdiğimin dini var, imanı yoktur; bir Osmanlı türküsü, diyebiliriz.

Kemalistler için söylediler.

◆ ◆ ◆

Albert Camus, çok öğreticidir, "Yeni" Dünya'ya, Amerika'ya gidince daha çok boğulmuştu. Bunu çok sonradan öğrendim ve ben de Camus'dan onbeşyıl kadar sonra, Amerika'ya, Yale'e, gidince, duramadım, kaçtım. Orada, en şöhretli iki üniversitesinin birinde de olsa, daha hızla ahmaklaşacağımı anladım. Anladığım yerlerden kaçıyorum.

Ahmaklaşmak mı, böcek olmaktır, sürüleşmektir.

Bugün her yerde sürüler var.

◆ ◆ ◆

Bizans'ın çöküşündeyiz.

◆ ◆ ◆

Bu düzende ancak kaçarak yaşıyorum.

Mücadele etmek mi, kaçış türüdür.

Hem Kafka ve hem Camus, bize pek ters etki yaptı, daha çok aradık. Daha çok koştuk.

Daha az yıldık ve daha doğrusu yılmadık. Gelecek'e, gerçek rüya'ya koştuk.

Huxley'de sovyetizm'i hiç görmedik.

Aldous Huxley'in Cesur Yeni Dünya'sı, Yirminci Yüz Yılın en önemli kitaplarından birisidir. 1930 yılında yazılmıştı, bana tekeliyet'i öğretiyordu. Yeni Dünya, bir bayağılaştırma imalathanesi idi, okuduk.

İmalat hatası olmayı öğrendik.

Hataların en sevindiricisidir. Tekeliyet'te imalat hatası olabilmek, bir hürriyet kapısıdır. Kapıdayız.

◆ ◆ ◆

Orta Çağ'da yaşadığımızı, yirmi beş yıl sonra ve yirmi beş yıl önce formüle edebildim. Türkiye'de çok geç ve dünyada çok erkendir. Bu formülasyon, benim hesabıma göre, dünyada ilk'tir. Ama önemli olan Türkiye'dir ve benim dünyam'dır. Genişletmeye çalışıyorum, gelecek'te olacaktır. Peki "gelecek" mi, çöküş'ün zıttıdır. Çünkü çöküş, gelecek'in bittiği yerdir.

◆ ◆ ◆

Çok hoş, Orta Çağ'da "gelecek" yoktu ve sadece "rüya" var. Orta Çağ insanı gelecek'ten korkan ve dolayısıyla gelecek'i düşünmeye cesaret edemeyen bir canlıdır; çünkü "gelecek" belirsizdir, sadece korku uzayı ve Tanrı'nın timarı'dır. Bu nedenle Orta Çağ'da

"insan" gelecek'i sadece rüya'da yaşayan yaratıktır ve sürü'dür, böcektir.

Sürü mü, böcek mi, geleceği olmayan ve sadece an'ı yaşayabilen insan'dır. Demek ki böcek'le insan arasında gelecek var.

Böcek-insan, gelecekten korkan canlıdır ve tekrarlıyorum, Orta Çağ insan'ı için gelecek belirsizdir ve belirsiz olduğu için Tanrısal'dır, düşünülmesi ve konuşulması yasak ve günah'tır. Sadece rüya'da yeri var. Bu nedenle Orta Çağ'da rüya tahlilleri ve rüyacılar çok önemlidirler ve iyi para kazanıyorlar. Bunlara göre, rüyada kurt görmek, sarakenlerin, "şarkiyun" ya da "Türk" diyebiliriz, kapıda oldukları anlamındadır. Korkunun yere indiği ve canlıların Tanrı'ya yalvardıkları zamandır.

Öyle mi ve öyle, Orta Çağ'ın büyük dillerinde "gelecek" yapısı yoktur; "geleceğim" diyememektedir. Biz "var gelmek" diyebiliyorduk; bir yarım formül, diyebiliriz ve göçebe içgüdülerimize borçluyuz. İleri kavimlerde ise bu gelecek, çok sonradan, belirsizliği yenme ile birlikte çözüldü ve "gelecek" uyduruldu. Çok hoş ve uydurulduğunu şuradan anlıyoruz, İngilizce "will", Fransızca, "vouloir" ve İranca "hastan" fiilleri ile yapıyoruz ve hepsi de "istemek" anlamındadır. Gelecek, istemek'tir.

◆ ◆ ◆

İnsanlarımızın "çalmak" ve "yatmak" dışında istemeyi tümden unuttukları bir çağdayız.

Şimdi Orta Çağ'dayız.

İstemeyi ve irade'yi yitirdiğimiz tarih kesitine çökmüş haldeyiz.

Çöküş hali'ndeyiz.

Rüya, artık dizi'dir. Geleceğimiz ve irademiz artık dizidedir.

Orta Çağ'da papaz ile cellat bir çifttiler ve birlikte geliyorlardı. Şimdi dizi dizi magazin ile intihar eleledir. Dizilerin intiharları artırdığı veya azalttığı tartışmalıdır; ancak kolaylaştırdığı kesindir. Müthiş ilginç ve müthiş "iyi düşünülmüş" intihar ve ölüm okuyoruz. Yaşamanın hiçbir değeri kalmamıştı; en kolay şekilde ölüyor ve öldürüyoruz.

Öyleyse tam çöküş halindeyiz.

◆ ◆ ◆

İnsanlarımız şimdi her akşam grup halinde dizi dizi rüya seyretmektedir.

İstemek şimdi sadece "coucher" etmektir.

Fransızca bu sözcük, hem yatmak ve hem de "yatmak" demektir. İkincisi cinsel ilişki anlamına geliyor ki rüyada ya da dizide, artık tek "istemek", yatmaktır. Demek ki çöküş'teyiz ve her gece Türkler, grup halinde, gencecik kızların, "yatmak" fiili için çevirdiği dolapları seyrederek boşalmaktadırlar. Gazete ve televizyonların magazinleşmesi işte bu nedenledir ve bu nedenle televizyon yıldızları mama'lardan seçilmektedir. Orta Çağ ile tekeliyet arasında ortaklıkların birisi de dolap çevirmenin yaşamanın ve iktidarın anah-

ORTA ÇAĞ SENDROMU: ACI'DAN HAZ ALMAK

Atlamayınca "Yuh" çektiler

Gece yarısı TEM'de trafiği 1.5 saat kilitleyen boyacı Mehmet Ermiş'i, trafik tabelasından indirmek kolay olmadı. Ermiş'in şov yaptığını gören vatandaşlar, "Atla atla" diye tezahürat yaptılar, intihardan vazgeçince de "Yuh" çektiler.

'Atla atla' diye tempo tuttular

Hürriyet Gazetesi: 3 Ocak 1999

tarı olmasıdır. "Dolap" sözcüğünü, "komplo" kelimesinin Türkçesi olarak sayabiliriz. Tekeliyet ile dönmektedir ve yerini buluyor, buradayız.

◆ ◆ ◆

Orta Çağ mı tekeliyet mi; bir, dinselleşmedir ve iki, tüccar ve kervan çağıdır. Üç bütün birikimlerin kazınmasıdır ve tüm kabiliyetlerin tükenmesidir. Eğer sadece kabiliyetsizliğin yükselişi olduğunu söylersek, Orta Çağ'a dönüşü ve tekeliyet'e çıkışı anlatmış oluyoruz. O halde tekeliyet, kapitalizme atfedilen bütün niteliklerin reddi anlamındadır.

Kapitalizm, kabiliyetlerin önünü mü açtı, yoksa, kabiliyetlerin yükselişinin gayri meşru çocuğu olarak mı doğdu; ortaya atıyorum ve bırakıyorum.Bunun yerine Marcuse'nin tek boyutlu insan tespitini temellendiren kavramını, "desublimation", ekliyorum. "Bayağılaşma" diyebiliriz, her yerde "bayağı" var ve sadece bayağılar yükselmektedir.

OECD'NIN 'GELİR DAĞILIMI' RAPORUNA GÖRE:

Magazin olmasa sosyal patlama olur

1970'lerden günümüze gelir eşitsizliği arttığı halde sosyal patlama riskinin azaldığına dikkat çeken OECD raporunda, bu durum 'magazin etkisi'ne bağlandı

NEDİM ŞENER

Önceki gün açıklanan "Eşitsizlik büyüyor mu?-OECD Ülkelerinde Gelir Dağılımı ve Yoksulluk" raporunda, 1970'lerden günümüze gelir eşitsizliği arttığı halde sosyal patlama riskinin azaldığı, bunun da önemli ölçüde 'magazin etkisi'nden kaynaklandığı ifade edildi.

OECD'nin üye 30 ülkeden 24'ünü kapsayan gelir dağılımı konulu raporda, geliri en adil dağıtan ülkenin Danimarka olduğu, bu ülkeyi İsveç'in izlediği açıklanmıştı. Aynı raporda Türkiye Meksika'dan sonra gelir dağılımı en bozuk ülke olarak yer almıştı. Söz konusu raporda, gelir dağılımının giderek bozulduğuna dikkat çekilirken, bunun sosyal patlamaya yol açma riskinin de azaldığı ifade edilmişti.

Yoksul hayalle rahatlıyor!

Raporda, bu konuda dikkat çekici bir tespit var. OECD'ye göre, sosyal patlamaya yol açmama nedenlerinin başında 'magazin etkisi' geliyor. Raporda, yoksul kesimlerin magazin yoluyla süper zenginlerin gündelik yaşamlarını okudukları ve kendilerini de öyle hayal ederek rahatladıkları, bundan dolayı da zengin yaşamlarına karşı tepki duymadıkları belirtiliyor.

Raporda şöyle deniliyor: "Bu raporda OECD'nin 30 gelişmiş ülkesi incelenmektedir. En azından 1980'li ve muhtemelen 1970'li yılların ortasından beri gelir eşitsizliğinde bir artışın devam ettiği ortaya konulmaktadır. Gelir farkının açılması, ülkelerin 'tümünü değil' ama çoğunu etkilerken, eşitsizlikteki fark toplumun çözülmesi hakkındaki söylemi haklı çıkaracak kadar değil.

Verilerin gösterdiğiyle insanların kuşku duymadan inandıkları arasındaki bu fark kısmen -gitgide çok daha fazla zenginleşen ve bunun sonucunda medyanın çok fazla ilgisini çeken mülti milyarderleri (süper zenginleri) okuduğumuz- "Hello magazin etkisi" denilen şeyi yansıtmaktadır."

Rapor, yukarıdaki karikatürde yer aldı.

ILGİNÇ... ZENGİN VE YOKSUL ARASINDAKİ FARK BİZİM DÜŞÜNDÜĞÜMÜZ KADAR BÜYÜK DEĞİLMİŞ

MİT farklı düşünüyor

Hatırlayacağınız gibi, 2000 yılında, dönemin Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) Müsteşarı Şenkal Atasagun, gazetecilerle yaptığı bir sohbette, Televole programlarını eleştirerek, "Televole programlarının, sosyal tepki ve huzursuzluk açısından MİT tarafından sorun olarak algılandığını" söylemişti. Atasagun, "Varsayalım, Ankara'nın varoşlarında yaşayan, altı çocuğu olan ve akşam evine ekmek götüremeyen birisiniz. Akşam televizyonunuzu açtığınızda televole programlarında 60 kişinin nasıl yaşadığını görüyorsunuz. Siz olsanız ne düşünürsünüz? Ben bu durumda olsam, belki de komünist olurdum" demişti.

Hürriyet Gazetesi: 23 Ekim 2008

---

* The conquest and unification of opposites, which finds its ideological glory in the transformation of higher into popular culture, takes place on a material ground of increased satisfaction.This is also the ground which allows a sweeping *desublimation.*

Herbert Marcuse, One-Dimensional Man, Beacon Press, 1964-1972. pp. 71-72

Dinselleşme ve magazinleşme, desüblimasyon ya da bayağılaşma ile aynı anlama gelmektedir. Tekeliyet'te hedef bayağılaşmadır; dinselleşme, öğrenme dürtüsünü ortadan kaldırma ve genel kabiliyetsizleştirme mekanizmasıdır. Tarikatlar, kabiliyetsizlerin yükseltilmesi yoludur. Akıl'a düşman, artık iktidarın kapısında bir tek parti olarak anlayabiliriz.

◆ ◆ ◆

Peki "Gizli Tarih" mi, dizilere karşı bir dizi'dir.

Daha önce "Gizli Tarih" olan bundan böyle "Gizli Tarih 1" ve "Kuruluş" olarak düzenleniyor; masala eklemeler var. "Gizli Tarih 2" için "Çöküş" kavramı uygundur; ancak "Çöküş" de "1" ve en azından "2" olmak zorundadır ve "Çöküş 2" için de önemli ölçüde "hazır" diyebiliriz. Bütün "Çöküş", üç kitaptır, "barbariyet" ki burada yer alıyor ve "fesadiye" ile "kıyamet" kitapları geliyor; Fesadiye'de, "islamizasyon" ile "konspirasyon" ve "osmanizasyon" fiillerini işliyorum. "Kıyamet" kitabı ise daha çok Gül'ü el alıyor, Çankaya Köşkü'ne çıkışın hukuki meşruiyetten yoksun olduğunu tekrarlıyoruz. Tabii köken tartışması kaçınılmazdır; Ermeniyet iddialarını kabul edemiyorum, bizde Ermeni kökenlilerin önemli yerlere gelmeleri imkansızdır ve hiç yükselemezler ve bana yazdığı "ben sabetayist değilim" mektubunu inceliyorum. Doğaldır ve zamanı gelmiştir, demek durumundayım.

◆ ◆ ◆

Benim sabetayizm araştırmalarım, "Şahane Altmışlı" yıllarda hep ileri sürülen kabiliyetlilerin yükselemeyeceği ve dolayısıyla düzende bir "deseleksiyon" olduğu yolu tezin, yenilenmesi ve geliştirilmesi yönünde bir uygulamadır. Ve çok çarpıcı sonuçlara ulaşıyoruz, araştırmanın ilerlemesiyle ortaya çıkanlar, bizi, deseleksiyondan daha çok bir "seleksiyon" sürecine götürüyor. Önemli ve yüksek yerlere sadece sabetayistlerin gelmesi, bir "seleksiyon" ve hatta bir gizli örgütlenme anlamındadır. Yavaş yavaş clandetine örgütlenmeye ulaşıyoruz. Heyecan verici bulgular ve bir "disiplin" ile karşı karşıya geldiğimizi söyleyebiliyorum.

Yine tekrardır, İsmail Cem'in cumhurbaşkanlığını önlemek amacıyla başladım, hiç saklamıyorum. Ülke yararına bulmuyordum ve Washington'un tercihi olduğunu tesbit ediyordum, sabetayist olduğunu gösterirsem, seçilmesini önleyebileceğimi düşündüm, göstermek zor olmamıştır. "Şmail" ya da "Yışmail" adı tevratiktir, "O Şema", en büyük duaları; "duy" veya "duyar" demektir. Abraham'ın, Hacer'den, İbrani aslı "Hagar" ve daha doğrusu "Agar" ya da "Ağar", doğma oğlunun adı Yişmail ya da İsmail'dir, bu ismi "duyar" olarak da kullanıyoruz. İpekçi'nin İbrani karşılığını ise "Kazaz" ya da "Kazez" olarak biliyoruz. Kolay olduğunu söyleyebiliyorum.

Abraham'ın Sara'dan doğma oğlunun adı ise, bu arada not ediyorum, Çöküş'te var,

Milliyet Gazetesi: 7 Haziran 2005

YALÇIN KÜÇÜK, ABDULLAH GÜL'Ü KIZDIRDI

'Sabetayist(*) iddiası vahim'

* Osmanlı döneminde önce kendisini Mesih ilan eden, sonra idamdan kurtulmak için Müslümanlığı seçen, ancak kendi inanç ve ibadetlerini gizlice sürdüren Yahudi Haham Sabetay Sevi'nin izinden gidenler...

Dışişleri Bakanı Gül, *kitabında kendisinin ve eşinin Sabetayist olabileceğini öne süren Prof. Küçük'e sert bir mektupla yanıt verdi*

'Nisa adı İbranice'

PROF. Dr. Yalçın Küçük, "Tekeliyet 2" adlı kitabında, Abdullah Gül ve eşi Hayrünnisa Gül ile ilgili bazı iddialarda bulundu. Küçük, Hayrünnisa Gül'ün 12 Eylül darbesinden sonra örtündüğüne dikkati çekerken, 'Nisa'nın İbranice kelime olduğunu vurguladı. Kitapta, "Kayserili Abdullah Gül'ün Sabetayist olması mümkündür" ifadesi yer aldı.

ÖZEL HABER

'Keşke bana sorsaydınız'

ABDULLAH Gül, Küçük'ün iddialarına 5 Mayıs tarihli mektubunda şöyle yanıt verdi: "Bahsi geçen iddiaların tümü yalandır. Bir bilim adamı olarak böyle hassas konulara daha ciddi yaklaşmanızı beklerdim. En azından bir asistanınızı bu konuları araştırmak üzere görevlendirebilirdiniz. Kaldı ki, ben de sizin bu konudaki her türlü sorunuza cevap verebilirdim." >>Sayfa 18'de

bir "Karay" olan Ahmet Davutoğlu'nun eşinin adı da Sara'dır, İsak ya da Yisak'tır ve Türkçe karşılığı "Gül" olup, "güler", hande, "gülüş" ve "gülen" türevleridirler. Demek ki "gül" ve "gülen" köken olarak birbirine yakın duruyorlar.

◆ ◆ ◆

Burada geliştirdiğim disiplini, adına isim-bilim ya da onomastique dense de, ben, bir araştırma yöntemi olarak görmeyi tercih ediyorum, bir açıdan, Newton ve Marx'ın geliştirip kullandıkları tekniklere benzetebiliyorum. Her ikisinin de bir entite'ye eklenen ya da çıkarılan çok çok küçük değişikliklerden hareketle çok büyük düzenlere ulaştıklarını biliyoruz; Newton hem limit'i ve hem de cosmos'un yasalarını bulmuştu ve Marx aynı yolla hem değer yasasını ve hem de toplumsal-tarihsel gelişme kanunlarını çözebilmişti. Benimki o kadar iddialı görülmeyebilir; yöntemsel açıdan sadece bir uygulamadır, ancak en azından son yüz yıllık tarihimizi alt-üst ettiğini söyleyebiliriz.

Bir İslami bilgileri yüksek dostum, bana, daha çalışmalarımın başlarında, "bu halının yüzü parlak, ama tersini çevirirseniz düğüm düğümdür, siz bize bu düğümleri gösterdiniz" demişti. Şimdi halının düğümlü tarafı üsttedir ve halımıza bakınca yalnızca düğümleri okuyoruz. Bu arada islamın judaize olduğunu da hatim eyliyoruz. İslamistlerin, başlarında çok sevdikleri sabetayist araştırmalarına artık düşman kesilmelerinin düğümünü de burada buluyor ve çözüyoruz.

Sosyal bilimlerde toplumsal ve tarihsel maddenin komplike olması, ilk bakışta, araştırmanın ilerlemesini engelleyici olabilmektedir; buna mukabil, belli güçlükler çözülerek geride bırakılınca ilerleme çok daha çabuk olabilmektedir. Şöyle de söyleyebilirim, araştırmalarımın başlarında ve özellikle geçen yüz yılda, islamistlerin, araştırmalarımdan çok büyük heyecan duyduklarını ve alıcı olduklarını biliyoruz. Ancak bir yandan akepe'nin İsrael ve sabetayist tercihleri ve benim, islamın judaize ve tarikatların islamo-judaik yapılar olduklarının anlaşılması bir dönüş noktasıdır. Bulgular açıldıkça islamistler saçıldılar, hem sabetayizm çalışmalarına ve hem de bunun bir türevi sayılan köken tespitlerine şiddetle karşı çıktılar. Bu hem judaizasyonu kabul ve hem de kendilerini red anlamındadır.

Çok hoş, disiplin mi bilim mi, artık pek önemli görünmüyor, bilimselliğin demir yasaları işliyor ve akepe'nin hiçbir önemli post'a, bu disiplinin dışında bir atama yapmamış olduğunu tespit edebiliyoruz. Ahim'e, I. Karakaş'ı, Vatikan'a, Kenan Gursoy'u, Papa'nın cenaze törenine N.Hotar'ı, dışişlerine A.Davutoğlu'nu ataması disiplinin pek köklü olduğuna işarettir. Bu işaretlerle de islamın içi boşalmaktadır; dışı kalmaktadır.

◆ ◆ ◆

Ben bir "Kitap" yazdım.

İbraniyet'te "Karaim", Batı'da "Karaid" ve Rusya'da ve bizde "Karay" diyoruz. Bu

kitapta Karaylar'ı ve dillerini de ele alıyorum, başka yerlerde daha da geliştiriyorum. Akepe'de çokturlar.

Karaim'in kurucusu Anan Bin Davud idi, Anan, "Bulut" demektir, "Bin Davud" ise "Davudoğlu" olmaktadır. Ahmet Davutoğlu'nun bir " Karay" oldüğundan kuşku duymak için bir nedene sahip değiliz. Geldiği yere sadece Karay olduğu için gelmektedir. Karay'ların tarihleri İbraniyet'tedir.

✦ ✦ ✦

Bu bir Kitap'tır.

Churchill, büyük bir emperyalist ve tahtın savunucusu idi, Çanakkale'de yenildi ve sonra bir "tampon" peşine düştü, İzmir'in işgaline şiddetle karşı çıkıyordu. Atina ile savaşı dahi göze aldığını artık biliyoruz. İzmir'e çıkışı felaket saydığı kesindir. Çıktılar, İngilizler, arkalarını boşalttılar.

Büyük Taarruz başladığında Elenler'in arkası boştu. Deniz vardı ve dökülecekledi ve "döktük". Churcill'e borcumuz, sanıldığından, büyüktür. Kitap'ta var.

İngilizler'in güzel bir sözü var, all the children look like each other, they, in turn, look like Winston Churchill, diyorlar. Bütün bebekler birbirine benziyorlar ve onlar da Churchill'e benziyor, budur. Nazire yapabiliyorum.

Bütün Kırımlılar için, bunlar içinde Karaylar'ı kastediyorum, şunu darp edebiliyorum, "bütün Karaylar birbirine benzerler, onlar da Kaya Çilingiroğlu'na benzer" diyebiliyorum. Çoğu, sela-i cıfıt'dan geldiler, "aslı" ile "sıla", sela'yı "sıla" okumak yerindedir, "kale" ya da "kaya" anlamındadır; "Sela", İbrani olup "kaya" ya da "kale" demektir, "kaya" adını çok seviyorlar ve o kadar öyle ki Kaya'nın babası ve oğlu da Kaya'dır. Bu tür isim koyma ile sadece İbraniyet'te karşılaşıyoruz. Davudoğlu, Çiçek, Kaya Çilingiroğlu, tabii Sabri Ülker, ne kadar birbirine benziyorlar. Endogami'yi uyguladıkları için Sela-ı Cifid yüzlerini koruyorlar.

Amerika'da Yahudiler, "sıla" değil "sela" yazıyorlar. Aslında "selah" daha doğru yazımdır; bilim ise bilimdir. Uzundur, Kızılderilileri izliyorlar.

Peki Davudoğlu mu, geldiği yere Karay olduğu için geldi, başka kabiliyetini göremiyoruz ve bir de Sabri Ülker'in kızı ile dünür ilişkisini kurdular. Kitap'ta var ve "kitap", bir tür ekonomi politik olarak da okunabilir, tavsiye edebiliyorum.

Şehirli taklidi yapan bir köylüdür.

✦ ✦ ✦

Diktatorya'dır.

Seleksiyon var.

İbraniyet, hiçbir zaman, Türkiye'de bu ölçüde diktatoryal olmamıştır. Ezilenleri sürüleştirmek zorundadır ve islama muhtaçdırlar.

◆ ◆ ◆

Ezen ve ezilen ayrı kavimlerdendir.

◆ ◆ ◆

Yaptığı işin doğruluğuna ve açtığı kapının zenginliğine inanan her araştırmacı misli, küfür ve alaylara cevap vererek hiç zaman kaybetmedim. Sadece yürüdüm; iki gelişme var. Bir "bilim" halklaştı; halk araştırmacı oldu, demek istiyorum. Üniversite ki mensuplarının kısmı azamisi sabetayisttirler, küfretti ve sadece cehaleti savundular. Bu ne cehalet ve aymazlık, bu disiplini, onamstique, ben icat etmedim, benden çok önce vardır, Freud kullandı, Babinger atıf yaptı ve 1950 yıllarında Profesör Fuat Köprülü, Türkiye'de onomastique disiplinini başlattığını dahi ileri sürüyordu. Yapamadı, imkansızdır, hem yabancı dil bilgisi, bu arada Farisi ve hem de genel tarih ve özellikle dinler tarihi malumatı kıt idi; geliştirmek benim omuzlarıma düşmüştür.

Yayına yeni başlayan "Habertürk" Gazetesi'nin önde gelen yazarları da onomastique araştırmalarına şiddetle karşı çıktılar ve çıkıyorlar; ancak "Ahmedinejad Yahudi Çıktı" önemli haberini yayınladılar. Habertürk'ün aktardığı İngiliz Daily Telegraph Gazetesi'ne göre İran Cumhurbaşkanı'nın daha önceki soyadı "sabourjian" idi ve bu ise İran'da İbraniler tarafından taşınan bir aile adıdır ve bu nedenle Ahmedinejat'ın İbrani asıllı olduğuna hükmedilmektedir. Demek ki bu disiplin işlemektedir, buradan devam ediyoruz.

Söyleyeceklerim var, bir kez, benim geliştirmeye çalıştığım kol aslında multi-disciplinary'dir; tarih mutlaka gerekiyor ve araştırmalarımda sabetayist onomastique ağırlıklı olduğu için dinler tarihinde yetkinleşmek ayrıca önemlidir, diyebiliyorum. İlaveten, Sabetay Sevi, cinsel ilişkilerde "kuzu festivali" türünden "özgürlükler" ve Türk-Müslümanlar ile cinsel ilişki ve evlilikleri yasaklamak cinsinden "kısıtlamalar" getirdiği için de dinler tarihi içinde cinsellik faslını ve pratiğini çok yakından ele almak gerekiyordu. Ayrıca hem İbraniyet ve hem de Sabetayizm bu bölgede yayılmıştı; İbrani ve Arabi dillerinin yakınlığı nedeniyle Arabi isim bilimi de tetkik etmek zorunludur, "Halil" adının aynı anlam ve telaffuz ile bizde ve İbranilerde taşındığını biliyoruz. Yeterli sayamayız, bütün bunlara ek olarak, kripto Yahudiler'in çokluğu nedeniyle İran'a el atmak zorunlu oluyordu; bizdeki sabetayistlerin isim ve soy isimlerini daha çok İran'dan ithal ettiklerini göz önüne alırsak İran'ı ayrıca ve her zaman bir hazine saymak durumundayız. Aslı "Buland", biz "Bülent" diyoruz, "Merd", Farisi olmakla birlikte, "cesur" manası yok, bir adam veya "birisi" anlamındadır, merd-i kıpti, "bir çingene" demektir ve "Hande", İran'dan ödünç alınan isimlere misal olmaktadır. "Bülent", ki "arınç" ya da "arenç" İbrani "ebedi-dağ" olabilir, "Bülent", İbrani "ram" ya da Türki "yüce", "merd", sadece "birisi" ve "hande" de "gülüş" karşılığıdırlar. Bunların hepsi, tamamen değil ve çok büyük bir çoklukla, sabetayistlerimiz tarafından taşınıyorlar ve içeriye karşı bilinirlik ve dışa

Ahmedinejad Yahudi çıktı

'İsrail'in haritadan silinmesi gerektiğini' söyleyen Ahmedinejad'ın kimliğini inceleyen İngiliz gazetesi, İran liderinin Yahudi kökenli Sabourjian ailesinden geldiğini buldu

Adolf Hitler

HER fırsatta İsrail'e sözlü saldırılarda bulunan, 'İsrail devletinin haritadan silinmesi gerektiğini' söyleyen, hatta Yahudi soykırımının yaşanmadığını öne süren İran Cumhurbaşkanı Mahmud Ahmedinejad'ın gerçekte Yahudi kökenli olduğu iddia edildi. İngiliz Daily Telegraph Gazetesi, Ahmedinejad'ın haziran ayındaki başkanlık seçimleri öncesinde, nüfus cüzdanını gösterirken çekilen bir fotoğrafına dayanarak, İran liderinin ailesinin aslında Yahudi olduğunu yazdı.

Gazete, nüfus cüzdanının üzerinde, İran liderinin ailesinin, gerçekte 'Sabourjian' soyadını taşıdığı, ancak daha sonra din değiştirerek 'Ahmedinejad' soyadını aldığına ilişkin bir not bulunduğunu kaydetti. İsim, İran İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan İranlı Yahudilerin kullandığı isimler listesinde bile bulunuyor.

'ŞAL DOKUMACISI-SABOURJIAN'

Sabourjian'ların, Ahmedinejad'ın doğum yeri olan Aradan'ın yerlisi olduğunu belirten gazete, kelimenin kökeninin de, Farsça'da Yahudi Şalı anlamına gelen Sabour'dan geldiğini ve 'Sabour dokumacısı' şeklinde çevrildiğini belirtti.

ÖFKESİNİN NEDENİ

Uzmanlar, Ahmedinejad'ın Yahudilere yönelik saldırılarının arkasında, Yahudi geçmişini saklama isteğinin yattığı yorumunda bulunuyor. Arap ve İran Araştırmaları Merkezi'nden Ali Nurizade, din değiştiren ailelerin yeni kimliklerini eski inançlarını kötüleyerek aldıklarını vurgularken, Ahmedinejad'ın da Yahudi karşıtı açıklamalarıyla, bu bağlantısını gizlemeye çalıştığını kaydetti.

Parasızlık etkili oldu

Ahmedinejad'ın yakınları daha önce, İran liderinin nalbant olan babası Ahmed'in, oğlu 4 yaşındayken, dini ve ekonomik baskılarla din değiştirdiğini öne sürmüştü. Geçtiğimiz aylarda, Ahmedinejad'ın kökenlerinin araştırılmasını talep eden internet yazarı Mehdi Hazali apar topar tutuklanmıştı.

Suçladıkları ırktan geliyorlar

Irkçı siyasetçilerin, genelde suçladıkları ırklardan geldiğine ilişkin daha önce de benzer vakalar ortaya çıkmıştı. Milyonlarca Yahudiyi toplama kamplarına gönderen Nazi lideri Adolf Hitler'in ailesinin Yahudi kökenli olduğu öne sürülüyor.

Pauline Hanson

Avustralya'da da ırkçı görüşleriyle tanınan One Nation Partisi'nin eski lideri Pauline Hanson'ın, yapılan DNA testi sonucunda Türk ve Arap genleri taşıdığı belirlenmişti.

Soyadı değişikliğini kabul etmişti

Cumhurbaşkanı Ahmedinejad, ailesi 1950'lerde Tahran'a yerleştiğinde soyadının değiştiğini inkâr etmiyor. Ancak, bunun din değişikliğinden kaynaklandığını hiçbir zaman dile getirmedi.

Haber Türk Gazetesi: 4 Ekim 2009

karşı da kamuflaj sağlamaktadırlar. "Ağyarına mani ve efradına cami" de diyebiliyoruz ve sanki gizlice düzenlenmiş bir dünyadayız.

Tabii Daily Telegraph bana sormuş olsaydı, daha iyi bir haber yapabilirdi; bir, "sabur" veya "sabır" okuyabiliriz, İngilizler de"şal" diyorlar, "shawl" ve bendeki sözlüklerde, Ferheng-i Ziya dahil bir karşılık bulamıyorum; Arabi kökenli olduğu kesindir. Sözcüğün "sabır" dışında boya ile ilgili bir yanı var, "saburci" için, "şalcı" diyorlar ki, "mumcu" türü meslekler, bölgemizde İbraniler'in tekelindedir, olabilir. "-ji" eki, aslı "-ci" ya da "-çi", bizim ekimizdir, İranlılar bizden aldılar ve Ermeniler de kullanıyorlar; "–an", çoğul eki olmakla, "şalcılar" veya "şalcıgil" ya da "şalcıoğlu" diyebiliriz. Uygundur.

Tabii benim kitaplarımı okuyamamaları da büyük eksiklik, çünkü, "Nejad" başta İran olmak üzere bizde de kriptoların en çok kullandıkları isimler arasındadır; daha önce yayınlanmış kitaplarımda var. "Necat", Nejat, "Necati" bizde de İbrani asıllıların taşıdıkları isimler arasında önemli bir yerdedir. Sözlüklerde görebiliyoruz.* Kaçış ya da "kurtuluş" karşılığı oluyor; kriptolar ya da dönmeler, çağrıştıran isim alıyorlar. İpek tüccarı demek olan "kazez" ailesinden bir kısmı "ipekçi" oldular ve Hayim'i "can" ya da "hayat" olarak buluyoruz. Öyleyse, Ahmedinejat için bir talihsizliktir; babası, "Nejat" türünden sözlüklerde olan bir isim seçmiş durumdadır. Buradayız.

◆ ◆ ◆

Peki "Ahmedinejat" soyadı, tekrarlıyorum ve onomastique bulgulara bakarak İbrani asıllı olduğuna hükmedebilir miyiz; bir ihtimal var, ancak, bu disiplinde kesinlik yoktur. Bu nedenle ben geliştirdiğimiz disipline probabilistik diyebiliyorum. Evliliğine, akrabalarına bakabiliriz ve tabii İbrani asıllı olmasına rağmen İsrael'e sert davrandığı yollu eleştirileri de bilgisizlik olarak kabul etmek zorundayız. Çünkü, "dönmeler daha Ortodoks olurlar" kuralı ciddiye alınmalıdır ve ben alıyorum.

◆ ◆ ◆

Şu nokta açık, "Çöküş", isim-bilime dayanan ve bu alanı genişleten bir çalışma değil, bunu tekrar tekrar not etme gereğini duyuyorum. Ancak, bir, onomastique göstergelerin artık bir analitik değer kazandığını belirtmek istiyorum. Freud ya da Babinger veya Daily Telegraph misli, isim bilimi kullanmak ve bundan korkmamak durumundayız. İki, judaizm ile İsrael'i hesaba katmadan tarihimizi yazamayacağımızı artık kabul etmek zorundayız. Şöyle de söyleyebilirim, İsraeliyet ve Sabetayizm bundan böyle historiografi'de

* Nejati, escapee, from Ir, Ar. Najati "escape, salvation."

H. W.Guggenheimer & E.H. Guggenheimer, Jewish Family Names and Their Origins – An Etymological Dictionary, Ktav Publishing House, 1992. p.539

Baştaki "Ir", İrak Yahudileri tarafından da taşındığına işaret ediyor.

önemli bir açıklayıcı değişkendir; bunları hesaba katmadan en azından Cumhuriyet tarihini telif etmeye çalışmak ya eksiklidir ya da tarih yazılmamıştır, diyebiliyoruz.

Artık bunu görebiliyoruz, inkar edemiyoruz, eğer, Türkiye'den islamist bir politikacı, sadaretten bir kimesne New York'a gider gitmez, orada İsrael Partisi'nin yöneticileri ile görüşüyorsa, bunu sadece, İsrael'in New York'ta güçlü olmasıyla açıklayamayız. Türkiye'de daha güçlü olduklarını düşünmek zorundayız. Öyleyse, bu güçlülük tarihseldir. Öyleyse bu güçlülük, en azından, kuruluşta da var, demektir. Buradayız.

Çöküş'ü, Kuruluş'ta aramaya mecburuz. Öyle yapıyorum.

◆ ◆ ◆

Çöküş, İstiklal Marşı'nın, Mehmet Akif tarafından yazılmamış olduğuna işaretle başlıyor. İçinde "Türk" sözü yok ve "Korkma" komutu ile başlamaktadır. Demek ki türünün en garibi ve en "olmaz" manzumesidir. Bestesi de takma görünüyor; tekrarlamak istemiyorum. "Korkma", umutsuzların parolasıdır; Marş'ın hiç birinde umuda rastlamıyoruz.

Aforizmalar

TEKELİYET: İSLAMİZASYON VE OSMANİZASYON

İnsanın hiç umudu yoksa, bir, hiç belleği yoksa, iki, bugünü, dünü ve yarını yoksa, Orta Çağ'dayız.

Tekeliyet de, Orta Çağ da, umutsuzluk çağı'dır.

Herkes umudunu yitirmişse, acelesi kalmamışsa, Orta Çağ'dayız ve tekeliyet'i yaşıyoruz.

◆ ◆ ◆

Yürek aklın özgürlüğüdür.

Tekeller, geleceğin düşmanıdırlar.

Geleceği hatırlamayı yasaklıyorlar. Yaşanmış bir dünyayı sezmeyi ortadan kaldırıyorlar. Tekelsi düzende yalnız geçmiş hatırlanabiliyor.

Çünkü tekeller, Orta Çağ'a aşık devlerdir.

◆ ◆ ◆

Sezgi, yüreklinin alanıdır.

Yüreklinin devamlılığı başarıya bağlıdır.

Tekeller, mülksüz insanın başarısızlığını sürekli yaparak, yüreğini öldürmek istiyorlar.

Tekelsi düzen, insanoğlunun en başarısız olduğu dönemdir.

◆ ◆ ◆

Tekeliyet, insanlı olmayan bir düzendir.

Feodaliteden daha insansız olduğunu söyleyebiliriz.

◆ ◆ ◆

İnsanı bozmadan ve insanlığından çıkarmadan tekeliyet imkanızdır.

◆ ◆ ◆

Tekel, karşısında ancak sakat gördükçe rahatlayan bir canavardır.

◆ ◆ ◆

Postmodernizm, Orta Çağ'dır.

Hiçbir "modernizm", postmodernizm kadar Orta Çağ'ı çağrıştırmamaktır.

Yalçın Küçük, Aforizmalar, Ankara, 2008

Ne tesadüf, Marş'ta kurtuluş yerine koyu bir İslamiyet ve çarpık bir osmanlılık vardı.

Tekeliyet, bunu bulmuş durumdadır. Mantıklı olduğunu anlıyoruz.

Akepe'nin bir icat olduğunu ve gelmediğini getirildiğini görüyoruz.

Çöküş ile islamizasyon özdeştirler.

İnsanı bozmadan tekeliyeti sürdürmek mümkün değildir. Bu ise, islamizasyon ile mümkündür.

Çöküş'ten bunu okuyoruz.

Başa dönüyoruz.

◆ ◆ ◆

İthal ikameci politikalarından ihracat sanayilerine dönüş, yetmişli yılların ikinci yarısıdır. Çöküş'ü ve islamizasyonu işte o tarihte gördüm; Haberci'de görüşün ve çığlıkların tarihi var. "Asker gelecek, Erbakan'ı hapse atacak, Erkaban'dan daha koyu bir dinselliği

başlatacak", işte bu kehanet görüş'tür. Ben bunu, fabrikaların incelemesinden çıkarıyordum. İhraç sanayileriyle, "tit" ile, bütün sendikal halkları silmek, grevleri ortadan kaldırmak gerekiyordu, büyük fabrikalara "şalom" gelecekti ve tüm aydınları katletmek zorunlu sayılıyordu. 12 Eylül 1980 Darbesi'nden önce hepsini gördüm ve hepsini yazdım. Hepsi doğru çıktı, acı ama müthiştir. Görüyoruz.

Müthiş olan nedir, sadece öldürmek ve idam yetmiyor; yüksek komutanlar, kemalizm'in yerine islamizm'i koymayı bildiler. Kemal, Kemal deyip kemalizme ihanet ettiler. İslamı değil, tarikatları seçtiler; tarikatlarda kabala var. Müthiş olan işte bunları görmek ve bunların doğru çıkması'dır.

Peki müthiş olan nedir ya da şöyle de formüle edebilirim, am I a marxist; şu cevabı verebiliyorum, bunlar, marksizm'in zaferidir. Geliştirmek durumundayız. Tartışarak yer yer itiraz ederek geliştiriyorum.

◆ ◆ ◆

Ekonomi-politik için bir el-kitabı, Haberci'dir.

◆ ◆ ◆

Tekrarlayabiliyorum; "islamizasyon" ve "osmanizasyon" bölümleri bundan sonraki Çöküş'tedir.

◆ ◆ ◆

Güzel, Çöküş'ü, bir insanın transformasyonu olarak ele aldığım ortadadır.

Güzel, sadece an'ı olan, gelecekten korkan, umutsuz, hiçbir kabiliyeti olmayan bir canlı'yı çöküş'ün tabanı, kütlesi ve sürüsü olarak çiziyorum. Tekrarlıyorum, insanlarımız ne kadar kolay öldürüyorlar ve intihar ediyorlar; artık ölüm ve intihar çeşit ve usüllerine hayranlık duyma zorundayız. Bunları görebiliyorum, "güzel" diyorum.

Ama öyleyse, sanat, gerçekliğin yansıması değil mi, bir tek romanda, bir tek filmde, bir tek resimde, mutsuz, bunalan, veba yemiş bir insana rastlıyor muyuz, intihar ve ölüm, gerçekliğimizdir. Roman gerçekliğimizin dışındadır.

◆ ◆ ◆

Bu çalışmamda romanı bir kaynak olarak kullandım.

Tarih araştırmalarının ve analizin kaynak ve alanlarını genişlettiğimi düşünüyorum.

◆ ◆ ◆

Churchill, İzmir'in işgalini, Batı açısından bir skandal olarak değerlendirmişti, not etmiştim; dört büyüklerin yaptıklarını bir ahmaklık olarak görüyordu. Çok önemlidir, ama, benim bilgilerime göre, bizim tarihçilerimiz açışından bir meçhuldür. Dikkatimi Ergun Türkcan Hocam çekti ve elindeki kaynakları verdi, buradan ilerledim.

Bir arşiv manyaklığı var; sanki arşivde olmayan kaynakları değerlendirdik ve tükettik. Hayır, ben Türk iktisat profesörlerinin Adam Smith'in Wealth of Nations'ini okumadıklarına inanıyorum, Batılılar'ın okudukları cümleler ve dipnotları ile yetiniyorlar. Türk siyaset profesörlerinin Machiavelli'yi okumadıklarından eminim, Machiavelli'de, Türkiye üzerine çok zengin değerlendirmelere hiçbir Türk akademisyeninde rastlamadım. Tarih profesörlerinin de İbn i Battuta'yı ellerine aldıklarını düşünemiyorum, bizi ilgilendiren pek önemli tespitlerini sadece aslında bulabiliyorum. Bu nedenle arşiv gösterişlerini hiç önemsemiyorum.

Şimdi bazı cahiller arşiv manyağı giysileri ile dolaşıyorlar. Sufte ya da softaları hatırladığım, kesindir.

◆ ◆ ◆

Kaldı ki tarih teorik bir bilimdir. Her zaman teori öndedir.

Ergun Türkcan iktisatçıdır, Churchill işaretini bir tarihçiden almadım, halbuki yerli tarihçileri, solcu ya da sağcı ve genellikle sağcılar, hep izliyorum. Bu işaret üzerine Churchill'in yazdıklarına ve bunlara ilaveten kütüphanelerde kolaylıkla bulunabilen diğer kaynaklara baktım; Kurtuluş Savaşı'na daha başka bakmamda yeri önemlidir. Churchill, Londra'da ve bizimle birlikte savaşıyordu; Ergun'a teşekkürlerim pek büyüktür, seve seve yazıyorum. İlaveten, Ergun ile, pek çok noktayı tartıştım; "tampon" meselesi de var.

Yazmak, tartışmaktır. Tampon paradigması üzerine çalıştığım zaman, "üzerinde çalışmak" uygun veya değil, rastladığınız herkesle bir papağan misli aynı konuyu konuşmaktır ve bir tür bıktırmaktır; bazen kendimi bir sorun-papağanı olarak bulduğum doğrudur, genç akademisyen Doktor F.Yaşlı bıkmadı ve üstelik, Halide Edip'in, 1919 yılında genç zabitlerin Türkiye'nin tampon olmasını istediklerini yazdığını haber verdi. Türk Ocağı'nda oturmuş genç zabitler, Türkiye'yi tampon yapmadıkları için İngilizler'e kızıyorlardı. Doktor Yaşlı, bunları haber veriyordu. Haberi pek zamanlıdır.

Çok hoş, Halide'nin anılarını kaç kez okumuştum, sayamam ve artık Gizli Tarih'in ilk kitabının yeni edisyonunda bir "Tarih-i Halide" bölümüne ihtiyaç duyuyorum. Hep yazıyorum, insan aklıyla görüyor ve demek, okuduğum zamanlar, aklımda "tampon" paradigması yoktu.Şimdi var, Doktor Yaşlı'nın işaretini hem İngilizce ve hem de Türkçe versiyonlarında buldum; çok sevindim, bir tampon tarihimiz var, içgüdü oldu mu, bilemem ve artık araştırmalarıma daha rahat ilerleyebiliyordum. Teşekkürlerimi kaydediyorum.

Deniz ve Barış, yazdıklarımın önemli bölümlerini ilk önce okudular. Yeni bir tarih yazımına yönelişi birlikte denemiş oluyorduk. Okan, Mithat Cemal Kuntay uzmanı oldu;

daha önce benim yazdıklarım da dahil, Kuntay'ın teliflerini ve Kuntay üzerine yazılanları sağladı. Bilimsel araştırmalara, edebiyatı daha çok katma imkanı buldum.

Ulaş ile Cosgan ve İsmet, Ankara'da, Levent, Çanakkale'de ve her zaman yardımcı oldular. Sait ve Doruk, İstanbul'dan katıldılar. Doruk ve Sait ayrıca düzeltmeleri ve düzenlemeyi üstlendiler. Hep biliyorum, gençlerle çalışmak daha canlandırıcıdır ve hepsine sevgilerimi yazıyorum.

Siyasal Bilgiler Fakültesi ile Bilkent ve Orta Doğu Teknik Üniversiteleri Kütüphanelerin'den hep yararlandım. Yönetici ve çalışanlarına minnetlerimi sunuyorum.

Artık daha yeni bakabiliyorum. Ancak çok tuhaf, kırkyıl önceki doğrultuda kalabiliyorum.

Silivri'de terennüm ettim, şimdi pek biliniyor; elli yıldır, hapishaneler ile üniversiteler arasında gidip geliyorum. Asıl mesleğim mahkemelere çıkmaktır; bu yılın Ocak başında gözaltına alındım ve tutuklandım. Kısa yoldan, Metris ve Silivri hapislerini tanımış oldum. Eksiğimdi, tamamlıyorum. Çıktım ve sonra , "İddianame" ile "Bir Numara" sayıldım. Sonbahar'dan itibaren Silivri Mahkemeleri'ndeyim. Yaşamıma uygun düşmektedir.

Beni gençleştiriyor.

◆ ◆ ◆

Mapusların üniversite sayıldığı bir dönem vardı, eskide kaldı ve şimdi üniversiteleri hapis telakki ediyoruz. Ben ise mahkemelerimi üniversite saymayı sürdürüyorum, mahkeme başkanlarımın pek çoğunu Yargıtay'a gönderebildim; kıvanç duyuyorum. Şimdi sırada ve bize pek uzak olmayan, Baştimar Köyü'nden Değerli Reisimiz Köksal Şengün var. Ve biz, Silivri'ye mümkün olan düzenlilikle duhul oluyoruz ve fırsat oldukça seminerlerimiz var. Üstadım Hasan Fehmi Demir ve genç hukukçu Yiğit ile birlikte talim ediyoruz, Dursun Ankara'dadır. Fehmi Üstadım bu önsözü okudu; hukukçularımıza sevgilerimi yazmayı unutmuyorum.

◆ ◆ ◆

Bu dönemde pek çok kitap hazırladım.
O halde elinizde "Bir Numara" bir kitap var.
Cevabımız'dır.
Sevgilerimle yüklüdür.

Yalçın Küçük
Balat
2 Kasım 2009

BİRİNCİ KİTAP

YKK

YABAN

birinci bölüm

MARŞ

Adetlerimiz de değişti, nerede o günler, saati kulağımıza götürürdük, "çıt..çıt..çıt.", zamanın işlediğini anlayabilmek için, bu sesi, bu vuruşları, duymamız gerekiyordu; "çan çaldı mı" veya "gong vurdu mu", diyorduk ve artık demiyoruz. Bazan, yedi'yi vurdu ve bazan yedi'yi çaldı, söylüyorduk, dilimizdi ve artık eski dilimizdir.

Tarih mi, bir de dillerin eskimesidir; bir zamanlar, pek eski bir İranca olan Soğdaca'nın resmi Türk dili olduğunu, çok azımız biliyoruz ve o kadar öyle ki, "kent" sözcüğünü Türkçe sanıyoruz, Türkçe değil, artık ölü bir dil sayılan Soğdaca'dır.* Sadece Soğdaca değil, başka dilleri de kullandık ve en kolayından din değiştirdik; türkümüz ne güzel ta-

* Arabi, "medina", Farisi, "şehir", Akkoyunlu-Türkmen babaannem "şa'ar" derdi ki, halk Farsçası'dır, İbrani, "medina", aynı zamanda "devlet" anlamındadır, Türki, "balık" olmakla, Rusi, "gorod" yazılmakta ve "garod" söylenmektedir. Bulgarlar İstanbul'a "Çarigarod" derler ki, "Kraliçe Şehir" demektir.

Divanü Lügat-it-Türk Tercümesi, Cilt I, TDK, Ankara, 1941-1992, s.379

Kaşgarlı, "balık", "sığınak, kale, şehir" anlamındadır, açıklamasını yapıyor. Sözcüğün, "çamur" ve istidlal yoluyla, "balçık" manaları da var. İç Asya'da evlerimizi ve iskan yerlerimizi anlatıyordu.

Kaşgarlı çevirmeni, dilci ve türkist Besim Atalay, ilk Meclis'te mebus idi ve Akif'in manzumesinin, "marş" ilan edilmesine karşı, sonuna kadar, muhalefet etti ve başkaları da var, 12 Mart 1921 tarihinde yenildiler.

İngilizce transliteration'i "medinah", Encyclopedia Judaica, "in Hebrew writings, emanating from muslim-influenced areas is used to mean city" denmektedir. Eşkenazlar, "devlet" de diyorlar. İbrani'de devlet anlamını ve türevlerini biliyoruz. Yalnız İbrani isim sözlükler, "şehir" karşılığını veriyorlar.

Türkiye'de İbraniler ve İbrani-asıllılar da, "şehir" olarak kullanıyorlar ve soyadı olarak taşıyorlar; bizde bu soyadı ile, "medine" İbrani var. Öte yandan, Coca-Cola'nın başına getirilen İbrani asıllı Muhtar Kent, tabii babası, "Medina" yerine Kent'i seçtiler, kamuflaj imkanı sağladığı muhakkak, ayrıca, bu sözcüğün, "Kent", Anglo-American dünyada isim ve soyadı olduğunu da not ediyorum.

rih'tir, "sevdiğimin dini var, imanı yok" türkümüzdür, sevdiğimizi bilmesek de, söylediği bizedir. Derinliğimiz yoktur ve bu bağımızın zayıf olduğu anlamındadır.

Din yüzeydedir ve iman derindedir. Ve uzağımızdadır.

Ama yakınımızda, bir de Kaşgarlı Mahmut var, övünebiliriz. Amacı başka olabilir, Arap tacirlerin, İç Asya Türkleri'ni sömürmelerini kolaylaştırabilmek için bir sözlüğe ihtiyaçları vardı; başlangıcı ne olursa olsun, Kaşgarlı'nın "Divan-ı Lugat-İt Türk" nam eseri, Besim Atalay çevirisi dört cilt olup, bir dil-bilim harikasıdır. Ve pek yazık, ne yazık biz Mahmud-u Kaşgari'yi dahi bilmiyoruz ve dinimiz var, imanımız yok, övünmüyoruz. Bunun yerine, her dile saldırıyoruz. Tarihimiz mi, saldırmadığımız zaman saldırıları kabul ile asimile ettiğimiz zamanların hikayesidir.

Yok ettiği imparatorlukların kurumlarına esir olan tek kavim, biz, Türkleriz. Konstantinopl'u zaptettik ve Doğu Roma'yı yükselttik. "Bizans" da diyoruz, kopyaladık ve uzun yüz yıllar sadece "Üçüncü Roma" olduk.

Dünyada barış, bizim için, sadece gizli bir teslimiyet'tir.

Dilimizin iki büyük sömürgecisi var; Farsça ve Fransızca'dır, Arabî, İran dilini sömürgeleştirdi, bu doğrudur, ancak bundan sonrası, "genel doğru" ve her zaman olduğu üzere genel doğru'da çok yanlışımız var. Biz Arabi'yi "second hand" aldık, "elden düşme" de diyebiliriz. Yükseklik ve orijinalite bizde sadece korku yaratıyor, buna güvensizliğin esansı diyebilirim; ne yazık, elden düşme olanı, "kadın" dahil, pek seviyoruz. Bizimki, İranlılar'ın nefretle kullandıkları ve kendi yataklarına uydurdukları Arapça'dır. Dili alırken, sevgisizliğini de, yüklendik.

Osmanlı'da devlet kuruluşu mu, elden düşme, Roma ve daha doğrusu Doğu Roma'dır. Ancak böyle düşünmek, şöyle ve böyle, Romalı, Arabi "Rumi" diyoruz, olduğumuzu söylemektir. Çöküş'ün tarihi, buradan çıkışla başlamaktadır* ve ne kadar traji-komik, Avrupa'ya giriş için başvuru yaptığımız tarihte, Üçüncü Roma'dan çıkıyorduk. Orta Çağ'a kapı açmaktan söz ediyorum.

Çok yükseldiğimiz, "Altmışlı Yıllar", aynı zamanda çöküş'ün de başı olmuştu; çok acıdır ve o yükseklikte kalmaya çalışıyorum. Herşeyin çöktüğü bir dünyada yükseğe tırmanmak pek zor oluyor; demek, yükselmek, korkusunu da beraberinde getiriyor, korku ise durmak'tır. Osmanlı tarihinde de, Kanuni Dönemi de hem bir zirve ve hem bir duruş, dolayısıyla, bir çöküş habercisidir. İnebahtı'da başladığını söyleyebiliriz.

hiçbir tarih bunu söylemedi ve sadece, zamanında, yaklaşık 1600 tarihlerinde, bir tek Mustafa Ali, hem Osmanlı'nın "büyük" olmadığını ve hem de sağlam durmadığını haber veriyordu ve hiçbir yerde itibar etmedik. Yerine, otuz yıl sonra yazılan, Koçi Bey'in oldukça yüzeysel risalesini, erken gelmiş bir Tanzimat Fermanı sayıp tekrarladık, durduk. Basit olan'a da meylimiz var.

Annelerimizin cız-bız köfteyi ağzında ezip tükürükleyerek bebeğine verişi bir fikri kabul üslubumuzdur. Çiğnenmişini, tükürüğe bulanmışını alıyoruz. Koçi Bey Risalesi de tükürüklü'dür. Bayılmamızın temelinde tükürüğü var.

---

* 1963 yılına işaret edebiliyorum.

İnebahtı hezimeti bir çöküş habercisidir.

Dilimizin çiğnenmesine dönecek olursak, biz Türkler, Anadolu'ya gelirken, Türkçe'nin yapısı önemli ölçüde, Farsça tarafından, bozulmuştu ve Türkler, Farsça gramer kurallarına göre ve büyük ölçüde ödünç sözcüklerle, cümle kuruyorlardı. Nedeni çok basittir, "göç" pek az örnekte non-stop oluyor ve muhacirler; hep uzun yıllar, on yıllar veya yüz yıllar durduktan sonra devam ediyorlar; biz de İran platosunda uzun yüz yıllar yayıldık, "yaylak yaptık" demek istiyorum, doğrusu "yaylak" ve kışlak'tır,* İran kültür ve diline teslim olarak bu vatan'a geçtik.

En basit olanı şudur, "teşekkür ederim", cümle yapısı Arabi'de yoktur ve "teşakkur mikonam" Farisi'dir, tam karşılığı, "teşekkür ederim", daha doğrusu "kerden" fiili ile, "teşekkür yaparım" demektir.** Dilimize pek bağlanamadık, daha sonra ve yakın zamanalarda, Fransızca'nın sömürgesi olduk, "je vous en prie", ki sadece "rica ederim" anlamındadır, yalnızca Fransızca'da var.

Halid Ziya Uşaklıgil mi, bize sadece, Türkçe sözcüklerle Fransızca cümle kurmayı ve a la maniere de franque, alafranga, "duymayı" öğretiyordu; büyük iş yaptılar. "Çöküş" tarihi de bunu tersine çevirmeye başlamak ile senkronize haldedir. Demek ki en çok yükseldiğimiz zamanda çöküş'e geçiyoruz.

Servet-i Fünun romanları ile başka türlü duymaya başlıyorduk. Şimdi, tarihimiz olmak üzereler; "çöküş" sürecini böyle anlamaya başlıyoruz. Bir bütündür ve iktisadi çöküş'ü, bütünün parçası olarak anlamak durumundayız.

Biz Arabî'yi, esas olarak, İran'dan aldık. Arabî bilgimiz dahi ikinci eldir; "ne Arab'ın yüzü ne Şam'ın şekeri" sözümüzün aslı da, "ne didar-ı Arap ne şir-i şotur" olup, ne deve sütü ne Arab'ın yüzü, demektir. Deve sütü, ol tarihte şimdiki viagra değerindeydi ve çok pahalıydı; zenginler Arap ellerinden ithal ediyorlardı. İrani'ler, dillerini yok ettiklerini ve uygarlıklarını yıktıklarına inandıkları Araplar'dan nefret ederler, Arap yüzü görmemek için yaşam sütlerinden dahi vazgeçebiliyorlar. Bu söz, bu nefreti yansıtmaktadır; zenginlerinin yakıştırması olmakla pek elitist buluyorum. Bizde ise, İsrael Devleti kuruluncaya kadar, Araplar'a yönelen açık bir nefret yoktu,*** dilimizdeydi ve artık köklü, yenidir. Demek, nefretimiz dahi ithale dayanıyor ve burada bunları ele almak durumundayım.

---

* Aslı, "evlek" ya da "ödlek" misli "yaylak" ve "kışlak" olup, İraniler, birincisini, Türkçe köklü olduğunu kabul ile, sayfiye yeri anlamında kullanırlar.

** Şimdi "teşekkür ettim" saçmalığı çıktı, aslında Farisi bir konstrüksiyondur, evde annemiz çağırdığında, "geldim" diyoruz, henüz "gelmedim", fakat "geliyorum" ya da "gelmekteyim" manasındadır. İraniler böyle konuşurlar, o halde "teşekkür ettim" ile şimdilerde, "teşekkür ediyorum" demeye çalışıyoruz. Dilimize hiç bir bağlılığımız yoktur ve neye var ki, en "dindar" olanlar en bağsızlar ya da ipini koparanlardırlar.

*** Araplar'ın bizi sırtımızdan hançerledikleri sözü pek taze'dir. Türkiye'nin İsrael Devleti'ni, kurulur kurulmaz tanımasını, 1949 yılında, Araplar, Türkler'in Arapları sırtından hançerlediği şeklinde anlıyorlar.

Peki hangisi, hangi hançerleme, gerçekçi, inandırıcı ve bu anlamda, materyalist'tir; bu çalışmada görmek zorundayız.

Ibn Battuta
circa 1335

TÜRKLER: TÜRKÇE SANIYORLAR FARSÇA KONUŞUYORLAR

C'est ainsi que nous pratiquames, et nous arrivames la meme nuit a Caouiyah.* Ce mot est formé a l'instar du nom d'agent féminin, dérivé de cay , cauterisation (ou mieux du verbe caoua, cautériser et signifie "celle qui cautérise".) Nous y longeames dans l'ermitage d'un des freres; nous lui parlames en arabe; il ne nous compris pas, et nous adressa la parole en turc, mais nous ne le comprimes pas a notre tour. Il dit alors : "Appelez le fakih, car il connait l'arabe." Celui-ci arriva et nous parla en persan; nous lui répondimes en arabe; il ne cpmrit pas nos parole, et dit au jeune-homme dans l'idiome persan: Ichan araby kuhna mikouan wemen araby nau midanem. Ichan veut dire "ces gens-ci" ; kuhna signifie "ancien"; mıkouan (migouiend), "Ils disent"; men, "moi"; nau, "nouveau" ; midanem, "nous connaisons (je connais)". Le fakih voulait seulement, par ce discours, se mettre a couvert du déshonneur, parce que ces gens-la croyaient qu'il connaisait la langeu arabe, tandis qu'il ne la savait pas. Il leur dit donc: "Ces étrangers parlent l'arabe ancien et je ne connias que l'arabe modern." Le jeune-homme pensa que la chose "tait conforme a ce que diasiat le fakih, et cette opinion nous servit pres de lui, car il mit tous ses soins a nous traiter honorablement, et se dit ; "Il est nécessaire de témoigner de la consideration a ce gens-ci, puisqu'ils parlent la vieille langue arabe, qui était cell du Prophète et de ses compagnons." Nous ne comprimes pas alors les paroles du Fakih; mais je les gravai dans ma mémoire, et lorsque j'eus appris la langue persane, j'en saisis le sens.

◆ ◆ ◆

Büyük Arab gezgini İbn Battuta'nın bu anlattıkları çok öğretici olmalıdır; Alanya-Antalya'dan Türkiye'ye çıkıyor, Osmanlı Prensliği'nin kuruluş yıllarındaydı, anlattıklarını okumak büyük bir sevinç kaynağıdır. Öylesine güzel yerler resmediyor ki, artık inanmak imkansızdır. Bu büyük Arap gezginini okudukça, çökerttiğimiz güzelliklere ağlamadan edemiyoruz, çok yazık ve buna ilaveten, bir de İbn Battuta'nın çözümsüz dil sorununu öğreniyoruz.

Sakarya üzerinde Geyve'de de dil sorunu var, bir zaviyede misafir

ediliyor; ama araştırmacıdır, pek üzücü, kimselerle anlaşma imkanı yok, bunun üzerine, muhatabı genç Türk, bir çare olarak, "Fakih'i çağırın Arapça biliyor" diyor ve çağırıyorlar. Sevinmesi normal; ama boşuna, İbn Battuta yine kendisini anlatamıyor ve Fakih, bozulmuş, arkadaşlarının yanına dönüyor. İtibarını yitirmiş bir hali var; bir açıklama bulmak mecburiyetindedir.

Burada bu büyük bilgin-gezgincinin bir notunu da araya koymak durumundayım; İbn Battuta, o sırada İrani bilmiyordu, Fakih'in hemşehrilerini söylediklerini, belleğine nakşediyor, tabii araştırıcıdır, gezmenin araştırmak olduğu bir dönemdedir ve demek, seyyah bir tür dedektiftir, ayrıntıları görmek ve beynine kopyalamak adetinde olduğunu anlıyoruz. Dil öğrenmek de yaşam biçimidir; daha sonra İç Asya'ya gidince artık bu dili de öğrenmiştir ve bize bıraktıkları ise belleğinden çözdükleri oluyordu. İbn Battuta, "ben Arabi ve Fakih, Farisi konuşuyordu" demektedir. Şaşırmış olmalıdır; bizim tarihçilerimizin şaşırmadıklarını biliyoruz; bu sayfalardan habersiz olmalarına borçludurlar.

Habersiz olmak, şaşırmamanın güvencesidir.

Fakih'in bu başarısızlıktan sonra arkadaşlarına söylediği ve İbn Battuta'nın, ezcümle,** bize bıraktığı şunlardır: Fakih Efendi'nin Arabi konuşamaması itibarını zedelemiştir ve arkadaşlarına söylediklerini aktarmaktadır; "İşan arabi köhne miguan va men arabi nev midanem". Metinde, İbn Battuta'nın söylediklerinin Fransızca transliterasyonu var; ben kısmen değiştirdim, örnek olsun, "kuhne" geçiyor, ki biz "köhne" biliyoruz, buradaki fiil de "goftan" olup, "guya" veya "gufte" ya da "göfte" sözcüklerini şinas'ız.*** Fakih, "onlar" diyor, eski, "köhne, Arapça biliyorlar" ve "ben nev midanem", biz "dana" , bilen sözcüğünü hâlâ kullanıyoruz, "ben yeni Arabi biliyorum" demektedir.

Ne de olsa din bilginidir, uydurmasına sınır tanımamaktadır; ekliyor, "bunlar" diyor, Peygamber'in dilinden konuşuyorlar, dilleri pek köhnedir ve Peygamber dilinden konuştukları için, misafirlikte**** kusur etmemek gereğini de ilave ediyor. İbn Battuta'nın, uydurmanın bu yüksek halinden, ziyadesiyle memnun olduğunu düşünebiliriz.

Çok öğretici, Geyve'de bu din bilgini, mükemmel Farisi konuşmaktadır ve daha öğretici olan, yakınlarıyla da, Türkçe sandığı, bu dille mükamele etmektedir. O halde, o tarihte seçkinlerin ve özellikle şairlerin Farsça yazdıkları ve halkın ise bunu anlamadığı önermesi çok havada kalmaktadır. İç Asya'dan çıkıp Horasan'dan, İran'dan geçen Türk boylarımız, burada "geçen" sözcüğünü yüz yıllarla anlamamız isabetlidir, Farisi'ye ağah olarak Anadolu'ya yerleşmiş olmaktadırlar.

Almanya'dan önce İran'da yabancı dil öğrendik.

◆ ◆ ◆

İlave edebilir miyim; ben bizdeki, özel olarak, tarihçilerin ve genellikle bilim adamlarının temel kaynakları hiç okumadıklarına inanıyorum ve inancımı sık sık tekrarlıyorum. Okusalardı, bunu görmüş olurlardı; gördüklerini ben göremedim. Hiç mi okumazlar; ellerine aldıklarını düşünebiliyorum; ancak, daha çok yabancı bilim adamlarının atıf yaptıkları yerlere bakarlar ve sadece atıflara atıf yaparlar. Tekrarlar, demek istiyorum.

İkinci el merakımız geneldir.

Machiavelli'nin Prens'i ve Ibn Battuta'nın Seyahetler'i, henüz Türkiye'de okunmamıştır. Okunmuş olsaydı, Türkiye açısından son derece önemli tesbitleri bilirlerdi ve bilmiyorlar.

*Caouiyah, Geyve.

** "ezcümle", aslı, "az ber" misli Farisidir, "az" İngilizce tranliterasyonu, biz "ez" diyoruz, -den veya –le ekidir, "ezber", göğüsten, İngilizce "by heart" ve "ezcümle", "özetle", bütününden çıkararak, anlamındadır. "Ezcümle" olan, tırnak içinde değildir, Fransızca "citer" etmek söz konusu olmamaktadır.

*** Şinastan, fiilinden, "şinasi" bilen, anlamındadır.

**** "misafir" sözcüğünün gelişimi ve bize gelişi de, çok öğreticidir; Amid'in Ferheng-i Farisi'sinde, "Farsça Sözlük", "sefer konende" ve "rahrov" demektedir ilki, "sefer yapan" ve diğeri "yol-giden" anlamındadır. İranilar "mosafer" diyorlar, biz "misafir" olarak kullanıyoruz, Arabi "sefer" sözcüğünden geliyor. Sefere çıkan ve yolcu, anlamları var; Ordu'nun sefere çıkması, hareket halinde olduğunu gösteriyor ve bizde "misaferet" yoktu, gezginler, zaviyelerde kalıyorlardı, köken olarak "misafir", gezginci'dir. Gezginciye "misafir" demeyi çok sonra öğrendik; İraniler'in türetmesidir.

Hasan Amid, Ferheng-i Farisi, Tahran, 1369, s.1112

Ibn Battuta, Voyages – II. De La Mecque aux steppes russes, Paris, 1994. p.183

Öyleyse, "kent" bir ölü dilden düşmedir ve peki "bilkent" nereden düşmüştür; ne yazık, yine tekrarlamak zorundayım, bir "çöküş" sembolüdür, "üniversite" sözcüğündeki, "site", İngilizce'deki "city" değil, sadece bir ektir.* Bizdeki "lik" ekine benziyor, "üniversite", Türkçe'de "evrensellik" anlamına geliyor; Arabî "Cam'i" ve Osmanî "Külliye" doğrusudur ve "Darulfünun" ise uydurmadır. Demek ki, "çöküş" dönemi aynı zamanda "cahiliye devri" olmaktadır ve o halde, her "çöküş" bir de zamanı yitirmek anlamındadır.

Çöküş mü, Roma'nın çöküşünden sonra, insanlığın, sonradan "Avrupalı" diyorduk,

* université, n.f. university.

Cassell's French-English/English-French Dictionary. p. 741

Antik Elenistan'ı, Aristotales'i, Platon'u, unutmaları ne kadar öğreticidir! O halde "çöküş", bir unutma halidir.

Bir décadence, bir zamanı yitirme ve bir umut'u unutma sendromudur.

Tarihi olmayan ve geleceği düşünemeyen her insan sadece bir çöküntü'dür. Şimdi çöküntü insan'ı yaşıyoruz.

Kovboy filmlerinde, çıplak güneşte, bir duvar dibinde, şemsiye şapkasının altında oturan Meksikalı, zaman'ı yitirmiştir ve umut'dan habersizdir. İşte çöken insan ve daha doğru söyleyişle, "çöküş" bu tabloda anlatılandır. Çöküş, aynı zamanda, insanlıktan çıkış'tır. Tarihi olan ve geleceğe bakabilene insan diyebiliyoruz.

Çöküş halindeki canlıya "insan" olarak davranılmadığını biliyoruz.

Peki, bütün tarihimizde bilkent'ten daha grotesque bir yanlışlık düşünemiyorum. Bilkent, çöküş'tür. Zamanın sonsuz durduğu ve umutun hiç görülmediği bir medinah'dır. Zengin medine dilencileri şimdi bilkent'tedirler.

Çok kaba, çok zavallı, son derece iki yüzlü bir sömürgecilik'tir.

Hem "çalmak" ve hem "vurmak" var.

Peki, "çalmak" ve "vurmak" mı, aynı sözcüktürler; Fransızca, "battre" sözcüğü, hem "vurmak" ve hem de "çalmak" anlamındadır. Ne hoş, "bateri" ve "batarya" sözcüklerimiz de buradan geliyor; birincisi, tempo tutmak ya da daha doğrusu "vurmak" anlamındadır ve diğeri de, savaşta, düşmanı vurmak için, bir bölük top'tur. Diğerine gelince, "ölçü vurmak", battre la mesure, ise "tempo tutmak" demektir. Vurmadan "tempo" tutamıyoruz; bütün dillere İtalyanca'dan geçen "tempo" hem zaman ve hem de zaman aralığına işaret ediyor, doğru, "aralık" ve üstelik düzenli aralık olmadan pratik zamanı algılayamıyoruz. O halde, "tempo", eninde-sonunda vuruş'tur ve çoklukla ayağımızla vuruyoruz; rap rap, "uygun adım marş" komutunu alıyoruz ve çok zaman da, "yürüyelim arkadaşlar!" yollu çığırıyoruz. O halde, belli zaman aralıklarıyla, ayak vurulmazsa ve "marş. marş" yürümüyorsak, marş yok, demektir.

Bizimkinde "yürüyüş" yok ve "vuruş" yok, bateri ya da batarya hiç yok; "korkma" ile başlıyoruz. O halde "marş" diyemeyiz. O halde bizim "Kurtuluş Marşımız" var mı ve hiç oldu mu; işte buradayız. Kaldı ki, Akif'in bu manzumesi, Kazım Paşa'nın, Kazım Karabekir, pek zamanlı olarak işaret ettiği üzere, o zaman pek de kullanılmayan Farisi sözüklerle pek yüklüdür ve halbuki, Namık Kemal'i düz yazıyı ve Akif'i manzumeyi halklaştıran, "türkçeleştiren" anlamında söylüyorum, iki büyüğümüz olarak biliyoruz. Peki, yoksa "Marş", bir hapisci diliyle, Akif'in "eli mahsülü" değil mi; Akif'in elinden çıkmadı mı, şimdilik sadece mecburi bir sual'dir. Sormaya mecburum.

Bu manzumede, "güzel" sözcükler yersiz'dirler, yaban'dır ya da "barbar" demek istiyorum ve "yerli" olanlar, güzel değiller. Her barbariya işinden biliyoruz, pek karışık ya da eklektik hali var.

Bir soru hükümlüsüyüm; "hakikaten" Akif'in mi, çok gecikmiş bir soruyu formüle ettiğimi biliyorum. Peki bu soru neden bu kadar gecikti ve asıl soru budur.

Hem kurtuluş'u ve hem marş'ı tartışmak zorundayız. Peki neden bu kadar geciktim;

bu soruyu atlıyorum. Ama bir genel cevabım var, "hep geciktim" ve hep geç kaldığımı biliyorum.

İstiklal Marşı mı, Akif'in diline ve biçemine en uzak yazısı'dır. O halde Akif'in kurtuluşu elimizdedir. Bu, aynı zamanda, Akif'ten kurtulmak'tır.

Akif'ten kurtulmak mı, çöküş'ü çökertmek'tir. Ateize etmek anlamında kullanıyorum.

Kurtarmayı denediklerimiz arasında en az değerli olanı Mehmet Ragif'tir. Babası Tahir İpek, adını "Ragif" koymuştu; yazılıdır, ama yazmıyorlar ve yazıyorum.

Ragif'i ve Marş'ı Ersoy da reddetmiştir, şiir okumaya düşkün Ersoy, hiç söylememiş ve taht-ı imzasına hiç almamıştır. Reddiye'si var.

Bir cemeat ameli intibaı vermektedir.

Bilimsel araştırma çok zaman, intiba ya da sezgi ile başlamaktadır.

Fransız Şarkısı: 1792

MARSEYEZ: YÜRÜYÜN Kİ...

İleri kardeşler vatan için ileri!
Şan şeref günü geldi çattı işte!
Karşımıza geçmiş kanlı sancağını
Tiranlık bir kez daha çekiyor göndere
Nasıl bağırıyor duyuyor musunuz uzaktaki
Alanlarda bölük bölük askerler?
Saflarımıza dayandılar öldürmeye gelmişler.
Karılarımızı, çocuklarımızı ve bizleri!

Haydi vatandaşlar sıklaştırın safları silahları kapın!
Yürüyün ki şu alçakların kanlarıyla toprağımız sulansın!

Güfte ve Beste, Claude-Joseph Rouget de Lisle.
Zeki Sarıhan, Vatan Türküsü -İstikal Marşı: Tarihi ve Anlamı, Ankara, 1984. s.99

Bu nitelemeyi, "Fransız Şarkısı", bilerek istimal ediyorum, "İstiklal Marşı" için Fransızlar, "l'hymne national" diyorlar, "hymne" sözcüğünü, "ilahi" olarak anlamamız yerindedir; dinsel bir tonu var. İngilizler, "national anthem" diyorlar ki, "anthem" kelimesinde de dinsel bir konnotasyon buluyoruz. Ancak hem, "national", ulusal nitelemesi ve hem de söylenme durum ve yerleri, dinsellik yerine vekar ikame etmektedir, hep solenite du-

yuyoruz. Peki "ilahiyet" yok mu; her kurtuluş veya kuruluş'ta olduğu ölçüde kendisini hissettirebiliyor; şöyle de söyleyebilirim, her milli şarkının okunmasında, söz uygunsa, seküler bir kutsallık, başka bir deyişle, dünyevi bir ilahilik, alıyoruz. Bunun dışında ve esas olarak bir yükseliş ve savaşçılık duyuyoruz. Çünkü her kurtuluş ve her zaman sırlı ve bu anlamda, mistik bir insanlık eylemidir. Yazılışının çok zaman akıl dışı ve mitolojik unsurlarla dolu olmasını buna bağlayabiliriz.

Kuruluş, bir masal ve çöküş, gerçek'tir.

Bu nedenle, büyük kuruluşlara hep destan gözüyle bakıyoruz. Çöküş ise maddeseldir. Haberlidir, demek istiyorum.

Her kuruluş yüreğimizi yükseltmekte ve her çöküş, indirmektedir. Demek ki çöküş'ün yükselten yazımı imkânsız görünmektedir.

Herkes yerde ve birkaç dekadant yukarıda ise bu çöküş'tür. Çöküş, Türkiye'dedir.

Çöküş mü bir soysuzluktur ve soyma düzenidir. Soyanlar, yukarıdadırlar.

Mehmet Akif

CENK ŞARKISI

-kahraman askerimize armağan-

Yurdunu Allaha bırak çık yola
"Cenk" e deyip çek ki vatan kurtula.
Böyle müyesser mi gaza her kula
Haydi, levend asker, uğurlar ola.

Ey sürüden arkaya kalmış yiğit!
Arkadaşın gitti, yetiş sen de git.
Bak ne diyor, cedd-i şehidin? İşit:
"Durma git evladım, uğurlar ola."

"Durma git evladım, açıktır yolun,
Cenge sıvansın o bükülmez kolun;
Süngünü tak, ön safa geçmiş bulun,
Uğrun açık olsun, uğurlar ola."

"Yerleri yırtan sel olup taşmalı
Dağ demeyip, taş demeyip aşmalı
Sendeki coşkunluğa el şaşmalı
Haydi git evladım, uğurlar ola."

"Yükselerek kuş gibi Balkanlara
Öyle satır at ki kuduz Bulgara:
Bir daha Osmanlıya güç sırtara
Git de gel evladım, uğurlar ola."

"Düşmana çiğnetme bu toprakları,
Haydi kılıçdan geçir alçakları
Leş gibi yatsın kara bayrakları
Kahraman evladım uğurlar ola!"

◆ ◆ ◆

Balkanı bildin mi nedir hemşeri?
Sevgili ecdadının en son yeri,
Bir sıla isterdin a çoktan beri
Şimdi tam vakti. Uğurlar ola.

Balkanın üstünde sızan her pınar
Bir yaradır, durmadan içten akar!
Her taşın kalbini deşen bir mezar
Gör ne mübarek yer, uğurlar ola.

Eş hele bir dağları örten karı:
Ot değil onlar, dedenin saçları!
Dinle: şehid sesleridir rüzgarı
Durma levend asker. Uğurlar ola!

Ey vatanın şanlı gaza mevkibi
Saldırınız düşmana arslan gibi.
İşte Huda yaveriniz, hem Nebi
Haydi gidin, haydi uğurlar ola.

4 Ekin 1912, Damadı ve Safahat'ı düzenleyen, Ömer Rıza Doğrul'un, "Balkan Harbi Münasebetiyle yazılmıştı" notu var.

Mehmet Akif Ersoy, yayına hazırlayan, Ömer Rıza, Safahat, İstanbul, 1944, s. 457-458

Bu durumda bir soru olmalıdır; 1920 sonu ve 1921 başlarında, bu işaretler bilinmiyor muydu, şimdi bu suali formüle etmek durumundayız.* Bu soruya iki aşamalı cevap vermem yerindedir; bir, Mehmet Akif'i öyle mütebahhir, engin bilgi sahibi, birisi sayamıyorum, Kahire'de, Üniversite'de Türk edebiyatı dersi verdiği zamanlar, öğrencileri Arapçasını anlamıyor ve hatta zaman zaman alay ediyorlardı. Halbuki, hakkında, çok iyi Arabi bildiğine dair bir edebiyat var. O kadar öyle ki, Atatürk, bu edebiyata kanarak, Kur'an'ı en iyi Akif'in çevireceğine inanmış ve çeviriyi sipariş etmiştir; Akif'in yapamadığını** ve en azından ortada bir çeviri olmadığını biliyoruz.

Bunu bir kenara bırakıyorum, gerekirse ele almak durumundayım ve iki, ancak Akif'in bu kadarını bildiğini biliyoruz. Balkan Savaşı için 1912 yılında yazdığı "Cenk Şarkısı", bir marşa benzemektedir; savaşçıdır ve içinde yürüyüş, vuruş ve bir savaş temposu var ve "korkma" yoktur. "Yürüyün" yerine "uğurlar ola" çığırmaktadır.

Ama soru soru'dur; bir soruyu cevaplandırmak, çok zaman, yeni bir soruya kapı açmak demektir. Yeni soru ise şudur; İstiklal Marşı'nı, kim yazdı, sormak zorunluluğunu duyuyorum. Kim ve hatta kimler yazdılar; bu soru çok daha empozan haldedir, çünkü dikkatli bir analiz, birden fazla katkının olabileceğine işaret edebiliyor; bu işareti alıyoruz.

Rıza Nur

"YOLSUZ HAREKET": "RAGİF"* MARŞI

Milli hareket devamda.Yüce ihtilal ve savaş günleri.

Böyle zamanlarda milletler, en güzel milli marşlarını yaparlar.

Bir milli marşın güfte ve bestesini en iyi yapana beşer yüz lira nakdi mükafaat vereceğimi ilan ettim. Ben orada iken otuz kadar güfte, bir kaç beste gelmişti.

Ben Rusya'ya gidince Hamdullah Suphi bunları hiç nazara almayıp, Mehmed Akif'in bir şiirini, Meclis'te okuyup kabul ettirmiş. Bu yolsuz harekettir.

---

* Bizde "milli marş" da Osmanlı'da ve hatta her ciddi modernizasyon adımında olduğu üzere İkinci Mahmud ile başlıyordu, "Mahmudiye" tabir ediliyordu. Mecidiye Marşı'na Paris'te " la Marche Nationale Turque" ve Aziziye'ye de, Londra'da, The National Air of Turkey" deniyordu, bu ikinciyi "Türk Milli Nağmesi" ya da "Havası" olarak anlayabiliriz.

Mehmet Altun, Özgürlük Notaları – Milli Marşın Öyküsü, Tekfen Vakfı, 2008. s.23

** Akif, bu çeviriyi, Kahire'deki çevresinden, Türk asıllı İhsan Efendi'ye emanet ettiğini söylüyordu; İhsan Efendi de bu çeviriyi yaktığını iddia etmişti. İhsan, şimdi İslam Konferansı umumi katibi, Profesör Ekmelettin İhsanoğlu'nun babasıdır. Ekmelettin İhsanoğlu'nun babası İhsan Efendi, çok büyük bir ihtimalle olmayan bir çeviriyi yakmıştır. Akif'te böyle bir çeviri için, bir, dilbilgisi, iki, çalışma alışkanlığı, üç, kendine güven yoktur; ileride bunları görebiliyoruz.

Maatteessüf bizde daima böyledir. Bu tarz ile erbabında gayret kalmaz. Vekalet yalancı mevkiye düşer. Düşünülmemiş, ben ise bunları erbabından mürekkep bir komisyona verip onlara seçtirecektim.

Akif'in bu marşının güftesi, aruzlu ve hece adeti çok vezindedir. Şiir nizamlı şiirdir. Bu sebeple ağır ve pek monotondur. Halbuki marşın güfteleri serbest şiir olmak lazımdır.

Güfte de yüksek bir şey değil. Bestesi de iyi değildir.

Maatteessüf Fransız Büyük İnkılâbı'nda olduğu gibi bizde de biri çıkıp ta Marseillaise gibi nefis bir eser vücuda getiremedi.

◆ ◆ ◆

Hala da iyi bir marş yok. Avrupa'da resmi memuriyetlerde milli marşlar çalınmak adetine binaen insan lüzumunda bu noksandan utanıyor.

Böyle yapılacağına, Mozart'ın pek nefis olan "Türk Marşı", Abdülhamid'in marşı ki güzeldir ve Avrupa'da mevcut diğer "alaturka" marşlardan alarak bir milli marş bestesi yapmak hepsine murehcahrır. Sonra buna iyi bir güfte de yapılabilir.

Milli marş, pek lazımdır. Avrupa'da diplomatik memuriyetlerde de bulundum. Herkes marşını çaldırır, bizim çaldıracak marşımız yoktu. Sıkılırdım.

Rıza Nur, Hayat ve Hatıratım, Frankfurt, 1929-1982. ss. 538-539

* Akif'in babası İpek Tahir tarafından konulan adının "Ragif" olduğunu not etmiştim, Tahir Efendi, oğlunu, hep "Ragif" çağırıyordu. "Yufka" anlamı da var. yk.

Rıza Nur ile ilgili olarak dört noktayı tespit etmek durumdayım, birincisi, Büyük Kurtarıcı'ya, ağırlığını bildiği ve her halde tahrip edici değerlendirdiği için ölümünden yıllar sonra açılmasını vesayet ettiği anılarında, çok kırıcı iddialar sıralıyor ve yer yer de küfre varıyordu. Bunları not ediyoruz ve ancak bir kenara koyduğumuz zaman, geniş anlamda, "kemalist" bir Rıza Nur görebiliyoruz. Cumhuriyet'in kuruluş yatağında idi ve hep öndedir. İki, Lozan Delegasyonu'nda, İsmet Paşa'dan sonra ikinci adamdır ve burada da bir zaafını göremiyoruz. Üçüncüsü, "Türkiye Cumhuriyeti" teklifinde "Türkiye" buluşu, Rıza'ya attir. Dördüncüsü, "Milli Marş" yazılması ve seçilmesini başlatan da zamanın Maarif Nazırı Rıza Nur idi; başlatmış, müsabakayı ilan etmiş, ama diplomatik vazife ile Moskova'ya gitmişti. Yerine Hamdullah Suphi'nin geldiğini biliyoruz.

Sonrası, Rıza, Hamdullah Suphi için, "Mehmet Akif'in bir şiirini Meclis'te kabul ettirmiş" demektedir ve bunu, "yolsuz hareket" olarak nitelemektedir. Bir "komplo" demiyor; ama yakındır. Akif'in şiirinden bir "marş" çıkmayacağı konusunda nettir.

"Yok-Türk" Marşı

Şimdi en çok "öztürk" ad ve soy adı var ve bu ise, bir "yok türk" marşıdır.

O yıla, 12 Mart 1921 tarihine dönersem, Rıza Nur, 1929 tarihli anılarında, kuşkusuz, "komplo" demiyor, ancak kabul edildiği celsenin yönetilişine baktığımızda, "komplo" nitelemesi ilk bakışta aşırı sayılsa da, "oldu-bitti" sıfatı pek yerindedir. Mebuslardan gelen, bir uzman komisyona havale edilmesi ya da seçimin bakanlığa bırakılması türünden öneriler, acele ve gürültü ile reddedilmişti. Görünüşe göre bir müsabaka idi, ancak kaynaklara indiğimizde, yarış ve seçim göremiyoruz; diğer şiirlerin Meclis'e sunulduğu ya da okunduğuna inanmamız zordur.

Fevziye Tansel, saylav Hasan Basri için "Basri Çantay, Akif'in, İstiklal Harbi sırasında en yakın dostlarındandı" yollu yazıyor* ve Hasan Basri'nin, Akif'i, bir marş yazmaya ikna için, seçileceğine dair teminat verdiğini, Hasan Basri'den öğreniyoruz.** Net olan şudur, Mehmet Akif'in şiiriyle ilgili olarak bir ön-kabul tespit edebiliyoruz; Akif, o sırada Burdur Mebusu ve Meclis'tedir, kendi manzumesini okuması önerisi ve ricalarını reddediyor. Her hangi bir zaman ve her hangi bir yerde okuduğuna dair hiçbir işarete sahip değiliz. Maarif Nazırı Hamdullah Suphi okuyor, çok güzel okuduğu kesindir, o zamanın en önde gelen hatibi olduğu hep yazılıdır, "bis bis" nidaları arasında, o tarihte bu sözcük henüz tedavülde değildi, kabul ediliyor. Kabul edildiği oturumda, Millet Meclisi'ni Doktor Adnan Adıvar yönetiyordu; 12 Mart 1921 tarihindedir.

Adıvar da Hasan Basri Çantay misli dergah'tandır ve "dergah" analizi ise, üçüncü bölümdedir. Şimdilik, "her dergâh'ta bir tezgâh var", diyebiliriz. Yeterlidir.

Peki, gerçekten kabul ediliyor mu; kabul edildiği kayıt altındadır, mazbatada mevcuttur. Yalnız, bu kaydın bir önemi olduğunu sanmıyorum, olsaydı, Kazım Karabekir bir yıl sonra bir marş göndermezdi; ilaveten sormak zorundayız, her yerde çalınıyor mu idi, bilemiyoruz ve ancak çeşitli yerlerde çeşitli bestelere söylendiğine dair işaretler okuyabiliyoruz. 1924 yılından itibaren daha çok Ali Rıfat'ın bestesini duyuyorduk; 1930 yılında güfte aynı ve beste değişiyor, Zeki Üngör'ün bestesine geçilmektedir. Üngör'ünki bugünkü bestedir.

Üngör'ün bestesinin başka bir güfte için yazıldığında artık bir kuşku yoktur; "korkma

---

* F.A.Tansel, Mehmet Akif, İstanbul, 1945. s. 219

** "Meclis'te Akif ile yan yana oturuyoruz.."

"Canım vekalet buna bir şekil bulacak. Sizin marşınız yine resmen Meclis'te kabul edilecek, güneş varken yıldızı kim arar?".

Hasan Basri Çantay, Akifname, İstanbul, 1966. s.63

sönmez bu şafak" dedikten sonra, durup "-larda" olarak başlamamızı, buna bağlayabiliriz. Hem Ali Rıfat'ın hem de Zeki Üngör o sırada işgal altındaki İstanbul'da yaşıyorlardı; yalnız Ali Rifat'ın, Akif'in şiirini bildiğini düşünebiliriz, hem Ali Rifat ve hem de kardeşi Samih Rifat'ın, Akif'in çok yakın arkadaşları olduklarını çıkarabiliyorum ve önemli saymadan kayıt edebiliyorum, İbrani asıllı oldukları kesindir. İlaveten Rifat Kardeşler'in babaları ve Samih'i de katabiliriz, tarikatçı idiler ve Ali daha sonra Akif'in hamisi Abbas Halim Paşa'nın kız kardeşi ile evlenmişti ve yine şimdilik yeterlidir. Yine ilave olarak Ali daha önce de Akif'ten marş bestelemişti. Diğer taraftan Zeki Üngör'ün, işgal altındaki İstanbul'da bu şiiri elde ettiği yolunda ve yine Zeki'den neşet eden bir rivayet varsa da, inandırıcı olduğunu söyleyemeyiz. Zeki'nin bestesi hem ithal görünmekte ve hem de başka bir güfteye yakışmaktadır.

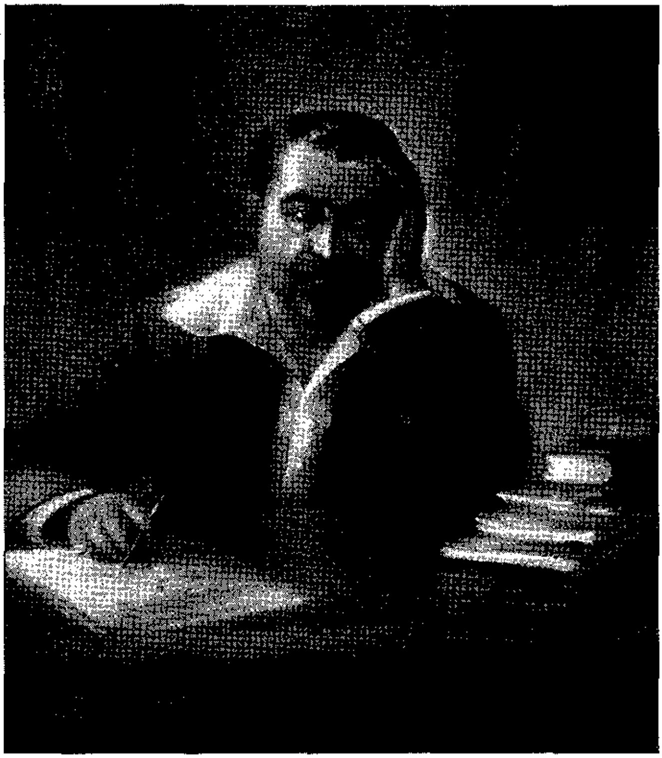
Peki Ali Rifat'ın bestesinden Zeki Üngör'e neden geçildi; önemsiz, ancak zor sorudur. Kısa özet şu olabilir, "sözde" müellifi terk-i vatan eylemişti, Büyük Britanya İmparatorluğu'nun bir sömürgesinde yaşıyordu ve beste değişiminden altı yıl sonra ölmek üzere, İstanbul'a geldiğinde, 1936 yılında, cenazesine hiçbir kamu görevlisi katılmamıştı; ne güfteye ne de beste-nuvist'ine hiçbir önem verilmediğini anlıyoruz; beste değiştirilmiştir. Hepsi budur, yalnız not edebilirim, burada, bilimimizde yeni ve mühim bir açıklayıcı değişken haline gelen, sabetayizm analizlerinin hiçbir değeri ve dolayısıyla yeri yoktur; analitik olamayacağını söylemek mecburiyetim var, belki de bu işte "biz hepimiz sabetayistiz" diyebiliriz. Görmek var.

Bunun yerine, önemsiz ama, iki noktacık tesbit edebiliyoruz; Ali Rıfat, Nazım Hikmet'in çok yakın akrabasıdır. Celile'nin, Nazım'ın annesi ve Ali'nin teyzesi, çok güzel bir Ali Rifat portresine sahibiz.* Nazım ise o sırada son derece tanınmış, komünist ve önde gelen bir muhalif idi. Tkp, Sovyetler'in çizgi değiştirmesine uyarak sağa kayıyordu ve saf, bunlardan habersiz, hala "sınıfa karşı sınıf" politikasının geçerli olduğuna inanan Şair, ileriye atılıyordu. Sol komünizm'i Nazım Hikmet'in temsil ettiği zamanlardaydık, hapislikleri başlamıştı; birinci önemsiz sebep olarak kayıt edebiliyoruz. İki, Londra ile yaklaşma ve Sovyetler'den uzaklaşma dönemindeydik; İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda, Washington'da gömülü, Büyükelçi Münir Ertegün'ün cenazesini alıp İstanbul açıklarında demirleyen Missuri Harp gemisinden önce, 1929 yılında, İngiliz donanması İstanbul'u ziyaret etmişti. Nazım Hikmet'i hapse atarken, yakınının, Oktay Rifat'ın amcası, bestesini resmi törenlerde çalmanın uygun olmayacağını düşündüklerini düşünebiliriz.

Ol tarihte Münir Ertegün dahi dergah'tandır ve Münir'in tarikatçı dayısı, Üsküdar'da, Akif'in elini tutanlardandır. "Dergâh Tarihi", "Tampon" tarihinden sonra'dır.

Bütün bunları, 12 Mart 1921 tarihindeki kabulün önemli olmadığını teyiden not ediyorum. Sanki önce kabul ve sonra ihmal edilmiştir; öyle olduğunu bir başka tespitten de çıkarabiliyoruz, işaret etmiştim, 1922 ortasında, Kuruluş'un en güçlü adamlarından birisi olan Kazım Karabekir'in hem alternatif bir marş ve hem de ikna edici bir itiraz ile

* Bu güzel Ali tablosunu kitaba almadan edemiyorum.

Ali Rifat Bey'in Şair Nazım Hikmet'in annesi Celile Hanım tarafından yapılmış yağlı boya tablosu

Hükümet'e başvurduğunu görüyoruz. İtiraz'ı, "Reddiye" demek daha doğrudur, ekte ve alternatif güftesi buradadır.

Kazım Paşa'nın reddiyesi, tekraren kayıt ile 1922 tarihlidir, bugün dahi geçerliliğini yitirmemiş bir haldedir; bu bölüme birinci ek olarak sunuyorum. Belli başlı itirazlarını, Karabekir'in sıralamasıyla, buraya almanın pek verimli olacağını düşünüyorum.

Bir; bu, "ancak milledin vicdanından çıkacak bir feryad değil, muhterem şairin halka hitabesidir." İki, "arkadaş hitabesiyle söylenen satırları, millete başka biri hitap ediyor ki halk bunu okurken şahsiyetini küçültecektir." Üç, "kim bilir belki yarından da yakın hitabı, millete, dişinizi sıkın nasihatından başka birşey olmadığı gibi istiklalimize muvaffak olduktan sonra da manasız olacaktır." Güzel, demek ki, kurtuluş mücadeleleri sadece destan değildi; başlarında, öyle anlıyoruz, son derece demokratiktir. Mücadelelerin başları hep demokratiktir, herkes güçlüdür ve herkesin gidecek yeri var, "demokrasi" ancak bu şeraitte var; bunu görüyoruz.

Demokrasi mi, bir halkın, sınırda savaş halidir.

Savaş ve sınır yoksa demokrasiden söz edemeyiz. Başka şekilde de söyleyebilirim; demokrasi, bir iç savaşın sınırlarındadır. Ol tarihte hem iç savaşta ve hem de sınırdaydık. Sınır için ve sınırda savaşıyorduk.

Dört, "düşmanlarımız, Türkler kabiliyetsizdir, medeniyet kabul etmez, diye iddia ederken, milletimizi, 'evet medeniyet canavardır' diye bağırtmak doğru mudur?" Ve beş, "hilal'e ve Cenab-ı Hakk'a münacaat kısımları ilahiye yakışır, marşda maneviyatı kırar". Devamla, "bütün bunlar, şiir ve nutka girer, fakat milletin İstiklal Marşı için muvafık olmaz, sanırım." Altı, "Hüda, cüda gibi kafiye hatırı sözleri, halk söylemez, marşın güftesi de bestesi de halkın seviye ve harsına göre olmalı." Yedi, "medeniyet'e canavar diyen bir marşın Paris'e gönderilmesi de gariptir. Kelimelerin kuvvetini ve güfte ile beste arasındaki münasebeti ve bunların Türk'ün ruhuna ve vicdanına yapacağı tesiri, Fransızcaya tercümesinden okuyacak Fransız musikişinasları nasıl anlar." Sekiz, "istiklali uğruna çarpışan bir milletin, ecnebi bir adama veya memlekete kendi marşını intihap ettirmesi mucibi teesürdür." Dokuz, "istiklal marşını, milletimizin ağzı ve ruhu terennüm etmelidir." Ve Paşa'nın itirazının özü budur ve hesaba katılmadığını biliyoruz. Yalnız bu hesaba katmama halinin arkasında, Ragif seçimini ve marşı pek ciddiye almadıkları şeklinde anlamamız isabetli görünüyor.

Her halde bir "Marş Darbesi" diyebiliriz, 12 Mart 1921 tarihindedir, konjonktürel ve aynı anlamda geçici sayabiliyorum, Mehmet Akif ölümcül hasta olarak İstanbul'a gelişinde ve kısa bir süre sonra ölümünde, tekrarlıyorum, kesin bir resmi-ilgisizlikle karşılanması da bunu doğruluyor. Ama öylece kalmıştır, olabiliyor.

Devam için küçük bir parentez, çok tuhaf, Karabekir'e henüz hiç kimse, Kazım Paşa açısından bakmadı ve aslına bakılırsa, henüz Mustafa Kemal Paşa hariç tarihimizden hiç kimseye kendisi olarak bakmadık. Mustafa Kemal'e de hep hagiographer olarak bakıyorduk ve hagiography yazıyorduk;* şimdi değişiyor.

Bakmak mı, Kazım Paşa'nın, Mustafa Kemal'i mücadeleye davetteki ısrarında samimi olduğundan kuşku duymuyorum. Kemal Paşa'nın önemli bir tayin ile Şark'a gelebileceğini düşünüyordu; ancak Büyük Kurtarıcı'nın orada fazla kalamayacağını değerlendirdiğinde de şüphe yoktur. O tarihte, Mustafa Kemal Paşa'nın kolaylıkla yerinden uzaklaştırılabileceği tespitinin yaygın olduğunu kabul etmemiz yerindedir. Tabii bu kabul Kuruluş'u daha tansiyonlu yapabilmektedir ve hiç kuşku yok, Kemal Paşa, etrafını kuşatmış bu tespiti en çok bilen zat'tır.

O halde, aradaki gerginlik doktriner değil, pratik nitelikildir.

Kazım, kendisini kurtuluş'un lideri olarak görüyordu.

Bir "İstiklal Marşı" yazması ve bestelemesi de, bu görüşünün ve görüşümün, kanıtlarından sadece birisidir.

---

* Can Dündar'ın Mustafa'sı ise, Neo-Osmanizm komplosunun mahsüllerinden birisidir. "Kemal" ile kemalizm'i ayırmaya yönelik, "moody" bir Osmanlı zabiti denemesidir. Genelkurmay brövesini değiştirerek Arap kılıcını ikame etmeye çalışan, paranın üzerine, çoğunluğu Osmanlı-tarikatçı kimse'lerin olmayan resimlerini basan, Yunus ve Itri fotoğrafsızdırlar, zincir içinde bir yerdedir. Kemalizm'i, tarihsel-ilerici gören, kemalistleri kişisellikten çıkararak bir kuşak ve bir aydın hareketi olarak ele alan çalışmalar, Türkiye Üzerine Tezler ve Gizli Tarih'tir. Bu anlayış içinde, tartışmalı Kazım Karabekir ve hep reddedilen Rıza Nur, ikisini seçmiş oluyorum, önde gelen kemalistlerimizdendirler.

Gizli Tarih'i, "Kuruluş" adıyla genişletilmiş baskısını hazırlıyorum.

İsmet Bey'e gelince, ikinci dar parantez sayabiliriz, kendisini bilen birisidir ve Kemal ve Kazım yaşadığı sürece kendisine "milli şef" sırasının gelmeyeceğinden emindir. Ancak her ikisi yaşamadığı taktirde sıra hiçbir zaman gelemeyecektir; bu nedenle, Mustafa Kemal'e karşı güçlü juntaları tasfiye etti, Gizli Tarih'te yazılıdır ve Kazım'ın yaşaması için bütün ağırlığını koyuyordu; Büyük Paşalar'ı, İstiklal Mahkemesi ve dolayısıyla idamdan kurtaran İsmet Paşa'dır.

Kurtuluş Savaşı, Kemal Paşa Efsanesi'ni yaratabilmiştir. "İsmet İnönü" de bu efsaneden çıkmıştır ve ürünüdür, diyebiliyorum. Hatırlayabiliriz, Mustafa Kemal Paşa'nın "Çanakkale Tacı" çok sonraki zamana aittir ve Birinci "İnönü Zaferi" ise sadece bir efsanedir. İstiklal Marşı'nın kabulü ise Birinci İnönü'den sonra ve İkinci'den on dokuz gün öncedir. İşte yeri budur.

Bu yere oturtamazsak, varsa bir komployu anlayamayız ve bu yer bizi Marş'ın yazarına götürmektedir. Tabii bilimsel ise, bu gidiş, irademizin dışındadır. Biz ve bu arada ben içindeyiz.

Kazım Paşa'ya gelince, kabülü sırasında sessiz kalması ve Büyük Taarruz'dan hemen önce "Marş" hazırlaması da dikkat çekicidir. Demek ki artık bir iyimserlik var, zafer yakındır; yakın zafer, kolay'dır.

Çok mu küçük ve yoksa burada "tarih" mi gizleniyor; tekraren, bilim hep ayrıntıdadır, diyorum. a) 1921 Mart Ayı'nda Kazım Paşa, sonradan nerede ise komplo olarak gördüğü bir Marş-Projesi'ne itiraz etmiyor ve o halde, kötümserdiler, öyle düşünebiliriz. b) Büyük Taarruz'dan hemen önce bu Taslak-Marş'ı reddediyor ve Türkist bir marş istiyor; bu durumda Zafer'den emin olduklarından emin olabiliriz. Öyleyse buradan hareketle hem Kurtuluş Mücadelesi'nde bir yeni peryodizasyon deniyoruz ve hem de Kuruluş'a yeni soru ve sorunlar ekliyoruz.

Temmuz-Ağustos 1922 tarihinde bir iyimserlik var ve bu iyimserlik içinde, "Ordular ilk hedefiniz Akdeniz'dir" diyebiliyorduk. İyimseriz ve kolay'dır. Kurtuluş Savaşı'nda merkez karargahın ve Komutan Kemal'in istihbaratı mükemmeldir. Yunan'ın arkası boştur ve görüyoruz.

Ciddi bir mukavemet görmeden ilerliyorduk.

Nereden nereye, Kazım bir Osmanlı zabiti idi; Amerikalı General Harbord, Türkiye'nin manda nizamına alınması projesi için araştırma yapmak üzere bölgeye geldiğinde, muhatabı, Erzurum'da Komutan Kazım Paşa olmuştu. Üç muzisyen-zabit'ten oluşan bir "ahenk" tertip etmişti, "konser" anlamındadır, keman, piyano ve flüt olmalıdır ve 1919 sonundayız; Cumhuriyet'in büyük hamlesini görmek zorundayız ve ancak devamlılığı tespit de kaçınılmazdır. Bu, bir; ayrıca Kazım Paşa'nın evinde, eşleri İclal Hanım Efendi, başı açık piyanosunun başında ve Kazım Paşa kemanıyla, bir ahenk halindedirler; fotoğrafı bu çalışmama, bir belge olarak, alıyorum. Şark Orduları Komutanı Kazım Paşa Hazretleri, şiir yazan, keman çalan bir münevverimizdi; Osmanlı'dan geçme'dir.

Kazım Karabekir

İSTİKLÂL MARŞI

Ya istiklâl ya ölüm
Vatanım, milletim, sancağım, evim
İstiklâlsiz yoktur yerim
Zincir vurdurur mu Türkler boynuna
Varlığı fedadır vatan yoluna
Biz tarihin Türk dediği yılmaz milletiz
Hür yaşar hür ölür nurlu ümmetiz

Sarıkamış'ta yazılmış, 26 Temmuz 1922 tarihinde Başbakan Rauf Orbay'a, telgrafla, gönderilmiştir.

Kazım Karabekir, İstiklal Harbimiz, İstanbul, 1960. s.1127

Paşa, bu manzumenin Akif'e ait olduğunu kabul ile "tashih etmeliyiz" demektedir ve usulüne uygun Başbakan'a, Hamidiye Kahramanı Rauf'a, yazmaktadır. "Bir mebus sıfatıyla istirham ediyorum ki, kabul edilecek marşımız, şiir ve musikiye az vukufumla beraber, yaptığım atideki marştan daha sönük olmasın" demektedir. Bundan sonra marşını anlatırken marşı tarif etmeye çalışmaktadır.

Şunları söylüyor, "marşın ruhu üç noktadır" diyor ve açıklıyor. "Birincisi, mukeddesatım hürdür, ikincisi esarete karşı her şeyimi feda ederim, üçüncüsü, Türklüğün ne olduğunu tarih de söyler." Şunları ekliyor; "bu esasların umumuna şamil 'ya istiklal ya ölüm' de marşın başlangıcıdır." Ve işte hep budur.

Güzel, "bunlardan başka ne münacaat ne taan, ne de medeniyetin leh ve aleyhinde sözleri marşa yakıştıramıyorum." Marş'ta dilenmeye ve alçalmaya yer yoktur; Akif'e yüklenen metinde ise çoktur. Buradayız ve buradan devam ediyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin pek büyük bir acele ile kabul ettiği Akif Manzumesi'nde "Türk" sözcüğü geçmemektedir. Unutulmamıştır; kabul edilmeyen tekliflerde ve burada Kazım Paşa Marşı'nda vardı; ihmal edemeyiz.

Bu analizde "Türk" anahtar sözcük oluyor ve yokluğu ise yol gösteriyor. Akif Manzumesi'nde "Türk" sözcüğünün olmaması, bir mesajdır ve bir politika'dır. Peki, bir "federasyon" marşı mı; şimdilik aşırı bir soru'dur ve bu aşamada yeni bir ittifak arayışını arıyoruz.

Kemal Paşa, ittifaklar üstadıdır. Hem kolay yapar ve hem de kolay yıkar ve yıkarken, gerçekten yıkar, acılı örneklerini hatırlıyoruz.

Kazım Paşa ve eşi

Ruhunun derinliklerindeki büyük çatışma ve kaygılarla, güven ve güvensizlik ile tarihin son büyük politikacılarından birisidir. Resmi Tarih'te bir "Mesih" ve Gizli Tarih'te işte budur. "Mesih" çok kolay ve bu, çok büyüktür. Mustafa Kemal, Kuruluş'un zayıflıklarında büyümektedir. Giderilemeyen zayıflıklar, Çöküş'ün hazırlayıcısı ve kendisidir.

Artık anlaşılıyor, "Türk" yoktur, güzel, peki ne var; bu marş nedir, bu alanda da tam bir yokluk var. Dün ve bugün, bu marşın ne dediğine dair, biri hariç hiçbir açıklamaya sahip değiliz. Bu konuda iki değerli çalışma yayınlamış olan Zeki Sarıhan'da, bu uzun manzumenin ne dediğine dair hiçbir ip ucu bulamıyoruz.* Var, açıklama olarak, dizelerin tekrarını okuyoruz.

Bu konuda tek açıklama ve yorumlama denemesini Nalbandoğlu'nun çalışmasında görebiliyoruz; Muhittin Nalbandoğlu, çok zaman, İstiklal Marşı için önemli bir kaynak olarak kabul edilen kitabında, muhafazakâr edebiyat profesörü Mehmet Kaplan'dan bir değerlendirme almış ve yayınlamış durumdadır. Bu pek muhafazakâr profesör, bu değerlendirmesine, "sayıları çok az da olsa, istiklal marşımızın güftesini ve bestesini beğenmeyerek değiştirilmesini isteyenler vardır" cümlesiyle başlıyordu.** Başka çalışmalar bir yana, Nalbandoğlu'nun kitabı dahi bunların pek de az olmadığına işaret ediyor; burada, ilk ağızda, Kazım Karabekir, Behçet Kemal Çağlar, Necip Fazıl Kısakürek, Talat Omay ve Aka Gündüz sayılıyor. Nalbandoğlu, bunların, kendilerinin de marş yazdıklarını kayt ederek, itirazlarının değersiz olduğunu anlatmaya çalışmaktadır. Olabilir, ancak bunların değerlendirmeye alınmadığı, bir değerlendirme kuruluna gönderilmediği ve Meclis'te okunmadığı kesindir.

Meclis'te bütün bunların talep edildiğini biliyoruz; başta Tunalı Hilmi, Besim Atalay olmak üzere bir çok saylav, dürüst bir seçim ve daha doğrusu sadece bir "seçim" için ısrar ettiler. Karar verilmişti; Mustafa Kemal Meclis'te riyaseti, Adnan Adıvar'a bıraktı ve bu "oldu-bitti" işi seyretmekle yetindi. Bu bize, "islamcı" şair, Mehmet Akif'in adıyla, islami ve yer yer kürdist ve tevratik çağrışımları içeren bir metin üzerine bir ön-kabul olduğunu anlatmaktadır.

İslamist Kaplan*** ki, bu "kaplan" adının, Türk-islam isim ve soy adı listesinde bulunmadığından emin olabiliyoruz, bir de şu iddiadadır: "Güfte itibariyle mukayese yapılacak olsa, öyle sanıyorum ki, bizim İstiklal Marşımız, diğer milletler arasında birinci gelir." Her halde pek hamasi ve çok çocukca bir iddia ile karşılaşıyoruz. Böyle bir mukayese ve böyle bir yarış yoktur ve başka nedenler bir yana, Akif'in Manzumesi'nin bir marş olamayacağı üzerinde bir şüphe görmüyoruz.

Ahmet Say'ın Ansiklopedisi, prozodi'nin, Yunanca kökenli bir terim olduğunu tespit ile "müziğin sözlere veya sözlerin müziğe uygulanması anlamında kullanılır" demekte-

---

* Zeki Sarıhan, Vatan Türküsü, Ankara, 1984

Zeki Sarıhan, Mehmet Akif, İstanbul, 1996.

** Muhiddin Nalbandoğlu, İstiklal Marşımızın Tarihi, İstanbul, 1964. s.186

*** Bizde, Türkler'de, "kaplan" adına rastlamıyoruz. Profesör Sümer, bunun yerine "Tona" adından söz etmekte ve "buradaki Tona'nın kaplan türünden bir hayvan adı olduğu ve eskiden beri Türkler tarafından ad olarak kulla-

dir.* Başkaları bir yana, müzikçilere başvurmaya gerek yok, Akif'in manzumesini ve tartışmalarını 1921 yılında yaşamış olan hem Rıza Nur ve hem de Karabekir bu metnin bestelenmesinin imkânsızlığında ısrar ediyorlar. Hangimiz ilkokulda bu Marş'ı söyleyebiliyorduk; çıktığı andan itibaren bir sorun olan bir marşı, dünya birincisi ilan etmek pek tasavvufi bir haldir. Ancak tasavvufi ve kaplangil'lerden bir müderrisin işi olabilir; "öyle" düşünüyoruz.

İslamist Kaplan, "bunun sebebi, İstiklal Savaşı'na iştirak eden, onun mana ve heyecanını kalbinde samimi olarak duyan bir şair tarafından yazılmış olmasıdır" deyi eklemektedir. Tamamen gerçek dışıdır; savaşa katılmak, "iştirak" etmek, elde silah savaşmak'tır ve Akif, savaşmamıştır ve savaşa katılmamıştır. Artık zahmeti sevmeyen bir insan olduğunu görmek zorundayız; kaldı ki Meclis'teki mebusların pek çoğu savaşçı değildi, Kemal Paşa, İsmet Paşa, Ali Fuad Paşa, Kazım Paşa, savaşçı idiler ve aynı zamanda mebustular. Akif ve pek çoğu, bunlar içinde "Türk" sözcüğünü kullanarak alternatif marş yazanlar da varlar, savaşmadılar; karşı çıkanlar ile Akif arasında bir fark bulunmuyordu. Bir fark ola-

---

nıldığı daha önce görülmüştü, "Tona Tigin, Alp Er Tona" demektedir.

Erk Yurtsever ise, "Kaplangerey" adında "Kırım Kağanı" işareti vermektedir ki, "Kaplangiray" olarak anlayabiliriz ve geliştirmekte olduğumuz isim-bilim disiplinine mükemmel uymaktadır.

Rusya'da, "h" harfi söylenememekte ve Yahudi "cohen" adını ya "kagan" ya da "kaplan" olarak telaffuz etmektedirler. Guggenheimer & Guggenheirmer de, "kaplan" karşılığında "cohen" demektedir.

New York'ta Yahudiler ise en çok Brooklyn'de yaşıyorlar, bulabildiğimiz, Brooklyn telefon rehberinde, "kaplan" girişi çok uzundur, "Kaplan, Abraham" ile başlıyor ve çok sayıda Abraham Kaplan buluyoruz. Benjamin ve bizim yazdığımız türden Binyamin Kaplan'lar ve Rus adlarını hâlâ koruyanlara da var.

Bu addaki Yahudiler, her türlü bilim ve meslekte varlar ve bunları, "Türk" sanmak çok yanlıştır. Her "kaplan" Türk değildir ve Türk olması ihtimali ise olmakla birlikte, pek küçüktür.

Bu arada not edebilirim ve haber verebiliyorum, isim-bilim çalışmaları, islamizm'e dayanmış durumdadır ve islamın önemli ölçüde judaize olduğunu onomastique analizlerle de gösterebiliyoruz. Tarikatların çoğu, judaizedir; aynı kapı'ya yaklaşıyorlar. Bunu bir başka noktadan da görebiliyoruz, islamist çevreler artık sabetayizm araştırmalarımızdan aşırı ölçüde ürkmeye başladılar ve "köken" araştırmalarını dahi günah sayıyorlar. O kadar öyle ki, artık Obama'nın ve çevresinin köken araştırmaları serbesttir ve "müsliman" politilacıların ise yasaktır ve şimdi buradayız.

Bu kitabımda, Gül'ün köken araştırmasını geliştiriyorum, başkalarını de ele alıyorum. Saylav Arıtman'ın işaret ettiği Ermeni kökeni bana inandırıcı gelmemektedir; çünkü bizde kökeninde en zayıf Ermeni dalı olanların yükselmeleri ve önemli yerlere gelmeleri imkânsız olmalıdır.

Büyük Kurtarcı Kemal Paşa ve Büyük Devlet adamı İsmet Paşa ayrıdırlar ve yukardadırlar, arkadan gelen Celal Bey'in, "hususi" denilen tahsili, "Alyans İsraelit" idi, Korutürk'ün evliliğine bakarak Karakaşi olduğunu söyleyebiliyoruz; buraya kadar gelmiş durumdayız.

Profesör Dr. Faruk Sümer, Türk Devletleri Tarihi'nde Şahıs Adları II, İstanbul, 1999.

Erk Yurtsever, Türkçe Adlar Derlemesi, İstanbul, 1997. s.51

H.W.Guggenheimer & E.H.Guggenheimer, Jewish Family Names and Their Origins-An Etymological Dictionary, Ktav, 1992. p..385

Verizon White Pages, Brooklyn, February 2009-2010. pp. 522-523

* Müzik Ansiklopedisi ,Cilt 4, s. 1069

bilir, Akif, o sırada Ankara'da kiralar çok yüksekti, kira vermiyor ve bir tarikata ait dergah'ta kalıyordu. Fark, birden bire kiralık makul ev sıkıntısı çeken Ankara'da, Mehmet Akif'in kira vermeden bir tarikatın lojmanında kalmasıdır, ol tarihte "meşruta" diyorduk. Mehmet Akif, kira vermeyi sevmemekte ve hep misafir kalmayı sevmektedir.

Celvetiye Tarikatı'na ait Tacettin Camii Dergâhı'nda kalan bir kimseyi İstiklal Savaşı'na katılmış sayamayız. Dergâh'ta şiir okuyorlar, ilahi söylüyorlar, şarkı dinliyorlardı; Akif şarkı dinlemeyi pek sevmektedir; ayrıca güreşmeye ve bir su bulduğu zaman üzerinde taş sektirmeye bayılmaktadır, bu zevklerinden ileri yaşında dahi vazgeçmediğini biliyoruz. Zevkleri de manzumeleri misli basittirler.

Ama savaş vardı; o sırada savaşta olan Kazım Paşa, Dergâh'ta kaleme alınan bu marşta bir heyecan görmüyor ve hatta "ilahi" diyordu. Bunun 1922 yılı, 26 Temmuzu'nda söylenmesi, şimdi söylenmesinden daha önemlidir.

Dergâh'ta ilahi yazılmasında bir garabet göremiyorum. Asıl garabet, "marş" yazılmasındadır ve şimdiye kadar bunda garabet görünmemesi ise pek garip'tir. Bilim ise, garabet'ler üzerine durarak ilerlemektedir; bu nedenle yer çekimi yasasının bulunmasını, Newton'un başına elma düşmesine bağlamakta bir garabet göremeyiz. Şöyle de söyleyebilirim, doğru'ları, normaldan sapmalar üzerine taarruzlar tertip ederek buluyoruz. Burada da bunu deniyorum.

Bir de şu var, tarihimizde "payitaht" ne zaman ve kaç kez terk edilmiştir; bilim, ihmal edilmiş soruları formüle ederek ilerlemektedir. Resmi tarih yazımında bu soruyla karşılaşmıyoruz; çoktur, Cevdet Tarihi'nde de işaretlerini okuyoruz. İstanbul'un boşaltılmasının daha önce de düşünüldüğünü biliyoruz; düşünmediklerimiz de var, 31 Mart'ın bastırılması ve İstanbul'un yeniden zapt edilmesinden sonra bile, Meclis-i Milli, Dersaadet'te değil, Ayastefanos'ta toplanmış ve sultanı hal kararı almıştı, bu bir payitaht'ı boşaltma işidir ve ne yazık hiç öyle düşünemiyoruz.

İstanbul hep dışarıdan kurtarılmıştır.

Taşradan kurtarılmamışsa, Dersaadet hiç kurtarılamamıştır. Saadet'ten uzak ve oradadır.

Ayastefanos mu, şimdi "Yeşilköy" diyoruz ve ol tarihte çok uzaktı ve başka bir memleket diyebiliriz. O halde, 1909 tarihinde de payitaht nerde ise başka bir memlekete taşınmış oluyordu; not ediyorum.

Ankara'da "Türkiye Büyük Millet Meclisi" açılması ise, İstanbul'un İngiliz askerleri tarafından işgal edilmesi ve payitaht'ta toplanmanın imkansız olması nedeniyle idi, 16 Mart 1920 tarihini yazıyoruz. İşgalciler, mebusların bir bölümünü yakalayıp, Malta'ya gönderdiler ve kaçabilenler, Ankara'ya geçtiler. Demek ki "mebus" olanlar, "milletvekili" sayıldılar, bu, bir. İki, Ankara'da Millet Meclisi'nin toplanmasını bir yeni devlet olarak anlamak mesyanik bir tarih yazmaktır; "gizli tarih" ise darwinist bir tarih olmak zorundadır.

Darwinist felsefeye göre ayakta kalanlar güçlenenlerdir. Mustafa Kemal'in ayakta kalması ise, güçlenmesi ile mümkündür; Darwin bize sadece güçlenenlerin ayakta kala-

bileceğini haber vermişti. Bu haberin mefhumu muhalifinden, işin başında, Mustafa Kemal Paşa'nın o kadar güçlü olmadığını istidlal edebiliyoruz; demek ki tarih yazımı da doğa yasalarına uymak durumundadır.

Ankara'da "Meclis" açmak, eninde-sonunda, payitahtı taşımaktır. Tekraren, bir, Ayastefanos'taki Milli Meclis'i hukuken "Meclis" olarak anlamak zordur, o zamanki teşkilat hukukunda böyle bir meclis tarif edilmiyordu. Kimin bu Meclis'e ve nasıl üye olduğunu hiç bilemiyoruz; gelen mebus'tur ve gelmeyen mebus değildir, hepsi budur. İki, buna "devrimci hukuk" diyoruz. Üç, Ankara'daki "Millet Meclisi", tarihimizde ilk olmaktan uzaktır ve Ayastefanos'ta, Trakya'da, Kars'ta ve hatta Balıkesir'de önceleyenleri var. O tarih, "şuralar" ve daha sonra kabul ettiğimiz sözcükle, "sovyet" kurma dönemiydi; Kars'ta "şura", Erzurum ve Sivas'ta "Kongre" diyorduk, Ankara'da meclis'te karar kıldık, "şura" sözcüğünün tehlikeli sayılmaya başladığı bir zamana giriyorduk.

Mehmet Akif, neden ve nasıl mebus olmuştur, bilemeyiz; ama mebusu olduğu vilayetin değiştirildiğini biliyoruz. Maksat, merkez-i idarenin yerini değiştirmektir ve geçici olduğundan kuşku duymayız. Nitekim, hem Anadolu hareketinin sultanı kurtarmak için yapıldığının hep söylenmesi ve hem de kabul edilen yasaların hep Osmanlı hukuku olarak yazılması, bunun teyididir. O halde bir süre iki payitaht'lı yaşadığımızı yazmak durumundayız.

Payitaht, değiştirilir. Payitaht değiştirmeyi, bir tür kurtarma yolu biliyorduk.

Ne yazık Osmanlı'da payitaht kendisini hiç kurtaramamıştır. Alemdar Paşa Rusçuk'tan ve Mahmut Şevket Paşa Selanik'ten geldiler. Kurtarmaya geldiler; bunu, müthiş buluyorum.

Geldiler, kurtardılar ve öldürüldüler.

Kurtarıcılarını öldüren bir kavimiz. Bu ise daha çok müthiş'tir.

Bu yasa'dır ve sadece Gizli Tarih'te yazılıdır.

Kemal Paşa Hazretleri, Gizli Tarih'in demir yasalarını, ezbere, biliyordu. Bu nedenle olabilir, İstanbul'a geç gitti. Gitmeden önce, "İzmir Suikastı" ve "Şeyh Sait İsyanı" vardı ve her ikisi de, büyük temizlikle sonuçlandı. Artık, Dersaadet'te "aman" var. Suikast ve İsyan devamdılar.

1925/1926: BÜYÜK "AYDIN KIRIMI"

Üç büyük adamımız öldürüldü, nasıl öldürüldükleri önemli değildir, önemli olan öldürülmeleridir. Alemdar Mustafa Paşa, Mahmut Şevket Paşa, Mithat Paşa; ilk ikisinin kurtarıcı olduklarını biliyoruz, ilki Kabakçı Mustafa'yı ve ikincisi 31 Mart'ı tepelediler ve üçüncüsü, bugün, hem Bulgaristan ve hem de Irak'ta bir modernizatör olarak kabul edilmektedir ve kurtarıcıdır.

Her üçü de, kurtarmak için sultan hallettiler.

Timur hezimetini izleyen iç savaşta, sonradan "Birinci" Mehmet, hem kardeşlerini öldürtüyor ve hem de öldürenleri ya idam ediyor ya da bütün ailesiyle yakıyordu. Usüldür.

Ayastefanos'ta toplanan Milli Meclis, Hamid'i tahttan indirdi. Ama asıl güç, Hareket Ordusu Komutanı Mahmut Şevket Paşa'dır, bütün dikkatine rağmen, kolay bir suikasttan kurtulamadı. Mithat, soğukkanlılıkla, zamana yayılarak ve taammüden, boğuldu. Yasa'dır.

Kurtaranları yaşatmayan bir milletiz.

Büyük Kurtarıcı, Osmani terminoloji ile, sultan halletti. Halledenlerin halledileceğini biliyordu. Çok tedbirli ve ilk zamanlarda gerginlik içinde yaşıyordu.

◆ ◆ ◆

Jön Türk Hareketi mi, eninde-sonunda bir aydın hareketidir; Jakoben ve Narodnik entelijantsiya misli, uzun birikimlerin, darvinist süreçlerin, mahsulüdürler. Bizdekiler, son derece dinamik, örgütçü ve büyük bakabiliyorlardı; Cumhuriyet, bunların kırımı üzerinedir.

Dar anlamda "İstiklal Mahkemeleri", daha çok İzmir ve Ankara Mahkemeleri'ni kast ediyorum, özünde, bir kuşak aydını ortadan kaldırma işidir. Talat, Cemal ve Enver de bunlar arasındadır. Cemal ile Enver'in yok olmalarında, içeriye alınmamaları, mühim rol oynadılar. Her ikisi de, içeriye kabul edilmek için onurlu bir yakarış tutturdular. Alınmamaları, eninde-sonunda minimalist bir üflemedir ve Londra'yı teskin ettiğinden kuşku duymuyorum.

Kurtuluş Savaşı'ndan daha çok Birinci Savaş, hepsi bir yana, Kutlamere ve Çanakkale ile anlı-şanlı büyük Britanya İmparatorluğu'nun onurunu kırdı, her ikisi de Osmanist zaferlerdir ve Jön-Türkizm'den korkuyorlardı, istedikleri, üç Paşa'nın ebedi suskunluğudur. Talat'ın sonunda Ermeni kurşunu var; Enver, Sırlar'da yazmış bulunuyorum, Sovyet kararıyla öldü ve Cemal'in ölümü de yakındır.

Şeyh'in İsyanı, daha önceki çalışmalarımda kullandığım niteleme ile, avuç içinde pişti; önlenebilirdi, demek zordur. Bir "nation-building" söz konusu ise, trajik'tir ve "önlenemez" idi, demek istiyorum. Trajik olan, aktörlerin iradesini aşan durumdur; iki taraflı trajedi yaşıyorduk.

Şeyh Sait ve çevresi bir yana, bu arada, en deneyimli Osmanlı-Kürdi münevveri de idam edildiler.

1925/1926 aydın kırımıdır.

Cumhuriyet'i aparatçik'lerle kurduk. Ufuksuzdular ve minimalisttiler.

Köprülüzade Fuad, B. Ümit Toprak, Tonguç, içlerinden sadece üç isim, sadece aparatçiktiler. Yalnızca eğmeyi, bükmeyi, lehimlemeyi ve sunmayı, ilaveten, projecilik anlamında, "satmayı" biliyorlardı.

Çöküşümüzde, kuruluşumuz var.

◆ ◆ ◆

Aydın kırdık.

Yerine, aparatçiklerden, "aydın aristokrasisi" yarattık.

1930 yılları aydın aristokratlar zamanıdır. 1990 yılları, aydın aristokrasisinin doğum sancılarını duymaktadır.

Aristokratlar mı, misyonsuz'dur.

◆ ◆ ◆

12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980 diktatoryal darbeleriyle, aydın kırdık.

Yerine, kırıklardan, mini-minimalistler'den "aydın aristokrasisi" yarattık.

Çöküş'ün içindeler. Ancak çöküş'ten büyük haz alıyorlar.

Her çöküş'ten haz alanlara, "yoz" diyoruz. Yoz'durlar.

◆ ◆ ◆

Bizimki mi, "sürekli çöküş" diyebiliriz.

Her halde "sürekli kırım" sayabiliriz.

Tekeliyet'e çıkan yoldur.

Sürüler'in idaresi'dir.

İstanbul'un terki çok kez düşünülmüştür; Fransız-İngiliz Donanmaları, Ege'den, Çanakkale Boğazı'nın önüne geldiğinde, İstanbul'un boşaltılmaya başlandığını biliyoruz. O sırada kimse, Çanakkale Boğazı'na girişin engellenebileceğine ihtimal vermiyordu; yeni başkent arayışları var, ilk ya da son defa olmuyor.* Eskişehir, Ankara, Konya akla gelen yeni başkentlerdir; Kayseri de unutulmuyor.

---

* Pomiankowiski, çok az değerlendirilen ve çok önemli bir tanıktır, "kaynak" demek istiyorum, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun, 1909-1918 arasında, İstanbul'da askeri ateşesi idi, sadrazamlara muhatap oluyordu ve devletin içini de biliyordu. Bıraktığı bilgiyi buraya alıyorum, hurafeleri yırtıcı bir değeri var.

"General Feldmareşal von der Goltz, Osmancılık ve İslamcılık bakımından Türk-Arap yerleşim alanının sınırında bulunan Halep Şehri'nin Sultan ve Halife payitahtı ve idare merkezi için elverişli yer olduğunu söylerken, panturanizmci Jön Türkler ise payitahtın Ankara, Eskişehir, Konya ya da Kayseri'ye nakli üzerinde ısrar ediyordu." Bu hal, Çanakkale'de bir savunmanın imkansızlığına inanıldığı zamanda, 1915 başındadır. Eskişehir, Ankara, Konya ve Kayseri başkent olarak düşünülmektedir.

J. Pomiankowiski, Osmanlı İmparatorluğu'nun Çöküşü -1914-1918 I. Dünya Savaşı, İstanbul, 1928-1990. s.13

Bir de her yerde ve hep söylenen şu savunma var; Yunani'ler Polatlı'ya yaklaştıklarında ve top seslerinin Ankara'da duyulmaya başlandığı zamanda, Akif Ankara'yı terk etmemiştir. Çok okuyoruz ve ne yazık, bunu iki açıdan bir falsifikasyon saymak durumundayız; birincisi, Ankara, Büyük Millet Meclisi'nin bulunduğu yerdi ve Mehmet Akif, Meclis'te üyedir. hiçbir meclis üyesinin Ankara'yı terk etmesi söz konusu olmamıştı; o halde bunlardan birisinin, Akif'in, Ankara'dan ayrılmamasını kahramanlık sayamayız. İkincisi, bazı kamu görevlileri ve mebuslar, ailelerini, Ankara'dan uzaklaştırdılar;** Mehmet Akif de bunlar arasındadır.

Marş'a döndüğümüzde Mehmet Ragif'in adına yazılı bu marşın anlaşılması en zor yanlarından birisi, "korkma" sözüyle başlamasıdır; tabii, bu hitapta, korku esastır. Korkulduğu varsayımı var; "korkma" sözüyle başlıyoruz. Dolayısıyla, her açıklama teşebbüsünde, neden "korkma"; bunun izahını bulmak durumundayız.

İslamist Kaplan Profesör'ün, bu " korkma" başlangıcı için uzun bir açıklaması var ve fazlaca yer ayırmak istemiyorum. Söylediği, özetle ve kendi diliyle, "hakim duygu 'korku' idi" demekten ibarettir. O sırada herkesin korktuğunu ifade ile, "istikbalden endişe ediyorduk" diyor ve "hemen hemen bütün Türkiye bu durumda idi" yollu ekliyor. İşte bu sırada, Mehmet Akif, "korkma! sönmez bu şafaklarda yüzen alsancak diye memleketin üzerinde bir iman rüzgarı gibi" esiyordu. Ve böylece korkanlar, korkmuyordu. İslamist Kaplan'a göre islamcı şair, böylece korkuyu kesip atıyordu; tam bir çocuk mantığıdır.

Bir kez, biz ilkokulda, "korkmaz-sönmez" söylüyorduk, hala bugün oradaki sözcüğün "korkma" olduğunu bilen azdır ve ikincisi, Kurtuluş Savaşı bitinceye kadar güftenin bilindiğine dair bir bilgimiz bulunmamaktadır. Bilinen, bazı yerlerde Ali Rifat'ın bestesinin çalındığıdır. Üçüncüsü, uzun yüz yıllar harp yapan ve savaş için "giden gelmiyor" türküsünün söylendiği bir ülkede askerin savaşmak istememesinden ve kaçakların çok olmasından daha doğal ne olabilir; İstiklal Mahkemeleri'nin kuruluş nedeni, savaş kaçağı erleri yargılamaktı. Bunları biliyoruz, fakat Kurtuluş Savaşı'nın, dördüncüsü, eninde-sonunda bir halk savaşı, bir tür "iç savaş" olduğunu da artık bilmek zorundayız; kahramanlar savaşıdır. O kadar öyle ki, "gazi" Antep, "kahraman" Maraş ve "şanlı" Urfa var; Doğu'da ve Güney Doğu'dadır.

Tarihin İnönü, Sakarya ve Dumlupınar ile sınırlı yazılması, Kurtuluş'un bir halklar savaşı olduğunu görmemizi engelliyor. Savaş'ta halk varsa ve önde ise, korkunun yanında kahramanlığı buluyoruz. İslamist Kaplan'ın halkı çakal görmesi acıdır.

Profesör Kaplan, bu "korkma" hitabını, bir de "ulusun" sözcüğünden sonra kullanıyor; güzel, ancak bizler buradaki "ulu" sözcüğünü hep "yüce", İbrani'de "ram" olarak anlıyorduk, ki "avram", yüce baba ve "yüce Tanrı" anlamındadır, hep biliyoruz. Ezan türkçeye çevrilince de, "Allahu Ekber" yerine "Tanrı uludur" diyorduk. Ancak Nalbandoğlu'nun kitabında kalan ve değeri, şimdiye kadar, pek bilinmeyen bu yüksek değerlendirmede, edebiyat profesörü islamist Kaplan, buradaki "ulusun" sözcüğünün,

** "Dergâh" adını taşıyan üçüncü bölümde, bu meseleye, dönüyorum.

"ulumak" fiilinden, "bırakınız ulusunlar" anlamına geldiğini, bize, tedris eylemektedir. Anlaşılması zordur; /ulusun, korkma... nasıl böyle bir imanı boğar/medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar/, işte burada, medeniyet, köpekler misli ulumaktadır ve bundan korkmak için de bir neden bulunmamaktadır. Yine de bu islamist Kaplan'ın zekâsından korkmak zorundayız.

İslamist Kaplan bir yerde de şunları kaleme almaktadır: "Altıncı parçada müdafa edilen 'toprak' değerlendiriliyor. O, bir arazi parçası değil, altında binlerce kefensiz şehidin yattığı kutsal bir yerdir. Biz o şehidlerin torunlarıyız. O, bizim için yeryüzünden daha değerlidir." Profesör, böylece, Akif'in manzumesinde neden "toprak" sözcüğüne yer verildiğini açıklamış olmaktadır. Pek güzel, yalnız çok küçük veya çok büyük bir yanlışlık var; biz bu savaşı, Musul ilavesiyle, bugünkü Türkiye için veriyorduk, Misak-ı Milli bunu söylemektedir. Savaş için teşkilatlanma da burada, Anadolu'da, yapılıyordu; bu topraklarda ise bizim şehidimiz yoktur. Bu topraklar, Türkler'in Anadolu'ya geçmesinden beri hep Türkler'de kalmıştı; Marş'ın yazıldığı Ankara'da ve Tacettin Dergâh'ında, toprak altında şehitten söz edemiyoruz. Kısaca, eğer kastedilen "toprak" bu ise, altında "binlerce kefensiz yatanı" yoktur; Profesör Kaplan'ın bu tefsirine de uydurma diyebiliyoruz.

Eğer Akif yazdıysa, Akif'in yazmadığını düşünmek için haklı nedenlerimiz var, çok büyük bir hata yapmaktadır; bir de bilgiçce, "bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı" buyurmaktadır, çok garip görünmektedir. Daha da garip olanı, bu dizeden iki dize yukarıda, "doğacaktır sana vaad ettiği günler Hakk'ın" denmektedir ki hayli şaşırtıcıdır. Çünkü biz müslümanların Tanrısı, vaadkar bir tanrı değildir ve Kuran'da "vaad" sözcüğü, hiçbir yerde olumlu bir haber vermemektedir, buna ileride değinmek durumundayım. Kuran'da, bu açıdan tekrar okunduğunda, en çok "vaade inanmayın" uyarısını buluyoruz. Bu nedenle, ya İslamist Şair'in, Tanrı'ları karıştırmış olduğunu ya da marşı kendisinin yazmadığını düşünmek durumundayız.

Tabii bu manzumeyi, Akif'in yazmamış olduğunu ciddi bir hipotez olarak tekrarlamak zorundayım. Diğer taraftan strüktüralist, yapısalcı, bir analize meyledecek olursam, "vaad ettiği" ibaresinden, bir dize atladığımızda, malum "toprak" sözcüğüne ulaşıyoruz; strüktüralist kurma tutkunu bir yaratıktır. O halde, nerede ise arka arkaya gelen "vaad edilen" sözcüğü ile "toprak" kelimesinden bir yapı kuracak olursam, "vaad edilen toprak" önermesiyle karşılaşıyorum. Buna şaşırmıyorum.

Marş, bu tür sızdırmalarla doludur.

Devam edebilir miyim, muhafazakâr edebiyat profesörü, "İstiklal Marşı'nın arkasında 'Safahat' vardır" yollu devam ediyor ve " 'Safahat' ise bütün Akif'tir" buyuruyor. Güzel ve hatta harika, yalnız, bu islamist edebiyat müderrisi Kaplan, Safahat'ın arkasında veya içinde bu marşın olmadığını, her halde bilmemektedir. Çünkü Akif, yaşadığı sürece, bu marşı, Safahat'ın içine almamıştır. Mecbur kalmadıkça ağzına almamıştır ve ağzına aldığı zaman da, kısaca, uzaklaştırdığını biliyoruz. Müderris Kaplan, uydurmaktadır.

Mehmet Altun, Özgürlük Notları, Tekfen Vakfı, 2008, Sayfa: 102

Nazım Hikmet **Memleketimden İnsan Manzaraları**

AKSAK MARŞ

Saat beşe on var.
Kırk dakika sonra şafak
Sökecek
"Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak."
Tınaztepe'ye karşı Kömürtepe cenubunda
On Beşinci Piyade Fırkasından iki ihtiyat zabiti
Ve onların genci, uzunu
Darülmuallinin mezunu
Nurettin Eşfak
Mavzer tabancasının emniyetiyle oynayarak
konuşuyor:
"-Bizim İstiklal Marşı'nda aksayan bir taraf var,
Bilmem, nasıl anlatsam.
Akif, inanmış adam.
Fakat onun ben
İnandıklarının hepsine inanmıyorum.
Beni burda tutan şey
şehit olmak vecdi mi?
sanmıyorum.
Mesela bakın:
'Gelecektir sana vaadettiği günler hakkın'
Hayır.
Gelecek günler için
gökten ayet inmedi bize.
Onu biz kendimiz
Vaadettik kendimize.

Memleketimden İnsan Manzaraları, yay. Mehmet Fuad, Kitap 2., İst, 1966. ss.253-254

birinci bölüm için
birinci ek

Kazım Karabekir: 1922
AKİF'İN MARŞ'INA REDDİYE

Hey'eti Vekile Reisi Rauf Beyefendi Hazretlerine

Sarıkamış
26/7/1338

Mebus sıfatıyla bir kere de zatı samilerine İstiklal Marşı hakkında maruzatta bulunuyorum:

Milletimiz muazzam eserler ve emsalsiz fedakarlıklarla tarihini doldurmaktadır. Gerek kendisi ve gerekse ahfadı muazzam tarihini okurken iftihar duyacağı gibi terennüm edeceği İstiklal Marşı ile gurur duymalı ve bunun tesiri ile atinin bir tehlike ihtimaline karşı nefsini fedaya ruhundan bir saik gelmelidir.

Akif Bey'in şiiri pek yüksek ve muhteremdir.

Ancak milletin vicdanından çıkacak bir feryad değil muhterem şairin halka hitabesidir.

Arkadaş hitabesiyle söylenen satırları millete başka biri hitap ediyor ki halk bunu okurken şahsiyetini küçültecektir.

Kim bilir belki yarın hitabı millete dişinizi sıkın nasihatından başka bir şey olmadığı gibi istiklalimize muvaffak olduktan sonra da manasız olacaktır.

Düşmanlarımız, Türkler kabiliyetsizdir, medeniyet kabul etmez diye iddia ederken, milletimizi, "evet medeniyet canavardır" diye bağırtmak doğrumudur?

Hilale ve Cenabı Hakk'a münacat kısımları ilahiye yakışır, marşda maneviyat kırar.

Bütün bunlar, şiir ve nutka girer, fakat milletin İstiklal Marşı için muvafık olmaz sanırım.

"Hüda", "Cüda" gibi kafiye hatırı sözleri, halk söylemez, marşın güftesi de bestesi de halkın seviye ve harsına göre olmalı. Bu da kısa ve herkesin vicdanından gelebilecek sesler olmak ve bu sesler Türk milletinin terennüm edebileceği bir besteye bürünmek lazımdır.

Medeniyete canavar diyen bir marşın Paris'e gönderilmesi de garibtir. Kelimelerin kuvvetini ve güfte ile beste arasındaki münasebeti ve bunların Türk'ün ruhuna ve yapa-

cağı tesiri, Fransızca'ya tercümesinden okuyacak Fransız musikişinasları nasıl anlar. Onlar, Fransızca güfteye uyacak ve kendi zevk-i millilerine hoş gelecek beste arayacaklardır.

İstiklali uğruna çarpışan bir milletin ecnebi bir adama veya memlekete, kendi marşını intihap ettirmesi, mucibi teessürdür. Hem de henüz münasebatı sulhiye tamamiyle teessüs etmemişken.

İstiklal Marşı'nı milletimizin ağzı ve ruhu terennüm etmelidir.

Yoksa anlamadığı, sevmediği bir şey zorla söyletilemez.

Bu derin ve ilmi nokta, hissi kararlarla duşu mes'uliyete alınmamalı ve makus netice teemmül olunmalıdır ki şudur: erbabı, nefretle karşılar ve itiraz tufanı durmaz, zevk-i milliyi okşamıyarak rağbete mazhar olmâz ve her hangi bir marş ağızlarda gezer.

Ecnebiler, bu garip neticeye gülerler.

Ansiklopedilere geçecek, her lisana tercüme edilecek bir güfteye, bir de ecnebi gözüyle bakmalı ve en mühim kanunları bile tashih ve tadil ederken bu ilmi hatayı da tashih etmeliyiz.

Bir mebus sıfatıyla istirham ediyorum ki, kabul edilecek marşımız şiir ve musikiye az vukufumla beraber yaptığım atideki marştan daha sönük olmasın. Marşın ruhu üç noktadadır: Birincisi, mukeddesatım hürdür, ikincisi, esarete karşı her şeyimi feda ederim, üçüncüsü, Türklüğün ne olduğunu tarih de söyler. Bu esasların umumuna şamil olan "ya istiklal ya ölüm" de, marşa başlangıçtır.

Bunlardan başka, ne münacat ve taan, ne de medeniyetin leh ve aleyhinde sözleri marşa yakıştıramıyorum.

Millet bayramı şerefine bando ile çaldırdım, beste dahi güfte ile münasesebetli ve o derecede kuvvetli olduğundan derhal taaammüm etmiştir.Marş şudur, notası posta ile takdim olunmuştur.

◆ ◆ ◆

Ya istiklal ya ölüm
Ya istiklal ya ölüm
Vatanım milletim sancağım evim
İstiklalsiz yoktur yerim

Zincir vurduru mu Türkler boynuna
Varlığı fedadır vatan yoluna
Biz tarihin Türk dediği yılmaz milletiz
Hür yaşar hür ölür nurlu ümmetiz.

◆ ◆ ◆

Marş bitti.

Besteye göre şedid veya seri telaffuzlar, mısraların tullerini tayin etmiştir.

◆ ◆ ◆

Bu İstiklal Marşı'nı ve "Türk Yılmaz" marşını İsmet Paşa'ya ve Ankara'ya muhtelif zatlara gönderdim. "Düşmana salsa, tek bile kalsa, Türk hiç yılar mı, Türk yılmaz, Türk yılmaz, cihan yıkılsa, Türk yılmaz" parçasını çoluk çocuk herkes şarkta haykırıyordu.

Bu düsturur kabul etmeyene, Türk dememelidir.

◆ ◆ ◆

Ankara, gerek maarif programile, gerekse İstiklal Marşı'yla dehşetli geriye gidiyor. Layihalarım, bunu protesto, demektir.

Son üç paragraf, Başbakan'a gönderilen yazıda yer almıyor; ancak hemen izliyor; eklemiş oluyorum. Paraf ayrımı yoktu, düzenledim ve okunmasını kolaylaştırmak için, bazı noktalama işareti ilave ettim. Kazım Karabekir, İstiklal Harbimiz,İstanbul, 1960. s.1126-1128

birinci bölüm için
ikinci ek

Mehmet Akif Ersoy

ORDUNUN DUASI*

Yılmam ölümden, Yaradan, askerim
Orduma, "Gazi" dedi Peygamberim.
Bir dileğim var, ölürüm, isterim:
Yurduma tek düşman ayak basmasın

Amin! Desin hep birden yiğitler,
"Allahu ekber!" gökten şehitler.
Amin, amin, Allahu Ekber.

2

Türk eriyiz, silsilemiz kahraman...
Müslümanız, Hakka tapan Müslüman.
Putları Allah tanıyanlar, aman,
Mescidimin boynuna çan asmasın.

Amin' desin hep birden yiğitler,
"Allahu Ekber!" gökten şehitler,
Amin, amin, Allahu Ekber.

3

Millet için etti mi ordum sefer
Kükremiş aslan kesilir her nefer
Döktüğü kandan göğe vursun zafer
Toprağa bir damlası boş akmasın.

*"Ordunun Duası", merhumun Milli Mücadele yıllarında yazdığı eserlerindendir. Ali Rıfat Bey Merhum,, bu eseri bestelemiş ve eser ile bestesi, Milli Mücadele yıllarında, Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Riyaseti'nce kabul edilerek tamim olunmuştu.-Ö.R.

Ersoy'un damadı ve Safahat'ı yayınlayan, Ömer Rıza Doğrul'un notu.

Mehmet Akif Ersoy, Safahat, İstanbul, 1944. s.449-450

Amin! Desin hep birden yiğitler,
"Allahu Ekber!" gökten şehitler,
Amin, amin, Allahu Ekber, Allahu Ekber.

4

Ey ulu Peygamberimiz nerdesin?
Dinle minaremde öten gür sesin!
Gel, bana yar ol ki cihan titresin
Kimse dönüp süngüme yan bakmasın.

Amin' desin hep birden yiğitler,
"Allahu Ekber!" gökten şehitler,
Amin, amin, Allahu Ekber, Allahu Ekber.

ikinci bölüm

KOÇGİRİ

Tesadüf mü diyeceğiz, aktörlerine sorulursa mutlaka tesadüf diyecektir ve eğer en önemli aktör de Harry S. Truman ise bu kesindir. Çünkü Truman'a bir bütün olarak baktığımızda, "incarné rastlantı" demekten kendimizi alamayız, bir gün senatör olacağını, bir başka gün başkan yardımcısı seçileceğini ve sonunda da, başkan Roosevelt'in ölümü ile Amerika'da başkan sandalyasına oturacağını, önceleri, hem kendisinin ve hem de bizim düşünmemiz imkânsızdı ve hâlâ imkânsızdır. Ama olmuştur; üstelik yaptıklarına bakacak olursak, adam akıllı olmuştur, diyebiliriz. Neler yapmadı ki, insanların üstüne ilk atom bombasını atan adamdır; nato'yu kurandır, bu ve başkaları bir yana, adına bir de "doktrin" var ve üstelik, "Bush Doktrini" veya Nixon ya da Eisenhower Doktrinleri türünden sıradan değil, "Monroe Doktrini" kadar önemlidir. Tesadüf dersek, "Truman Doktrini", bir tesadüf'ün eli-mahsülü oluyor ki kabul etmekte zorlanıyoruz.

Monroe, Avrupalı devletlerin, Amerika Kıtası'na müdahalesini yasaklamıştı; Doktrini, "bu yeni kıtanın Kuzey'i de Güney'i de bizimdir" anlamındadır ve Truman da, Avrupa ve Asya'dan iki parçayı Amerikan himayesine alıyordu, çok yenidir. Monroe Doktrini, yeni kıtayı kapatıyor ve Truman ise, eski iki kıtayı açıyordu. Kısacası, Truman Doktrini ile Elenistan ve Türkiye, Amerikan emperyalizminin coğrafyası içine girmiş olmaktadır; belki de bununla, Büyük Britanya emperyalizmi tahtından inmekte ve Amerika Birleşik Devletleri çıkmaktadır. O halde, 12 Mart 1947, bir devir-teslim töreninin tarihidir ve ayrıca bizim, Londra'dan kopup Washington'a resmen bağlandığımız gündür.

Demek ki, "has" emperyalist olmak , Avrupa ve Asya'da da emperyalizmi kurmakla mümkündür. Buradayız.

Harry S. Truman

12 MART 1947

By 1947, however, after two years of substantial, though piecemeal, emergency assistance, it was apparent that an even larger and more comprehensive program was needed to achieve the rebuilding of the economy of Europe. Speed was essential, because the West now faced the increased pressure of Communist imperialism.

◆ ◆ ◆

On March 12, 1947, I made a policy speech in which I sought to outline the position the United States would take wherever there were active threats to the independence and stability of free nations.

◆ ◆ ◆

On Wednesday, March 12, 1947, at one o'clock in the afternoon, I stepped to the rostrum in the Hall of the House of Representatives and addressed a joint session of the Congress. I had asked the senators and representatives to meet together so that I might place before them what I believed was an extremely critical situation.

To cope with this situation, I recommended immediate action by the Congress. But I also washed to stae, for all the word to know, what the position of the United States was in the face of the new totalitarian challenge. This declaration of policy soon began to be referred to as the "Truman Doctrine". This was I believe, the turning point in America's foreign policy, which now declared that wherever agression, direct or indirect, threateened the peace, the secrutity of the United States was involved.

Memoirs by Harry S. Truman, Vol. II, N.Y., 1956. ilk iki paragraf, p.111 ve diğerleri, p.105.

Anılarında, ez cümle, 12 Mart 1947 Günü, "Temsilciler Meclisi'nde kürsüye çıktım ve konuştum" diyor ve "Truman Doktrini oldu" yollu ekliyor. Bunu, "Komünist Emperyalizm" tehditini karşılamak için yaptığını ileri sürüyor; tabiatıyla Amerikan emperyalizmi'nin sözü edilmemektedir.

Burada duramıyoruz, Truman'ın anılarında bir de, "The General Assembly passed the partition plan on November 29, 1947" notu var, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu aynı yılın, 1947 yılının 29 Kasımı'nda, Filistin'in ikiye bölünmesini kabul ediyordu; Truman'ın karar ve ısrarının sonucudur. Bu, artık İsrael Devleti'nin kurulması anlamındadır; kuruluş, kesindir.

Bu, doğrusu, beni çok düşündürmüştür; Amerikan emperyalizminin Türkiye'yi himaye ve kontroluna aldığı yılda, Amerika Başkanı Truman'ın, İsrael'in kuruluş kararını kesinleştirmesini, bilimsel anlamda, son derece şaşırtıcı buluyorum. Arada bir bağ var mı ve varsa bağ derinde mi; bu soruları hep soruyorum. Merakla daha ileriye gittiğim de oluyor; yoksa "tarih mi", bunu da formüle edebiliyorum. Bir tarih mi yazılıyor; tarih yazmak, mantık kurmak'tır.

Şöyle de söylenebiliyor, tarihsel olan mantıklıdır. Mantık ise, eninde-sonunda bağ'dır. Mantıksız demek, arada bağ olmadığını ilan etmektir. Böyle de anlayabiliriz.

Yalnız ilk kez şaşırmadığımı not etmek durumundayım, Büyük Napoleon, Mısır'ı zapta çıktığında, Kudüs'ü de zapt etmek istemişti; ne ilgisi var, bu soruya bir cevap yazamamış olmakla birlikte, görebiliyordum. Truman Doktrini ile İsrael Devleti'nin kuruluşunun neredeyse aynı tarihli oluşunu tespit de, bu görüşün sonucu olabilir. Aklımızda ve vir katında varsa, görüp tespit edebiliyoruz.

O halde bu "binary operation", Fransızca "binaire" ve Türkçe "çift giriş" ve birinci sözcük, "cift", Farisi coft'tan ödünçtür, önemli ve mümbit olmak zorundadır. Görebiliyoruz, 1947 Nisan başında bir Amerikan donanmasının İstanbul'a gelişinin, çift'in veriminin göstergelerinden birisi sayabiliriz. Önemlidir, ancak daha önemli olanı, Cumhurbaşkanı ve "Milli Şef" İsmet İnönü'nün, Amerikan generallerinin kendisine ziyaretlerini kolaylaştırmak üzere Ankara'dan İstanbul'a "azimet" etmeleridir ve bunu artık Türkiye'nin Washington ile "vasalite" ilişkisini* kabul etmesi olarak anlayabiliriz, Türkiye, artık Amerika'nın vasal'ı olmakla yeni bir lord, elence'de "efendi" diyorlar, bulmuş görünüyor.

Aynı yıl, siyaset tarihimizde, "12 Temmuz Beyannamesi" adıyla bilinen, bir tür sınırlı bir "magna carta" veya siyasi "Misak-ı Milli" sayabileceğimiz, Cumhurbaşkanlığı Tebliği var. Recep Peker'in başbakanlığı ve politik yaşamının sonu sayabiliriz, yeni kurulmuş muhalefet partisi'ne, Demokrat Parti'ye, yaşam hakkı tanınıyordu; Demokrat Parti, meşru idi ve ayrıca bir tür "veliaht" ilan ediliyordu. Aynı yıldadır.

Doğru, bizde, önceki hükümetlerde de hep Yahudi ağırlığı vardı, ancak Demokrat Parti'yi, sabetayizmin Karakaşi** ve Kapani kolunun tam katılımıyla kurdukları, Yakubiler'in destekledikleri, gazeteci Ahmet Emin Yalman buradadır, bir parti olarak ele alabiliriz. Demokrat Parti'nin çıkışı ile İsrael'in kuruluşunun birbirine yakın düşmesi mantıklıdırlar, Demokrat Parti birinci dereceden İbrani-dominant bir parti idi; o halde

---

* Yakın zamanlarda, "stratejik ortaklık" demeye başladılar. Vasal, Efendi'nin savaşlarına katılmak zorundadır.

** Karakaşiler, disiplinsiz oldular ve 1955 yılında, daha çok Kapaniler tarafından kurulan Hürriyet Partisi'nin uyarılarını dikkate almadılar. 27 Mayıs Devrimi'nden sonra üç Karakaşi, Menderes, Zorlu, Polatkan asıldılar. Asılmalarında kollar arası disiplin sorunlarının rolünü görmek zırundayız.

"Beyanname", İsrael'in kuruluşunu öncelemektedir ve Hürriyet Gazetesi'nin kuruluşu hem Demokrat Parti ve hem de İsrael Devleti için vazgeçilmez değerdedir. İbrani asıllı Sedat Simavi'nin yönetiminde Hürriyet Gazetesi, hem Demokrat Parti'nin bir tür "yayın organı" oluyor ve hem de dünya Yahudiliği'nin bir numaralı düşmanı Elenler'e, ki o zamanlar "Rum" diyorduk ve Hürriyet "palikaryalar" diyordu, amansız bir kampanya yürütüyordu. "Yahudi" sözcüğünü kutsal bir yasak haline getirme ve Araplar'a sempatiyi kazıma da Hürriyet Gazetesi ile başlamıştır. Demek "çift giriş" içimizdedir; İsrael içimizde illegal bir güç olma yolundadır.

Bir de şu var, Birinci Dünya Savaşı sonunda Lenin ile rekabete giren Wilson'un her millete bir devlet vaatinden dönme yolları arayan galip devletler, bağımsızlıkları kabul edilen kavimleri tekrar yönetimleri altında tutabilmek için "manda" düzenini buldular; böylece kağıt üzerinde bağımsız olan bir millet, ancak bağımsızlığı ile aynı zamanda bir de "vesayet" altına konuluyordu, vasi'ye, vesayet sahibi anlamında, "mandater" diyorduk. Mandataire olan da bir devlettir, "İngiliz Mandası" diyoruz, bu sistem çıkınca bizde "Amerikan Mandası" taraftarlarının çoğaldıklarını hatırlıyoruz.

Mandalar üç sınıf idi, bizimkiler, Osmanlı İmparatorluğu'ndan ayrılan yerler için düzenlenen mandalar "A" sınıftılar ve Suriye ile Irak ve Filistin'e ayrı ayrı mandater planlanıyordu. Bu üç "A" sınıfı mandanın, ilki Fransa'ya verildi ve Irak ve Filistin'e "vasi" ya da mandater Büyük Britanya oluyordu, İngiltere'nin Filistin mandater'i olarak seçilmesi 25 Nisan 1920 tarihinde ve San Remo'dadır.

Demek, 1920 de mümbit'tir; Rusya'da iç savaşın sona ermesi, bunu Sovyet Sistemi'nin kurulması olarak anlayabiliriz, Cemiyet-i Akvam'ın ortaya çıkması ve Sevr Antlaşması ile Türkiye'nin parçalanması, Antlaşma, Osmanlı yerine "Türkiye" diyordu, işte hep bu yıldadır. Bir son ve başlangıçlar yılı olduğunu görüyoruz.

Fakat burada da bir başka çift giriş'i görmek şaşırtıcıdır; 23 Nisan 1920 tarihinde Türkler, bağımsız bir toprak için çok ciddi bir açılış yapıyorlardı ve bundan sadece iki gün sonra, Beni İsrael için bir "national home" kuruluyordu; yine çift giriş var. Böylece "national home" tabirini de öğrenmiş oluyorduk; biz bu iki sözcüğe, "national home", birden "yurt" diyoruz, ki bu söz ilk kez Balfour Deklarasyonu'nda yer alıyordu ve Sevr'de tekrarlanmaktadır*, Sevres Antlaşması, Balfour adını anmamakla birlikte, bu deklarasyona atıf yapmakta ve Manda'yı Balfour Deklarasyonu'na, bağlamaktadır. O halde yurt'a gelmiş durumdayız.

---

*"His majesty's government view with favour the establishment in Palestine of a national home for the Jewish people, and will use their best endeavors to facilitate the achievment of this object."

Bernard Reich, Historical Dictionary of Israel, London, 1992. p. 26.

Buradaki "national home" sözünü "yurt" olarak çevirmek yeterlidir; ancak Sevr Antlaşması'nı çeviren pek sevgili Hocam Seha Meray, artık yaşamıyor ve Dış İşleri eski Bakanı Osman Olcay, "ulusal yurt" diyorlar ki, olabilir. Tabii "home" sözcüğünün bir anlamı da "yurt" olmakla birlikte, Balfour'un pekiştirerek "national home" dediğini anlayabiliyoruz.

Kaşgarlı'da bu sözcüğe, "yurt", rastlamıyoruz, ancak Şemsettin Sami'nin Kamus-i Türki'sinde görüyoruz, "yer" ve

Ümraniye* İsyanı

Gizli Tarih'in birinci kitabı Kuruluş'taki bir çift terminolojiyi hatırlayabilir miyiz, "minimalist vs maksimalist" ayrımını sunmuştum. Bir imparatorluktan bir ulus devlete geçiliyorsa, başlı başına minimalizm'i kabul anlamındadır, "nation-building" kendisini zorlayabilir; minimalizm ile ulus devlet yan yanadır, diyebiliyoruz. Bu, "nation-building", bazı kavimleri çıkartmak ve bazılarını benzetmek anlamındadır. "Benzetmek" ve "asimilasyon" sözcüklerini aynı anlamda kullanıyorum. Tarif tariftir, etrafını cami, ağyarını mani, yapma işidir; gayri olanları çıkarma ve benzerlerini bir araya getirme zordur. Güzel, ancak "ulus-yapma" da zordur, kolay olduğunu söyleyemiyoruz.

O zaman "tehcir" ile "mübadele" işlerini daha fiziksel görmek durumundayız.

Tabii Kürtler hem "tehcir" ve hem de "mübadele" ameliyelerinin dışındadırlar, "muhacir" ve "mübadil" olmadılar, diyebiliyoruz; ancak Kürtler ile Türkler'in, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılışında birlikte olmaları ise bir mucizedir, "mucize" diyebiliyorum. Bunda kurtuluş mücadelesini yöneten liderlerin siyasi ve komutanlık başarıları ise her türlü övgünün üstünde görünüyor; çok politiktiler ve üstün manevra kabiliyetleri sergilediler. Bu kabiliyetler, tabiatıyla, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasını ve minimalist yaklaşımın bir "ulus devlet" ile taçlanmasını kolaylaştırmış olmaktadır. Başlangıçta bunu tespit ediyoruz.

Ancak, burada, mücadeleyi yönetenlerin ellerinde bir kolaylık olduğunu da görmek zorundayız. Çok paradoksal görünebilir, bu Sevres Antlaşması'dır. Sevres'den nefret herkesin hakkıdır, ancak, büyük bir kolaylığı da içinde barındırdığını görmek durumundayız.

"memleket" anlamları ve "yurdundan ayrılmak" deyişi var, s. 100V, ilaveten, Kelekian'ın 1911 tarihli Kamusu Fransevi'sinde de, Dictionaire Turc-Français, net bir şekilde buluyoruz, "iourt" için, "pays natal", patrie, "foyer", habitation demekte ve devamla, "yeri yurdu yok" deyişine de "sans feu, ni lieu" karşılığını vermektedir, sayfa 1361'dedir. Bu notların anlamı, pek çok iddianın aksine, Osmanlı'nın son zamanlarında çok arı bir dil konuşmakta olduğumuz ve "yurt" sözcüğünü bildiğimiz anlamındadır.

Bununla birlikte, Namık Kemal, "vatan" sözcüğünü tanıtmış ve Kemal Bey'in çocukları Jön Türkler de meşhur etmişti; 1919 yılında yazılıp bestelenen marş da "Vatan Marşı" idi ve daha sonra "Mülkiye Marşı" olmuştu. Ektedir.

Ancak öncelikle "ev", ocak ve "barınak" anlamında kullandığımız "yurt" sözcüğünün , türkülerde "ben bir garip kuşum yurdum yuvam yok" diyorduk, "vatan" kelimesinin yerine kullanımın artışının, İsrael'e İngiliz mandası verilmesi sonrasına rastladığını tahmin edebiliyoruz. Tabii daha çok İbrani asıllılar seçiyorlar; en çok seçilen ise "özyurt" olmaktadır; özyurt'u, "öztürk" misli, hiç anlamıyorum.

A.Gül'ün eşinin kızlık soyadı da "özyurt" olmakla, Gül ile ilgili sabetayizm tartışmamız sırasında ele alıyorum. Bu ara ekte, Türkçe konuşulan memleketlerde, "yurt-vatan" karşılaştırmasını da sunuyorum.

* Koçgiri'ye, "Ümraniye İsyanı" deniyordu. İsyan üzerine Millet Meclis inceleme komisyonu raporunda, "Ümraniye İsyanı siyasi bir mahiyette başlamıştır" deniyor.

Dr. Mustafa Balcıoğlu, Belgelerle Milli Mücadele Sırasında Anadolu'da Ayaklanmalar ve Merkez Ordusu, Ankara, 1991, s.116

PARÇALAMA ANTLAŞMASI: SEVR

İZMİR

Madde 68. İşbu kesimin hükümleri saklı kalmak üzere, İzmir kenti ve 66. maddede belirtilen toprak parçası, işbu Antlaşmanın uygulanması bakımından, Türkiye'den ayrılmış topraklarla bir tutulacaktır.

Madde 69. İzmir kenti ve 66. maddede tanımlanan topraklar Osmanlı egemenliği altında kalmaktadır. Bununla birlikte, Türkiye İzmir kenti ile sözü edilen topraklar üzerindeki egemenlik haklarının kullanımını Yunanistan'a aktaracaktır. Bu egemenliğin simgesi olmak üzere, Osmanlı bayrağı kentin dışındaki bir kaleye sürekli olarak çekilecektir. Bu kale başlıca müttefik devletlerce saptanacaktır.

Madde 84. 27 Kasım 1919'da Neuilly-sur-Seine'de imzalanan Barış Antlaşması ile Bulgaristan'a tanınan sınırlar saklı kalmak üzere, Türkiye eski Osmanlı İmparatorluğu'nun Avrupa kıtasında ve işbu Antlaşma ile saptanan Türkiye sınırları ötesindeki bütün haklarından ve sıfatlarından Yunanistan yararına vazgeçer.

Bir önceki fıkrada belirtilen egemenlik aktarılmasına Marmara Denizi adaları girmez.

KÜRDİSTAN

Madde 62. Fırat'ın Doğusu'nda, ileride saptanacak Ermenistan'ın güney sınırının güneyinde ve 27. maddenin II/2. ve 3. fıkralarındaki tanıma uygun olarak saptanan Suriye ve Irak ile Türkiye sınırının kuzeyinde, Kürtlerin sayıca üstün bulunduğu bölgelerin yerel özerkliğini, işbu Antlaşmanın yürürlüğe konulmasından başlayarak altı ay içinde, İstanbul'da toplanan ve İngiliz, Fransız ve İtalyan Hükümetlerinden herbirinin atadığı üç üyeden oluşan bir Komisyon hazırlayacaktır. Herhangi bir sorun üzerinde oybirliği oluşamazsa, bu sorun Komisyon üyelerinde, bağlı oldukları Hükümetlerine götürülecektir. Bu plan, Süryani-Geldaniler ile bu bölgelerin içindeki öteki etnik ve dinsel azınlıkların korunmasına ilişkin tam güvenceler de kapsayacaktır; bu amaçla, İngiliz, Fransız, İtalyan, İran'lı ve Kürt temsilcilerinden oluşan bir Komisyon incelemelerde bulunmak ve işbu Antlaşma uyarınca, Türkiye sınırının İran sınırı ile birleşmesi durumlarında, Türkiye sınırında yapılması gerekebilecek düzeltmeleri kararlaştırmak üzere bu yerleri ziyaret edecektir.

Madde 64.İşbu Antlaşmanın yürürlüğe konuşundan bir yıl sonra,

62. Maddede belirtilen bölgelerdeki Kürtler, bu bölgelerdeki nüfusun çoğunluğunun Türkiye'den bağımsız olmak istediklerini kanıtlayarak Milletler Cemiyeti Konseyi'ne başvururlarsa ve Konsey de bu nüfusun bu bağımsızlığa yetenekli olduğu görüşüne varırsa ve bu bağımsızlığı onlara tanımayı Türkiye'ye salık verirse, Türkiye bu öğütlemeye uymağı ve bu bölgeler üzerinde bütün haklarından ve sıfatlarından vazgeçmeği, şimdiden yüklenir.

Bu vazgeçmenin ayrıntıları Başlıca Müttefik Devletlerle Türkiye arasında yapılacak özel bir sözleşmeye konu olacaktır.

Bu vazgeçme gerçekleşirse ve gerçekleşeceği zaman, Kürdistan'ın şimdiye dek Musul İli'nde kalmış kesiminde oturan Kürtlerin, bu bağımsız Kürt Devleti'ne kendi istekleriyle katılmalarına, başlıca müttefik devletlerce hiçbir karşı çıkışta bulunulmayacaktır.

ERMENİSTAN

Madde 88. Türkiye, öteki müttefik devletlerin yapmış oldukları gibi Ermenistan'ı özgür ve bağımsız bir devlet olarak tanıdığını bildirir.

Madde 89. Öteki bağıtlı yüksek taraflar gibi, Türkiye ile Ermenistan da, Erzurum, Trabzon, Van ve Bitlis İllerinde, Türkiye ile Ermenistan arasındaki sınırın saptanması işini Amerika Birleşik Devletleri Başkanı'nın hakemliğine sunmayı ve bu konudaki kararını olduğu karar, Ermenistan'ın denize çıkışı ile sözü geçen sınıra bitişik bütün Osmanlı toprakların askersizleştirilmesine ilişkin ileri sürebileceği bütün hükümleri kabul etmeyi kararlaştırmışlardır.

Madde 90. 89. madde uyarınca sınır saptanması, sözü geçen İller topraklarının tümünün ya da bir kesiminin Ermenistan'a aktarılmasına yol açacak olursa, Türkiye, aktarılan toprak üzerindeki bütün haklarından ve sıfatlarından, karar tarihinden başlamak üzere geçerli olarak, vazgeçtiğini şimdiden bildirir. İşbu Antlaşmanın, Türkiye'den ayrılan topraklara uygulanacak hükümleri, o andan başlayarak, bu topraklara da uygulanacaktır.

FİLİSTİN - YAHUDİLERE YURT

Madde 95. Bağlı yüksek taraflar, 22. madde hükümlerinin uygulanmasıyla, başlıca müttefik devletlerce saptanacak sınırlar içinde Filistin yönetimini, sözü edilen devletlerce seçilecek bir mandataire'e vermeyi kararlaştırmışlardır. Mandataire, Yahudi halkı için Filistin'de bir ulusal yurt kurulmasından yana İngiliz Hükümetince daha önce 2 Kasım 1917'de

açıklanan ve öteki müttefik devletlerce kabul edilen bildirinin uygulanmasından sorumlu olacaktır; şu kadar ki, Filistin'deki Yahudi olmayan toplumların yurttaşlık haklarıyla dinsel haklarına ve başka herhangi bir ülkedeki Yahudilerin yararlandıkları haklara ve siyasal statüye zarar verecek hiçbir şey yapılmayacaktır.

Madde 97. Türkiye, bu bölümde sözü edilen sorunlara ilişkin olarak alınabilecek her türlü kararı, 132. madde hükümlerine uygun olarak, kabul etmeyi şimdiden yüklenir.

Seha L. Meray-Osman Olcay, Osmanlı İmparatorluğu'nun Çöküş Belgeleri, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Ankara, 1977. çeşitli sayfalar.

Buradaki kolaylığı, doğrusu Sevr'in koşulları ilan edilmeden de önce, en iyi gören ve "Ermenistan Fatihi" sıfatını da pek seven, Şark Orduları Komutanı Kazım Paşa idi. Aslında kolaylığı bir silah olarak ve sık sık kullanıyordu; bu Kürt Şefleri'ne Sevr ile gelen, Ermenistan Tehditi'ni hatırlatmak şeklindedir.

Bir nokta var, Sevr Türkiye'den Ermenistan'a ayrılan toprakları ve vilayetleri eksik saymaktadır; çünkü Vilayet-i Selase o sırada, Türkiye'de değil Rusya'da veya yeni Sovyet iktidarının elindeydi. Ne demektir; Kürtlerin tek başlarına Ermeniler ile mücadele etmeleri imkânsızdır ve Sevr'e göre ise, Doğu'dan pek çok vilayet ihtiva ettikleri zenginliklerle birlikte Ermenistan'a geçiyordu. Amma ve lakin buradaki zenginlikler çok büyük ölçüde Kürt şeflerin elindedir; Çerkez Beyleri'nin de payları var, ama azdır. Hamidiye Alaylari ile başlayan, tehcir ile devam eden, tarihimizin birinci büyük primitif akümülasyon döneminde, primitif akümülasyonu Marx ilk günaha benzetiyordu, çok büyük bir servet transferi olmuştu. Kızılderili filmlerinden hatırlıyoruz, genç kız ve eş transferleri de var; acı ve tek yanlıdırlar.

Bu mülkleri ve çok zaman evlendikleri Ermeni kızlarını kaybetmemeleri için Kürt şefleri, Türkler ile beraber olmaya ve savaşmaya mecburdurlar.* Demek, Türkler'in elinde bir silah var ve Şark Komutanı Kazım Paşa'nın bu silahı hep kullandığını biliyoruz. Bu-

---

* 1919 Sonbaharı'nda, Amerika'ya önerilen Ermenistan Mandası'nın yapılabilirliğini incelemek üzere, Ermenistan ve Doğu Anadolu'ya gelen General Harbord'un raporu her açıdan öğreticidir; Kürtler'in, yaşlı gözlerle, Ermenilerden korunmalarını istediklerini kaydediyor, Kürtler Ermenileri köylerinden kovmuşlardı ve şimdi Ermeniler Manda Heyeti'nin topraklarına dönmelerini sağlamasını bekliyordu, Kürt Şefler'in korkusu buradadır. Bu korku ile Türkler'le bir savaş ittifakı yapmaya mahkûm hissetmektedirler.

"Kurds appealed to this Mission with tears in their eyes to protect them from Armenians who had driven them from their villages, appealing to be allowed to go back to their homes for protection against the rigorous winter now rapidly approaching on the high interior plateau."

The Chief of the Military Mission to Armenia (Harbord) to the Secretary of State on borad USS Martha Washington, October 16, 1919, Foreign Relations, 1919, Vol II, Wash. 1984. p.860

rada bir mantık buluyoruz ve o halde tarihi'dir.

Ancak bir güçlük olmalıdır, 1920 Ağustos Ayı itibariyle, Sevres'de yazıldığı şekliyle, Batı ve daha doğrusu Londra'nın görüşü başkadır, aşamalı olarak bir Kürt Devleti Projesi kesinlikle ortadadır. Üç aşamayı tespit edebiliyoruz, bir, önce Kürtler'in çoğunlukta olduğu yerlerde Kürtler'e bir özerklik tanınmaktadır. İki, bir yıl sonra, Kürtler'in bağımsız devlet olma hakkı kabul edilmektedir. Üç, bağımsızlık gerçekleşirse, Musul, neredeyse, Diyarbakır'ın banliyösü kabul ediliyor ve Musul'da yaşayan Kürtler'in, kurulması kararlaştırılacak Kürt Devleti'ne katılmalarının itirazsız gerçekleşeceği taahhüt edilmektedir.* Demek ki, Sevr'e göre aşamalı bir şekilde kurulacak bir Kürt Devleti projesi önümüzdedir.

Güzel, ama nasıl ve peki neden; bu soruyu sormak ve kısa bir parantez açmak durumundayım. İkinci Dünya Savaşı'ndan çıkışla başlayabiliriz, temel çözüm ve tutku, "kurum" olmuştu, Keynes'in etkisi büyüktür, artık enternasyonal kapitalizm'in, kendisini yönetemeyeceği ve bu nedenle, yönetici kurumlara ihtiyaç olduğu bir dogma halini almıştı. Birinci Dünya Savaşı sonrasının icadı "Cemiyet-i Akvam" pek başarısz kalmıştı, ama buna rağmen bir "Birleşmiş Milletler" kuruluyordu; Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu, Dünya Sağlık Teşkilatı, bunlar hep hep kurum oluyorlar. Sanki hobbesian bir uluslarası gerçeklik var ve sanki "devlet devletin kurdudur" diyorlar, birbirlerini yememeleri için, pek çok mukavele ortaya çıkmaktadır.

Birinci Dünya Savaşı'ndan çıkışa dönersek, manda sistemi bir yana, "tampon devlet" merak ve tutkusunu buluyoruz. Yıkılan veya budanan emperyal güçlerin etraflarına da "tampon" devletler konulması bir çaredir. Savaştan ilk çıkıldığında Türkiye, hâlâ güçlü ve içinde maksimalist ve dolayısıyla ekspansiyonist damarlar saklayan bir devlet sanılıyordu; savaşta, Çanakkale ve Kutulamere'de kazanılan başarılar, İngiliz Emperyalizmi için, hem onur kırıcı olmuştu ve hem de Jön-Türk damgalı pan-türkist ve pan-islamist program ürkütücülüğünü koruyordu. Kemalist tarih yazımında en yüksek noktaya konulan Sarıkamış Faciası'na ise hiç değer biçmiyorlardı ve kaldı ki daha sonra Şark Ordusu "harikalar" yaratabilmiştir. Savaş'ın sonuna doğru Nuri Paşa'nın Bakü'yü alması, Kazım Paşa'nın başarıları, daha önce Vehip Paşa'nın kahramanlıkları, bu arada Kars'ın istirdadı, her zaman genişleyebilecek bir Türkiye intibaı veriyordu. Yakup Şevki Paşa, Ordu'yu çok güzel hazırlamış, İstanbul'dan gelen emirleri gözardı ederek mevcut silahları halka dağıtmıştı. Malta'ya sürülmeyi hak etmekle yerini Kazım Paşa'ya güvenle bırakıyordu; ne yazık, yazılı ve "Kemalist" tarihte bunlar yok; ancak gerçekte varlar. Londra'nın İttihatçı korkusu ve karşıtlığı ciddidir. Ankara'nın bunu ihmal etmediğini anlamak durumundayız.

---

* Profesör McDowall'ın, "The Treaty of Sevres was the nearest the Kurdish people ever got to statehood" çok özlüdür ve Sevr, Kürtler'in devlet haline en çok yaklaştıkları yer'in adıdır, diyebiliyoruz. Tabii Profesör McDowall da, Musul'un, Türkiye Kürt-eli'nin bir parçası sayıldığı görüşüne iştirak ediyor.

David McDowall, The Kurdish Question : a Historical Review,

Ph. G. Kreyenbroek- S. Sperl, ed., The Kurds, London, 1992, içinde, p.17

O halde Sevr ile birlikte, hem Türkiye'nin tırpanlanmasını ve hem de etrafının tampon'larla sarılmak istenmesini, kabul etmesek de, anlayabiliyoruz. Ne demek "Kürt Devleti", planlı tamponlardan birisidir ve "tampon" projeler, birbiriyle çatışmakta ve çarpışmaktadır. "Tampon" Kürt Devleti projesi gerçekleşmedi ve "proje" olarak kaldığını not edebiliyorum.

Neden mi gerçekleşmedi; önce Türkiye'nin etrafını tamponlar ile sarmak istediler. Sonra, birden bire bundan vazgeçtiler, Türkiye'yi tampon yapmayı akıl ettiler. Nasıl ettiler ve ne zaman, bunu incelemenin, işlerimiz arasında yeri var; kuruluş ve çöküş'teki sırlardan* birisi burada gizliydi, çıkarmak durumundayız.

Bir zaman geldi, artık tampon-Türkiye'ye ihtiyaç duymaz oldular.

İçerden ve dışardan çökertme buradadır. "Çöküş" diyoruz.

R. Olson: Kurdish Question

NEDEN TAMPON - KÜRT DEVLETİ?

The major reason favoring the creation of a Kurdish state after WWI was the concern of the European powers to place a buffer between Turks of Anatolia and the Turcic speaking peoples of Central Asia in the Caucusus and especially in Azerbaijan.

◆ ◆ ◆

Birnci Dünya Savaşı sonrasında bir Kürt Devleti yaratma politikasının arkasındaki temel neden, Avrupa Güçleri'nin, Anadolu Türkleri ile Kafkasya ve özellikle Azerbeycan'daki, Orta Asya'nın Türkçe konuşan halkları arasına, bir tampon koymak istemeleridir.

◆ ◆ ◆

Given the potential of Muslim unity, although subsequently realized to be exaggerated, Britain the dominant and in many instances ruling power in the region, was eager to prevent any unity from taking place.

◆ ◆ ◆

Tampon ihtiyacı, islam birliğinin potansiyeli göz önüne alındığında, gerçi bunun abartılmış olduğu daha sonra anlaşıldı, bölgede dominant

---

* Pek de sır diyemeyiz, eğer, "l'homme malade" diyorlarsa, ancak "tampon" olarak yaşamaktadır. Orada, "tampon", yaşamı uzatmakta ve burada, bu itikata göre, başlatmaktadır.

ve fiilen de yöneten güç olan Britanya'nın, bu birliğin gerçekleşmesini önlemek için, çok istekli ve kararlı olmasından doğmaktadır.

◆ ◆ ◆

Second reason for the creation of a Kurdistan was to create a buffer state between emergent nationalist Turkey and the autonomous republic of Azerbaijan in the Soviet Union.

◆ ◆ ◆

Kürdistan devleti için ikinci neden, doğmakta olan milliyetçi Türkiye ile Sovyetler Birliği'nde otonom cumhuriyet olan Azebaycan arasına bir tampon devlet koymaktır.

◆ ◆ ◆

A third reason was to create a buffer between Turkey and Azeri population of Iran.

◆ ◆ ◆

Üçüncüsü, Türkiye ile İran'ın Azeri nüfusu arasına bir tampon sokmak hedefidir.

◆ ◆ ◆

Indeed, it would have placed a virtual buffer between Turkey and Arabs.

◆ ◆ ◆

Bir de Türkiye ile Araplar arasında gerçek bir tampon yerleştirilmiş olacaktır.

◆ ◆ ◆

The creation of a Kurdish state would have allowed any of the contiguous states as well as The Soviet Union and European powers, especially Britain or France, to utilize the Kurdish state and the Kurdish population against Turkey or Iran.

◆ ◆ ◆

Bir Kürd Devleti, başta Britanya ve Fransa olmak üzere, Sovyetler Birliği ve Avrupa Devleri'ni, Türkiye ile her hemhudut devlete,* Kürt Devleti'ni ve Kürtleri, Türkiye ve İran aleyhine kullanma imkanını vermektedir.

◆ ◆ ◆

Although Britain decided finally not to create a Kurdish state in its mandated territory of Iraq, it continued to encourage moderate Kurdish nationalism in Iraq.

◆ ◆ ◆

Her ne kadar, sonunda, Britanya kendi mandası olan Irak'ta bir Kürt devleti kurmamaya karar vermiş olsa da, Irak'ta ılımlı bir Kürt milliyetciliğini teşvik etmeyi sürdürmüştür.

* Irak ve Suriye'de mandater oldukları için Britanya ve Fransa Türkiye ile hemhudut olmaktadır. yk.

Robert Olson, Kurdish Question and Turkish-Iran relations From World War to 1998, Mazda Publishers, 1998. pp.4-5

Ciddi bir kürdolog olarak bildiğimiz Profesör Olson'un bu tespitleri, Sevr Dönemi ve İstiklal Marşı zamanındaki "Kürt" sorununa, pek büyük bir açıklık getiriyor ve bu önemine binaen, tespitleri, her türlü araştırmacının kullanımını kolaylaştırmak ve çeviri tartışmalarını önlemek için, yazıldığı dilde de aktarmış oluyorum. Profesör Olson, bu çok kısa anlatımında, konuyla çok yakından ilgili, izleyen yılların önemli değişikliklerini de not ediyor ki, ayrıca açıklayıcıdır. Bunlardan birisi, "islam birliği" sözünün hiçbir kıymet-i harbiyesi'nin olmaması üzerinedir; bizim Birinci Savaş'a girerken "cihat" ilanımız, tahtta gözü olduğunu anladığımız Ağa Han'ın ismailiye mezhebinden başka kimseyi heyecanlandırmamıştı. İkincisi, Britanya'nın Musul'da bir Kürt Devleti kurmak istememesi ve Musul'u Türkiye'ye iade etmemeye kesinlikle kararlı olması, ayrıca not etmeye değmektedir. Bunu ben de tespit etmiş bulunuyorum ve bu nedenle görebiliyorum.

Peki bu kararlarının tarihi nedir; cevaben, Türkiye'yi bir "tampon" devlet olarak görmeleriyle senkronizedir, diyebiliyorum. Bu tarihten sonra, Türkiye'de de bir Kürt Devleti kurmayı da akıllarından çıkardılar; ancak bir Kürt Devleti ihtimalini, Ankara'yı tedip etmek ve Musul'a el koyabilmek için sonuna kadar kullandılar. Özetle sahne ve dekor, işte budur.

Öyleyse şimdi Ragif Marşı'na gelebiliriz ve bu da Pontus ve Koşgiri İsyanları'na gelmek demektir. Ankara'da İstiklâl Marşı'nı, "komplo" sözünü aşırı sayarak "oldubitti" nitelemesi ile iktifa edebiliriz, işte o günlerde Koçgiri isyancıları bir alayın komutanlarını esir alabiliyorlardı; bazı subaylarımızı öldürdüler. Bu denli mühimdi, ama ne yazık Koçgiri İsyanı, tarih yazımımızda nerede ise yoktur, şimdi görüyoruz, aslında önemlidir; burada hemen Ankara'nın isyanı büyütmek istemediğini de not etmekte yarar var ve yer yer nasihat heyetleri göndermekle yetiniyordu. O halde, Mehmet Akif'in hiçbir manzumesine en küçük benzerliği olmayan bu telifini de bu çerçevede ele almamız mümkündür. Tabii nasihattan ötedir; bir ittihad manifestosuna yakın değerlendirebiliyorum.

Nasıl alabiliriz; İstiklal Marşı'nı bir proje olarak ortaya atan, ilk başvuruları yapan, Garp Cephesi Komutanı İsmet Bey idi. Bu tarihte İsmet Bey'in adı, iki büyük ameliye ile birliktedir; birincisi Çerkez Ethem'in tasfiyesidir. Yalnız, en passant not edebiliyorum, Türkiye Üzerine Tezler'in getirdiği açıklıklardan birisi ve belki de en "leveller" olanı, Çerkez Ethem'in hain olduğuna dair iddiaları çürütmesidir. Ne önce ve ne sonra, hiçbir ihaneti gösterilememektedir ve Kurtuluş Mücadelesi'nin başlarında büyük bir kahramandı.* O halde hem Çerkez Ethem ve hem de "Tezler" birer düzleycidirler, ilki tarihte ve ikincisi yazımında düzlediler. Ethem, ayrıca goşizan'dı; sola yatkın bir kuvay-i seyyare, bugün gerilla kuvvetleri diyebiliriz, komutanıydı. Birinci nokta budur.

İkinci nokta, hemen hemen aynı tarihte, Türkiye'ye savaşmak üzere Sovyetlerden savaş esiri olmuş ve sonra komünizme geçmiş bir alay getirmek için Türkiye'ye geçen, Mustafa Suphi'nin tasfiyesini okuyoruz. Bu tasfiye, Şark Komutanı Kazım Paşa'ya mal ediliyordu; Ankara'yla irtibat halinde olduklarından kuşku duyamayız. Ama tertibin Kazım Paşa'ya ait olduğuna kabul etmek zorundayız. Kemal Paşa'ya göre daha doktrinerdi ve Şark'a kafasında net bir senaryo ile gelmişti, bir noktaya kadar, adım adım yol aldığını not edebiliyorum.

*Bunları yazdığım zaman, henüz sabetayizm ve köken araştırmalarına gelmemiştim, annem ve babam beni çok türkist yetiştirdiler, ama maternal tarafımın Kafkasyalı olduğunu çıkarabiliyordum. Daha sonra Annem'in dedesi Ahmet Sabuni'nin, Halep'in sayıca pek büyük Sabuni Ailesi'ndendir ve Halep'in sancağı İskenderun belediye başkanıydı, bana yönelik tv ve kitap suçlamalarında benim dedem olduğu yazılıyordu ki doğru değildir, ölümüne yakın Çerkez Ethem'in yakını olduğu ileri sürüldü. İddiaya göre beraber hareket etmişler, Ahmet Sabuni'nin damadı ve benim dedem Osman Yanıç ise Teşkilat-ı Mahsusa'dandı ve Teşkilat'a Çerkezler hâkimdirler. Çerkez Kuşçubaşı Eşref kurucuydu, yalnız Teşkilat-ı Mahsusa'da sabetayistlerin de çok olduğunu düşünebiliriz, Kafkasya'da yaygınlar ve henüz yazmak için zaman bulamıyorum, bizimkiler neden olmasın; Kurtuluş Mücadelesi'ni pek çok yerde başlatanlar, Teşkilat-ı Mahsusacılar oldular. Çerkez Ethem Batı'da, Kılıç Ali Antep havalisinde, Osman Yanıç Dörtyol çevresinde, mücadeleyi örgütleyenler arasındadırlar, üçü de "küçük zabit" idi, bugünkü dille astsubay, diyoruz. O halde ilk kurşunun İzmir'de değil Dörtyol'da atıldığını, biraz da aile anlatımına dayanarak, çıkarmıştım ve her ailenin bir gizli tarihi var ve Çerkezler'de pek ciddidir, yazdıklarım, bugün doğru kabul edilmektedir.

Şimdi Çerkez yayınlar, beni, "yarım-çerkez" sayıyorlar. Ancak Çerkez Ethem ile yazdıklarım, bu tartışma ve bilgilerden çok öncedir. Bana göre en güzel insan melezdir ve bu, darwinist bir teorem olmaktadır.

Türkiye Üzerine Tezler, endeksli beş cilt, endeksli beşi tek cilt halinde; burada ele alınmasını salık vermek durumundayım.

Güzel, İsmet Bey'in bir "İstiklal Marşı" demarşından hemen önce ve içiçe bu iki operasyonu buluyoruz. Hep okuyoruz, ancak ben yan yana koyabiliyorum. Üçüncüsü, "Birinci İnönü Savaşı" ki, yine Tezler'de bunun olmadığını gösterebilmiş durumdayım. Sözcüğün dar ve olumsuz anlamında bir "efsane" olmakla, sadece Elenler tarafından bir keşif hareketi değer ve önemindeydi; özetle İsmet Bey'e ait iki ve Kazım Paşa'nın bir tertibi aynı tarihlidirler; iç içedirler, demek istiyorum.

Peki soru şudur; 1921 başında, mücadelenin dayanaklarından Çerkez Ethem kuvvetlerinin tasfiyesi ve Ethem partizanlarının dağıtılması ile savaş deneyimi olan komünist partizanları getirmek üzere Türkiye'ye gelen Türkiye Komünist Partisi Lideri Mustafa Suphi ve arkadaşlarının boğulmasının anlamı nedir, buna iki cevap verebiliriz. Birincisi şudur, Kurtuluş mücadelesi'nin komutanları çok önemli, çok cesur bir sınıfi ve siyasi karar almaktadırlar, böyle diyebiliriz. Başka deyişle, mücadeleyi soldan sağa geçiriyorlar; Çerkez Kuvvetleri teknik anlamda soldurlar, savaşın finansmanını zenginlere yüklüyorlardı, bu nedenle yapılan, soldan kopmak ve her zaman olduğu üzere islama ve Kürt şeflerine gitmek anlamındadır. Soldan kopmak, Cumhuriyet tarihinde hep daha çok islamlaşmak ve tutucu Kürt şefleriyle birleşmek olarak anlaşılmakta ve uygulanmaktadır. O halde bir "komplo hızıyla" İstiklal Marşı yazımını bu çerçevede anlamak zorundayız.

İkincisi, başta Mustafa Kemal Paşa, Kurtuluş Mücadelesi Komutanları'nı son derece ciddi ve deneyimli liderler sayıyoruz, burada bir kuşkumuz yoktur; bu sayım ile sürdürebiliyoruz. Öyleyse tam mücadelenin başında, Elenler İzmir'e ve işgal askerleri İstanbul'a çıkmışken, her türlü isyanı bastıran ve çok başarılı gerilla birlikleri dağıtılıyorsa ve Rusya'dan gelecek partizanlara kapıları kapatıyorsa, rahattırlar ve kendilerini güvende hissediyorlar, demektir. Bu durumu, bugün dahi Çerkez Ethem'in önemsenecek bir yanlış hareketini bulamıyoruz, mücadelenin oldukça kolay geçeceğine inandıkları şeklinde anlayabiliriz. Kısaca hem Elenlerin Doğu'ya doğru ilerlemesini ve hem de Müttefikler'in Türkiye'ye kuvvet çıkartmalarını beklemediklerine hükmedebiliyoruz. Çok ilginç, o sırada Anadolu'daki İngiliz istihbarat mensupları da, Rawlison bunlar arasındadır, Londra'ya bu yönde raporlar gönderiyorlardı. Bu raporların kısmen doğrulandığını biliyoruz.

Belki böyle devam edebilirdi; yalnız Sevr'de Kürtlere özerklik maddesi, bir anlamda, tahminleri bozmuştur. Dersim havalisi, özerklik maddesini ciddiye aldılar ve hemen uygulanmasını istediler. Koçgiri İsyanı işte budur ve isyanın en yüksek olduğu zamanda, Ankara'da "Marş" tartışmalarının hızının çok yükseldiğini görüyoruz. Şunu söyleyebiliyorum; sanki Ankara, Dersim Kürtleri'ne hemen özerklik yerine bu marşı vermektedir. Bunu, her halde, Kürtler'in bando ve marş merakına bağlayamıyoruz.

Solu budayarak sağ ittifak arayışı var; Koçgiri, sonunda, sadece sağa gidişi hızlandırmaktadır. Bu nedenle önce Koçgiri İsyanı'nı tahlil etmek sonra da Ragif Marşı'nı deşifre etmek durumundayız. Devam ediyorum.

Kronolojik bir hatırlatma verimli olabilir; bir, Maarif Vekili Rıza Nur'un, İstiklal Marşı için müsabaka ilanı 23 Aralık 1920 tarihinde yapılmıştı. İki, Rıza, görevle Moskova'ya git-

miş yerine Hamdullah Suphi gelmişti, başvurular da yediyüzü bulmuştu; Hamdullah Suphi, anlaşılması zor bir nedenle, 5 Şubat 1921 tarihinde Akif'e resmi yazı yazarak müsabakaya davet ediyordu. Üç, Akif nazlanıyor, kendisine güvenmediğini tahmin edebiliriz, ancak işaret etmiş bulunuyorum, yazdığının kabul edileceği hususunda teminat alıyor ve manzumeyi 17 Şubat 1921 tarihinde tamamlıyor. Bundan sonra müsabaka vaatinin tamamen unutulduğunu görüyoruz, 12 Mart 1921 tarihinde, Dergâh'tan Adnan Adıvar'ın riyaset makamında olduğu celsede, "kabul edenler-etmeyenler-kabul edilmiştir" nidaları içinde, Ragif'in Manzumesi, marş olarak kabul ediliyor.* Kısa tarih budur.

Alişir

KOÇGİRİ MARŞI

Koçgiri başladı harba
Sesi gitti şarka garba
Bir ordu asker geldi
Dayanamadılar bu darba
Dilo yaman, yaman yaman
Çiyan girto berf u duman
Mera bişin Şahi Merdan
Ew dermane hemu derdan

Kürdistan'ın orduları
Kahrettiler barbarları
Vatan için öleceğiz
İstemeyiz Moğolları
Dilo yaman, yaman yaman
Çiyan girto berfu duman
Mera bişin Şahi Merdan
Ew dermane hemu derdan

Mamo Baran, Koçgiri-Sosyolojik Araştırma, İstanbul, 2002. s. 187

Burada "Koçgiri Destanı" olarak geçiyor, değiştirdim. Güfte ile bestenin Alişir'a ait olduğu yazılıdır.

---

*Millet Meclisi tartışmalarını pek çok kaynakta bulmak mümkündür. Ben, burada Tekfen Vakfı'nın çok değerli çalışmasından kısa aktarmalarla yetinmek istiyorum.

"Besim Atalay (Kütahya)- Maarif Encümeni toplansın. Görüşelim. Şairlere yazılsın, herkesin fikri alınsın, efendim. Konuyu müzakere etmek için bir tanesinin seçilmesi lazımdır, o da basılır."

"Hamdi Namık Bey (İzmit) -Malumunuz, Maarif Emcümeni'nin Reisi Mehmet Akif Bey'in de şiiri vardır. Onun için ayrıca bir encümen seçilmesini teklif ederim."

"Hasan Basri Bey (Karesi) – Mehmet Akif böyle alçakça bir suçu işlemez, katiyen ona tenezzül etmez."(Gürültüler)

Araya giriyorum, Hasan Basri, Dergah'tandı ve Akif'e yazdığının kabul edileceği teminatını vermişti, not etmiş durumdayım. Aktarmayı sürdürüyorum.

"Hamdullah Suphi Bey-Ayrıca arz edilecektir. Yalnız Vekâlet, yapmış olduğu tetkikatta fevkalede kuvvetli bir şiir aramak lüzumunu hissettiği için ben şahsen Mehmet Akif Beyefendi'ye müracaat ettim ve kendilerinden de bir şiir yazmalarını rica ettim..."

Akif, Meclis'tedir ve okuması isteniyor, reddediyor; bu durumda, Kürdolog Olson'un temel çalışmasından üç paragraf okumayı önerebiliyorum.* Bizi, 11 Mart 1921 tarihine ve Koçgiri İsyanı'na götürüyor; bağ arıyoruz.

Bir, "fighting between the Kurds and Turks increased. In March 1921, a major clash occurred in Umraniye; the Kurds executed the Turkish commander and raised the Kurdish flag in the center of town. Turkish weapons, including machine guns, fell to the Kurds in addition to 1,000 horses and all of the mules. The Kurds let the Turkish officers and soldiers go, apparently without killing any of them. The Kurdish and Circassian officers among the Turkish forces joined Kurds."

İki, "on 8 March, Kurdish forces, crossing the snow-covered Munzur mountains, captured Kemaha, arresting the large Kurdish landowners, whom they viewed as collaborating with the Turks." İsyancı Kürtler, Türkiye yanlısı "işbirlikçi" Kürt toprak ağalarını, tutukluyorlar; bunu okuyoruz.

Üç, "on 11 March 1921, spurred on by their victories, the Kurds sent a telegram to Ankara stating that they wanted to establish a vilayet staffed by Kurds out of the areas they occupied. The Kemalists responded by sending a commission headed by Şefik Bitlisi, himself a Kurd, who stated that Ankara wanted to settle matters peacefully." Öyle anlaşılıyor, Mart Ayı başından itibaren isyancı Kürtler önemli başarılar elde etmişler, bir alayı etkisiz hale getirmek bir yana, komutanı ve bazı subayları idam etmişler.** 11 Mart 1921 tarihinde ise, Ankara'ya bir telegraf göndererek, bir vilayetin yöneticilerinin Kürt-

---

"Bu şartla büyük din şairimiz bize fevkalede nefis bir şiir gönderdiler. Diğer altı şiirle beraber değerlendirmenize sunacağız."

"Milli marşla ilgili görüşmelere, 12 Mart Günü yapılan toplantıyla devam edildi. Bu kez Dr. Adnan (Adıvar) Bey'in başkanlık ettiği oturumda söz alan Hamdullah Suphi, ellerine ulaşan şiirlerin encümen tarafından incelendiğini ve basılı hale getirilerek dağıtıldığını açıkladıktan sonra, seçimin fazla geciktirilmemesi gerektiğine dikkat çekti."

Mehmet Altun, Özgürlük Notaları - Milli Marşın Öyküsü, İstanbul, 2008. s.41-43

* R.Olson,The Emergence of Kurdish Nationalism and the Sheikh Said Rebellion, 1880-1925. University of Texas Press, pp. 32-33

** Bir "Kürtler ve Türkler arasındaki çatışma arttı. Mart 1921 de, Ümraniye'de önemli bir çatışma meydana geldi. Kürtler Türk Kumandanı yakaladılar ve kent merkezine Kürt bayrağı çektiler. Mitralyoz da dâhil olmak üzere Türk silahlarına ek olarak bin at ve katırların tamamı Kürtler'in eline geçti. Kürtler, anlaşıldığı kadarıyla hiçbirini öldürmeden Türk zabit ve askerlerin gitmelerine izin verdiler. Türk kuvvetlerindeki Kürt ve Çerkez zabitler Kürtler'e katıldı."

Burada bir çeviri eksikliği var, "The Kurds executed the Turkish commander" ibaresinin çeviri dışı tutulduğunu görüyoruz, Kürt isyancılar, Türk komutanını öldürdüler.

İki, "8 Mart'ta Kürt kuvvetleri karlarla kaplı munzur Dağı'nı geçerek Kemah'ı ele geçirdiler ve Türkler'le işbirliği yaptıklarına inandıkları büyük Kürt toprak sahiplerini yakaladılar."

Üç, "11 Mart 1921 de, zaferleriyle sarhoş olarak Ankara'ya, işgal ettikleri bölgelerde Kürtler'ce yönetilecek bir vilayet kurmak istediklerini belirten bir telgraf çektiler. Buna karşılık Kemalistler, yanıt olarak kendisi de bir Kürt olan Şefik Bitlisi başkanlığında bir heyet yolladılar ve bu heyet Ankara'nın sorunları barışçı yolla çözmek istediğini belirtti."

Robert Olson, Kürt Milliyetçiliğinin Kaynakları ve Şeyh Said İsyanı, Ankara, 1992. s.60

ler'den oluşmasını talep ediyorlardı; istedikleri özerkliğin bir koşulunun bu olduğunu anlıyoruz.

Devam etmeden önce bazı açıklayacı notlara ihtiyacımız var; birincisi, aşiretin adıyla "Koçgiri" ve hareketin yoğunlaştığı yere göre "Ümraniye" İsyanı, Genelkurmay Başkanlığı Harp Tarihi Başkanlığı'nın "Ayaklanmalar" Tarihinde "İmranlı" deniyor, formüle edilen talep açısından bir "national home" ya da bizde kullanılan şekliyle bir "yurt" için baş kaldırı'dır, diyebiliyoruz. Balfour Deklarasyonu'nda geçen ve Sevr Antlaşmasına aktarılan bu formülasyon, isyancıların politik programını da oluşturuyordu. a, Aradaki "yurt" irtibatı, daha önce de tespit edilmiş durumdadır. b- İsyancılar, Sevr Antlaşması ile Kürtler'e özerkliğin verileceğini değil başladığını ileri sürdüler ve "Ümraniye" başkaldırısını, kendi anlayışlarına göre, bu antlaşmaya dayandırıyorlar. İstedikleri muhtariyet'dir ve bir vilayetin bütün görevlilerinin Kürtler'den oluşması için silaha sarılıyorlar. Balfour Deklarasyonu'ndan başlayarak Sevr Antlaşması'nın hükmüne göre, "yurt" peşindeler.

İkincisi, bu dava yeni mi, hayır, "yeni" diyemeyiz; Erzurum Kongresi'nde, üyelikten ayrılarak Mustafa Kemal'in Kongre'ye katılmasını sağlayan Cevat Dursunoğlu, anılarında, Seyit Abdülkadir'in kurduğu cemiyetin "mühründe Türkçe 'Kürt Teali Cemiyeti', Fransızca 'autonomie du Kurdistan' yazıyordu" haberini vermektedir.* Kürtler, nasyonalist politikalara yöneldikleri andan itibaren, bunu Şeyh Übeydullah ile başlatabiliyoruz, çoklukla özerklik istediler ve ayrı bir devleti pek düşünmediler.

Peki, Türk yönetenler açısından bu bir sır mı; hayır, eğer "sır" diyecek olursak herkesin bildiği türdendir. Bu üçüncü nokta olmakla çok değerli Sovyet kürdolog Profesör Lazarev'in şu cümlesini, her zaman hem pek doğru ve hem de pek açıklaycı buluyorum; bu nedenle de aktarıyorum. "Po suşestvu, turyetskoe pravitelvstvo vo vremya pervoy mirovoy voynı sredı vojdey turyetskih kurdov he imelo ni odnogo deistvitelno vernogo soyuznika."** Lazarev, Birinci Dünya Savaşı sırasında, Kürt şefleri arasında, Türk Hükümeti'nin gerçekten güvenilir bir tek müttefikinin olmadığını not ediyordu; ben, diğer çalışmalarımda, Kırım Savaşı dahil pek çok savaşta Kürtler'in Rusya lehine hareket ettiğini tespit ve yazmış bulunuyorum. Kürt mühründe "autonomie du Kurdistan" var ve Profesör Lazarev'in görüp de yazdığını, pek saf Sultan Abdülhamit'den gayri, "Hamidiye Alayı" mucididir, her sorumlunun gördüğünü takdir etmek durumundayız.

Kurtuluş Savaşı'nda ise, daha önce işaret ettim, "Ermeni Tehditi" Kürtler ile Türkler'i bir araya getiriyordu. Öte yandan, 1915–1925 dönemini "Birinci Büyük Primitiv Akümülasyon" dönemi sayabiliriz, tabii öncesi ve sürekliliği var, kabul ediyorum, ama bu dönemde yoğun ve ön planda idi. Bu cümleden şunu ileri sürebiliyorum, Abdülhamit tarafından kurulan Hamidiye Alayları, "vatan" savunmasından daha çok, Kürt ve bu arada Çerkez şeflerine, Ermeni mülk ve zenginliklerinin transferinin vasıtaları oldular. Hamidiye Alayları, Kürt milliyetçiliğinin gelişmesi ve güçlenmesine önemli bir mekân

---

* Cevat Dursunoğlu, Milli Mücadele'de Erzurum, Anakara, 1946. s.18

** M.S. Lazarev, Kurdskiy Vopros 1881-1917, Moskva, 1972, str. 307

ve manivela olmuştur; bilimsel görüş buradadır. O halde, Kürt Şefleri için en büyük tehlike bir Ermeni Devleti'nin kurulması ihtimalidir ve General Harbord da bunu görmüştü, Kürtler için, "ağlıyorlardı" demektedir. Bu durumda, Koçgiri İsyanı'nın çok sınırlı ve desteksiz kalmasında bu noktayı gözden uzak tutamayız. Ermeni Devleti ihtimali açısından Şeyh Sait İsyanı zamanlı ve Koçgiri zamansızdır, not edebiliyorum.

Birinci "Büyük Primitif Akümülasyon" mu, Ermeni kız ve kadınları daha az önemli değildir; Doğu'da "melez" bir kavme yöneliyorduk, ayrıca savaş eğitimi gören ve "paşa" ve "albay" rutbesini alan Kürt Şefleri, beg'leri de diyebiliriz, Ermenileri daha kolaylıkla soyabiliyorlardı; o kadar öyle ki, Kürt araştırmacı Ahmad'ın, in recent centuries the feudal master who exploited the Kurdish peasant was frequently the same feudal lord who persecuted the Armenaian peasant, değerlendirmesi buna ilavedir.* Sadece servet transferi değil, Kürt şeflerinin hem Kürt köylüsünü sömürdüğünü ve Ermeni köylüsüne de zülum yaptığını not ediyor ki çok isabetlidir.

Ermeniler çok zayıf düştüler, hepsi tehcir edilmediler, Rusya Ermenistanı'na kaçanlar da oldu, kıtlık yaşadılar, Hoover sadece bu nedenle ikiyüzbin Ermeni'nin açlıktan öldüğünü haber vermektedir;** bu durumda normal karşılayabiliriz, az olan yönetme kabiliyetini daha da kaybediyorlardı, savaş sonunda, Ermeniler'in manda altına alınması da söz konusu oldu, mandater olarak Amerika Birleşik Devletleri seçildi, Washington, General Harbord'u bölgeye gönderdi ve Harbord, bu arada Türkler'den gelen manda taleplerini de dikkate alarak incelemeye başladı, meşhur "Harbord Raporu" işte bu top yekün incelemelerin ürünüdür. Harbord'un, Ermeniler'in mülk ve kız ve kadınlarının talanı ile ilgili olarak yazdıkları çok acıklıdır.*** Buraya zorla çiftleşme notunu alıyorum; Tezler'de detayı var, tamamen Kürtler'e yüklenmektedir.

Harbord Report 1919

ERMENİ KIZLARI ve KADINLARI

Numbers were murdered by savage Kurds against whom the Turkish soldiery afforded no protection.

Little girls of nine or ten were sold to Kurdish brigands for a few piasters and women were promiscuously violated.

At Sivas an instance was related of a teacher in the Sivas teachers' College, a gentle, refined Aremenian girl, speaking English, knowing

---

* K.M. Ahmad, Kurdistan During the World War, London, 1994. p.147

** Herbert Hoover, The Ordeal of Woodrow Wilson, N.Y., 1958-1961, p.149,

*** Gizli Tarih mi, Ermeniler'i soyanlar, ağırlıklı olarak, Kürtler ve tehcir edenler ise İbrani asıllılardır; tehcir ve zenginlikler, üçüncü kitap "Savaşlar" içindedir.

music, atrractive by the standards of any land, who was given in enforced marriage to the Beg of a neighbouring Kurdish village, a filty ragged rufian three times her age, with whom she still has to live and by whom she has borne a child.

The Chief of the Military Mission to Armenia (Harbord) to the Secretary State, on board U.S.S. Martha Washington, October 16, 1919, Foreign relations, 1919, Vol. II, Wash. 1964. p. 846

Peki, şu soru ile karşılaşmamız kaçınılmaz olmaktadır, eğer "Ermeni Tehditi" Türkler ile birliği sağlıyorsa, Koçgiri Aşireti neden isyan ediyor, bu soru mantıklıdır. Kesin bir cevap veremeyiz, gerçi isyanın başında Nuri Dersimi ve Seyit Rıza türünden deneyimli Kürt politikacıları vardı, bunların rolüne işaret edebiliyoruz. Ama yeterli görünmüyor; bunun yerine veya ek olarak, isyancıların Ermeni mülk ve kızları talanından, şu veya bu şekilde, Sevr'e karşı birliği önleyici ölçüde pay alamadıklarını düşünmemiz akla daha uygun görünüyor. İsyancıların, çok zengin Kürt şeflerini, Türk işbirlikçisi olarak tutuklamaları da bu görüşümü destekliyor. O halde buradan devam edebilirim.

Demek ki, "Ümraniye İsyanı" içinde Ermeni faktörünü birinci derecede etkili sayamıyoruz; bunun yerine "Pontus İsyanı" ile karşılaşıyoruz. Şöyle de söylenebilir, "Pontus" ve "Koçgiri" İsyanları, yer ve tarih ile başlıca aktörleri açısından iç içedir. Pontus İsyanı'nı bastırmak için Karadeniz'de "Rum" kırımında ünlü Topal Osman davet edilmiş durumdadır ve Ümraniye'de aktif olduğunu biliyoruz.

Her halde "theatre of war" hazılığındayız, bir soru da şudur, Pontus Elenleri gerçekten isyan ettiler mi; Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı'nın yazımından bir isyan sonucunu çıkaramıyoruz. Pontus Elenleri'nin son derece zengin ve Trabzon'dan güneye doğru yayılan bölgede ticaretle uğraşan kültürlü bir topluluk olduklarını bilebiliyoruz; yalnız hiçbir yerde çoğunlukta değillerdi ve Venizelos'un, en çok sayıldıkları Trabzon'u bile Ermeniler'e bırakması bunu göstermektedir. Pontuscuların modeli ise İsviçre'den alınma idi, cumhuriyet değerinde kantonlar istiyorlardı; Trabzon'da, Ermenistan içinde bir Pontus Cumhuriyeti olacaktı.* Öyleyse, büyük bir "Pontus Bölgesi" olmadığını biliyorlar; çeteciliği aşmaları imkansızdır.

---

* Kitsikis, burada, doğrulayan bilgiler vermektedir; "Sadece bir noktada anlaşamıyorlardı: Pontus meselesinde. Anlaşmazlığa Yunan Hükümeti değil, fakat Pontuslu Rumlar sebep oluyordu. Rumlar, İsviçre'deki kantonlar gibi, bağımsız Ermenistan'a bir konfederasyon içinde bağlı da kalsa, ayrı bir Pontus Cumhuriyeti istiyorlardı. Ermeniler ise, Pontuslulara iç işlerinde bir dereceye kadar bağımsızlık tanımak şartıyla, Trabzon vilayetinin memleketlerine bağlanmasında ısrar ediyorlardı."

"İngiltere, Pontuslu Albay Katenyotis'in tekliflerini, bu arada Trabzon veya Batum'a bir İngiliz veya Yunan çıkarmasını, himayesi altında bir Pontus Devleti kurulmasını kabul etmemiş ve Pontuslular ordusu da kurulamamıştı."

Dimitri Kitsikis, Yunan Propagandası, İstanbul, 1963-1964. ss. 268 ve 337

Vaziyet-i umumiye budur; kendilerini güvende hissetmedikleri ve silahlandıkları, yer yer çeteleştiklerinden kuşku duyamayız; ancak çatışmaya sürüklendikleri ise kesindir. Silah teslimine zorlandıkları ve toplu halde tutuklandıkları anlaşılıyor; bu cümleden, "Ayaklanmalar " Tarihi sonucu şöyle özetliyor: "Merkez Ordusu, bu arama ve taramalarda, 10 886 çeteciyi kısmen sığınmalarını temin etmek ve kısmen affedilmeleri suretiyle zararsız hale getirdi. Çarpışmalar esnasında 11 188 asi Rum'uda öldürdü."* Çok kısa zaman için bunun çok büyük bir rakam olduğu açıktır ve sürgünler bunun dışında kalıyor.

Çok zengindiler; tarih mesleği, maddi işaretlere bakmak zorundadır. Trabzon'da Büyük Kurtarıcı'ya tahsis edilen ve şu anda müze olan çok katlı büyük bina ve içinde muhafaza edilen möbleler, bir tür arkeolojik kalıntıdır, çok büyük bir zenginliğe işaret ediyor, Pontus'lu bir armatöre ait olduğunu artık biliyoruz. Bundan yüz sene öncesi için büyük bir zenginliktir, Trabzon'da "dünyanın önde gelen" zengini yaşıyordu ve tek olmadığından da eminiz. Zenginler, dünyanın hiçbir yerinde tekil yaşamazlar.

Trabzon'da çok büyük zenginlikliklerin bırakıldığını, Selanik'ten İstanbul'a gelen, sabetayistlere ait Şişli Terakki Lisesi'ne de Trabzon'dan mülk verilmesinden anlıyoruz. Bunun hikayesini bir diğer çalışmamda anlatmıştım, bu nedenle tekrarlamıyorum. Çok tartışmalı olduğunu, her halde Trabzon'da, Elenler'in bıraktıkları gayrimenkullerin, İstanbul'daki sabetayist bir okula temlik edilmesini yasalara aykırı bularak itiraz eden bir vali ile iskân müdürünün yerlerini kaybettiklerini hatırlatabiliyorum.** Çok öğreticidir.

Bir parentez açarak, burada bir soru formüle etmek gereğini duyuyorum, 1920-1921 yılında, çok zengin Elen yurttaşlarımız, nerede bulunuyorlardı, soru budur. Cevabı ise çok basittir; Selanik'ten gelen sabetayistlerimizin en çok yerleştirildikleri yerlerde yaşıyordu. Bunun anlamı şudur; çok zengin Elenler topraklarından söküldüler ve mülklerine, Selanik'ten getirilen sabetayistler yerleştirildiler. Bu yerler, benim tespitlerime göre, Antalya, Kayseri ve Trabzon'dular. Zonguldak'ı da, bir sıralama yapmadan, arkalarına koyabiliyorum.

---

* T.C. Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı, Türk İstiklal Harbi VI ncı Cilt- İstiklal Harbinde Ayaklanmalar 1919-1921, Ankara, 1974. s.294

** "Lozan Antlaşması sonrasındaki mübadele sonucu Terakki Okulları'na, Trabzon'da yer verildiği anlaşılmaktadır. Daha doğrusu Selanik Terakki Mektebi'ne ait emval Trabzon'a nakledilmiştir."

Böyle bir antlaşma ve mekanizmanın olmadığını, araya girerek, not etmek durumundayım.

"Ancak okula verilen yerin alınmasında ciddi sorunlar olduğu anlaşılmaktadır."

"Sonunda Dahiliye Vekaleti'nin emirlerini yerine getirmeyen vali Ankara'ya bakanlık emrine alınmış ve yerine yeni bir vali atanmıştır. Trabzon'a giden mülkiye müfettişleri gerekli işlemleri yapmayan Trabzon İskan Müdürü'ne de işten el çektirmişlerdir."

Mehmet Ö.Alkan, İmparatorluk'tan Cumhuriyet'e Selanik'ten İstanbul'a Terakki Vakfı ve Terakki Okulları, 1877-2000, İstanbul, 2003. s. 147-148.

Bu sırada Dahiliye Vekili, Şükrü Kaya idi.

Parentezi kapatmadan önce bir düzeltme yapabilirim, Mehmet Akif'in hamisi Abbas Halim Paşa'dan hep "Mısırlı" olarak söz ediliyor; kesinlikle yanlış ve yanıltıcı olduğunu kayıt etmek zorundayım. Mısır Hidivi Mehmet Ali Paşa'nın torunu ve son sadrazamlarımızdan, Roma'da Ermeniler tarafından öldürülmüştü, Sait Halim Paşa'nın kardeşiydi. Mehmet Akif, Abbas Halim Paşa'nın protejesi ve Sait Halim Paşa'nın da mütercimi'dir. Abbas Halim'i hami saymasının tarihi çok eskidir; Akif'in hep hamisi vardı, en uzun hami, Kavalalı Abbas Halim oldu.

Peki biz ne biliyoruz, Kavalalı Mehmet Ali'yi Arnavut olarak tanıyoruz ve ayrıca Mehmet Akif'in babası Tahir Efendi'yi Arnavut'lu olarak biliyoruz; İpek'ten geliyordu. Asıl adı "Ragif" olan Akif'ten de "Arnavut" kökenli olarak söz edilmektedir, bir beraberlik daha bulmuş durumdayız.

Ne yazık devam ediyorum, bir, Akif'i Mısır'a götüren ve yıllarca Mısır'da bakan Abbas Halim, Mısırlı değil Arnavuluk'tan idi, Akif'in hayata gözlerini yumduğu "Mısırlı" Apartmanı da bu aileye aittir. İki, "Mehmet Ali" , Türk-Müslümanlar'ın taşıdığı isimler arasında yer almamaktadır. Araplar'da, Tanrı'nın sıfatlarına "abd", kul, sözcüğünü getirmenin dışında, bir kural olarak, iki sözcükten yapılmış isimleri taşımıyorlar.* Daha önce not etmiştim, burada, gerektiği için tekrarlıyorum.

Üç, daha çok, misal gerektiğinde, "abram" ve "avram" söylenişlerinin aynı olduğu üzerinde duruyorum, İbrani'de "b" ve "v" interchangeble olmakla, "kavala" ile "kabala" arasındaki bu tür bir yakınlığı da her halde tesadüf saymak durumundayız. Yalnız Mehmat Ali ile torunları Abbas Halim ve Sait Halim'in kabalist olmaları ihtimalini göz ardı edemiyorum. Ayrıca Arnavatluk, "Berat" ve çevresi, Sabetay Sevi'nin en çok etkili ve izleyenlerinin çok olduğu bir yerdir. Hâlâ öyledir, diyebiliyoruz.

Dört, Abbas ve Sait kardeşler masondular ve Abbas'ın masonik rütbesi çok büyüktü; Akif'in en yakını, yanına gömülmeyi vasiyet ettiği, öyle yapılmıştır, Babanzade Naim de hem mason ve hem de anti-Türkist idi. Güzel, tarih mesleği, bütün bunları ihmal etmeye imkân tanımamaktadır ve bütün bunların işaretleri olmak gerekmektedir. Ne işareti olabilirler; doğru, İstiklal Marşı'nı, eninde-sonunda Mehmet Akif'in yazmamış olduğunu ileri sürüyorum, ancak İstiklal Marşı'na bu işaretlerle de bakmak zorundayız. Tabii, Manzume'ye, hiçbir bilirkişi "Akif'e ait" raporu vermeyeceğini görüyorum ve gösterebileceğimi düşünüyorum, yine de, bu Manzume'de kürdist, sabetayist, masonik yansımaları araştırma gereğinden uzak kalamıyorum. Akif'i tenzih ederek devam ediyorum.

Pontus Çeteleri'ne ve Ümraniye İsyanı'na dönmemizin zamanıdır; her ikisinde de "Merkez Ordusu" ve Komutanı Nurettin Paşa, tarihimizde "Sakallı Nurettin Paşa" olarak

* "Harmis les noms théophores de Abd- et d'un des noms ou surnoms de Dieu, il n'existe pas de prénoms composés (comme Jean-Claude ou Anne-Marie), ni de de prénoms multiples".

"Pr"nom masculin combinant les noms du Prophete et de son neveu et gendre, il est essentiellement donné par les familles chiites ainsi que dasn des pays, comme l'Egypte, en raison de l'influence fatimide."

Jana Tamer, Dictionnaire Etymologique – Les Sources Etonnantes des Noms du Monde Arabe, Paris, 2004. pp.25-26/ 268

da biliniyor, önemli rol oynamıştı, söz etmek zorundayım. Tarihimizde, "Merkez Ordusu" benzersizdir, 9 Aralık 1920 tarihinde kuruluyor; hem Çerkez Ethem ve kuvvetlerinin tasfiyesine ve hem de Pontus ve Ümraniye İsyanları'na denk düşüyor. Her ikisinin de sona erdirilmesinde Nurettin Paşa önemli rol oynadı ve ancak sonunda, Pontus yüzünden Karadeniz ve Koçgiri nedeniyle de Kürt milletvekilleri yargılanması için çok baskı yaptılar.

Doktor Balcıoğlu'nun "Merkez Ordusu" üzerine monografisi eksikliklerle yüklü olsa da bir boşluğu doldurmaktadır; Sakallı Nurettin Paşa'nın, Ali Kemal'in linç edilmesiyle ilişkisinin kurulduğu ve 1922 İzmir Yangını'nın planlayıcısı olduğu konusunda güçlü iddialardan söz etmemektedir.* Gerçi bunların her ikisi de, Koçgiri İsyanı sonrası hadiselerdiler, ancak yine de Paşa'nın kimliğini tanımamızda önemlidirler. Bu bir yana, monografi, Nurettin Paşa'nın kurtuluş mücadelesine katılmasına muhalefet edildiğini haber veriyor ki yararlıdır; çünkü yazılı tarihimiz, bizi, aksinin kural olduğuna inanmaya yöneltiyor.

Aslında şunu söyleyebiliriz, paşazade ve hatta müşirzade olan Nurettin Paşa, 1897 Türk-Yunan Savaşı'na gönüllü olarak katılan bir subay idi, Anadolu'ya da 1920 yazında arkasında önemli ve başarılı savaş deneyimi ile, ki sonunda ordu komutanı olmuştu, bir davet olmadan geçmişti; beğenilmediğini çıkarabiliyoruz. Balcıoğlu, Genelkurmay dosyalarına bakarak bunun iki nedenini tespit edebiliyor; birine göre, Sakallı Nurettin Paşa, "16 Kasım tarihli yazısında, Milli Hâkimiyet'in kabulüyle beraber Cumhuriyet'e gidilmemesini, Hilafet ve Saltanat'ın muhafazasını, milli istiklal'in temini şartıyla Anadolu ve İstanbul idarelerinin birleştirilmesini" şart görüyordu.** Bu aşamada, demek, bir tarafta Mustafa Kemal, İsmet ve Fevzi Paşalar ve diğer yanda Nurettin, yazışıyorlar; "cumhuriyet kurulmaması" açıklıkla formüle edilmektedir. Bu haber, çok zaman ileri sürülenlerin aksine "cumhuriyet" ilanının, ani ve mesyanik bir çıkış olmadığını teyid etmektedir, biliniyor ve konuşuluyordu. Büyük Reşit Paşa'yı ihmal edebiliriz, ancak, Mithat Paşa'dan beri böyle bir proje, hep duyulan bir fısıltı olmuştu, vardır.

Bu yazışmalar ve ilk sonucundan şunu da çıkarabiliriz, Nurettin Paşa kalibresinde bir şahsın, Mücadele'ye katılmak için önemli şartlar sürebilmesi ve red edilmesi halinde geri dönmesi, 1920 sonuna kadar Ankara'daki liderliğin henüz, kendisini kabul ettirememiş olduğunu da düşündürmektedir. İkinci olarak, Doktor Balcıoğlu, ilk Ankara görüşmelerinde anlaşamayan Nurettin Paşa'nın ayrılarak Kastamonu'ya gittiğinde, yerel

---

* Gizli Tarih'in üçüncü kitabı Savaşlar'da tartışabilmeyi umuyorum, 1922 İzmir Yangını, 1917 Selanik Yangını'nın karşılığıdır; Selanik'te Yahudi ve özellikle sabetayist mahalle ve zenginliklerin ve İzmir'de de Elen ve Ermeni evleri ile tüm zenginliklerinin yok edildiği kesindir. Selanik Yangını'nı Elenler'in ve İzmir Yangını'nı Yahudiler'in yaptıklarını düşünmek için nedenlerimiz var.

Bu arada not ediyorum, Selanik Yangını'nda sabetayizmin tüm arşivinin yanıp kül olduuğuna uzun süre inanılmıştı ve şimdi İsrael'de, kendisi de sabatayist olan eski Cumhubaşkanı Ben-Zvi'nin kütüphanesinde bulunduğuna inanılıyor. Scholem'in bunları incelemiş olduğu da rivayetler arasındadır.

** Doktor Mustafa Balcıoğlu, Belgelerle Milli Mücadele Sırasında Anadolu'da Ayaklanmalar ve Merkez Ordusu, Ankara, 1991. s.7

Açıksöz Gazetesi'nde "Sekman-ı Pak Kahramanı Şehrimizde" yollu yazı çıkmasını gösteriyor. Ankara'nın "kahraman" sözcüğünden rahatsız olduğunu öğreniyoruz.

Doğru, bizim yazılı tarihimizde Kurtuluş'un kahramanları pek azdır; hatta yoktur, diyebiliriz. Mustafa Kemal Paşa'yı ayırırsak bir tek "Hamidiye Kahramanı Rauf" vardı, ancak hem bu kahramanlığın hikâyesi pek kısadır ve hem de Rauf, eninde-sonunda yüz kızartıcı Mondros Mütareke'sini imzalayan komutandır. Bu imzayla, kahramanlığının eksiye dönüştüğünü dahi düşünebiliriz; her halde Rauf da öyle düşünüyor olmalı ki, Anadolu'dan İstanbul'a giderek, sanıyorum taammüden, kendisini Meclis-i Mebusan'da yakalattırıp Malta'ya sürülmesini sağlamıştı. Mustafa Kemal'in Anafartalar Kahramanlığı ise Gelibolu'dan çok sonra duyulmaya başlandı ve kabul görmesi ise daha da sonraya denk düşmektedir. "Birinci İnönü" ise bir gerçeklikten daha çok, Engels'in, "ihtiyaç icadın anasıdır" sözünün sağlamalarından birisi olmak değerindedir.

Bu arada hatırlanmasını umuyorum, Birinci Kitap'ta, Ankara'da oluşmaya başlayan Yüksek Komutanlık'ın kapıları "kahraman" subaylara kapattığını yazmış bulunuyorum. Kutulamere Kahramanı Halil Paşa'nın, "Halil Kut", bu konudaki ve sonunda başarısız kalan çabalarını biliyoruz; Irak'taki kuvvetler, İngiliz kuvvetlerinin baskısına dayanamayarak, Selman-ı Pak'a çekilmişler ve güçlü bir savunma yapmışlardı. Nurettin Paşa'nın "Selman-ı Pak Kahramanlığı" , işte buradan neşet etmektedir.* Ciddi ve sert bir subay olduğunu biliyoruz.

Sonunda anlaşma sağlandı ve sıkı bir pazarlığı kazanan Sakallı Nurettin, ordu komutanı derecesinde, "Merkez Ordusu" Komutanı atandı, Büyük Taarruz'dan hemen önce de, nasılsa katılabilen ve Taarruz'dan hemen önce tasfiye edilen Musul Kahramanları'ndan Ali İhsan Sabis'in yerine Birinci Ordu Komutanı olmuştu; özellikle Pontus çetelerine son derece şedit davranıyordu. Elenleri, her halde çeteciliğe zorladı ve akabinde de, silah bırakmaya ve teslim olmaya razı edilen Pontuslular'ın çoğunu idam ettirdi; tutuklamalara 3 Şubat 1921 tarihinde başlanmıştı. "Ayaklanmalar" Tarihi, bir

---

* Kutu-l Amare Kahramanı, Halil mi, Nureddin mi, bu da tartışmalıdır. Bir, Türkler, birinci Kutu'l Amere muharebesinde, İngilizler'e ve tabii General Townshend'e yenildiler, bu sırada Komutan Albay Nureddin idi. Gizli Tarih'in birinci kitabından sonra yayınlanan bir harp tarihi çalışmasında, Erickson, "bu sıra zarfında Mezopotamya'daki Osmanlı birliklerinin komutası , İngiliz Harp tarihinde 'Nur-ud-Din' olarak bilinen Albay Nureddin'deydi" demektedir. Önce yenilgi var ve bu o kadar öyle ki Teşkilat-ı Mahsusa'nın kurucusu Süleyman Askeri de, burada intihar etmişti. Ancak Townshend ikinci ilerlemesinde Salman-ı Pak'ta yenildi; Osmanlı Ordusu için bir dönüm noktasıdır. Selman-ı Pak'ta Türkler yenebileceklerini öğrendiler ve harp tarihçileri Nureddin'i "becerikli bir komutan" olarak yazdılar. Ve asıl zafer Kutu-l Amere'de kazanıldı, General Townshend esir alındı; Birinci

Dünya Savaşı'nda İngilizler'in ilk ve en büyük yenilgisi budur. Osmanlı'nın makûs tarihi burada yenildi; savaşın sonuna doğru, Nurettin alındı ve yerine, Enver'in amcası Halil Komutan yapıldı ve Halil hem paşa oldu ve hem de Kutu-l Amare Kahramanı olarak anıldı.

E.J.Erickson, I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Ordusu –Çanakkale –Kutu-l Amere ve Filistin Cephesi,çev. K.Bağrıaçık, İstanbul, 2007-2009. s.116 ve sonrası.

Halil de pek çok kahraman misli kurtuluş savaşına sokulmadı, Selman-ı Pak Kahramanı'na da itirazlar olduğunu not etmiş bulunuyorum. Nureddin, Arapça, Fransızca, Almanca ve Rusça biliyordu.

yılda sonucu alınan Pontus tenkilinde Merkez Ordusu için, "çarpışmalar esnasında 11 188 asi Rum'u öldürdü" diyor ki bu sayıya idamların da dâhil olduğunu düşünmemiz isabetlidir.

Bu kadar değil Pontus Çeteleri'nin bastırılması sırasında 16–50 yaş arasındaki Rum-lar'ın da sürgün edilmesi kararı alınmıştı; yalnız Doktor Balcıoğlu'nun bildirdiğine göre, "bu devrede gönderilen sürgünler arasında kadın, çocuk ve ihtiyarlar da vardı"*. Ancak, kadın, çocuk ve ihtiyarların sürülmesi konusunda bir Bakanlar Kurulu kararı bulunmuyordu; dolayısıyla çocuk ve kadınların sürgünleri Nurettin Paşa'nın emri ile yapılmıştı. Zamanı gelince aleyhine kullanılması kaçınılmazdır.

Merkez Ordusu, nizami kuvvetlerin dışında, hareketin her iki aşamasında da, Topal Osman ve Şaki Ali Çetesi türünden gayri nizami kuvvetleri de kullandı. Giresun ve çevresinde Elenler'e uyguladığı acımasızlığı ile maruf Topal Osman'ın şekaveti, Ankara'daki mebusları pek çok kızdırmıştı.** Sorumlu olarak Sakallı Nurettin Paşa görülüyordu; Karadeniz ve Doğulu mebusları yargılanması için ısrar ettiler.

Yargılanmıştır ve sonunda Meclis "Tahkik Heyeti", "Ümraniye Hadisesi" üzerine şu kararı vermiştir: "Bu hadise siyasi bir şekilde başlamıştır. Sevr Anlaşması'ndan kaynaklanmıştır. Olay 1921 de değil, 1919 yılında ortaya çıkar." Böylece, Sakallı Nurettin Paşa aklanmış olmaktadır.

Peki gerçekte ne oluyor; cevap ikilidir. Bir, 8 Şubat 1922 tarihinde "Merkez Ordusu" lağvedilmiştir. İki, 10 Şubat 1922 tarihinde, Meclis, Kürtler'e özerklik verilmesiyle ilgili yasa tasarısını tartışmaya başlamıştır ve tasarının birinci maddesi, İngiliz istihbaratının tespitlerine göre, şöyledir: "The Great National Assembly of Turkey, with the object of ensuring the progress of the Turkish nation in accordance with the requirements of civilisation, undertakes to establish an autonomous administration for the Kurdish national in harmony with thier national customs." Demek ki, Milli Meclis, Kürt vatandaşlar için, "kurdish national", muhtar bir yurt kurulmasını, ilke olarak, benimsemiş durumdadır.

Öyleyse Trabzon'dan Sivas'a kadar uzanan bölge, bir yıl içinde, Pontus Rumları'dan, "Elenler" demeyi tercih ediyorum, temizlenmiş oluyordu. Diğer taraftan Kürtler'e de, "milli adetleri" ile uyumlu ve bunları geliştirebilecekleri, özerk bir idare için adım atılıyordu. İstiklal Marşı, bu adımın hemen başında, bu adımı formüle etmekte ve manifeste etmektedir.

Öyleyse artık İstiklal Marşı'nı açıklamak türünden bir sorundan çok uzaklaşmış haldeyiz.

Adına "Marş" denilen bu kaynak belgeyi değerlendirerek bir "tarih" çıkarmak üzereyiz.

---

* ibid., s.108

** Ansiklopediler'de, "Mustafa Kemal'in muhafız komutanı Topal Osman" olarak geçen bu şeririn en son marifeti, Meclis'teki muhaliflerden Trabzon Mebusu Ali Şükrü'yü Meclis'te boğarak öldürmek olmuştu. Çankaya'ya doğru kaçtı, yakalanmasına izin verilmedi ve öldürüldü.

Kadir Mısıroğlu, Trabzon Mebususu Şehid-i Muazzez Ali Şükrü Bey, İstanbul, 1978.

"İSTİKLÂL MARŞI"

-Kahraman Ordumuza-

Korkma! Sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak,
O benimdir, o benim milletimindir ancak!

Çatma, kurban olayım çehreni ey nazlı hilal,
Kahraman ırkıma bir gül... Ne bu şiddet, bu celal?
Sana olamaz, dökülen kanlarımız sonra helal.
Hakkıdır, Hakka tapan milletimin İSTİKLÂL.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım
Hangi çılgın, bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım,
Yırtarım dağları, enginlere sığmam taşarım.

Garbın afakını sarmışsa çelik zırhlı duvar;
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
"Medeniyet" dediğin tek dişi kalmış canavar?
Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni dursun bu hayasızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakkın,
Kim bilir, belki yarın belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak" diyerek geçme, tanı!
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehid oğlusun incitme yazıktır atanı,
Verme dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatan uğruna olmaz ki feda,
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan şüheda!
Canı, cananı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin, tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahi şudur ancak emeli,
Değmesin ma'bedimin göğsüne na-mahrem eli;
Bu ezanlar ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedi yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder –varsa- taşım
Her cerihamdan, İlahi, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır, ruh-u mücerred gibi yerden na'şım!
O zaman yükselerek Arşa değer, belki başım!

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şenlı hilal!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helal.
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlal:
Hakkıdır, hür yaşamış bayrağımın hürriyet,
Hakkıdır, Hakka tapan milletimin İstiklal.

MARŞ'A AKİF'TEN REDDİYE

Akif'in Damadı ve bir anlamda edebi vekili, Ömer Rıza, daha sonra Doğrul, Safahat'a aldığı bu marş için şu notu düşüyor: "Merhum Mehmed Akif, bu eseri millete hediye etmiş olduğu için onu Safahat'a almak niyetinde değildi. Birçok dostlar, marşın tam metnini neşretmenin hayırlı bir hizmet teşkil edeceğini söyledikleri için, biz de bu arzuyu yerine getirmek istedik."* Güzel, burada cazip ancak kazip bir ifade ile karşı karşıyayız.

Çünkü bu ifadeyi anlamak çok zordur; sanat eserlerinde, şiir dâhil, bir ürünü "hediye etmek" ve bu nedenle de reddetmek imkânsızdır; emsalini bilmiyoruz. Akif'in, hiçbir yerde, bu Marş'ı sahiplenmediğini biliyoruz. Bu sözün anlam budur ve daha doğrusu anlamı yoktur.

Ersoy yaşadığı sürece Marş'ı kabul etmemişti ve kendi adıyla yayınlamadığı kesindir; yaşadığı sürece, kendisine ait kitaplarda ve bu arada Safahat'ta yayınlamadığı herkesin bildiği bir sır durumundadır.

Hiçbir anıda veya kaynakta Akif'in bu marşı okuduğunun işaretine de rastlamadım. Millet Meclisi'nde kabul edildiği anda da bütün ısrarlara rağmen Akif'in, Marş'ı okumadığı kayıtlıdır. Bütün bunlar, İstiklâl Marşı'nın Akif tarafında yazılmadığını düşünmemizi tahrik etmektedir.

◆ ◆ ◆

Damat Ömer Rıza şunları da kaydediyor: "Akif'in son gününe yakın bir günde, aralarında Hakkı Tarık Us'un da bulunduğu misafirler, üstadı

ziyarete gelmişlerdi. Üstat, bitkin bir halde olduğu için, yatağına uzanmıştı. Söz, arada, İstiklâl Marşı'na intikal etmiş, ve misafirlerden biri, 'acaba, yeniden yazılsa daha iyi olmaz mı' demişti." Ölüm döşeğinde bir insana, "İstiklâl Marşı yeniden yazılsa, iyi olmaz mı" sorusunu yöneltmek son derece cüretkar olmalıdır. Buradayız.

Bir; söz konusu kimselerden birisi, Hakkı Tarık Us, o sırada Mustafa Kemal'in yakınıdır. Akif'in ölümüne yakın, Us'un, sözde Kuran çevirisi için bir görevle gelip Akif ile konuştuğunu hatırlıyoruz. İki, bu sorunun arkasında, Akif'in de böyle bir yükten kurtulmak isteyebileceği beklentisinin var olduğunu düşünebiliriz.

Üç, Doğrul, Akif'in bunun üzerine, "Allah bir daha bu millete bir İstiklâl Marşı yazdırmasın" dediğini de not ediyor. Bununla, Damat Doğrul, Akif'in istiklâl'e çok önem ve bu kasıtla böyle bir cevap verdiğine bizi inandırmak istediğini anlayabiliyoruz. Ancak buna inanmakta çok zorlanıyoruz.

a-Akif'in bu istiklâl'e değer biçtiğini gösterecek kanıtlardan yoksunuz. Çünkü, Akif, Kurtuluş Mücadelesi sırasında, Ankara'da mebus tayin edilmiş, bir Dergâh'ta kalmış ve daha sonra, Mısır'a giderek, Halim Paşa Ailesi'nden bir prensin misafiri olarak yaşamıştır.O sırada Mısır, emperyalist Büyük Britanya'nın egemenliği altındaydı. Özetle, bir sömürgede ve zengin prensinin eline bakarak yaşıyordu. İstiklal kavramı uzaktadır.

b-Ersoy'un da "İstiklâl Marşı" yazımı dönemini bir daha yaşamak istemediğini, düşünmemiz daha isabetlidir. Şu veya bu şekilde unutmak istemediği bir dönemdir. Akif'in bir komplo'nun aleti olduğunu düşünmesi ihtimal dahilindedir.

Marş'ın, Damad Doğrul'un nakletmesinden çıkarıyoruz, yeniden yazılması sorun ya da ihtiyacı, Akif'e sorulmuştur. Bu çok ağır bir sorudur; ancak Ersoy'un fazla rahatsız olmadığını biliyoruz.

◆ ◆ ◆

Akif'e resmi bir cenaze töreni yapılmadı. Cenazesine kamu görevlileri katılmadı. Bu da, o tarihte, ya İstiklâl Marşı'na değer verilmediği ya da Akif ile bir bağ kurulmadığı anlamındadır. İkisini birlikte anlamamız da mümkündür.

*Mehmet Akif Ersoy, Safahat, yayına hazırlayan, Ö. R. Doğrul, İstanbul, 1944. s.443

Marş Marş: Deşifrasyon

Şimdi bir özete ihtiyacımız var; bir, 25 Aralık 1920 tarihiyle başlayabilirim, bu tarihte Koçgiri Aşireti reisleri Ankara'ya, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne bir telgraf göndererek, Sevr'e göre muhtariyet hakkını elde ettiklerini ve artık kabulü ile verilmesini talep ettiler. İki, daha önce vardı, Ekim 1920 tarihinde de oluyordu, ancak 1921 yılı başından itibaren, Kürt çeteleri sistematik olarak taciz hareketlerine başladılar, "isyan" diyebiliriz. "İstiklal Marşı" projesi işte bu tarihlerde doğmuştur; Kürt hareketliliği ile parelel bir hızla gelişiyordu, İstiklal'den çok isyancıların taleplerini asimile etmeyi deneyen bir vesika'dır.

Üç, 14 Şubat 1921 tarihinde, Merkez Ordusu çerçevesinde tertiplenen Altıncı Süvari Alayı, Ümraniye'ye sevk edildi. Mart Ayı bidayetinde, isyancı şefler, Kürt köylerinde "hükümet Ermeniler gibi bizi de kırmak istiyor" propagandasını yapmaya başladılar. 5 Mart 1921 tarihinde, Alişan Bey, "İstanbul Hükümeti, Kürtler'e beylik veriyor ve Ankara itiraz ediyor", bildirileri dağıtıyordu. Ve 6 Mart 1921 tarihinde Kürt isyancılar, Ümraniye'ye saldırdılar, Alay Komutanı Binbaşı Halis ile bazı yardımcılarını esir alıp idam ettiler. Ayrıca 90 Türk askeri Koçgiri'ye esir düşmüştü, Merkez Ordusu tarafı pek fazla silah ve hayvan kaybettiler. 10 Mart 1921 tarihinde Ankara, isyan bölgesinde sıkıyönetim ilan etti, ancak, daha önce de not ettim, anlaşma yolunu arıyordu. Hep nasihat heyeti gönderdiğini ve anlaşma zemini yaratmak istediğini biliyoruz.

İsyancılar, daha büyük sayıda imzalarla, 11 Mart 1921 tarihinde Ankara'ya bir telgraf daha göndererek "Kürt Yurdu" isteklerini tekrarladılar. Bu, muhtariyet'tir, Vali'nin Kürt ve yardımcısının Türk olmasını şart koştular. Bir gün sonra, 12 Mart 1921 tarihinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi "islamcı" şaire ait olduğu söylenen bir manzumeyi çok acele bir şekilde kabul etti, artık ezbere biliyoruz. Manzume'de "Türk" kelimesi yoktu, geçmiyordu, cenk şevki verilmiyor ve alışılmış "Allah" sözcüğü bulunmuyordu ve yerine "Hüda" vardı; bu sözcük, Farisi-Kürdi'de "Allah" ve Kürt-Yahudice'de ise "Yahudi" demektir.* Öyleyse, uygundur ve deşifrasyona başlıyoruz.

İkilem şudur, ya Mehmet Akif Kuran'ı bilmemektedir ya Manzume'yi, Kuran'a pek itibar etmeyenler yazmıştır. Çünkü bu metinde "doğacaktır sana va'adettiği günler Hakkın" ibaresi var ki Kuran-han müminler için çok yabancıdır. Şöyle de söyleyebilirim, müslümanların Allah'ı, vaatkâr bir Allah olmaktan çok uzakta duruyor ve Kuran da, bu nedenle olabilir, "vaat" sözcük ve fiiline pek olumlu yaklaşmıyor, mesele buradadır.

Kuran'da çeşitli surelerde "vaat" fiiline rastlıyoruz, bunları üç büyük kategoride topluyabilirim; İsa'nın Vaatleri, Musa'nın Vaatları, Şeytan'ın Vaatleri ki müslümanların Allah'ı bunları hep tekzip etmektedir. Müslümanların Allah'ının da vaadi var, çok azdır ve çok zaman "azap" ve bir-iki halde de cennettir. O halde, "yok" saymak durumundayım ve buradan devam ediyorum.

Muhammed Esed'in Kuran Mesajı'nı esas alıyorum, İbrani asıllı olduğu için değil,

---

* Eric Bauer, The Jews of Kurdistan, Wayne University Press, 1993. p.414

pek çok islam âlimi misli öyledir, arkasında endeksi var.* Kuran'da zikredilen "vaat" fiillerinin tamamını incelediğimden emin olabilmek için Esed'i takip ediyorum ve ayrıca, Türkçe çeviriler birbirine uymuyor ve sanki çeviri yerine "yorum" sunuluyor, "vaat" olarak çevrilen ve çevrilmeyen yerlerden güven duyabilmek için, Fransızca Kuran'dan da kontrol ediyorum. Bunlar gerekli ve teknik bilgilerdi; her araştırmada aranmasını şart olarak değerlendiriyorum.

Kuran'da yer alan ve müslümanların Allah'ın tipik vaatlerinden birisi, Maide Suresi Dokuzuncu ve Onuncu Ayetleri ve Fransızca çeviride, On İkinci, Dieu a fait des promesses a ceux qui croient et pratiquent les bonnes oeuvres; le pardon et une récompense magnifique les attendent, On Üçüncü, Ceux qui ne croient pas, et qui traitent nos signes de mensonges, ceux-la seront voués au feu, şöyledir: "Allah, imana eren ve iyi işler yapanlara günahlarının bağışlanacağını vaat etmiştir, ama hakikati inkâra şartlanmış olanlar ve mesajlarımızı yalanlayanlar var ya, işte onlar yakıcı ateşe mahkûm olanlardır."** Demek, yakıcı olmayan ateşi bulmak zor olsa da, Kuran'da kategori-dışı vaadin çoklukla Cehennem'de yanmak olduğunu bir daha görmüş oluyoruz.

Ra'd Suresi Kırkıncı Ayeti'de aktarabilirim ve şöyledir. "İmdi, onlara vaat ettiğimiz (azabın) bir kısmının (başına geldiğini) ister sana (sağlığında) gösterelim, ister (bundan önce) seni öldürelim, her iki durumda da sana düşen ancak mesajı tebliğ etmek, duyurmaktır; hesabı görmek ise Bize aittir." Demek, burada da öğreniyoruz, Kuran'da islamik "vaat" mi, azap ve öldürmektir.

İsra Suresi ve Altmış Üçüncü ve Dördüncü Ayetler, Şeytan'ın vaati ve bekleyen cezalar ise şu şekilde yazılıyor: "(Allah) 'Haydi, (seçtiğin yolda elinden geleni ardına koymamak üzere) git! Ancak, haberin olsun ki, onlardan sana uyanlar (la beraber) hepinizi bekleyen ceza, yaptıklarınızın tam karşılığı olmak üzere, cehennem olacaktır! Haydi, şimdi onlardan gücünün yettiğini sesinle ayart; atlarınla ve adamlarınla onların üzerine yüklen ve (böylece) onların, mallarıyla çocuklarıyla (ilgili olarak işleyecekleri günahlara) ortak ol; onlara vaatlerde bulun, çünkü (onlar bilmezler ki) Şeytan'ın vaat ettiği her şey sadece akıl çelmek içindir.' " Burada da görüyoruz, Şeytan'ın vaadi var ve kötüdür; müslümanların Allah'ının vaadi ise sadece Cehennem'dir. Dolayısıyla, bu Manzume'yi yazanın islam mütefekkiri

* İddialı müslümanları imtihan etmek için klasik bir sorum var, Hazret-i Peygamber, Medina Yahudileri'ni etkileyebilmek amacıyla İsrael peygamberlerinden fazlasıyla söz etmektedir, Abraham'a ayrılan yer şaşırtıcıdır ve nerede ise ortak Kitap dedirtecek ölçüdedir. Ben de hep sınav sorusu olarak, Kuran'da Danyal Peygamber'in adının hangi surede geçtiğini formüle ediyorum, "Halilullah" sözünü bulan Danyel'dir, hem Tevrat ve hem de Kuran yapısında yeri büyük ve soruma cevap vermek isteyenler hep "hımmm" deyip durdular. Bir kişi bildi, o sırada başbakan yardımcısı Abdüllatif Şener ile nerede ise iki haftada bir peryodik yemeklerimiz vardı, hemen "hiç bir yerde" dedi ve bu defa ben şaşırdım, çünkü Kuran üstatlarının hemen hemen hepsi cevap veremiyordu, cevabı doğrudur. Sordum, çok dürüst karşılık verdi, "Kuran'ı endeksinden çalıştım" dedi, demek Esed'ten okumuştu. Eksik okumamak için Esed'i esas alıyorum. Kuran'ın endeksinde ve dolayısıyla içinde "Danyal" geçmiyor, ancak önemli keşifleri var; öyleyse, adı vahiye girmemiştir, diyoruz.

** Muhammed Esed, Kuran Mesajı, İstanbul, 2004

Le Coran, Paris, 1994.

Akif olduğuna inanmakta çok zorlanıyoruz. Çünkü, islamist bir müellifin "va'adettiği günler Hakkın" sözünü bulmasının imkansız olduğunu anlıyoruz.

Her halde yeterlidir, bir de Maide Suresi'nden 20 ve sonraki dört ayeti, Fransızca Coran'da 23 üncü ayetle başlıyor,* aktarmak istiyorum. Önce Fransızca ve Türkçe versiyonları arasında önemli farklılıklara işaret etmek durumundayım ve sonra şöyledir: "Bir zaman Musa, halkına, 'Ey halkım' demişti. Allah'ın size bahşettiği nimetlerden hatırlayın ki O, aranızdan peygamberler çıkarmış, sizi kendi-kendinizin efendisi yapmış ve dünyada başka bir kimseye göstermediği (lütfu)nu size göstermişti. Ey Halkım, Allah'ın size vaat ettiği kutsal topraklara girin: ama (inancınızdan) vazgeçmeyin, yoksa kaybedenlerden olursunuz! Onlar da 'Ey Musa!' diye seslendiler, 'unutma ki o topraklarda zorba bir halk yaşıyor ve onlar uzaklaşmadıkça biz kesinlikle oraya giremeyeceğiz: ama eğer oradan uzaklaşırlarsa o zaman gireriz.' (Bunun üzerine) Allah'ın nimetine mazhar olan ve (O'ndan) korkanlar arasından iki kişi 'onların üzerine kapıdan girin!' dediler. 'Çünkü unutmayın, siz oraya girerseniz galip geleceksiniz! Ve eğer (gerçek) müminler iseniz Allah'a güven duymalısınız!'" Burada, Kuran, Musa'nın vaadinden söz ediyor ve bu vadedilen topraklar'dır.

Peki şöyle özetleyebilir miyim, müslümanların Kitabı'na göre "vadedilen günler" pek anlam ifade etmemektedir, ancak Kuran'da başta Peygamber Abraham olmak üzere İsrael Tanrıları ve sözlerinden o denli bahs açılıyor ki, Kuran'ı tedris ederek Tevrat'ı da hatmetmek mümkün olmasa da temellerini öğrenmek imkan dâhiline girmektedir. Bu o kadar öyle ki, bazı hahamlar, islamın derivatif bir din olduğunu dahi ileri sürebiliyorlar. Ancak burada böyle iddialara ihtiyaç duymuyoruz.

Çünkü bu manzumede "vadettiği" sözcüğü ile "toprak" arasında sadece bir dize var; artık bunu, bir tesadüf sayamayız. Manzume'de, Kuran'da da işaret edildiği üzere, "kutsal" ya da "vadedilen" topraklar için bir çağrı görüyor ve okuyoruz. Bu çağrı, tarihseldir; "kahraman" ve "gazi" ve "şanlı" şehirlerimizde, Arabî ve İbrani sözcük ile "medine" diyebiliriz, savaşlarda, bir yanda, Hıristiyanlar ve diğer yanda Türkler ve Yahudiler savaştılar; üçüncü kitabımızın bir teması'nı burada da not ediyorum. İkincisi, bir an için, Marş'ı Akif'in yazmadığını ve bir "heyet" çalışması sonucu ortaya çıktığını düşünebiliriz, "heyet" Ankara'dadır ve çoğu İstanbul'dan gelmişlerdi, siyonizm'i, Hambug Kongresi'ni, buraya Osmanlı delegesi olarak Moiz Kohen'in, daha sonra kemalizm'in teorisyeni M.Tekinalp, gittiğini ve "vadedilen topraklar" için Türkiye'yi işaret ile hepsini Türkiye'ye davet ettiğini biliyor olmalıdırlar. Kohen, alias Tekinalp, Hamburg'daki, Dünya Siyonist Kon-

---

* Lorsque Moise dit aux Israélites : Souvenez-vous des bienfaits que vous avez reçus de Dieu: il a suscit des prophetes dans votre sein, il vous a donné des rois, il vous a accordées a aucune autre nation. Entre, o mon peuple! Dans la terre sainte que Dieu t'a destinée; ne vous tournez pas en en arriere, de peur que vous ne marchiez a votre perte. Ce pays, répondirent les Israelites, est habité par des géants. Tant qu'ils l'occuperont, nous n'y entrerons point. S'il en sortent, nous en prendrons possession. Présentez-vous a la porte de la ville, dirent deux hommes craignant le Seigneur et favorisés de ses graces: vous ne serez pas plutot entrés que vous serez vainqueurs. Mettez votre confiance en Dieu si vous etes fideles.

ibid. pp. 75-76

gresi'nde, Osmanlı Delegesi olarak, "merhum Theodr Herzl'in dileği olan Yahudiler'in kendi toprakları olmasını istiyorsak, bu topraklar, Türkiyede'dir" diyordu. Kudüs ayrı, tabii, bugünkü Türkiye'yi kast ediyordu.* Bu açıdan Türkiye, uzun süre, "vadedilen toprak" açısından bir alternatif sayılıyordu. Seferad-Eşkenaz rekabetine denk düştüğünü söyleyebiliriz.

Peki, güzel, mümkün görünüyor, ama muhtemel mi; bu soru yerindedir. Cevaplayabilmek için Jacob Emden'den söz edebiliriz, On Sekizinci yüzyılda yaşamış bir rabbi idi, ama sert polemikleriyle biliniyor ve anti-sabetayist polemikleri ile ünlüydü; bunlara anti-frankist yazılarını da eklemek durumundayız. Emden'in yazı adı "Yavez" idi, "Yavız" okuyabiliriz, bizim "Yavuz" adına çok benziyor, bir rastlantı olabilir, bu adı sabetaysitlerimiz çok taşıyorlar, Yavuz Selim'i de pek severler; Jacop Emden, sabetayist metinlerdeki şifreleri çözmede çok ustalaşmıştı, "the Shabbateans were accustomed to introduce hints of their secret doctrine into their works, particularly in the field of Kabalah" diyordu.** Sabetayistler, her türlü yazılarının içine, kendilerine ait işaretler, remizler ve sözcükler koyuyorlar; demek ki, "insinuation" işinde çok beceriklidirler, bunu anlıyoruz.

Öyleyse mümkün ve muhtemel mi; Mehmet Akif'in, Arnavutluk'ta İpek'ten, İstanbul'a gelen Nakşibendî babası Tahir Efendi, oğluna pide veya yufka anlamına gelen "Ragif" adını koymuştu ve Akif, bir ara veteriner dairesinde birlikte çalıştıkları, daha sonra vekil ve Profesör, Emin Erişirgil'e, bunu anlatırken, "ben dünyaya geldiğim zaman babam öyle bir kelime aramış ki ebcet hesabiyle doğum tarihini göstersin, onun için Ragif adını koymuş" diyordu, Erişirgil'den okuyoruz.*** Bundan, Tahir Efendi'nin, oğlunun, 1290 olan doğum yılını hatırda tutabilmek için, Kabala'da ve bazı tarikatlarda, harflerin sayıları var, ebced hesabı yaparak, oğluna "pide" anlamına gelen "Ragif" adını koyduğunu öğreniyoruz. Saçma'dır.

Saçma görünüyor, bir, isim-bilim araştırmalarında benzer hikâyeler ile çok karşılaşıyorum ve iki, Kafkasya'da, Kırım'da, "Ragif" bilinen bir isimdir ve bunu bilebilmek için ebced hesabına gerek olmadığı mutlak'tır. O halde ya bir remiz ya bir semboldür; hem İbraniyet ve hem İslamiyet'te isimlerin bu tür bir fonksiyonu var.

Buraya kadar güzel, peki, ilk bir ve hatta iki dizeyi ne yapmalı; "korkma" sözcüğü üzerinde çok durulmuştu, arkasına hemen "sönmez" sözcüğünü koymak her halde büyük bir zekâ oyunu, "-ma" ile "sön-" arasında bir liason olabiliyor, bunu da bırakabiliyoruz; ama "sönmez bu şafaklarda al sancak" ve "sönmeden yurdumun üstünde tüten en son

* 30 Aralık 1909 tarihli Hamburg -Dünya Siyonizm Kongresi'nde, Tekinalp, Yahudileri, sadece Kudüs'e değil, ülkenin ekonomik kalkınmaya muhtaç diğer bölgelerine de davet ederek, "Yurduna bağlı ve ayrımcı olmayan çok sayıda Yahudi, Osmanlı İmparatorluğu'ndaki bazı gizli güçlere karşı bir denge unsuru" olabileceklerini de söylüyordu.

J.Landau, Tekinalp- Bir Türk Yurtseveri 1883-1961, İletişim, 1996. s.45

** Encyclopedea Judaica, Jacop Emden girişi, CD-Rom

*** Emin Erişirgil, İslamcı Bir Şairin Romanı, İstanbul, 1956-1986, s.29

ocak" anlamak ve anlatmakta, son yılların Türkçesi ile "çok güçlük çekiyorum". Birinci soru şudur, bu "sancak" nereden ve neden çıkıyor; bir kurtuluş savaşında "sancak" yoktur ve üstelik başta bir yer bulamıyoruz.

◆ ◆ ◆

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilal!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helal...
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlal!
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır hakka tapan milletimin istiklal!

◆ ◆ ◆

Gerçekten bu "sancak" nedir ve "bayrak" nerededir; öyle tahmin edebiliriz, ya manzumenin de facto telif heyeti ve çok büyük ihtimalle son anda, Meclis'te olabilir, bayrağın kayıp olduğu anlaşılmıştır. Bulunmuştur, yerine konmuştur; "hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyet", manzumenin son dörtlüğünde ve sondan bir önceki satır halindedir. Son anda konduğundan hiç şüphe edemeyiz; çünkü bütün kıtalar dörtlük idi ve bu beşlik'tir ve hepsinde, bütün dörtlüklerde, kafiye var, acele ile "boş ver" dendiğini çıkarıyoruz.

Bu satırları yazarken rencide oluyorum ve neden bu kadar "geç kaldım" diyorum. Bir "dörtlük", beşlik'tir ve "neden" yollu kimse sormuyor. Demek "bayrak" unutulmuştur; demek ki federasyon arayışı çok eskilere kadar gidiyor. Komplo'dur.

İlk dizede "sancak" şafaklarda yüzüyordu ve ben hâlâ şafakta yüzen bir sancağı kavrayamıyorum ve sondan bir önceki dizede, bu kez şafaklar dalgalanmakta ve ay da bu dalgalanmaya davet edilmektedir. Güzel, "bayrağımın" dalgalanması söz konusu değil, bunu istemiyoruz ve "bayrağımın" yaşaması ile yetiniyoruz. Ne yazık, "bayrağımın" yaşamasını da anlayamamaktayım; tabii ilkokul öğrencileri ve askerlerimizden anlamalarını bekleyebiliyoruz.

Ersoy'un adı misli, "Ragif" anlaşılamayan dizeleri yoktu ve bu manzumeyi Akif'in yazmadığından emin olabiliyoruz. Öyleyse, önce "sancak-bayrak" ikilemine el almak ve sonra "sönmez" sözcüğüne gelmek durumundayız.

Türk Ordusu için yazılmış açıklayıcı bir kitapta "bayrak, istiklal belgesidir" denmektedir ve "sancak" için de, "bir metre en ve bir buçuk metre boyunda ipek atlastan ve bayrak nisbetlerine göre ayyıldız ile süslenmiştir" deniyor.* Sancak, bayraktan farklı olarak altın sırma saçaklı olup üzerine güneş ve şua temsili var. Her alayın bir sancağı olduğunu biliyoruz, okullara ve savaş gemilerine de veriliyor; savaşta, birlikler, sancak değil bayrak bulunduruyorlar. Benim katıldığım savaşta da her birliğin ve bu arada bizim bayrağımız vardı; esas olarak alınan tepelere dikmek ve olursa, şehitlerimizi örtmek içindi.

* Ön Yüzbaşı İhsan Kocaman, Bayrak sancak Milli Marş, İstanbul, 1939, s. 7 ve 28.

İstiklal'i bayrağın dalgalanmasının temsil ettiğini biliyoruz; birinci nokta budur. Yenilen orduların bayrakları alınıyor; yürürken en önde sancak değil bayrak var ve yenilmek, bayrak vermek'tir, Urquart da, Türklerin Avrupa'ya ilk kez 1595 yılında bayrak kaptırdığını kaydediyor ve bu kayıtla, Türk bayrağı hakkında da, Avrupa'dan malumat edinme imkânına kavuşuyoruz.* O tarihte Türk bayrağının yeşil'den kırmızı'ya değiştirildiği ve ay-yıldızın bulunduğu Urguart'ın haberinde yer alıyor. Bu vesile ile ay-yıldızın, Bizans sembolleri olduğu ve pek çok kurum misli, burada "timar" da diyebiliyorum, Doğu Roma'dan geldiğini tekraren tespit ediyoruz. Yıldız ve ay'ın, çıkışı ve bize gelişi itibariyle, islamla bir ilgisi yoktur; bilmek durumundayız.

Dilimiz mi, lügatlarda varlar, bu nedenle lügatları birer bilimsel kaynak saymamız yerindedir; Dersaadet'te 1911 yılı baskılı, Diran Kelekian'ın Muasır Türkçeden Fransızcaya Lugat'i de mükemmel bir kaynaktır, söz uygunsa, dilimiz o tarihte de son derece arı'dır. "Sönük" sözcüğü var, Fransızca "terne", Tahsin Saraç da Büyük Sözlük'te, buna "donuk" ile "tatsız-tuzsuz" ve "sıkıcı" karşılığını veriyor. Bu kadar değil, Kelekian, "sönük" için Fransızca karşılıklar da saymaktadır; "qui n'est pas en ferveur" ve "qui ne brille pas" yazıyor ki, "ateşi düşmüş" ve "parlamıyor" ve hatta "parıldamıyor" şeklinde anlayabiliriz.

Tabii bu karşılığı, Kelekian'ın sözlüğünden on yıl sonra telif edilen manzumedeki yerine koyacak olursam pek tatmin elde edemiyorum; "bu şafaklarda yüzen al sancak" varmış, artık ateşi düşmemiş veya parıldıyormuş, bir anlam veremiyorum. Burada "sönmez" çok yersizdir; "yüzen sancak" için "sönmez" demek, bir anlam çıkarmıyor. Bir çakıştırma olduğunu düşünebiliriz; bir remz, diyebiliriz.

Her halde kendimi, bunu, ilk fark eden insan yerinde düşünmüyorum,** ancak, ilk yazan olmam ihtimali yüksektir. Öte yandan çalışmalarıma baktığımda, başka bir açıdan, "sönmez" sözcüğü üzerine çalışmış olduğumu da saklamıyorum, bu manzume üzerinde çalışmayı akıl etmezden önce, bir başka çalışmamda "sönmez = nili" özdeşliğini ileri sürmüş olduğum kesindir.*** İsimler üzerinde süregelen çalışmalarımın bu aşamasinda "biseksüel" isimleri topluyorum ki "sönmez" biseksüeldir, hem kadınlar ve hem de erkekler tarafından taşınmaktadır. Bizim onomastique disiplinimizle, "ahmet" veya "ayla" var, tek-seksüeldir; "sönmez" disiplinimize aykırı düşmektedir.

---

* "In 1595, the first Turkish flag was taken by Sigismond, Prince of Transylvani, and sent to Pope Clement VII. The color was then changed from green to red; the star and crescent were Byzantine emblems, borrowed, with many other things, from the Greeks."

D.Urquhart, The Spirit of The East, Vol. I, London, 1893. s.37

** Adlarını vermek istemediğim pek değerli iki arkadaşım, bu manzume üzerine pek çalışmışlar, yazım sırasında, ilgi ortaklığı ortaya çıkınca, haberdar oldum. Burada, ilk sözcükteki "ma" hecesiyle izleyen "sön" hecesinin birleşmesi üzerinde durmuşlar, "masön" ya da "mason" çıkıyor; sabetayist yazıcılığın J. Emden'e de dayanarak işaret ettiğim özelliğinden bilgilerinin olmamasına rağmen, işaretleri çok ilgi çekicidir. Yalnız ben o kadar ileri gitmekten kaçınıyorum ve düşüncelerimi masonizm'e de yönelttikleri için teşekkürlerimi yazıyorum.

*** Yalçın Küçük, İsimlerin İbranileştirilmesi, İstanbul, 2006.

Bu sözcüğe, "nili", gelince, "nezah İsrael lo ieşekar" ibaresinin baş harflerinden oluşuyor, İbrani lo ieşekar, Fransevi "qui ne brille pas" demektir ve "sönmez" olarak anlamamız çok isbetlidir. Diğer taraftan "nili", 1915–1917 yıllarında bize karşı önemli bir teşkilatın adıdır ve sönmez'in, bize girişini bu tarihten sonrasına alabiliriz; nitekim Kelekian'ın Lügati'nde "sönük", sönüklü", "söndürmek" var, ama "sönmez" sözcüğüne rastlamıyoruz.

Burada "sönmez" sözcüğünü "ateş" veya "parıltı" yerine, İngilizce marksizm tartışmaları nedeniyle çok iyi bildiğimiz "wither" ve daha doğrusu "wither away" anlamında almamız daha doğrudur. "Devletin sönüşü" diyoruz, yerindedir, şafaklarda yüzen al sancak, sönüş'süz'dür; biraz daha anlam getirebiliyoruz, ama bütün bu dizelerin "sönmez" için ısmarlanmış olduğu düşüncesinden kurtulamıyoruz. Böylece sadece baştaki "korkma" değil, izleyen "sönmez" de yersiz ve anlamsızdır, sonucuna varıyoruz. İmalar var.

1909 Yılından İtibaren

MASON LOCALARI ve MASONCA

A- Mason "duvarcı" demektir ve Duvarcı Hiram'a bağlanmaktadır. Duvarcı üçgeni ve "duvar" masonizmin işaretleri arasında sayılıyor.

◆ ◆ ◆

Garbın afakını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma... Nasıl böyle bir imanı boğar
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

◆ ◆ ◆

Burada, manzumenin yine anlaşılması çok zor ve çok tartışmalı bir dörtlüğü ile karşı karşıyayız. "Çelik zırhlı duvar" ibaresi Türkçe olabilir mi, ya "çelik zırh" var ya da "çelik duvar", bunun ötesinde "çelik zırhlı duvar" saçmalıktır; kimsenin duvara zırh yapmasını düşünemeyiz. Demek ki söylenmek istenen var, semboller kullanılıyor; belki de bütün zahmet "duvar" içindi. Batı'nın ufuklarını bir çelik zırhlı duvar ile sarmak zordur, ufuk sınırsızdır ve ufku kapatmak mümkündür, ancak, çelik zırhlı duvar ile sarmak ise imkânsız, peki, bir an için sanıyoruz; bu kötü mü, duvar

varsa, gelemezler. Üstelik, gelmesinden korkulan, islamist Profesör Kaplan'a göre "uluyan" da , nihayet "tek dişi kalmış" bir canavar'dır. Uluyan bir köpeğin, çelik bir duvarı aşması imkansız olmalıdır.

Anlayabiliyoruz, aşırı Şark'ta hurafelerle sarılmış Kürt şeflerine ve Alyans İsraelit'te Fransızca derslerini daha Yahudiliğe karşı gören, günah sayan, adet ve kimliklerini sileceği korkusuyla medeniyete karşı cenke tutuşmuş hahamlara hitap edildiğini düşünebiliriz; 1921 ilk aylarında böyle bir hitaptan kuşku duymuyorum. Ancak sözcüklerin "telif" edilebildiğini, bir uyum sağlandığını, birbirine uydurulduğunu, hiçbir zaman söyleyemiyoruz. Sanki bir heyet var ve her biri ortaya bir remiz atmışlar ve sonunda, bir aşağı-bir yukarı, el sıkışmışlar, son ve bu hali vermişler. Mehmet Akif, bundan son derece mahcuptur ve biz Buradayız.

Her yerde bu var, ilk kıtada , "sancak" ve "ocak", arkadan hemen "yıldız" geliyor; yıldız'ı sevdiklerini anlıyoruz. Hâlbuki aşk şiirlerinin dışında "yıldız" bize uzaktır ve masonizm'e yakındır. Dün ve bugün, ilkokul öğrencileri ve askerlerin, "milletimin yıldızı" sözünü duyduğunda, bakacakları yerleri tahmin edebiliyoruz.

B- "1909 dan 1935'de uykuya dalıncaya kadar geçen 27 sene zarfında Milli Obediyans'a tabi 65 remzi mahfil kurulmuştur ki onlar da sırasıyla şunlardır."

Vatan, Muhibban-ı Hürriyet, Vefa, Şafak,
Resne, Terakki ve İttihad Hakiki Muhipleri, Uhuvvet-i Osmaniye,
Meşrutiyet, Ziya-ı Şark, Hilal-i Osmani, Akasya, İtidal,
Hürriyet ve İtidal, El-Nasıra, El-Felah, El-Mürüvve, Nurul Muhabbe,
Şem'ul Maşrik, El Vahdet-ül Osmaniye, Halep,
Mabed-i Süleyman, İtthhad-ül Halid, Merc-i Uyun'ül Osmani, Tulu, Cebel,
Sulh; El-Kemal, Fidelite, Nurul-Hüda,
Nevzad-ı Hürriyet, Işık,
Necm-i Terakki, Sebat-ı Necat, Selamet, İntibah, Güneş,
Murad, Etoile d'Orient, Aydın, Tul-u Hakikat, İstanbul,
Ehram, Gençlik, Vedat, Reveil, Cumhuriyet,
Merih, Zuhal, Azim, Cenup Yıldızı,
Kemal, Cumhuriyet, Yıldız,
Saturne, Ülker, İnkılap, Ege, Homer,
Özkardeş, Nara, Rönesans.

C- Mason Lügatı :Seçmeler

"Birader (kardeş): Masonların her derecede birbirlerine hitap etmek

için kullandıkları sözcük. Masonlar, tüm dünya masonlarını kardeş olarak bilirler."

"Göz: Mason mabedindeki 'göz', bilgeliğin, yaşam ve ışık saçan güneşin, bilimin, 'Kâinatın Ulu Mimarının' simgesidir."

"Ma'bed: Mason localarının toplanıp çalıştıkları salon."

"Sancak: Üstadı muhterem kürsüsünün sağ tarafındaki Türk bayrağı."

"Senelik Kelime: Her yıl değişen ve ancak locada gizlice ve 'ittihat zinciri' ile kulaktan kulağa söylenen bir sözcüktür. Görevliler tarafından kimliğin ya da 'muntazam' olup olmadığının saptanabilmesi için sorulduğu zaman yalnız sorana söylenir. Bu sözcük, genellikle, muntazam masonların Ma'bed'e girebilmeleri bakımından Muhakkik biradere bildirilir."

"Şark : Masonlara göre Şark, Ma'bed'in birincil bölümünü oluşturur. Işık, Şark'tan gelir. Nur'un gerçek yönünü bulmak için oraya dönmek gerekir."

"Yüksek dereceli masonlar, Şark Bölümü'nde otururlar."

"Üç Nokta: Masonlar, sözcüklerin eksik harfleri yerine eşit kenarlı üçgen kullanırlar."

Prof. Dr. Bedi N. Şehsuvaroğlu, Dinlerde ve Tarikatlarda Sembolizm ve Remizler, İstanbul, 1973. "B" için, s.56-57

A. Nevzad Odyakmaz, Bektaşilik, Mevlevilik, Masonluk, İstanbul, 1999. "C" için, 330 ve sonrası.

ikinci bölüm için birinci ek

VATAN MARŞI

Beste: Musa Süreyya
Güfte: Cemal Ethem

Başka bir aşk istemez, aşkınla çarpan kalbimiz
Ey vatan göz yaşların dinsin yetiştik çünkü biz
Gül ki sen neş'enle gülsün ay, güneş, toprak, deniz
Ey vatan gözyaşların dinsin yetiştik çünkü biz

Ethem Üngör, Türk Marşları, Ankara, 1966, s.283

E.Üngör'ün notu; "Okul, İstanbul'da bulunduğu sıralarda, 1919, on dokuz yaşında bir öğrencisi Cemal Ethem Yeşil, 'vatan' adlı bir şiir yazdı. O zaman Mülkiye Okulu'nun muzik öğretmeni olan Musa Süreyya Bey bu şiiri çok beğendi ve onu marş olarak besteledi. İlk adı 'vatan' olan bu marş, sonradan 'mülkiye marşı' adı ile Okul'un öz marşı oldu."

"Mülkiye" adının, sonra "Siyasal Bilgiler Okulu" ve daha sonra da "Siyasal Bilgiler Fakültesi" olarak değiştiğini biliyoruz.

ikinci bölüm için
ikinci ek

TÜRKÇE'DE YURT VE VATAN

Azerbaycan	Başkurt	Kazak	Kırgız	Özbek
Vatan	Vatan	Otan	Curt	Yurt
	Yort	el-Jurt	Meken	
	Tuğan Yak			

Tatar	Türkmen	Uygur	Rusya
Vatan	Yurt	Yurt	Strana
Yort			Rodina
Tuğan Yak			

Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü, Ankara, 1991. ss.998-999

üçüncü bölüm

DERGÂH

Belki de ben yanılttım, öyle ise "yanılmışım" demektir, her halde "büyük" sözcüğünü, "tanınmış" anlamında kullanıyordum; şimdilik, üç "tanınmış" tarihçimiz olduğunu kayıt etmiştim, yıllar öncedir. Halil İnalcık, Fuat Köprülü ve Ahmet Cevdet idiler, büyütüldüler; bu kez çubuğu yine tersine bükerek, büyütmemek ve abartmamak gereğini, not düşüyorum.

İnalcık hakkında, tarih yazdığını söyleyemem, Halil Hoca'yı, "tarihçi yazdılar" diyebilirim; yazdıkları içinde, kendisinden önce söylenmemiş bir tek sözcük yoktur.* Mevcut bütün yanlışlar ile doğruları özetlemiş olması en büyük meziyetidir; illüzyonları koruyan, yanlışlara kıyamayan, tarih hurafelerini saklayan, yeni hipotez ve düşüncelerden pek korkan bir hali var. Anglo-Amerikan akademiyası, kendisini uzatan bir tarihçiye muhtaçtı ve icat ettiler. İcat, sönmektedir.

Öncesinde Köprülü var, Köprülü, bir tarih boşluğuna düşmüştü, tarihsel boşluğa doğdu, diyebilirim, az araştırma yaptı ve çok yazdı; zeki olduğunu söylemek durumundayız, zekâsını fırsatlar yakalamak, yoksa yaratmak için kullanıyordu. Eşi, tanınmış vezir

*En çok bilinen ve önemli sayılan kitabının kısa önsözü çok öğreticidir, 1973 yılındadır ve o zamanlar Lewis'in bir siyonist olduğu bilinmiyordu ve "neo-con" deyişi de çıkmamıştı, Irak işgalinin akıl hocalığı çok sonradır. Lewis özendirmiş ve Itzkowitz ve Imber, İngilizceye çevirmişler; mahsul, "tarihçi" İnalcık olmaktadır.

"I would like to express my gratitude to Professor Bernard Lewis who encouraged me in writing this book. Professor Norman Itzkowitz and Dr Colin Imber, moreover, kindly agreed to translate the book into English, which required not only linguistic competence in Turkish, but also considerable expertise in Ottoman studies. I am also indebted to Dr Colin Imber for the glossary."

Halil Inalcik, The Ottoman Empire –The Classical Age 1300-1600.,London, 1973-1994. preface.

ailesi Köprülülerden geliyordu, vezir adını soyadı saydı; Menderes'e başbakanlığı kaptırmak dışında hiçbir fırsatı kaçırmadı. Pontifex bir hali var, eğri ya da doğru, hep köprü kuruyordu, çoğunu yıkmak zorundayız; Osmanlı'nın orijini üzerine yazdıkları çocukçadır* ve Bizans'ın, Osmanlı kurumları üzerine etkilerini tekzibi ise çok kurnazca oldu. Osmanlı'nın, kurumlarıyla, Roma'nın devamı olduğu ileri sürülüyordu, Cumhuriyet'in parlak zamanına denk düşüyordu; Köprülüzade Fuat, bunu, şiddetle reddetti, Kemalizm'e boyun eğmek üzere olduğu zamandadır ve bunun yerine, Osmanlı kurumlarının Abbasilerden alındığını yazdı. Abbasiler ise Bizans'tan almışlardı; doğal, çünkü Bizans, çok uzun yüzyıllar sadece modeldir ve Fatih'in yıktığını değil sürdürdüğünü düşünmüş olduğunu düşünebiliyorum. O halde, Bizans'ın Etkileri'ne reddiyesinde yaptığı, yalnızca uzak kulağını göstermekten, ibarettir.

Yunus Hemrah'ı, bir unutulmuş peygamber, bir bediüzaman yapan ve böylece Cumhuriyet'in tarikatlara bağlanışın temellerini atan da Köprülüzade oldu; Cumhuriyet'ten önce idi, fazla etkili olmadı, Otuz'lu yılların ortasında kampanya haline getiren ve kazanan Ümit Toprak'tır, ancak Köprülüzade Fuad, "hemrah" sıfatının "emre" ismi olduğunu bilmiyordu.** "Yoldaş" anlamındadır ve bu bilgisizlikle, Türk onomastique'ini kurduğunu iddia ettiğini biliyoruz. Yeteri ölçüde Garp ve Şark lisanına vakıf olmadığı tespitimi tekrarlıyorum.

Her halde en kalıcı olan Ahmet Cevdet'tir, resmen vakanüvis de oldu, ama hiçbir zaman olay yazıcılığında kalmadı, ilk modern tarihçimizdir, diyebiliriz; analiz yapıyordu ve neden-sonuç ilişkisine bakıyordu. Çok muhafazakârdır; Arabî ve islami bilgilerde iyi yetişmişti, öyle söyleniyor, Reşit'in çocukları, Namık Kemal, Şinasi, Mithat Paşa ve diğerleri ise, bu bapta, o kadar iyi yetişmemişlerdi, Cevdet Paşa, tek iyi bildiğine ölesiye bağlıydı.*** Demek ki aydın ya yol açıcı ya da yol tutucusu'dur ve bu bir "münevver" sendromudur, yenilikçiliğin can düşmanı oldu ve Mithat Paşa'yı boğulmak üzere Taif'e göndermek için, elinde olanı sonuna kadar kullandı. Demek, vakanüvis olarak kalmadı, ayrıca, tarihçilikten komploculuğa atladığını söyleyebiliriz.

---

* Prof.Dr. Fuad Köprülü, Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu, TTK, Ankara,1959-1991.

Orijinal adı, Les Origines de l'Empire Ottoman, ilk basımı, 1935.

Peki, her yer Arnavutluk'a mı çıkıyor, Akif'in Efendileri, Abbas ve Halim Paşalar, aslen, Arnavutluk'tan çıktılar, Akif de Arnavut idi ve Köprülü Mehmet Paşa da Arnavut'tur. İslam Tarihi'nden şunu öğreniyoruz: "Menşe'inin Arnavud Belgrad'ı olduğunu unutturmamış ve nuansı olan tarihçiler kendisini aslen arnavud göstermişlerdir."

İslam Ansiklopedisi, Cilt 6, s. 892.

Bu arada not etmek durumundayım, "Arnavud Belgradı", Sevi'nin ahir ömrünü geçirdiği "Berat" Sancağı'dır. Tekraren not edebilirim, Köprülü soyadı, Fuad Köprülü'nün değil eşinin ailesine işaret etmektedir, eşinin ailesine bağlandığını biliyoruz. Köprülü Vezirleri, Sabetayizm'in iktidarı ile senkronizedirler. Yahudileri ile yoğun Girit'i aldılar ve Girit'in zaptının mantığı, çok zayiat verilmişti, Kıbrıs'ın zaptı misli henüz izah edilememiştir ve mantığı bulunamamıştır, demek istiyorum.

** Prof.Dr. Fuad Köprülü, Türk Edebiyatı'nda İlk Mutasavvıflar, Diyanet İşleri Yayınları, Ankara, 1919-1981

*** Babası'nın adı İsmail, Annesi Ayşe Sümbül, eşi Rabia, Kızı Aliye ve damadı Faik, bir kişide bu denli uygun isimlerle ilk kez karşılaşıyorum. Sanki makineden çıkmışlar, hepsi sabetayist-isim sözlüğünde çok sağlam bir yerdedirler.

Tarikatların mahzurlarını görebiliyordu; ama Garb'a, tefekkürüne ve modernizasyona düşmandır.

Medreseden yetişmiş son malumdarlarımızdan biriydi, Ahmet Cevdet'in en maruf eserine "Tarih-i Cevdet" diyoruz, bir kuşak sadece Tarih-i Cevdet okumuştu ve ben, fırsat buldukça okuyorum. Büyük Napolyon, Mısır'ı almaya karar vermişti, sonra Kudüs'ün peşine düştü, İngilizler razı olamazdı, zorladılar; Napolyon'un çıkışından sonra Mısır'ı zapt-ü rapt altına almak üzere gönderilenlerin arasında Kavalalı Mehmet Ali Ağa da vardı. Napolyon gitti ve Mehmet Ali Mısır'da kaldı ve Mısır'ın Osmanlı'dan asıl kaybı işte böyle oluyordu.* Ahmet Cevdet'e bakıyoruz, Tarih-i Cevdet'te, Mehmet Ali'yi sahih gördüğünü görüyoruz; ne yazık, Cevdet Tarihi, Vaka-i Hayriye ile hitam bulmaktadır.

Ahmet Cevdet, Mısır'a inzibatı tesis için gitmiş Sadrazam, Mısır'dan İstanbul'a döndüğünde, "Mısır'da çok sayıda asker kalmıştı" diyor; yeniçeriler ve "Rumeli'den toplanmış başıbozuk asker" ** idiler. Toplananların kısm-ı azamisi ise Arnavuttular ve bu nedenle Arnavut Tahir Paşa'yı, başlarına komutan diktiler. Özeti budur ve Tarih-i Cevdet'te, akabinde, şöyle yazılmaktadır: "Fakat Kavalalı Mehmet Ali Ağa da kumandan olup Rumeliler hep onun idaresinde idi. Tahir Paşa pek cesur ve cengâver bir kimse olduğu halde şeyhlere ve meczuplara inanır, mutasavvıf, sade dil, zamanın gidişatından habersizdi. Mehmet Ali ise, gayet hesaplı, tedbirli bir kimse olduğundan bu askerin hakiki kumandanı olarak at oynatacak uygun bir zaman kollamakta idi."*** Burada "sade dil" yanlış Türkçeleştirme olmalıdır; yerine "saf-dıl" koyarak okuyabiliriz,."dil" değil "dıl" Farisi "kalp" anlamı var, saf-dıl'ı alığa yakın "iyi kalpli" yerine kullanıyoruz ve tarikat ile şeyhlerin o zamanda da silahlı kuvvetleri paralize ettiklerini anlayabiliyoruz. Cevdet Paşa, muhafazakâr olmasına muhafazakâr, fakat aklını çalıştırmaktan vazgeçmiyor, önemli olan budur.

---

* Mısır, bizde iken, "egyptization" kavramını hediye etti; bu, "bizde görünüp başkasında olma" halidir. Birinci Dünya Savaşı'nda da "bizde" idi, ama bize karşı, Sion Katır Birliği ve Yahudi Lejyonu, Mısır'da hazırlanmıştı. Buna "egyptization" diyebiliyoruz. Lord Kitchener yıllarına, "mısırlaşma" par excellence demek çok uygundur ve şimdi Diyarbekir-Musul için, bir model olarak ortaya konmaktadır.

Birinci Dünya Harbi mi, Büyük Britanya için, Mısır, Kıbrıs ve Musul'un kontrolunu elde etmektir. Bunlar yapılırsa, Kuzey'e bir "buffer state" koyabileceklerini düşündüler.

Bir de İskenderun var, önce Fransa'ya ve 1939 yılında Türkiye'ye kaptırdılar. Kars'tan İskenderun'a sanıldığından daha kısadır, 93 Savaşı'nda Ruslar Kars'a girince, İngilizler İskenderun'dan korktular; önemliydi, geriye bakınca, İskenderun'da güçlü bir sabetayist cemaat ve bugünkü Türkiye'den önce bir zamanda bir mason locası görmek, bu öneme işaret ediyor. Sabetayizm ve masonizm varsa, önem de vardır; bugünkü sınırlar içinde , işgal kuvvetlerininin de ilk önce İskenderun'a girmesi, bu tespite uygundur; "ilk kurşun" burada atılmıştı, İzmir, sözcüğün olumsuz anlamında bir efsane'dir.

Şimdi önemini yitirdi ve "tampon değeri" de kalmamıştır, sonucuna varabiliriz.

** Tintin'de "bashi bozouk" olarak geçiyor; çok zayıf bir Türkiye'yi göstermektedir, artık askerlerine standart bir baş giysisi alamıyor ve her birisi ne bulursa başına sarıyor veya giyiyor, "başı bozuk" bu anlamdadır. Gayri nizami ve eğitimsiz oldukları kesindir.

*** Tarih-i Cevdet , Yedinci Kitap, İstanbul, 1974, s.277.

Mısır'da Vali Hurşid Paşa idi, karışıklıklar, irili-ufaklı kıyamlar oldu, demek ki halk Hurşid Paşa'yı istemiyordu ve sonunda isyankâr halka soruldu, "ya kimi istersiniz", bunu Tarih-i Cevdet'te okuyoruz ve cevap, tabii "seni isteriz" olmuştu. Demek "demokrasi" tam o zamanda bu diyara gelmişti; bütün bunları anlatan Ahmet Cevdet, "bu olayların hepsi Mehmet Ali'nin hazırladığı politika oyunları idi" demekten de geri kalmıyordu. Öyleyse, Kavalalı'yı, sürekli senaryolar yazan bir devlet adamı olarak görmeye başlıyoruz, buna, bir de şunu ekliyordu: "Bu şekilde Mehmet Ali Paşa, göz dikmiş olduğu Mısır Valiliği'ne kavuşmuş oldu."* Expansiyonizm'in ilk işaretlerini veriyor, son derece ehil bir idareci olduğunu istidlal edebiliyoruz; ancak bu, bundan sonra yaptıklarının yanında, bir hiçtir. O halde devam etmek durumundayız.

Mehmet Ali için , "modern Mısır'ın kurucusu" demek çok isabetlidir ve hep söylendiğini biliyoruz, hem Mısır ekonomisini kalkındırdı, halkı hâlâ yoksul olsa da çok büyük zenginlikler yarattı ve zenginler yetiştirdi ve hem de Mısır'ı, güçlü bir orduya kavuşturdu. Yeniliklere açıktı, o kadar öyle ki Mısır, 1874 yılında Süveyş Kanalı'nın açılışını realize edebiliyordu ve açılış için, Verdi'ye, Aida Operası'nı bestelemesini sipariş edebilecek seviyedeydi; hem Aida ve hem de Süveyş, Mehmet Ali'nin atmış olduğu temellerin üzerine gelmişti. Ahfadı taç koydular.

Güzel, peki, "Modern Mısır" ne demektir; sorabiliriz ve bunu, en kolay ve en güzel biz anlayabiliriz. Bir, çünkü Mehmet Ali'nin birbirini izleyen hamleleri, modernizasyon planları, hem Türkiye'yi de etkisi altına alıyor ve hem de hanedanı tehdit ediyordu, doğaldır. Şu nettir, yaptıklarıyla Kavalalı o kadar kabına sığmaz hale gelmişti ki, artık İstanbul üzerine yürümek için vesile peşindeydi; hep fırsat aradığı mutlaktır. Sonunda, 1831 yılında, oğlu İbrahim Paşa'yı, Suriye'den başlayarak Osmanlı'nın üzerine yürümek üzere Mısır'dan çıkardı ve İbrahim Paşa, neredeyse hiçbir ciddi engel ile karılaşmadan Kuzey'e doğru çıktı ve İstanbul'a çok yakın, Kütahya'da durdu. İbrahim Paşa'nın, Mısır ordusunun başındaki bu yürüyüşü, İnebahtı'da görülmeyeni gözler önüne serdi; İbrahim'in seferi, açık ve kesin bir şekilde, Osmanlı'nın çürümüş ve tükenmişliğini, körler dâhil, herkese gösterebiliyordu.

Yazılı tarih mi, birinci vazife göstermemektir ve evvela, Suriye'de ve Anadolu'da pek çok şehir, bir tek kurşun bile sıkmadan kapılarını, İbrahim'e açmıştı ve saniyen, İstanbul'dan gönderilen büyük kuvvetler ise, İbrahim'in askerleriyle, nerede karşılaşırsa orada perişan olmuşlardı. İbrahim, artık tahta yürüyüş mesafesinde, Kütahya'da, durma nezaketini gösterdi. Artık buradayız.

Tarih mi, ne yazık, bundan sadece yirmi beş yıl önce, İstanbul, nizami ve modern bir ordu için, nizam-ı cedit, yola çıkmış olan en yenilikçi sultanının boğulmasına şahitlik etmişti ve hakikaten, Tevfik Fikret'in, daha sonra yakıştırdığı bir niteleme ile bu "Kahpe Şehir", en güzel evlatlarını boğmaya hiçbir zaman doyamıyordu. Kavalalı ise, modernize ettiği silahlı kuvvetleri ile tahtı sallıyordu, artık gözler önünde olan işte budur. Görmüyorduk ve şimdi görebiliyoruz.

---

* Tarih-i Cevdet, Sekizinci Kitap, İstanbul, 1974. ss. 36 ve 38

O halde kuvvet kullanarak Mısır valiliğini alan Mehmet Ali'nin, İstanbul tahtına oturması için önünde bir engel kalmamıştı, amma ve lakin Osmanlı İmparatorluğu da, nerede ise tüm on dokuzuncu yüzyıl boyunca, bir tür bir tampon devlet idi; büyük devletlerin, kendi koydukları isimle, bu l'homme malade memleketin, ehil bir modernizatörün eline geçmesini istemeyeceklerini tahmin edebiliriz. Bundan en çok Rusya'nın kaygılanması doğaldır, İstanbul'un yardımına koştu ve saltanatı korumak üzere, Türko-Rus Hünkâr İskelesi Antlaşması imzalandı, 1833 yılındadır. Londra, Rusya'nın İstanbul'da kazandığı ağırlıktan dolayı telaşa düştü ve İstanbul'u, Mehmet Ali ile "Kütahya Anlaşması" için zorladı, yine 1833 yılında idi. Böylece Osmanlı Hanedanı tahtı korudu, amma, Mısır'da Kavalalı Hanedanı'nın kurulmasına da razı oluyordu. Vaziyet budur, böylece, Osmanlı, Büyük Britanya ile Rusya arasında "tampon devlet" statüsünü tekrar kazanıyordu; tarihimiz de işte budur.

Peki, "tampon devlet" nedir; bu, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e kalan büyük miras'tır.

Peki, "tampon devlet" mi, kuruluş'ta çöküş'tür.

Peki tevekkül ile mi, hayır, Tanzimat, yazgıya isyandır.

Çöküş'te, İsyan'ı ve Tanzimat'ı karalama var.

1926 Cumhuriyet'in kuruluşu ve aynı zamanda, isyancı kuşağın sonu'dur.

Mustafa Kemal ölümü hep duyuyordu, Mahmut ölümü gördü; Kabakçı Mustafa kâbusu sonunda, tahta gelmiş olan Mahmut, tahttan önce ölüme pek yaklaşmıştı, etkisi var. Elenistan'ın kaybından sonra İbrahim'in eliyle maruz kaldıkları bu yüz kızartıcı hezimetin tek dersini anlamakta gecikmedi; bu "ya reform ya yok oluş" demekti. İşte "Tanzimat" budur ve bize, Mısır'dan gelmiştir; o halde Tanzimat'a, Mehmet Ali'nin hediyesi gözüyle bakmamız da pek yerindedir. Avrupa'dan geldiği savı, bir aşağılık kompleksi tezahürüdür; Mısır'dan kabul edemeyiz ve öyledir, kötülüğün de Avrupalı olanını tercih ediyoruz.

Cumhuriyet dâhil, öncesi ve sonrasıyla karşılaştırdığımızda, tarihimizin en radikal adımının Tanzimat olduğundan kuşku duymuyorum. Tezler'de "yenilgi öğretmen" tarif ve tasviri var; Mısır'dan çıkarmış olmam ihtimal dâhilindedir. Mahmut, yenilgiden çok doğru ve çok köktenci bir ders çıkarıyordu ve bu, "böyle gelmiş-böyle gitmez" anlamında yeni düzen'dir.

Fes, türbana nefretinin sonucudur. Türkiye, türban'dan "Vaka-i Hayriye" ile kurtulmuştu. Tanzimat, mezarlıklardaki sarıkları kırmıştır.

Tanzimat'ı Mısır'dan aldık; şöyle de söyleyebiliriz, modernizasyon yolunda vilayet, imparatorluğun önünde idi. Model ve program orada idi; büyük reformatör Mahmut, önündeki programı, büyük bir kararlılıkla uyguluyordu; tarih, budur. Bir kez ölümü duymuştu ve radikal adımlardan korkmuyordu, gericilikten nefret ettiği ise kesindir.

Mustafa Kemal, gericilikten, Mahmut kadar tiksinemiyordu ve Cumhuriyet'in eksiklerinden birisi buradadır. Ölümü görmemişti ve hep yakınında duydu. 1925–1926 bu duyuma karşılıktır. Cumhuriyet, işte bu tarihte kuruluyordu.

İki, modern yaşamı da Mısırlılardan öğreniyorduk. Tezler'de var, burada çok kısa bir

özetle yetinebilirim, Tanzimat Dönemi'ne kadar, Türk erkekleri, kadını sevmeyi ve kadına âşık olmayı bilmiyorlardı, zengin güçlülerin hepsinin bir "oğlan" sevgilisi vardı. Oğlanlara "divan" yazarlardı; kadın ise, sevmek için değil çocuk doğurmak içindir, anlayış buydu; değişimi, Mısırlı prenseslerle başladı. Mehmet Ali ve yerini alan oğulları öylesine bir zenginlik ve modernite yarattı ki, prensler ve prensesler, İstanbul'a akın ettiler; Boğaz kıyısındaki yalılar, önceleri "sahilhane" deniyordu, bunun tanıklarıdırlar. Şimdi yıkıp yıkıp otel yapıyoruz, bir zamanlar, Boğaz'ı süsleyen yalıların pek çoğu, bir Mısırlı prens ve prensesin adını taşıyordu; tabii sadece Boğaz'la sınırlı değiliz, Heybeli Ada'da "Abbas Halim Paşa Mahallesi" olduğunu dahi biliyoruz.* Çok hoş, bu Abbas Halim'i, şimdi biz, yalnızca Mehmet Akif'in "hamisi" olarak hatırlıyoruz; sabetayist mi, araştırmak durumundayız ve amma kesin mason idi,** Mehmet Ali'nin torunudur.

Mısırlı prensesler, araba sefalarını, mendil düşürmeleri, göz süzmelerini, Osmanlı prensleri ve paşazadelere öğrettiler; Sultan Mecit zamanında sefaret davetleri başlamıştı ki ilk kez sefaret davetlerine giden paşazadelerin sadece çubuk tüttürdüklerini ve arkalarından sefaretlerin havasını temizlemek için üç gün pencereleri açtıklarını, anılardan, öğreniyoruz. Kırım Savaşı sırasında, İstanbul büyük bir askeri hastaneye dönüşünce, yaralı İngiliz subaylarını teselli etmek üzere İstanbul'a akın eden asil İngiliz kızlarının tertipledikleri balolar, bunlara eklendi. Florence Nightingale, bu hastanelerde ortaya çıktı, hep dolaşıyordu, efsanesi İstanbulludur.

Ayrıca, çok önemli sayıyorum, 1848 Avrupa burjuva devrimleri yenilgisinden sonra gelen siyasi mültecileri de unutamayız, Polonyalı Yahudi kökenli aileden gelen, Nazım Hikmet'in maternal ve paternal dedeleri de bunlar arasındadırlar, hepsi ve hepsi yepyeni bir İstanbul yaratıyordu. Ancak motor Mısırlı prens ve prensesler oldular, para ve eğlenme hırsı onlardaydı, dil birliği ve islamo-judaik ortaklık vardı; bu nedenle, Ahmet Cevdet Paşa, bir yandan konut sıkıntısı ve diğer yandan "ahlak bozulması" tespit ile Mısırlılara pek çok kızıyordu, muhafazakâr olduğunu not etmiştim.

Devam etmeden önce bir parantez açabilir miyim; Virginia Woolf, yirminci yüz yılın ilk on yılında, Amerika'da insanın değiştiğini görmüştü, artık Amerikalı "yeni" idi ve eskisine benzemiyordu. Övmüyor, Virginia Woolf o sırada, Londra'da Blumsburry'de, Keynes, Strachey, Lydia Lopokova, Duncan Grant ve diğerleriyle ki Duncan hem Keynes'in sevgilisi ve hem de Vanessa Bell'in kızının babasıydı ve büyük iktisatçı Keynes de biseksüeldi, Lydia'nın kocasıdır, ayrıca "yeni insan" denemesi yapıyordu, Amerika'da çıkan insan'ı ise üzüntü ile gördüğünü söyleyebiliriz. Bu tarafı, üzülüp üzülmemesi, önemli değil, önemli olan fark etmektir.

Sanatçı mı, insandaki değişimi fark edebilendir; daha sonra, on beş yıl arayla Kafka ve Huxley, mükemmel bir şekilde yazdılar, en zengin ve en gelişmiş yerde insan bir baş-

---

* Abbas Halim Paşa Köşkleri, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, s.8

** Kardeşi Sadrazam Sait Halim Paşa'nın mason olduğu her kaynakta var. Abbas Halim için, Soner Yalçın, "İngiliz kaynaklarına göre iki kardeş masondur" yollu kayıt düşmektedir.

Soner Yalçın, Siz Kimi Kandırıyorsunuz, İstanbul, 2008. s.36-39.

kalaşma yaşıyordu. Woolf'un ve Johan Huizanga'nın lehine düşebileceğim hat budur. Demek "yeni" çıkmaktadır.

Sürdürebilir miyim, son derece takribi ve takdiri olmak üzere, 1856 yılını, bizde de "başka" bir insanın formasyonunun başlangıcı olarak, önermek istiyorum. "Yeni" sözcüğüne değer yüklemiyorum, Ahmet Mithat'ın tedavüle koyduğu "dekadan" sözcüğünü kabul ediyorum;* şu anlamda ki, bu "başka" veya "yeni" Türk, bu sözcük has Türkleri, Kürtleri, Osmanlı tebaası Yahudileri, Ermenileri, Elenleri, diğerlerini ve tabii "öztürk" olan sabetayistleri kapsamına almaktadır, kendi köklerinden kopmuştular.** Ama bu yeni Türk, belki de 1956-1966 döneminde en yüksek noktasına çıkarak,*** 1996 yılında çöküşe geçti. Bu tarihten itibaren, takribi ve takdiri 1996, bir başka formasyonu görebiliyoruz, köklü olmak iddiasıyla çıkmış olsalar da, belki de en köksüz olan bunlardır. Her halde trajik olan da işte budur, en "dekadan" insan, en dindar diktatoryada pişirilmektedir.

1856-1996, Türkiye'de, bir insanlık serüvenidir.

Mısır'a dönmeden önce bir soru formüle etmek durumdayım; peki, bütün büyük reformatörlerimiz "paşa" olmak zorunda mı, istatistik böyle bir sorunun formülasyonuna yol açıyor ve hatta zorluyor, diyebiliriz. Mısır'ın büyük reformatörü Mehmet Ali, Türkiye'nin "Ulu" reformatörü, "yüksek" veya "yüce" anlamındadır, Mustafa Kemal Paşa idiler. Diğer iki koca reformatörümüz, Büyük Reşit Paşa ve Mithat Paşa da, adları üzerinde, paşa oldular. Bunlardan, kaynaklarımıza göre Mustafa Kemal Paşa'nın mason olmadığı

---

* Ahmet Mithat Efendi, benim için, iki kişidir, birisi, çok çalışkan, çok meraklı, öğrenir öğrenmez öğretmeye başlayan, Hace-i Evvel Mithat'tır. İkincisi, O'nu yetiştiren, adını veren, Mithat Paşa'ya yüz çevirip Ahmet Cevdet ile Mithat'ın mezarını kazan'dır. Birincisi sevdiğim ve ikincisi sevmediğim Mithat oldular

** "Türk" ve özellikle "Öztürk" soyadları, benim için, bir araştırma konusudur. İsrael oğulları, bize, "Türk" demezler, bizi, "İsmaili" çağırıyorlar. Scholem, Sevi'nin din değiştirdikten sonra "Türk İsmail Mehmet", İngilizcesi ile, "Ishmael Mehemed the Turk" çağrılacağını not ediyor.

G. Scholem, Sabbatai Sevi -The Mustical Messiah, Princeton U. P., 1971, p. 711

Bize "İsmaili" dediklerini ise çeşitli çalışmalarımda göstermiş haldeyim, Karay Yahudileri de, Türk köklerine tüm bağlılıklarıyla birlikte, kendi dilleri olan Türkçe'ye, "İsmail Dili", Language of Ismael ve/veya "Osmanlı Dili", Targum Otman, diyorlar. Shapira, Polonya ve Litvanya Karaidleri'nin ise "Language of Qedar" dediklerini eklemektedir.

Dan Shapira, Avraham Firkowicz in Istanbul 1830-1832, Ankara, 2002. p.31-32

*** Halide Hanım, bin dokuz yüz yıllarının başını, 1906 veya 1916 diyebiliriz, bir başka yükseliş ve şekillenme olarak görüyor.

I felt that in his civilized young officer soul he had yet very special corners. Bu he gave out nothing of himself.

Always kind, always thoughtful of the comfort of those rround him, he was a new type of the old Ottoman.

I do not say an Ottoman Turk for the new Turk is an agressive, wary creature with strong and definit desires.

Ihsan had not definite desires.

Halide Edib, The Shirt of Flame, N.Y., 1924. p.16

Halide Edib, Ateşten Gömlek'te, ilk yazımı, İngilizce, 1924, "Osmanlı Türk" ile Yeni Türk'ü birbirinden ayırıyor; "Yeni Türk", bu "Elit Türk" olmalıdır, hırslı ve uyanık'tı. "Jön-Türk", gerçekten öyle idi.

kesindir ve Kavalalı Paşa'nın sabetayist olma ihtimali çok yüksektir ve ben öyle sayıyorum; Reşit ve Mithat Paşa'lar masondular.

Mısır'dan gelenleri sayıyordum ve buradayız, o halde aldıklarımızın üçüncüsü masonizm'dir. Demek, yeniliklerimizin çoğunu ve bu arada masonizm'i de Mısır'dan almış bulunuyoruz ve öğretmenimiz, Kavalalı Hanedanı'dır, buradan devam etmeyi planlıyorum.

Masonizm bilgisini, geniş kütlelere yayan ise İlhami Soysal oldu;* solcu ve büyük gazeteci Soysal, o zamana kadar bir sır olan masonizmi anlatmakla kalmamış ve ilk defa, içlerinde tanınmış solcular dâhil, pek çok mason ismi açıklamıştı. Ayrıca özellikle Türkiye masonluğu hakkında doğru bilgiler veriyordu, bunda, K. Apak'ın, "Türkiye'deki Masonluk Tarihi" çalışmasına dayanmasının payı yüksek görünüyor. Yüksek derecede bir mason olduğu anlaşılan Apak'ın bu çalışması, öyle anlaşılıyor, cemaatin arşivlerine dayanıyordu, masonlar için "resmi tarih" değerindedir ve tavsiye ediliyordu. Apak, bu değerli çalışmasına, Mevlana ve Hacı Bayram-i Veli'den, birer dörtlükle başlıyordu ki çok yerindedir.

◆ ◆ ◆

İn dergâh-ı ma dergâh-ı nevmidi nist
Sad bar eger tevbe şikeste baza

◆ ◆ ◆

Ben buraya, Apak'tan, Mevlana'nın iki dizesini alıyorum, Apak, bu adı Karaylar taşıyorlar, çalışmasının başına koyduğu iki dörtlük için, "tamamen mason ilkelerine uyan irşat ve ikaz" diyor ki bu da pek isabetlidir, en çok uyan da her halde bu iki dizedir, Apak'ın aktardığı çeviriyi bırakıp, ben deniyorum, /bu bizim dergâhımız, kötümserlik dergâhı değildir/ Gel, tövben yüz kez bozulmuş olsa da, yine gel/; Üstadımız Celaladdin işte böyle çağırıyordu. Görüyoruz, masonlar "mabet" diyorlar ve ama "dergâh" deyişini de benimsiyorlar.** Masonlar, ilave ediyorum, sadece mevlevilik ve bayramilik değil, bütün tarikatlarla, sufizm ya da mistizm demek istiyorum iç içe yaşıyorlardı. Tabii her mason öyle değildir, ama bu durum ilkeseldir; bu açıdan sabetayizme çok yaklaşıyorlar.

---

* İlhami Soysal, Dünyada ve Türkiye'de Masonluk ve Masonlar, İstanbul, 1978-1980.

** Bizim "gıda" dediğimize, Farisidir ve çok eskiden ise "gaza" diyorlardı ve Türkmen halkımızda hâlâ, "biz o gazayı yaptık" sözü var, çocukluğumda işitir ve bir türlü anlamazdım, "daha önce yemek yedik", anlamındadır. "Baya" yerine de, denetlemedim ve eğer doğru yazılmışsa, "baza" görüyoruz, Onüçüncü yüzyıl dilidir; "mevla", mulla veya Kürdi "mele" ile aynı sözcüktür, "üstad" diyebiliriz, "mevlana", tamıtamamına "üstadımız" anlamındadır. "Ustamız" da diyebiliriz.

Mason Tarihi

KURUCU ŞURA: 1909

Suvren Grankomandör : Amiri Hakimi Azam Prens Aziz Hasan Paşa
Kaymakam : Amiri Hakimi Azam Kaymakamı Mehmet Cavit
Umumi Büyük Müfettiş : Müfettişi Umumi-i Azam Mehmet Talat Paşa
Umumi Büyük Hatip: Hatibi Umumi-i Azam Mithat Şükrü
Umumi Büyük Katip: Katibi Umumi-i Azam Davit J. Kohen

Kemalattin Apak, Türkiye'deki Masonluk Tarihi, İstanbul, 1958. s.52

Apak, Türkiye masonizmi'nin 1909 kurucu şurasını bu şekilde vermektedir. Bunlara ilave edebileceklerim ise şunlar oluyor; Davit Kohen üzerinde bir söze gerek yok, Mithat Şükrü Bleda'nın sabetayist olduğunun not edebiliyorum, Talat Paşa, "Talat Sai" olarak bilinip yazılmakla birlikte, "Talat Say" okumanın daha doğru olduğunu not edebiliyorum.* Burada ve bu arada, bütün kanıt ve belgelerini, izleyecek, "Savaşlar" kitabıma bırakmak üzere İbrani asıllı olduğunu ifade ile yetiniyorum.** Kuruluş'tan sonra ilk

*"Talat" adı ne Profesör Sumer'in "Türk Devletler Tarihinde Şahıs Adları" ansiklopedik eserinde ve ne de Erk Yurtsever'in "Türkçe Adlar Derlemesi" adlı emek ürünü çalışmasında bulunuyor; Yurtsever'in çalışması, eski Türk tarihi belgelerinin taranmasına dayanmaktadır. Onamastique planda, İbrani "Tal" adının bir türevi olmak gerekiyor ki pek sıklıkla yapıyoruz. "Say" soy adının ise, o sırada soy adı yoktu ve ikinci, daha doğrusu üçüncü adı olduğunu düşünmek durumundayız, İbrani "Şai" veya "Şay" yazılıyor ve İbraniyet'ten isim ödünç alınırken Ş'leri S'ye çevirmek usulümüzdür.

Edirne Alyans Universal İsraelit Okulun'da öğretmendi, İbranı asıllı saymamız çok yerindedir.

** Yine de çok çeşitli işaretlerden birisine değinmenin pek isabetli olacağına inanıyorum; M.Radomisli'yi benim kitaplarımı bilenler tanıyor olmalıdırlar. İstanbullu, Türk Yahudisi, ünlü Aylin'in eşi ve B. Ecevit'in bakanı Tayibe Gülek'in yetiştireni, "manevi babası" diyebiliriz ve psikiyatr olmasına rağmen sabateyizm meselesine giriyor, en önemli ifşaatlardan birisini yapıyor ki, medyun-u şükranım.

"Eventually schisms divided the 'dönme' into three sub-sects, mostly along socio-economic lines. Tow of these were progressively absorbed by mainstream Islam, while the third retained its identy untilmuch later. This group participated in the Turkish intellectual life and eventually contributed to the Young Turk movement."

"One even became Prime Minister."

M. Radomisli, PH.D. P.C., The Strange Tale of Sabbatai Sevi 1626-1676, Cornell University Medical College, De.20, 1989. Seminer Metni.

Doktor Radomisli, sabetayistlerin üç kola ayrıldıklarını, ikisinin islamla karıştığını, Kapani ve Yakubi olabilirler ve birisinin ortoodoks kaldığını, "Karakaşi" kolunu kastettiğinden emin haldeyim. Jöntürkler'e katıldılar ve "hatta içlerinden birisi başbakan oldu" demektedir. Bu Talat'tır ve Doktor Radosmili, Karakaşi olduğunu not etmektedir. Doktor Nazım ve Cavit'in de Karakaşi olduklarını biliyoruz, 1926 yılında asıldılar. Menderes'in de Karakaşi olduğunu biliyoruz ve Nazım ile akrabalık ilişkisi vardı; 1961 yılında, iki arkadaşı ile birlikte, idam edildi.

maşrık-ı azam olduğunu da biliyoruz; bu en yüksek yerin, İbrani asıllı olmayanlara verildiğini düşünmemiz çok zordur, masonizmde, yönetim mutlak İbrani asıllıların elindedir. Cavit ve Talat,* aynı kökte ve yükseklikte dirler.

Cavit deklare bir sabetayisttir, 1926 yılında nahak yere idam edildiğini biliyoruz. Prens Aziz Hasan'ı, gerekli bir düzeltmenin sonrasına bırakıyorum.

Bu düzeltmeyi aslında Apak da yapıyor, ilk kuruluşun, daha doğrusu kuruluşu yapmak üzere, ilk Türkiye Yüksek Şurası'nın 1861 yılında oluşturulduğunu not ediyor. Verdiği bilgi şudur: "Bu ilk yüksek şuramız, eski sadrazamlardan prens Sait Halim Paşa'nın babası ve kırk sekiz sene sonra 1909 da ikinci defa olarak Yüksek Şuramız'ı kuran ve ilk Âmir-i Hâkim-i Azam olan Prens Aziz Paşa'nın da amcası Prens Halim Paşa'nın delaletiyle kurulmuştur."** Çok güzel, böylece, Türkiye'de ilk mason teşkilatını kuran Aziz Hasan'ın, Mehmet Ali'nin torunu olduğunu öğrenmiş bulunuyoruz. Yalnız bundan önce bir kez daha kurulduğunu ve bu kuruluşun da, Mehmet Akif'in büyük hamisi Abbas Halim'in ve tabii Sait Halim'in babaları olduğunu ıttıla kesbetmiş oluyoruz.

Bir, müthiş bir teşkilat ile karşı karşıyayız. Kurulur kurulmaz, en az iki ve belki daha çok sadrazam, Talat ve Sait Halim yeterlidir, çıkarmış bir yapı var. İki, İstiklal Marşı'nın müellifi görülen Mehmet Akif'in büyük hamisi Abbas Halim ise bir büyük masonun oğlu bir masondur. Sabetayist olmasını, öyle biliyorum, ancak burada büyük bir ihtimal olarak kayıt ile yetiniyorum. Üç, çevresi mi, en yakın arkadaşı, ölürken yan yana gömülmek istediği ve yan yana gömülüdürler, Babanzade Naim ise, hem mason ve hem de sabetayist idi. Naim'in Türklük karşıtlığı ise ilavedir; görmemiz tabiidir. Manzume'yi telif eden heyeti bulmak üzereyiz.

Demek ki, bizde masonizmi, Mehmed Ali'nin çocuklarının kurduğunu tespit etmiş oluyoruz; sanki tekellerinde, önce Mehmet Akif'in hamisi Abbas Halim'in babası Halim kuruyor, 1861 yılında; bozuluyor ve bu defa başka bir Kavalalı, "emin adam" olarak ortaya çıkıyor ve tekrarlanıyor. O halde Kavalalı Aziz Hasan'ı "kefil" mason kabul etmek durumundayız; masonizm açısından Türkiye vesayet altındadır ve mandater, Kavalalı ailesidir. Güzel, özeti budur.

Apak, ilk kuruluşun bozulmasını, İstanbul'da saltanat değişmesine ve Mısır'da da Mehmet Ali'nin çocukları arasında hidivlik rekabetine bağlıyor ki böyle bir rekabet olmakla birlikte, izahı eksik ve yanıltıcıdır. Doğru olan Abbas Halim'in babası Halim Paşa ile İbrahim Paşa'nın oğlu Mustafa Fazıl Paşa'nın hidiv yapılmadıklarıdır; her iki kol da muhalefete başladılar, Abbas Hilmi muhafazakâr ve islamistlerin, Mustafa Fazıl da hürriyetçi ve ıslahatçıların, "Yeni Osmanlı" diyoruz, hamisi oldular. Demek her türlü muhalefetimizin ve bu arada Mehmet Akif'in himayesi Kavala'dadır.

Her iki kolu da pek "Mısırlı" sayamıyoruz, hep İstanbul'da yaşadılar, yüksek makamlara geldiler, Halim'in bir oğlu Sait Halim'in sadrazam ve Abbas Halim'in de nazır olduklarını biliyoruz; yenilikçi hareketler tarihimizde Mustafa Fazıl ise başköşededir.

---

* Ermeniler öldürmeseydi, biz yaşatır mıydık; soru budur.

** Kemalettin Apak, Türkiye'deki Masonluk Tarihi, İstanbul, 1958. s.55

Mısırlı olmadıkları kesindir, peki Arnavut mu, İslam Ansiklopedisi, "Türk" olduklarını ifade ile Kavalalı Hanedanı'nın da, kendisini "Türk" saydığını not ediyor* ki "pek güzel" demek durumundayız. Yalnız, İslam Ansiklopedisi'nin Türkçe versiyonunda "Mehmet Ali" türünden bir başka örneğe rastlamıyoruz, ilk ve son "Mehmet Ali" değerindedir.

Yapı-Kredi'nin Osmanlılar Ansiklopedisi'nde Mehmet Ali'ler dört adettirler, ancak hepsi, 1800 yılı sonrasında doğmuşlar, sabetayistlere Şark'ta zaman zaman "nev müslim" diyorlar, buradan da anlıyoruz ki Mehmet Ali bir ism-i nev durumundadır. Nitekim Osmanlı Hanedanı'nda "Mehmet Ali" bulamıyoruz, Mehmet'ler bir, iki deyu gidiyorlar. Ayrıca İslam'da "osman nuri" ya da "mehmet âli" türünden iki sözcüklü isimler kural dışıdırlar ve Arap isimler sözlüğünde de "Mehmet Ali" yoktur, bulamıyoruz.** Bizde var; üstelik sünni-alevi karışık köylerden değil, İstanbul'dan geliyorlar.

İbraniyette ve tabii sabetayizm'de hem üç isim ve hem de ölüm ilanları esas'tır; çok zaman saçılmış halde yaşadılar, "kopuntu" diyoruz. İsimlerin ilki kutsaldır, museviler'de kutsal ismin Tevrat'tan çıkarılması zorunludur, ama sabetayizm'de, "osman" ya da "mehmet" de kadoş ya da kutsi sayılabiliyor. İlaveten bu planda, "âli" ile "eli" arasında bir fark görülmüyor; eli'yi, "benim tanrım" olarak anlayabiliyoruz ve "mehmet âli", Mehmet Tanrım'dır, demektedir ki, mesih tanrı ve Sabetay Sevi de "mehmet" olduğu için, "Mehmet Ali" adı yerini bulmaktadır.

Tekrar Mehmet Ali'nin oğluna, Halim'e dönebiliyoruz. Türkiye'de masonizm kuruluşuna aracılık ettiğini ve bir tür kefil olduğunu hatırlıyoruz; bu nokta spesiyalist kaynaklarda da kayıtlıdır. Halim, daha doğrusu, Muhammad Abdulhalim, İstiklal Marşı tarihçesinde adı sıklıkla geçen Abbas Halim Paşa ile biraderi ve sadrazamlardan Sait Halim Paşa'nın babasıydı, kardeşi İbrahim Paşa, Kütahya'ya kadar yürümüştü, Halim'i, hidivlikten men etmiş ve oğlu İsmail'i getirmişti; Halim ile oğulları Abbas ile Sait'in tüm hedefleri hidiv tahtını elde etmekti, sürekli komplolar düzenlediler ve kadro kurdular. Hepsi masondular.

Halim Paşa ve Ahfadı

KAHİRE ve İSTANBUL BÜYÜK LOCALARI

L'un des épisodes les plus intéressants de l'histoire de la Grande Loge Provinciale est l'élection a la grande maitrise de Muhammad

---

* İslam Ansiklopedisi, "Mısır Hidiv hanedanı daima Türk telakki edildiği gibi, hanedan fertleri de kendilerinin Türk soyundan geldiklerini söylerler" diyor.

İA, Cilt 7, s.566

** Y & N. Geoffroy, Le Livre des Prénoms Arabes, Beyrouth, 2000.

Abdülhalim Paşa, 1830-1894, le plus jeune fils du grand Muhammed Ali Paşa, gouverneur d'Egypte et brillant réformateur. Mais Halim Paşa n'a pas été maintenu sur ce poste et il fu immédiatement remplacé par un résident américain, John Porter Brown, pour des raisons peu claires : "a cause de sa position politique en Turquie et parce qu'il ne savait pas l'anglais." Halim Paşa était une personalité hors du commun.

Ecarté du trone d'Egypte par le khédive İsma'il, fils d'İbrahim Paşa et petits fils de Muhammad Ali, regne 1863-1875, il a mené de front une carriere macaonnique et révolutionaire. Il a multiplié les contacts avec les sociétés égyptennes, dont la franc- maconnerie et a la suite d'un vayage a Londres en 1867, il est devenu grand maitre provincial de jeune Grande Loge Provinciale d'Egypte, le pays n'étant plus sous la tutelle de la Grande Loge Provinciale de Turquie.

Accusé de comploter contre le khédive, il fut banni d'Egypte en 1868 et se rendit en Turquie. A İstanbul, Halim essaté sans succés d'obtenir le support du sultan pour etre officialement reconnu comme héritier direct de Muhammad Ali et pour pouvoir monter sur le trone d'Egypte.

T. Zarcone, Mystiques, Philosophes et Francs-Maçons en Islam, Paris, 1993., pp.222-223

Güzel, Abbas Halim'in babası Abdülhalim, hidiv olabilmek için Mısır'da sürekli komplo üzerine komplo kuruyordu ve sürüldü; Türkiye'de de bunu yaptı ve masonizmi de buna alet ediyordu. Il a aussi cherché l'appui des maçons de Turquie et a fréquenté les loges des obédiences anglaise et française, İstanbul'da de hem Türk masonlarını ve hem de İngiliz ve Fransız obediyansları'nı politik projeleri için kullanmaya çalışıyordu; bir de İngilizce bilmediği ileri sürüldü, böylece kurucusu olduğu ilk Türk masonluğu lağvedildi. Mesele budur.

Çok öğreticidir; 1909 yılından önce de Türkiye'de masonluk vardı, Büyük Reşit Paşa, daha Londra'da sefir iken mason olmuştu. İstanbul'da pek çok obediyans vardı, ayrı ayrı localar bulunuyordu; Halim'in oğulları Abbas ve Said de, babalarının yolundan gidiyorlardı. Hidiv olmak istiyorlardı, çevrelerine insan topluyorlardı, Mehmet Akif bunlardan birisidir ve çoğu masondular ve masonizmi o sıralarda bir parti kabul edebiliriz.

Burada aktarma yaptığım Doktor Zarcone'un çalışmasının adı da çok öğreticidir, "sufiler, filosoflar ve hür-masonlar" ve bunların hepsi İslam'dadırlar. Hem masonizmin,

tarikatların içinde olduğunu ve hem de tarikatların senkretik olduğunu gösteriyor; kitabının önemli kısmı da, bazen, adının başına "filozof" sıfatı konan, Rıza Tevfik'e ayrılmış durumdadır. Bu çalışmada da "Filozof" Rıza Tevfik'in sufi* ve mason olduğu yazılmaktadır; yeri pek yüksektir, 1909 yılında Mason Şurası kurulurken, gerekli şartları tamamlamak üzere bazı masonlar en üst ve 33 üncü dereceye çıkarılmışlardı ve bunlar arasındadır.

◆ ◆ ◆

Nur-i aşk inince dıl-i agaha
Murg-i ruhu saldık ta kurtgaha!
Baba ocağıdır!.. Biz o dergaha
Destursuz, pervasız girenlerdeniz.

◆ ◆ ◆

Doktor Zarcone, Rıza Tevfik'in pek çok şiirini kitabına almış ve bir bölümünü de Fransızcaya çevirmişti; bir dörtlüğü iki dilden olmak üzere, buraya, aktarıyorum. Filozof Rıza'nın bütün dörtlüklerinde, tarikat, masonizm ve judaizm var, iç içedir, dolayısıyla, Zarcone'un "model" seçimi çok isabetli görünüyor; dörtlüklerin birinde de /Çöllerde dolaşıp, seraba bakma!/ Allah Allah deyup, sehaba bakma!/ Talib-i hak isen kitaba bakma!/ Okumak bilirsen Kuran sendedir/ buyuruyor ki Kutsal Kitaplar'a sadece "laf-ola" itibar demek olan derin sufi umdesini hemen görüyoruz. Tasavvuf'ta zahiri değil batini ve kitap değil şeyhin kerameti öndedir. Bütün manzumeleri hem sufist ve hem de masonisttir; netlikle çıkarabiliyoruz.

Bu da hayli öğretici, amma, başka kaynaklardan öğrendiklerimiz de var. Rıza Tevfik, 15 Temmuz 1909 tarihinde, Alyans İsraelit Universal'in Paris'teki merkezini ziyaret eden parlamento heyetinde idi, o sırada İttihat ve Terakki'dendir, bu ziyareti bize haber veren Esther Benbassa, İzmir doğumlu bir bilim-kadını ve tabii İbrani, le docteur Rıza Tevfik, député musulman d'Edirne et ancien éleve de l'Alliance, demektedir ki, Rıza'nın bir Alyans öğrencisi olduğunu da öğrenmiş oluyoruz. Edirne mebusuymuş, ol tarihte Edirne güçlü bir Yahudi merkeziydi, Alyans Okulu, Bnai Brit Şubesi ve Siyonist Teşkilat bulunuyordu ve Alyans, par principe, yalnızca Yahudi kökenlileri öğrenci kaydediyor; kısacası Filozof, İbrani kökenli idi ve ana-dili misli İb-

---

* Des que la lumiere de l'amour est descendue sur les coeurs éveilleés
Nous avons laché l'oiseau de l'ame jusqu'a ce lieu voisin!
C'est le foyer des derviches; nous, nous sommes de ceux qui vont,
Sans regle et hardiment vers ce couvent.
T.Zarcone, ibid. p.470-471

rani biliyordu.* Siyonist olduğu konusunda da, Profesör Benbassa'nın ve bu arda benim, hiçbir kuşkum bulunmamaktadır.** Esther Benbassa Hanım, Filozof'un, Alyans'ta yaptığı konuşmayı, comme ami des Juifs, il se déclara favorable a l'immigration juive dans l'Empire en excluant néanmoins toute concentration, y compris en Palestine, şeklinde özetliyordu; Rıza Tevfik, Yahudi göçünü savunuyor, ancak, Kudüs'te yığılma istemiyordu. Buradayız.

Fuat Köprülü / Ümit Toprak

YUNUS EMRE İSRAEL'DE

Çıkış'ı, Çöküş'tedir.

Türkiye'de, 1919 yılına kadar bir Yunus Emre yoktu, vardı, önemsenmezdi, benzerleri çoktu, pek çok köylü sufi'den birisiydi, 1919 yılında, Yunus'u çıkaran ve lanse eden, Köprülüzade Fuad oldu. Osmanlı mutlak olarak çökmüştü, umut yoktu ve gelecek bilinmiyordu, din bile fazlaydı ve sadece ağlamak ve bir bilinmez ile birlikte yanmak vardı. Çöküş'te, akla, mantığa ve bilime düşmanlık var; insanın cahil olmaya istediği ve cehalete tapındığı bir dönemdir.

Desublimasyon ve derezonment döneminde çıkmaktadır. Ümit Toprak, désinstruction diyordu, cahilleşme ve bayağılaşma da diyebiliriz.

İhtiyaç, icadın anasıdır.

Yunus Emre, vücut olmuş cehalettir. Cehalet'in rehber sayıldığı bir dönemde çıkmıştır ve daha doğrusu, çıkarılmıştır. Bir "icad" olduğunu söyleyebiliyorum.

---

*E. Benbassa, Une Diaspora Sepharade en Transition İstanbul ,XIXe - XXe Siecles, Paris, 1993. p.111

İttihat ve Terakki'den Mahmut Celal de, daha sonra "Bayar", Alyans'ta okumuştu, "Savaşlar" kitabımızda, ibraniyeti üzerinde ek bilgi verebilecek durumdayız.

Bu son bilgileri Erol Haker'den, alias Elio Adato, özetledim, Haker'in kitabında, 1916 tarihli Siyonist Teşkilat forografı da var, Çöküş'e almayı planlıyorum.

E.Haker, Edirne : Its Jewish Community and Alliance Schools 1867-1937, The Isis Press, 2006

** Detayları, Gizli Tarih Üç'te bulabileceğiz. Burada, 15 Temmuz 1909 tarihinde, Paris'te Alyans İsraelit merkezine yapılan bu ziyarete, Rıza Tevfik'ten başka Talat'ın da "delege" olarak katıldığını ve Rıza Tevfik'in "kendisinin de bir siyonist" olduğunu söylediğini not edebiliyoruz. Yahudi Kronikleri'ndeki bu itirafı, Mim Kemal Öke aktarıyor.

Prof.Dr. Mim Kemal Öke, Kutsal Topraklarda Siyonistler ve Masonlar –İhanetler...Komplolar..Aldanmalar, İstanbul, 1990. s.142

◆ ◆ ◆

Yunus Ağlar ve Vecd içinde Terennüm Eder

Köprülü-1919:"Yunus'u okurken, karşımızda sade, mas'um, gözleri şevkat ve sevgi dolu bir dervişin ilahi bir lisanla terennüm ettiğini duyuyoruz; ruhunu eski bir tanıdık gibi bize açan bu derviş, Hakk'a karşı hitaplarında, feryatlarında da daima en tabii bir safvetle, sadedillikle, samimiyetle haykırır, ağlar, i'tiraz eder, yahut cevd içinde terennüm eder."

◆ ◆ ◆

Yunus Ümmice Samimi

Köprülü-1919: "...halbuki Yunus Emre, bu çoban gibi ümmi değildi, zamanın bütün sistemlerini pek iyi biliyordu. Böyle iken, bu kadar safvet ve sadelikle, bu kadar milli bir zevkle en karışık metafizik meselelerini çözüp açabilmesi ve onlara ümmicesine bir samimilik verebilmesi inanılmaz bir harikadır."

◆ ◆ ◆

İrani Sufilerden Mülhem

Köprülü-1919:"Baştan başa bir bütün teşkil eden ve H.707 yılında, M.1307-8 yılı, yazılmış olan bu uzunca Mesnevi, Yunus Emre'nin öyle iddia edildiği gibi, ümmi bir şair olmadığını, bunun aksine İran'ın mutasavvıf-anlatıcı şairlerinden mülhem bir mutasavvıf sayılabileceğini gösteriyor."

◆ ◆ ◆

Cahilleşme& Ümmilik & Bilmeyi İnkar

Toprak-1934:"Fakat Yunus Emre'yi harfi harfine kabul edecek zamanı bilmek lazımdır. O burada dünya ilimlerine karşı olan kin ve nefretini gösteriyor. Dünya ilimlerini o kadar unutmak istiyor ki onlara hiç elini sürmediğine kendisini kandırmağa çalışıyor. Bildiklerini, kafasıyla öğrendiklerini söküp atmak istiyor. Sonsuz bir cahilleşme, désinstruction, ile ümmiliğe, ruhun o saf, o bakir huzuruna ermek için bilginsi biteviye inkar ediyor."

◆ ◆ ◆

Edebiyattan ve Medeniyetten Tiksinme

Toprak-1934: "İşte bu tiksinme, beni edebiyatımızdan uzaklaştırmıştı. Sevdiğim yazarların hemen hepsi yabancı idiler. Ama onlara da bütün bütün kendimi verecek kadar ısınamıyordum. Üzerinde büyüdüğüm toprak, dedelerim ve kanım, beni onlardan ayırıyordu."

"Bir gün Alp Dağları'nda, sanatoryumda, Pascal'ı okurken, aklıma, lisenin son sınıflarında hocamın aylarca okuttuğu Yunus Emre geldi. Pascal'da fevkalade önemli bulduğum şeyleri Yunus'ta da görmüş gibiydim. İstanbul'a yazdım. On beş gün sonra Divan geldi. O günden itibaren bir dua kitabı gibi Yunus Emre Divanı'nı yanımdan ayırmadım."

◆ ◆ ◆

Yunus: Orta Çağa Dönüş

Toprak-1934:"Yunus Emre Türk Orta Çağı'nın en büyük yıldızıdır."

◆ ◆ ◆

Yunus Emre İsrael'de

Yunus Emre, bir ümmi ve bir sufi idi, Horasan'dan geldiğine inanılıyor, İbraniyet etkilidir. Hurufi olduğunu söyleyebiliriz, Kabala'ya çok yakındır. 2009 yılında dizeleri, İbrani dilinde ve İsrael'de yayınlandı ve felsefesi ile Musevilik arasında bağlar kuruldu. Güçlü bağlar var.

Şu açıklayıcı notları eklemek durumundayım.

Ümmi, Arabî "üm", aslı "um", ana sözcüğünden geliyor, "ümmi", anadan ya da anadan doğma, anlamındadır. Doğduğu halde kalmıştır, hiç yontulmamış, bilgi almamış, demektir. Kibar dilimizde,"cahil" anlamında kullanıyoruz. Bunu, bu anlamda ve kamuya, ilk önce, Elli'li yılların ikinci yarısında İsmet Paşa Hazretleri, zamanın Cumhurbaşkanı Celal Bayar için kullanmıştı, ez cümle, yüksek makamlara "hiç bu kadar ümmi birisi gelmemişti" demişti, kullanılmaya başlandı.

Daha ümmi'ler geldiler ve gelmeye devam ediyorlar.

Sanatoryum, sağlığa kavuşma yeri, demektir. Latin "Sanare" fiilinden geliyor, özellikle veremlilerin nekahet döneminde gittikleri yer olarak biliyoruz,ölüm kapısından hayata dönüş buradadır. Osmanlının son ve Cumhuriyet'in ilk döneminde yaygındı, "ince hastalık" dahi tabir ediliyordu; Ümit Toprak'ın, işte böyle bir döneminde ve Türkiye'nin büyük ekonomik kriz ile ümitsizleştiği ve Menemen İsyanı ve Serbest Fırka Fiyaskosu ile sarsıldığı bir zamanda Yunus'u keşfettiğini anlıyoruz. Kişisel ve siyasal planda çöküş'ü duyuyordu. Orta Çağ'a özlem var.

Burhan Toprak, Yunus Emre, İstanbul, 1972, ilk baskı, 1934.

Toprak'ın "Ümit" adını sonradan alması ihtimal dâhilindedir. Küçük Hüseyin Efendi'nin müridi Fevzi Çakmak'ın damadı idi ve 1936 yılında, Güzel Sanatlar Akademisi Müdürü yapıldı. İbrani asıllı olduğunu düşünebiliriz.

Fuat Köprülü'nün "Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar" adlı önemli çalışmasının ilk baskısı 1919 tarihindedir. Aktarmaları 1981 baskısından yapıyorum. Profesör oldu, Parti kurdu ve uzun süre dış işleri bakanlığı yaptı.

Emre, "yoldaş" demektir. Köprülü Fuat onomastique denemelerinde, "emre" hakkında yanılmıştı, Macaristan'dan ödünç alındığını düşünüyordu, Macarlarda da var, "imre" ya da "emre" olarak taşınıyor, "irgun" ve "ergun" sözcükleri de aynıdırlar, daha çok Yahudi kökenli Macarlar kullanıyorlar. Ancak Yunus'un ki, Farisi hemrah'tan alma ve bozmadır, h'leri atıyor ve a'yı "e" yapıyoruz. "Emre" ve "Yoldaş" aynı sözcüktürler.

İsrael'de Yunus Emre ile İbraniyet arasında bağ kuran ve İbrani dilinde yayınlanan kitabı, "Ankara Yahudileri" kitabının yazarı Beki Behar, Şalom Gazetesi'nde, haber verdi. Şalom'dan aktarma, 2 Ekim 2009 tarihinde, OdaTv'dedir.

Ragif & Karay

Tarih mi, o halde asıl tarih, "gizli tarih" ve darwinist'tir; bunu, bütün önemli teorik açılımların, elementlerin birbirine zorunlu ve mantıklı eklemlenmeleri ürünü olmalarına ilaveten, özünde, son derece basit durmaları anlamında da söylüyorum. Şu, Newton'un yer çekimi, şu Marx'ın sınıf çekişmesi kuramı, daha basit ne olabilir; doğada ve toplumda varlar. Öyleyse şunu söyleyebiliyoruz; resmiyette yazılanların pek çoğu, sadece bozmak ve görmeyi önlemek hedefine yönelmektedir.

Tekeliyet'te asıl mesele, bozuk insan üretmek ve görmeyi önlemek'tir. Bu ikisi, görmeyen "insan" yaratmakla mümkün olabilmektedir. Demek ki tekeliyet, Huxley-vari bir imalathane'dir.

Buradan devam edebiliyorum. Gereken bir belgesel özet mi; bir, Mısır eliti, İstanbul'da Jön Türk İhtilali'ni, Türkiye'nin Yahudilerin eline geçtiği şeklinde değerlendirdiler. İki, o zamana ait Büyük Britanya dış işleri arşivleri tamamen bu yönde idi, İstanbul'dan Londra'ya gönderilen raporlar, masonizm ve judaizm çığlıklarıyla doludur. Üç, tarih tarihseldir ve peryodları ihmal edemeyiz, Jön Türk İhtilali'nde, Almanya siyonizm taraftarı ve İngiltere karşıtıydı, Kayzer'in görkemli Kudüs gezisi işte bu zamandadır. Öyleyse,1917 Balfour Deklarasyonu'nun, Londra açısından son derece devrimci olduğunu kabul etmek durumundayız.

Öyle mi, arşiv var mı; asıl soru, gerek olup olmadığıdır.* Tarihin, bütün basitliğiyle, teorik bir disiplin olduğunu, hareket noktası olarak, kabul etmeye mecburuz. Bundan

---

* İzleyecek, Gizli Tarih-III, "Savaşlar" çalışmamızda, gerektiğinden çok fazla "arşiv" olduğunu haber verebiliyorum.

sonrası kolaydır ve artık bakacağımız yeri biliyoruz ve şimdilik, S. Sonel'in ki İngiliz belgelerini okumaya dayanıyor, kısa bir çalışmasından çok kısa bir özetle yetinebiliyorum.

Bir, "moreover, following the signature of the Armistice of Mudros, 30 Oct. 1918, the Turkish Masonic Lodges were used to encourage among the Allies, pro-Turkish sympathies, in the hope of getting better peace terms." Mondros'tan sonra Türk masonları'nın, Türkiye için daha insaflı sulh şartları elde etmek üzere harekete geçtiklerini öğreniyoruz.

İki, "the Jews were also instrumental in trying to obtain an American mandate for Turkey. Many organizations were set up by the CUP for this purpose and they held their meetings at the Masonic Lodges." Amerikan Mandası isteklerinin çok yüksekte olduğu, İttihat ve Terakki Teşkilatı'nın harekete geçtiği, hareketin Mason Localarında geliştiğini de okuyoruz.

Üç, "the British Foreign Office believed that these Masonic Lodges were the framework on which the CUP had built up their secret organization, Teşkilat-ı Mahsusa, when it had carried out its 'great coup d'état'. " Demek ki, Britiş Dış İşleri Bakanlığı arşivlerine göre Teşkilat-ı Mahsusa da, Mason Localarında kurulmuştu.* Öyle anlaşılıyor ki, Teşkilat-ı Mahsusa kuruluşu tarihi de, "Büyük Hükümet Darbesi" günlerine düşülmektedir. Gizli "Teşkilat" ama İngiliz istihbaratı biliyor ve mason localarında örgütlendiklerini kayıt ediyorlar. Tarih, doğrudur.

Peki, hakikaten de doğru mu, bu tür istihbaratta, her halde o zamanki İstanbul'da Baş Tercüman Fitzmaurice'nin güçlü parmağını teşhis edebiliriz, Fitzmaurice, hem sefarette çok etkili ve hem de iflah-olmaz bir Yahudi ve siyonizm düşmanıydı; abartmış olduğunu kabul edebiliyorum. Ancak ne kadar abartma olursa olsun, maternal dedemin de içinde olduğunu bilmeme rağmen ve bilmemle birlikte, Teşkilat'ta, Kafkas kökenlilerin ve sabetayistlerin ağırlıklı ve ön planda oldukları tespitini, doğru sayıyorum. O halde, İngiliz belgelerinin, özünde, gerçeği yansıttıklarını yazabiliyorum.

Buradan Mehmet Akif'e gelmemiz çok kolaydır; başlıyoruz. Akif'in Piri, Mısırlı islamist Abduh idi ve masondur. Büyük bir sevgiyle dolu olduğu ve yanına gömülmeyi vesayet ettiği Babanzade Naim, hem mason ve hem İbrani asıllıydı; hamisi Abbas Hilmi Paşa ile "İslamlaşmak" kitabını çevirdiği, esbak sadrazamlardan, Sait Halim Paşa masondular. Bunların sabetayist olma ihtimalini çok yüksek tuttuğumu tekrarlıyorum. Başkaları da var,** burada duruyorum.

---

* Salahi R. Sonyel, Turco-Jewish Relations During the First Wolrd War and Turkey's War of Liberation, M. Tütüncü, ed., Turkish-Jewish Encounter, Haarlem, 2001. pp .234-235

** Masonizm, hep etkili olmuştur. Açık Yahudiler'in ağırlıklarının azalmasından sonra sabetayizmin bir kuruluşu olarak sayabiliriz. 1935 yılında kapatıldığı ileri sürülmekteyse de bunu da çok abartmamak durumundayız. Hükümet'ten Dahiliye Vekili Şükrü Kaya, Dış İşleri Vekili Tevfik Rüştü, müstakbel baş vekil Celal Bayar ve diğerleri mason idiler;bir kapatma sayamayız. O sırada, İtalya ve Almanya'da bu tür teşkilatlar kapatılıyordu ve uyum göstermek istemiş olabiliriz. Kaldı ki K.Apak da faaliyetlerin devam ettiğini not ediyordu ve 14 Ekim 1935 tarihinde Cumhuriyet Gazetesi'nda çıkan, Apak'ın, "umumi uslup ve edası bakımından, masonluğu bilen bir alemden çıkmış gibi görünmektedir" sözüyle benimsediği yazıya da yer vermektedir. Özetle, Türkiye'de masonluk, 1909 tarihinden önce de vardı ve 1935 yılında da kapatılmadı.

Tabii "durmak", aynı yönde ve başka bir yolda yürümek demektir; geçerken, Akif'in kişiliğinden bir kaç çizgi çıkarabiliriz. İsyancı değil, itaatkârdı ve bağımsızlıktan çok sığınmacıydı, çalışkan olmaktan uzak, hatta tembele yakındı, ama verilen işleri yapıyordu. Çocukluğunda Emin Paşa'nın yalısında yaşadı, Ankara'da Dergâh'a yerleşti ve daha sonra da yıllarca Abbas Halim'in eline baktı. Teşkilat-ı Mahsusa'ya girdi* ve verilen görevleri yaptı; Berlin'e ve Afrika'ya gitti, Abbas Halim'den yardım görüyordu. Ankara'ya da, Kurtuluş Savaşı'na, "git" işareti aldığını düşünebiliriz.

Kurtuluş Savaşı'nda her köşede ateşi başlatan Teşkilat-ı Mahsusa'dır.

Akif'in, belki de en hakikatperver dostu ve belki de en sadık düşmanı, hep yanında olan, Mithat Cemal'di, Akif için "din askeriydi" diyor ki, bana göre dindarlığı da yüzeydeydi, çünkü derinden bağlanma hassası olmadığını görebiliyoruz. Mithat Cemal, "Ankara'da, ev bulacağım, diye de yorulmadı" notunu düşüyordu; şiir yazmanın dışında hiç yorulmadığını yazmak daha doğrudur. Zor yazıyordu** ve düz yazıyordu; yazdıklarının şiir olup olmadığı hep tartışmalıdır, ama yazarken pek yorulduğu kesindir. Mithat Cemal, "yorulmadı" sözünden sonra , "Taceddin Dergâhı'nın şeyhi tekkeyi Akif'e verdi" şeklinde devam ediyordu.*** İstemeyi bildiğinden emin olamıyorum, hem "tekke" ve hem de "mebusluk" verilmiştir. En çok güreş tutmayı, bir düz su bulunca üstünde taş kaydırmayı ve bir de ahenk yapmayı istiyordu.

Mithat Cemal'de şu not, çok açıklayıcıdır: "Bu iş yanlış oldu; O'nun postunda ben oturacaktım, Büyük Millet Meclisi'ndeki benim yerimde de O oturacaktı". Şeyh'inin mebus ve kendisinin postnişin olmasının daha doğru olacağını söylemiş; doğrusu, pek doğru ve Meclis'te ağzını açtığına dair bir kayıta rastlamıyoruz. Güzel, Millet Meclisi'nde şeyhler çok idiler ve bu not, Dergâh'la ilişkisinin pek öyle bir yatacak yer bulma meselesi olmadığını da göstermektedir. Celvetiye Tarikatı ve kurucusu Aziz Mahmut Hüdayi'ye bir yakınlığı olduğunu çıkarabiliyoruz; Taceddin Dergâhı, Celvetiye tarikatı'na bağlı idi. Buradan yürüyoruz.

Fakat şu esas'dır, bir yanda, masonizm ve diğer yanda, sabetayizm, tarikatlarla iç içe idiler ve hâlâ öyle sürüyor, Türkiye analizlerinde bu noktayı ihmal edemeyiz. Tabii bu tespiti yaparken, Mehmet Ragif'in ne mason ve ne de sabetayist olduğunu ileri sürüyo-

---

K.Apak, Türkiye'de Masonluk Tarihi, op.cit.166.

Diğer taraftan Cumhuriyet Gazetesi'nin kurucusu ve o tarihte sahibi Yunus Nadi de yüksek dereceden bir masondu. Karay Yahudiliği araştırmaya değer haldedir.

* "Harbiye Nezareti'ne bağlı Teşkilat-ı Mahsusa Cemiyeti, işte bu davet üzerine, Akif'i, mümessil sıfatıyla, berlin'e yolladı."

"Mehmet Akif, Berlin seyahatinden sonra, yine, Teşkilat-ı Mahsusa tarafından Ceziret-ül-Arap'a gönderildi."

Fevziye A. Tansel, Mehmet Akif, İstanbul, 1945. ss. 82 ve 86

** Akif, manzumelerini çok güçlükle ve silerek bozarak yazardı. Bundan kendi de şikayetçi idi. Bir gün Profesör Naim Bey'e şunları diyordu : "Manzumeleri o kadar güçlükle o kadar ter dökerek yazıyorum ki.." Naim Bey, "fakat" demişti, "biz onları okurken hiç ter kokusu duymuyoruz."

E.Erişirgil, Bir İslamcı Şairin Romanı, İstanbul, 1956-1986. s.166. dn. 3

*** Mithat Cemal, Mehmet Akif, İstanbul, 1986. s.115.

rum, buna ihtiyacım yok, ilkesel hali not ediyorum. Amma, bütün çevresi, koruyucuları ve koruduklarının mason veya sabetayist ya da çok zaman olduğu üzere hem mason ve hem de sabetayist oldukları kesindir.

Masonizm ve/veya sabetayizm iddiam yok, fakat Mehmet Ragif Ersoy, bir Karay'dır. Bunu not ederken de, Mehmet Ragif'i değil, dönemini açıklamayı deniyorum.

İbrani "kara" sözcüğünden geliyor, kurucusu Anan ben Davut idi, sekizinci yüzyılda Bağdat'ta yaşamış bir hahamdı ve karaism'i ortaya çıkardı; İbraniler "karaim" diyorlar, Avrupalılar "karaid" tabir ediyorlar ve biz "karay" diyoruz. Sadece Tevrat'ı okumayı, hahamları dinlememeyi ve Talmud'u okumamayı vaaz ediyordu; şimdi daha çok Sıla-ı Cıfıt'ta yaşıyorlar, eskiden "Kırk-er" veya "Kırk-Kale" deniyordu, Kırım'dadır. "Sıla-ı Cıfıt", Yahudi Kalesi veya "Yahudi Kayası" anlamındadır. Sıla-ı Cıfıt'tan mı çıktılar yoksa sonunda Yahudi Kalesi'ne mi sığındılar, bu tartışmalıdır; fakat her yerde varlar; Bizans'ta ve Osmanlılıların ilk döneminde merkezleri İstanbul idi, şimdi dünyaya yayılmış haldeler. Şimdi bir de "sıla" adını yayıyorlar; moda'dır.

Karay'lar, sabetayistler misli isim koymaya çok önem veriyorlar, isimleri köklerine işaret sayıyorlar ve yine sabetayistler türünden endogami uyguluyorlar; birbiriyle evleniyorlar. Kökleri veya soy'larına düşkündürler; "kara", soylarının da işareti olmaktadır ve bunu, kara'yı veya türevlerini, "karay", karacan, "karal", karaca'yı soyadı olarak taşıyorlar. Er'e de ayrı bir eğilimleri var, Karay dilinde de, "h" harfini düşürüyorlar, "Hoca", Oca'dır, bazan "Uca" da oluyor, İbrani Har'ı, "ar" daha çok "er" olarak söylüyorlar, "dağ" demektir. Kırk-er'i bazan Kırk-Kale olarak da anlayabiliriz; o halde, "ersoy" soyadı, "ragif" adı kadar düşündürücüdür. Bizi karaylar'ı incelemeye götürmektedir.

Tabii düşünmek için, asgari ölçüde, bilmek şarttır.

Karay Yahudileri, Türkiye'de bilinmiyor ve bu nedenle bir ek hazırlamış durumdayım; burada ayrıca tekrarlamak gereği duymuyorum.* Ülkemizde ismi ile müsemma bir "Karay", Refik Halit Karay'dır. Bir karay, bir karay ile evlenir ve Refik Halit Karay ile Mehmet Ragif Ersoy akrabadırlar. Her ikisi de, soyadları ayrı, iki isim taşıyorlar; Araplarda, müslümanlar'da ve Türkler'de kural dışı olduğunu biliyoruz. Ancak, eklerde var, Karayların konuşma dili, İbrani sözcüklerle dolu, Türkçe ve yazı dilleri ise Rusçadır; sabetayizmde var, Rusça yazılı kaynaklara dayanarak söyleyebiliyoruz, karaimizm'de de soyadı hariç iki isim ilkeseldir. Her halde, judaizm'in, saçılmış halde yaşamanın, "kopuntu" demektir ve kripto hayatın gereği olarak görebiliriz.

Profesör Emin Erişirgil, devr-i Osmani'de, Mehmet Akif'in veteriner olarak çalıştığı daireye kâtip girmişti, yakını olmuştu, sonradan, Akif'i de yazdı ve "Akif'in kayın validesi, Refik Halit Bey'in babası kardeş çocuklarıdır" diyordu.** Birbirlerini bulurlar, isimlerden

* Bu bölüme dört ek var. Birinci ek, "Karay Yahudileri" hakkındadır ve ikinci ek, Ragif Ersoy'un "karay" olduğunu göstermektedir. Üçüncü ek, Anan Ben Davut'u, Karaylar, soy adı olarak da kullanıyorlar, "Davudov" veya "Davudzade" soy adları var, Ahmet Davutoğlu üzerinedir. Dördüncü ek, Devlet Bahçeli'yi ilzam ediyor; hepsi hepsi özet haldedirler ve elzem telakki ediyorum.

** Emin Erişirgil, İslami Bir Şairin Romanı, İstanbul, 1956-1986. s.403

teşhis ederler ve iç evlilik kurallarına uydukları için ırki özelliklerini, yüzlerinde de taşırlar; tanımaları ve evlenmeleri bu yolladır. Görücü usulle evlendi, iç güveysi oldu; usul budur.

Buradaki "Refik", Arabî "arkadaş" demektir, daha sonra Refik Halit'in eşleri, karaid bağını, Kırım Hanları'na kadar uzattılar, burası bizi hiç ilgilendirmiyor; bizim açımızdan yeterli husus, birbirini bilip bulmaları ve evlenmeleri bu yolla olmasıdır.* İstiklal Marşı'nda, "refik" karşılığı arkadaş'ın şaşırtıcı ölçüde karşımıza çıkması her halde, bir tesadüf sonucudur; üzerinde durmuyorum.

Belki üzerinde durmamız gereken nokta, İstiklal Marşı'nın hiçbir zaman yerleşmemiş olduğudur; sanki kabul edilmekle birlikte kabul edilmemişti. Kurtuluş mücadelesinin başlarda en önde komutanlarından Kazım Paşa'nın, kabul tarihinden birbuçuk yıl sonra, mevcudu yerin dibine indirdikten sonra, besteleyerek bir marş yazması ve bunu başvekile arz etmesini başka türlü açıklayamayız. 1923 yılında ise, tekrar milletvekili yapılmadı, Mısır'a doğru İstanbul'a döndü ve ölmek üzere tekrar İstanbul'a avdet etmişti, öldüğü zaman, cenazesine vilayetten bir memur dahi katılmadı; cenazesi rejime karşı küçük bir yürüyüşe dönüştürülmüştü. İki çocuğu yoksulluk içinde öldüler ve her tarihte, Marş'ın değiştirilmesi için bir tartışma çıkıyordu; o kadar öyle ki, İstiklal Marşı ile Akif'in, Türkiye'de yenilikçilik-gericilik kavgalarının değişmez gündemi olduklarını söyleyebiliriz. Bu kavgayı, her dönemde, bir kez yapıyoruz; Sabiha Sertel bu kavgaların bir yıldızı'dır.

Buradaki "kavga" değil bir gizli tarih çıkarımıdır. Akif'i açıklamaya çalışmıyorum, Akif'i de çöküşün element'lerinden birisi olarak ele alıyorum. Akif'e böyle baktığımızda, çöküş'ün temellerinin kuruluş'ta olduğunu görebiliyoruz.

Bir kenara konmuş haldeydi, ilgi duyulması, benim "İki İ" dediğim tarihtedir ve İ'lerden birisi islam'ı ve diğeri İsrael'i işaret ediyor. Bizde, birlikte yükselir ve inerler; İsrael'in kurulduğu tarih, Hürriyet Gazetesi'nin yayına başladığı, İlahiyat Fakültesi'nin açıldığı, imam-hatip okullarının küşat edildiği ve Sebülürreşat'tan Şemsettin Günaltay'ın sadarete geldiği zamandı. Hem imam-hatip ve hem de ilahiyat fakültesi bu dönemin mahsulüydü, iktidarda İsmet Paşa var ve Türkiye islamlaşma kapılarını açmaktadır; İsrael Devleti'ni tanıyan ilk devlet olmuştu. Araplar, bu tanımayı, Türklerin Arapları sırtından vurması saydılar ve hiç unutmadılar.

Rejim'in Akif Ersoy'a da bir yer bulmak istediği tarihti, Tacettin Dergâhı'nı hatırladık, "ev" yapacaktık, ama kimse Dergâh'ın önemini bilmiyordu; "Marş" gerçekten Dergâh'ta mı telif edilmişti, mesele bu idi, 1949 yılındayız. Yer aranıyor ve pek bilinmiyor; bu meseleyi çözen ise Süheyla Karan oldu; Ankara Belediye Başkanı'nın tetkikatına, "şair o

* Ahmet'in annesi "Sefure" idi, karısı "Sare" oldu, kızına "Hacer Bike" adını koydular; bütün isimler karay'dılar ve soy adı "Davutoğlu" ekstra, Karaizm'in kurucusu Anan ben Davut'a nisbet davutzade, Davudov, ya da "Davutoğlu olarak taşıyorlar, işte Ahmet Davutoğlu'nun bakan olmasının nedeni de buradadır. Bakan olunca, Devlet Bahçeli, "milletvekillerinden dış işleri bakanı olabilecek birisini bulamadınız mı" yollu soruyordu, biliyormuydu, bilemiyorum. "Bike" ve "Devlet", karayların ve daha çok kızlarına, pek sıklıkla koydukları isimlerdendir; her ikisi için de eklerimiz var.

zaman Tacettin Dergâhı'nda yalnız olarak oturmakta idi, şiiri orada yazdığını kendisinden işittiğim için biliyorum"* cevabını veriyordu. Buna bir de "üç ay sonra, Kasım 1337 de, tekrar Ankara'ya döndüğü zaman Mehmet Akif Bey bize Taceddin Şeyhi'nin evini tutmuştu" malumatını ekliyordu ki, sözüne pek güvenilmiş olduğunu anlıyoruz. Ve Dergâh'ın meşrutasının Akif'e müze yapıldığı hepimizin malumudur.

Güzel, öyle, ama benim açımdan yine de bir soru kalıyor, buradaki "bize" sözcüğü ile kast edileni bilmiyorum; Akif, Sakarya'dan top sesleri gelince annesi ile yakınlarını Kayseri'ye göndermişti ve dönüş, bu dönüştür, 1921 Kasım ayındadır. Peki, "bize" kimdir, Annesi ve Süheyla Hanım mı, bilemiyoruz; merak da edilmemektedir. Çünkü pek çok kaynakta Süheyla Karan için, Ragif'in yakın bir arkadaşının, bazı kaynaklara göre, Hasan Tahsin'in kızı olduğu zikrediliyordu ve ben, Akif'in arkadaşının kızının nasıl, daha sonraki yıllarda, Hacettepe Üniversitesi Rektörü olan Profesör Doğan Karan'ın annesi olabileceğini bir türlü çıkaramıyordum. Tacettin Dergâhı, eski Ankara'nın pek merkezinde, "Hacet Tepe" denilen, benim üniversite yıllarımda yoksullar ve kabadayıları ile meşhur bir tepede idi.

Akif'in güvenilir tanığının oğlu, daha sonra, bu Tepe'de rektör olmuştu ve soyadı da Karan'dır. Karaim bağlantısını kurmayı tahrik eden bir tesadüf, çünkü New York'un Manhattan ve Brooklyn misli Yahudi yoğunluğuyla bilinen ilçelerinin telefon rehberlerinde "Karan" soyadlı ve Yahudi adlı pek çok giriş bulabiliyoruz. Artık biliyoruz, bu "n" ön-eki veluttur, Oz'dan, "ozan", evr'den "evren", noya'dan "noyan" yapılıyor; hoş, İbrani asıllı bir Noyan, sabetayist tahmin ediliyordu, eşi Eser Hanım ile şarkı söylerken, birden bire müfrit müslüman olmuştu, Karay'ın akrabası olduğu kayıtlıdır.

Güzel, bu meselenin çözümünü, Akif'in oğlu Emin Ersoy'un küçük bir açıklamasına borçluyuz; Emin Ersoy, "Süheyla Ablam, babamın manevi kızıydı ve Ankara'da gelin oldu" demişti. Demek, Süheyla, Akif'in bir tür kızıydı ve Emin Ersoy, "babam onu, daha sonra, Balıkesir milletvekili olan Hayrettin Karan ile evlendirdi" yollu devam ediyordu; Karan'ın da Sebülürreşat'çı olduğundan kuşku duymuyoruz.** Karan, 1938 yılında da Balıkesir mebusu olarak görünüyor ve o yılda yayınlanmış "Kara Mehmet" adlı, iman ve Türklük dolu bir kitabı var.

Demek ki, Akif, eşini Karay'dan seçmiş ve kızını Karan ile evlendirmiş, karaism'in kurallarına uyum tamdır. "Ragif" adı ise, sadece bu uyumu güçlendirmektedir; karaim isim koyma kurallarına pek uygun düşüyor.

Karay Türkleri, çocuklarına isim seçerken, çok titizdirler, kızlarına, "altın", gümüş, "gülüş" türünden güzellik ve sağlık saçan isimler veriyorlar, hem "dovlet" ve hem de "saadet" de var, "Bike" ki "Biçe" de söylüyorlar, "Sultan" sevdikleri isimler arasındadır. Tabii, "kira", sima, "sara" veya sare türünden İbrani isimleri de koyuyorlar; erkeklerde, "hoca", efendi, "ayvaz", aslan, "anan", avram, "baruh", babacan ön plandadır. Yalnız, "topal" ve

* Emin Erişirgil, Bir İslamcı.. op.cit. s.346

** İslam'ın etkisine girenlerin dışında judaizm"in bir mezhebi olarak kalmış olan karaim'ler de varlar. Bu nedenle, dünyanın pek çok yerinde "kara" ve türevi soyadlılara rastlıyoruz. Bunları "Karay" saymamak durumundayız.

Reklam kokan öpücük

Donna Karan'ın Gold parfümünün Londra'daki tanıtım gecesine, Hollywood'un çılgın oyuncusu Lindsay Lohan damgasını vurdu.

Donna Karan

■ Uma Thurman, Angie Harmon gibi birçok ünlünün katıldığı gecede Lindsay Lohan, Donna Karan ile kameraların önünde dudak dudağa öpüştü. Modacı da bu öpüşmenin ardından hızını alamayıp Lohan'ın bacaklarına sarıldı. Dünya basınında yankı uyandıran görüntüler, birçok kişi tarafından reklam olarak değerlendirildi.

Lindsay Lohan

21 KASIM 2006 SALI

Hürriyet Gazetesi Kelebek Eki: 21 Kasım 2006

"kambur" , çavuş daha çok lakap oluyor, soyadlarıdır, demek istiyorum, bunların yanında, "karga", kabak, "balta", balçiçek, "temir" türünden, iş araçları ve besin maddelerini de isim olarak taşıyorlar. İsmin, hoş olanı veya olmayanı yok; kurallarına uyup uymaması önemlidir. Ragif'in Arabî bir sözcük olduğunda bütün kaynaklarımız müttefiktir, "pide" anlamındadır, "yufka" da diyebiliriz; Karaylar açısından yadırganacak veya utanacak bir isim olarak görülmüyor. "Kabak" varsa "pide" de olur; uygundur.

Arabî bir sözcük olmasına rağmen Araplarda isim sayılmıyor, "bülent", Farisi'dir aslı "buland", "Yüce" ya da Avram'ın Ram'ı demektir, Farisiler kullanmıyorlar ve bizde İbrani asıllıların pek tercih ettikleri isimlerin başındadır. "Murad", Arabî kökten geliyor, ama Araplar bu ismi taşımazlar ve taşıyanları "dönme" sayarlar; Ermeni ismidir, yalnız, sabetayizm'e de yerleşmiş durumdadır. "Ragif", Arap isimler sözlüğünde yer almamakla birlikte, nadiren, Araplar da kullanıyorlar ve aynı şekilde, Türkiye'de Ragif'lere rastlıyoruz. Asıl, Hazar Yahudi Devleti coğrafyasında taşınıyor ki, Kırım da bu coğrafyadadır.

Onomastique araştırmalarda, genel olarak, iki tür izah ile karşılaşıyoruz; birisi, resmi polisten ve diğeri ise, Sherlock Holmes'tan geliyor. Ragif'i, Tahir Efendi'nin ebced hesabıyla doğum yılını akılda tutmak için bulup koyduğu görüşü, resmi polise aittir ve "resmi tarih" parçası sayabiliriz, saçmadır. Her zaman olduğu üzere, Sherlock Holmes'un çözümü ve açıklaması bilimseldir. Karay usulü bir isimle karşı karşıyayız.

Taceddin Tekkesi

Bu alt-bölüme başlarken, bir özete ihtiyacımız var; iç içelik teşhisini tekrarlamak durumundayız. Üçü de iç içedirler.

Bir, sabetayizm ile islami tarikatları iç içe buluyoruz ve bu, kural olarak, her sabetayist'in bir tarikat ile yakınlığı olduğunu anlamındadır. Bunun bir nedenini, felsefi planda, İbrani mistizmi ile İslami mistizm'in aynı olmasında görüyoruz; Kitabi dinler, agnostiktirler ve Kabala, dâhil, tüm süfizm türleri ise gnostiktirler, "bilinirlik" ilkesi hepsinde temelli olarak var ve "olmazsa olmaz" diyebiliyoruz. Kabalistler ve islami tarikat mensupları Tanrı'nın bilinebileceğini kabul ediyorlar; yalnız Tanrı, akıl ile ya da mantıkla bilinemiyor, bilme yolu aşk'tır ve Tanrı ile buluşma'dır. Hepsi Tanrı ile buluşuyorlar ve buluştukları zaman kendilerinden geçiyorlar; ama yine de buluştuklarını sanıyorlar.

Buluşma, bir vecid ya da ecstacy hali, demektir; bir tür epilepsi-nöbet, bir tür cinsel birleşme, bir tür kısa-ölüm, bütün tarikatlarda esas olan budur.* Hepsinde, aynı

---

* İbrahim Sarmış "Hıristiyan" tasavvufunu anlatırken, kabalizm ve sufizm'in de özünü söylüyor; Hıristiyanlık'ta tarikatların az olması, dinin kendisinin sufist ögeler taşımasıdır. Tanrı'nın oğlu, Tanrı'dır.

"Kısaca Hıristiyan tasavvufunun özü şudur: Bütün kemalleri, faziletleri ve nimetleri ortaya koyan ve onların en yüksek örneği olan Allah, akıl ile bulunmaz, ilim ile bilinmez. Allah, ancak aşk ile bulunabilir ve bilinebilir. Şu halde insan, vücudunu Allah'ta yok edip Allah'ta ve Allah için yaşamalıdır."

İbrahim Sarmış, tasavvuf ve İslam, İstanbul, 2005. s. 41

zamanda, Tanrılaşma ilkesi'ni görebiliyoruz; hem bilenebilinir ve hem de olunabilinir, Tanrı'dır.

Bu felsefi plan, temel ilke söz konusu olunca, aynı yerdeler ve tarihsel plana geçildiğinde daha sıkı bir ilişkiyle karşılaşıyoruz. Scholem, Sabetay Sevi'nin, mesyanik propagandasını yaparken, İstanbul'da Bektaşi tekkelerine gittiğini ve ayinlere katıldığını anlatıyor ki, artık genel kabul görmekte ve hep tekrarlanmaktadır. Sabetayizm, Bektaşi tekkelerinde gelişmiştir, bunu her sabetayizm araştırıcısı kabul etmiş durumdadır.

Gershom Scholem

SABETAYİZM & BEKTAŞİLİK

The Sabbatians were outwardly muslims, but inwardly were seeking an esotoric and, in a way, concrete Judaism. The precise nature of which was not yet clear to them. Their double-faced existence undoubtedly brought them close to certain dervish orders, llike the Bektashi, whose Muslim orthodoxy and loyalty had similarly been suspected throughout their history.

They were reputed to be Muslims in outward appearence only and to practice among them themselves libertinism and the "freedom" of children of the spirit.

◆ ◆ ◆

A hundred years ago Dönmeh tradition still knew that Sabbatai was on friendly terms with a Turkish dervish and poet Nyazi and stayed at the latter's monantery during his visit to Constantinople. Although there is a great deal of confusion in the historical traditions of the Dönmeh, there is no reason to doubt this particular detail.

◆ ◆ ◆

..Israel Hazzan puts the following prayer into the messiah's mouth :"Since I do not as yet know nothing of the laws of this religion, therefore I must be taught.... for the way this nation (the Ishmaelites) is in madness, for they behave madly they bring upon themselves an evil spirit. But though I am among them I am not one of them; for Thou, O God, Thy spirit is good, but thier spirit is evil."

◆ ◆ ◆

Sabetay Sevi'nin, İstanbul'da, Niyazi Baba'nın dergâhı'nda ayinlere katıldığı anlaşılıyor. Sevi, ünlü sözünü, "onların arasındayım, ama onlardan değilim", bu vesile ile söylemiş sayılıyor; temel ilkelerinden birisidir. Türklere ise, hep not ettiğim üzere tüm İbraniler misli, "İsmaeli" diyor; bu nedenle, bir sabetayist "Türk" ya da "öztürk" diyorsa, ya da ad olarak kullanıyorsa, bu, bizim kullandığımız anlamda bir "Türk" olmamaktadır, tabii "öztürk" ayrıca ve büsbütün saçma'dır. Demek, burada da görüyoruz, İbrani asıllılar için, "Türk" yok ve "İsmaeli" var. "Öztürk" başka anlamdadır ve "İbrani" anlamını düşünebiliriz. Burada bırakıyorum.

Gershom Scholem

SABETAYİZM ve AZİZ MAHMUD HÜDAYİ

Sabetaycıların din değiştirmeleri sonrasında İstanbul'da yaptıkları ilk eylem, zamanın Halveti Dergâhı pirlerinden olan ve bugün Üsküdar'da yatan Aziz Mahmud Hüdai'nin tekkesinin yapılışında maddi destek sağlamalarıdır. Bunun ana nedeni uzun bir süre Sabetaycıların bu dergâha devam etmeleriydi, 1924 mübadelesine kadar da sabetaycılar Aziz Mahmud'un dergâhında bulundular.

Üsküdar'da bulunan Bülbülderesi mevkiinin Sabetaycılar için özel bir anlamı vardı, çünkü Talmud'a göre mesih bülbüllerin sesine gelecekti.

◆ ◆ ◆

Yine Bülbülderesi mezarlığının girişinde yer alan Feyziye Hatun Camii de Sabetaycı aileler tarafından yaptırılmıştır.

◆ ◆ ◆

Diğer bir dini yapı da, kesin olmamakla beraber Sabetaycı bir aileye mensup olduğu tahmin edilen ve 1899 da ölen Rabia Adviye Hanım tarafından yaptırılan Bedevi Dergâhı'dır.

◆ ◆ ◆

Ilgaz Zorlu'nun bu açıklamaları hem ciddi araştırmalara ve hem de sabetayizm ile ilgili içten bilgilere dayanıyor; Ilgaz, sabetayizm'den çıkarak, uzun mücadelelerden sonra, kendisini Yahudiliğe kabul ettirebilmişti. Rabia Adviye Hanım'ın sabetayist olduğunu düşünürken, iki isim taşımasını, önemli bir işaret saymaktadır. Israrla işaret ettiğim bu husus, öncelikle sabetayistlerin ve aynı ciddiyetle, karaylar'ın alamet-i farikasıdır. İki isimle de tanıtıyorlar.

Buna şunu da ekleyebilirim, Bülbülderesi'nde, çeşitli araştırmacılar tarafından, incelenen mezar taşları içinde, hanım adlarında, eski kuşakta, "Aliye" ve "Rabia", çoklukla baştadır. Tesadüf olabilir, olmaması da mümkün, Halide Edib'in "Sinekli Bakkal" romanının kahramanının adı da Rabia'dır ve Halide Hanım'ın İbrani asıllı olduğunu hep biliyoruz. Kabalist, ancak, sabetayist olduğunu söyleyemiyorum.

G. Scholem, Sabbatai Sevi-The Mystical Messiah, Princeton U. P., 1973-1989. pp.837-838.

I.Zorlu, Evet, Ben Selanikliyim -Türkiye sabetaycılığı, İstanbul, 1998. ss. 41-42

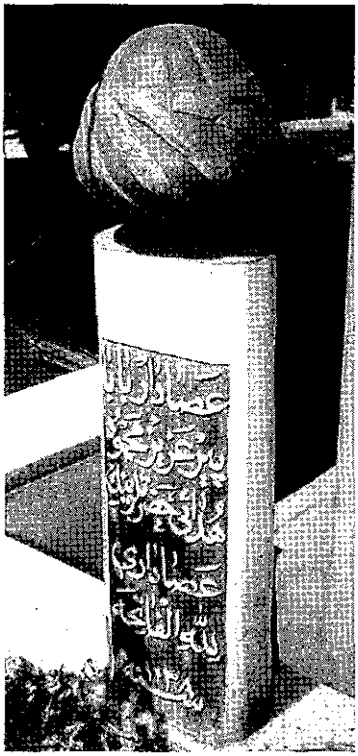
Tabii, buradan her Bektaşi'nin sabetayist olduğu sonucunu çıkaramayız, bu saçmadır, ancak, sabetayistlerin bektaşi olmaları veya görünmelerine şaşırmamak durumundayız ve bu o kadar öyle ki, İsrael'de de Yahudi bektaşileri olduğunu biliyoruz, diğer çalışmalarımda işaret ettiğimi hatırlıyorum. Aynı şekilde sabetayistlerin mevlevilik ile de pek sıkı bir ilişki içinde oldukları malumdur; Selanik'teki büyük mevlevi tekkelerinin şeyhleri sabetayist idiler; resimlerini dahi yayınlanmış haldedir. Sabetayistler, pek çok tarikatı kendi hallerinde bırakmıyorlar.

Burada ilgi çekici noktalardan birisi, Ilgaz Zorlu'nun Aziz Mahmud Hüdayi ile sabetayizm arasındaki çok sıkı bağı açıklamış olmasıdır; Zorlu, Selanik'te tanınmış Şemsi Efendi'nin, mezarı Bülbülderesi'nde, soyundan geliyor. Demek ki artık biliyoruz, sabetayistler, Hüdayi adını bir dergâh yapılmasını, hem maddeten desteklemişler ve hem de ayinlerini zaman zaman Hüdayi Dergâhı'nda yapmışlar. Güzel, Aziz Mahmud Hüdayi, Celvetiye Tarikatı'nın kurucusu kabul edilmektedir; böylece, buraya gelmiş oluyoruz.

Önemi mi, bir, Aziz Mahmud Hüdayi, Celvetiye Tarikatı'nın kurucusu sayılıyor, ama bu nokta biraz tartışmalı görünüyor, Celvetiye'yi, Piri Üftade'nin kurduğunu kabul edenleri de biliyoruz;* ama ne olursa olsun, Aziz Mahmud Hüdayi'nin Dergâhı, Celvetiye'ye

*Halvet'in zıddı celvet kelimesinden adını alan bu tarikatın kurucusu olarak Aziz Mahmud Hüdayi gösterilse de, pir olarak Hüdayi'nin şeyhi Üftade'yi kabul etmek daha doğru olur. Üftade'nin şeyhi Hızır Dede, Hacı Bayram-ı Veli'nin müridi olduğu için Celvetiye'yi Bayramiye'nin bir kolu olarak kabul edenler de vardır.

Mustafa Kara, Bursa'da Tarikatlar ve Tekkeler,İstanbul, 2001. s.18

Aziz Mahmud Hüdai Türbesi

bağlıdır. İki, Ankara'daki Tacettin Dergâhı da Celvetiye'ye ve bu yolla da Hüdayi'ye çıkmaktadır; Tacettin'i de Celvetiye'nin ulularından birisi olarak teşhis edebiliriz. Üç, İstiklal Marşı'nın müellifi olarak kabul edilen ve ben bu kabulü tekzip ediyorum, Mehmet Ragif Ersoy da, gelip bu Dergâh'a konmuştur ve Marş'ı burada yazdığı kabul görmektedir. Dört, Hüdayi'nin Dergâhı'nın İbraniyet ile bağı ise, tartışmasız ortaya konmuş durumdadır. Zor bir durumdayız.

Bir tarikat mensubu olup olmadığını araştırmak zorundayız. Önceden, aksinin çok küçük bir ihtimal olduğunu ifade etmemiz gerekiyor; Aziz Mahmud Hüdayi'nin, şu veya bu şekilde, sabetayizm ile bağının tespiti, demek ki, ehemmiyet kazanıyor. Karay soyu ise ayrıca tahrik edicidir; karaismizm'in kökü İbraniyet'tedir, bu da artık hep ezberimizdedir.

Üftade, Celvetiye'yi kurmuştu, ne yazık tarikatlarda kuruluş bir kaç kez karşımıza çıkıyor, Türk masonizmi de birkaç kez kurulmuştu; Hüdayi'nin Celvetiye'yi dört başı mamur bir tarikat haline getirdiğini anlıyoruz. Belki de bir boşluk ve yapılacak iş gördü, çünkü Hüdayi, daha önce, Halvetiye'de idi, tarikatlarda bu tür geçişler hem çok kolay ve hem de umur-u adiye'den sayılıyor, ilave ediyorum. Öyle olmalı ki, Hüdayi de "bizim

*Halvetiye için, Dr. Zarcone'un yazdıkları, bütün tarikatlar için geçerli olmalıdır. Halvetiye için, bu kadar kolu olan bu tarikatın ortodoks mu heterodoks mu olduğunu karar vermek güçtür, diyor ki son derece isabetli değerlendiriyorum. Halvetiye'de, çok zaman ortodoks islamın dışında sayılıyor.

Cette confrérie présente au moins deux caractéristiques originales. Premierement, ell est apparue sur les marges

Bektaşi kapısında Musevi müritler...

Kendilerini "Bektaşi Museviler" olarak tanımlayan 21 kişilik grup Cem ayininde ibadet etti

HACIBEKTAŞ'I anmak için Türkiye'nin dört bir tarafından gelen insanlara bu yıl yurtdışından pek çok turist de katıldı. 40. yılını kutlayan törenler 16 yıldır da uluslararası düzeyde yapılıyor. Her dinden insanı bu küçük kasabaya toplayan törenleri izleyenler arasında 21 kişilik Musevi grup da yer aldı.

Bu ilginç grubu Hacıbektaş'a Zeev Ben Arie adlı bir Musevi getirmiş. Geçen yıl da farklı bir grupla törenlere katıldığını söylüyor. Arie, Sufizme ilgisi olan insanlar için Hacıbektaş'ın bulunmaz bir kaynak olduğunu, onu yaşadığı yerde anlamanın çok daha kolay olduğunu anlatıyor. Grubun üyelerinden Anat Botzer, Cem ayini sonunda müthiş bir rahatlama duygusuna kapıldığını itiraf ediyor. Sosyolog olan Botzer, Bektaşi felsefesinin hangi dinden olursa olsun insanları rahatlıkla kucaklayabileceğini söylüyor.

Bu grubta Sufizmle ilgili en uzman kişilerinden biri ise Yaakoub Ibn Yussef'di. Yussef'in İbranice söylediği ilahilere ozanlar da Anadolu deyişleriyle eşlik ettiler. O gece Musevi Bektaşiler ile Alevi Bektaşiler hep birlikte ibadet ettiler.

FOTOĞRAF: BURAK ÖZTÜRK

Sabah Gazetesi:
19 Ağustos 2003

tarikimiz hem Halveti hem Celveti'dir" diyordu ve geçişini pek de önemsemediğini çıkarıyoruz.

Sanki hepsi bir tarikat; nitekim Mustafa Kara, Ahmet Cevdet Paşa'ya dayanarak, "Cevdet Paşa, Tezakir adlı eserinde verdiği bilgiye göre, Nakşibendî olan Mesnevihan Murad Efendi, ser ü sülük için kabiliyetli gördüklerini, Halveti olan Kuşadalı İbrahim Efendi'ye gönderirdi" malumatını veriyor. Bu gevşeklik nedeniyle de olabilir, pek çok melez tarikatlar ortaya çıkıyor ve M.Kara, bir misal sayabiliriz, "Melamiye-i Nakşibendiye" tarikatına işaret ediyor.

---

originales de l'Empire, en Azerbaidjan, a la fin du XVe siecle, et, de la, s'est diffusée dans l'empire ottoman, jusq'en Egypte, mais également, ce qui est moins connu, vers l'Afghanistan. Deuxiemement, elle a donné naissance, au fil des siecles, a une multitude de branches dont certaines ont été par la suite élevées au rang de confréries quasiment indépendantes avec, ce qui complique les choses, des idéologies mystiques divergentes. Il reste donc difficiles de classer ces ordres aux multiples ramifications parmi les confréries orthodoxes ou héterodoxes. S'il a pu, a certaines époques, jouer la carte de la fidelité aux Ecritures, il n'en pas moins, en autres temps, été séverement condomné par la docteurs de la Loi.

Thierry Zarcone, Mystiques, Philosophes et Francs-Maçons en Islam, Paris, 1993. p.79

* Sezai Küçük, Tarih İçinde Mevlevilik ve Celvetilik,

Prof. Dr. H.Kamil Yılmaz, ed., Aziz Mahmud Hüdayi Uluslarrası Sempozyumu Bilidirleri, C.1, İstanbul, 2005. s.182

** Mustafa Kara, Metinlerle Osmanlılarda Tasavvuf ve Tarikatlar,İstanbul, 2004. s. 294

Belki Türklerde en zayıf olan fikri titizliktir, doktrin sevmiyoruz ve "doktrin" ile alay etmek de sayabiliriz, her pratiği bir doktrin kabul ediyoruz. Anadolu'da gelişmiş tarikatlar var, çeşit çeşittirler, ama kökü Anadolu'da olan tarikat yok denecek kadar azdır; nazariyeye merakımız çok az ve fikri titizliğimizi ise yok saymak hakkaniyete uygundur. Tarikatları da birbirine karıştırıyoruz; binaenaleyh, tarikatlar arasında hiçbir tartışma ve kavganın olmadığı bir ülkedeyiz.

Tarikatlar, islam dinini ikame ettiler.

Tarikatlara, kaim-i islam, demek durumundayız.

Başlarda Hıristiyan kanallar daha baskındı ve zamanla judaizm ön plana çıktı ve tarikatlar, islam'ın judaizasyon kanalı oldular. Medina döneminden eksik kalanı tamamlıyorlar.

Thierry Zarcone

BEKTAŞİ SIZMALARI & ÇİFTE TEKKE

Il est intéressant de s'interroger sur l'histoire des doubles afffiliations Bektachisme/ autres confréries, étant donné qu'on pourrait ainsi mieux comprendre comment, et ou, les Bektachis pourchassés ont pu se réfugier aprés l'abolution de leur ordre. Cela pourrait nous éclairer aussi sur la nature des relations que les différentes confréries ont pu tisser entre elles, relations qui ne se sont manifestées en plein jour que le deuxieme régime constitutionel. On se que ce ne sont pas les seuls Nakşibendi qui ont été infiltrés par les Bektachis; des couvents rufa'i et celveti, ainsi qu'une branche de la Halvetiyye, sont apprus, a İstanbul, comme véritables refuges bektachis.

Une vieille tradition cripto-bektachie marquait déja la branche haşimiye de l'ordre celveti, dont le fondateur était Bandırmalızade Mustafa Haşim Baba, mort en 1782-83, chef du tekke celveti de Bandırmalı, a Üsküdar. Ce dernier avait été initié a la Melamiye, puis au Bectachisme, en 1756, par le Şeyh Hasan baba du couvent bektachi de Kasr ül-Ayni, au Caire. Outre sa fonction de şeyh de tekke celveti, Mustafa Haşim Baba aurait été également représentant, halife, a İstanbul, du supérieur du couvent de Haci Bektaş. Nous ne savons hélas que fort peu de choses sur ce personnogae qui l'ateur d'un Divan tres connu chez les Bektachis.

Thierry Zarcone, Mystiques, Philosophes et Franc-Maçons en Islam, Paris, 1993. pp. 99-100

Manevi Cihazlanma Cemiyeti

ÖMER Fevzi Mardin, bahriye teğmenliği sırasında İttihatçılara katıldı.

Trablusgarp Savaşı'nda gönüllü olarak yer aldı.

Harbiye Mektebi'nde öğretmenlik yaparken komutanı Rauf Orbay'ın aracılığıyla Nakşibendi şeyhi (Üzeyir Garih'in mezarını ziyaret ettiği) Küçük Hüseyin Efendi ile tanıştı.

Ve ondan icazet alıp askerliği bıraktı, "halifesi" oldu.

Zamanla kendi dergâhını kurdu. "Şeyh" oldu.

1942'de "İlahiyat Kültür Derneği"ni kurdu. Amacı "dinlerarası diyalog" idi.

Şeyh Ömer Fevzi Mardin'e dinlerarası diyalog konusunda en büyük desteği Rahip Dr. Frank Buchman verdi.

Rahip Buchman ABD'de 1929 yılında "Manevi Cihazlanma Cemiyeti"ni kurmuştu.

Şeyh Ömer Fevzi Mardin ile Rahip Buchman'ı yan yana getiren, bir gazeteciydi: Ahmet Emin Yalman!

Detaya girmeyelim...

Şeyh Ömer Fevzi Mardin 1949 yılında Rahip Buchman'ın davetiyle İsviçre'ye gitti. Bir şatoda dünyanın çeşitli yerlerinden gelen din adamlarıyla bir hafta süren toplantılar yaptı. Yaptığı konuşmayı "İslamiyet ve Ehl-i Kitap Ailesi" kitabına aldı: "Müslümanlık devrinin bugün faal görevlerini bu varlıklı, imkânlı millet olan Amerikalılar üzerine almış bulunuyor. Çünkü Allah onları bu işe seçmiş, hazırlamış ve harekete geçirmiştir."

İsviçre'deki toplantının nedeni "diyalog" idi ama sonuç farklı çıktı:

Solculara karşı yılmaz bir mücadele verilmelidir!

Şeyh Ömer Fevzi Mardin, İsviçre'den döner dönmez ne yaptı dersiniz; Mehmetçiğin Kore'ye gönderilmesini savunan kitap yazdı. "Kore Savaşı'na Katılmamızda Dini ve Siyasi Zaruret."

Başta müritleri olmak üzere herkese ve basına, ABD Başkanı Franklin Roosevelt'in Şeyh Küçük Hüseyin Efendi dervişanından Münir Ertegün vasıtasıyla gizlice Müslüman olduğunu söyledi!

Uzatmayayım...

Görüldüğü gibi "cemaatlerin" dış bağlantıları olabiliyor ve bunlar etkisiyle ülkenin siyasetini belirlemede hayli aktif görevler üstleniyor, "soğuk savaşın piyonu" haline geliveriyorlardı.

Demem o ki:

Dünyadaki siyasal gelişmeleri analiz etmeden "cemaat" olgusunu tek mistik boyutuyla kavrayamayız.

Hürriyet Gazetesi: 26 Nisan 2009

Bunlar, benim diğer çalışmalarımda da tekrarladığım görüşlerdir, Doktor Zarcone, zaman zaman, mükemmel özetler veriyor ve bu özetleri aktarmayı yararlı buluyorum, kutuda bunlar arasından bir tanedir. Hulasaten, bir, burada ortaya çıkan "Bektaşi Modeli", tüm tarikatlar için, şu veya bu ölçüde, ama mutlaka, geçerlidir ve tarikatlar, bizde, syncrétique'dirler. İki, Bektaşizm, başka tarikatlara sızıyorlar, Doktor Zarcone, "infiltré" ediyorlar, demektedir ve sızdıkları tarikatlar ise çok çeşitlidirler. Bunlar arasında, Nakşibendî, Halvetiye, Celvetiye ve uzakta Melamiye var. Üç, girdikleri tekkelerde ayin yapıyorlar ve bu özet, Tacettin Dergâhı'na gelenleri ve İstiklal Marşı'nı telif edenleri teşhis ve anlamak için çok yüksek değerdedir.

Bunlardan birisi Münir idi, şimdi "Münir Ertegün" olarak biliyoruz. a-Washington sefiri olarak ölmüştü, zaman geçmişti, Amerika, Türkiye'ye giriş yaparken Moussuri Harp Filosu ile gelmişti, karşılanması Tezler'de yazılıdır, İstanbul, sömürgecilerini şenliklerle ve bir bayram havasında denize açılarak kabul etmişti, fakat Moussuri eli boş gelmek istemedi ve mezarını açtılar, Münir'in cenazesini alıp geldiler ve şimdi, İstanbul'da Özbekler Tekkesi'nde gömülüdür. Aile mezarlığı diyebiliriz, Tekke'nin, düzenlendikten sonra, açılışını Yahudi kökenli Amerikalı ve siyonist H. Kissinger yapmıştı, oğlu Ahmet Ertegün'dür, Yahudi asıllı ve İsrael yanlısı bilinmektedir. Münir'i marşı telif edenler arasında teşhis edebiliyorum, Tacettin Dergâhı'nın, ol zamanda, müdavimleri arasında idi. Demek burada bir mesele yok; "al tekke-ver tekke" halleri var. Sadece Özbeklerden Tacettin'e bir yol uzanıyor.

Devam etmek için şunu söyleyebilirim, buraya kadar olanı, "tarikat" meselesinde komprime bir "teori" olarak düşünebiliriz, çok özet bir teorik çerçeve'dir. Öyleyse bir "pratik" takrir, bunu izlemek zorundadır ve pratik sınamanın, "Tacettin" ve "Celvetiye" üzerinde olması doğaldır. Şimdi buradayız.

Ankara'ya ait açıklamalarda, bir zamanlar Tacettin Külliyesi ile Hacı Bayram Veli Cami'inin, Ankara'nın en çok ziyaret edilen iki yeri olduğunu buluyoruz. Mekân olarak birbirine yakınlar, Tacettin, bugünkü Hacettepe'de ve Bayramiye Dergâhı da, yine bugünkü Ulus'tadır ve arada bir Anafartalar Caddesi var, ikisi arasında uzanıyor. Mekân itibariyle, yürüyüş mesafesindedirler.

O kadar mı, yakınlık sadece mekânda mı; bir Hüdayi partizanı olduğu izlenimini edindiğimiz Ziver Tezeren, "Hüdayi'ye izafe edilen Celvetilik, Bayramiye'den bir şubedir" buyuruyor ve "tamamiyle Sunni bir tarikattır" deyu, hükmünü tamamlıyor;* bu işarete güvenecek olursak, Bayram Veli, Hüdayi'ye kadar çıkmakta ve Hüdayi, Bayramiye'ye inmektedir. Fuat Bayramoğlu da, "gönlünü arıtmak isteyen salik, Halvetilik'le Nakşibendîliği bir araya getiren Bayramilik tarikatından olursa gönül arıtmanın yöntemi budur" diyecek misli cüretkâr görünüyor;** müthiş, bir, kalbi temiz tutmanın yolu tarikatçılıktan geçiyor, demektedir, biçimsel Kemalist ahlak ayaklar altındadır ve iki, Hüdayi'nin has tarikatı olan Halvetilik ile Nakşibendîlik Tarikatı'nı birleştiren Bayramilik Tarikatı'na

* Z. Tezeren, Aziz Mahmud Hüdayi, İstanbul, 1984. s.48.

** Fuat Bayramoğlu, Hacı Bayram-ı Veli, Yaşamı-Soyu-Vakfı, TTK, Ankara, 1983. s.67

bağlanmak ise en kestirme ve en yüksek tarik'tir, ders veriyor.* Demek ki, tarikatlar birbiriyle evleniyorlar ve hiç boşanmıyorlar; üç, bir adı da "Tayyip" olan Fuat, iki isimli olduğunu anlıyoruz, Bayram Veli ahfadındadır, büyükelçi olmuştu ve Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün genel sekreterliğini yaptı ve cumhurbaşkanlığı genel sekreterliği ile devlet memurluğunu sona erdirdi. Bayrami Tarikatı ile övündüğünü çıkarabiliyoruz, emekli oramiral Korutürk ise, sabetayizmin Karakaşi kolundan Emel Cimcoz ile evlenmişti,** sabetayist olduğunu düşünmemiz için pek çok nedene sahibiz. Demek, Çankaya, çoktan, tarikatçılar yuvası olmuştu ve bunu, büyük ifşaat saymak durumundayım.

Çöküş, baştadır.

Tarikat'ın yükselmeyeceği ve sabetayizmin gelmeyeceği yer yoktur. Buradayız.

Devam ediyoruz, Ankara'da mezarlıklar çok yer değiştirdi, şimdiki Radyo Evi'nin yeri, Yahudi Mezarlığı idi, Ankara başkent yapılırken bu tür düzenlemeler kaçınılmaz oluyordu ve Fuat Bayramoğlu'ndan aile büyüklerinden bazılarının da mezarlarının kaybolmasından yakınıyordu. Amma bir yerde sevinçli haberi buluyoruz, Bayramoğlu'nun bu "büyük boy" iki ciltlik son derece yararlı çalışmasında , "Tacettin Camiine kaldırılan bir mezar" taşının, Bayram Veli ahfadına ait olduğu işaretini görüyoruz. Nakil, Cumhuriyet Dönemi'ndedir ve buradan Bayramiye Tarikatı mensuplarının Tacettin Dergâhı hazeresini kendilerinden saydıklarını istidlal ediyoruz ki mühimdir. Tacettin Dergâhı ile Hacı Bayram Dergâhı arasında yalnızca nazariyede değil bir de pratikte ortaklık olduğunu ispat etmiş oluyoruz.

Ambasadör Bayramoğlu'nun bu büyük boy eserinin ikinci cildinde belgeler ve belgelerde de Bayramiye Tarikatı'nın şeyh silsilesini okuyoruz, Bayram Veli'den sonra Akşemseddin geliyor, ama diğer ileri gelenlerle kavga ederek "Bayramiye-Melamiye" kolunu kuruyor ve sonra Ömer Sıkkini çıkıyor, Ömer Sıkkini, "Bıçakçı" Ömer'dir. Burada, silsilede, beşinci sırada Yazıcıoğlu Mehmed ve altıncıda Yazıcıoğlu Ahmet Bican

---

* Doktor Aşkar da bunu teyid ediyor ve şunları yazıyor:

"Celvetiye Tarikatı aslen Hacı Bayram Veli'nin kurduğu Bayramilik'in bir koludur."

"... Halvetiye ile Bayramiye'nin birleşmesinden meydana gelmiş olup, Nakşibendiye'den de izler taşımaktadır."

Doç.Dr. Mustafa Aşkar, İstiklal Marşının Yazıldığı Mekan olarak Ankara'da bir Celveti Dergahı ve Tacettin Sultan,

Prof. Dr. H.Kamil Yılmaz, ed., Aziz Mahmud Hüdayi Uluslararası Sempozyumu Bildirileri, Cilt II, İstanbul, 2005. s.197

** Bayramoğlu, hayatını anlatırken, "bir ara beni Selim Bey istedi" diyor, Selim Sarper'in yanında basın-yayın da çalışıyor, Dış İşleri Bakanlığı da yapmış olan Selim Sarper bir siyonist idi, Amerikan gizli belgelerinde ise, bakanlar kurulu görüşmelerini, Washington'a bildiren iki kişiden birisi olarak çıkıyor. Bayramoğlu, ayrıca, Kudüs'te ilk konsoloslarımızdandır, bunlar ve diğerleri hayat hikayesinde var.

Prof. Dr. İsmail Parlatır, Fuat Bayramoğlu ile Anılar-Gönülden Gönüle, İstanbul, 1994. s.66

Siyonist Selim Sarper, Tayyip Fuat'ı yanına istiyor ve bakan olunca yerini Zeki Kuneralp'a bırakıyor; birbirine bağlıdırlar.

Haberci'de "Zeki Kuneralp" var.

geliyorlar;* Yazıcıoğlu Mehmet şairdir; /Cihanın kutbu mahı Hacı Bayram/ Cihanın şeyhi şahı Hacı Bayram/ dizeleri Yazıcıoğlu'na aittir, bayramiler pek seviyorlar ve pek seviniyorlar.

Bir kez daha tespit edebiliyoruz, Celvetiye, Bayramiye'nin kollarından birisidir; Silsilename-i Celvetiye'de, Bursalı İsmail Hakkı, "meslek-i hakikatin rehrevi Hazreti El Hac Bayram el-Ankaravi" buyurmuştu; ancak ayrılırken diğer tarikatlarla birleşiyorlar ve tarikatlarda ayrılmanın birleşmek olduğunu bir kez daha mütalaa edebiliyoruz. Burada bir sorunumuz yok; bir sorun, kurucusundadır. Gülşen, "Şeyh Mehmed Muhiddin adını taşıyan Üftade, ünlü Celvetiye şeyhlerinden olup Hacı Bayram Veli'nin mürididir" diyor; daha önce Halveti olan Hüdayi'yi, Celvetiye'ye kazandıran işte bu Üftade'dir. Bu ad, "Üftade", Farisi olup, "Oftadan" fiilinden geliyor, "past participle" diyoruz, "düşük" veya "düşmüş" anlamındadır, "Oftade" veya "Uftade" demek daha doğrudur; amma biz noktalamayı ve ü'leştirmeyi seviyoruz. "Gul" olana da "Gül" dememiz, ü'leştirme temeyülümüzden neşet etmektedir.

Taceddin'e gelince hakkında bilgi çok azdır; Üftade'den ders aldığı rivayeti varsa da teyid edilmesi zor görünüyor. Hüdayi ile aynı zamanda Üftade'den yol öğrendiği iddiası ise tümüyle uydurmadır, kuruluş tarihlerinde ve tarikatlarda ilahiyat yüklemek üzere uydurma bir yoldur. Tacettin Dergâhı'nın inşa edilmesi, Kanuni Süleyman zamanındayken, Hüdayi 1543–1628 tarihlerinde yaşamıştı. Öte yandan, bütün rivayetler, Tacettin Külliyesi'nin Celvetiye Tarikatı için ve Birinci Süleyman döneminde yapıldığında birleşiyorlar; yalnız, Süleyman, Gülşeniye ve yerine geçen oğlu İkinci Selim ise Halvetiye tarikatına mensuptular. Celvetiye ise, Üçüncü Mehmed'ten sonra ve Birinci Ahmet ile birlikte bir Saray Tarikatı olmuştu. Burada küçük bir tenakuz var.

Hüdayi'ye gelince, judaik araştırmalarda kullanılan "court jew" deyişini geliştirecek olursam, Hüdayi, bir saray şeyhi'dir. Hüdayi, Birinci Ahmet zamanında, biraz Rasputin'i, biraz Saray Yahudisini ve en yakışanıyla, Saray Şeyhi'ni andırmaktadır.

Doçent Aşkar, asıl adının Tacettin İbrahim olduğuna işaret ediyor, hakkındaki bilgilerin yok denecek kadar az olduğunu tekrarlıyor, üstelik tarikatlar tarihinde, Tacettin İbrahim de birden fazla görünüyor. Yalnız bilgi azlığını iradi sayabiliriz; şimdiye kadar akifolojide burasının bir tarikat evi olduğu dahi saklanmıştı. Akif'in kendisi hakkında da çoğu gerçek dışı bazı malumatın tekrarından başka bir bilgiye sahip değiliz; buradaki, doğru'ya doğru ilk adımdır.

Mehmet Akif'in, alias Ragif, gizli tarihi buradadır.

---

* Bir helikopter kazasında hayatını kaybeden Büyük Birlik Partisi Genel Başkanı Muhsin Yazıcıoğlu'nun, Tacettin Dergahı'na gömülmesini buna bağlamak durumundayız. Kendisini, Celvetiye ve Hüdayi'ye bağladığını anlıyoruz. Tarikat'ın yakın zamanlarda pirlerinden M. Gülşen, bir de "Gülşeni" Tarikatı var, Bayram Veli'nin halifelerini şöyle sıralıyor:

1-Göynüklü Selahaddin Tavil, 2) İnce Bedreddin, 3) Kızılca Bedreddin, 4) Akbıyık Abdullah, 5)Hızıre dede, 6) Üftade, 7) Aziz Mahmud Hüdayi ve ilahare...

K.F.B ve Mehmet Gülşen, Hazreti Üftade Aziz Mahmut Hudayi, İstanbul, 1953. s.3

Bir soru da şu olabilir; Süleyman, Gülşeniye ve oğlu Selim, Halvetiye ise, Celvetiye Tarikatı için bir küllüye yapmak çelişki değil mi, küçük tenakuz buradadır. Peki, buradan çıkış mı, tarikatlar arasında önemli farklar olmadığı ve Sultan'ın sevgili kızlarından birisinin gönlünü Celvetiye'ye kaptırdığını kabul ederek, bu çelişkiden, kurtulabiliriz. Bunlar önemli olmayabilir; önemli soru, Hüdayi'nin kimliği üzerinedir.

Soner Yalçın, değerli çalışmasında, Hüdayi'nin sabetayist olup olmadığı sorusunu formüle etmekle birlikte, tabiatiyle olmadığı, cevabını veriyor; Hüdayi, sabetayizmin çıkışından önce yaşamıştı. Ancak bu cevap, bir "kripto" olup olmadığı sorusunu sormamıza engel olmamalıdır; bizde vardılar ve varlar.

Halide Edib'in babasının Yahudi olduğu konusunda bir kuşku yok, ihtida ettiği söyleniyor ve bu, hiçbir zaman sabetayist olduğu anlamına gelmemektedir. Nev-müslim ya da "cedid el-islam" ile sabetayizm arasında birebir bir ilişki kuramayız; her sabetayist bir nev-müslim'dir, ancak, her nev-müslim'in sabetayist olduğunu söyleyemeyiz. Bu yöntemsel düzlemde önemli bir noktadır; her imkânda tekrarlamak gereğini duyuyorum.

Aynı şekilde, Tacettin Dergâhı'nın müdavimlerinden Yusuf Hikmet Bayur'un, "Marş" yazılırken Mehmet Ragif ile tartıştıklarını biliyoruz, dedesi Sadrazam "İngiliz" Kamil Paşa idi ve şimdi ben, Kamil Paşa'nın, "Yehud" olduğunu gösterirsem, Bayur'un Yahudi asıllı olduğunu kanaat getirebiliriz, ama sabetayist olduğunu söyleyemeyiz. Bunun, verimli bir açıklık olduğunu, düşünüyorum.

Yahudilik mi, hep iktidar peşindedir; kendi usulleriyle iktidara sızmak ve ortak olmak esastır. Çok başarılı olduğu zamanlar var; Birinci Süleyman ve İkinci Selim Dönemi'ni, Yahudiler için bir tür "Rezerv Devlet" ve Türkler açısından da, bir tür "Hazar Devleti" sayabiliriz. En azından "Hazar Devleti" eğilimi diyebiliriz.

Böyle bir analiz, daha çok "İsrael Devleti" öncesinde geçerlidir ve iktidar peşinde olmak hep sızdıkları iktidarı savunmak anlamındadır; İskenderiye'de de, Birinci Yüzyıl'da, isyan eden Elen halka karşı hep Roma'yı, iktidarı desteklediklerini biliyoruz. Aynı şekilde, İkinci Viyana kuşatmasında, Osmanlı hezimetinde, Saray Yahudilerinin rolünü görmezlikten gelemeyiz. Yahudiler, hep güçlü iktidarları desteklediler, sızdılar ve ortak oldular. Hannah Arendt'e göre emperyalist aşamada bu değişmeye uğradı ve ben de, İsrael Devleti'nin kurulmasıyla bu modelin pek değiştiğini düşünüyorum.

Devam etmeden önce bir özet verebilir miyim ve Şebeke'den alıyorum: "Süleyman'ın, Selim'in, Murat'ın zamanlarından önemli figürlerden birinin de Ester olduğunu görmüştük; saray ile elçilikler arasında mekik dokuyor, kraliçelerle mektuplaşıyor ve çok büyük atamaları realize ediyordu. Avram Galante, Ester'i, zamanın en büyük Yahudilerinden biri saymaktadır, haklıdır, çünkü Ester sürekli zenginleşirken eline geçirdiği siyasal güç ile tüm Yahudileri kolluyor ve koruyordu. Yine Galante, bir çalışmasında, parçalanarak öldürülmesi tarihi olarak 1592 yılını gösteriyor ki Murat Dönemi'ne girmektedir ve yanlış olması ihtimali çok yüksektir. Encyclopedia Judaica ise 1600 yılına işaret ediyor ki,

Üçüncü Mehmet dönemine denk düşüyordu."* Ester Kira'dan söz ediyoruz, bu tarihte, İstanbul'da nerede ise hükümetin ortağı olan Yahudilere karşı bir kıyam düzenlenmişti, parçalandılar ve evleri talan edildi. O.Pamuk, "Benim Adım Kırmızı" kitabında bunlara ağıt ve methiye düzüyordu; çok düzeysizdir, ama dünya Yahudiliği tarafından Nobel ödülüne layık görülmesi için gerekliydi. Türkiye'de yok oldu ve dışarıda madalya aldı,** burada bizi ilgilendirmiyor.

Burada bizi ilgilendiren, bu kıyam üzerine, İstanbul Yahudilerinin, sol terminoloji ile "illegal'e çekilmiş" olmasıdır, tabii bundan sadece bir ihtimal olarak söz edebiliyoruz. İberik Yarım Adası'ndan katliamlar sonucu gelen Yahudiler, aynı zamanda "converso" ya da "kripto" yaşam alışkanlığını beraberlerinde taşıdılar. Nev-Müslim ya da Cedid-el İslam yaşamı seçmeleri muhtemeldir. İslam ve tarikatları, bir Yahudi için, converso yaşama, Hristiyanlık'tan çok daha elverişli görünüyor; müslümanlığa, Yahudilik ile relasyonu açısından, bir türev gözüyle bakmak ise çok kolaydır ve öyle bakanların az olmadığını biliyoruz.

Hüdayi, tipik bir saray Yahudisi olarak davrandı; Kadızadeler isyanında, otoritenin ve tarikatların yanında oldu ve Kadızadeler'e karşı savaştı. Aynı şekilde Celali İsyanları'na da cephe aldı ve zaman zaman Bedreddiniler arasında yaşadığını iddia etmesine karşın, Şeyh Bedreddin'i hep kötüledi. Demek, "kripto" olabilir.

Bir nokta var, bu kıyam'a, Bedreddini denmesi ne kadar doğrudur; harekette ve kıyamda Börklüce Mustafa ve Çaylak Kemal ön plandadır. "Çaylak" adı, çok zaman yeni müslüman olanlar için de kullanılıyordu; Yahudilikten gelme olan Kemal'in asıl adının Samuel olduğunu Galante'den öğreniyoruz. Öte yandan eski kaynaklarda "Hu" Kemal ve daha eskilerinde "Hud" ya da "Hude" Kemal olarak okuyoruz. Hüdayi'ye çok yaklaşıyoruz.

Çok ilginç değil mi, Kürt Yahudileri ile ilgili muhtasar bir sözlük, "Hudai" ki "Hüdayi" şeklinde de okuyabiliriz, "Hude", Hula'i, "Huza'e" sözcüklerini girdikten sonra karşılığında "Jews" yazıyor; buradan da "Hüdayi" ve "Hude" sözcüklerinin "Yahudi" karşılığında kullanıldığını öğreniyoruz.*** "Yehuda" kökünden "hudi" ile "hudayi" aynı sözcüklerdir ve "ye-" yutulmaktadır; halk, dilde, en tutumlu olandır ve dil ise, enindesonunda, ekonomidir.

İki noktayı daha ekleyebilirim, birisi, Soner Yalçın'ın çalışmasından ve şunu aktarabiliyorum: "Aziz Mahmut Hüdayi Dergâhı'nın son postnişini Mustafa Esat Düzgünman'dı; 1953 ten 1979 a kadar dergâhın türbedarlığını yaptı."**** Burada "Esat", Türkçe "Aslan" ve İbrani "Lev" karşılığı olup, İbrani asıllılar tarafından sıklıkla taşınıyor. Soyadı, "Düzgünman", ise çok uzak düşmüyor; buradayız.

---

* Yalçın Küçük, Şebeke-Network, beşinci basım,İstanbul,2005. s.142

** Şebeke'de analizi var. "Şebeke" adını, muhtemel sonuçları görerek de koymuştum.

*** Eric Brauer, ed. By R. Patai, The Jews of Kurdistan, Wayne State University Press, 1993, p.414

**** Soner Yalçın, Beyaz Müslümanların Büyük Sırrı Efendi-2, İstanbul, 2006. s.374

İkinci nokta birincisi kadar yakın değil, İstiklal Marşı'nın görüşülüp kabul edildiği celsede Millet Meclisi oturumunu Abdulhak Adnan Adıvar yönetiyordu ve daha doğrusu, yönetmekten çok işler yapıyordu. hiçbir tartışma ve öneriye imkân vermedi ve çok acele ediyordu. Ankara'ya, Özbekler Tekkesi üzerinden geçmişti, bakan oldu, İkinci Reis yapıldı ve sonra bir garip muhalif oldu, uzun yıllar İngiltere ve Fransa'da yaşadı, 1946 seçimlerinde Demokrat Parti listesinden milletvekili adayı olmuştu, bu açıdan, Yusuf Hikmet Bayur'a benzemektedir. Ölümü üzerine eşi Halide Edip Adıvar, Adnan'ın, Hüdayi'nin soyundan geldiğini açıklamıştı; Fevziye Tansel de bu görüştedir.* Çok şaşırtıcıdır ve aslında hiç şaşırtmamaktadır. Ekleyebiliyorum, "Adıvar" da çeviri bir isim izlenimi veriyor; "şemtov", veya "adıgüzel", ünlü, "sanlı", ya da iyinam, "şemi" ve "namal" kategorisindedir. Sadece not ediyorum.

* F.A.Tansel, Hüdayi, Türk Ansiklopedisi Cilt 19, s.402

üçüncü bölüm için
birinci ek

KARAY YAHUDİLERİ ÜZERİNE KISA NOT

Türkçe konuşuyorlar, ama Türkçe yazmıyorlar, yazı-dilleri Rusçadır.

Musevi dinindendirler, ama İsa ve Muhammet'i de, Musa ile aynı yükseklikte peygamber kabul ediyorlar.

Hazarya halklarındandırlar, ama Hazar Yahudilerinden ayırmak çok ince ve çetrefil tartışmaları gerektiriyor; tarihleri Hazar Devleti ile ortaktır. Şimdi Kırım'da, Saraybahçe yakınında, eski adı Kırk-Er* olan, Çıfıt Kale'de, yaşıyorlar; "Çıfıt Kayası" da diyoruz, İbrani aslı, "Sıla-ı Çıfıt" şeklindedir.** Rastlantı sayamayız, son zamanlar gittikçe artan "kaya", sıla ve hatta "aslı" isimleri bizi, karaism'e götürüyor. Karayları da, bize, getiriyorlar ve içimizde duyuyoruz.

Hepsi, gösterilmek istenenlerden çokturlar.

Bugün çoğalmaları, Kemalist cumhuriyet'in "nation building" projesinin iflasını haber veriyor. "Sıla", düşmektedir.

Üzerimize yağıyorlar.

İbraniler, "karaim", biz, Ruslar ve Çıfıt Kale'liler, "karay" ve Avrupalılar, daha doğrusu, Latin kökenli dili konuşanlar, "karaid" diyorlar. Karaylar, kendi dillerinde kendilerine "karay" derken, dinsel olduklarında İbrani'ye geçiyorlar ve "beni Mikra" tabir ediyorlar; "Sons of Holy Scripture" ya da "Ehli Kitap" anlamındadır.*** Sayıları az,

---

* Kırk-yeri, Kırk-Or ve buradan da "Kırk-Kale" değerlendirmelerini de biliyoruz. "Kırk", bölgede, "Yahudi" anlamına da kullanılabiliyor.

**Karaim Jewish community lived in different circumstances from other non-Muslims. Concentrated in one town, Çufut Kale, near Bahçesaray.."

Alan W. Fisher, The Crimean Tatars, Stanford U.P., 1978. p.34

*** A. Zajaczlowski, bir karay milliyetçisi sayılabilir, bir "Karay Tarih Tezi" var. Karaism'in çeşitlemesi üzerine biraz farklı yazıyor ve aktarıyorum.

"This name, in Karaim language, Karay, plural Karaylar, in Arabic Kara'in, in European languages Karaim (Russian and Polish) Caraim etc, is derived, as i ar present agreed by almost all the investigators, from the Hebrew stem kara, 'to read' "

Ananiasz Zajaczkowski, Karaims: Origins and History, M.Tütüncü, Turkish-Jewish Encounter, Haarlem, 2002. p.53.

Zajaczkowski, Karayları, Hazarya'nın çağdaş temsilcileri olarak sunduğunu biliyoruz, ancak Hazar Yahudileri tarihçisi, Dunlop, "Zajaczkowski's viewthat Karaites are modern representatives of the Khazars", buna, karılmıyor.

D.M.Dunlop, The History of the Jewsih Khazars, Ny, 1954-1967. p.222

ama her yerde varlar. Neredeler ve ne kadarlar, Batı dillerinde bu konuda bir bilgi bulmak zor görünüyor; sadece Kırım Tatarları veya Hazarya üzerine monograflarda çok kısa bilgiler bulabiliyoruz. Brook, çok kısaca, "karaism was founded by Anan ben David, a member of the exilarch family, around 760 or 761 and gained adherents in Egypt, Palestine, Mesopotamia and Asia Minor" demektedir.* Brook'un bu işareti standarttır, Anan ben David tarafından kurulduğunu öğreniyoruz, doğru ve ilaveten, Mısır, Filistin, Mezopotamya ve Küçük Asya'da taraftarlar kazanmış olduğunu okuyoruz. Bir "mezhep" deseler de, dil ile lehçeyi, din ile mezhebi birbirinden ayırmak öyle söylendikleri kadar kolay olmuyorlar, her halde dine yakındır, Encyclopedia Judaica'da "schism" tabir ediliyor ki din olma yolunda şeklinde anlayabiliriz ve burada, Kürtlerin, genetik olarak İbrani olduğunu ispatlamaya yönelik makalelerinden bildiğimiz Brook'un karaim'leri minimize etmeye çalıştığını düşünebiliriz** Öte yandan, Karaylar, neredeyse bir karaim diasporasından söz etmektedirler. İstanbul için ise bir "karay cemaati" tabiri var.

Bolşaya Sovyetskaya Ansiklopedisi'nin, edisyonları birbirinden ayrılıyorlar ve benim kütüphanemdeki 1973 edisyonunda, bu konuda iki küçük giriş okuyoruz, nemnogoçislennıy naradnost jivujaya v gorodah Krımskoy, deniyor; küçük bir halk topluluğu, demektedir. Diğerinde, yazık karaimov'tan, karaim dili, söz ediliyor ki burada da, Türk dilinin Kıpçak grubuna dâhil olduğu ifadesine yer verilmiş; güzel ve her iki giriş de son derece kısadırlar.*** Ancak bu kadar kısa iki girişten hemen sonra, turyetskiy pisatel' i jurnalist, "Karay, Refik Halit" ile karşılaşıyoruz. Bunu, Ansiklopedi'nin, Karayların yaygın olduklarının ve Türkiye'de de yaşadıklarının bir işareti olarak yayınladığını düşünmemiz yerindedir.

Türkiye'de daha önemli ve daha çok Karay Yahudisi mevcutlar ve tabii bunlar "karay" türünden çok açık işaretlere sahip değiller.

Karay Yahudileri Türkiye'de, eski zamanlarda da, çoktular, o kadar öyle ki, daha çok Galata Köprüsü'nün Pera tarafında yaşıyorlardı, burada yoğun olarak yaşadıkları için "Karaköy" adının verildiği hep ileri sürülüyor, Perşembe Pazarı ile yan yanadır. İzleyebildiğim kaynaklar, Yeni Camiin inşaatı sırasında ve uzun sürdüğü bahane edilerek buradan Hasköy tarafına nakledildiklerini belirtiyor; demek eskiden, köprünün iki yakasında da Yahudiler yaşıyordu ve Balat ile Hasköy'e nakledildiler.

Adı, kuruluşundan çıkıyor, "kara", İbrani "okumak" anlamındadır, Arabî "kura" ile özdeş sayabiliriz, "Kuran" da buradan geliyordu, biz "kıraat" diyorduk, eskiden kahvehane yoktu "kıraathane" vardı, okumak içindi. Anan ben David, karaylar, "davidof" veya

* Kevin Alan Brook, The Jews of Khazaria, N.Y., 2002. p.296.

**Tesnıe kontakt podderjivalis' s konstantinopol'skoy obşinoy karaimov, , İerusalimom, Kairom, karaimami, projivayuşimi i Pol'şe, Litve, Galitsii.

E.İ. Lebedeva, Oçerki po İstorii Krımskih Karaimov-Tyurkov, Simferopol', 2000. str. 7

*** Bolşaya Sovskaya Ensiklopediya, T. 11, str.379

bizim türümüzden "Davutoğlu"* çağırıyorlar, sadece Kadim Kitab'a itibar edilmesini savunan bir yol açmıştı, peygamberliği hiç düşünmedi, ama yine de bir tür peygamber oldu, bu nedenle Karaylar, "davutoğlu" ve "anan" adını pek seviyorlar. Karay araştırmacılardan Zajaczkowski'nin ilk adı da Anan'dı ve artık biliyoruz;** İbrani "anan" adının Türkçe karşılığı "bulut", Türkiye Karayları, "bulut" ve türevlerine, "bulutoğlu", bulutgil, pek düşkünler. Bu soyadı ve isimleri, daha çok, Kırım'ın karşı sahillerinde, Karadeniz kıyılarında, görüyoruz.

Anan ben Davud, Rusça Anan Ganasi iz roda Davida, 751–840 yılları arasında, Bağdat'ta, yaşamıştı, müslümanlığın en yüksek olduğu ve İberik Yarım Adası'ndan İç Asya'ya kadar yayıldığı bir zamandı ve "tanınmış bir İbrani aileden" geliyordu. Savunduğu şudur; sadece ve sadece Tevrat'a bakınız ve okuyunuz, Talmud'a ve hahamlara hiç itibar etmeyiniz; söyledikleri, eski İbrani dilinde, "karaim" sözcüğü ile ifade edilmektedir. Talmud'u ve hahamları hedef saymıştı ve bir tür "selefi" ya da kadızadevi hareketi başlatmıştı, diyebiliriz; Halife Mansur'un zindana attığını biliyoruz.

Ne yazık, Karaylar hakkında bilimsel bilgileri, sadece Rusça dilinde buluyoruz. Bunlardan birinde, Anan öğretisinin zorunlu ve temel ilkesi olarak, vera v edinogo Boga i v to, şto Moisey, Yisus i Magomet bılı ravnoapostol'nımi prorokami ego, tek Tanrı'ya inanmak ve Musa, Yisus ve Muhammed'i eşit değerde peygamber kabul etmek gösteriliyor.*** İslam'a yakın ve bazı açılardan daha da ilerdedir.

Şunu söyleyebiliyorum, aynı tarihlerde, Davudof açılımını başlattığı zamanlarda, Bizans'ta "iconoclast" hareketi vardı, dinsel isyan, moda veya akım diyebiliriz, imajlar kırılıyordu; resmin ve heykelin günah sayıldığı yıllardı, "iç savaş" da diyebilirim, bunu, islamın yükselişi ve kazandığı prestije bağlıyabiliriz, etkisi vardır, demek istiyorum. Bu bağlama, sıklıkla yapılıyor, doğaldır, güçlü olan, etkiler, burada ben, sadece Bizans'ta put kırma salgını ile karaism'in islam'a yakınlaşması arasında bir paralellik öneriyorum; ama İslam'ın etkisini, v religioznoy praktike i vneşney atributike religioznoy jizni, başka noktalarda da buluyoruz. Hecomnenna bliznost' karaimizma i islama, karaim ile islam arasında yakınlık çok aşikârdır; tabii kıble diyemeyiz, Rusça "altar" " yazılı, "sunak", İslam'ın ilk zamanlarında olduğu gibi, Kudüs'ü göstermektedir ve sinagoga, Karaylar "kenas" diyorlar, ayakkabısız girilmektedir. Hahamlar, ruhani ve dünyevi işlerde tam yetkiyle hüküm verirler; demek ki bir karay, İstanbul veya Ankara'da, müslümanlar arasında, yabancılık duymamak durumunda ve bu hissi vermeme imkânındadır.

---

* Bu bölüme ayrı bir ekte A.Davudoğlu'nun karaim kökü olup olmadığını tartışmak durumundayız. Karaylar, "babacan" soyadını sıklıkla taşıyorlar; bu şekilde Yalçın Küçük'e ait, İbrani kökünden gelmeyenin dış işleri bakanı olamayacağı yollu teoremi bir kez daha test etmiş olacağız.

Tabii eski dış işleri bakanı A.Gül'ün Ermeni kökeni iddialarına gösterdiği tepki de hatırdadır. Benim yazmakta olduğum gizli tarih'e göre, Ermeni köken, ne kadar minimal olursa olsun, her türlü sorumluluk noktalarına bir barajdır. İbrani köken, ne kadar küçük olursa olsun, gerekli ve yeterlidir.

** BirleşmişMilletler genel sekreteri Kofi Anan, Yahudi değildi, ama, babası Yahudiler'in yanında çalışmıştı, bu soyadı almış olabilir; İbrani'de çok taşınmaktadır.

*** S.Ya. Kozlov & L.V. Çijova, ed., Tyurkskie Harodı Krıma –Karaimı-Krımskie Tatarı-Krımçaki, Moskva, 2003. str. 37

Devam etmeden önce yine bir paranteze ihtiyaç duyuyorum, analizi rafine hale getirebilmek için, Karaylar ile Kırım Tatarları'nın birbiriyle ilgisi olmadığını not etmek durumundayım. hiçbir kaynakta, Kırım Tatarları'nın İbraniyet ile bir bağı kurulmamaktadır; ama görüyoruz, Kırım Tatarları da isimlere düşkündürler, isimler, tabii geldikleri yeri haber veriyor, Musul'u alabiliriz, bir "erbil" soyadı kökün Erbil'de olduğu anlamındadır, "geray" veya "giray" adını ve bu arada şahin'i çok taşıyorlar. Yalnız, "şahin", judaizmde bu isimde "ulu" Yahudiler olduğu için çok taşınıyor; bu ayrıdır. Tek başına bir işaret değil, fakat "mehmet âli şahin" işarettir.

Buna mukabil, Kırımçak'lar ise İbrani'dirler; Rus kaynaklar, "krımçaki-nebol'şaya etniçeskaya gruppa tyurkskoy vetvi krımskogo naseleniya" dedikten sonra, Türk kolundan bir Kırım halkı, "etnolingvistiçeskoyya gruppa evreev", İbranilerden etno-lingistik bir grup, şeklinde eklemektedirler. Dolayısıyla ilke olarak Krımçaklar'ı, Kripto-Yahudi düşünmek isabetlidir.

Hazar Yahudilerine gelince, bu son derece karışık ve bilimsel açıdan büyüleyici konuya, burada girmek istemiyorum; şimdiye kadar referans verdiğim belli başlı İngilizce kaynaklara ilaveten, Gumilev ve Öğretmeni Artamonov'un eserleri asıl çalışmalar olarak masalarımızda olmalıdır.* Şimdi ele almıyorum, ilerde olabilir, gereklidir, Selçuk dinastisinin kurucusu Selçuk, Hazar Sarayı'nda komutandı, çocuklarının hepsine bir Türk bir de İbrani ad vermişti, Konya mimarisinde İbrani çizgiler hâkimdir, "Beyaz Kale", Rusça "Biyela Viyeja" bizde de ünlüdür, başkentlerini "Atıl" ya da "İtil", ki "İdil" ve hatta "Volga" bile yapıyoruz, bu kadar tarihimizdedir** ve bir de üstelik A.Koestler yeni bir "Türk Tarih Tezi" yazmıştı; bütün bunlar varken, bu kadar bilgisizlik onur kırmaktadır.

Onomastique çalışmalarım, beni, "Atıl" ya da "İdil" veya "Hazer" ve "Tarkan" adlarıyla Hazar Yahudileri arasında bağlantı kurmaya yönlendiriyor. Tabii "Çiçek" ad ve soyadı da var, İbraniyet'te her ikisi de olabiliyorlar, çok tahrik edicidir; Hazar Prensesi Çiçek, Roma Sarayı'na, Bizans'a, gelin gitti, sonra imparatoriçe oldu, Hazar Yahudileri, pek övünüyorlar, isim olarak taşıyorlar ve soyadı da yapıyorlar. Hazar Yahudilerinin erkekleri de "Çiçek" adlı veya soyadlı oluyorlar; ayrıca Hazar Yahudilerinin Kırım-yüzlerini taşıyorlar, görüyorum, yalnız analize eklemiyorum.

İran, bir yandan Sünni Araplar ve diğer yandan Hıristiyan Romalılar tarafından sıkıştırılıyordu, Şia oldular. Demek, asimile olmak istemediler ve dini, bir koruyucu olarak kullandılar. Hazar Türkleri, şii İran ve sünni Arap, ama her ikisi de "müslüman", tazyiki

* L. Gumiliev, Otkritie Hazarii, Moskva, 2001.

M.İ. Artamonov, İstoriya Hazar, Leningrad, 1962.

** Gorod İtil'bıl okrjen stenoy, i on sostoyal iz dvuh çastey, razdelennıh rekoy İtil' (olgoy).

Krımskie Karaimı : Prishojdenie-Etnokul'tura-İstoriya, Simferpol', 2005. str. 66

Bizim "İdil" ya da "İtil" dediğimize Rusyalılar "Volga" diyorlar. Voga, "Beyaz Kale" de denilen bu şehir ikiye bölüyordu.

altındaydı ve diğer tarafından Hıristiyan Roma bastırıyordu; İbrani oldular.* Asimile olmak istemediler. Akıllıdırlar.

Biz Batı Türkleri, asimilasyon düşkünüyüz. Düşkünlüğe sınır tanımıyoruz.

Yendikleri milleti taklit eden tek kavim, İstanbul'u alanlar ve biz olduk. Yenen güçlüdür ve biz yengide güçsüzlük bulduk.

İstanbul'u aldığımız andan itibaren, içimize hep aşağılık kompleksi çekiyoruz. Bir tür esrar'dır. Din yaptık.

Burada değinemiyorum, bu, Hazarya çalışmalarında, henüz çözülmemiş pek çok sorun olmasından ileri geliyor. İbrani idiler ve sonra Türkleştiler mi; yoksa Türkler mi din değiştirdiler; öyleyse nasıl, bunlar çözülmüş görünmüyor. Karaism, Hazar Yahudilerinden mi çıktı, tersi mi; Kara'ya, "dai" veya "dayyan" da deniyor ve bu nedenle Karay'ları, propagandist veya komentatör, saymak da mümkün, misyoner çalışmaları var. Hazarya'ya, karay misyonerleri gönderdiklerini ileri sürüyorlar;** bununla birlikte Dunlop türü Hazar üstadları ikisi arasında bağı reddetmektedir.

Karaylar da, Yahudi kökünden geldiklerini şiddetle reddediyorlar, bir kez Kırım'da serbestçe arazi alabildiklerini ileri sürüyorlar; evrey'lerin böyle bir hakkı yoktu ve Karaylar burada haklıdırlar. Arazi mülk edinebiliyorlarsa, Rusya'da Yahudi kökünden uzak görülüyorlardı; bu ciddi bir savdır. Ayrıca günlük yaşamda Türkçeye kıskançlıkla bağlıydılar ki pek önemlidir.

Pek önemli bir Karay da, Avraham Firkowicz olmalıdır, Polonya doğumlu bir karaid'tir, "Firkoviç" okuyabiliriz, karaimism üzerinde pek çok araştırması olan Shapira, Firkoviç için, "Türkik haklar arasında ilk Avrupa-tarzı milliyetçiliğin temellerini attı" diyor ki, en azından dil alanında kesinlikle doğrudur ve dil nasyonalizminin, her türlü milliyetçiliğin başı ve en önemli tabanı olduğunu kabul edersek genel olarak da isabetli saymak durumundayız.*** Firkoviç, Karayların Türkik bir halk olduklarını, "turkicness", en küçük bir geri adım atmadan ısrarla savundu. Bütün bunları ise, 1830 yıllarının hemen başında yapıyordu; Türkçe planında yaptıkları gerçekten şaşırtıcıdır. Hakkaniyet uğruna not ediyorum.

---

* V uslviyah vozrosşego mejdunaradnogo znaçenia vopros o ee gosudarsvennoe religii priobral v VIII v. Bol'şoyu politiçeskuyu ostratu.

**

Hazarıı, kak izvestno vıbrali tret'yu religiyu, kotoraya obespeçivalo im vhojdenie v krug srednevekovıe polojenie mejdu boryuşimıs' storonami, t.e. islamom i hristiantsvom a imenno iyudaizm.

M.İ. Artamov, İstoria Hazar, op.cit. str. 264

** Il nous semble que la conversion ne s'est pas produite d'un seul coup, mais par étapes. Dans la premiére periode les missionaires de mosaisme sont arrivés a travers le Khorezm, ou a son tour, le karaisme a pénetre d'Iran. Il ne faut pas perdre de vue que précisément dans ces territoires, le karaisme avait des racienes profondes.

S.Szyszman, Le Roi Bulan et le Probleme de la conversion des Khazars, Les Ephemerides Theologica Lovaniens, t. XXXIII, fasc. I, 1957. p.76

*** Dan Shapira, Avraham Firkowicz in Istanbul 1830-1832, Ankara, 2003. p.91

Dan Shapira'nın, "Firkoviç İstanbul'da" monografisi, başka açılardan da öğretici, Bizans'ın son zamanlarından İstanbul'un fethini izleyen ilk yüzyıllarda İstanbul'un, dünyada "en önemli karait merkezi" olduğunu öğreniyoruz, pek çok karay bilge İstanbul'da yaşamıştı. Daha sonra Karaylar, Kırım'a göç ettilerse de kalanlar, Mısır-İstanbul-Kırım Karay eksenini kurmaya yetiyorlardı. Doktor Shapira, bir başka çalışmasında, Karayların, Kırım'da Kırım Tatarları'ndan Türkçe öğrendiklerini yazıyor; Kırım Tatarları, Karaylardan başka diğer Türkik kökenli müslüman halklara ve Krımçak Yahudilere de Türkçe öğretmenleri oldular.* Böylece Karay dili, tatar ve Osmanlı Türkçeleri'nin karışımı şeklinde gelişti; tabii İbrani'den fazlasıyla etkilendiği kesindir. O halde, Karayca, senkretik bir dildir, diyebiliriz.

Firkoviç'in İstanbul yılları, çeşitli açıdan, İstanbul'u ve bu arada kendimizi öğrenmemizi de sağlıyor; o tarihlerde akçe'ye "levanim" deniyormuş ki, şaşırtıcı ölçüde yerindedir, çünkü "lvn", livni, "lavan" ya da "livane", İbrani bir sözcük olup "ak" anlamındadır ve "akçe" ile uyum halindedir. Yalnız, "levanim" kelimesini sadece Yahudiler tarafından kullanılıp kullanılmadığını bilemiyoruz, daha yaygın da olabilir. Araştırmak durumundayız.

Doktor Shapiro'nun Firkoviç monografisinde, On Dokuzuncu yüz yılın ikinci yarısında, İstanbul Yahudileri içinde, Karayların güçlü olduğunu düşündüren bilgiler de buluyoruz. Bu arada, Firkoviç'in arkadaşlarından Şemuel Kohen'in çocukları, bu ad "Kohen" Karaylarda çok yaygındır, ama daha çok, "Kagan" diyorlar, pek çok imza ile Haham-Başı'na bir protesto yazmışlar, nedeni, Şelomo Qimhi'nin, alias "Kamhi", Karaylara hakaret eden, daha doğrusu öldürülmelerini talep eden bir kitap yazmasıdır; Kamhi, Karayların Tevrat okumalarının yasaklanmasını istiyordu.** Böylece Kamhi'lerin o zamanda da ortodoks Yahudi olduklarını öğrenmiş oluyoruz.

Firkoviç, İstanbul'da olduğu sırada, dinsel kitaplar yayınlamıştı, bunlarda karaism'i açıklıyordu; dikkat çekicidir hem İbrani ve hem de Türkçe yazıyordu. /da ivri lisani ilen verildi Torası ol Tanğrinin da onun için burç dir öğrenme da okuma lisanın ol Toranın da manasın/ The Torah was given in the Hebrew Language, and for this reason it is religious obligation to study the language of the Torah and read it while understanding the meaning/*** Şimdi Torah'a, "toraman" soyadını kullanmayı sürdürsek de, "Tevrat" diyoruz ve "burç", obligation ya da borç'tur, İbrani için, "ebr" ya da "ever" karşılığı "ivri" dendiğini de görüyoruz, demek m "ivri" Türkçeleşmiş şeklidir.

Firkoviç için, herhalde inanmış ya da misyoner adam demek zorundayız, İstanbul'da bir okulu var, öğrencilerine ders hazırlıyor ve hepsinin günü gününe notunu tutuyor.

---

* Dan Shapira, A Karaim Poem in Crimean-tatar from Mangup : a Source for Jewish-Turkish History, M.Tütüncü, Turkish-Jewsih Encounters, op.cit. p.80

** Dan Shapiro, Avraham Firkowicz, op.cit. p.23

*** ibid., p. 46.

İngilizce çevirisi de Shapiro'nun ve "bana" sözcüğündeki "n", Türkmen dilimizde hâlâ "n" ile "ğ" arasında ve daha çok ikincisine yakındır. Çok yakın zamana kadar bizde nazal sesler vardı.

Öğrencilerinin adları, Yaraga, Yefet, Eğiz, Saddık, Menteş, Mangupi, Bulak, Cığersiz, Darzi, Qırımı, Köyçü, Sinani,* falai idiler; -ı, -i, -lı aynı eklerdir, nispet bildiriyorlar. İbraniler, soyadlarında, "Kırım" ya da "Kefe" derken, "Erbil" sık sık kullandığım bir modeldir, Karay Yahudileri, Kırımi, Kafali, Sinani strüktürleri ile gerçekten Türkçe ile özdeşleşiyorlar.

Avraham Firkoviç, tuttuğu notlarda, bir öğrenci için "hiç gelmedi" yazıyor ki, "duhul eylemedi" söyleyişimize göre çok Türkçedir ve bir diğerine "gecelikte gelmedi" diyor ki, "gece dersine gelmedi" anlamındadır ve benim lise yıllarımda "leyli" kelimesini kullanıyorduk. Öyle anlıyoruz Karayların Türkçeye katkıları büyüktür ve gerçekten de Mehmet Ragif Ersoy'un, kendisine ait olmadığını ileri sürdüğüm İstiklal Marşı bir kenara bırakılırsa, dili, çok sade bir Türkçe idi. Ayrıca benim dilimizi bozduğunu ileri sürdüğüm şekil ve ölçüde "devrik" cümlelerle ilerliyordu. Buradayız.

Karaylar üzerine bir başka kaynaktan şu aktarmayı yapmak istiyorum; metindeki Türkçe sözcükler de kiril alfabesiyledir, translitere ederken yanlış yapmış olabilirim, önceden not ediyorum. "Tak, nazvanie katoliçeskoy tserkvi sohranilos' v karaimskom yazıke vplot' do naşih dney v forme 'yeg-uv' t.e. "yig-uv'- xoroşiy dom i nazvanie voskresen'ya 'yeh-kun' t.e. 'yig-kun' –horoşiy, svyatoy den' ".** Burada, "yeg" ve "yeh", sözcüklerini "yeğ" ve "yeh" olarak anlamamız yerindedir, "k" veya ""g" ile "h" , "yaşamag" ve "yaşamah" yer değiştirebiliyor; "iyi", güzel, "üstün" ve Rusça karşılığında görüyoruz, "kutsal" anlamı var, demek Karay Yahudileri, "Pazar" için "iyi gün" diyorlar. Tabii, "uv" , ev demektir, "yeğ ev" de kilise olmaktadır; "kun", gün'dür. İyi gün'e yaklaşıyoruz.

Metindeki "yeğ" için verilen "svyatoy", eski Türkçede "şerif" sözcüğüne daha yakın duruyor; demek, sabah-ı şerif yerine "iyi sabahlar" ve "iyi gün" söyleyişi ile karşılaşıyoruz. O halde "Gün Aydın" demek çok yaklaşmıştır.

E. İ. Lebedeva

KARAY İSİMLERİ SEÇKİSİ

Kız İsimleri: Arzu, Aytolu, (Aydolu), Akbike (Akbige), Altın, Aray, Avva (melodi, Hava), Biyana, Biyim, Bikeneş (Bigeneş), Bereha, Biçe (Bike-Bige), Bikelek, Bikeç', Goher (Güher?), Gülüş, Gülya, (Gül türevi), Dovlet (Devlet), Cevahar, (Cevahir), Kira, Murad (Dilek), Nazlı, Sima, Simha (Semahat?), Sultan, Saadet (Sadet, Sedat?), Totay.

Erkek İsimleri: Anan, Ananiy, Avinay, Avram, Azeriy, Babacan,

---

* Sinan'ın, çoklukla, İbraniler tarafından kullanılan bir ad olduğunu biliyoruz; Mimar Sinan'ın, böyle birisi varsa, Ermeni olduğu, zorlamadır.

** Krımskie Karaimı., op.cit. str. 71

Babay, Bakşi, Baruh, Buzur, Gavriil, Elizar, Evraim, Zara, Yisuf, İsak, Kalev, Mordehay, Moşey, Nisan, Oca (Hoca, Uca), Paşa, Saduk (Sadık), Seraya, Sima (Sema?), Simah, Sinan, Salomon, Tomalak, Tınsık, Hoca, Şahu, Ezra (Yardım, Özer), Efendi, Yufuda.

Arap-Türk-Fars Kökenli :Murat, Devlet, Saadet, Melike, Sivergelin, Hanuka.

Müslüman Halklarla Uyumlu Erkek: Ayvaz, Altın, Arslan, Aysık, Bayım, Bayan, Bahtı, Davlet, İbragim (İbrahim), İlyas, Yusop, Mirza, Musa, Sadık, Samet, Sultan, Taymas, Firua, Haci, Emin, Yakut.

Müslüman Halklarla Uyumlu Kız: Aybike, Akbike, Aksayak, Altınbike, Bibi, Gayhar (Gevher), Dina, Melike, Meyan, Rima, Roza, Rifan, Sara (Sare), Sarra (Serra),Sultaniya, Tansıbike, Firuza, Hanbike, Hava (Havva), Emine, Bibiko.

İncil Kaynaklı: Dina, Meryem, Rahima, Dogmara, Tamara, Anan, Ester, Sitare, Beryha

Elen Köklü:Akropolya, Alisa, Kira, Frosin, Firsin, Effosin'ya.

Slav Köklü:Anka, Manka, Haska, Sarka, Sonuk.

Avrupai: Vera, Elena, Nadjda, Natal'ya,Ol'ga, Tatyana,

Alet İsimleri :Balta, Temir, Bulat (Çelik), Çoklı (Kapan).

Aile Adı-Soyadı : Muratov (Muradov), Abasov, Abışev, Kurbanov, Kurbatov,Kara, Karaboran, Kambur, Balaban, Uzun, Merubba, Abaza, Akav, Balakay, Gibbor, Kabak, Kabakçı, Kabakbaş, Zırzop, Zurna, Topal, Erinçek, Kısır,Kefeli, Kırım, Kırmi, Mangubi, Kaleli, (Mangup Kaleli-Çıfıt Kaleli), Fullı, Harsun, Yaltalı, Agin, Bagrov, Kırpıçi, Kostini (Konstantinopolli), Stambuli (İstanbullu), Andulovı, Ahmetovı, Baskovovı, Basmanovı, Behmetevı,Beklemişevı, Bulatovı, Bultakovı, Isaevı, Karamışevı, Korsakovı, İsmayilovı, Mansurovı, Muratovı, Mirzayevı, Rahmanovı, Uşakovı, Turçinı, Yusupovı, Rofe (Doktor), Attar, Ovanay, Evanay, Bayraktar, Cıfıt, Kale, Kermen, Kula, Kabak, Çavuş, Tutkun, Topçı-Başi, Aktaçi-Başi, Tabah, Hallaç, Gamal (Hamal), Hasapçı (Kasap ?), Derzi, İmşakçı, Kalpakçı, Taban. Apak, Arslanov, Baba-Rofe, Baba-Hacı, Bay (Zengin), Beyim (Biim), Balaban (Büyük), Gabay, El', Erak, Kok (Gök) ,Kagan (Kogen, Kohen), İnçike (İnce), Kırk, Kırkler, Kırksoy, Nuray, Saatçi, Samueloviç, (Samueli?), Toktamış, Toymaz, Uzon (Uzun), Çolak-Aga, Şaytan (Şeytan),Şişman.

Kozlov & Çijova

Altın, Kumuş, Biana, Biçe, Babay; Parlak, Lamçeri.

Goher, Elmas, Oynak, Balta, Temir, Çoklı.

Karagöz, Kambur, Kul'te, Balakay, Erinçek, Tiryaki.

Hallaç, Saraç, Kalpakçi, Saatçi, Bayraktar, Cıfıt, Tutkun, Gabay, Haci.

Kefeli, Kırım, Mangubi, Miçri (Mısri, Mısırlı).

Aga, Kagan, Çelebi, Fuki, Emin, Kara.

Efetov, Sultanskiy, Davıdov.

İlya Semenoviç Babacan, T.C. Babacan.

S.M. Şapşalom (Şapşal).

Kaya (Kırımçak).

İlk bilgilerdir ve tekrardan sakınmadım.

Hem isim-bilimi ve hem de tarih bilgimizi zenginleştiriyor.

Kaynaklarım mı, Kozlov ve Çijova, tarik-i ilm'den, öyle anlaşılıyor, ama Lebedova, Karay ve tarih öğretmeni bir hanım, amatör tarihçi, diyebiliriz. Emekliliğinde karaimizm'i incelemeye başlamış, çalışmasının, Simferopol'un dışına çıkıp bana gelmesi büyük tesadüftür ve belki türünün ilkidir. Lebedova Hanım, "Erak" soyadını verirken, Er'in, İsraelce'de "yer" anlamına geldiğini not ediyor ve bir de "Kırksoy" var; demek "ersoy" yapmak mümkündür. Öyleyse, onomastique de, tarihi eritip içine almış, büyüleyen bir disipline benziyor.

üçüncü bölüm için
ikinci ek

MEHMET RAGİF ERSOY KARAY MI?

Eğer araştırmıyorsak, orada bir yanlışlık olduğunu biliyoruz.
Eğer saklıyorsak, mutlak karanlığı görüyoruz.
Saklamak, karanlığı sevmek'tir.

◆ ◆ ◆

Bir: Çasto rebenku davali ne odno imya, a dva – odno bibleskoe, drugoye –mirskoe, kotorım ego hazıvali doma. V odnih sluçayah zekreplyalos' pervoe imya, v drugih- vtroe, inogda sohranyalis' i oba, obrazuya dvoynoe imya. V etih sluçayah ne vsegda mojno otliçit' familiyu ot imeni.* Demek ki, Karaylar da, genellikle iki isim taşıyorlar; birisi İncil'den, daha doğrusu Tevrat'tan alınıyor. Bu "kutsal" isimdir ve ikincisi seküler'dir; bazen birisi ve bazen diğeri saklı tutuluyor, bazen ikisi de kullanılmıyor. Bu durumda sadece "aile adı" da denilen soyadı var; "Beni Davud" ya da "Davudov" yahut "Davutoğlu" yetmektedir.

Müslümanlarda ve Araplarda, Tanrı'nın sıfatlar dışında ki başına "abd" geliyor ve bizde iki isim hiç yoktur, kural dışı sayılmaktadır. "Abd-ül-halim" var, ele alabiliriz, "Halim", Allah'ın sıfatlarından birisidir ve el-Halim, "Halim'in" olup, birlikte, burada "Allah'ın Kulu" anlamındadır. İngilizce "the", Fransızca "le", Arabî "el", duruma göre "ül", belirleyici olmakla "in" yerinedir. Müslüman ve Araplardan mülhem, Türklerde iki isim kural dışıdır. Böyle bakmak zorundayız.

Buna rağmen Mehmet Ali, Mehmet Emin Yurdakul, Mehmet Ragif Ersoy isimlerini biliyoruz. "Mustafa Kemal" bu gruba girmiyor, çünkü ikinci adın, daha sonra, okulda ve öğretmeni tarafından verildiğini, ilkokuldan beri, biliyoruz. Bu nedenle "Mehmet Ali" veya "Mehmet Ragif" ve tabii "Mehmet Akif", Türk-isim bilimi açısından yersizdirler. İlaveten, Ersoy'un Kırksoy'a yakınlığını işaret etmiştim. Buradan devam ediyorum.

İbraniyet'te ve sabetayizm'de ilk isim mutlaka Tevratik, ya da kutsal olmak zorundadır. "Süleyman", S.Özer Çiller veya "Daniel", D.Oral Çalışlar, artık ders kitabı örneklerimizdir ve diasporada, genellikle, bunlar saklı tutuluyor. Sabetayizm'de, Tevrat'ta olmayan

---

* E.İ. Lebedeva, Oçerki po İstorii Krımskih Karaimov-Tyurkov, Simferopol', 2000. str. 73

"Mehmet" ya da "Osman" da kudsidir, Osman Kavala'nın bir üçüncü ismi olabilir ve Cengiz Çandar'a, "Osman" adını uygun bulabiliriz.

Diğer yandan "Mehmet", Sabetay Sevi'nin, din değiştirdiğinde kabul ettiği ad idi, sabetayizm için kutsal sayılıyor. Karay Yahudileri ise, peygamberler arasında bir derecelendirme yapmıyorlar, Musa, Yisus ve Muhammet'i peygamberleri görüyorlar; bu durumda, "Mehmet", Karay Yahudileri için de kadoş bir ad olmaktadır.

Bizde, kural dışı olarak, iki ismin ve bu arada Mehmet'lerin yüksek frekansını, böylece açıklıyoruz. Buna "bir" diyorum.

İki : "They are allowed to marry only among themselves."* Karay Yahudileri, sadece, birbiriyle evleniyorlar ve daha ortodokslar; Sabat'ta cinsel ilişkide bulunmama ve diğer kurallara titizlikle uyuyorlar. Demek, bir Karay bir Karay ile evlenmektedir.

Güzel, o halde şimdi burada, Cumhuriyet'te dâhiliye vekili, Mekteb-i Mülkiye'de müdür, Emin Erişirgil'in, Osmanlı veteriner işleri dairesinde Akif ile birlikte çalışmış olduğunu hatırlamamızın yeridir, Emin Hoca, kâtip idi. Sonra yazdıkları arasında Akif de var ve burada, "Akif'in kayın validesi de Refik Halit Bey'in babasıyla kardeş çocuklarıdır" bilgisini buluyoruz.** Refik Halid ise, adı üzerinde, iki adlı bir Karay'dır.

Bir bilgi daha var, Akif'in Tacettin Dergâhı'nda ikameti ve daha çok, Akif'e nispet edilen manzumeyi Dergâh'ta yazması meselesinde en önemli tanık Süheyla Karan idi ve biyografik çalışmalarda hep Akif'in arkadaşının kızı olarak geçmektedir. Aynı biyografik çalışmalar, Süheyla Karan'ın, daha sonra, Hacettepe Üniversitesi'nde rektör olan Profesör Dogan Karan'ın annesi olduğunu da ekliyorlar; bir rastlantı, Dergâh ve Akif Müzesi, Hacettepe'dedir. Süheyla Karan, ilaveten, "üç ay sonra, Kasım 1337 de, tekrar Ankara'ya döndüğümüz zaman Mehmet Akif Bey, bize, Taceddin Şeyhi'nin evini tutmuştu" diyordu, bir boşluk dolduruyor.*** Bu bilgi, Akif'in ailesinin, Elenler Sakarya'ya yaklaşınca, Ankara'yı terk ile Kayseri'ye taşındıklarını ve tehlike uzaklaşınca döndüğünü teyid etmeye yaramaktadır ki pek büyük değer biçiyorum.

Yalnız bir karışıklık karşısındayız, burada geçen "bize" ne ve kimi anlatıyor ve Akif'in arkadaşının kızı hangi tesadüf ile "Karan" soyadını almaktadır, iki mühim meselemiz var. Bu mühim iki meselenin çözümünü de Mehmet Ragif'in oğlu Emin Ersoy'un küçük bir açıklamasında okuyoruz; Emin Ersoy, bir yerde, "Süheyla Ablam, babamın manevi evladıydı ve Ankara'da gelin oldu" demişti. Demek ki akifoloji ya da ragifoloji disiplininde bir belge değeri taşıyan Süheyla Abla, Akif ile birlikte ya-

---

* Moshe Gammer, The Karaites of the Crimea during the Crimean War: A French Report, M.Tütüncü, ed., Turkish-Jewish Encounter, Haarlem, 2001. p.71

"Contrary to Rabbinical Jews, the Karaites forbid sexual intercourse on the Sabatth."

"The Karaites Jews are stricter than the other Jews in observing the Sabbath".

ibid., pp.71-75

** Emin Erişirgil, İslamcı Bir Şairin Romanı, yayına haz. Prof.Drr. A.Kazancıgil-Prof.dr. C. Alpar, İstanbul, 1956-1986. s .403

*** ibid. , 348

şıyordu; gidip gelmelerden ve ev işlerinden haberdar olması ve verdiği bilgilere güven pek doğaldır.

Söz öyledir, "al oğul'dan haberi" diyebiliriz, Emin Ersoy, "babam, onu, daha sonra Balıkesir Milletvekili seçilen Hayrettin Karan ile evlendirdi" yollu haber vermektedir; ragifoloji varakalarında bir sır misli saklandığını fark etmiş durumdayız. Öyleyse, Mehmet Ragif, hem Karay'lardan bir kızla evlenmiş ve hem de manevi kızını bir Karan'a vermiş; bunu, bilimsel açıdan çok yüksek bir uyum saymak zorundayız.

Burada aktardığım bilgileri, çöplük ayıklayan aşırı yoksullar misli karıştırmak şartıyla, google'de, "süheyla karan" ve "emin akif ersoy" girişlerinde bulmak mümkündür. Aynı şekilde aynı yerde, bu kez hiç karıştırmadan, pek çok "karan "ile karşılaşabiliyoruz; Amerika'da da pek çok "karan" var, bazıları Türk matbuatında da haber oluyorlar.

E. İ. Lebedeva

"N" ile KRİPTO İSİMLER

İbrani Kök İsim	Diaspora İsmi
Er*	Eren
Evr**	Evren
Kara	Karan
Naz***	Nazan
Noya	Noyan
Oz	Ozan
Öz	Özen
Sina	Sinan
Uz ****	Uzan

* "Ar" da olabilir, aslı "Har", "h" düşebilmektedir.

** "v" ve "b" birbirinin yerine geçiyorlar, "ebr" ve "ever" mümkündür.

*** İngilizce transliterasyonu "Noaz", "Naz" olarak da var, "Nazlı" ve "Nazım" diğer türevleridir.

**** "Uz" ve "Öz", Oz'dan çıkıyorlar, vav'ı "u" ya da "ö" söyleyebiliyoruz.

Her "karan" adı taşıyanı, hiç şüphesiz, dar anlamda, karay saymamız imkânsızdır; "kara" ve "karan" adını, bugün, dünyanın her tarafında İbraniler taşıyorlar. Şimdi Man-

hattan telefon rehberinde, seçerek not ediyorum ve açıkça Türkiyeli olanları bir kenara bırakıyorum, "karaev isaac" var, "karaeva" da buluyoruz; on iki adet "karan" girişi okuyoruz. "Karangelen Micheal" , onamastique planda çok dikkat çekicidir; Brooklyn'de A. Karaer, Matvei Karagach, Yuriy Karagoz, Zalmon Karan ve pek çok türevlerini sayabiliyoruz. Manhattan ve Brooklyn, Amerika ve New York'ta, Yahudilerin pek yoğun yaşadıkları iki yöre'dir ve buraya bakmakla yetinebiliyoruz.

Ayrıca Türkiye'de bir Karay'ı, sadece "Karay" veya "Karan" işareti ile tanımak durumunda değiliz; onomastik ve tarih bize pek çok çözüm getirebiliyor. Tekrar tekrar not ediyorum, "ogan" adında veya ülgen'de bir açıklık isteği var, buna karşın, "okan" veya "ülken" daha kripto'dur. "Karay" ve "Karan" adlarında bir belli etme arzusu, bir "gösteriş" veya "tanınma" motivi teşhis edebiliyoruz.

Yalnız bu "gösteri motivi" de nispidir; şöyle de söyleyebilirim, "sabir" veya "sabire" adı, çok çok enderdir, ama yine de rastlıyoruz. Peki, bir kimse, çocuğuna bu adı koyarken, bir gösteri motivi ile mi hareket ediyor; "hayır" diyebilirim, çünkü sabir'i kimse bilmiyor. "Evet" diyebilirim, dar çevrede biliniyor; içinde olanlar biliyorlar. Peki, ne biliyorlar, Judaica Ansiklopedisi'nde "Mes'udi says that the Khazars are called in Turkish, "Sabir", notunu görebiliyoruz. Demek ki, Mes'udi'nin şahadetine güvenecek olursak, Türkler, "Hazar" yerine "Sabir" diyorlar; ismin köküne ulaşmış oluyoruz.

Peki, "hayır" ve "evet", sadece iki yol mu biliyoruz; üçüncü yol ise, onomastique disiplininin kuruluşu ve bunun topluma yerleşmesidir. Basit ilkelerini, teoremlerini, formüllerini açıklamış durumdayız; bu alanda toplumsal bir araştırmacılık var ve diğer taraftan, disiplinin yeni kitapları da birbirini izliyorlar. Devam ediyorum.

Sadece, "karay" veya "karan" değil, "karal" veya "karacan" türünden isimleri de, karaismism yönünde çok iddialı işaretler olarak işaretleyebiliriz. Ve özetle, Mehmet Ragif Ersoy'un karaylar'dan olduğu konusunda, bilimsel kuşkularımızı azaltıyoruz ve devam ediyoruz.

Üç: Roditeli staralis' dat' rebenku krasivoe imya, predrekavşee emu zdrov'e, blagopoliçie: Altın –zoloto, Kumuş –serepro, Biana- gospoşa, Biçe –knyagnya, Babay-otyet, Parlak, Parlamak –blestyaşiy, Lamçeri –siyayuşiy.* Karay ebeveynler, çocuklarına güzel isimler koymaya özen gösteriyorlar, isimlerin, sağlık, mutluluk, iyi yazgı habercisi olmaları esastır. Altın, Kumuş ki "Gümüş", Efendi, Biçe ki "Bike" ya da "Bige", Prenses anlamındadır, Babay ki "Baba", Parlak, "Lamçeri" ki "ışıldayan" diyebiliriz; güzel isimler koyuyorlar. Tahir Efendi'nin oğluna güzel bir isim koymadığını görüyoruz.

Samaya bol'şaya gruppa prozviş ukazıvaet na vneşniy vid çeloveka :Karagöz, Karakoz,-çernoglazıy, Kambur –gorbatıy, Kul'te-korenastıy, Uzun –visokiy i t.d;çertı karaktera ili osobennosti ego povedeniya:Balakay –krasnoreçiviy, Erinçek –lenivıy, Teral'yaki –kurl'şik opyma. Lakaplar ise çok farklı görünüyor, bunlar daha çok aile veya soyadı türündedir; "karagöz" var, bunu, New York telefon rehberinde de, "Yuriy Karagoz" olarak, bulmuştuk, "Kambur", Bodur, "Uzun", "iyi konuşan" anlamında "Balakay", tembel demek olan "Erinçek" ile tam karşılığı afyonkeş olmak üzere, "Tır'yaki" burada sayılan örnekler

* S. Ya. Kozlov – L.V. Çijova, ed., Tyurskie Narıdı Krıma –Karaimı_Krımskie Tatarı_Krımçaki, Moskva, 2003. str. 78

arasında yer alıyorlar. Devam ediyoruz.

Jenskie imena çaşe vsego oboznaçali ykraşeniya ili jenskiye orudiye truda:Goher-birilliant, Elmas-almaz, Oynak-naperstok, a mujkie –predmetı mujkiye truda: Balta-topr, Temir-jelezo, Çoklı-kapkan.. Kadın isimlerinde, ziynet eşyasının yanında, iş araçlarını, Güher, Elmas, Oynak ve erkek isimlerine gelince özellikle iş aletlerini görüyoruz, "Balta", Temir, "Kapan", Bulat da var ki biz "Pulat" veya "Polat" diyoruz ve "Çelik" şeklinde de kullanıyoruz, ön plandadır. Demek ki Karaylarda isimler hep bir amaca, bir işe, eninde sonunda "yapmaya" yönelik durumdadır.

Öyleyse, Tahir Efendi'nin oğluna, ebced hesabıyla doğum tarihi olan 1290 yılını gösteren harflerden ibaret bir isim koyduğu iddiası saçmadır; Tahir Efendi, Karay isim koyma kurallarına göre isim bulmuş ve sonra bunu uydurmuştur, hepsi budur. İsim bilim araştırmalarımızdan, kural dışı bir isim veya davranış olunca, gerekçeler icat edildiğini pek biliyoruz. "Ragif" adı için, Devellioğlu dâhil sözlüklerde, "pide" veya "yufka" karşılığını okuyoruz; eğer Mehmet'e "pide" deniyorsa, bir izah bulmak gereklidir. Yalnız bu izahı, Tahir Efendi'nin yaptığına dair hiçbir kaydımız yoktur; Tahir Efendi'nin, bu dünyadan ayrılıncaya kadar, oğluna "Ragif" dediğini biliyoruz. Olur, karaimism'in kurucusu Davudoğlu'nun ilk adı "Bulut" idi, "pide" olmasında bir sakınca göremiyoruz. Tamamen üretimle ilgili olduğunu görüyoruz. "Ragif", bal veya çiçek ya da "balçiçek" ya da "balta" ya da "kapan" kategorisinde bir isimdir. E. İ. Lebedeva, Karaylar isim koyarken, im kazalos', şto obraşanie k silam prirodı budet sposstovat' udaçe v jizni, doğa güçlerine yönelirlerse, bunun, çocuğa yaşamda başarı ve mutluluk getireceğine inandıklarını da ekliyor; "karga" adının konmasını ancak böyle açıklayabiliriz. O halde "karga", varsa, "pide" evleviyetle Karay-usulü bir isim olmaktadır; "ebced" hesabı, daha sonraki bir hesaplamayı çağrıştırıyor.

Arap isimleri arasında yer almıyor, ama Araplar arasında da "Ragif" bulabiliyoruz ve buna mukabil, Hazarya'da çok görüyoruz. Türkiye Türklerinde yok değil, ama Kafkasya'da çok rastlıyoruz; internet üzerine kısa bir araştırma bile, bize, Ragif Agayev, Ragif Hasanov, Ragif Abbasov, Ragif Ahverdiyev ile tanışmamızı sağlamaktadır ve yeterlidir. Hazarya'da Yahudi damarlar var.

Mehmet Ragif Ersoy'un, Karay olduğu kesindir.

Tabii, Türkiye'yi bırakıp, Büyük Britanya'nın sömürgesinde yaşamayı seçmiş bir kimsenin, ölümüne yakın bir zamanda, soyadı olarak "ersoy" sözcüğünü seçmesi ise başlı başına bir anomali durumundadır. Şair ise neden "Ersoy" oluyor, islamist müellifse,"ersoy" nerden çıkıyor; açıklamak için bir yeni ebced hesabına ihtiyaç var.

Hatırlanabilir, onomastique araştırmalarına başlarken, hemen başlangıçta, "er" ön veya son ekine ve "man" son ekine, ikisi bir arada "erman" sözcüğüne dikkat çekmiştim. İlkel ve başlangıç buydu; Ersoy, "erman" değerinde bir sözcüktür. İbrani "Har", Dağ sözcüğünün, h'nin düşmesi ve a'nın a'ya dönüşmesiyle anlaşılıyor. Karaylar da "h" harfini düşürüyorlar, "hoca" değil "oca" diyorlar ve bazen "o" yerine "u" sesini tercih ediyorlar, "uca" olmaktadır. Soy, buraya bağlanmaktadır.

Soner Yalçın

SABETAYİST ESAD EFENDİ'NİN DERSLERİ

Selanik'te akrabaları Terakki Mektebi'nde yüzü Batı'ya dönük öğrenciler okuturken Mehmed Esad Efendi de kendi "okulu" Fatih Camii'nde imanlı çocuklar yetiştiriyordu.

Bunlardan biri de İstiklal Marşı'nın yazarı milli şair Mehmet Akif Ersoy'du.

Mehmet Akif Ersoy, Fatih Camii'nde Mehmed Esad Efendi'nin mesnevi* derslerini hiç kaçırmadı.

◆ ◆ ◆

Akif'in babası Tahir Hoca ile Mehmed Esad Efendi'yi birbirine yakınlaştıran, "İslam Kabalası" olan Hurufilik olabilir mi? Bunu şu nedenle yazıyorum: Tahir Hoca, oğluna ebced hesabiyle doğum tarihi olan "Ragif" ismini vermişti.

Mısır Hanedanı'nından geriye, bu günlerde hayli meşhur gece kulübü olan 360'ın Beyoğlu'ndaki Mısırlı Apartmanı kaldı. Abbas Halim Paşa'nın yaptırdığı bu apartmanın bir dairesinde Mehmet Akif Ersoy da yaşadı. Büyük Şair burada vefat ettiğinde küçük kızı Suad ve torunları Ferda ve Selma Argon ile kalıyordu.

Mehmet Akif'in diğer kızlarından Cemile, DP milletvekili ve yazar Ömer Rıza Doğrul'la, Feride de iş adamı Muhittin Akçar'la evlendi. Feride-Muhittin Akçar'ın torunu tkp genel başkanı Aydemir Güler'dir.

Mehmet Akif'in iki oğlu Emin ve Tahir yoksulluk içinde öldüler.

Tayfun Er

KARAY & ECEVİT & NOYAN & ERSOY

Bülent Ecevit'in babaannesi Refik Halit Karay'ın teyzesi olur. Refik Halid'in kardeşi ise Engin Noyan'ın dedesidir.

◆ ◆ ◆

Ecevit-Refik Halid-Engin Noyan** ilişkisini Mahmut Çetin çözmüştür. Bedri Noyan, bektaşiliğin en üst mertebesi olan dedebabalık makamında otuz yedi sene oturmuştur.

◆ ◆ ◆

Refik Halid'in babası Mehmet Halid Bey, bala payesi vardır, her sabah zikir yapacak kadar mevleviliğe bağlıdır.

◆ ◆ ◆

Refik Halid'in ikinci eşi Nihal Hanım, 9 Haziran 1954 tarihli Cumhuriyet'te, Sermet Sami Uysal'ın yaptığı röportajda şöyle diyor:

—Refik Halid Karay'ın Kırım Hanları ile akrabalığı nereden geliyor?

—Anneannesinden. O Kırım Hanı Giraylardanmış. Babasının anne tarafı Yanyalı. Oradan da şair Mehmet Akif'le akrabalığı var.

*Kripto Yahudi de olabilir, kaynaklarda "Yahudi" de deniyor ve Ragif'e, daha çok Farisi öğretiyordu.

Esad, Arabî olup, "Arslan" karşılığıdır, Lev ya da Leon da diyoruz, özel bir yeri var.

Soner Yalçın, Beyaz Müslümanların Büyük Sırrı Efendi-2, İstanbul, 2006. ss.205–211

Tayfun Er, Erguvaniler, İzmir, 2007. ss.102–104

**Engin Noyan ve ayrıldığı eşi Eser Noyan, kabul görmüş, sabetayistlerimizdendirler ve bir süre sonra, müfrit müslüman oldular. Tayfun Er, Fethullah Gülen tarikatına katıldığını yazıyor; diğer yandan, Rahşan Ecevit'in sabetayizm bağlantısını yazdım, Bülent Ecevit hakkında, henüz bu tür bir açıklamam olmadı, ;not ediyorum.

Bütün bunları sadece sağlama için sunmuş bulunuyorum. Mehmet Ragif Ersoy'un karaim bağlantısı çok nettir ve bunu görebilmek için, Giray'lara gitmeye gerek yoktur. Arnavutluk'ta hem Karay Yahudileri ve hem de sabetayistler çoktular; sabetayistler ve karaylar, endogami yoluyla, kökenlerini hep koruyorlar; Kırım-yüzü, hep yüzdedir.

Sabetayistler ve Karaylar, sufizm ve masonizm ile iç içedir.

İslam, judaizedir.

Mehmet Ragif Ersoy, artık bir açıklanan değil, bir açıklayıcı'dır.

Mehmet Akif Ersoy ile kuruluş'un ne kadar eksikli olduğunu görüyoruz ve çöküş'ü çok daha iyi duyuyoruz.

Komünist Partisi Lideri, Mehmet Akif'in torunu

■ Türkiye Komünist Partisi (TKP) Genel Başkanı Aydemir Güler'in, İstiklal Marşı'nın şairi Mehmet Akif Ersoy'un torunu olduğu ortaya çıktı. Güler, "İnsan doğarken ailesini seçme hakkı olmuyor. Mehmet Akif'in İstiklal Marşı'nı yazması bana hiçbir şey hissettirmiyor" dedi. ■ 21'de

Sabah Gazetesi: 20 Eylül 2004

Bir: Onomastique'te Har', "ar" veya "er" olarak anlarız, "dağ" ya da "sion" karşılığıdır.

İki: "kök" veya "soy" önemlidir, "özkök" veya "Ulusoy" çok taşınır, işaret kabul ederiz.

Üç: "İsak", İbrani "gülmek" fiilinden gelmektedir. Tevrat'ta Sarah'nın "herkes güler" dediğini biliyoruz. Bu adı, "İsak" Türkiye'de "güler" ya da "gülen" olarak çok kullanıyoruz. "Gülüş" ya da "Hande" de var, bu ikincisi pek yaygındır, "Hande" Farisî "gülüş" demektir ve "İsak" karşılığı olarak kabul ediyoruz.

Dört: Sabetayist Onomastique'te isimler hem biseksüel olup hem de isim ve soyadı olarak kullanılmaktadır. Hem "güler" hem "gülen" isim ve soyisim olabilmektedir.

üçüncü bölüm için
üçüncü ek

AHMET DAVUTOĞLU: KARAY

Bilimsellik mi, eninde-sonunda yasalarla bakmak'tır. Toplumun işleyişini, bir kurallılıklar ağı içinde düşünebilmektir; insanların yaptıkları kural veya yasalardan söz etmiyorum. İşleyişin içinde var olanlar; bilim bunları görerek formüle etmektedir. Bilimli toplum ise, formüle etmese de, öyle bakabilendir. Bilimsellikte formülasyon, varlık'tan çok sonra geliyor; bilimin yasaları, formüle edilmeden önce de işliyor.

Topluma bakarken, obje'nin ya da bakılanın, nev-i şahsına münhasır olduğunu kabul, ya da toplumu, sui generis, saymak, bilim dışıdır; benzeri olmayanın, "benzersiz" de diyorlar, yasaları da yoktur. Amerikalılar, bir ilke olarak, kendilerine ve tarihlerine öyle bakıyorlar, başka yerde ve tarihte tekrarlanamayacağına inanıyorlar ve bu nedenle hiç anlayamıyorlar; "tekrarlanamazlık ilkesi" , anlamanın yolunu kapatmaktadır.* Bunu, şöyle de söyleyebiliyorum, Amerikalılar, anlamanın kapısını örttükleri ve dolayısıyla anlayamadıkları için, biz de anlayamıyoruz. Amerika'nın hâlâ anlaşılamayan bir ülke olmasının temelinde, her halde, bu Amerikan anlayışsızlığı var.

Kocaman körler, temas ettikleri küçükleri de körleştiriyorlar.

Öyleyse, Amerika Birleşik Devletleri, körlük mikrobu saçmaktadır.

Cumhuriyet'in kuruluşuna da hep mesyanik gördük, bu, tekrarlanamazlık teoremi'nin öteki söylenişidir, bu nedenle, şimdi çöktüğünü göremiyor ve çöküş mekanizmalarını anlayamıyoruz. Demek ki, çöküş ile batış, birbirinden, en azından, bir noktada ayrılıyorlar; batan geminin içinde olanlar batışı anlayabiliyorlar, çöküş'te, önce elitler çöküyorlar, çöküşü fark etmeleri imkânsızdır.

Çöküş, baştan, başlıyor. Yer yer iradi'dirler.

Tabii, kendimi, bunların dışında sayıyorum; "gizli tarih", böyle bir sayım işidir. Bir imalat hatası'dır, diyebilirim. Çocukluğumdan beri, Amerika'ya bakmadım; hata yaptılar.

Ne demek, "İbrani asıllı olmayan, Türkiye'de dış işleri bakanı olmaz"; benim böyle bir teorem ileri sürdüğüm biliniyor ve ama yine de, tekrarlıyorum. Bu, her yeni dış işleri bakanı bulunurken, formüle edilen kural'a uyulacaktır, demektir ve öncelikle, obje'ye, kurallı ve yasallı bakmak anlamına gelmektir. Bu bakış ise son derece devrimcidir; çünkü

---

* Buna, Birleşik Devletler'de, "american exceptionalism" diyorlar. "İstisnai" olanı, analiz etmek imkânsızdır, bunu demek istiyorum.

Dorothy Ross, The Origins of American Social Science, Cambridge University Press, 1991.

Part II The Crisis of American Exceptionalism, bölümü, tamamen bu teorem üzerinedir.

Annesini 4 yaşında kaybetmiş bir çocuk İstanbul Erkek Lisesi'nin sessiz öğrencisi

YENİ DIŞİŞLERİ BAKANI PROF. DR. AHMET DAVUTOĞLU

EŞİ DR. SARE DAVUTOĞLU KÜRTAJ KARŞITI

İKİ BÖLÜMDE BİRDEN OKUDU

İstanbul Erkek Lisesi'nde rüzgarlar soldan esiyordu. Ahmet Davutoğlu Stalin'in "Diyalektik ve Tarihsel Materyalizm"ini okuduğunda orta 1'deydi. Sayfa kenarlarına notlar aldı, kitabı yıllarca sakladı ama Marksist olmadı.

ÇİN MAHALLESİ'NDEKİ EV

TÜRKİYE'NİN KISSINGER'I

Ayrı bir ekibi hiç olmadı Davutoğlu'nun. Başbakanlıkta, yardımcısı ve eski öğrencisi Ali Sarıkaya, bir sekreteri ve şoförü vardı sadece.

MALEZYA'DAKİ İLK DERSİN ETKİSİ

KİMSEYLE ÇATIŞMADI

Hürriyet Gazetesi Pazar Eki: 3 Mayıs 2009

Sare Davutoğlu Hürriyet'e konuştu:

Çocukları artık daha az görüyor

■ Uğur ERGAN / ANKARA

DIŞİŞLERİ Bakanı Ahmet Davutoğlu ile eşi Sare Davutoğlu, dün evliliklerinin 25'inci yılını kutladı. Sare Davutoğlu, bu mutlu günlerinde hem eşini Ankara'da yalnız bırakmamak, hem de Türkiye'nin New York'ta BM Daimi Temsilciliği'ne atanan Dışişleri Müsteşarı Ertuğrul Apakan için düzenlenen veda resepsiyonuna katılmak için İstanbul'dan başkente geldi. Resepsiyonda davetlilerle yakından ilgilenen, konuklarla tanışma fırsatı bulan Sare Davutoğlu, eşinin bakan olmasının yaşamlarını ne şekilde etkilediğine dair Hürriyet'e şu açıklamalarda bulundu:

Çocuklarına çok düşkün

"Ahmet Bey bakan olmadan önce İstanbul'a daha sık gelirdi. Haftada en az iki kez İstanbul'da olurdu. Ancak artık çok sık gelemiyor. İster istemez bu durumdan etkileniyoruz. Ahmet Bey çocuklara çok düşkündür. Her seyahat sonrası çocuklara ufak da olsa bir hediye getirir. Çocukları sık görememekten dolayı üzgün. Gece geç saatlerde gelse bile illa ki küçük kızımız Hacer Büke'yi uyandırır, onu sevip okşar. Küçük kızımızı yanımıza getirdik.

Doktorluğa devam

Ankara'ya temelli gelemeyiz. Arada sırada biz geleceğiz. Ahmet beyin bazı gezilerine katılacağım; ancak hepsine katılmam mümkün değil. Çünkü kadın doğum doktorluğunu devam ettireceğim. Çapa Tıp mezunuyum. 1987 yılından beri kadın doğum uzmanıyım. Ahmet bey Malezya'dayken de bu ülkede pratisyen doktor olarak görevimi sürdürdüm. İşimi bırakma niyetinde değilim. Hastalarımın bana ihtiyacı var. Buraya gelmeden önce bir ameliyat yaptım. Bazı hastalarımı da kontrol ettim. Ancak resepsiyona katılacağım için fazla mesai yapmadım."

Sare - Ahmet Davutoğlu

Davutoğlu'ndan Mehdi için diplomatik yorum

■ DIŞİŞLERİ Bakanı Ahmet Davutoğlu, Ürdün Dışişleri Bakanı Nasser Judeh ile düzenlediği ortak basın toplantısı sonrasında, Hürriyet'in dünkü manşetinde yer alan, İran'ın ruhani lideri Ayetullah Hamaney'in 'Mehdi çağrısını' değerlendirdi. Davutoğlu, şöyle konuştu:

"Aksettirdikleriniz basına yansıyan şekli. Dolayısıyla üzerinde tam olarak inceleme yapmadan yorum yapmayı doğru görmüyorum. Ancak Türkiye'nin dış politikası, yaşanan tarihi gerçeklikle ilgilidir. Tabii ki bizim belirli bir vizyonumuz, bölgeye dönük ideallerimiz var. Ve bu ideallerin temeli o tarihi gerçekliklerdir."

Hürriyet Gazetesi: 20 Ağustos 2009

gizli bir örgütlenmeyi ya da batını işleyişi açığa çıkarmaktadır; öyleyse, işte bu aşamada, bilim, Conan Doyle'un, Holmes'a yüklediği üzere, Einstein'ın desteğini hatırlıyoruz, bir tür dedektif işidir, yapılanlar, eninde-sonunda "to detect" eylemi kapsamındadır. Şimdi bu kapsamdayız.

Yasalar, irade dışı bir şekilde, sınamayla karşı karşıya kalıyorlar; sınama tarihseldir. Tarih'te süreler değil, peryodlar önemlidir. Devrimlerin ne zaman patlayacağını ve tarihlerin hangi peryodta tekrarlanacağını bilemiyoruz. Beklenenden önce ve sonra realize olabiliyorlar; ancak realizasyonu kesin görünüyor.

Peki, pek müslüman ve aynı zamanda, muhtemelen türbanlı, bilemiyorum, hipotez kuruyorum ve ancak kürtaj karşıtı bir doktor hanımla evli, Ahmet Davutoğlu dış işleri bakanı olunca, ortaya atmış olduğum "dış işleri bakan teoremi" kaba bir testle karşı karşıya gelmiş olmaktadır. Çünkü aşırı müslümanın sağlam bir İbrani asıllı olması, ilk bakışta, kaba bir aykırılık'tır; karşılaştığımız sınamanın kabalığı buradan kaynaklanıyor, "aykırı" ve vahşi bir görüntüsü var. Ancak, kaba olsa da test testtir; reddedemeyiz ve kabul etmek zorundayız. Tarık-i ilm'de irade dışılık esas'tır ve ancak, buradan ilerleyebiliriz.

Tekrarlayabilirim, "sui generis" olan, "exceptional" veya "mesyanik" sayılan tekildirler, ama bilim çoklukların analizine dayanıyor; dış işleri makamında sabetayist frekansa

bakmak zorundayız. Şanslıyım, bakmıştım, giden dış işleri bakanı'nın, Fransa'da "sortant" diyorlar, "Babacan", İbrani asıllı olduğunu güçle ileri sürmüştüm, "sade sabetayist" diyordum. Ama şimdi, Karayları incelerken, Karayların hem öncelikle taşıdıkları isimler arasında "Babacan" ile karşılaşıyoruz ve hem de İlya Semenoviç Babacan'ın, karaimism'in korunması ve yaşatılması için çok çalışan bir aktivist olduğunu öğreniyoruz.* Sortant dış işleri bakanının soyadını taşıyan bir Yahudi bulmuş durumdayız.

Tabii, Karay Yahudisi bir "Babacan" bulmak, son derece öğretici olmaktadır. Daha önce de Meşhed'te, müslüman görünen Yahudi bir "Babacan" teşhis edebilmiştim, dönmek umuduyla, buradan devam ediyoruz.

Her yerde bir Yahudi Babacan ile karşılaşıyoruz.

Cumhuriyet'te bir alt-üst oluş anlamındadır. Pek yerindedir, bir alt-üst oluş sürecini ortaya çıkarmadan "çöküş" yazmak imkânsızdır. İmkânsız'ın sınırından giriyoruz.

Sınırdan girişten sonraki yer kolaylık serilidir.

Ahmet Davutoğlu'nun, Kırımi bir Karay olduğunu göstermek da zor değil, kolaydır, ancak, şu anda Davutoğlu'nu bir Karay sayarsak, karaimizm'in kurucusu Anan Davutoğlu idi, şunu sorabilirim, dış işleri bakanlığından bir Karay gidince yerine bir Karay mı geldi; bu soru, çok önemlidir. Çünkü öyle ise, bunun arkasından, böyle bir yasa mı var, sorusunun gelmesi yasal bir zorunluluktur. Güzel, burada kalmayıp, Babacan'ın da makamını bir İbrani asıllıdan mı aldı, diyebiliriz; bilimsel sınamalarda istatistik ve istatistik yöntemlerde frekans öndedir.

Bunlara hükümet verildiğinde, islamın kökünü kazıyacaklar, demiştim, 2002 yılında idi. Kazıdılar; eğer bu yasa doğru ise, aşırı islamik dönemde bir karay gidiyor ve bir karay geliyorsa, ne kadar köksal'ıyor olurlarsa olsunlar, aslında, kök kazıdıkları kesindir. Demek ki, laisizm planında çöküş kuşağı, kuruluş kuşağından çok daha şanslı doğdular. Şans'a doğmuş bir halleri var.

Kaldı ki A.Gül ile ilgili bir köken tartışması olduğunu biliyoruz; Çöküş'te her halde ele almak zorunluluktur.** Tabii Gül'ün çöküş'ü görebildiğini sanmıyorum, amma, kökeninde Ermeniyet görenler olduğunu ve bunlara çok kızdığını hatırlayabiliyoruz. Bana da "sabetayist değilim" yollu mektup yazmıştı; tek başına bir red cephesi kurmuş haldedir. Güzel, yalnız, red ederken "ben Müslüman ve Türküm" demektedir ki, üzücü ölçüde yanlıştır; doğrusu "Türk ve Müslüman" olmak zorundadır. Nitekim Halide Edip, 19 Mayıs 1919 Fatih Mitingi'nde "Türk ve Müslüman bugün en kara gününü yaşıyor" diyordu, usul budur. "Ben Hıristiyan Fransız'ım" sözünü kimse söylemiyor ve kimse müslümanlığını tartışmıyor, bütün sabetayistler, aynı zamanda ve iddialarına göre, müslümandırlar; dolayısıyla, müslümanlığını ön plana çıkaran birisinin kökenini tartışmak durumundayız.

---

*Prezidentom assotsii bıl izbran İl'ya Semenoviç Babadjan, cın T.S.Babadj, blagodarya çemu obespeçivalas' preemstvennost' deyatel'nosti assotsiatsii po otnoneşeniyu i traditsiyam karaimskoy jizni.

S.Ya. Kozlov – L.V. Çijova, Tyurskie Narodı Krıma –Karaimı –Krımskie tatarı-Krımçaki, Moskva, 2003. str. 114–116

** "Çöküş" iki cilt olarak çıkıyor ve Çöküş II, fesadiye ve kıyamet kitaplarında ele alıyoruz.

Şunu söyleyebiliyoruz; eğer, bakan olmak için gerek ve yeter şart İbraniyet ise, toplumda sosyal mobilitenin durdurulduğu kesindir ve bunu, makamların, kabiliyet ve birikime bakılmaksızın doldurulduğu şeklinde anlamamız verimlidir. Ve idarede öldürücü bir verimsizliğin nedeni olmaktadır; çöküş'ün bir nedeni buradadır. Çökmek kaçınılmazdır.

Yalnız Gül, Babacan ve Davudoğlu'nun bunu anlayabileceklerini sanmıyorum.* Hızlı çöküşün nedenleri arasında ve en başta bunu görebiliyoruz. Nedenden sonuca gidebiliriz; ama çöküş'te, neden'in sonuç'u anlamasını anlayamıyorum. "Üç Kasım Tezleri" içinde var. Üçü de sonuç'turlar. Bi-vesile geldiler.

Mezar taşlarının okunmadığı ve isim bilim'in gelişmediği bir ülkede tarih biliminin varlığından söz etmek zordur. Tarihimize, baktığımızda ise bir "Karadavudzade Mehmet Efendi" ile karşılaşıyoruz; ne anlama geliyor, şimdiye kadar böyle bir sorunun formüle edildiğini sanmıyorum. Nedenlerini sıralayabilirim, a- Karayların varlığı dahi bilinmiyor, b- dinler tarihine ilgimiz çok az, yasak bölgelerimizden birisidir, c-İbraniyet'i ve gizli Yahudileri gizliyoruz, d- diller bilgimiz zayıf, isim-bilim bilgimiz eksiktir. Çöküş'te, bilimsel çapulculuk da esas'tır.

A. Davutoğlu'na gelince, "davutoğlu" soyadını, Rusça söyleyecek olursam, "davutov", Farisi' ye ve Farisi'den Osmanî'ye çevirirsek "davutzade" diyebiliyoruz. Demek ki, Büyük Kurtarıcının isabetle temellerini attıkları ve daha sonraki on yıllarda Türk gericiliğinin başlıca hedefi haline gelen Fakülte'nin adıyla, "dil ve tarih" bilgisi, bir arada olmak zorundadır. Demek ki, A.Davutoğlu'ndan önce bir M.Davutzade vardı. Öyle de söylenebilir, Babacan'ın yerine bakanlık makamına oturtulan A.Davutzade'den önce bir M.Davutoğlu Efendi'miz yaşamıştı, bulmuş durumdayız.

Peki, şu soruyu da formüle edebilirim, "nasıl buldum" ve bu soruya şu cevabı verebiliyorum, "elimle koymuş gibi buldum". Bulacağımı biliyordum, kütüphanelerdeki her hangi bir, özellikle islamistler tarafından telif edilmiş, "islam ansiklopedisi" açtım ve şaşırtmadı. Üstelik aradığımdan fazlasıyla çıkıyordu, "Kara Davudzade Mehmet Efendi" ile karşılaşabiliyoruz,** adında bir de "Kara" yazılı ve karaid'leri arıyorsak, buradalar. Türkiye'de çokturlar ve eskiden beri yaşıyorlar.

Bir noktayı, tekraren, not ediyorum, "kara" sadece İbrani "okumak" demek değil, bu var, ancak, eski zamanlarda, Karayların soyunu da belirliyor ve bu nedenle "kara", bazı karaim'ler tarafından soyadı olarak da taşınıyorlar; "karacan" bir türevdir, şimdi "karaca" da taşınıyor, bir soy alameti kabul etmemiz isabetli görünmektedir. Nitekim üçüncü bö-

---

*3 Kasım 2002 Seçimleri ile akepe'nin hükümete geldiği ilan edildiği zaman, 4 Kasım 2002 tarihinde "Üç Kasım Tezleri" kaleme almıştım. Tezler'in beşinci maddesi şu idi:

"Cumhuriyet tarihinin en büyük krizi ile karşı karşıya gelmiştir."

"Tanımlarının reddeden bir fiili durum var ve Cumhuriyet, düşünebilen ve çözüm arayabilen kadrolarını ve kaynaklarını tüketmiştir. Krizi Kavraması imkânsızdır."

Yalçın Küçük, Gizli Tarih, İstanbul, 2006. s.294

** Hatice Kelpetin Arpaguş, Karadavudzade Mehmet Efendi, İslam Ansiklopedisi, s.359

lümün ekleri içinde yer alan Karay İsimleri Seçkisi'nde "kara" da var ve böylece, Davutoğlu Mehmet Efendi'nin künyesinde olan "Kara" sözcüğünün soy işareti olduğu konusunda kuşkuları tüketmiş oluyoruz.

Güzel, peki, bu, Kara Davutoğlu'nun aslının bir Karaim Yahudisi olduğunu göstermeye yeter mi; işaret edebilir, ama yeterli olduğunu söyleyemiyorum. Bu durumda, devamla, İslam Ansiklopedisi'ndeki, Hatice Kelpetin Arpaguş'un hazırladığı "Kara Davudzade" maddesini okumamız isabetlidir. Bir, 1756 yılında ölen ve pek çok kitap yazan Mehmet Efendi'nin hayatı hakkında hiçbir bilgiye sahip değiliz. İki, yazdıkları, bugün bile bazı bölgelerde sıklıkla okunuyor ve yazdıklarını, şerhler ile Mehmet Faruk Gürtuna ve Abdülkadir Akçiçek'in, bugünkü dille, yayınlamış olduklarını öğreniyoruz ki Akçiçek ve Gürtuna ad ya da soyadları, onomastique planda, müspettirler. Üç, kısa bir giriş maddesinde, Davudzade'ye yönelik, "Mehmet Efendi eserinde alışagelen şerh yöntemini takip etmemiş" tenkidini de görüyoruz. Dört, Kara Davudzade'nin Kuran tefsirinde, Arpaguş ileri sürüyor, "dördüncü bölüm Yahudi âlimlere dair menkıbeler" ihtiva ediyor ve artık hükme yaklaşıyoruz. Beş, "bu tür mübalağalı ifadelere ve abartılmış sayılara dayanan tasvirlere yer verilen Kara Davud, halk eserleri arasında sağlam rivayetleri en az kullanan bir kitap niteliğine bürünmüştü"; sakıncalı bir eser olduğunu anlıyoruz. Güzel, Kara Davud'un yakılması yönünde bir tavsiye yok, ama bir ansiklopedi maddesinde takbih edildiği kesindir. Ve buradan, Kara Davudoğlu'nun Yahudilikle bağlarını kesmemiş bir Karay olduğu sonucuna ulaşabiliyoruz. Karaism, İbraniyet ağırlıklı, İslam ve İbraniyet'in karışımıdır ve Hıristiyanlık da tamamen ihmal edilmemiştir; Kara Davudzade, burada ve bu açıklıktadır.

Babacan'a gelince, judaik planda kullanılışı ile ilk önce, R.Patai'ın "Jadid Al-Islam" adındaki çalışmasında karşılaştım; bizim "nev-müslim" dediklerimize İran'da "cedid al-islam" diyorlardı, "yeni-müslüman" anlamındadır. Söyleyişin çıkışı, İberik Yarım Ada-sı'nda başladı, baskı karşısında din değiştiren Yahudilere "Yeni-Hıristian" tabir ediyorlardı, sokakta "Hıristian ve evde Yahudi" oldular, genellikle verilen tarif bu şekildeydi. İran'da, en çok, Meşhed'te yaşıyorlardı; Meşhed'teki yeni-müslümanların çok yaratıcı, çok üzücü, pek darvinist, ama aynı ölçüde ilginç yaşamlarını, evvelen, R.Patai'den öğrenebildik. Gizli yaşamlarında İbrani ve dış hayatlarında ise müslüman isimler taşıyorlardı, iki yüz yıl yaşadıklarını gizlice kâğıda geçirmişlerdi, İsrael kurulunca, bir şekilde, göç ederken, kayıtlarını da almışlardı, Patai bu belgelere dayanarak yazmıştı; bu yeni Müslümanlar, "Ak" ve "Babacan" adlarına çok düşkündüler.

Meşhed'deki bu Kripto Yahudilerden Simha Bemoni, çocuklarıyla ilgili kayıtlar tutmuştu, birinin adı Barham idi, tabii bir de İbrani adı var, Abraham, kimseler yoksa "Abraham" çağırıyorlar. Bir diğer oğlun adı "Mullah", biz "Molla" ya da "Mulla" diyoruz, "bilgin" ve "öğretmen" anlamındadır, Mulla'nın gizli adı Ya'qov idi. Patai'ın bu Mullah Yakup için verdiği bilgi şudur: "The second son, Mullah Ya'qov, was a mullah (teacher) and also a ritual slaughterer and he had four sons in Meshed, as follows: Hajji Isma'il Levi (Hajji Y'hezq'el), Mullah Yahya (Y'hudah), Hajji Mahdi (Mattityah), Aq Rafi (R'fa'el)

Levi, Hajji Isma'il had no children".* Burada da görüyoruz, "Ak" adını da kullanıyorlar ve yanında "Rafi" var ki, Rafael adının dimunitif halidir.

Patai'da bir de, "the children of my brother Mahdi are two sons, Moshe and Babajan (Y'hoshua)" ifadesine yer veriyor; müslümanların yanında "Babacan" dedikleri oğlu, kendi aralarında "Y'hoshua" çağırıyorlar.** Burada önemli olan "Y'şoua" adının , "Efendimiz beni kurtarır" ya da "Tanrı bana can verir" anlamına gelmesidir ki, "babacan" tam bunun çevirisidir. "Baba", Tanrı Baba da demektir ve "can" vererek kurtarmaktadır. O halde, Türkik "Babacan" ile Judaik "Y'şoua", bir madalyonun iki yüzünü meydana getiriyorlar.

Babacan'ın eşinin kızlık soyadının "yurter" olduğunu, eşinin kız kardeşinin evliliği nedeniyle öğrendik, o da bir "gur" ile evlendi. Londra'da tekstilci Ramsey Gur'un oğlu ile Babacan'ın eşinin kız kardeşi, soyadları "yurter", dünya evine girdiler, Karaylara hoş gelecek "yurter" soyadı böylece "gür" olmaktadır, uzağa gitmiyor. Karaylar, yurtlarına "Kırker" de diyebiliyorlar ve "yurt" sözcüğünün bizde Balfour Deklarasyonu sonrasında tedavüle girdiğini de biliyoruz. Bu arada not edebiliyorum, Ramsey Gur, Erdoğan'ın kızı Esra'nın yurt dışı eğitim masraflarını üstlenmişti ve Esra'nın doğumunu da Sara yapmıştı, hep iç içedirler.

Daha ayrıntılı bilgi ve analizleri, diğer çalışmalarımda ve bu arada İsyan'da bulmak mümkündür; devam ederken, tekraren eklememiz gereken ise, sabetayizm ve Karaylarda endogami'nin sıkıca uygulanan bir kural olduğudur. Sabetayist sabetayist ile karay karay'la, muhtemelen de, sabetayist karay ile evlenmektedir. Bu, ırk özelliklerinin korunması ve ırki çizgilerin yüzlerde taşımaları anlamına da gelmektedir.

Şöyle de söyleyebilirim, şimdi moda dizi oyuncusu kızlar ve güzellik kraliçeleri, Türkiye'ye gelen İspanyol şarkıcıların şaşkınlıkla teşhis ettikleri gibi, İspanyol yüzlüdürler; çünkü bizdeki sabetayistler, bir kural olarak, Sefarad, diğer deyişle, İspanyol asıllıdırlar, ilki ikincisinin İbrani karşılığıdır. Endogami, sefarad yüzlerini korumalarını sağlıyor; uzun yüzlü, renkli gözlü ve İspanyol tenlidirler.*** Karaylar da endogamiye çok bağlı oldukları için Kırımi yüzlerini taşımayı sürdürüyorlar; kaya kaya halleri, kırım kırım şakakları ve çiçek çiçek gözleri var.

A.Davutoğlu'nun babasına gelince, iç evlilik ve nedenle, bir karay ile evlenme kuralını çok ciddiye aldığını söyleyebilecek durumdayız ve bunu Faruk Bildirici'ye borçlu-

---

* Raphael Patai, Jadid Al-Islam – The Jewish "New Muslims" of Meshed, Wayne State University Press, 1997. p. 116

** Yalçın Küçük, İsyan I, İstanbul, 2005. s. Beşinci Bölüm ve sonrası.

İsyan'da hem "Babacan" ve de "Ak" adları üzerine çok ayrıntılı analiz ve bilgiler bulmak mümkündür. İbrani, "Livni" ve "Livan", "Ak" karşılığıdır, Tevrat'ta var.

*** Bizde, güzellik kraliçeleri, mümkün olduğu ölçüde, İzmir'den ve sabetayistlerden çıkarlar; dizici kızlar ise, bir yasa gereği, sabetayisttirler. Televizyonda sabetayist tekeliyet yasadır, "beren", esra, "ebru", beyazıd, "okan", seçilmiş seçilenlerdendirler. Çoğunun, dünyaya, bir sabetayist olarak gelmekten başka bir kabiliyetleri yoktur; bu sektör bir "hazar devleti" halindedir.

yuz.* Ahmet'in babası Mehmet Davutoğlu, ilk eşi Memnune ölünce, bu adın ilk üç konsonu "mmn" Maamin ile aynıdırlar, "Sefure" ile evlenmişti; bu adın, "sefure", hazırlamış olduğum isim seçkisinde olmamasına rağmen, bir Karay adı olduğunu göstermek zorundayım.

Net olan şu, "Sefure" Türk isimleri arasında yer almıyor, Aydil Erol'un "Adlarımız" adlı çalışmasında "Sefure" girişine rastlamıyoruz. Ancak Türkiye'de taşınan bir isimdir ve hatta "Sefure" adında bir roman olduğunu da biliyoruz. Romanı yazan, Köy-Enstitülü Musa Uysal; ne yazık bu solcu öğretmenimizi yakında kaybetmiş bulunuyoruz. Musa Hoca'nın diğer romanı "Üç Atlı" için ise, Köy Enstitüleri Vakfı Başkanı Erdal Atıcı, elektronik imkânla, Musa Uysal'ın "dedelerinin ve ninelerinin anlattıklarına" dayanarak, Kafkasya göçünü yazdığını haber veriyor. Buradan, Musa Uysal'ın da Kafkasya ve muhtemelen de Kırım göçmeni olduğunu anlıyoruz; "Sefure", demek ki, bir Kırımi romandır. Yeterlidir.

Bu durumda, hem bizde varsa ve hem de Türk adı değilse, Yahudi isim sözlüğüne müracaat etmemiz yerindedir, benim kütüphanemdeki en kapsamlı Yahudi isimler sözlüğü, Guggenheimer and Guggenheimer'in etymological dictionary'dir ve "segura", "segure" okuyabiliriz, girişini bulabiliyorum; İngilizce "safe", Türki'de "emin" ve Davudzade'lerde "emine" olarak anlayabiliriz. Böylece İbrani "segure" adının,** Karay Yahudilerinde "sefure" şeklinde taşındığını ileri sürebiliyorum. Demek ki, "g" veya "k", bir şekilde "v" veya "f" konsona dönüşmektedir. Buradayız.

Karay Yahudilerinde, v sluçae smerti çlena karaimskoy obşını, topluluktan bir ölüm olunca, ölü sahipleri bir haberci çıkarıp, bütün tanıdıklara duyuruyorlar; haberci de bir haneye gidince, posıl'nıy govoril, "Başin sav bolsun", diyor ki, bunun Rusça karşılığı, literalman, "Zdorov'e tvoy golove" olmakla, Türkçe, "başına sağlık" ya da "başın sağ olsun" şeklinde okuyoruz.*** Cevaben de, "dostlar sav bolsun" deniyor, Rusçada, "pust' budut zdrovovı tvoi druz'ya" ki tamı tamamına, "dostlar sağ olsun" demektir. İki küçük farkla pek güzel Türkçe konuşuyorlar.

O halde iki küçük nokta kalmaktadır. Bir, İç Asya Türkçemizde, "bolsun", bugünkü dilde "olsun" demektir ve burada bir sorun görmüyoruz. İkincisi, Karay Türkçesinde, bizim, "g", ki "ğ" olarak yumuşatabiliyoruz, "v" ya da "f" sessizine dönüşmektedir; kurallı olduğunu anlayabiliyoruz. Öyleyse, Davutoğlu'nun annesinin ve kızının adı, "sefure", İbrani kökünden gelmektedir.

Davutoğlu'nun babası, ilk eşi ölünce, Sefure ile evleniyor, bir Karay Yahudi'si adıdır ve Ahmet Davutoğlu da "Sare" ile evlenmiştir; Abram'ın eşi Sarah'nın adı olup, Toral ya da Tevratik bir ad olduğu kesindir. Serra veya Sara ya da Sare olarak da taşınıyorlar; T.Er-

---

* Faruk Bildirici, "Annesini Dört Yaşında Kaybetmiş Bir Çocuk", Hürriyet, 3 Mayıs, 2009.

** Tarihimize pek yabancı görünmüyor, Birinci Süleyman döneminde, saray doktoru Jozef Segure vardı; Moşe Hamon'un vefatı üzerine, Hamon'un oğluyla beraber Süleyman'a tabib oldular. Süleyman zamanında da bir tür "Hazar Devleti" olmaya başlamıştık.

*** S.Ya. Kozlov – L.V. Çijova, Tyorlskie haradı Krıma, Moskva, 2003. str. 80

doğan'ın kız kardeşi Vesile İlden'in arkadaşı imiş ve bu vesile ile kızı Esra'nın doğumunu yaptırmış, Esra da, İbrani kökten olup biz Azra da çağırıyoruz.

Davudzade'nin eşinin adı Yahudi isimlerdendir ve kızına da kökünü Yahudi isimler sözlüğünde bulabildiğim bir isim koyduğunu gördük, ancak bir kızı daha var. Bu kıza da Sara Hanım, "Hacer Bike" adını koymuşlar ve böylece, Tora'yı, biz "Tevrat" diyoruz, tam uygulamış olmaktadır. Abraham, Tora'ya göre, iki kadın ile yatmıştı, birisi Sara ve diğeri Hacer oluyordu. İsmael; Hacer'den olmadır ve İbraniler, bize de "İsmaili" diyorlar ve şeriata göre Hacer, anamızdır. Davutoğlu'nun bir kızı da, İbrani şeriata göre, anamızın adını taşımaktadır.

İbraniler "hagar" söylüyorlar, biz "Agar" olarak da taşıyoruz, h'nin hakkı çok zaman yenmektedir, İbraniyet'te isimler biseksüeldir ve adlar soyadı da olabiliyor, g'yi yumuşatarak "Ağar" söylenebiliyor; Kolatch, "the concubine of Abraham and the Mother of Ishmael" , Abraham'ın cariyesi ve İsmail'in annesi, bilgisini vermektedir.* Macaristan'a, "hagarland" tabir ediliyordu; not ediyorum; sözcüğün "göç" anlamından neşet edebilir ve Macaristan'da Yahudiler çokturlar. "Beren" adını da Macar Yahudilerinden ithal ediyoruz.

Geriye "Bike" kalıyor, mühim bir Yahudi adıdır, bizde "Bige" olarak da taşınıyor, sabetayistler bu şekilde kullanıyorlar; Kolatch "Bika" diyor ki, "Bike" okuyoruz; "vadi" karşılığını vermektedir. Karay Yahudileri ise "prenses" olarak anlıyorlar, en çok sevdikleri isimlerdendir, Karay isimleri seçkisinde işaret ettim, "Biçe" olarak telaffuz ediyorlar. Akbike, Aybike, Altınbike vesaire varlar, Davud Ailesi bir de "Hacer Bike" bulmuşlar. Hepsi bu kadar ve "her yerde İbrani isimler" varlar.

İsim-bilim'in önemli bir açıklayıcı değişken olduğunu görüyoruz, Davutoğlu'nun kızı Sefure'nin Sabri Ülker'in kızı Ahsen Özokur'un oğlu Ahmet ile evli olduğu haber veriliyor, uygundur. Ülker Ailesi de Kırım'dan geldiler, "Berksan" ve "Ülker" soyadına ayrıldılar. Sabri Ülker, bana, bir mektupla, sabetayist olmadıklarını bildirmişti ve yayınladım. Şimdilik, hepsi bu kadar ve burada söylenmesi gereken, Kırımiler arasında da endogami olduğudur ve yetmektedir.

Karay'dırlar.

Olmasalardı, geldikleri yere gelmeleri mümkün değildir. Kabiliyetleri buradadır.

Çöküş'ü görüyorum. Çöküş'ü yazıyorum.

---

* Alfred J. Kolatch, The Complete Dictionary of English And Hebrew First Names, N.Y, 1984. p.335

üçüncü bölüm için
dördüncü ek

VATİKAN'A ELÇİ: CANAAN GUR

Yasalarımıza bir yenisini ekleyebilir miyiz; Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne İbrani asıllı olmayan bir kimse dekan olabilir mi, daha önce formüle ettiğim bu yasayı yumuşatarak, tekrarlıyorum. İki, İbrani asıllı olmayan bir kimse, dışişleri bakanı yapılır mı ve şimdi üç, büyükelçiler, İbrani asıllılardan mı çıkıyor ve dört, Vatikan'a, Papa Memleketi'ne, İbrani ve Latin iki sözcükle, Erez Pontif'e, Türkiye'den, İbrani olmayan temsilci gitti mi, yasalar ve şimdilik, bunlardır. Soru şeklinde formüle ettim; öyle kabul edilebilir ve arada bir fark görmüyorum. Ama yine de önemli olan tartışma'dır.

Kanun mu, Elence "canon" sözcüğünden, "kanon" okuyoruz, geliyor, "canoun" ya da "canun" yazılışı da var; biz, "ofendis" misli, "efendi" diyoruz, İstanbullulardan aldık, "kanunname" de diyoruz. Enstrüman "kanun", anlamını en iyi veriyor, yol göstermektedir. Kanun, fizikte ve müzikte, mutlaktır ve toplumsal alanda bir eğilim olarak belli oluyor; mutlak diyemiyoruz. Ancak yine de kanun'dur; yol ve yürüyüş belirliyorlar.

Washington, Türkiye'ye hep Yahudi asıllı Amerikalıları büyükelçi gönderiyor; gelenlerin en ünlüleri, başta Henry Morgenthau Yahudi idiler. Morgenthau, Kasım 1913 tarihinden Şubat 1916 tarihine kadar İstanbul'daydı ve Türk tarihinin en kritik zamanlarından birisidir. Sefir-i Kebir Morgenthau'nun selefleri ve halefleri de İbrani kavminden geliyordu; bu, bir politikadır.

Neden mi, Anglo-Amerikan dışişlerinin, en azından İttihat ve Terakki iktidarını, çok büyük ölçüde, İbrani köklü saydıklarını düşünebiliriz; içerde İbraniler güçlüydüler. Arşivlerinde yazılı olmalıdır, her halde biliyorlar, ancak, dillendirmiyorlardı. Öyleyse, bu hal varsa, hem haber almaları ve hem de politikada bir aktör olmaları daha kolaydır. Menderes, Zorlu ve Köprülü, 1950 başlarında, Ankara'da İsrael temsilcisini "kardeş" bilmediler mi ve başka bir açıklama olabilir mi; olsa bile, ikna gücünü zayıf kabul etmek durumundayız.

Çünkü yakın zamanlarda da bu kural var, Grossman, Abramovitz, Parris, Edelman, hep Amerikan büyükelçisi olarak geldiler ve hepsi Yahudi aslındandırlar. Yahudi olmayanı yok mu, kuşkusuz varlar; ancak öyle olanlar, bir kanun'dan söz etmek için yeterlidir.

Demek ki, Türkiye başkenti, Yahudi köklü Amerikan diplomatlarının tımarı durumundadır. Son zamanlarda daha çok öyledir; akepe'nin, İttihat ve Terakki'den çok daha fazla judaik olması bu sonucu doğuruyor; judaize'dir ve eğilimlidir. Kısaca, islamo-judaik oluşum olduğunu söyleyebiliyoruz.

Yeni mi, benim çalışmalarım bunu sadece ortaya çıkardı, ancak, akepe'nin de bunu reddetmediğini ve hatta saklamadığını anlıyoruz. Nereden mi çıkarıyorum, Abdullah Gül, cumhurbaşkanı seçilmek için partileri gezerken yanında Nükhet Hotar vardı, hiç tanınmamış birisidir ve kimsenin izlediğini sanmıyorum. Ben hep izliyorum, bu seçimin asıl seçmenlerini, eski dilde "müntehib-i evvel", başka yerde görüyordum. Akepe döneminde, verilen bazı madalyaları, bir seçim sayıyordum ve Meclis'tekileri "müntehib-i sani" hesap ediyordum; bundan önce bitmiştir. Gül ve Hotar tur attılar. O resimler görülmelidir; "gizli tarih" açığa çıkmaktadır.

Kim bu Hotar, neden saylav yapıldı ve neden turda yer aldı; gerçekler, bu sorudadırlar. Birkaç kez evlendiğini biliyoruz, "Hotar" ya da "Hoter" değişmeyen soyadıdır ve "Nükhet" adını, bizde İbrani asıllıların pek çok taşıdıklarını biliyoruz. "Hotar", net İbrani isim ve soyadıdır, ilk kez işaret etmiyorum, kanun'u bilmemek mazeret olmuyor ve kitaplarımda var.

Hotar'ı takip ediyorum ve yıllar önce Papa İkinci Jean Paul'un cenaze töreninde, Tayyip Erdoğan'ın yanında ve heyette olmasına, şaşırıp şaşırmamak için, pek tereddüt etmiştim. Vatikan'da, haberde, "Hotar törende başını örtmedi" yazıyordu ve Laura Bush ve Condolezza Rice, her ikisi de, Hıristiyan'dılar başlarını örtmüşlerdi. Başı örtmek için acımasız bir kampanya açmış olan akepe'den Hotar, başını örtmüyordu; hâlbuki sabetayistlerin cenazelerinin kaldırıldığına inanılan Teşvikiye Camii'nde bütün hanımların başları örtülü oluyordu, biliyoruz.

Hürriyet Gazetesi:
9 Nisan 2005

Hotar törende başını örtmedi

BAŞBAKAN Tayyip Erdoğan ile birlikte Papa 2. Jean Paul için Vatikan'da düzenlenen cenaze törenine katılan AKP Genel Başkan Yardımcısı Nükhet Hotar'ın başını örtmemesi dikkat çekti. Hotar, ABD Başkanı Bush'un eşi Laura Bush ve Dışişleri Bakanı Condelezza Rice'ın başlarını siyah tülle örttükleri törene ilişkin, "Zorunluluk olmadığı için örtmedim" dedi. ■ Volkan YILDIRIM/VATİKAN

---

*Tam seçim sırasında Jak Kamhi'ye de şeref ödülü verdiler ve ödülün, dışişleri bakanı A.Gül'ün tertibi olduğunu, düzenlemesi demek istiyorum, açıkça ifade ettiler. Oy veriliyordu. İzliyordum, Çöküş'ün devamında, "Kıyamet" kitabında yerleri var.

**Hoter, Hotter, "branch, staff".

İbrani yazılışı, h,vav, t, r karakterlerinden ibaret olup "a" veya "e" yoktur, her ikisi de söylenebiliyor.

H.W.Guggenheimer-E.H.Guggenheimer, Jewish Family Names & Their Origins –An Etymological Dictionary, Ktav Publishing House, p. 348

"Dal" anlamındadır. Bir kol'u temsil ediyor.

Abdi İpekçi'nin kızı da "Nükhet" adını taşıyor. Akepe, bu isme, çok düşkündür, TÜBİTAK'ın başına getirmek istediği ve cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in kabul etmediği Hanımefendi de Nükhet idi ve Nükhet'e bağlılıklarından yasa değiştirdiler.

Bunu, İbraniyet'in Hıristiyanlığa, bitmez tükenmez husumetinin açığa çıkarılmak istenmesi olarak değerlendirmiştim. Başörtüsünün, Müslümanlıktan önce Yahudilik kuralı olduğunu çok yazdık, çok söyledik; Müslümanlık pek çok ilkesini judaizmden almıştı, bu da ithal ettikleri meyanındadır. Bizde, başları açık kadınlar, cenazelere, yanlarında eşarpla gidiyorlar, Hotar, bu aykırı davranışını, "zorunluluk olmadığı için örtmedim" şeklinde açıklamıştı; inandırıcı görünmüyor. Judaik ve arkaik husumetlerden çıkan bir anti-Hıristiyan tepki olduğunu düşünmek daha isabetlidir. Öyle düşündüğüm için bu değerli kupürü hep saklıyorum. Ayrıca Vatikan'a İbrani asıllı temsilci gönderme kuralına uygun buluyorum; demek ki akepe yönetimi Hotar'ın İbrani asıllı olduğuna inanmaktadırlar.

Reisleri biliyorlar mı; bildiklerini tahmin etmek zorunluluğu var. Bir, şimdi dış işleri bakanlığına getirilen Davutoğlu'nun Annan Ben Davud tarafından kurulan karaism'e bağlı olduğunu göstermiş durumdayım. İki, önceki dışişleri bakanı Babacan'ın soyadının hem Karay'larda ve bu şekilde taşındığını artık biliyoruz; İbrani aslı "Y'oşua" ya da Joshua'dır, "Baba-Can verir" anlamındadır. İbrani isimler sözlüğünde de "babajanof" da var, yeterlidir. Üç, daha önceki dışişleri bakanı Abdullah Gül'ün de, bana, sabetayist olmadığı konusunda başvuruda bulunduğunu hatırlıyoruz, matbuatta yayınlanmıştı;* henüz ikna edilmeyi bekliyorum.

Devam ediyorum, Karay olması ihtimali pek yüksek ve Ülker Ailesi ile hısım Ahmet Davudoğlu'nun, yeni büyükelçiler arasına, diplomasi dışından iki kişiyi daha kattığını öğrenmiş haldeyiz. Birisi Tunçer Kayalar olup, "Kayalar" Selanik'e yakın bir kasabadır. Judaik ve sabetayist onomastique'te, çıkış yerini soyadı yapmak kuraldır. Sevil, Sevilla'dan, Portakal, Portugal'dan, Erbil, Mardin, Bingöl, bu bapta, sık sık kullandığım soyadları arasında yer alıyorlar.

DEŞİFRASYON

ad veya soyadı	okunuşu ve/veya transliterasyonu	kullanılışı
ARAZ	EREZ	erez israel
KENAN	CANAAN	kenan ülkesi
GÜR	GUR	küçük-aslan/ yehuda
GÜREL	GUR-AL/GUR-EL	Allah'ın aslanı
GÜRELİ	GUR-AL-İ/GUR-EL-İ	Allah'ım aslan/yehuda
GÜRSOY	GUR-SOY	beni israel
HEMRAH	EMRE	emre,imre, emir,yoldaş
HOTAR	HOTAR/HOTER	dal-kol

* "Çöküş" tahminimden daha hacimli oldu ve bu tartışmayı Çöküş II içinde ve "kıyamet" kitabımızda ele alıyoruz.

İsrael'de "Gur" ve türevi isim ve soyadı taşıyanlara sempati ile bakarlar. Par prensip kendilerinden sayarlar, Vatikan'da, "Torah" ya da "Tevrat" okunduğunu düşünebiliriz,* "Kenan" ve "Gur" sözcüklerini bilirler. Bildiklerini biliyoruz, Akepe'nin bu atamayı bilerek yaptığından her halde kuşku duyamıyoruz.

Kenan Gürsoy, Rifai Tarikatı'nın kurucusu Kenan Rifai'nin torunu oluyor; Kenan Rifai, Selanikli, Alyans İsraelit'te okumuş, Canan Gur, Tarikat Şeyhi Kenan Rifai'ye pek benziyor ve bundan endogamiye pek uydukları sonucunu çıkarıyoruz. Annesi "Kenoş" çağırırmış, şeyh olmamış, ama tarikatçı olduğunu anlıyoruz. Tekrarlıyorum, artık tarikatlar birbirine geçiyorlar; tarikatçı Kenan Gur'un, Fethullah Gülen'in çevresini meydana getiren toplantılara katıldığı kesindir.

Karaylardan Refik Halit Karay, Kenan Rifai'nin Dergâhı'na "Kadınlar Tekkesi" diyordu, daha çok güzel ve okumuş kadınların tekkesidir. Bunlar arasında İbrani asıllı Samiha Ayverdi, İbrani asıllı Safiye Erol ünlüdürler; kız kardeşinin soyadının "Büyükaksoy" olduğunu öğrendiğimiz, "ak" ve "soy" sözcüklerine pek düşkündürler, Nezihe Araz da tekkedendir. "Araz" sözcüğünü "Erez" olarak okumayı sağlık verebiliyorum; Arabî "arz" karşılığıdır.

İbrani asıllıdırlar. Saklamıyorlar. Bağlıdırlar.

Mehmet Ragif Ersoy'un hamilerinden Sait Halim Paşa'nın, Safiye Erol'a çok değerli bir kolye hediye ve Safiye'nin de bunu Araz'a vasiyet etmesi çok acıklıdır. Behice Boran hayranlığından Kenan Rifai bağlılığına geçen Araz'ın bu kolyeyi kime vasiyet ettiğini ise bilmiyoruz. Bildiğimiz bağlı olduklarıdır.

Bildiğimiz, sabetayizm ile tekke'nin birbirlerinden ayrılmalarının kolay olmadığıdır. Birlikte yatıyorlar.

Hiç hak etmedikleri yerlere geliyorlar.

Birikimlerine ve kabiliyetlerine denk düşmeyen yüksekliklere çıkartılıyorlar.

Bizans'ın çöküşünün nedenleri arasında bu da var.

Yönetme kabiliyeti olmayanların yönetici oldukları bir yer idi. Bir yerdeyiz.

* İbrani ve Arabî de "vav", bilinen "o" ve "u" ile "v" yerinedir, Torah, daha doğrusu "Tora", "tvr" karakterlerini içeriyor ve biz, Arabî sözcüklerin sonuna "t" eklemeyi seviyoruz. "Tora" ve "Tevrat" aynı sözcüklerdir.

üçüncü bölüm için
beşinci ek

AKİFOLOJİ: MUSTAFA HAYRETTİN KARAN

Artık, Hatice Süheyla'nın, Akif'in evlatlığı olduğunu kabul etmek durumundayız. Hem Akif'in Dergâh yaşamının en güvenilir tanığı sayılıyor ve hem de, Yunan toplarının Ankara'da duyulması üzerine Kayseri'ye sığınmışlardı, döndüklerinde, Akif için, ez cümle " bize, Tacettin Dergâhı Şeyhi'nin evini tuttu" diyebiliyordu; bu ev, Akif'in, annesi dâhil, ailesini yerleştirdiği ev olmalıdır. Demek Akif kadar ailesi de Dergâh Şeyhi'nden bir yerde yaşıyordu. O halde, Hatice Süheyla ile daha sonra adında bir de "Karan" var, Mehmet Ragif arasında aşırı bir yakınlık tespit edebilmiş haldeyiz.

Akif'in, "Ersoy" soyadını neden aldığını bilmiyoruz, tabii şimdi çıkarabilecek hale gelebildik; ancak üzerinde durulmamaktadır. Hâlbuki "müslüman" idi ve ülkesini terk ile İngiltere sömürgesinde bir prensin himayesini seçmişti, öyleyse, "Ersoy" nereden çıkıyor; bunun, şimdiye kadar hiç sorulmamış olması şaşırtıcıdır. Bu meyanda, kızı Hatice Süheyla'yı evlendirdiği "Kara Mehmet" nam-eser yazarı, Mustafa Hayrettin'in de "Karan" soyadını neden aldığı da hayli meçhulümüzdür. Meçhuldür, amma, bir ipucu görebiliyoruz, Akif, Karay'lara akraba idi, Karan, "karay" demenin bir başka şekli olabilmektedir. Kara'dan hareketle "-an" eki hem çoğul ve hem de aynı zamanda soyut isim yapıyor; naz'dan "Nazan" ve oz'dan "Ozan" var ve "Karan" her halde budur. Karan'a da akraba mıydı, bir kaydımız bulunmuyor, ama olabilir; demek ki, her yol bizi Karaim'e götürmektedir. Althusser terminolojisiyle, over-determined bir durum ile karşılaşıyoruz.

Bir nokta da şudur, Hatice Süheyla, Mustafa Hayrettin ve Mehmet Ragif de, sonradan eklenen soyadları hariç, iki isimlidirler. Bu hal, Türk onomastique disiplinine aykırı ve kural dışıdır, demek istiyorum. Öte yandan, artık onomastique her meselede ya teyid ya da tekzip kıymetindedir; şimdiye kadar çok ihmal edilmiş olduğu için her iki istikamette de kuvvetli olabiliyor. Buna, "çubuğu tersine bükme etkisi" diyebiliriz.

Mustafa Hayrettin Karan'ın "kara" adına düşkün olduğunu anlıyorum. Kolaylaştırıcı olabiliyor, fakat hakkında bilgi bulmakta çok zorlanıyoruz. Bulabildiklerimi buraya alıyorum, Karan'ın, Sebilürreşad kurucusu ve Akif sırdaşı Eşref Edib'e yakın olması normaldir ve Eşref'in anılarının bir bölümünü eski bir tarihte yayınlamış olduğunu görüyoruz. Eşref'in anılarının yeniden yayınına bir önsözü var; pek kısadır ve buradan çok kısa bir paragraf aktarıyorum. İkincisi, bu yeni yayında Karan'ın pek muhtasar bir tercüme-i hali ile karşılaşıyoruz ve bunu da sunuyorum.

Mehmet Ragif'in damadı Hayrettin Karan'a dairdir.

Sebilürreşad Muhibbi Bir Karan

Milli Mücadele'nin manevi cephesinde Sebilürreşad'ın mühim rolü, büyük hizmeti olduğu için Sebilürreşad'ın sahibi ve yazarı Eşref Edib ile görüşerek bu hususta bazı bilgiler almayı faydalı gördüm. Sebilürreşad'ın başyazarı merhum Mehmed Akif'in Milli Mücadele hatıralarını hayatında kaydedemediğime çok müteessirim. O, manzum olarak Milli Mücadele'yi tasvir edecekti. Zihninde bunun planını da yapmıştı. Ne çare ki uzun zaman gurbette kalışı, Kur'an tercümesiyle meşgul oluşu, sonra da hastalığı buna mani oldu. Bize yalnız bir "İstiklal Marşı" yadigâr bıraktı.

Hayrettin Karan'ın "Kara Mehmet"i

Beş Dönem Saylav Bir Damat - Karan

Mustafa Hayrettin Karan, 1306/1890 da Balıkesir'de doğdu. 1903'te Bursa İdadisi'ni bitirip Mülkiye Mektebi sınavlarını kazandı ise de, sağlık nedeniyle devam edemedi ve özel dersler aldı.

Balıkesir Ziraat Bankası tahakkuk kâtipliğinde ve Ayvalık Mahkemesi kâtipliğinde çalıştı.

1914'te silah altına alındı. İzmir'in işgali üzerine Balıkesir'de kurulan Milli Mücadele teşkilatında görev yaptı. Daha sonra Bilecik ve Söğüt bölgesindeki Milli Mücadele teşkilatlarında hizmet verdi. Muntazam ordunun emrine girerek 3. Kolordu'da ve Kurtuluş Savaşı'na kadar Milli Savunma Bakanlığı özel kaleminde çalıştı.

1922–1925 yıllarında Balıkesir Belediye Başkanlığı görevinde bulundu.

18 Mayıs 1926 da Balıkesir'de "Türk Dili" adlı günlük bir gazete kurup yayına geçirdi. 20 yıla yakın bir süre bu gazetenin sahip ve başyazarlığını sürdürdü.

Mehmet Akif'in yakın dostu Hasan Tahsin'in vefatı üzerine, Akif'in manevi evlad edindiği Hatice Süheyla Hanım ile evlendi.

Cumhuriyet Halk Fırkası mutemedi bulunduğu sırada TBMM III. Dönem seçimlerine katıldı ve 21 Eylül 1927 de mazbatasını alarak milletvekili olarak Meclis'te göreve başladı. Bunu, IV. Dönem Bilecik mebusluğu, V, VI ve VIII Dönem Balıkesir milletvekilliği izledi.

◆ ◆ ◆

Meclis'te 5 dönem milletvekilliği yapan M.Hayrettin Karan, 1946 Ağustosu'nda emekliye ayrıldı.

◆ ◆ ◆

Karan'ın, "Kara Mehmet" adlı yayınlanmış bir eseri de bulunmaktadır.

◆ ◆ ◆

18 Aralık 1964'te vefat eden M.Hayrettin Karan'ın naaşı, Ankara-Cebeci Asri mezarlığında toprağa verildi.

Fahrettin Gün, haz, Eşref Edip-Milli Mücadele Yılları –Hayrettin Karan-, İstanbul, 2002.

dördüncü bölüm

TAİFE

Tarih, eninde-sonunda bir yerlere rapt etme işidir, köylü bir annenin, "büyük selden üç gün sonra doğdun, oğul" demesi, bir tarih düşme olmalıdır, tarih böyle kuruluyor, unutulması imkânsız büyük sele bağlıyoruz. "Milad" ile "Hicret" de, eninde-sonunda bir sel işlevindedir, standardize bir hareket veya "hareketsiz hareket" diyebiliriz, bağlayabiliyoruz. Güzel, acaba ben, "çöküş" ile ilk önce ne zaman ilgilendim, bu soruyu, çöküş'ü önce hangi tarihte gördüm, şeklinde de formüle edebiliriz veya anlayabiliriz; elimizde bir kayıt bulunuyor.* Bu kayıt şudur: "Belkis, harika bir kadındır, bir güçtür. Osmanlı ile birlikte çökmüştür." Şimdi daha iyi anlayabiliyorum, Mithat Cemal'in harika romanı Üç İstanbul'un kahramanı Belkıs'i çöküş olarak gördüğüm bir tarih var. Demek, müşirzade Belkis'in hayatı, çöküş'ün romanı olmaktadır.

Rauf Mutluay, "Üç İstanbul" için, "Türk romanının hakkı verilmemiş en üstün başarılarından birisidir" diyordu.** Ben, "Türkçenin en güzel romanlarından birisi" olarak görüyordum ve şimdi çöküşün daha dibinden bakabildiğim için daha güzel bulabiliyorum. Fethi Naci, İstanbul'da, sadece "çürüyen yozlaşan İstanbul ve bu İstanbul'un çürümüş yozlaşmış insanları" varlar, görüşünü dillendiriyor ve şunu da ekliyor: "Mithat Cemal'in romanından sürekli bir leş kokusu gelir, burnumuza."*** Bugün leş kokusu daha ağırdır.

---

* En çok ne yazdığımı bilmiyorum, bunu yazmış olduğumu bana, Okan İrketi bildirdi ve diğer hatırlatması için teşekkürlerimi ifade ediyorum.

Yalçın Küçük, Bilim ve Edebiyat, İstanbul, 2004. s.445

** Mithal Cemal Kuntay, Üç İstanbul, İstanbul, 1976. R.Mutluay'ın önsözü. S.24.

*** Fethi Naci, 60 Türk Romanı, Oğlak Yayınları.s.42

Çöküş varsa, leş ve kokusu vardırlar.

Çöküş'ten ve Üç İstanbul'dan bundan da önce söz etmiş olduğumu düşünebiliyorum, Yetmişli Yıllar'da Cumhuriyet Gazetesi yazılarımda çöküşün ön haberlerini verdiğimi hatırlıyorum,* "Bir Yeni Cumhuriyet" diyebilmek çöküşü haber vermektir, ama bu kayıta rapt edilmiş kalmayı tercih ediyorum. Çünkü aynı yerde şu notu da buluyoruz: Benim Orta Doğu Teknik Üniversitesi Ekonomi Bölümü'nde okuttuğum master düzeyindeki bir ekonomi dersinde, öğrenciyi, okumakla sorumlu tuttuğum dört romandan birisi Üç İstanbul'dur. Bu dersle ilgili olarak bir sınavda sorduğum soru şudur:'Üç İstanbul'da, bütün eleştirmenler, Adnan üzerinde duruyor, hâlbuki önemli olan Belkis'tir, neden?' " Bu bilgilerden, bu ders ve bu sorunun, 12 Eylül 1980 darbesinden hemen önce veya hemen sonra olduğunu çıkarabiliyorum. Çünkü darbe, beni üniversiteden uzaklaştırmış ve hapse koymuştu; o tarihten sonra hiçbir üniversite öğretim üyesinin, yüksek lisans düzeyinde iktisat dersinde, öğrencilere roman okutmaya cesaret edebildiğini düşünememek durumundayız. Adnan, paşazade genç kızlara, evlerinde tarih öğreterek, hayatını kazanıyordu; artık sadece romanlardadır.

Mithat Cemal / Fethi Naci

ÇÖKÜŞ'ÜN ROMANI

ÇÖKMÜŞ DÜZENDE PİS KOKULAR

Mithat Cemal Kuntay'ın romanından sürekli olarak bir leş kokusu gelir burnumuza. İstanbul'un birbirini izleyen üç dönemini bütünüyle yansıtmak isteyen yazar, gözlerini hep bu kokuşmuşluğa dikmiştir. Yalnızca kişisel çıkar ardından koşan insanlar, dalkavuklar, jurnalcılar, ikiyüzlüler, ancak başkalarının kötü durumlara düşmeleriyle mutlu olanlar, birbirlerinin kuyularını kazanlar, birbirlerinin karılarını baştan çıkaranlar, birbirlerinin servetlerine göz dikenler...

SÜHEYLA ve ŞAİR RAİF YA DA AKİF

hiçbir romanımızda Üç İstanbul'da olduğu kadar bol roman kişisi yoktur. Adnan'la Belkis'in çevresinde gelişip genişleyen romanda irili ufaklı kırk kadar insan var. Bunlar, hep Mithat Cemal'in çok iyi tanıdığı bir çevrenin insanları; konakların, köşklerin, yalıların insanları. Mithat

* Yalçın Küçük, Haberci, İstanbul 2010

Cemal, Abdülhak Şinasi Hisar'ların imrenerek, yürekleri yanarak baktıkları konakların, köşklerin, yalıların gerçek yüzlerini gösteriyor; geçmişe imrenerek, özleyerek değil, tiksinerek, öfkelenerek bakıyor.

KONAĞA ÇAĞIRDIKLARINI SARAY'A CURNAL EDERLER

Her dönemde işlerini yürütenler görürüz. "Memleketin tarihini okkayla, bayrağını arşınla satabilecek adamlarla dolup boşalan Hidayet'in konağı" (s.93) Homoseksüel olan Hidayet, kendisi gibi önemli kimseleri saraya jurnal ederek gündüz saraydan para alır, gece konağında saraya söver. Ama İttihat ve Terakki iktidarı alınca Hidayet'in gücü de, gösterişi de sona erer. Mithat Cemal ne güzel anlatır, Hidayet'in ölümünü :"Konağına gelmeyen elçiler, arabasına selam duyurmayan polisler onu öldürdüler." (s.357)

İTTİHAT TERAKKİ ve YAHUDİLER

Bunlar, yükseklerden düşenler. Yükselenlere tipik bir örnek, Moiz. İttihat ve Terakki'ye göre "Moiz kendi kendini yaratan adamdır."(s.341) Oysa Moiz, Selanik'te avukatken, sahte prova di furtunalar yaparak hem sigorta şirketlerinden, hem malı kazaya uğrayan tüccarlardan para alır. İttihat ve Terakki zamanında ise Suriye ile altın kaçakçılığı, Almanlarla ithalat... Karısını ortaklarına peşkeş çeker. Serveti korkunçtur. Ama Birinci Dünya Savaşı'nda İttihatçı olan Moiz, yenilgiden sonra, İtalyan olur, İtalya'ya gider. Başladığı noktaya, yani sıfıra gelir gibi olunca intihar eder.

YIKILIŞIN ROMANI

Üç İstanbul için, kısaca, Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılışının romanı, diyebiliriz.

◆ ◆ ◆

Ne var ki İttihat ve Terakki, memleketin kurtuluşunu, memleketi bu hale getiren Batı emperyalizminin yardımında aramıştır. O yıllarda en sevindirici haber-şimdi olduğu gibi-ağır faizler ve büyük tavizler karşısında alınmış bir dış borçtu.

ÇÖKÜŞ ve AHLAK ÇÜRÜYÜŞÜ

Temelde böylesine hızlı bir çöküş olunca bunun toplumun yüzeyine yansıması ancak bir ahlak çürüyüşü, ancak yozlaşma olabilir. İşte Mithat Cemal, temeldeki oluşumu gereğince değerlendiremediği için, gözlerini toplumun yüzeyine vuran kokuşmaya dikmiştir.

◆ ◆ ◆

Belkis'ın babasının mermer yalısı için, "bu yalıdaki refah, memleketi vuran hançerdi"(.s.154) der. Adnan'a, "memleketin, zaten neresi benim? Ereğli'de kömür Fransız! Haydarpaşa'da demir Alman? Yalnız Yemen'de dökülen kan Türk!" (s.65) dedirtir.

BELKİS ve ADNAN

Romandaki tipler pek çok. Ama romanın baş kişileri, Mithat Cemal'in büyük başarı ile çizdiği Adnan'la Belkis'tir.

ADNAN'I KURTULUŞ SAVAŞI'NA SOKMAZLAR

Adnan'ın Ankara'ya davranışı tipik bir İttihatçı davranışıdır. "Kahramanlar safında boş duran yerine baktıkça da, memlekete acıyor, niçin çağrılmadığına şaşıyordu. Bu haset gün geçtikçe, haset oluyor, kafatasının içinde bir yığın cinayetle Adnan karanlık bir adam kesiliyor, akşam yemeklerinde prensle prensesin karşısında somurtarak oturuyordu. Ve gizli davet bir türlü gelmiyordu." (s.441)

OKUNMALI

...üç ayrı dönemin toplum gerçeğini yansıtması, Adnan'la Belkis gibi unutulmaz iki roman kişisi yaratması bakımından Mithat Cemal'in romanı bugün de ilgiyle okunmaktadır.

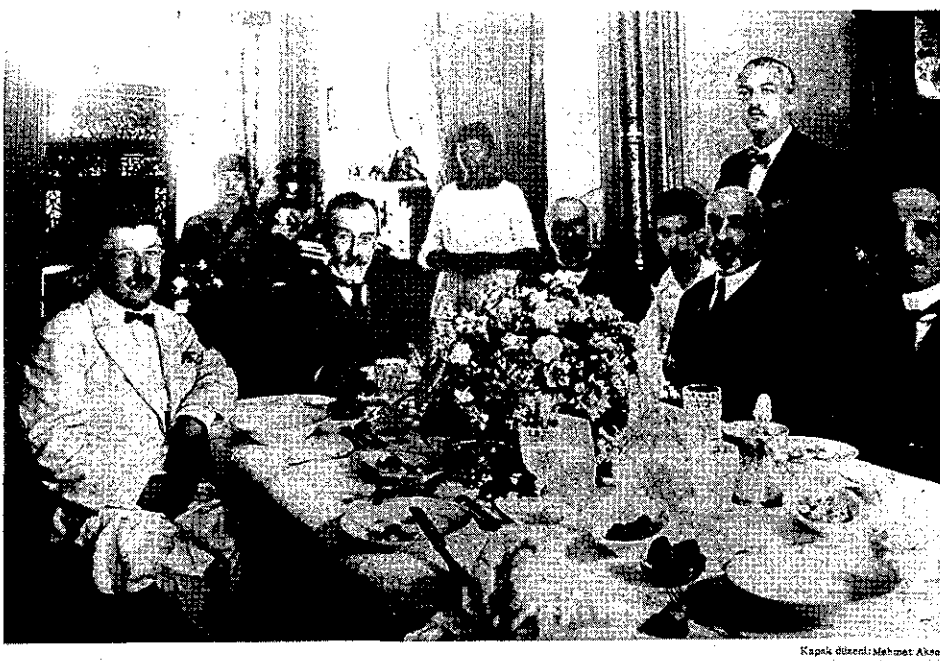
Fethi Naci, 60 Türk Romanı, İstanbul. S.42 ve sonrası.

Fethi Naci, bu değerlendirmeyi, 1970 yılında yazmıştı ve Üç İstanbul'un, 1938 ilk baskısını kullanıyordu.

Mithat Cemal'in çok iyi bir araştırıcı olduğundan kuşku duyamayız, tek romanı olmasına rağmen bir "tipoloji" ustası olduğunu anlıyoruz, karakterlerini tanıdığını düşünebiliriz, yalnız, Raif hariç belki de hiçbir kahramanı saf değil, insanları üst üste bindirmiş, sıkmış, birer "kahraman" çıkarmış; hepsine uzak ve hepsine özenmiş ve hiç birisini sevmiyor, alaycı; yazınımızda eksik olan hoş bir alaycılığı var. Raif'in, asıl adı "Ragif" olan Mehmet Akif olduğundan emin olabiliriz ve ne kadar az seviyor ve en gerçek çiziyor.

Adnan'ın en yakın arkadaşı, gerçek hayatta Mithat Cemal'in pek yakını, Akif ya da Raif için, "günde iki üç defa konuşan Raif" diyordu ve "yalnız gözleriyle konuşan Raif, daha bir kaç saat, kendisini Adnan'la konuşuyor farz edecek, oturacaktı" şeklinde oldukça tembel bir insan çiziyordu, "küçük sakalı" var. Mithat Cemal devam ediyor: "Adnan, şimdi çatık çehreyle yürüyen Şair Raif'i kendi kendine çekiştiriyordu: Bu Raif zaten acı adamdı, tesadüfen güldüğü olursa, yüzü rahatsız olurdu. Dostlarını her gün muayene eder, dünkü adamı bugün aynı adam bulmazsa, bırakır kaçardı, ona göre insan, havasız yaşaması lazım olan mumyaydı, harici havaya bir tarafı değerse çürürdü." Bir garip çürüyüş tarifi ile karşılaşıyoruz. Adnan, Mehmet Akif'i böyle görüyor, anlaşılmaktadır.

Her halde artık tanıyoruz ve şaşırmıyoruz, "selamını kimseye vermemek için eliyle cebinde saklardı" dedikten sonra Kuntay şunları da eksik etmemektedir:"Lakırdıya budala, sükûta kibirli, diyordu. Bakırköy'de ağlayan dostu varsa, Erenköy'de güleni affetmiyordu."

Mithat Cemal, Üç İstanbul, İst, 1976 Arka Kapak

Güzel, Kuntay da hiç affetmiyor, Adnan'ın ağzına, Raif ile ilgili olarak, "gözleriniz dolarak bakınız, çamur ruhanidir" sözünü koyuyor, Quantum Felsefesi ile tanışıyoruz, "gözlem gözleyenden bağımsız olamıyor" ve kendisi de "Adnan, Şair Raif'i hasta buluyordu" diyordu. Kuntay, Üç İstanbul'u, Akif'in ölümünden iki yıl sonra tamamlamıştı, neden bu kadar acımasız, bilemiyorum.* Fethi Naci, Mithat Cemal için, herkese yukardan bakıyordu, teşhisini yapıyor ve burada ise, çok çok yukardan bakmaktadır.

Sevgi dolu, ancak yine de sert bir portre'ci olan Yusuf Ziya, "Mithat Cemal Kuntay, tanıdığım insanların en çalışkanlarından birisidir" demişti;** çıktığı yıllarda meraklısı az olan bir kitap yazdığını bilip bilmediğini bilmiyorum. Ama umurunda olmadığını bilebiliyorum, romanı'nda şu da yer alıyor: "Bilmem haberin var mı? Bir kaç günden beri İstanbul'da bir Yahudi peygamberi var. Birinci rütbeden Mecidi nişanlı bir Yahudi peygamberi... Theodre Herzl adındaki bu peygamber Tarabya'da Abdülhamid'in misafiridir. Yaveri var, Saray'dan arabası var. Bu adam, Filistin'de Abdülhamit'ten yer almak için İstanbul'a geldi. Orada Yahudi devleti kuracak. İşte senin uyuz Moiz dün Tarabya'da ona gitti." Bunu, daha sonra, başlattığımız judaik bilgilendirmeye kadar, kimse yazamamıştı; İsrael'in kuruluşunu, Türkçede ve 1938 yılında, haber vermektedir.

Sadece çok çalışkan değil, aynı zamanda çok meraklıydı, Kadir, Adnan'ın arkadaşı ve ölmek üzereydi, ölecekti, inanıyordu, birden vazgeçti, "Adnan'a ölmeyeceğini söyledi" ve "Adnan'la Gibbons'un tarihini tercüme edeceklerdi", ekledi. Peki, Gibbons'u kim biliyordu;*** bugün dâhi fazla bileni olduğunu sanmıyorum. "Üç İstanbul", en entelektüel yazılarımızdan birisidir, o nedenle, Harika Altmışlı yıllar dışında çok okuyamıyoruz ve okumuyoruz.

Yalnız Adnan ve Belkıs değil, Süheyla da çok güzel yazılmış görünüyor, Maliye Nazırı'nın kızı, temiz ve ilkeli, Adnan, evine gidiyor ve tarih dersi veriyor, edebiyat ve şiir eksik kalmıyor ve Süheyla, bu burjuva-demokrat devrimci aydına âşık olmakta gecikmiyor. Süheyla, duyarlı ve Adnan'ın kendisini sevmediğini görüyor ve buna rağmen Adnan, Süheyla ile evlenmek istiyor, bakan kızı, ancak Süheyla, Adnan'ın kendisini sevmeden evlenmek istediğini duyunca kıyametler koparmıştı. Ve bağırıyor: "Yalnız Adnan Bey, ben bekleyeceğim: Sizin acınacak hale geldiğiniz günü bekleyeceğim ve o gün ben merhamet edecek, ben size 'evlenelim' diyeceğim." Kuntay'ın, belki de biraz severek yazdığı tek kahramanıdır, diyebiliriz. Sevmek, sevdirmek'tir.

Diğer öğrencisi Belkıs, müşir kızı, tarifi kolaydır:"Erkânıharp Müşirinin kızı Belkis

* "Biraz bencildi, biraz vehimliydi, ama servete eğilmez, kuvvete eğilmez, yalnız... Yalnız güzele eğilirdi: İster ağaç olsun, ister ipek olsun, ister kadın!"

Yusuf Ziya Ortaç, Portreler, İstanbul, 1960. s.87

** "Namık Kemal, Mehmet Akif, Türk edebiyatına, büyük emeklerin iki armağanıdır".

ibid.s.90

*** Meslekten tarihçi değildi, "Foundation of Ottoman Empire" kitabıyla, 1916 yılında Oxford tarafından yayınlanmıştı, "kuruluş" tartışmalarını başlatmıştı, 1928 yılında, Ragıp Hulusi, Osmanlıca'ya çevirdi ve eski karakterlerle basıldı. Bundan söz ediyor; 1938 yılında ve hâlâ bir çevirisi yoktur, diyebiliyoruz.

sofradaki mürebbiyenin birine İngilizce sual sormuş, ötekine Almanca cevap verecekken çay masasından sıçradı, Vekilharç Salih'in elindeki tepsiden telgrafı kaptı, makbuzu Fransızca imzaladı, altın kurşun kalemiyle telgrafı parçalayarak açtı, haykırdı, 'Hüsrev geliyor.' " Hüsrev, Belkis'in Bahriye Miralayı olan ve hep Avrupa'da dolaşan pek a la franca, "mon cher", kocasıdır. Peki, Belkıs mi, üç kıtada hâkimiyet kurmuş bu büyük imparatorluğun büyük paşasının pek güzel kızı Belkıs, Garbi üç dile mükemmel hâkimdir. Tarih ve edebiyat eksiğini Adnan'dan gidermektedir, Süheyla Adnan'a ve Adnan da Belkis'e âşıktır. Ama Belkis, Adnan'ı çok küçümsemekte, neredeyse hödük bulmaktadır. Buradayız.

Ama zaman değişmişti, İttihat ve Terakki iktidara gelmişti, Müşir'i sürdüler, Adnan çok güçlendi, Büyük Klüp'ten çıkmıyordu, Cercle d'Orient, öldüğünde masonlar mason olduğunu ilan ettiler, Belkıs, Miralay'ı bıraktı ve "Madam Adnan" oldu. Ama Adnan, kendisinden hiç emin olamadı, usule uygun olarak babasına paşalık ve tarih giydirse de, Belkıs'in kendisini aldattığı kâbusundan hiç kurtulamadı ve hep açığa vuruyordu. Ama Belkıs de, pek ilkeli olduğunu belli etme fırsatını yakalamıştı, hâlâ bir imparatorluk idi, gurunu taşıyordu, bu meselede söylediği şudur: "Ben seni aldatmam, Adnan. Ama bu seni sevdiğim için mi? Hayır, hayır, kendimi sevdiğim için! Ben âşık olacağım erkeği kocamdan gizlemeyecek kadar kibirli kadınımdır. Bunu şimdiye kadar anlamalıydın. Başkasını sevdiğim anda, hemen senden boşanırdım, hemen." Peki, "hemen" ne zaman, bu güçler dengesine bağlıdır.

Güçler ve dengeleri hızla değişti, 1918 yılında, İttihat ve Terakki çöktü, "Mütareke" İstanbul'u başladı, artık Miralay Hüsrev dilenci olacaktı ve Adnan'ın karnını doyurmasının güç olacağı bir döneme yaklaşıyorduk. Bir yıl önce ise Rusya'da Bolşevik Devrimi gerçekleşti, İstanbul, Devrim'den kaçan Ruslar ile asillerle, kontes ve prenslerle, Rusyalı oruspular* ve sanatçılarla doluyordu. Ne yazık, İstanbul'un bu dönemi az yazılıyor, ama Kuntay, bunu da ihmal etmemiş, Belkıs'in yeni ve nihai çağı başlıyor, bir ses, "Madam Adnan Bey, müsaade eder misiniz, Size Prens İvanoviç Nebinski'yi takdim edeyim" demektedir. Belkıs'in Adnan'dan boşanma dönemine giriyoruz.

Belkıs, hızla, bir Rus Prensesi olmuştu, önce memnun, ancak Rus Prens'in Moskova'dan getirdiği paralar çabuk tükenmişti ve bir de kokainman olduğu ortaya çıktı; hızla fakirleşme ile birlikte kokain nedreti geldi, bunalımları kaçınılmazdır. Belkıs'in son altın ve kolyeleri de bitti, amma Prens, Belkıs'ten kokain bulmasını istemektedir, orospuluk yapması gerekli, hem yapmak istemiyor ve hem de artık şişmandır, "haroşo" Rus dilberlerine talep fazla idi. Çare mi, Prens, Belkıs'i dövmeye başlamıştı, artık belli seansları var, Pera'da çok küçük bir yerdeler, Rus Ayı-Prensi, Osmanlı Belkıs'i vahşice dövmektedir, ama bu küçük yerde bir Rus daha var, sanatçı, kısmen para kazanıyor ve bu dayak gü-

* Bu sözcük, "oruspu" beni çok ilgilendiriyor, Barış Zeren ile sürdürdüğümüz dil-araştırmasından bulduğumuz şudur. Bir, r'lerin başına, bir sesli getiriyoruz, "irecep" diyoruz, "urus" ya da "vav" ile yazıldığı için "orus" diyebiliriz. "Pu", Farisi, "Puşiden", giyinmek, fiilinden "puş", giysi, gelebilir ve İran'da oruspu'ya, Rus-Kılıklı, demeleri ihtimal dâhilindedir. Bolşevik Devrimi'nden kaçanlar, İran ve Türkiye'de fahişelik sektörünü çok geliştirdiler. Sosyalist Devrim yıkılınca Türkiye'de bu sektörü tekrar yükselttiler, şimdi "nataşa" sözcüğünü kullanıyoruz.

rültüsünü pek sevmiyor, Rus, Belkıs'i döverken müdahale ediyor, sanatçı Rus, Prens Rus'u döverek, Belkıs'i kurtarıyordu. Fakat zamanla dayak bir tür tedaviye dönüşüyor; Prens kokain kadar dayak-ister olmuştu, canı dayak isteyince Belkıs'i dövüyor ve bunun üzerine sanatçı Rus perdenin arkasından çıkıyor, Prens'in pestilini çıkarıyordu; rahatladığını anlıyoruz. Demek, kokain, dayak'tır.

Müşirzade Belkıs, kurtuluşunu, Amerika'da buldu ve Amerika'ya teslim olarak kurtulduğunu sanıyordu. Hâlbuki kurtuluş sandığı bir intihar'dır.

Serkl Doryan'da, şimdi adı "Büyük Klüp", bir gün bir üye diğer bir üyeye şu bilgiyi verdi: "Belkıs New York'ta çorap paketleri işleyerek geçinirmiş. Bir gün hamamda yıkanmış, en güzel geceliğini giymiş, odasının havagazı musluğunu açarak ağır ağır ölmüştü." * Çökmüştü. Bir Osmanlı özeni görüyoruz, temiz bir ceset bırakmak istiyordu; intihardan önce süslenmişti, Osmanlı'yı, bu son süsten dolayı, hâlâ seviyoruz.

En kötü çöküş, ağır ağır olanıdır. Otomatizm içselleşmiştir.

Cumhuriyet çöküşü, çöküşlerin en iyisi'dir ve çünkü hem hızlı ve hem de iradi unsurlar ihtiva etmektedir.

Karay

Süheyla, sanki Halide Edip'in kızlarından birisi, Rabia veya Handan'ı hatırlatıyor. Yerli, ancak ilkeli ve temiz, dediğini yaptığını biliyoruz. Ankara'da kurtuluş savaşı'na alınmayan Adnan, Prens Hasan'ın evindeki yemeklerde daha çok onurunu tüketiyordu, Süheyla'nın beklediği haldeydi, acınacak haldedir, Süheyla aldı ve evlendi, baktı. Ama Adnan'ın artık yaşaması imkânsızdır, öldü, ölümüne, ben, 1926 tarihini uygun görüyorum.

Süheyla millici idi, Adnan'ın tabutuna, bir kalpak koydu.

Kime benziyor, hasta ölümü beklerken, Süheyla, Adnan'a, Raif'i söylüyordu, "üç gündür bu Raif Bey her sabah geliyor", Adnan'ı soruyordu ve yukarı çıkmıyordu, bu, hasta Akif'e Mithat Cemal'in yaptıklarını hatırlatmaktadır. Bu bir ve ikincisi, ileri sürülenlerin aksine, Adnan'da Mithat Cemal'i göremiyorum, Mithat Cemal, çok daha ilkeli ve çok daha kültürlü ve mutlak bir aşk insanıydı; Adnan, aşkı bilemeyecek kadar zayıftır. Üçüncüsü, Adnan, önemli ölçüde Akif ve önemli ölçüde Mehmet Cavit'ti. Adı "Mehmet Adnan", mason, Büyük Klüp adamı, muhtemelen de dinsizdi, her açıdan sadakati zayıf bir İttihat ve Terakki mensubu oldu. 1926 yılında ölümü yerindedir sanıyorum, aynı zamanda "Alfred" Cevat'ta yaşıyordu, dış sermaye ve İngilizler ile iç içedir, "jigalo", en son Moiz'in karısı Raşel ile yaşıyordu, Uşak Ahmet tarafından öldürüldü. Güzel, hangisi olursa olsun, ölümü buluyoruz, Kuntay, Mehmet Cavit'e, ölümü hak etmiş bir insan gözüyle bakıyor.

Prens Hasan, eşi Mısırlı Prenses Bahire, hiç kuşku yok, Sait Halim ve Abbas Halim Paşalardan etkilenmişler; çıkarılmıştı, demek istiyorum, kardeşlerden birisi sadrazam

---

* Mithat Cemal Kuntay, Üç İstanbul, İstanbul, 1976. s. 505

da oldu ve hep Adnan'a yardım ediyorlar, burada Adnan, "Ragif" ya da Akif yerindedir.

Seviyor mu, İstanbul'da Mithat Cemal, bir anti-Akif rolündedir, bir yerde, "evet, Mısır'da Şeyh Abdu masondur" diyebilmektir. Abdu, "islamcı şair" Mehmet Akif'in gurusu idi ve Kuntay, büyük bir mason olduğunu açıklamaktan geri kalmıyor. Akif'e hem kızan ve hem de acıyan birisidir; Mithat Cemal'ın islamcı bir şairi sevmesi mümkün değildir, not ederek sürdürüyorum.

Tek romanı var ve iki büyük biyografi çalışması olduğunu biliyoruz. Birisi Namık Kemal'dir ve harika'dır. Kemal'i çok araştırmış ve okuyana sevdirmiştir. Geçerken not etmek zorundayım.

Peki, Mithat Cemal'in "Mehmet Akif" biyografisi üzerine ne söylenebilir, özel yaşamında, Akif'i çok sevdiği ve pek yakını olduğu hep söyleniyor ve hep biliyoruz. Bu tespittir, buradan hareketle aramızda bir terslik hissediyorum, ben birlikte iş yaptıklarıma, çok zaman araştırma objelerime, bu her şey'dir, âşık oluyorum, Mithat Cemal Kuntay'ın, bu planda "ters" olduğunu düşünmekten kendimi alamıyorum. Sanki pek sevdiği Akif'i yazmaya başlarken nefret ediyor, sanki Üç İstanbul'dadır, nefret, belki de doğru'ya götüren yolu'dur. Ne de olsa noter'di; Mithat, yaşamını "geç meşhur oldu" diyor ve "otuz yaşında ölseydi edebiyatta Akif diye bir yoktu", bunu da eklemektedir.* Eklemesi, hem doğru ve hem de yanlış; dünyamızda bir Mehmet Akif vardı, ama edebiyatımızda oldu mu, çok tartışmalıdır.

Ne güzel, Mithat Cemal, " 'yazdığı' değil, 'yazacağı' güzeldi" notunu eksik etmiyor;** pek acımasız ve pek "sevgili düşman" tavsif edebilirim. Güzel şiir yazamadan bu dünyadan ayrılmıştır ve daha kısacası, hiç şiir döktürmemiştir, diyordu, böyle anlamak zorundayız. Bu görüş, bu katılıkta olmasa da, oldukça yaygındır; İbnülemin Mahmut Kemal'in, her zaman öyledir, burada da daha dikkatli olduğunu not edebiliriz. "Kimi, şairdir, dedi. Kimi nazımdır, iddiasında bulundu", demekle yetiniyor.*** Pek naziktir ve daha ileriye gitmiyor. Şiirin felsefesine, sırrına, müzikalitesine hiç yaklaşamadı; manzumeci olarak kaldı.

Mithat, ayrıntıya meftundu, yazdıklarının öncesi ve sonrasını ayrıntılarla süslüyordu; Akif biyografisinde, ilk baskısı 1939 yılı, "sevgili okuyucularım, 35 yıl evvel Osmanlı İm-

---

* Mithat Cemal, Mehmet Akif, İstanbul, 1986. s.254

Aydın Üzerine Tezler'de, Aziz Nesin'i de çizdim, uzundur ve zaaflarını ve sırlarını ortaya çıkardım, yer yer önümde okudu, zaman zaman titrediğini görüyordum. Ben daha çok sevdim, Aziz Nesin'in benden kopuşu, belki o okuma ile başladı. Bilemiyorum.

** ibid., s.257

*** İbnülemin Mahmut Kemal İnal, Son Asır Türk Şairleri, Cit I., 1980, s.92

İbnülemin, bu dantela türünden ansiklopedisinin başka bir cildinde, "sekiz on yaşında iken – hocamın oğlu ve ders arkadaşım –merhum Mehmet Akif 'le şiir söylemeye heves ederdik, bittabi saçmalar saçardık" deyu not düşüyor. Bir novice, bir hevesli, bir dilittante idi, öyle bıraktı.

İbnülemin Mahmut Kemal İnal, Son Asır Türk Şairleri,Cilt IV, İstanbul, 1980. s.2235.

paratorluğu'nda iki çeşit adam mühimdi, Saray'a söven, dine söven" diye bir detayı var ki her yerde bulunmayan türden ve nadide'dir. Bu da gösteriyor, Osmanlı'nın son on yılları, resmen yazılanlardan çok daha uçtaydı; sınırda ve serüvenci insanımız, bildiklerimizden çoktu, genel olarak saklıyoruz.

Kuntay, "burada her şey eskiydi" diyor, "buradan sokağa çıktığım zaman bir devrin cenaze namazından dönüyordum, sanırdım", böyle ekliyor. "İşte Sefahat Şairi Akif'i bu odada tanıdım" malumatını da veriyor, sonra hiç ayrılmıyorlar, 1900 yıllarının başlarıdır, birlikte yetişiyorlar ve tartışıyorlar. Akifoloji planında bilgileri ve gözlemleri pek değerlidir; Akif'in şiiri sevmediğini de Mithat Cemal'den öğreniyoruz. Bir sevdiğini bulamıyoruz.

Sevdikleri mi, çok basittir, suda taş sektirmek, fasıl dinlemek ve bir de güreş en çok sevdikleri arasında yer alıyor. Bunları da çok iyi yapamıyor; Kıyıcı Osman, en çok güreştiği pehlivan'dı, bir tür arkadaşı; Mithat daha sonra Kıyıcı'yı bulmuş, "iyi güreşir miydi" yollu sormuş, herhangi bir işi iyi yaptığına bir tek tanık bulamıyorum, Kıyıcı, "yok canım, hevesti" demekle yetiniyor. Mithat şaşırmış, "hayret!" demiş, "Aruzu yenen adam", ama güreşte zayıfmış ve Kıyıcı işte burada söze yetişmiş, "bu Aruz Pehlivan kimdir be Bey", sormuş, bulursa hemen güreşecek, pehlivanlık şanındandır. Mithat Cemal, "tanımazsın, yerli değildir" deyip geçiştiriyor; doğru "aruz" yerli değildir.

Akif, yerimizden çok uzaktır. Hiç yerli olmadığını tekrar ediyorum.

Peki, "İstiklâl Marşı", hâlâ bu soru varsa cevabım ikilidir. Bir, Mehmet Akif Ersoy yazmamıştır. İki, yazılı olan ise Türk ve dolayısıyla hiç yerli değildir. Acıdır.

Mithat Cemal

DİN ŞAİRİ ve HEP MİSAFİR

Din şairi olduğu için Mısırlı Prens Abbas Halim'le dost olan Akif, 1914 den sonra hemen her kış Prens'in Havran'da misafiriydi. Bu dostluktan bir gün imkân çıktı; Mısır'da on sene oturmak imkânı!

Akif'in seciyesinde, bu imkan tesir yaptı: Memleketine daha kolay küstü.

◆ ◆ ◆

Kahire'de Eşsab Gazetesi'nin muharriri Ömer Rıza'yı tanıdı.
Ve Akif O'na, kızı Cemile Hanım'ı verdi.

Mithat Cemal, Mehmet Akif, İstanbul, 1939-1986. s.172

Akif mi, Türkiye'den ayrılıp Mısır'a yerleşmesini bir düşünsel ve hatta ideolojik nedene bağlamak zordur. 1914 yılından beri Abbas Halim'in köşklerinde idi; Akif, bir ebedi misafirdi. Misafirliği seviyor, başkasının yerinde ve yanında yaşamaya bayılıyordu, kimliğidir, diyebiliriz. En yakını, Sebilürreşat'ın kurucusu, aşırı islamcı Eşref Edip, "Ankara'ya gelince doğru Taceddin Dergâhı'na indik" diyor ve indiği yerden bir daha çıkmıyordu.* Ankara'da hep Dergâh'ta kaldı, ailesi de Şeyh'in evlerinden birisinde yaşıyordu; rahata düşkünlüğü var. Müştemilatta yaşamaya çocukluğunda alışmıştı; şimdiye kadar hep saklıdır.

Mithat Cemal, İbnülemin Mahmut Kemal'in Beyazıt'ta, Mercan Yokuşu'nda, yazı dairesinde, şimdi her halde "çalışma ofisi" diyoruz, bir münevver grubunun düzenli olarak buluştukları haberini veriyordu; Akif buradadır. Amma bu kadar değil, bize, başkaları bir yana, son dönem Osmanlı şairleri ve son dönem Osmanlı sadrazamları ansiklopedik ciltlerini bırakan Mahmut Kemal, adından da anlaşılacağı üzere, "İbnülemin", Sadrazam Emin Paşa'nın oğluydu, Paşa Babası'nın oğullarının tahsiline çok düşkün olduğu ve öğretmen olarak Tahir Efendi'yi seçtiğini de haber ediyordu. Tahir Efendi, Mehmet Ragif'in babası İpekli Tahir'dir ve Tahir, paşazadelerin meyanında oğlunu da tedris etmektedir. Kısacası, Akif, paşazadelerle birlikte yetişiyordu ve asalete komşu düştüğünü görebiliyoruz.

İbnülemin'de şu bilgiyi buluyoruz:" Benimle beraber biraderim Ahmed Tevfik Bey Merhumu, amcamızın çocuklarını, diğer müteallikatımızı kışın İstanbul'daki hanemizde okuturdu. Yazın ailesiyle birlikte Yakacık'taki sayfiyemizin bir dairesinde ikametle bizi müstefit ederdi." Demek Akif, köşkte ve sayfiyelerde büyümüş ve eğitim görmüştü; İbnülemin, Akif için, "bir aile efradı gibi senelerce beraber yaşadık" notunu da düşüyor. Ekmek ve su, sabık Sadrazam Emin Paşa Hazretleri'nden geliyordu; Ankara'da mebus maaşı alıyor ve Dergâh'ta kalıyordu. Mısır'da, Abbas Halim Paşa'nın himayesindedir. İslamcı Şair, bir himaye adamıdır.

Daha sonra profesör ve bakan Emin Erişirgil de, Osmanlı döneminde, Akif ile birlikte çalışmış ve yakını olmuştu; "kendisi pek mütevazı bir aileden yetişmekle birlikte asalete fazla değer veriyordu" demektedir.** Bu, "Akif'in zayıf tarafıdır"; pek halkçı şair görünüyordu. Her halde zayıf tarafının bundan ibaret olduğunu düşünemeyiz.

Zayıflığı imrenmesinde, onların yanında olmayı sevmesindedir; yoksa yaşamına "mütevazı" demek abartmadır, daha öte bir hayatı olduğu kesindir. Eşref Edip, Havran'da bir evde neredeyse yoksul bir köylü yaşamı sürdürdüğünü bildirmeden edemiyor, Akif'inki, bir krevette bir ömürdür; bir çaydanlık ve bir kaç tencereden ibaretti. O kadar öyle ki evden eve taşınma işini gece yaparmış, komşularının, taşınacak eşyaları olmadığını görmesini istemezmiş; demek bir mahalleli utancı var. Buradayız.

---

*Eşref Edip, Mehmet Akif, İstanbul, 1938. s.70

Mithat Cemal de, "Ankara'da, ev bulacağım diye yorulmadı; Taceddin Dergahı'nın Şeyhi, tekkeyi Akif'e verdi" demektedir.

Mithat Cemal, Mehmet Akif, op.cit. s.115

** Emin Erişirgil, İslamcı Bir Şairin Romanı, İstanbul, 1956-1986. s.225.

Her halde hissediyorlar, nitekim büyük eleştirmenimiz Ataç, "medeniyet denilen tek dişi kalmış canavar" sözünü genişletmek eğilimindedir ve bunu "diyen şair şüphesiz bayağıdır", cümlesi Ataç'ındır. Tabii kişiliği için söyleyemeyiz, ama hayatı hep bayağı oldu; yanında yetişen Emin Erişirgil'in, "Mehmet Akif, yalnız Batı uygarlığını değil, Doğu uygarlığını da sevmez" sözü her halde kalıcıdır. Özel yaşamını da içine aldığına hükmedebiliriz. Abbas Halim Paşa, bir kez, Kahire yakınında sarayına yemeğe çağırmıştı, Akif, kilometrelerce yürümüştü, sadece yürürdü, Dergâh'tan Meclis'e de paltosuz yürüyüşü islamistler tarafından meziyet sayılmıştır, yürüyüp saraya geldiğinde, saray bekçileri, kılığına ve kıyafetine bakıp, bir hırsız adayı sanmışlardı; ellerinden Prens'in kurtardığını okuyoruz. İşte, ilk Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi Ersoy budur.

Peki, "çöküş" hali nedir; çöküş hali, çöküşü sevmek ve daha çok çökmekten haz etmektir. Akif'te bunu görüyoruz; öğrenmemekte ısrarcıdırlar; Akif'in öğrendikleri hep sınırlıdır. Kahire'de bir kez Büyükelçiliğe gittiğinde, elçilikte kâtip, verdiği dilekçede pek çok imla ve dil yanlışı bulmuştu; bir köylü terbiyesi var, Akif'in, "bundan sonra bize yaşamak zordur" dediğini biliyoruz.

Hâlbuki daha iyi bir yaşam için parası vardı, Kahire'de, Üniversite'de, Türk dili profesörü yaptılar; güya Arabî'de üstad idi, öğrencileri Arapçasına hep güldüler ve sonunda Akif, "siz benim Arapçama gülmeyin ben de sizin Türkçenize gülmem" dedi, pazarlık kabul edildi. Demek ki Akif'in Arapça bilgisi, bugünkü Abdullah Gül'ün İngilizcesi kadardı; muhatabının anlaması imkânsızdır. Gakguk Arapçası diyebiliriz, aynı soyludurlar.

Öğrenme istek ve kabiliyetini yitirmiş bir tayfadandırlar.

İslamizm, öğrenme kabiliyetni yitirme vesilesidir. İslamistlerin çok yükseltileni en cahilidir ve hepsi budur.

Çöküş, bunlar için, bir yazgı değil, hedeftir ve yaşama biçimidir. Çöküş'ten haz aldıklarını görebiliyoruz; Gonçarov'un, Oblomov'unun final sahneleri bunları resmetmektedir. Oblomov, en dipte, pek mesuttur. Oblomov'lar, çöküşte mutludurlar.

En dipte olanları en üste çıkarmak, Cumhuriyet'i çökertmektir.

O halde ve bütün bu anlatımdan sonra, Mehmet Akif'e atfedilen Kuran çevirisinin artık bir mit olduğuna karar verebiliriz. Ne Arapça bilgisi ve ne de gayret ve himmeti böyle bir hizmet için elverişli değildi ve bunu en çok Akif biliyordu. Saklıyordu, ortaya bir metin çıkaramadı, Elmalılı Hamdi Efendi ile birlikte yapacaklardı, Elmalılı veya "Almalılı" bir İbrani adıdır ve çok yaygındır, ahfadının İbrani aslını tespit edebiliyoruz; Hamdi Elmalılı'nın eline geçen bazı çeviri denemelerini Elmalılı'nın "cezalet" açısından zayıf bulduğu muhkemdir. Bu sözcük, dilde kem küm ya da "gakguk" etmek için kullanılıyor. Öyledir, çeviri örnekleri kekemedir.

Bütün dillerde gakguk edenler tayfasından geliyorlar. Buradadırlar.

Akşemseddin ise, Akif'in babası için, " mahdumu gibi o da foduldu" dedikten sonra, "hiç olmazsa ilmi vardı" sözüyle, İpekli Tahir lehine bir ayırım yapıyor. Mithat'ın, "Arapçası kuvvetlidir, derler, efendim" üslubu ile yönettiği soruya ise, "siz Arabî'yi galiba oyun belliyorsunuz" sözleriyle ve üslupsuz bir cevap veriyordu. Öyle anlıyoruz, Arabî'si,

A.Gül'ün İngilizcesi düzeyindedir; gakguk okuyabilir, amma, konuştuğunun anlaşılması imkânsızdır. Buradan devam ediyoruz.

Ragif'in Arabî bildiğinin hiçbir tanığını bulamıyoruz.

Akif'in Havran'da en yakını, daha önce Mısır'a sığınmış bir İhsan Efendi idi;* rivayete göre Akif, Kuran'ı çevirmiş ve İhsan'a vermişti. Rivayet de olsa, ol tarihte hâlâ Kemalist Cumhuriyet peşini bırakmadı, Hasan Ali Yücel, bakan olarak, Kahire'ye gidince İhsan'ı buldurdu, Akif'in Mısır'daki tek dostu, sarıklı ve sakallı bir âdem idi, Akif, hastalığı nedeniyle, İstanbul'a dönerken rivayeti İhsan Efendi'ye bırakmıştı, bir de "vasiyet" vardı, "iyileşirse kendisine iade etmek, ölürse yakmak", vasiyet işte budur.** Akif, İstanbul'da öldü, İhsan, "yaktım" diyordu. Kuran çevirisi mit'i işte budur; Almalılı'nın eline geçen bir kaç parçanın dışında gören olmadığını tespit edebildiğimize göre mit, mit'tir.

Akif'in iki hocası oldu, birisi, babası Tahir Efendi'dir. Fevziye Tansel, Tahir Efendi için, "pek az tahsilden sonra İstanbul'a gelip, Nakşibendî şeyhlerinden Feyzullah Efendi'nin müridi Yozgatlı Hacı Mahmud Efendi'den icazet aldı" bilgisini veriyor.*** Buradan, hocası ve babasının Nakşibendî olduğunu öğrenmiş oluyoruz. Ragif, Tahir'den Arabî değil Nakşibendî öğrenmek durumundadır.

Arabî konsonantal dillerdendir ve çok iyi bilenlerden, ana dili misli konuşanlardan, öğrenmek zorunluluğu var. Bir mit ile karşı karşıyayız ve patlamaktadır.

Babası dışında diğer önemli hocası ise "Selanikli Esad Dede" idi, bazı kaynaklar, Esad Efendi'den Arabî dersi aldığını ileri sürüyorlarsa da, dersinin Farisi olması ihtimali daha yüksektir. Nitekim Damad Ömer Rıza, "Selanikli Esad Dede'den Gülistan'ı Hafız Divanı'nı ve Mesnevi'yi" okuduğunu haber veriyor. Öte yandan, Selanikli Esat Dede'nin Yahudilikten mühtedi olduğu konusunda ise ihtimal değil kesinlik var, kaynaklarımız açısından, bir şüphe ile karşılaşmıyoruz. Bunlar arasında Mithat Cemal'de, "Farisi bilir, Fatih Camiinde Yahudi mühtedisi bir Esad vardı, ondan okudu" notunu buluyoruz. Öyleyse, Akif, babasından Nakşibendî ve Esad Dede'den Kabala öğrenerek büyümüştür. Güzel, diyorum ve pek uygundur.

Ragif Ersoy'un, Karaim olduğunu ise daha önce göstermiştim.

Ahfadından İbrani kökleri, ben de, Soner Yalçın da tespit ediyoruz.

Manzumelerinde, çok temiz bir Türkçe kullanıyordu; Karaylar pek güzel Türkçe konuşuyorlar. Bizdekiler güzel yazıyorlar; Refik Halid Karay'ın dili pek güzeldir ve hâlâ okuyabiliyoruz.

Devrik cümle çok kullanıyor. İşarettir. Ancak burada bu işareti açmak istemiyorum.

---

* Şimdi İslam Konferansı Genel Sekreteri Ekmeleddin İhsanoğlu'nun babasıdır.

** Emin Erişirgil, İslamcı Bir Şairin Romanı, op.cit. s.383.

Aydınlarımızı çalışırken pek çok büyük aydınımızın, magnus opus müsvettelerinin, hapishanede ve polis baskınında kaybolduğunu öğreniyordum. Ben bu tür açıklamaları hep tereddütle karşıladım.

*** Fevziye A. Tansel, Mehmet Akif Ersoy, Türk Ansiklopedisi, Cilt XV, s.388

Yehud

İbnülemin, Mehmet Akif Ersoy'un, "Mısır'da Prens Abbas Halim Paşa merhumun himayesinde senelerce kaldıktan sonra"* hastalanarak İstanbul'a getirildiğini yazıyor; "himaye" altında yaşadığını teyid etmektedir. Ersoy, ne yazık, çifte "himaye" altında yaşamayı seçmişti, bağımsızlık savaşından çıkan Türkiye'den ayrılarak Türkiye'den koparılıp Büyük Britanya İmparatorluğu himayesine konan Mısır'da, sabetayist olma ihtimali yüksek, Kavala Ailesi prenslerinden birisinin himayesi'ni kabul etmişti, özeti buradadır. Hastalığı, "teşemmü'i kebed" idi ve İbnülemin'in verdiği bilgiye göre, "Paşa merhumun kadirşinas kerimesi Prenses Emine Hazretleri tarafından hastanede tedavi ettirildi." Bu dönemde Mithat Cemal, Akif'in en yakınındaydı, pek sadık ve pek ilgiliydi, Akif, Kıyıcı Osman Pehlivanı çok özlemişti; Mithat buldu getirdi, hasret giderdiler. Mithat Cemal, başka bir hasretten söz etmiyor; Akif'in en sevdikleri olarak şimdilik kaydedebildiklerimiz, Mısır'da İhsan Efendi ve İstanbul'da Kıyıcı Osman var. Naim'e geliyoruz.

Mahmut Kemal, "tebdülü hava etmek üzere –çocukluğundan beri büyüdüğü ve pek sevdiği –Yakacık'taki evimize götürmek istedim, pek memnun oldu" diyor, ama doktorlardan uzaklaşmamak için götüremediklerini çıkarıyoruz. Bunun yerine Prens Sait Halim Paşa'nın Alemdağı'ndaki çiftliği düşünülüyor, arzu ettiğini anlıyoruz ve her halde aynı nedenle yapamıyorlar. Halim Paşaların Mısır Apartmanı'na taşıyorlar, Beyoğlu'ndaydı ve orada hayata veda ediyor, 1936 yılındadır.

Ölümü, Mısır'dadır.

Devletin öldüğünü duyduğuna veya duymak istediğine dair hiçbir işarete sahip değiliz. Cenazesine bir polis dahi katılmıyor; tabutunun üstünde örtü yoktu; sanki ölen bir yoksul ve kimsesizdi. Eşref Edip, otomobilden çıkarılan tabut için, "çıplak, örtüsüz, yalnız tahtadan ibaret bir tabut!" diyordu, kitabında yazıyor.1936 yılındadır ve "İstiklal Marşı" şairi olarak bilinmediği bir dönemdir.

Öyle olsa da "çok kısa Kemalist" Otuzlu yıllarda, öldüğü kesindir.

Ama hoş, 1949 yılında ise aynı iktidar, "sulandırılmış Kemalist" dönem diyebiliriz, Tacettin Dergâhı'nı buluyor ve Akif için türbe yapıyordu; bu döneme "İki İ" dönemi adını veriyorum.** İ'lerin birisi "İsrael" ve diğeri "İslam" anlamındadır. Bize, İsrael ve İslam hep birlikte geldiler; İsrael Devleti'nin kurulduğu, Türkiye'nin bölgede kabul eden ilk devlet olduğu ve İmam-Hatip tedrisatı ile İlahiyat Fakültesi'ni açtığı yıllardayız. İşte ol tarihte, Sebilürreşat'tan Akif ve Eşref Edip'in mücadele arkadaşları Şemsettin Günaltay başbakan'dı ve Akif'in, eksik kalan, cenaze törenini yaptılar.

Ersoy'un "İstiklal Marşı" şairi yapılması*** işte bu tarihtedir.

---

* İbnülemin Mahmut Kemal İnal, Son Asır Türk Şairleri, Cilt IV, op. cit. s.2243

** Böyle bir bölüm var.

*** Öncesinde büyük bir kavga vardı, başta Sabiha Hanım, Türk ilericiliği, islamizasyon hücumuna ciddi bir karşılık verdiler.

İslam ve İsrael, bize, hiçbir zaman tek başlarına hücum etmediler.

El ele ve hep birbirine "dönme" geldiler. İslam, judaize ve İsrael, tarikatlarla örtülüdür.

Akif'in yükseltilmesi, "İki İ" ile birliktedir. "Osmanization" darbe girişimlerinde daha da yüksektedir. Henüz osmanizasyon'un sarhoşluk dönemindeyiz.

Sarhoşluğa gelince, Mehmet Akif içki içerdi, sarhoşluğuna tanıklık edenleri biliyoruz. Ancak ne kadar içtiğini bilmiyoruz; bununla birlikte bir içki düşkünü olmadığı kesindir. Damadı Ömer Rıza Doğrul ise içkiye pek düşkündü, âlemleri, anılarda var. Geceleri meyhanelerde ve gündüzleri Cumhuriyet Gazetesi'ndeydi, Kuran meali yazmakla meşguldür.

Damat Ömer Rıza, Mısır'dan döndükten sonra, Cumhuriyet Gazetesi'nde muharrir oldu; hiç şaşırtıcı bulmuyorum. Ayrıca, Cumhuriyet'te kadroluyken, 1950 Seçimleri'nde Demokrat Parti'den milletvekili adayı yapıldı ve kazandı. Bu da ilk planda şaşırtıcı görünse de irdeledikçe şaşırmamayı öğreniyoruz. Şöyle de söylenebilir, bu "İki İ" döneminde, Ersoy'un en yakınları, bunlardan politikada kalanlar, Cumhuriyet'in kurucu partisini bırakarak, karşısına geçtiler. Kemalist Saylav Yunus Nadi'nin oğlu, Cumhuriyet başyazarı Nadir Nadi de, Demokrat Parti listesinde "bağımsız" saylav oluyordu; buradaki "bağımsızlık" sözcüğünü anlamak zordur. Yunus Nadi mason idi ve Karay İbranisi olma ihtimali yüksektir. Devamla, Ersoy'un tayfasından* Abdülhak Adnan Adıvar ile Yusuf Hikmet Bayur'u da, Demokrat Parti saylavları olarak görebiliyoruz.

Ömer Rıza'yı bir tarafta bırakmakla hiçbir kaybımız olacağını sanmıyorum; diğer yandan, Akif'in en yakınında bulunanlardan Abdülhak Adnan Adıvar'ın İbrani asıllı olduğunu not etmiş bulunuyorum. Yusuf Hikmet Bayur ise, Sadrazam "Yehud" Kamil Paşa'nın torunu idi, demek ki, İbrani kökünden geliyor. Sabetayist mi, bilemeyiz ve şu anda araştırılmasını da zahmete değer bulmuyorum; şimdi, genel anlamda "Kripto" tabir etmek yetmektedir.

Şimdi İstiklal Marşı'nı telif edenlerin peşindeyiz; Dergâh'takiler önemlidir ve daha önce kimlerle beraberdi ve kimler yakınındaydı, sorumuz budur. Eşref Edip, "bir gün kendisine en çok kimi severdin" yollu sormuştu ve cevabını, "hiç düşünmeden Naim'i dedi" şeklinde veriyor. Bu Babanzade Naim'dir ve Akif'in bir arkadaşı olmaktan daha çok akıl hocasına benziyordu. Mithat Cemal, Akif; ona kırk iki yıl hürmet etti, diyor ve öldüğü gün için ise Akif, "evim barkım yıkıldı, altında kaldım" deyip ağlıyordu. Profesör Naim Baban, Akif'ten önce öldü, 1934 yılında ve 1933 yılında Üniversite Reformu ile üniversiteden kovulmuştu. 1936 tarihinde de Akif'i, yanına gömdüler.

Sabiha Sertel, Tevfik Fikret-Mehmet Akif Kavgası, İstanbul, 1940.

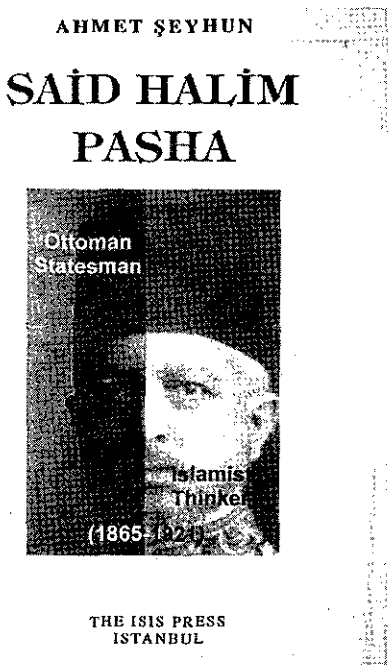
Sabiha Sertel, Sebilürreşatçı'ya Cevap, İstanbul, 1940.

Sabiha Sertel, Tevfik Fikret, İstanbul, 1946

Yunus Nadi'nin Cumhuriyet Gazetesi, hep Ersoy tarafında yer almıştı.

* Tayfa ve Taife aynı sözlüktür, Arabi "y" karakteridir, "iyrek" de diyoruz, İ Grek'ten bozmadır; "kavim" ve "bölük" anlamları var. Ben, Seza-i'yi Sezay, Talat Paşa'nın Sai'sini, "Say" ve Fera'yi "Feray" söylemeyi tercih ediyor ve öneriyorum. Refik Halit'in, "Karai" için, "Karay" demesi doğrudur. Karaylar ve Ruslar da "Karay" söylüyorlar, Latince "Karaid", İbrani "Karaim" diyoruz. "Kara-id" ile "Cıv-ıd", aynı konstrüksüyon'durlar.

Naim kim, Profesör Erişirgil, Naim'i kast ederek, "ilk defa onunla, Direklerarası'nda, Melami Şeyhi Mustafa Efendi'nin Çayhanesi'nde tanıştılar" demektedir. Emin Erişirgil, "keşke tanışmamış olsalardı" demekten kendisini alamıyor; Naim de bir tarikatçıydı ve bu kadar değil, köken olarak, Kürt Yahudisi ve tabii masondu. Bu kadar da değil, Türklük karşıtı ve Kurtuluş Hareketi'ne düşmandı. Tabii, görüyoruz, Ersoy'un pirlerinin hemen hemen hepsi, Efgani, Abduh, Abbas Halim, Sait Halim hep masondular ve çoğu ise Yahudi köke sahiptirler.

Ahmet Şeyhun'un "Said Halim Paşa"sı

Doğrusu, Baban Ailesi'nin İbrani kökeni üzerine durma gereğini duymuyorum, pek çok çalışmamda var. En yakın zamanlarda da, Semiha Baban'ın evliliği veya Kaya Baban'ın ölümü üzerine tahliller yayınlamış bulunuyorum, ayrıca, İbrani, "baba" ve "bava" isimleri için "baba", baban ve benzeri karşılıklar sıralayabiliyoruz. Farisi "-an" ya da "-n" çoğul yapmakta, aile veya soy bildirmektedir, bizdeki "-gil" veya "-ler" eklerine eştirler. Yalnız, benim geliştirdiğim, onomastique disiplini ve özellikle sabetayist isim-bilim sadece dil-bilim değildir; sosyoloji ve tarihten, giderek, siyaset teorisinden ayrılmamaktadır. Sabetayistler endogamdır, seksüalite sosyolojisine girmek zorundayız ve bunlarda, saçılma ile iktidara sızma çok baskındır, tarihe el atıyoruz. Baban Ailesi, İbrani asıllıdır. Yükselmek isterler ve yükselirler, Naim'in, bir cumhuriyet karşıtı olmasına karşın, Cumhuriyet'in tek üniversitesinde rektörlüğe çıkmasını ancak onomastique disiplin ile açıklayabiliyoruz.

---

* Yalçın Küçük, İsimlerin İbranileştirlmesi, İstanbul, 2006. s.122

** İzleyecek olan " Sabetayizm-Grup Seks" çalışmamda, dinlerde cinsel ilişki ve sosyolojisini ele alıyorum

Yüksek yerler sabetayistlerin timarıdır.

İlaveten bir de Soner Yalçın'dan şu aktarmayı yapabiliyorum: "İkinci Meşrutiyet'in ilanından hemen sonra yayın hayatına başlayan Sırat'ı Müstakim'in yazarları arasında Şeyhülislam Musa Kazım Efendi (bir dönem Darülfünun'da rektörlük yapan mason) Babanzade Ahmet Naim Bey (Halide Edip'in 'Yahudi Dönmesi' dediği)..."* Aktarma budur, Ahmet Naim Baban'ın hem mason ve hem de Yahudi asıllı olduğu konusunda kuşkumuz bulunmamaktadır. Tekrarlamış ve tamamlamış oluyoruz.

İsmail Kara'nın "Türkiye'de İslamcılık Düşüncesi" çalışmasında Babanzade Ahmet Naim hakkında da bir bölüm var, bu bölümü, Mehmet Akif Ersoy izliyor; demek ki hem İslamcılıkta ve hem de mezarlık'ta hemen yan yana duruyorlar. 1872 tarihinde Bağdat'ta doğuyor; Irak ve hassaten Bağdat'ta Yahudiler çoktular, bunlara, judaizmde "Mizrahi" diyoruz, "mizrah", doğu anlamındadır. Mizrahi ve "Doğulu" zamanla, "Doğulu Yahudi" ya da sadece "Yahudi" anlamında da kullanılmaktadır.** Vaad Edilmiş Topraklar içinde ve en başta sayıyorlar; "Mizrah" şekliyle savant İngilizcede de kullanıyoruz.

Kara, Naim'in, İstanbul Üniversitesi'nde rektör olduğunu teyid ile ol tarihte Farisi sözcüklerle "Darülfünun" idi, "1933 Üniversite reformuyla yeni kurulan İstanbul Üniversitesi bünyesine, birçok arkadaşı gibi Ahmed Naim de alınmadı ve emekliye ayrıldı" diyor. 1933 yılında, bir yasa ile "Darülfünun" kapatıldı ve kısa bir zaman içinde, "Üniversite" açıldı, Baltacıoğlu İsmail Hakkı türünden çok değerli bilim adamları bir kenara bırakılacak olursa, cumhuriyet rejimi karşıtları, tasfiye edildiler. Baltacıoğlu seçkin bir bilim adamı ve aydındı, dik başlı olarak biliyoruz; kovdular ve eğdiler. Diğerleri, öldüler.

İsmail Kara, "Ahmed Naim, son devrin büyük mutasavvıflarından Fatih Türbedarı Ahmed Amiş Efendi'nin damadıdır" bilgisini de veriyor;*** bu da, Naim Efendi'nin bir tarikat mensubu olduğunu teyid ediyordu. Tarikat mensupları arasında da, sabetayizmde olduğu kadar katı değil, endogami ilke'dir. Öyleyse bir sonucu kesinleştirebiliyoruz, judaizm, masonizm, sufizm, iç içe ve el eledir. Burada mutlakiyetten değil eğilimden söz ediyorum; bilimsel yasalar, eğilim gücündedirler.

Mithat Cemal'e dönecek olursam, iki detayını daha çıkarmak istiyorum; birincisi, Akif'in manzumelerinden bildiğimiz ve sevdiğimiz Seyfi Baba'nın asıl adının "Dülger Hasan Dede" olduğunu not ediyor. İkincisi, daha önce de kaydetmiştim, "bu iş yanlış oldu, O'nun postunda ben oturacaktım, Büyük Millet Meclisi'ndeki benim yerimde de o oturacaktı" sözü Ersoy'a aittir. "Postnişin" olmayı, Farisi "posta oturan" demektir, kurtuluş savaşında milletvekili olmaya tercih eden bir tarikatçı ile karşı karşıyayız. Ragif'imizin ve çöküşümüzün analizi buradan başlamaktadır.

---

* Soner Yalçın, Beyaz Müslümanların Büyük Sırrı Efendi-2, İstanbul, 2006. s. 208

** İzleyecek "Savaşlar" kitabımda tarihimizde önemli rol oynamış bazı Bağdat doğumlu Yahudi kökenlilerimizden söz etmek durumundayım.

*** İsmail Kara, Türkiye'de İslamcılık Düşüncesi, İstanbul, 1986. s.276

Thierry Zarcone

BABANZADE NAİM ve RAGİF ERSOY ve saire

Ajoutants que l'un des principaux architectes de cet engouement pour la philosophie occidentale était Baha Tevfik, un adepte du matérialisme et du darwinisme, qui est a l'origine de la publication du premier périodique de philosophie, le Felsefe Mecmuası, en 1914.

L'attrance vers le matérialisme et l'évolutinnisme s'ajoutait au positivisme. Bien entendu, les critiques émenant des miliux religieux était vives, toutefois, l'opposition ne venait pas uniquement des docteur de la loi, mais également d'intellectuels d'une espace nouvelle, liés a l'islam, mais instruits également sur les philosophies occidentales et dont l'objectif était lutter contre toute exagération et toute imitation inconsidérée de l'Occident.

Parmi eux on doit retenir les noms de Şehbenderzade Ahmet Hilmi, du şeyhüilislam Musa Kazım,de Baban-zade Ahmed Naim, de Mehmet Akif Ersoy, de Mehmed Ali Ayni, de İsma'il Fenni, etc.

T. Zarcone, Mystiques, Philosophes et Farnc-Maçons en Islam, Paris, 1993., p.361

Bir tayfa idiler, Darwin'e, evrim teorisine, her türlü Batılaşma düşüncesine karşıydılar: Baha Tevfik'i ise baş düşman gördüler.* Baha, hem mizaha ve hem de felsefeye eğilimliydi, 1914 yılında, Felsefe Mecmuası'nı çıkarmaya başladı; Baban ve Ersoy'un düşmanlıklarının kaynağında bu var. Ancak kısa zamanda düşmanlıklarının başına Tevfik Fikret'i koydular.

Benim sözlüğümde var,** "Naim, Naom, "Naomi", İbrani isim lügatlarında aynı yerdedir, Babanzade Naim ile manken Naomi, aynı adı taşımaktadırlar ve her ikisi de İbrani asıllıdırlar. Guggenheimer and Guggenheimer, "naim" girişine yer veriyor ve "one of the epithets of Torah" da demektedir, Tevrat'ın sıfatları arasındadır. "Naim" adı bizde çok nadirdir ve daha çok saklı yazı kullanımını biliyoruz. Az taşınıyor, ama çok biliyoruz; çünkü yüksek yerler İbrani asıllılara açıktır; sıradan bir memur iken önce Merkez Bankası başkanı, sonra 12 Mart Darbesi'nde bakan ve arkasından başbakan olan Naim Talu

* Baha Tevfik, materyalist düşünceyi tanıtmak isteyenlerin başındadır. Beşir Fuad ile baş yerdedir, Aydın Üzerine Tezler'de yerleri var. Bir süre son baş hedef Tevfik Fikret olmuştu. Cumhuriyet'ten önce bir zamandan söz ediyoruz.

** Yalçın Küçük, İsimlerin İbranileştirilmesi, op.cit. s.145

da İbrani asıllıdır. Demek ki "Naim" adlarına, rektörlük ve başbakanlık kapıları açılmaktadır; bunu, kabiliyet ve birikimlerine değil, köklerine borçludurlar.

İbrani asıllılar arasında tartışma her zaman çok ve şiddetli idi, aslında tartışma daha çok buradaydı, judaik, mason ve mistik Rıza Tevfik, bir kez, Tevfik Fikret'in de müslüman olduğunu yazmıştı, Fikret /Une araignée m'a conduit a Dieu/ Il exist une Puisance absolue, libre et supériure/Je suis musulman, je crois en l'Etre/ diyordu; Rıza Tevfik için yeterlidir. Naim, bunun üzerine, fırtınalar kopardı ve doğrudan doğruya Rıza Tevfik'e hitap etti; Fikret'in, putperest, eski dilde, "müşrikin", Allah'a ortak koşan birisi olduğunu haykırıyordu. Sayfalar uzunluğundadır.

Doktor Zarcone'da var ve ben şu kadarını aktarıyorum: N'importe quel matérialiste peut, sans se trouver gené, soutenir praille doctrine, écrit Ahmed Naim. Efectivement, cette affirmation ne va pas, en apparence, contre les Ecritures. Fikret parle, toutefois, d'une 'Puissance absolu' *(kudret-i külliye),* mais pas d'allah. La conclusion de Ahmed Na'im est que Tevfik Fikret n'est pas un musulman et que sa croyance en une 'Puissance absolu' le rapprocherait plutot des paiens *(müşrikin).* Çok güzel; Naim, Fikret, Allah'a inanmıyor, Kadir-i Mutlak, Puissance Absolu'ye inanıyor ve bu nedenle müslüman değil, putperesttir, buyuruyor. Bunları Cumhuriyet'ten önce ifade ediyor, Kurtuluş Savaşı'na kesinlikle karşıdır ve amma, Kemal Paşa'nın cumhurbaşkanlığı döneminde, tek üniversitenin rektörü olabilmektedir. Uzaklaştırılması ölümünden bir yıl öncesine denk düşüyor. Secde ederken öldüğünü biliyoruz; belki kovulmanın kederindendir.

Yalçın Küçük

GEÇERKEN TEZLER

Kemal Paşa ve İsmet Paşa dönemlerini su geçirmez kompartımanlar olarak ele almak büyük yanılgıdır. Bunu hissetmek durumundayız.

Bin dokuz yüz kırkların ikinci yarısı ile bindokuzyüzellilerin ilk yarısı arasında bir devamlılık var. 1950 yılını bir karşı-devrim olarak göremeyiz; "restorasyon" diyebiliriz.

Cumhuriyet, restorasyon'a dayanmış ve izleyen "Harika" on yıla cevabı çöküşü hazırlamak olmuştur. Anlaşılmasında güçlük, adım adım olmasındadır; sürekli çöküş halindeydik.

İSTİKLAL MARŞI:
HATİF RIFAT: ALYANS İSRAELİT TALEBESİ

Soner Yalçın,
Hürriyet Gazetesi: 7 Aralık 2008

Samih Rıfat

Bir genç yetenek: HATİF

Samih Rıfat'ı tanıtmak için ne yazmalıyım:

Şair, yazar, gazeteci, vali, milletvekili, müzisyen, Türk Dil Kurumu ilk başkanı, Güneş Dil Teorisi'ni yaratan tarihçilerden vs.

Samih Rıfat'ın ilk eşinden iki çocuğu oldu; Hatif ve Zeynep.

Eşi Saliha Hanım'ı genç yaşında kaybedince, Nâzım Hikmet'in teyzesi Münevver ile ikinci evliliğini yaptı. Şair Oktay Rıfat bu evlilikten doğdu.

Oktay Rıfat doğduğunda ağabeyi Hatif 16 yaşındaydı.

Samih Rıfat, -deyim yerindeyse- ilk oğlu Hatif'in üzerine titriyordu.

Hatif de babasına benziyordu; babası gibi küçük yaşından itibaren müzik aletlerine ilgisi vardı. Çok iyi tambur çalıyordu.

Samih Rıfat oğlunu dönemin en iyi okullarında okuttu; Musevi Alyans Mektebi'ne verdi. Ardından Viyana'ya gönderdi.

Oğlu yurtdışında iken Samih Rıfat işgal yıllarında "Hatif" adıyla Sabah Gazetesi'ne makaleler yazdı.

Hatif yurtdışındaki eğitiminin ardından ülkeye döndü.

Tambur aşkı her geçen yıl büyüdü, Tamburi Cemil Bey'in öğrencisi oldu.

Amcası (İstiklal Marşı'nın ilk bestecisi) Ali Rıfat Çağatay'ın konserlerinde tamburi olarak yer aldı.

Çalışma hayatına adım atacağı sırada verem oldu. Kurtarılamadı.

Bu acı olay sonucunda babası Samih Rıfat ve amca Ali Rıfat bir daha ellerine tambur almadılar.

ONUN SAZI

Samih Rıfat 29 yaşında vefat eden oğlu Hatif için "Onun Sazı" şiirini yazdı:

Bir dere boyunda yüksecik bir çam
Kol atmış bir yıkık damın üstüne.
Dertli bir anacık, çıkar bir akşam
Diker gözlerini çamın üstüne.
Oturur kıyıda düşünür ağlar
Dal budak seçilmez bir âna kadar,
Tarlası kuraktır, bahçesi kıraç
Bırakıp gidemez fakat kalan aç
Şehit oğlu mudur bu öksüz ağaç
Demiş yurt kurtulsun kimsesiz ana
Bir tek yavrusunu vermiş vatana.
Oğlunun diktiği fidan bir dalmış
Büyümüş yeşermiş dal budak salmış
Sazı bir dalında asılı kalmış.
Kırık tellerine vurdukça rüzgâr
Saz ağlar, zavallı anacık ağlar.

Şimdi Samih Rifat'a geliyoruz, çöküşün bütün mikroplarını taşıyordu; Şair Oktay Rifat'ın babasıdır. Biz Oktay Rifat'ı, Nazım Hikmet'in teyzezadesi olarak biliyoruz; Samih, ilk eşi teverrüm ederek ölünce, Mustafa Celalettin Paşazade Ferik Enver Paşa'nın kızı Münevver ile evlendi, Celile'nin kız kardeşidir. Bu arada not ediyorum, Celile'nin yaptığı, Samih'in kardeşi Ali Rifat'ın çok güzel bir portresine sahibiz, demek pek yakındırlar.

Ali ve Samih, Hasan Rifat'ın, Hasan Rifat da Hurşit'in oğludur; "Macar Hurşit" olarak da biliniyor, beş dil bildiği kabul ediliyor, Macar Yahudisi olduğu kesindir. Münevver ve Celile de, Polonya Yahudisi, bilimsel Türkçülüğün pişdarlarından, Mustafa Celalettin'in to-

* Hem "Sami", sondaki "h" ve "ğ" karekterlerini, Refiğ'de var, okumayabiliyoruz ve hem de "Rifat" adını, Türkiye'deki Yahudilerimiz sıklıkla taşıyorlar.

runlarıydılar; endogami devam ediyor. Nazım Hikmet'in tek çocuğunun, "dayıkızı" bir başka Münevver'den olması, endogaminin kesintisiz olduğunun işaretidir. Zekâ üzerinde bir etkisi var mı; öyle diyorlar. Bilemeyiz, çöküş'ümüz üzerinde etkisi mutlaktır.

Ali Rifat da sonraki evliliklerinden birisini Abbas Halim Ailesi'nden bir prenses ile yapmıştı; bu da, Kavalalı Hanedanı'nın, İbrani asıllı olduğu savını kuvvetlendirmektedir. Tabii bu hâlâ bir savdır; ancak yine de, Mısırlı Prens ailesinin, Ersoy'u himayeleri altına almaları da bu savın lehinedir. Bilemeyiz, bildiğimiz, Samih Rifat Ailesi'nin, eşleri dâhil, toptan tarikat mensubu olduklarıdır. Kuraldır.

Hasan Rifat, Yedikule Bektaşi Tekkesi Şeyhi Hafız Baba'nın müridi idi, Samih'in annesi Ayşe de Bektaşi Tekkeleri'nin sadık mensubu olmuştu. Saadettin Nüzhet, Samih için, "şairin nefes yazmak hususundaki temayülü Bektaşi olması dolayısıyladır" demektir.* Karaağaç Dergâhı Şeyhi Hüseyin Baba'nın müridi idi. Ankara'ya ilk geçenler arasında yer aldı; "Güneş Dil" Teorisinin başlıca mucitlerinden birisidir. Tarikatçı, İbrani kökenli ve aşırı Türkçü olup masonizm araştırmasına artık ihtiyaç duymuyoruz.

Dönmeler, daha ortodoksturlar. Bu söz burada yerini bulmaktadır.

Geriye kalan Ragif bağlantısıdır, Hasan Basri Çantay, İstiklal Marşı'nın kabul edildiği celsede Akif ile yan yana oturuyordu, Balıkesir Saylavı'dır, Samih Rifat için, "Akif'in meftunu idi" yollu yazıyordu.** Hasan Basri, Samih ile Akif'in Divan-ı Lügat-ı Türk'ü birlikte çevirdiklerini ilave ediyor ki bundan habersiz olan yoktur. Bilinen ve Türk Dil Kurumu tarafından yayınlanmış olan, çeviri Besim Atalay'a ait olup, Atalay, Akif'e atfedilen manzumenin reddi için şiddetle mücadele eden milletvekillerden birisi idi. Olabilir, "Akifname" yazarının katkısı kabul ederiz; amma bilgimizin dışında kalmaktadır.

Yalnız, Mithat Cemal, Akif'in geç şöhret olduğuna işaret ederken Damat Rıza Doğrul ise, Mehmet Akif'in ilk yazısının, "arkadaşı Samih Rifat Bey'in yeni yayınlamaya başladığı 'İttifak' gazetesinde" intişar ettiğini hatırlıyor. Ağustos 1908 tarihini vermektedir. Demek ki yakınlıkları çok daha eskiye uzanıyor ve o tarihlerde kökenlerin, kendi aralarındaki açıklıkla ve samimiyetle konuşulduğunu tahmin edebiliyorum. Birbirlerini bildikleri de kesindir.

Ali Rifat'ın Akif bağlantısına gelince, çok daha güçlü görünüyor; Akif'in bazı manzumelerini, Devr-i Osmani'de dahi besteleyen Ali Rifat oldu; "Bülbül" manzumesini de Ali Rifat, daha sonraki soyadı ile, "Çağatay" bestelemişti. "Ordu" Marşı'nın bestesi de Çağatay'a aitti; daha da önemlisi, Akif'e bağlanan İstiklal Marşı da çok uzun yıllar Ali Rifat'ın bestesi ile söyleniyordu.*** Kısaca, Ali Rifat'ı, İstiklal Marşı bestecisi olarak tanıyoruz. Demek, islamist şair ile Türk solculuğunun en yoğunlaştırılmış ailesinin çocukları, Nazım Hikmet'ten başka Mehmet Ali Aybar ve Ali Fuad Cebesoy da bu taraftandılar, birbirinin meftunuydular. Ne yazık, bu şiddetli sevgiyi bir paradoks olmaktan çıkaran, sadece geliştirdiğimiz tezler olmaktadır.

---

* Saadettin Nüzhet, Samih Rifat, İstanbul, tarihsiz, s. LXXXV.

** Hasan basri Çantay, Akifname, İstanbul, 1966. s.29

** *Ali Rifat'ın beste-han'ları arasına Hafız Burhan da var.

Ne oldu, nasıl oldu da, marş besteciliği, Kurtuluş Mücadelesi ile hiç ilgisi olmayan hazır bir besteyi, bu güfteye giydiren Zeki Üngör'e geçti; cevap vermek zordur. Yalnız, daha önce, bu transfer tarihinin, Nazım Hikmet'in bir komünist lider olarak sık sık hapse girdiği bir zamana denk düştüğünü tespit etmiştim. Dünyada faşizmin yükselmeye başladığı bir zamandaydık; Sovyetler daha sağ bir politikaya kayıyordu, bestenin olmasa da bestecinin sakıncalı sayılmasını düşünebiliriz.

Bir "magazin" ile devam edebilir miyim, bu sözcük, Farisi ve hatta ödünç yöntemle, Türk kökenli görünüyor, "magaza" ve hatta bir tür çeşit çeşit emtianın konduğu depo anlamındadır. Garp'a Kuzey Afrika'dan girmiş olduğu ileri sürülüyor, bu anlamda istimal etmek istiyorum, Erişirgil, bir yerde "o günden sonra, Berger Akif'le, Akif Berger'le dosttu, hatta arkadaştı" bilgisini veriyor.* Berger, "aslen Macar Yahudisi olan Carol, Karl, Berger" idi, müzik dersi veriyordu, Nadir Nadi ile Bülent Tarcan öğrencisiydiler ve Şakirpaşa'nın kızı Aliye ile evlenmişti.** Hepsi bu kadar; Akif'in sevdikleri ve dostları arasında Yahudi olmayanı bulamıyoruz.

Artık sonuca geliyoruz, bu magaza'da, Targan, Kam, Gökman, Fergan soyadlı zevat da yerlerini almışlar, öylece bırakıyorum. Akif'in çok sevdikleriydiler; istenirse araştırılabilir; buradaki analizler açısında kıymet-i harbiyeleri yokturlar. Artık, marşı telif edenleri teşhis etmeye yaklaşmış durumdayız.

Önce iki notu zikretmek istiyorum; birisi Hasan Basri Çantay'dan çıkıyor. Devr-i Osmanî'de, Emin Erişirgil, veteriner dairesinde kâtip iken, Akif'in baytar olmasına rağmen hiç ilgilenmediğini görünce, sormuş, şiiri sevdiği için mi, baytarlığı sevmiyor, soru budur ve Akif, "şiiri hiç sevmiyorum" diye cevap veriyor; E. Erşirgil'de okuyoruz, çok sürprizli, ama ben normal görüyorum. Kaldı ki, o tarihte ve belki hep, şiir yazdığından da emin olamıyordu; bu işe bulaşmak istemediğini anlayabiliriz. Bir emr-i vaki ve ısrar karşısındadır, bir yarış olduğunu ileri sürüyor, kazanamamak var. Güzel, yalnız, buraya kadar yazdıklarımın Çantay ile bir ilgisi yok; Çantay, sözüne, "Meclis'te Akif'le yan yana oturuyoruz" kelamı ile başlıyordu, Akif'in korkusunu buradan alıyorum. Bu korkuyu yenmek için söyledikleri ise şöyle ve aktarıyorum:" Canım, Vekâlet, buna bir şekil bulacak. Sizin marşınız, yine resmen Meclis'te kabul edilecek, güneş varken yıldızı kim arar?".*** Güzel, bunun, bir yarış ve seçim olmadığını tekrar tespit etmiş durumdayız. Sonuç önceden bellidir.

Saylavlardan birisi de Hüseyin Suat'tı, Hüseyin Suat da yarışmaya katılmıştı ve sonra, Hamdullah Suphi'nin Akif'e marş yazdırma kararı ortaya çıkınca çekilmiş ve "jüri" ol-

---

* Emin Erişirgil, Bir İslamcı..., op.cit.s. 67

** "Aliye", İbrani, "Aliya" ile özdeştir, eski ailelerde kızlara sıklıklı konuyordu; Yahudiler'in, Osmanlı'dan Filistin'e toplu gidişlerine "Aliye" deniyor, "yukarı uçuş" demektir. Judaizm'de kutsal adlar arasındadır.

Aliye'nin erkek kardeşi Cevat Şakir, bir ara, Türk Solu'nun idolları arasına sokulmuştu, solculuktan Bodrum'a sürüldüğü bir efsane olarak kulaklara söyleniyordu, hiç ilgisi yok, babası Şakir Paşa'yı karısıyla yakalamıştı, sonunda hapis ve sürgün cezası almıştı. Düzelttim, kitaplarımda var.

*** Hasan Basri Çantay, Akifname, op. cit. s.63

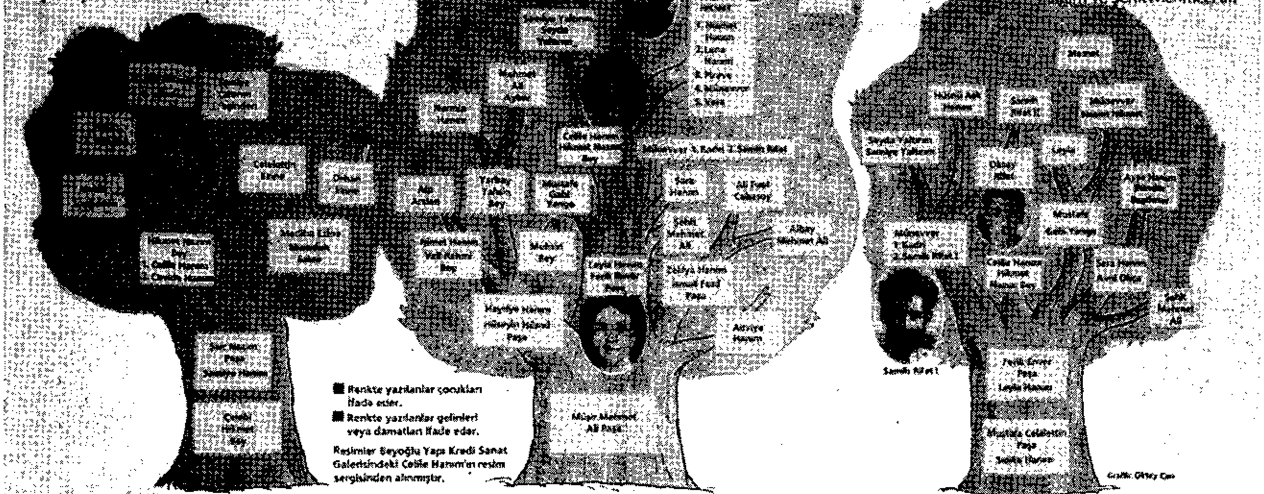
Hürriyet Gazetesi Pazar Eki: 18 Şubat 2001

NAZIM HİKMET AİLESİNİN SOYAĞACI

Nazım Hikmet, hem anne, hem baba tarafından Osmanlı döneminin önemli ailelerinin çocuğuydu. Soyağacını üçe böldük. Ailenin ataları ağaçların gövdesinde yer alıyor. Her isimden çıkan dallar, o kişinin çocuklarını belirtiyor.

SOYAĞACINI NASIL OKUYACAKSINIZ?

Örneğin Leyla Hanım ve eşi Ferik Enver Paşa'nın çocukları, beş dalla gösteriliyor: Celile Hanım (ve eşi Hikmet Nazım Bey), Mustafa (ve eşi Gabi Yenge), Münevver (ve iki eşi Kadri ile Samih Rifat Beyler), Sara Hanım ve Şehit Mehmet Ali.

Şairin soyağacı ünlü ressam, şair, yazar, politikacı ve askerlerle dolu

Nazım'ın gen haritası

Müşir Mehmet Ali Paşa

(Nazım'ın dedesi)

Celile Hanım'ın annesinin babası. Aslen Alman'dı. Tanzimat döneminde Ali Paşa onu Berlin'de çocukken görüp yanına almıştı. 1845'te Müslüman oldu.

resme olan eğilimini, Celile Hanım'dan aldığı genler mi açıklıyor?

Ali Fuat Paşa (Cebesoy)

(Nazım'ın annesinin kuzeni)

Kurtuluş Savaşı'nın ünlü paşalarından Ali Fuat Cebesoy.

ile akraba, bir süre birlikte Üsküdar Paşakapısı Cezaevi'nde yattılar. Mehmet Ali Aybar, 1961'de kurulan Türkiye İşçi Partisi'nin bir süre genel başkanlığını yaptı. Hep bir muhalifti: Çekoslovakya'nın Sovyetler tarafından işgaline karşı çıktı.

Ünlü şair Nazım Hikmet son günlerde yeniden gündemde. Vatandaşlığının iade edilip edilmemesi tartışılıyor. Bir yandan da annesi ressam Celile Hanım'ın eserleri İstanbul Yapı Kredi Sanat Galerisi'nde sergileniyor. Bize ilham veren bu sergi oldu. Celile Hanım, aile bireylerinin etkileyici portrelerini yapmıştı. Nazım

muştu; her halde yıllar sonra, Mithat Cemal'in, Suat'a, birden bire, "bu intihaba himaye karıştırmadığınıza yemin eder misiniz" sualini tevcih edeceğini hiç beklemiyordu. Hüseyin Suat'ın, "bu şüphe neden" ünlemi ile irkildiğini anlıyoruz ve Mithat Cemal'in tepkisi ise şudur: "Taceddin Dergâhı'nda Akif'in davetine gittiğiniz zamanlar o muhteşem saat beş çayları, sonra tekkede kaldığınız geceler, Dergâh'ın o güzelim konforu, bunlar, insanda bitaraflık bırakmaz da..." Güzel, Mithat, Dergâh'ı biraz abartmış, ama sonucun önceden belli olduğu ve bu işin partizanlarının Dergâh'ta sık sık bir araya geldiğini bildiğini şimdi biz de biliyoruz, artık şüphemiz yok ve bir "oyun" var.

Ancak oyunsa, "oyun içinde oyun" ihtimali dâhilindedir. Böyle bir senaryo içinde, marş yazımının Akif'e bırakılmasını beklememek durumundayız. Bunu en iyi bilen de Akif'in kendisidir; yaşadığı sürece marşı hiçbir zaman tahtı imzasına almaması ve mükâfat olarak belirlenen beş yüz lirayı reddettiği iddiası, kesin delillerdir. Akif, eninde-sonunda müslüman bir âdem'di, yapmadığı işin parasını almaması yerindedir.

Peki, kim yaptı veya kim yazdı; tabii Dergâh müdavimleri yazdılar. Şimdi bunları yakalamak ve ortaya çıkarmak zorundayız. Şimdi, çok önceden yaptığım, marş'ta "Türk" sözcüğünün olmaması ve tevratik ibarelerin çokluğu ile ilgili tespitlerim hatırlamak durumundayız. Akif'in en yakınlarının, silme, jüdaik, masonik ve mistik olmaları, demek ki, bir rastlantı olmaktan çok uzaktadır. Buradayız.

İşte tam burada, hiçbir araştırmacıyı, şöyle bir kayıttan başkasının, daha çok memnun edebileceğini söyleyemem, aktarmak durumundayım:"Taceddin Dergâh'ındaki odasına devam edenler ya arkadaşları ya da Adnan Adıvar ve Hikmet Bayur gibi karakterinden asla şüphe etmedikleri insanlardı."* Kaydın devamında şu var: "İzzet Paşa Heyeti, Ankara'ya geldikten sonra onun eski bir arkadaşı bu odaya devam edenler arasında idi: Münir Bey." İşte hepsi budur. Adnan, Hikmet ve Münir,** benim aradıklarım da bu üçüdür.

Marşı yazan bu üçlüdür.

Tabii Ersoy'un da katkısı var, ancak bugün dahi incelenebilir, manzumenin hiçbir dörtlüsü, Akif'in diğer şiirlerine benzememektedir ve manzumenin son derece eklektik olduğunu görebiliyoruz ve göstermiş bulunuyorum. Bir heyet tarafından yazıldığından kuşku duyamayız ve bir akrostiş diyemeyiz, ama içine başka çağrışımları olan sözcük ve ibarelerin sızdırıldığı tuhaf bir metin ile karşı karşıyayız. Yazanların üçü de İbrani asıllı ve tarikatçı idiler; metin ile ahenk halindeler.

Abdulhak Adnan'ın mason olduğu, masonizm üzerine her kitapta var ve diğerlerinin araştırmak durumunda değiliz; judaizm, masonizm, sufizm, bir üçlüdür ve bir eğilim olarak birlikte görünüyorlar. Öte yandan, "complot" ya da "komplo", bir arada insanlar, anlamındadır.

---

* Emin Erişirgil, İslamcı Bir Şairin..., op. cit.354.

** "Hilmi Bey, ben, Basri, Münir, daha bir çok arkadaşlar, hepimiz bu ilahiyi üstaddan öğrenmiştik. Birlikte okuduğumuz zaman daha heyecanlı olurdu."

E.Edip, Mehmet Akif, op. cit. s.93

Adnan Adıvar ile ilgili özet ise şudur; bir, 12 Mart 1921 tarihinde Meclis'te başkandı ve müzakereleri despotik bir tarzda yürüttü. Her türlü yapıcı öneriyi reddetti, "kabul edenler, etmeyenler, kabul edilmiştir" deyu deyu bitirdi. Osmanlı'da ilim tarihini yazan insan, Adnan Adıvar, marş görüşmelerinde sadece "marş marş!" çığırdı; çok acelesi vardı, Koçgiri'ye federal bir mesaj göndermek istediklerini tespit etmiş bulunuyoruz. İki, şimdi, Tacettin Dergâh'ının müdavimleri arasında olduğunu tespitini ekliyoruz. Eşref Edip Fergan, Dergâh meclislerinde, birlikte ilahi söylediklerini de haber veriyor; bazen birlikte diğer mevlevi dedelerine gidiyorlar, öyleyse, Dergâh yaşamları gerçekten bir âlemdi. Âlem'den çıkıp Meclis'te celse yönettiğini anlıyoruz; Dergâh ile ilk Meclis, Devr-i Osmani'de lise idi, yürüyüş mesafesindedir. Üç, Halide Edib Hanım, Anadolu'ya geçerken, Abdülhak Adnan ile birlikte, Özbekler Tekkesi'nden çıktıklarını Ordeal'da yazmaktadır. Tekke'den başlıyorlar ve Dergâh'a varıyorlar. Buradan sürdürüyorum.

Peki, nedir bu "Özbekler Tekkesi"; yazılı tarihte, zaman zaman, Anadolu'ya çıkış için tek kapı olduğu izlenimi verilmektedir, bu da bu Tekke kapısıdır. Hâlbuki İstanbul'dan Kurtuluş Savaşı'na katılmak isteyenler için heryer kapıdır ve pek çok insanımız, Tekke'ye uğramadan ve "Özbekler" adını bilmeden, "Anadolu'ya geçtiler."* Özbekler Tekkesi'nin tek önemi, şimdi Münir'in orada yatmasıdır ve Münir, sözünü ettiğim, üçlünün, biridir. Buraya gelmiş oluyoruz.

Münir ile Ragif çok eskiden tanışıyorlardı, Harbi Umumi'de, Münir, bir gün, Akif'e, "üstad, dayım hakikaten iyi görmüş, yirmi sene evvel senin büyük şair olacağını takdir etmiş" demişti. Rivayete göre, Üsküdar'da bir gün, Ragif henüz Halkalı'da talebe idi, Şeyh Sadık Efendi, Akif'in şiirini dinlemiş ve ilerde büyük bir şair olacağını anlamıştı; işte bu Şeyh, şimdi Özbekler Tekkesi'nde yatan ve 1921 yılında, Ankara'da Dergâh'a ilahiler söyleyen Münir'in dayısıdır. Münir'in dayısının, On Dokuzuncu yüzyılın sonlarında Akif'i teşvik ettiğini öğrenmiş oluyoruz.

Ne kadar doğru, bilemiyorum, yalnız Akif'in şair olduğunu teyide ihtiyaç olduğunu biliyorum. Özbekler Tekkesi'ne verilen bu abartılı önem bana, Hasan Tahsin'in ilk kurşunu atması masalını hatırlatıyor; böyle bir masalı destekleyen en küçük bir kanıt ve işarete sahip olmadığımızı göstermiş bulunuyorum.** Hasan Tahsin de bugün, ilk kurşunu attıktan sonra öldürüldüğü İzmir'de değil, rivayet böyledir, Üsküdar'da sabetayistlere ait Bülbülderesi Mezarlığı'nda yatmaktadır. Özbekler Tekkesi'ne gelince buraya, Bülbülderesi'ne bitişiktir. Demek ki, bir başka üçlü daha bulmuş oluyoruz; Aziz Mahmut Hüdayi Dergâhı, Bülbülderesi Mezarlığı ve Özbekler Tekkesi birbirine bakıyorlar.

---

* "Ayrıca, Halide Edip Adıvar, Adnan Adıvar vb Anadolu'ya niye gizlice gidiyorlardı? İstanbul'dan Anadolu'ya gidiş yasağı mı vardı? Her on metrede nöbetçi askerler kimseye göz mü açtırmıyordu? Hayır."

Soner Yalçın, Beyaz Müslümanlar'ın Büyük Sırrı Efendi 2, İstanbul, 2006. s.50

** Çeşitli kitaplarımda var. Artık Genelkurmay başkanlığı Harp Tarihi Başkanlığı, ilk kurşunun, benim işaretlerime uygun bir şekilde, Dörtyol'da atıldığını karara bağlamış durumdadır.

Soner Yalçın şu bilgiyi de veriyor: "İngiliz belgelerine göre, Özbekler Tekkesi postnişini Şeyh Süleyman Efendi, 1821–1890, konuk olarak dergâha gelen kişilerden topladığı istihbaratı, İngiliz Büyükelçisi Henry Layard'a, para karşılığı veriyordu." Bu bilgi ile ilgili olarak benim iki işaretim var, birincisi, Özbekler Tekkesi de henüz araştırılmayı beklemektedir. İki, benim tarih araştırmalarından çıkardığım teoremlerden birisi, tarihimizde kim övülmüş ve yükseltilmişse, mutlaka Yahudilik ile bağlantılıdır; Yahudileri memnun eden işler yapmış olduğunu düşünmemiz verimlidir. Buna en güzide bir misal olarak, Kanuni Süleyman'ı verebiliyorum, bizde yoktu, "Muhteşem" sıfatını Yahudi tarihçilerinin yakıştırdıklarını düşünüyorum. Diğeri bunun tersidir, tarihimizde kim ve ne kötüleniyorsa Yahudilik bundan rahatsız olmuş demektir; Tanzimat karalamasını bütünüyle, İbrani etkisine bağlamamız pek yerindedir. İkinci Mahmut, Vaka-i Hayri ile birlikte yeniçeriliği tasfiye ettikten sonra, bu gericilik odağını finanse eden on büyük Yahudi sarrafı idam etmişti; bunu affedemiyorlar. Bu idamlar o zaman ve hâlâ şaşkınlık ve öfke kaynağıdırlar; bundan sonra "büyük adamlarımız" hep müslüman olarak çıktılar.

Tersine çevirdiklerimizden birisi işte budur.

Münir, artık soyadına sıra geldi, Ertegün, Ankara'ya İstanbul Hükümeti'nin gönderdiği İzzet Paşa Heyeti mensubu olarak gelmişti. Cenazesi de İstanbul'a Moussuri Savaş gemisiyle ile geldi; Moussuri Savaş gemisinin İstanbul'a gelişi Amerikan emperyalizminin Türkiye'ye çıkışını anlatıyordu, en ayrıntılı analizler, Türkiye Üzerine Tezler'de yazılıdırlar. Tevfik Fikret'in sözüyle "Kahpe Şehir", pek teşneydi, kayıklarla denize açılıp emperyalizmi kucakladılar.

Onomastique analize gelince, "Erte" sözcüğünün "arte" veya "arda" ile özdeş olarak kullanıldığını düşünüyorum, sabetayizmde çok yükseklerdedir; yalnız "erde" veya "arda" olarak judaizm'de de var. "Erd" veya "Erde", toprak demektir ve buradan "erdal" adına uzanmaktadır, "Allah'ın Toprağı" anlamındadır, İsrael'de taşınan bir isim olduğunu ekleyebiliyorum. Baba Ertegün de hep yükselenlerdendir, en son Türkiye'nin Washington büyükelçisi idi, orada öldü ve Washington da gömüldü, Washington'u "toprak" ya da "erde" olarak benimsemişti. Ancak emperyalizm girdiği yerlerin halklarına bir jest yapmayı, bir sevgi gösterisinde bulunmayı bir terbiye bilmektedir; o zaman henüz coca-cola icat edilmemişti, Münir'in mezarını açtılar ve savaş gemisine bindirip İstanbul'a taşıdılar. İstanbullular, o zamana kadar Münir'i bilmiyorlardı, sonra da öğrenmediler, fakat Washington'un bu nazik jestine karşı büyük şükran duydular. Missouri Harp Gemisi ve Münir'in tabutunu, Marmara'ya açılarak heyecanla kucakladılar. İstanbul mu, her zaman kahpe'dir ve koynuna girecekleri her zaman şehvetle karşılamaktadır,* Münir'in tabutu ile yüklü Missouri'ye de şehvetle açıldığını biliyoruz.

Münir'in tabutunu getirdiler ve sonra, yerine, Özbekler Tekkesi'ne koydular. Bunun için Özbekler Tekkesi restore edildi ve büyük bir törenle açıldı; açılışı, eski Amerikan Dışişleri Bakanı Henry Kissinger, yapmıştı; Kissinger Yahudi'dir; Amerikan Başkanı Ni-

* Türkiye Üzerine Tezler'de okumak mümkündür.

TGRT'de 'kozmetik' satış

Atlantic Records'un patronu Ahmet Ertegün, 1994'ten sonra medya sektörüne de giren kozmetik devlerinden Estee Lauder'in oğlu Ronald Lauder ile birlikte TGRT'ye talip oldu

İhlas Grubu, TGRT'deki hisselerini, Amerika'da müzik dünyasının baronu Ahmet Ertegün üzerinden kozmetik devi Estee Lauder'e satıyor. Geçtiğimiz yıl 97 yaşında ölen kozmetik kraliçesi Estee Lauder'in küçük oğlu Ronald Lauder, Atlantic Records'un sahibi Ahmet Ertegün ile Galatasaray Balosu'na da katıldı. Baloda "TGRT'yi Ertegün aldı" sözleri havada uçuşurken, ikiliye yakın kaynaklar, "Ertegün 88 yaşında, yeni bir yatırım heyecanına kapılmaz. Medyada yabancıya yüzde 25 sınırı getirildiği için Ertegün devrede. TGRT'nin asıl ortağı Ronald Lauder" bilgisini aktarıyorlar.

Sobe

SERPİL YILMAZ

Aynı kaynaklar, Ertegün ile AKP Milletvekili Egemen Bağış'ın yakınlığı üzerinde de duruyorlar. Gerçi Başbakan Tayyip Erdoğan'ın son iki ABD gezisinde "onuruna" yemek veren Ertegün ile "gönül muhabbeti", aracıya ihtiyaç bırakmıyor.

Ertegün'ün AKP'li konukları

Son 47 yıldır ABD'de yaşayan Ertegün ile Bağış'ın dostluğu, seçim öncesine uzanıyor. Bağış, AKP milletvekili olmadan önce Türk-Amerikan Dernekleri Federasyonu'nun başkanlığını yapmıştı. Ertegün'ün Bodrum'daki villasında kalan AKP'li konukları arasında Bağış'ın yanı sıra Ömer Çelik de yer alıyor.

Ertegün'ün çevresinde Erdoğan'a beslediği sempatiyi bilmeyen yok gibi... Erdoğan'ın da Ertegün'ün ABD'de Türkiye lobisine yaptığı katkıları övgü dolu sözlerle ifade ettiği kayıtlarda bulunuyor. Geriye kalıyor, ABD sermayesinin Türkiye'ye gelmesinde Ertegün'ün rolü.

Ekip bile hazır

TGRT'nin 200 milyon dolara Estee Lauder ve Ertegün girişimi ile el değiştirmesi, TV dünyasında da heyecanla karşılandı. Ertegün'ün büyük olasılıkla TGRT ekibinin başına, New York'ta evi bulunan gazeteci Tevfik Yener'i getirebileceği söyleniyor. Ayrıca TGRT spikerlerinden Jülide Ateş'in de Amerika'da staj görmesini sağlayan Ertegün'ün kanala ilgisi yeni değil. Galatasaray Balosu'nda Lauder çok dikkat çekmemişti. Çünkü Ertegün'ün diğer yanında dünya jet sosyetesinin ünlü isimlerinden, İtalyan Prensesi Ira von Fürstenberg gibi 1960-1970'lerin seks-komedi türü filmlerinin aktrisi vardı.

Lauder'in TGRT'ye talip olması çok şaşırtıcı değil. Ronald Lauder, 1994 yılında Bermuda adalarında kurduğu CME (Orta Avrupa Medya Grubu) şirketi ile medya dünyasına girmişti. Gazetemizin TV sayfası yazarı Sina Koloğlu'nun verdiği bilgilere göre Lauder'in basın geçmişi şöyle:

Galatasaray'ın, Dolmabahçe Sarayı'ndaki 100. yıl yemeğinde Ertegün ile Erdoğan biraraya geldi.

Doğu Avrupa'da yayıldı

Sosyalist blokun yıkılmasından sonra devlet tekelinde olan zor durumdaki televizyonlar Macar kökenli işadamı Lauder'in ilgisini çekti. Markiza TV (Slovak), POP TV (Sloven), PRO TV (Romanya'nın bir numaralı televizyonu), STUDIO 1+1 (Ukrayna) televizyonlarını satın aldı. Böylece yaklaşık 60 milyon izleyiciye hitap eden bir TV tekeli kurdu. Çek Cumhuriyeti'nde ise NOVA TV'yi satın almak istedi. Ancak televizyon yönetimini paylaşmak istemeyince Çek hükümeti ile mahkemelik oldu. Dört yıl süren dava 2001'de Lauder aleyhine sonuçlanırken, 2003'te çıkan yeni bir kararla Çek hükümeti Lauder'e 330 milyon euro ödemeye mahkûm edildi.

Erdoğan yabancıya umut verdi

TGRT'nin Erdoğan'ın Amerika'daki dostları tarafından satın alınmasında bazı paralellikler de dikkat çekiyor.

Ertegün, haziran ayı başında yaptığı New York ziyaretinde Erdoğan onuruna bir yemek vermişti. Bu yemekte New York Belediye Başkanı Bloomberg ve senatörlerin yanı sıra, ABD eski dışişleri bakanlarından Henry Kissinger da bulunmuştu. Erdoğan bu gezinin üzerinden bir ay bile geçmeden yeniden Amerika'ya "Sun Valley" ("Güneş Vadisi") toplantısına gitti. Burada ağırlıklı olarak iş dünyasına seslenen Erdoğan, Türkiye'ye dönüş yolunda gazeteciler ile yaptığı sohbette, "Ben yurtdışındayken arkadaşlar medyada yabancı payını sınırlayan kanunu Meclis'ten geçirmişler; düzelteceğiz" demişti. Erdoğan bu sözleri söylerken Star TV'ye talip olan yabancı yatırımcıların adı geçiyordu, ancak Ertegün sürpriz bir isimdi.

İlk özel beş televizyon kanalından biri

Türkiye'de özel televizyonculuğun resmi olarak başladığı 1993 yılından bu yana yayında olan TGRT Türkiye'nin ilk beş özel televizyon kanalından biri. TGRT 1998 Eylül ayında kurum kimliğini ve ekranını, günün değişen ve gelişen koşullarına uygun bir şekilde yeniledi. Bu değişim ve yaptığı transferlerin ardından 1999 yılında, Avrupa PROMAX'da Uluslararası TV Yayıncıları Birliği tarafından "case study" [illegible] RTL ve Sat 1'in de [illegible] olduğu dört büyük Avrupa [illegible] ödüllendirildi. TGRT, aynı yıl Türkiye'de de yılın kanalı seçildi. TGRT'nin Türkiye'nin tüm bölgelerine yayılmış 600 civarındaki vericisi bulunuyor. Ayrıca uydu aracılığıyla tüm Türkiye ve Ortadoğu, Avrupa, Kuzey Afrika, Türk Cumhuriyetleri, Kuzey Amerika ve Avustralya'dan izlenebiliyor.

Ronald Lauder Musevi lobisinin önemli ismi

Ronald Lauder diplomat olarak ABD eski başkanlarından Ronald Reagan tarafından NATO'da görevlendirildi ve Avusturya'ya gönderildi (1986). Lauder burada Macar Yahudileri ile ilgilendi ve ABD'ye dönüşünde "Ronald S. Lauder Vakfı"nı kurdu. Avusturya, Almanya ve Çek Cumhuriyeti'nde Yahudi eğitimi veren vakıf, yaz kampları ve okullar da açtı. Lauder aynı zamanda Amerikan Musevi Dernekleri Başkanlığı'nı yapıyor. Bu nedenle ürünleri Araplar tarafından boykot edilen Lauder'in, TGRT'ye talip olması ilgi çekiyor.

Lauder'in adını, bir başka jeostratejik yatırımda da rastlıyoruz. Benyamin Netanyahu'nun İsrail başbakanlığı döneminde (1996-1999), Suriye sınırından geçecek bir boru hattı aracılığıyla Türkiye'den su aktarma projesine destek vermişti. Bu projeyi finanse edeceği açıklanan isim de Ronald Lauder'den başkası değildi. Netanyahu'nun, Lauder'in aynı yıllarda Viyana'da yaptırdığı Avrupa'nın en önemli Yahudi ilkokulu olarak anılan "Lauder Chabad"ın açılışını yapması, ikilinin dostluğunun belgesi olarak anıldı.

Ertegün Bodrum'da tatilini geçiriyor

Ahmet Ertegün, TGRT'yi satın alacağı yönündeki haberler ile ilgili olarak, spekülasyona yol açmaması için gerekli açıklamayı önümüzdeki günlerde yapacağını söyledi.

Yılın büyük bölümünde ABD'de olan ve yaz tatilini Bodrum'daki villasında geçiren iş adamı Ahmet Ertegün, Maria isimli yatı ile günübirlik mavi yolculuğa çıktı. Ahmet Ertegün, kaptanı ve Bodrum'daki danışmanı Tuğrul Küçükşahin aracılığıyla yaptığı açıklamada, son günlerde internet ve bazı gazetelerde çıkan TGRT'yi satın alacağı yönündeki haberlerle ilgili olarak, kesinleşmiş herhangi bir şey olmadığını, önümüzdeki günlerde bu konuyla ilgili gerekli açıklamalarda bulunacağını ve kimseye kesin olarak bir şey söylemediğini belirtti.

■ YAŞAR ANTER Bodrum DHA

Milliyet Gazetesi: 7 Ağustos 2005

xon'un paralize edildiği tarihte Dışişleri Bakanı ve aslında, Washington'da de facto tam yetkiliydi. İşte bu sırada, 1973 Arap-İsrael Savaşı oldu, Mısır'ın büyük evladı Abdulnasır hezimete uğradı. Bu hezimette, Sovyetler Birliği'nin ataleti seçmesinin rolü kritiktir; Kissinger, atalete ikna etti ve daha doğrusu, zorladı. Hep siyonist ve hep İsrael'den yana olduğunu biliyoruz; Kissinger'in de bunu saklāmadığı malumdur.

Oğlu Ahmet Ertegün, Münir'den daha ünlüdür, New York'ta bir plak şirketi vardı, önce bir Yahudi şirketiydi, sonra tek başına üzerine aldı, çok değişiklik olmadı, eşi Mika da Yahudi'dir,* benim dosyalarımda mevcut açıklamalarına göre, New York'ta bir tür İsrael konsolosu olarak yaşıyordu, Türk-İsrael dostluğu en önemli hedefidir, bunu deklare edebiliyordu. Mardin Ailesi ahfadı ile iş tuttuğu aşikârdı** ve Ebulüla Mardin, Sırat-ı Müstakim'de Akif ile beraberdir.

* Mika Ertegün, Ahmet'in ölümü üzerine, büyük serveti, Yahudi çocukların eğitimi için bir vakfa vermek istemektedir; sorun henüz çözülememiştir.

** A.Muradoğlu, Münir Ertegün'ün, Küçük Hüseyin Efendi'ye bağlı olduğunu not etmektedir. Üzeyir Garih, Küçük Efendi'nin mezarının yanında öldürülmüştü. Bazı kaynaklar, Münir'in, Küçük Hüseyin Efendi'nin dervişanı olduğunu da ileri sürüyorlar. Soner Yalçın, Musevi Doktor Salih Arazraki, Üzeyir Garih'in Diş Hekimi Babası Azra Garih'i Küçük Hüseyin Efendi'nin müridi olduklarını bildiriyor. Ancak aynı zamanda Ömer Fevzi Mardin'in şeyh olduğu Arusi Tarikatı'na bağlı olduğunu da haber veriyor; Muradoğlu da, Münir Ertegün'ün hem tarikat nedeniyle ve hem de şahsen Mardin Ailesi'ne yakınlığını teyid etmektedir. Mehmet Akif misli Teşkilat-ı Mahsusa'dan olan Fevzi Mardin'in, Münir Ertegun vasıtasıyla Başkan Roosevelt'i müslüman yaptığı rivayetini ise biliyoruz. Fevzi Mardin, Amerikan emperyalizminin Türkiye'ye girişinden sonra tarikat faaliyetlerini çok artırdı, yüksek bürokrat ve komutanları mürit yaptı; bu aileden Profesör Ş.Mardin, şu anda nurculuğun savunucuları arasındadır.

Hem Küçük Hüseyin Efendi'ye ve hem de Mardin'in Arusi tarikatına daha çok İbraniler ve sabetayistler meyletmektedirler. Cahit Uçuk da Arusi idi. Tarikatlardan birbirine geçişler olduğunu not etmiştim; bu bilgiler, Münir'in, hem İbrani ve hem de tarikatçı olduğunu konusunda şüphe bırakmıyor. Ebula Mardin de Sebülürreşât tayfasındadır. Bu tayfaya devam etmek durumundayız. Münir'in çocukları New York'ta hem Yahudiler ve hem de Mardin'lerle iş tutuyorlar.

A.Muradoğlu, Yeni Şakak, 16 Ağustos 2003.

Soner Yalçın, Efendi I, op.cit.

Y.Küçük, İsyan-2, İstanbul, 2005. s.2007.

Kozmetik devi TGRT'yi alıyor

Ünlü kozmetik firması Estee Lauder'in sahibi, müzik dünyasının baronu Ahmet Ertegün'ün aracılığıyla TGRT'yi satın almak için harekete geçti

Oğlu işbaşında

İHLAS Grubu, TGRT'deki hisselerini, Atlantic Records'un sahibi Ahmet Ertegün üzerinden kozmetik devi Estee Lauder'e satıyor. Şirketin başında geçen yıl ölen Estee Lauder'in küçük oğlu var.

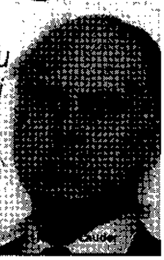
Aynı zamanda basın devi

MACAR kökenli Ronald Lauder, 1994'te Bermuda adalarında kurduğu Orta Avrupa Medya Grubu ile medya dünyasına girdi. Slovakya, Slovenya, Romanya ve Ukrayna'da TV kanalları aldı.

69 milyon izleyici

LAUDER'İN kanalları toplam 69 milyon izleyiciye ulaşıyor. Ronald Lauder, aynı zamanda Amerikan Musevi Dernekleri Başkanlığı'nı yapıyor.

>>Serpil Yılmaz'ın haberi sayfa 7'de

Milliyet Gazetesi: 7 Ağustos 2005

M. Nalbantoğlu

HİKMET BAYUR'UN İFŞAATI

Akif'in marş yarışmasına girmek istemediği kesindi ve zorladılar. Zorlayanlardan birisi Yusuf Hikmet Bayur oldu. En öndedir.

◆ ◆ ◆

"Birçok dostu ve bu arada ben onun buna katılmasında direndik."

◆ ◆ ◆

"Bazı akşamlar, Dışişleri Bakanlığı'na uğrar, beni alır ve birlikte gezerken yazdığı beyitleri okurdu. Aramızda tartışmalar olurdu, ancak, okuduklarını çok beğenirdim."

◆ ◆ ◆

Nalbantoğlu'nun, İstiklal Marşı'nın yazılışı üzerine temel kaynaklardan birisi sayılan bu çalışmasını yaparken pek çok mülakat yapmış olduğunu anlıyoruz. Bunlar arasında Sebilürreşat sahibi ve Akif'in en yakını Eşref Edib Fergan da var, Fergan, Selanik yakınında Serez doğumludur; Nalbantoğlu, "Eşref Edib Fergan dahi, Hikmet Bey'in bu ifadelerini teyiden diyor ki" demektedir. Dediklerini aktarıyorum.

◆ ◆ ◆

"Hikmet Bey, Dergâh'ın devamlı ziyaretçilerindendi. Hikmet Bey'e çok muhabbeti vardı. Hikmet Bey geldiği zaman Üstad coşar, en güzel şiirlerini terennüm ederdi."

◆ ◆ ◆

Bayur ile Ersoy'un tanışıklığı 1917 yılından başlıyordu.

Gökyüzü / Tayfun Er

YEHUD KAMİL PAŞA AHFÂDI

Münevver Ayaşlı'nın annesinin babası Moralı Ali Rıza Paşa, Moralı Bacaksız Ahmet Paşa'nın oğludur. Annesinin annesi Hatice Hanım da Abdi Paşa'nın kızı. Mimi Hanım'ın dayısı Miralay Aziz, o kadar alafrangadır ki kendisine "Kolonel Aziz" deniyor. Pera Palas'ta harakiri yaparak intihar eden Kolonel Aziz Bey, Manastırlı kibarlar'dan Halil Paşa'nın kızı, Naci Eldeniz Paşa'nın kız kardeşiyle evleniyor.

Mustafa Kemal'in tarih öğretmeni Naci Paşa, padişah yaveri ve sonra da milletvekili olmuştur. Naci Paşa, Sadrazam Kıbrıslı Kamil Paşa'nın kızı Makbule Hanım'la evlenmiş. Milli Eğitim bakanlığı da yapmış tarihçi Hikmet Bayur,* Kıbrıslı Kamil Paşa'nın torunudur.

Açık bir İngiliz yanlısı olduğu için "İngilizci" olarak tarihe geçen Kıbrıslı Kamil Paşa'nın oğulları, İzmir Saat Kulesini yapanlardan, Diyarbakır Valisi de olan Mirliva Sait Paşa, Diplomat Hikmet Kamil Bey ve piyanist Nazım Kamil'dir.

Kıbrıslı Kamil Paşa'nın, Aydın Valisiyken beklediği ve dilediği İngiltere'nin Aydın ve civarını himaye altına almasıdır. Bu olası durum için oğlu Sait Paşa ile Whithall Ailesi arasında yakın bir ilişki kurulur.

◆ ◆ ◆

Devlet Mezarlığı'nda gömülen Naci Eldeniz Paşa'nın, Dame de Sion'lu kızı Perihan Hanım da Hava Kuvvetleri Komutanı da olan Tekin Arıburun'la evlenir. NATO Savunma Akademisi başkanlığında bulunan Pirlepeli Tekin Arıburun, Adalet Partisi'nden önce milletvekili, sonra senatör oldu ve daha sonra Senato başkanlığı yaptı. AP'nin cumhurbaşkanı adayıydı.

Perihan Arıburun de Demokrat Parti'den milletvekili olmuştur. Babası için yazdığı, "Atatürk'ün Öğretmeni" isimli bir kitabı var. Türkiye'nin ilk kadın avukatlarından olan Perihan Hanım da, ne "tesadüf" ki Mevlana aşığıdır.

◆ ◆ ◆

Kâmil Paşa İlk Sedaretinde
(1885 — 1891)

Perihan-Tekin Arıburun çiftinin kızı Gülfiliz, Serezli Hulusi Tanman'la evlenir. Gülfiliz Hanım, Ömer Koç'un başkanı olduğu Geyre Vakfı'nın onur üyesi. Bu vakıfta kurucu ve onur üyesi olarak kimler yok ki. Jack Armam, Ali Karacan, Mustafa Taviloğlu, Ali Koçman, Nevzat Karagözoğlu, Avni Akyol, Ömer Aral, Baha Tanman, Saffet Tanman, Cem Boyner, Sara Bronştayn, Cem Hakko, Selçuk Yaşar, Cemile Garan, Sevgi Gönül, Fuat Bayramoğlu, Sibel Çarmıklı, Suna Kıraç, Güzin Tamaç Poffet, Süha Mermerci, Haluk Özsaruhan, Turgut Menemencioğlu, Vural Gökçaylı, Hamit Batu, Yasemin Pirinççioğlu, İzzet hatem, Zeynep Tekeli-Cimcoz Ailesi, İlhan Nebioğlu, Hatice Nermin Menemencioğlu, bu isimler bazılarıdır.

Ahmet Hulusi Tanman, Ege Çiftçiler Birliği Başkanı, Tanman Süt Üretim Merkezi'nin ve Söke'de babadan kalma büyük bir çiftliğin sahibi. Babası Fahri Tanman, en "sıkı" anti-komünistlerden, Fransa, Almanya ve ABD'de okumuş, Söke'deki arazi mübadil** geldiği için kendine verilmiş. Arazi dediysek öyle büyük falan değil uçsuz bucaksız, 40.000 dönümün yani 40.000.000 metrekarenin üzerinde bir yer.

Fahri Tanman'a, anti-komünist diye boşuna, demedik. Bir "eseri" var: "Demokratik Düzen Anarşik Usullerle Nasıl Tahrip Edilir?" Sınıfının bilincini taşıyan Fahri Tanman, komünizm ile anarşizm arasındaki farkı bilmiyor, ama hangisi gelirse gelsin o uçsuz bucaksız arazi gider; işte bunu gayet iyi biliyor.

Ana Britannica

YUSUF HİKMET YASSIADA'DA

1946 de Cumhuriyet Halk Partisi'nden ayrıldı. Temmuz 1948 de, kuruluşuna katıldığı Millet Partisi'nde iki yıl, 1948–1950, genel başkanlığını, bu Parti'nin yayın organı olan Kudret Gazetesi'nin de başyazarlığını yaptı.

1952 de Parti'den ayrıldı.1954 ve 1957 seçimlerinde Demokrat Parti'den, bağımsız Manisa milletvekili seçildi. 27 Mayıs 1960 dan dan sonra DP'lilerle Yassıada'da yargılanıp hüküm giydi. 1963 affıyla serbest bırakıldıktan sonra siyasal yaşamdan çekildi.

◆ ◆ ◆

Şair Eşref

SADRAZAM YEHUDİ KAMİL

Agop Paşa'yı lutf et, padişahım sadrızam yap
Deninin üstüne gelen de bir deni*** olsun
Sadaret möhrini mennu' ise vermek müsülmane
Yehudiden usandık bir zaman de ermeni olsun

◆ ◆ ◆

Hazır esvap satan kavmi yehuddan birisi
Bana bir kaşkariko eyledi külliyet ile
...... ben anın ecdadını emma nideyim
Sadrazam gücenir gayreti milliyet ile

*Yusuf Hikmet Bayur'un babası çok erken vefat etti, Yusuf'u, dedesi Yehud Kamil Paşa büyütmüştü.

**Bu sözcük, "mübadil", 1924 antlaşmasıyla, Selanik'teki "müslümanlar" ile Türkiye'deki Rumlar arasındaki mübadele ile buraya gelenlere verilen teknik isimdir. Bunların çok çok büyük kısmının İbrani asıllı ve sabetayist olduklarına inanıyoruz. Gönderilen zengin Rumlardan alınan zenginlikler, arazi, konak, mülk bunlara verildi. Cahit Uçuk çok büyük arazi aldıklarını söylüyordu, Sulhi Dönmezer'in eşi de konak alanlardandır, yeni rejime biat eden Mithat Şükrü Bleda da ev almıştı.

Mübadele bir servet transferi ve bir primitif akümülasyondur, "Savaşlar" bunu ele alıyor.

*** "deni", alçak veya rezil anlamındadır.

Eşref, bir alçak gitsin diğer alçak başbakan olsun, diyor ve Yahudi Kamil'den usandık bir Ermeni gelsin, deyu dua ediyor. Bunları İbnülemin'den aktarıyorum.

Muhittin Nalbantoğlu, İstiklal Marşımızın Tarihi, İstanbul, 1964. s.70-71
Gökyüzü Tayfun Er, Erguvaniler-Türkiye'de İktidar Doğanlar, İzmir, 2007. s.82- 83
AnaBritannica, Cit 3, s.484
İbnülemin Mahmut Kemal İnal, Son Sadrazamlar 3. Cilt,İstanbul, 1940-1982. s.1454-1455

Yusuf Hikmet Bayur'un dedesi sadrazam iken, Şair Eşref, "sadaret mührünün bir müslümana verilmesi yasaksa, bir Ermeni'ye ver" diyordu; İngiliz Kamil Paşa'nın Yahudi olduğundan kimsenin kuşkusu yoktu. Burada "müslüman" tabiatıyla, aynı zamanda

"Türk" anlamındadır; ol tarihte Türkçülük akımı başlamıştı ama"Türk" sözcüğü henüz tedavülde değildi. Ancak yavaş yavaş, Türk ve müslümanların yükselmelerinin önünde barajlar olduğu düşünülmeye başlanmıştı; bu cümleden Kıbrıslı Kamil Paşa'nın "kripto" olduğuna inanılıyordu. Demek, o zaman sır olmayan, bugün sır'dır.

Kamil'in bir tahsili yoktu, Kıbrıslıydı, ana dilinin Rumca olduğu ileri sürülüyor, Sefarad ve Eşnekazlar gelmeden önce, bu topraklarda doğup büyüyen Yahudiler vardı, bunlara "Romanyot" Yahudiler diyoruz, "Rumi" anlamındadır. İngiliz Kamil, dört kez sadrazam olmuştu ve sonunda, tarihimizde meşhur, "Babıâli Baskını" ile sadaretten indirildi. 1913 yılı başındaydı ve aynı yılda öldü.

Baskın bir kaç kişi ile yapılmıştı, bugünkü İstanbul Valilik binası başbakanlıktı, baskında Enver ve Talat öndeydi, Katib-i Umumi Mithat Şükrü de var, silahlar patladı, Harbiye Nazırı Nazım Paşa öldürüldü. Mithat Şükrü, "bu patırtı arasında Nazım Paşa da öldürülünce Talat yanı başımda şöyle bağırdı" diye yazıyor ve "bir tabanca daha patladığını duyarsam burayı terk ederim", bunu ekliyor.* Talat, liderdir ve Kamil'den istifa yazısını alma peşindedir.

Kamil, istifasını yazmakta zorluk çıkarmıyor, ancak, "ciheti askeriyeden vuku bulan teklif üzerine" sözleriyle başlıyor ve Talat başına "halk" sözcüğünü ekletiyor; zor, buradaydı ve yeni metin, "Huzuru Ali-i Hazreti Padişahîye, Ahali ve ciheti askeriyeden vuku bulan teklif üzerine" şeklinde oldu. İttihatçı liderler böylece "halk devrimi" ilkesine bağlılıklarını göstermiş oluyorlar,** ne de olsa burjuva-demokrat mütalaa ediyoruz. Başbakanlık mevkiine, Hareket Ordusu Komutanı Mahmut Şevket Paşa'nın geçişi bu yolla ve bu tarihtedir.

Kısaca budur, ama pek çok soru çıkıyor; nasıl oluyor; İngilizci Kamil Paşa'nın torunu ve yetiştirmesi Yusuf Hikmet Bayur, birisi 1927 tarihinde olmak üzere, iki kez, Büyük Kurtarıcı'nın genel sekreterliğini yapıyor, üstelik ilki, Nutuk'un yazılışına bağlanmaktadır. Mustafa Kemal, Nutuk için, İngiliz Kamil'in torununu yanına almış olmaktadır; soru'dur. Nasıl oluyor, Yahudi Kamil Paşa'nın damadı ve sultan yaveri Naci Paşa, "Eldeniz", Mustafa Kemal Paşa'ya tarih öğretmeni ve yakını oluyor; zor sorular ve tükenmiyor, devam ediyorlar.

Bir de şunu formüle edebilirim, peki bunlar, ne biliyorlar ve ne görüyorlar ki, İkinci Dünya savaşı sonunda, yerlerini hızla terk ile karşı tarafa geçiyorlar; Yusuf Hikmet, o tarihte kanunların imkân verdiği en dinci ve sağ partidedir, genel başkan olarak görüyoruz. O kadar öyle ki bu Parti'yi, daha sonra katıldığı Demokrat Parti kapatmak zorunda kalmıştı. Bu sorulara henüz tatminkâr cevaplar yazabilmiş olmaktan uzaktayız.

Devamla, peki bu sözcükler ne anlama geliyor; Perihan ile Yusuf Hikmet, kuzin ve kuzendiler, Perihan, Naci Paşa'nın kızıydı, evlerine olduk-olmadık saatte Mustafa Kemal'in geldiğini hatırlıyor. Daha çok Hikmet'i ararmış, haber verirler, Hikmet de koşar gelirmiş, Perihan, "Atatürk ile o kadar arkadaştılar" diyordu.*** Büyük Kurtarıcı öldüğü

---

* Mithat Şükrü Bleda, İmparatorluğun Çöküşü, İstanbul, 1979. s.75

** Hilmi Kamil Bayur, Sadrazam Kamil Paşa-Siyasi hayatı, Ankara, 1959. s.386

*** Ord. Prof. Yusuf Hikmet Bayur'a Armağan, TTK, Ankara, 1985. s.79

zaman Yusuf Hikmet, ikinci kez genel sekreterlik hizmetini tamamlamış ve Meclis'e geçmişti, konuşmuş, "büyük arkadaşımızı kaybettik" demiş, şaşırtıcı olmalıdır. Yetmiyor, bir kaç sayfalık notunda, Perihan, bir daha "Atatürk, O'nu, gerçekten bir arkadaş diye severdi" diyor, perçinlemektedir. Böylece Atatürk'e bir arkadaş bulmuş oluyoruz.

Peki, bu, Yusuf Hikmet'in sevdiği bir sözcük mü, bütün bu açıklamalardan sonra, artık İstiklal Marşı'nın yazarları arasında, Hikmet, yerini kesinlikle almış durumdadır. Marş'ta da bir "arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın" ibaresi var, Kazım Paşa dâhil herkes yadırgıyordu; işaret etmiş bulunuyorum ve arada bir bağ kurmuyorum; ama aynı ölçüde yersiz buluyorum. Bilim mi, yersizlikler arasında bağ kurmaktır; Sherlock Holmes hep normal'den sapmalara dikkat ediyordu. "Arkadaş" sözcüğünde, gözümüzü, bir değil iki deviasyon, ısırıyor.

Atatürk zamanında, Çankaya'da, İsmet Paşa'ya komşu yaşadılar. Sonra, Perihan Arıburun ile Yusuf Hikmet Bayur, Millet Meclisi'nde Demokrat Parti milletvekili olarak birbirini buldular; Perihan, hoş bir şaşkınlıkla birbirini kutladıklarını hatırlıyordu. Gerçekten şaşırtıcı bir dönemecin eşiğindeydik, o sırada Nurculuk Tarikatı'nın Şeyhi Said-i Nursi harekete geçirilmişti ve Şeyh Said'in kızı tarafından torunu Melik Fırat, yaşının tutmamasına rağmen, aynı Meclis'e alınmıştı; tarih bilenler, "31 Mart" sözlerini telaffuza başlamışlardı. Bu sırada Mustafa Kemal'in öğretmeninin kızı ile genel sekreteri ve Melik Fırat aynı sıradaydılar ve Yusuf Hikmet, İsmet Paşa ve kemalizme en sert konuşmayı yapanların başında yer alıyordu. Türkiye, 27 Mayıs Devrimi'ne hızla yol alıyordu, Perihan ve Hikmet'in duymamaları mümkündür. Biz içindeydik ve hissediyorduk.

27 Mayıs 1960 tarihinde oldu ve Perihan ile Yusuf Hikmet, derdest edildiler, milletvekilleri arasında müfritler ceza aldılar ve Perihan ile Yusuf Hikmet, Yassıada hükümlülerinin konduğu Kayseri Cezaevi'nde tekrar buluştular. Acıdır.

Bu kadar değil, İngiliz Kamil Paşa'nın torunu Hikmet'in yaşamında başka tesadüfler de buluyoruz; Devr-i Osmani'de, Şükrü Baban ile Yusuf Hikmet, ikisi, devlet bursu ile Paris'e doktoraya gittiler. Şükrü, Babanzade Naim'in kardeşi idi; demek kabiliyetliler İbrani ailelerinin çocuklarından çıkıyordu, birlikte gönderildiler.

Tesadüf, henüz açıklayamadığımız, beraberliklere verilen isimdir.

Bunu, amcası Kamil Bayur'un notlarından öğreniyoruz, öğrendiklerimiz arasında zikre değer bir de şu var.* Hikmet, İstanbul'da iken Adnan Adıvar'ı tanıyordu, Adnan'ın Ankara'da İçişleri Bakanı olduğunu duyunca irtibat kurdu. Ankara'ya vasıl oldu ve "orada ilk günlerinde Adnan Bey'in, Hamdullah Suphi Bey'le beraber Ziraat Mektebi'nde oturdukları tek odaya misafir oldu." ** Demek İstiklal Marşı taifesi hep bir arada oldular.

Öyleyse şimdi, bir Sherlock Holmes öyküsü okumuş durumdayız. Çözümsel açıklama ile bitiriyoruz.

---

* ibid., s.39

** Hamdullah Suphi üzerine ayrıca durma gereğini duymadım. Erdem Buri'nin amcasıdır, solcuydu, ilk baskılara dayanamadı, Paris'e geçti, Tülay German ile beraberdi. Tülay, bizde ilk "modern türkü" söylemeye başlayanlar arasında idi. Ruhi Su, Tülay German, Alpay'a kadar, aydınlar, türkü sevmezlerdi; sevdirdiler.

Sadrazam Emin Paşazade Mahmut Kemal nazik bir insandı ve yazdıklarından anlıyoruz; doğru, yazdıklarının dokusu eskidir, fakat son derece ince ve özenli olduğunu görebiliyoruz. Hazık ve dakik İbnülemin'in, Sadrazam İngiliz Kamil'in Yehud olmasını, kolaylıkla kabul edebileceğini düşünemiyorum. Bu nedenle aleyhe deliller toplaması doğaldır, topladıklarını okuyoruz.

Perihan'ın babası, Mustafa Kemal'in öğretmeni olduğu iddia edilen, Yehud Kamil'in damadı Naci Paşa'nın cevabı baştan savma olmuştu; Kamil Ailesi'nin, Kıbrıs'a, Anamur'dan göçtüğünü ileri sürmekle yetinmişti. Bu tür göç öyküleriyle ki doğru da olabilir, bu tür analizlerde, hep karşılaşıyoruz. Bu topraklar göç aldılar ve göç verdiler, gelenler arasında, "kendigelen" diyoruz, Yahudiler çoktular; gidenler arasında az değillerdi. Kendigelen'lerin Kıbrıs'a çıkmadıklarını nasıl söyleyebiliriz; sadece Türkiye'nin kapılarını açtığı iddiasının bir İsrael uydurmasını göstermiş bulunuyorum. Kıbrıs'ın, İkinci Selim'in gözdesi Nasi'ye verilerek Yahudilere bir "yurt" yapılmak için zaptedildiğini unutmak, cahilleşmek demektir.

Naci Eldeniz, Kıbrıslı İngiliz Kamil'in Yahudi olduğunu reddetmemektedir.

Kamil'in oğlu Şevket ise "Kıbrıs'ta Yehudi yoktur ki ecdadı Yehudi olsun" diyordu.* Buradan kesinlikle şunu çıkarıyoruz, bu iddia hep biliniyor ve hep açıktı; her cihette tartışılıyordu. Şevket, bu iddiayı Mahmut Celalettin Paşa'nın çıkardığını ileri sürüyordu; hayır, Celalettin'den çok ötedeydi, pek çok kamu görevlisi, paşalar, Saray'a, imzaları altında, Kamil'in Yahudi olduğunu bildirdiler.

Ol tarihte Judaik tarih ve göç haritası bilinmiyordu; bunlar artık ortaya çıkmış durumdadır. Bu arada, pek çok çalışmamda, ben de, şu itinerer'i ileri sürmüş oldum; başlangıcında, sadece Yahudiler İsevi olabiliyordu ve bu nedenle Aziz Paul, Jesu propagandası için yalnızca Yahudilerin çok ve bu nedenle de büyük sinagogların bulundukları yerlere gitmişti. Paul, Tarsus ve Kıbrıs'ta da, bu arada Baf'ta, propaganda yaptı ve demek ki İsa'dan önce Kıbrıs'ta bir büyük Yahudi komünitesi, tabii sinagoglar, bulunduğunu çok kolaylıkla tespit edebiliyoruz.** İbrani ve Türkiye'de, "kahal" ya da "kal"*** diyoruz.

İnal, "Larus" yazıyor, "Larousse" demek istemiştir, "tetümmesi" diyor ki, "tetimmesi" olmalıdır, "eki" sayabiliriz, Mayıs 1907 tarihinde, şu aktarmayı okuyoruz: "Kıbrıslı bir Musevi aileden mütevvellid olup pek genç olarak islam olmuştur. Lisanı maderzadı olan Rumcayı öğrenmiştir." Bunu iktibas ettikten sonra, itiraz ediyor, buradayım.

---

* İbnülemin Mahmut Kemal İnal, Son Sadrazamlar, 3. Cilt, İstanbul, 1040-1982, s.1450

** Başkaları bir yana, benim çalışmalarıma göre, Kıbrıs Türk kesiminde, akepe yandaşı başkan Mehmet Ali Talat ve Kıbrıs'ta cadı kazanı kaynatmak teşebbüsünde bulunan başbakanı Ferit Soyer, "ergenekon" sıçratması denemişti, çok büyük ihtimalle, İbrani asıllıdırlar. Başkaları da var, Ticaret Odası'na bakılabilir; Kıbrıs, Yahudilik için çok önemlidir. 1974 yılında, Kıbrıs'a, bir Amerikan müdahalesi olmadan çıkabilmemizi, bir "İsrael Komplosu" ile önce, Elen asıllı Başkan Yardımcısı Spiros Agnew'ün ve sonra mutedil-anti-semit Başkan Nixon'un tasfiye edilerek bütün direksiyonun, Kissinger'e bırakılmasına borçluyuz. Kissinger, siyonisttir. 1973 Arap-İsrael ve 1974 Türk-Elen Savaşı'nda, Washington'da yönetim İsrael'e çok yakındı, önemle not ediyorum.

Bunu, "Savaşlar" ve "İsrael Devleti/Hürriyet" kitaplarımızda geliştirmek durumundayız, haber ediyorum.

*** Oray Eğin'in romanının adıdır.

Önce, 1907 yılını özetlemem gerekiyor, bir, siyonizmin bayraktarlığını Almanya yapıyordu. İki, Jön-Türkler bir Yahudi-Partisi sayılıyordu. Üç, Londra, siyonizme karşıydı ve Arapları, kendi himayesine almak üzereydi. Dört, Yahudilere karşı olduğu iddia edilen Abdülhamit, bile bile, bir Yahudi ve "İngilizci" Kamil sadrazamlıkta tutuyordu; Hamit'in "denge" politikası budur. Beş, Fransa'da çeşitli yayınlar, Kamil'i Yahudi olarak deklare ediyorlardı; pek çok Fransız gazete ve dergisinde Kamil'in Yahudiliğini okuyorduk, Almanya ile aralarında rekabet var.

İktibas edilen ise şudur: Kıbrıslı bir Yahudi aileden doğmuş olan Kamil, çok genç yaşta, ihtida ederek müslüman olmuştu. Anadili, lisan-ı maderzadı olan, Elence'yi öğrenmiştir. Hepsi budur ve İnal, buna, "bahusus musevi ise rumca nasıl lisan-ı mader zadı oluyor" diyerek pek tepki gösteriyordu.* Yersiz bir tepkidir.

Türkiye'de Kürtçe bilmeyen Kürtler çoktur ve bu toprakların yerlisi "Romanyot" Yahudiler, hem Yunani isim taşıyorlardı ve hem de İbrani bilmiyorlardı; İsa'nın asıl adının "Hristo" olduğunu unutamayız, Tevrat da, maderzadı Rumi yazılmıştı. Bizde hâlâ elen adlı pek çok Yahudi vardır; Sefaradlar bu topraklara geldiklerinde, Rumi Yahudileri ezdiler.

İbnülemin, "Kamil Paşa ise, lisanen münakaşa ve müdafaaya muktedir değildi" diyor. Türkçeyi, düzgün konuşamıyordu; öğrenememiştir. "Gençliğinde resmi bir mektepte, yahud hususi surette ulumi siyasiye tahsil etmedi", ümmi idi, "anadan doğma" ve bu nedenle "bilgisiz" demektir. Yahudi doğmuştur, yükselmesi için yeterlidir. Torunu, "Nutuk" yazımı için Cumhurbaşkanlığı Evi'ne alınmış ve daha önce, bir taife ile "İstiklal Marşı" yazmıştır. Çöküş'ün köküne inmiş oluyoruz.

Münif Paşa ise Padişah'a şu arz'da bulunmuştu: "Sadrıazam gibi Riyaz Paşa'nın dahi Yehudi olduğundan bunların bir zamanda İstanbul'da ve Mısır'da en âli mekamda bulunmaları tesadüfatı garibeden olduğunu bazı Avrupa Gazeteleri yazmıştır. Sadrıazamın elyöm Kıbrıs'ta bulunan Yehudi amucesi ile halasının bu günlerde şeref-i islam ile müşerref oldukları, Paris'in 'Tan' Gazetesi'nde muharrerdir."** Burada geçen, "elyöm", bugün "muharrer" yazılı ve "Tan " da, Paris'te yayınlanan "Le Temps" karşılığındadır. Hepsi budur.

O halde soru, "çöküş" değil, neden çöktüğümüz zamanda çökmekte olduğumuzdur.

---

* İbnülemin.., op.cit. s.1452

** ibid., s.1453

dördüncü bölüm için birinci ek

İki İngiliz İstasyonu

İSTANBUL'DA ÖZBEKLER TEKKESİ ANKARA'DA TACETTİN DERGÂHI

Ne mümbit bir sözcüktür, "stasyon" daha doğrusu, Hint-Avrupa dillerinde "sta" kökü, bir yanda, "etat" ve "state", devlet sözcüğü ve diğer yanda, "apostasia", buradan, sta'dan, çıkıyor; "estate" düzen ve "state" devlet çok biliniyor, diğeri üzerinde durabiliriz. Son ekler ve önekler harekete geçiriyorlar, "ab" Latince ve "apo" Grek, "ayrılma" veya uzaklaşma anlamındadır, dolayısıyla, stasia'dan, durum'dan, duran hal'den uzaklaşma, diyebiliriz. Tabii "dönek" demek çok daha uygundur ve biz "apostat" sözcüğünü de biliyoruz. Demek "apo", stasia'dan ayrılmaktadır. O halde, istasyon'un kökünün, durum'dan dönme'ye kadar bir üreticiliği var.

Demek "stasyon", biz r'leri, "urum" veya "uruspu" ya da "oruspu" ve hatta "urus" söylüyoruz ve s'leri prefix "i" ile "ispanya" ya da "istasyon" telaffuz ediyoruz, "durmak" anlamındadır ve "istasyon" sözcüğünü, artık Fransız kullanılışına bağlı olarak, demiryolu için kullanıyoruz ve otobüs ve tramvay için "durak" kelimesini tercih ediyoruz. "İstigah" da olmalıdır, Farisi bir kelimedir, ist'i artık tanıyoruz, "gâh" da Farisi'dir ve başkaları ayrı, "karar-gâh" olarak dilimize yerleşmiş durumdadır, "yer" mealindedir. Böylece ilk bilgileri geçmiş durumdayız.

Tabii "yer" ayrı, ama biz "stan" ya da "istan" sözcüğüne de aşinayız, bu son sözcük, "aşina", şinastan fiilinden çıkıyor, "şinasi" bilen, anlamındadır, Farisi'de "istadan" fiili var, "durmak", istan'ı, durulan yer olarak kabul edebiliriz."Acemistan", Arapların uydurdukları ve bizim tüm uydurmalara engellenemez tutkumuzla sahiplendiğimiz bir sözcüktür, Araplar, yeni olarak ilk önce İraniler ile karşılaştılar ve "yeni" veya "çaylak" anlamında, "acemi" buyurdular, İran, demek ki acemi'lerin yaşadığı topraktır. Aynı şekilde, "İran" Araplara göre, çaylaklar mülkü'dür.

Hah "istasyon" hah "durak"*, İstanbul'da Özbekler Tekkesi ve Ankara'da Tacettin

* "hah ... hah", "ister.. İster" anlamındadır, Farisi "Hastan" fiilinden geliyor, "istemek" demektir, present participle halidir.

Dergâhı, bir ara bir "istan" ya da bir "istasyon" oldular, bu kesindir; sanki İstanbul'da eski tramvay dönemlerinde "ihtiyari" ve bir de "mecburi" duraklar vardı, falsifiye hatırat ve "kötü" tarih yazıcılarına bakılırsa, Üsküdar'da "Özbekler" Tekkesi, Kurtuluş Savaşı için, Anadolu'ya geçişte bir "mecburi durak" idi, başka yolu yoktu, bu izlenimi verdiler. Ankara'da ise Tacettin Dergâhı'nı buluyoruz; belki de "buluyoruz" sözü abartmadır, Özbekler Tekkesi ne kadar parlatılıyorsa Tacettin Dergâhı o kadar örtülüyordu, bir tür "adıvar", ama kendisi yoktur, diyebiliyoruz. Aslında bulamıyorduk, şimdi hem Dergâh'ı da çıkarıyoruz, "der" kapı ve "gâh" yer'dir ve hem de ikisi arasında bir bağ kurabiliyoruz.

Tarih mi, üstü örtülenlere gitme sanatıdır. Bizim tarihimiz hep örtünün ya da yorganın altındadır. Eskiler, "günah yorgan altındadır" diyordu, bütün ailenin aynı odada yattığı zamandan kalmadır; şimdi de, has tarihçi, yorgan altına meyledendir, tabir ediyoruz. Bağlar, örtünün altına gizlenmektedir.

Canlı canlı bağlayabiliriz, ikisini, "tekke" ve "dergâh", bağlayanlar arasında ve ön planda, Münir Ertegün ve Adnan Adıvar varlar; ikisini de Anglo-Amerikan sayabiliriz. Adnan Adıvar, Mustafa Kemal ile ihtilafa düşünce, İngiltere'de yaşadı ve Münir Ertegün, Washington'da defnedilmişti; bir siyasi komplo ile mezarından çıkarıldı, Missouri'ye kondu, İstanbul'a aktarıldı ve şimdi Özbekler Tekkesi'nde yatmaktadır. Adıvar, Özbekler Tekkesi'nden Ankara'ya geçti, Ankara'da hemen vekil oldu, İstiklal Marşı'nın bir komplo hızıyla kabul edildiği celsede Meclis'te oturumu yönetiyordu ve her ikisi de Tacettin Dergâhı'nın müdavimleri arasındadırlar. Tekke ile Dergâh'ı birbirine bağlayan adamlardan ikisi bunlardırlar ve takdim ediyorum.

Her ikisi de İbrani asıllıdırlar.

Sabetayist onomastique'de, "şemi", namal, "iyinam", adıgüzel, "ünlü" ve de "adıvar" dikkat çekicidir; onomastique, adı üzerinde, isim-bilim'dir. Diğer taraftan, sabetayizm efsanelerinde üç nehir, "Tunca", Meriç, "Arte" veya arda/erte ayrı yere sahiptirler ve bu nedenle bizde çok zaman isim veya soyadı olmaktadırlar.* Şöyle de söyleyebilirim, bu isimler ön plana veya yükseğe çıkmak için bir pasaport değerindedir; demek ki hem "istasyon" ve hem de pasaporta sahibiz. Demir yolu dönemindeyiz.

Şu soru ile hep karşılaşıyorum, peki her yerde mi, sual çok yerindedir. Cevabı hep hazırdır, hayır, çoklukla tepelerde varlar. Aşağıda azdırlar, kabiliyetleriyle değil isimleriyle yukarıya çıkıyorlar.

Tarih mi, sadece tepelerde olanların yazımıdır. Tepelerde olanların adı var ve aşağıda olanların ise adı yok ve sadece izi var.

Eteklerde olanların adları ve tarihleri, sadece, kaybedilmiş devrimlerin idam zabıtlarındadırlar. Cellâtları ve imamları yanlarındadır ve çok zamanlar bunlar da adsızdırlar.

İsimler mi, bu isimler, tepelere çıkarılmak için pasaport'turlar ve Münir Ertegün, çöken İstanbul'dan geçtiği Ankara'da yüksek bürokrat ve Lozan'da müşavirdir ve öldüğü zaman Washington'da sefir-i kebir idi. Washington'a gömüldü ve sonra Missouri'nin İs-

---

* Hazırlanmakta olan "Grup-Seks" çalışmamda, bu üç nehir ve üç isim üzerinde duruyorum.

tanbul çıkarmasına yük aradıklarında mezarını açtılar ve İstanbul'a taşıdılar. Özbekler Tekkesi'ne koydular, düzenlenmiş Tekke'nin açılışını siyonist Kissinger'in yaptığını biliyoruz. Ankara'da yeri, Tacettin Dergâhı oldu ve bu kadar açık ve bu kadar basittir. Buradan devam ediyoruz.

Hem yer çekimi ve hem sınıf kavgası son derece basittirler.

Sabetayizm, bir konspirasyon işidir ve son derece basittir.

Güzel, peki, hem Tekke'nin ve hem Dergâh'ın İngiliz bağlantısı* ve daha doğrusu bir İngiliz-Muhibbi istasyonu olduğunu söyleyebilir miyiz; Özbekler Tekkesi'nin İngiliz bağlantısı çok vurgulanmıştır, tekrarlamak istemiyorum. İlaveten, şimdiye kadar tespit ettiklerimiz şunlardır; bir, Ankara'da, Tacettin Dergâhı'nı frequenter, sıklıkla ziyaret edenlerin başında, İstiklal Marşı'nın faktörleri arasındadır, Yusuf Hikmet Bayur vardı ve "İngiliz" Kamil Paşa'nın torunudur. Babasının erken ölümü nedeniyle İngiliz Kamil Paşa tarafından yetiştirildiğini biliyoruz. "Yehud" Kamil Paşa olarak da biliniyor, İbrani idi ve İngilizlerin adamıdır, tarihimizde bu bapta bir kuşku bulamıyoruz. İki, Adnan Adıvar, Aziz Mahmud Hüdayi soyundan olmakla birlikte, Ankara'da kendisini güvende hissetmediği bir zamanda İngiltere'ye sığınmıştı. "İngiliz-Muhibbi" saymamız yerindedir. Üç, Münir Ertegün'den söz etmiş haldeyim ve Soner Yalçın'ın verdiği bilgilere göre, "Özbekler Tekkesi'nin şeyhi İbrahim Edhem Efendi'nin kızı Ayşe Hamide'nin oğlu" idi ve Münir'in oğlu Ahmet Ertegün, kendi ifadesiyle, New York'ta, İsrael konsolosu gibi çalışıyordu. Ertegün'ler New York'ta Yahudiler ve son zamanlarda ilgilendikleri Türkiye'de sabetayistlerle iş yapıyorlardı, Ahmet'in eşi Mika, Yahudi'dir ve Ertegün'den kalan serveti Yahudi çocuklarının eğitimi için kullanmaktadır.

Bu kadarı yeterli olmalıdır ve şimdi ve burada şu önermeleri sıralayabilirim, a- Birinci Dünya Savaşı'na kadar siyonizm bayrağı Almanya'nın elindedir. b-Siyon Katır Birliği ile başlayarak, 1915 yılındadır, Balfour Deklarasyonu'ndan itibaren, siyonizm politikaları Londra'ya geçmiş oluyordu. c- Mayıs 1942 Biltmore Konferansı'ndan itibaren, siyonizm ve İsrael Devleti kuruluşu politikaları, Washington'un elindedir, üç peryod budur.

Bu üç peryod'un, Türkiye'nin dış politika yönelişlerinde de, çok önemli ve öğretici olduğunu kabul etmek durumundayız. Tarihimizin, vasalite açısından, Alman, İngiliz ve Amerikan dönemlerine, önemli ölçüde, uyum gösteriyor. İç içedirler.

Gizli Tarih'in kökleri, başka yerlerle birlikte ve özellikle buradadır ve o kadar öyle

---

* İngilizlerin haberi olmadan hiç kimsenin Özbekler Tekkesi'nden, Anadolu'ya geçmesinin imkânsız olduğunu düşünmek zorundayız; çünkü bu bölge, Üsküdar'dan İzmit'e kadar, İngilizlerin kontrolündeydi. Armstrong, Kemal Paşa hakkında "Grey Wolf" kitabını yazmıştı, Kut-ul Amare'de esir düşmüştü ve sonra İstanbul'da istihbarat subayı oldu, Üsküdar bölgesinde inzibat kuvvetlerini yönetti, "from the pier of Beshik Tash, that lay below the Sultan's summer palace, I took a rowing boat to cross to Scutari" diyordu. O bölgeyi, yerli işbirlikçilerle birlikte, Rumlar ve diğerleri, tam kontrolleri altına aldılar. İngilizlerin haberi olmadan, buradan, hiç kimsenin, Anadolu'ya geçemeyeceği konusunda bir şüphe bulunmuyor. Kitabında inzibati çalışmaları ayrıntılıdır ve fotoğraflar var. Dolmabahçe önünden bir kayıkla Üsküdar'a geçişini de not etmektedir.

Harold Arsmstrong, Turkey in Travail, London, 1925, p.150

ki, Filistin Mandası'nın deklarasyonu ile Enver'in ölümü arasında mesafenin son derece kısa olduğunu artık görebiliriz. Bir sağlama alma var ve bundan sonra artık bütün maksimalistler, Enver, kısmen Menderes ve Genç-Türkler, kısmen Özal, ölmeye mahkûmdurlar. Maksimalist ise, ölüm, sabetayistleri, affetmemektedir. İç savaşlar, bir anlamda da, İbraniler arasında bir savaştır; hep savaştadırlar, diyebiliyorum.

Öldürmek, ufku minimalize etmek içindir. Sonucu, burada buluyoruz.

Bu da, Türkiye'de İsrael'in gücüne işaret etmektedir.

Anadolu'da minimalist ufuk, bir sabetayist sonuç'tur.

Anadolu minimalist ise, İsrael maksimalist'tir. Birinde küçülme ve diğerinde büyüme aklı var.

Minimalizm, içimizde ve beynimizdedir.

Dolayısıyla, İngiltere partizanları ile Amerika partizanlarını ayırmamız anlamlı görünmemektedir. Devamlılık var; ikincisi, birincisinin gelişmiş halidir.

Tarih-i Rıza Nur

SAGİR & RAGİF & DERGÂH

Ben kış münasebetiyle bağdan inmiş ve Havra'nın karşısında Yahudi evinin üst katını tutmuştum. O vakit Ankara'da en iyi ev, bu ev ile yanındaki yine bir Yahudi'nin evi idi.

◆ ◆ ◆

Biz yol hazırlığındayız.* Adnan,** İstanbul'dan Mustafa Sagir*** adında bir Hindli'nin, müslümanların namına geleceği hakkında İstanbul Hilal-i Ahmeri'****den malumat geldiğini söyledi. Müsaade verildi; Hindli geldi. Biz de gördük, bu adam, Hindlilerin, kendisini yardım için yolladıklarını söylüyor. Nelere ihtiyacımız olduğunu soruyordu. Bir miktar para da getirmişti. Hatırımda kaldığına göre otuz bin İngiliz lirası idi. Bu parayı***** Mustafa Kemal aldı...

◆ ◆ ◆

Biz gittik. Sonra Sagir'in casusluğu meydana çıkmış, meğerse İngilizler yollamış, parayı da onlar vermişlermiş. İstiklal Mahkemesi asmış. İngilizler kurtarmak için çok uğraşmışlar. Tehdide başvurmuşlar, olmamış. Mustafa Sagir öteki dünyaya gitti.

Naşir'in Notu

DERGÂH'TA İNGİLİZ CASUSU

Dr. Rıza Nur bu meseleyi de tam tahlil edemiyor. Doğrusu şu:

M.Sagir'i gönderen de İngilizler, yakalattıran da! Çünkü o sırada Ruslar ve Fransızlar, M.Kemal'in, İngilizlerle, el altından anlaşmasını öğrenmişlerdi. İngilizlerse bu husustaki gerçeği örtmek ve aksine bir görüşü yaygınlaştırmak için bir ajanlarını harcamışlardı. Zira Taceddin Dergâhı'nda Mehmed Akif'lerle oturan bu ajanları ile ağzı açık mektuplarla muhabere edip O'nu yakalatmışlardır.

Dr. Rıza Nur, Hayat ve Hatıratım, Cilt II, Frankfurt, 1982. ss. 595–596

*Rıza Nur, Maarif Vekili idi, İstiklal Marşı için müsabaka açmıştı, Moskova'ya delege yapıldı, Şubat 1921 tarihindeyiz, yerine Hamdullah Suphi geçti, "yol" işte budur. yk.

** Adnan Adıvar. yk.

*** "Sagir", Arabi olmakla "Küçük" demektir. yk.

**** Hilal-i Ahmeri, "Kızıl Ay". yk.

***** Kemal Paşa hakkındaki sürekli suçlamaların kaynaklarından birisi de budur. Devamını aktarmıyorum. yk.

Güzel, Rıza Nur'un anılarını, Kemal Paşa Hazretleri'ne ağır sözlerini bir kenara koyarak, bir kaynak olarak kullanmayı başlatmış olduğum için memnunum, yararlıdır. Mustafa Sagir'in Tacettin Dergâhı'nda kaldığını böylece öğrenmiş oluyoruz.

Tabii bu çok küçük episod, "Tampon Teorisi" ile tam tutarlıdır ve bunu da bir kenara bırakıyorum. Burada ve şimdi önemli olan, Sagir'in, Tacettin Dergâhı ile bağlantılı olduğu iddiasıdır ve benim araştırmalarıma gelinceye kadar Tacettin Dergâhı'nın hep karanlıkta bırakılmış olması, bu iddia karşısında, daha çok anlam kazanıyor. Resmi tarihte İş Bankası'nın kuruluşu için kullanıldığını okuduğumuz Hint paralarını getiren Sagir'in Dergâh'ta ve Mehmet Ragif ile birlikte kalmasını önemli saymak durumundayız. Sagir, kısa bir zaman sonra, İstiklal Marşı'nın kabulü 12 Mart 1921 olup, 24 Mayıs 1921 tarihinde, İngiliz casusu olduğu hükmü ile Ankara'da, Karaoğlan Meydanı'nda, şimdi "Ulus", asılmıştı. İngilizlerin adamı olduğu konusunda bir ittifak var.

Peki, öyleyse, Mehmet Akif de mi, bu sorudan kurtulamayız. Bir nokta şudur; Akif'in, Kurtuluş Savaşı'ndan bir süre sonra, Türkiye'yi terk ile Mısır'a yerleşmesinin şimdiye kadar ikna edici hiçbir nedenini bulabilmiş değiliz. Şapka ve diğer devrimler, Akif'in terk-i vatan eyleyerek Mısır'a yerleşmesinden çok sonralarına denk düşüyor ve Akif'te fikr-i takip pek zayıf çıkıyor; inançları için kavga eden bir adam olarak göremiyoruz. Tembel ve rahatına düşkündür. İki nokta var; birincisi, gittiği Mısır, İngiliz egemenliği altındaydı. İkincisi, Akif'e mal edilen ve benim Akif'in yazmadığını yazdığım

İstiklal Marşı'nda, anti-emperyalist ve İngiltere karşıtı hiçbir işarete rastlamıyoruz.

Tacettin Dergâhı'ndan İngiltere'ye bir yol açılmaktadır.

Bunlara üçüncüsünü ekleyebiliriz, Mustafa Sagir, Hindli olmakla birlikte, aynı zamanda Mısırlı diyebiliriz, 1910 yılından itibaren Mısır'da çalışıyordu ve Türkiye'ye de Mısır'dan geliyordu. Akif'in ise Mısırlıların adamı olduğunu biliyoruz ve bu adamı olma keyfiyeti, Mısır'a nihai olarak yerleşmesinden çok öncelerine denk düşüyordu. Mısırlı Abbas ve Sait Halim Paşaların korumasında yaşıyordu. Akif, hep proteje'dir.

Soru şudur, Dergâh'ta Akif ile birlikte mi kalıyordu, "sagir" küçük ve ragif de, yufka ve küçük ekmek anlamındadır; bu sorunun cevabı, şimdiye kadar Tacettin Dergâhı'nın hiç araştırılmamış olmasında gizlidir. Aynı şekilde, 1936 yılında, İstanbul'da Mısırlı Apartmanı'nda hayata gözlerini yuman Mehmet Akif ile resmen, bir bekçinin dahi ilgilenmemiş olmasında saklıdır. Birbirine ulanıyorlar.

Bu bir cezalandırmamı mıdır ve bu soruyu da sormadan edemiyoruz. Sagir Vakası'ndan sonra işi bitmiş bir halde görünüyor ve Mısır'a Hicreti'ni, iradi değil mecburi sayabilir miyiz; bu belki de Akif Meselesi'nde en mantıki görüş'tür. Sürülmüştür, diyebilir miyiz ve asıl soru budur.

Mustafa Sagir, Mısır'dan İstanbul'a gelince, bir yandan güçlülerin çocuklarına İngilizce öğretiyordu ve "Türk-Hind Uhuvvet-i İslamiye" cemiyetini kurmuştu, Ragif ile bir uhuvvet için çok uygundur. Bir, Akif Apoloçyası'nda, Sagir'in, Tacettin Dergâhı'na gidip geldiği kabul edilmektedir. İki, Sagir'in, Dergâh'ı adres olarak kullandığı da kayıtlıdır. Üç, casusluğuna kanıt olarak kullanılan mektuplar, Akif'in bulunduğu Dergâh'a geliyordu. Apoloçya'da, Akif'in bu mektupların bazılarını açtığı dahi ileri sürülebiliyor. Dört, casusluktan idam edilen Sagir'in Akif ile dost olduğu kesindir. Ragif'in işi zordur. Artık, Sagir'in Ankara'daki ikametgâhının Tacettin Dergâhı olduğunu düşünebiliyoruz. Demek Tacettin Dergâhı, bir İngiliz casusu çıkarabilmişti, Aziz Mahmut Hüdayi'ye kadar giden tarihine eklemiş oluyorum.

Terk-i vatan, en emin yoludur.

Tekke ve Dergâh, İngiliz İstasyonudurlar.

Yirmi dört ve yirmi beşte İngiliz adamları hedef alındılar.

İngilizci muhalefet temizleniyordu; büyük mason ve İbrani Mehmet Cavit, temizlenenlerin başındadır. İngilizci olmasından gayri bi-günah olduğunu biliyoruz. Öyleyse, Londra'nın Sagir'i ve Mehmet Cavit'i kurtaramadığı bir zaman var. Ama Musul'u alabiliyor, bir yıl sonradır.

Bir yıl sonra "Musul Hediyesi" var. Tarih mi, çatışmalıdır ve hiçbir zaman lineer ve ahenkli görmüyorum. Hep soruyorum.

Mehmet Ragif, erken mi davrandı, bu sadece bir sorudur. Ölümü kesinleşince Türkiye'ye döndü. Bu da kesindir.

Marş da Akif de yabandırlar.

İstiklal Marşı ve Ragif, bir düğümdür.

Tabii "Gordion'un Düğümü" de diyebiliriz. İskender'den kılıcını ödünç alıyoruz.

Türkler mi, yaban bir marşı söylüyorlar. Takkiye yapıyorlar, demek istiyorum ve islamizasyon mu, generalized takkiye'dir. Marş da budur.

dördüncü bölüm için
birinci ek'e ek

İSTAN ÜZERİNE DİL - TARİH NOTLARI

Legal "Kürtler Üzerine Tezler" çalışmamda da var, bu sözcüğü, "........istan" Büyük Selçuklu İmparatoru Sultan Sencer icat etmişti, Büyük Selçuklu, "Rum Selçukluları" misli küçük değildi, İran'ı da aldılar ve İran Platosu'nda yaşayan kavimler arasında Kürt dilini konuşanları da buldular. Bir bölgede yoğundular ve bu adı, ".......istan", ilk defa Sencer Han kullanmıştı, devlet güvenlik mahkemeleri'nde içim yanarak söyledim durdum. Sözüm beş para etmedi ve her defasında bana beş yıl hapis getirmişti; kaç defa, bilmiyorum.

Dağladılar, o günden beri "kürt" ve "istan" sözcüklerini yan yana getiremiyorum. Bu ülkede, "benim için legal" olmadığını biliyorum, güya herkes söylüyor, bir vesile ile bakmıştım, "Sırlar" çalışmamda dahi nokta nokta işaretleri varlar.

Fransız ağzı, "h" karakterini sevmiyor, yazıyor, ama söylemiyor, "muet" diyoruz, "s" için durum biraz farklıdır. İngilizlerin "hospital" yazdığını "hopital" ve "hostel" gösterdiklerini "hotel" işaretiyle neşrediyorlar; "etre" de böyledir, aslı "estre", "s" yazılmadığı için e'nin üzerine işaret koyuyorlar. Sanki "s" de semi-muet derecesindedir ve demek ki, İngilizce "state" ve Fransızca "etat" aynı sözcüklerdir, her ikisinin de "devlet" anlamı var; "devlet" bir durum'dur. Siyaset felsefesinde, "devlet bir zor durumudur" diyoruz, daima zor ile birliktedir. Devlet, zor'un biçimi'dir ve "zor" yoksa devlet yoktur, demek zorundayız.

Dilimiz ondördüncü yüz yılda, İranca'nın sömürgesi olmuştu ve ondokuzuncu yüzyılda Fransızcaya sömürge oldu. "-ki", İran-Avrupa'dır ve bize Farsçadan geçmiştir; "guya", biz "güya" diyoruz, "goften" fiilindendir, "güfte" ya da "gufte" misli, Farsçadır. En passant not etmiş oluyorum.

Ki'yi aldık ve çi'yi verdik. İraniler, "postaci", çaycı, "madenci" diyorlar. İraniler ve Ermeniler aracılığıyla "çi" işaretini dünyaya ihraç etmiş bulunuyoruz. "Saatçi" bir enternasyonal Ermeni aile-adıdır.

Sürdürüyorum. Devlet'teyiz, "devletlû" herhalde "refah" ya da "gönenç" verendir, buradayım.

Bizim kullandığımız "devla" ya da "devlet", bundan uzak düşmüyor, "nöbet" anlamı da var, poligamide, koca'nın seçtiği zevç için, bu seçiş, bir nöbet'tir. Devlet sözcüğünün her zaman içerdiği tesadüf ve refah, "başa konan devlet kuşu", burada, çok öğreticidir,

bununla bağlantılı olabilir. Ama bu, her halde, her kullanışında karşımıza çıkabiliyor, "commonwealth", ortakgönenç, İngilizcede devlet anlamına sahiptir. Tespit etmiş oluyoruz.

Bir parantez mi, "refah devleti" her halde devletin has halidir. Bu nedenle keynesian refah devleti'nin sona ermesini, devletin sonu olarak da kabul edebiliriz. Dünyada Reagan-Thatcher ve Türkiye'de General Evren ile çocukları, akepelileri, Türkiye'de devletin mezar kazıcıları olarak görebiliriz.

1979–2009, mutlak çöküş'teyiz.

Her çöküş bir kalkış'tır. "Kıyamet" sözcüğünde iki anlam bir aradadır.

Parantezi kapatıyorum, "stadyum" da kapalıdır ve tabii "stade" ve "stadium" sözcükleri de aynı kökten geliyorlar; "station" en çok kullandıklarımız arasındadır. Fransızca-Rusça sözlük, "station" kelimesi için, "stantsiya" karşılığını veriyor, ama "ostanovka" da var, Hint-Avrupa kökünün "sta" olduğunu biliyoruz. Fransızca "etre" olmakla birlikte aslının "estre" olduğunu not etmiş bulunuyorum, nitekim etre'in çekimimde, "es", "est" ya da "sommes" veya "sont", bu karekter, "s" çıkıyor, durum, bu kadar basittir.

İstoriko Etimologiçeskiy Slovar' Sovremennego Russkogo Yazıka, "stantsiaya" için, "mesto (punkt) ostanovka jeleznodorojnıh poezdov.", demiryolu taşımasında, poezdka, sefer, gezi, trip, demektir, durak yeri veya noktası, karşılığını kaydediyor ve "slovo stantsiya evropeizirovannaya forma starogo stan" şeklinde eklemektedir, eskiden "stan" deniyordu, not budur. Rusça etimolojik sözcük, İngilizce "station", Almanca "station", İtalyanca "stazione", İspanyolca "estacion" örneklerini de veriyor; Polonyaca "stancja" ise, "komnata", oda ve "pansiyon" anlamındadır. Latin aslı "statio" ve kökü stationis'dir ve çok velüt olduğunu tekrar ediyorum.

Fransızca "station" sözcüğünün Farisi karşılığı, "ist" ve "istgah" olarak veriliyor, gah'ı, karargâh veya hangah'tan biliyoruz, yer demektir ve "istgah" ise, "istadan" fiilinden gelmektedir, "ist", present participle hali olmakla "dur" emridir. İstan, o halde, duran anlamını vermektedir ki, Devellioğlu da, "sitan" sözcüğünü, yer adı yapmaya yarayan ek olarak tarif ediyor.

O halde, nokta nokta "istan" sözcüğünü, Kürtlerin durdukları yer olarak anlayabiliyoruz. Bu sözcüğe, "Kürt-Stadı" veya "Kürt-Stadiumu" demekte, lengustik açıdan hiçbir sakınca yoktur. Tek sakınca, bu sözcüğü nokta nokta olmadan telaffuz etmiş olan gafillerin bir kaç yıl hapis yatmış olmasıdır. Artık tarih'tir.

Tabii Kürtler için bir istgah'ta, bir istasyon'da duruyorlar demek de mümkündür. Seçme noktasındadırlar. Ama Lenin'i eskittiler. Lenin'i gafil yaptılar. Kürt-işi dedikleri, her halde budur.

Peki, yatan gafillere üzülmek mi, Nazım Hikmet yıllar önce "sen yatmasan ben yatmasam." demişti. Kaldı ki İngilizce "to insist" ve Fransızca "rester" fiillerinde de "st" var. Israr ve durmak anlamlarındadırlar.

Aydın'ı böyle tarif ediyoruz.

dördüncü bölüm için ikinci ek

Artegun Kabilesi

BİR ANGLO - JUDAİK İSTASYON: ÖZBEKLER TEKKESİ

Hem tarihçi ve hem de çok zeki, hem saklıyor ve hem de anlatmak istiyor, batını bir yaklaşımı var, herkesin anlamasını istemiyor, inisiye olanlar anlayabilirler, hurufi bir eğilimini teşhis edebiliyoruz; Profesör arkadaşım İlber Ortaylı'dan söz ediyorum. Doktor Ortaylı, Kurtuluş Savaşı başında, Üsküdar'da Özbekler Tekkesi'nin bir transit durağı olduğunu tespit ettikten sonra "son zamanlarda İngiliz istihbaratı burayı keşfetmişse de kimseyi yakalamaya muvaffak olamamıştır" diyordu; çok hoş, bunu, işgalci İngilizlerin, Tekke'yi, bir geçiş istasyonu belirledikleri şeklinde anlamayı öneriyorum. Çünkü Ortaylı, aynı yerde, "bu gibi merkezlerin her biri eninde sonunda İngiliz işgal karargâhı tarafından basılıp dağıtıldığı halde" de demektedir, "Özbekler Tekkesi" bunun dışında bırakılmıştı. O halde, İlber Ortaylı, bir büyük Osmanlı tarihçisi ahlak ve hikmeti ile sanki İngilizler, geçenleri biliyordu ve geçmelerine nezaret ediyorlardı, mealinde yazıyor. Ben öyle anlıyorum. Böyle anlamak çok isabetlidir. İlber'i, bu Osmanist ahlak ve üslubu nedeniyle de, kutluyorum.

Bir, Anadolu'ya geçmek için Üsküdar'dan başka yer mi yok, her hangi bir bölgede sınır ve nöbetçiler bulunmuyordu, her yerden geçilebilirdi ve geçenlerin her yerden geçtiklerini biliyoruz. İki, burada, Üsküdar bölgesinde, çetecilik vardı ve asayiş çok bozuktu, bu nedenle işgalci İngilizler, Rum ve Ermenilerin de yardımıyla, bu bölgede düzeni sağlamak için uğraşıyorlardı, inzibatlarının dışında ajanları çoktu. Burada görevli İngiliz istihbaratçılarından birisi H.Armstrong idi, "Grey Wolf" yazarıdır ve bir de Turkey in Travail, "Doğum Sancısında Türkiye" adlı anı-kitabı var, Kut'da esir düşmüştü; içinde çok ayrıntılı bilgiler ve fotoğraflar bulabiliyoruz. İngiliz işgalcilerin haberi olmadan buradan geçiş imkânsız görünüyor, denetim sıkı ve ciddidir; kurtuluşçular için gidebilecekleri başka yerler vardı, çoktur ve Tekke'yi seçenlerin, burayı güvenilir bulduklarını düşünmek durumundayız. Tekke'yi, bir de, buradan geçenlerin kaydının tutulduğu yer sayabiliriz.

Alemdar Mustafa Paşa, Rusçuk'tan geldi, benim "Rusçuk Yaranı" dediğim bir avuç münevver, Aydın Üzerine Tezler'de varlar, Alemdar'ı imal ettiler ve ilaveten, Hareket Ordusu, Selanik'ten hareket etmişti, bir avuç ihtilalci, Ordu'yu, hazırladılar. İngiliz emper-

yalistlerin bu tarihi bildiklerinden şüphe etmek için bir neden bulamıyorum. Herkes bilmek durumundadır, payitaht hep dışarıdan kurtarılmaktadır; "kurtuluşçular" uzakta hazırlanıyorlar ve İstanbul'a, taşralı kurtarıcılar için, bir metres ve bir "devlet ana" olarak bakıyorlar. O halde İstanbul'da ve kurtuluşunda hep bir ensest münasebet aramak zorundayız.

Çok dikkat çekicidir, Hareket Ordusu'nda sekiz yüzden fazla Yahudi olduğu'nu biliyoruz. Londra da biliyordu ve Londra, Hareket Ordusu ile hükümeti alan İttihat ve Terakki'nin çok büyük ölçüde bir Yahudi ve Sabetayist Teşkilatı olduğuna inanıyordu ve Britanya Sefareti'ndeki mutaassıp Katolik Baş Tercüman Fitz Maurice etkisiyle İstanbul'dan gönderilen raporlar nedeniyle nerede ise her yerde Yahudi ve Sabetayist görüyordu. O tarihte Almanya ve Kayzer, Yahûdilerin koruyucusu ve siyonizmin şampiyonu sayılıyordu; Fitz Maurice Raporları'nın gönderdiği tarih, Siyon Katır Birliği ve Balfour Deklarasyonu'ndan öncesine denk düşüyordu ve etkisi silinmemiştir. Bu ahvalde ve başka bir söyleyişle Alman-İngiliz rekabeti, İngilizler açısından bir tür Yahudi ve sabetayist takibine dönüşmüştü. Bu noktayı hesaba katmadan Özbekler Tekkesi'ni ve yerini anlamak zordur.

Kurtuluş Savaşı'nı, İbranilerin, Türkiye'yi, Filistin'den önce ve Filistin'e rakip, Balfour Deklarasyonu ifadesiyle, "a national home for the Jewish people", bir "yurt" saymalarını hesaba katmadan anlamak ve yazmak imkânsızdır. Ne demek, "vatan" sözcüğü yerine "yurt" kelimesinin ön plana çıkması, Balfour Deklarasyonu'ndan sonradır, anlamındadır. Ne demek, Özbekler Tekkesi maliki Münir'in, Tekke'den geçen Adnan Adıvar'ın, Tekke'den geçen Mehmet Ragif'in, "Yehud" İngiliz Kamil Paşa torunu Yusuf Hikmet Bayur'un, oğlu Hatif'i Alyans İsraelit'te okutan Samih Rifat'ın, hepsinin, Ankara'da, Tacettin Dergâhı'nda buluştuklarını görebilmek'tir. Marş, bunların teşrik-i mesai mahsulüdür ve 12 Mart 1921 tarihinde Meclis'te, hızla, kabul edilmişti; "yurt" sözcüğünü derc eylediler ve asla "Türk" sözcüğünü koymadılar, bunu, tartışmak ve anlamak demektir. "Gizli" olanı açmış oluyorum.

İlaveten, aşk, devrim ve bilim ayrıntıdadır, mealindedir.

Kötü mü, iyi mi; ilm-i tarihte bu soru manasızdır. Ancak şu tezi yazabilirim, bu "sayma" ve "katma" olmadan, Cumhuriyet'in kurulabileceği düşüncesi çok tartışmalıdır. Kuruluşuna önemli katkı yapanların şimdi yıkılışı için büyük bir kinle cihat eylediklerini görebiliyorum. Buradan sürdürüyorum.

İlm-i tarihte irade yoktur ve irade politikada var. Burada iradenin kaynağını arıyoruz ve bu, araştırma, aynı zamanda tartışma'dır. Bunu yapıyoruz.

Bir, İstanbul'daki İngiliz kuvvetlerinin, Ankara'da oluşmakta olan mukavemet hareketine İngiliz-muhibanın katılmasını özendirmesi doğaldır. İki, Özbekler Tekkesi, İngiltere-yaranının kümeleştikleri bir yerdi ve Sefaret, bunu bilecek durumdadır. Üç, judaik olup olmadığını bilip bilmediklerini tartışmamız için bir neden bulunmuyor; ancak, bütün bunlar bir yana, Robert College'in ilk kız mezunu olan ve çok tanınmış Halide Edip'in İbrani asıllı olduğu ise, tıpkı İngiltere yanlısı Maliye Nazırı Cavit misli, hep bili-

niyordu. O halde bu malumatı bir de şöyle özetleyebilirim; daha sonraki yıllarda üstü ne kadar örtülmüş olursa olsun, o tarihte hem Tekke'lerin ahvali ve hem de önde gelen pek çok kişinin kimlik bilgileri daha büyük bir netlikle biliniyordu; saklamak için de pek neden olmadığını ekleyebiliyorum.

Bugün daha az biliniyorsa, temel bilgilerin artık çok fazla bilinmek istenmemesinden kaynaklanıyor. Yıllardır, Ankara'daki Tacettin Dergâhı hakkında hiçbir bilgimiz yoktu ve Özbekler Tekkesi'ni ise, neredeyse, Kurtuluş Savaşı ile özdeşleştiriyorduk. Yakın zamanlarda, Tekke'nin, Artegün Kabilesi'nin özel kabristanı haline gelmesi de bilgilerimizi artırmadı, aynı yerdeyiz. Neredeyse tekkeler ve dergâhlar olmasa, Kurtuluş Savası'nın olamayacağı türünden bir edebiyatla karşılaşıyoruz. Artık cihat'tan çok cahiliye'yi seviyoruz.

Şunu okuyabiliyoruz: "Her şeyden önce kamuoyunun oluşmasında şeyhlerin tesir ve nüfuzu en büyük desteği sağlamış, tekkeler silah sevki için gizli birer 'üs' haline getirilmiştir. Fevzi Paşa, İsmet Paşa, Nurettin Paşa ve pek çok mebus Üsküdar Özbekler Tekkesi'nin, özellikle tekke şeyhi, Şeyh Ata Efendi'nin yardım ve aracılığıyla Anadolu'ya geçmişlerdir."* Halide Edip ile Adnan Adıvar'ın da burada olduklarını hep biliyoruz ve bu kaynakta, "İstiklal Marşı Şairi de, bu tekkenin yardımıyla, Anadolu'ya geçmiştir" ve "Ankara'da kaldığı ve İstiklal Marşı'nı yazdığı yer Tacettin Dergâhıydı" ilaveleri de var. Öyleyse, "Tekke" ve "Dergâh" birlikteliği eskidir, diyebiliyoruz.

Profesör Doktor İlber Ortaylı

İNGİLİZLER & ÖZBEKLER & ARTEGUNLAR

Tabii ki Özbekler Tekkesi'nin asıl tarihi rolü mütareke dönemine aittir. Anadolu'daki kurtuluş mücadelesini destekleyen tekke ve şeyhlerin, İstanbul münevverlerinin sığındığı ve Anadolu'ya geçirildiği başlıca noktaydı. Bu gibi merkezlerin her biri eninde-sonunda İngiliz işgali karargâhı tarafından basılıp dağıtıldığı halde Özbekler Tekkesi'nin bu önemli görevi sessizce götürmesi mensuplarının ne kadar ağzı sıkı, dikkatli ve etrafı tanıdıklarını gösterir.

Son zamanda İngiliz istihbaratı burayı keşfetmişse de kimseyi yakalamaya muvaffak olamamıştır. Tekke ve zaviyeler kapatıldıktan sonra da, Şeyh Necmeddin Efendi, mutad günlerde şehrin musikişinasları ve edebiyat çevreleri ile burada toplanıp meclisler kurardı.

◆ ◆ ◆

---

* Mustafa Kara, Metinlerle Osmanlılarda Tasavvuf ve Tarikatlar, İstanbul, 2004. s.323

Özbekler Tekkesi, İstanbul'un çevresiyle birlikte, korunması gereken bir noktasıdır. Oysa Ertegün'ün cenazesi olmasa bu son düzenlemeyi bile göremeyecektik.

İlber Ortaylı, Milliyet Gazetesi, 24 Aralık 2006

Bir, "Ertegün" yerine, "Artegun" yazıyorum, "Arte" ve "Ata" sözcüklerinin onomastique açıklamalarını yapmak durumundayım. İki, "Gizli Tarih I" içinde göstermeye çalıştım, Kemalist Dönem'de, tekkelerin kapatılmış olduğu görüşü inandırıcı olmaktan çok uzaktır. Konya'da, Mevlana Tekkesi ve görülüyor, Üsküdar'da,"Özbekler Tekkesi", İstanbul'da pek çok mevlevihane açıktılar.

Demek ki resmi ve Kemalist tarihi gerçekçi boyutlara göre şerh ediyoruz. "Gizli Tarih" ile ideolojik hegemonya arıyoruz. Buradayız.

Aslı "tekke" değil, "tekye" ve daha doğrusu takye'dir, Gilbert Lazard, Dictionaire Persan-Français'de, "takye" için, "soutien" ve "appui" karşılıklarını veriyor, figüratif olarak "confiance", inanma veya "güven" de diyebiliriz, "takyegah" da var, bu sonuncuya, "refuge" ve "sığınak" demek daha uygundur. Üstad Pakalın da, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü'nde, "tarikat mensuplarının oturup kalkmalarına, ayin icra etmelerine mahsus yere verilen addır" dedikten sonra, "Farsça tekye'den bozmadır" açıklamasını ilave etmektedir. Bir de şunu ekliyor, "ufak tefek farklarla, 'zaviye", 'hankah', 'dergâh', 'asitane" de tekke demektir"; böylece, "dergâh" ile "hangah" ve tekke'nin aynı anlama geldiğini de görmüş oluyoruz.

Demek yerlerde bir fark yoktur, ayrıca tarikatlar arasında da ciddi bir ayrılık olmadığını göstermiş bulunuyorum, bütün yolların Roma'ya çıkışı misli, hepsi Kabala'ya yaklaşıyorlar ve hepsi Tanrı ile buluşmayı ve tanrılaşmayı kabul ediyorlar. Hepsi, bilime ve bilimsel gerçeğe inanmıyorlar ve bu nedenle hepsi akıl yolunu ve insanı bozmaya kapı açıyorlar. En bozulmuş insana ,"kâmil insan" demelerinde bir ironi görmek durumundayız.

Tarikatlar "kâmil insan" diye diye insanı bozmaktadırlar.

İslamın judaizasyonunda en kestirme yol, tarikat veya tekke kapısıdır, "dergâh" diyebiliriz. Scholem'in sağladığı önemli açıklıklardan birisi Sabetay Sevi'nin, Bektaşi Tekkeleri ile kurduğu yakınlık idi. Scholem, "Sabbatai somehow found his way to dervish circles" dedikten sonra " a hundred yers ago Dönmeh tradition still knew that Sabbatai was on friendly terms with a Turkish dervish and poet called Nyazi Mehmet and that he stayed at the latters's monastery during his visits to Constantinople" yollu ekliyordu.* Biz de çeşitli kaynaklara dayanarak, Selanik'teki büyük mevlevihanelerin şeyhlerinin sabetayist olduklarını göstermiş durumdayız.** Bütün bunlara ilaveten, Özbekler Tekke-

---

* Gershom Scholem, Sabbatai Sevi -The Mystical Messiah,princeton, 1989. p. 836

** Bunlardan en tanınmışın, Dışişleri eski bakanlarından profesör E.Gönensay'ın dedesi olduğu iddiası var.

sinin bilinen şeyhlerinden İbrahim Ethem'in kızı tarafından torunu Münir ile oğlu tarafından torunu Ata'nın İbrani-soylu olduğundan hiçbir kuşkumuz bulunmamaktadır. "Ata", İbrani-köklüler tarafından, "Avraham" yerine de kullanılan bir isimdir, "av" veya "ata", baba ve Kuran terminolojiyle "cedd" demektir, ikame veya takiye isimlerimiz arasında yer alıyorlar.

İngiliz bağlantısına, judaik damgayı ekliyorum. Özbekler Tekkesi'nden Tacettin Dergâhı'na bir yol açıyorum; yeni'dir ve önce benim gözümü açtığını haber veriyorum. Ne yazık, İstiklal Marşı'nın tren hızıyla kabulü Mart 1921 tarihindedir, arada bir ay var ve Mayıs 1921 tarihinde, daha önce Mısır'dan gelmiş Mustafa Sagir'in, Hacettepe'de kaldığı Tacettin Dergâhı'ndan, Mehmet Akif'in yanından, alınarak, İngiliz casusu olduğu gerekçesiyle, Karaoğlan Meydanı'nda, şimdi "Ulus", asıldığını ekliyorum. Hacettepe ile Karaoğlan arasında, Doktor Nazım'ın, Mehmet Cavit'in, Nazım Hikmet'in, Deniz Gezmiş'in ve sıklıkla benim yattığımız, Ulucanlar Cezaevi var. Duraktır ve muhtasar bir döküm yerinde yazılmaktadır.

Ben ne yapıyorum, kısmen, daha önceleri bilinenleri çıkarıyorum ve Münevver Ayaşlı'nın "who's who" babında hayli malûmattar olduğunu kabul ediyorum. Halide Edip'in öğrencisi idi, Halide'nin "babası Edip Efendi'nin sonradan Müslümanlığı seçmiş bir Yahudi olduğunu" ısrarla söylediği malumdur. Ayaşlı, Halide'nin sadece kök açısından değil, fizyonomisi ve davranışları itibariyle İbrani olduğu konusunda hep ısrar etmişti. Halide, ilk eşi Salih Zeki'den matematik, siyonist-Yahudi Rıza Tevfik'ten felsefe dersleri almıştı; İbrani kökünü sakladığını düşünmüyorum. Adnan'ın, Hüdayi'nin ahfadından olduğunu söyleyen de Halide'dir. Özbekler Tekkesi'nden geçen Adnan Adıvar'ın, Tacettin Dergâhı müdavlari arasında biliyoruz.

Kurtuluş savaşını bir yurt savaşı saydıklarını kabul edebiliriz, İzmir'in işgalini bir savaş çığlığına çevirenlerin başında bir yerdedir; Sultan Ahmet Meydanı konuşması bir savaş narası olmuştu. Halide, büyük bir şöhret ve maslup Doktor Nazım misli, lejander idi, hep "yüksek" tuttum, ibraniyet işaretinin azaltıcı hiçbir etkisini görmüyorum; Ordeal'de ve bir yerde, "Kemalettin Sami ile Anadolu'ya kaçma meselesini konuştum" diyordu. "Şayet, ihtiyaç olursa, ilk sığınacak yer Sultantepe'de Özbekler Tekkesiydi. Oraya kabul edilmek için parola, 'beni İsa yolladı' idi" demişti. Halide, buna, "fakat benim için, o Tekke'ye sığınacak olursam, parola lazım değildi"* notunu düşmüştü, bu nota neden gerek duydu, bilmiyorum. Belki bunda bir ironi görmüştü; Yahudilerin İsa'yı küçümsemeleri bir türlü son bulmuyor, düşünmüş olabilir. Biz düşünebiliyoruz.

Halide, İstanbul'dan ayrılma günleri için "ev şimdi göz hapsindeydi" diye not ediyor. Herkes aranıyor ve yakalananlar, Malta'ya yola çıkarılıyor veya zındana atılıyor, yakalanmamaları üzerine, "biz, tercüman olarak, İngiliz'den başkasını kullanmadıkları için, evimizin bulunmasından masun kalmıştık" türünden bir mazereti var. Halide, anılarını İngilizce yazmıştı, ben burada Türkçe olanını kullanıyorum, Türkçesi bozuktur ve bu sadece bir özür niteliğindedir. İki cepheli özürden söz ediyorum.

* Halide Edib Adıvar, Türk'ün Ateşle İmtihanı, İstanbul, 2009. s.63

İkinci eşi Adnan, "siyah cübbesi ve beyaz sarığı ile" tebdil-i kıyafet yapmıştı, Halide, Ablası'nın çarşafı ve kılığı ile gizliye çekilmişti, ama elleri manikürlü olduğu için tanınmaktan kaygı duyuyordu. Vapura binerken Bab-ı Ali'den bir Ermeni görmüş olabilirdi, ele vermediği kesindir. Dergâh'ın çıngırağını çaldılar, "bizi İsa yolladı" dediler, Ata'nın damadı Kahraman kapıyı açtı ve girdiler. Şeyh Ata'dan "Celalettin Arif, bir gün öne, Miralay İsmet Bey de iki gün önce birkaç zabitle birlikte hareket etmişti" haberini aldılar. Sanki her gün, Anadolu'ya gitmek için birisi kapıyı çalıyordu, bunlardan Nevres Bey, "ben Anadolu'ya geçmek istiyorum, Ata Efendi" diyordu ve Ata Efendi Nevres'i buyur etse de, Halide ve diğerleri, Nevres'i "Kıbrıs'ta bir İngiliz ajanı" olarak biliyordu. Kaçanlar kadar ajanlar da varlar. Tekke'nin etrafındalar.

Halide, o tarafta uzun süre oturduğu için "beni tanımayan arabacı azdı" diyor ve bir yerde de şunları yazıyor:"Anlaşıldığına göre, Cami Bey tekkeye geldikten sonra, İtalyan ve İngiliz polisleri de gelmişler. Bunun üzerine Şeyh arka pencereden atlayarak kaçmış. Dr. Adnan'la Cami Bey de bu eve gelmişler."* İşte, İlber Ortaylı Üstadımız'ın, İngiliz ajanlarının keşfedip de bilmediklerini söylediği tekke ve sayımlı firarileri bu haldeydiler. Sadece tekke değil, Halide, "bütün arabalar, Kısıklı ve Çamlıca'da İngilizler tarafından teftiş ediliyordu" diyor ve "bizi Bülbülderesi'nde bir araba bekliyormuş" ifşaatını eksik etmiyor. Dergâh'ın, sabetayistlerin kabristanı Bülbülderesi'ne çok uzak olmadığını anlıyoruz. Tekke'nin etrafında İngiliz ajanlar ve yakınında sabetayist mezarlar var.

Ankara'ya varıyorlar ve Halide, "Ankara'da" bölümüne, /gitti Mecnun hane-i dehri bana ısmarladı/bir harap evdir kalır divaneden divaneye", Bektaşi nefesi ile açıyor. Hiç kapatmadıklarını söyleyebiliriz. Kabala ile bektaşiye'nin çok yakın durduklarını tekrarlamış oluyorum.

İşte Üstadım İlber Ortaylı'nın, İngiliz inzibatlarının bilip de kimseyi yakalayamadıklarını iddia ettiği Özbekler Tekkesi'nin hali budur. İngiliz işgalcilerinin Özbekleri bilmediklerini düşünemeyiz ve Üstad Ortaylı'nın, A.Özcan'ın, İngiliz arşivlerine dayanarak yazdığı, kısa Tekke Tarihi'ni ihmal etmesini ise sadece üzüntü ile karşılamak durumundayız. Tabii bu üzüntüm batıni değil zahiri'dir; çünkü daha önce de not ettim, Ortaylı, burasının, bir İngiliz istihbarat merkezi olduğunu anlatmaktan geri kalmıyordu; Osmanist-vaka-i nüvist, "vaka-yazan", üsluba ihtiyaç duyduğunu çıkarabiliyoruz. Yazdığı, önemlidir; eleştirmiyor ve üslup üzerinde duruyorum.

* ibid. s.80

Azmi Özcan

ÖZBEKLER TEKKESİ POSTNİŞİNİ ŞEYH SÜLEYMAN EFENDİ: İNGİLİZ AJANI

Şeyh Süleyman Efendi ile İngilizler arasındaki irtibata geçmeden, onu, biraz yakından tanımak her halde iyi olacaktır. 1821/22–1890 yılları arasında yaşamış olan Şeyh, İstanbul'a ilk olarak 1847 de, Buhara Emiri'nin Dersaadet Kapı Kethudası, elçisi, olarak geldi. Daha sonra Sultanahmet'te bulunan Özbek Tekkesinin Postnişini oldu ve özellikle 1860'ların sonlarından itibaren Osmanlı Devleti'yle Türkistan Hanlıkları arasındaki ilişkilerde adından sıkça bahsedilmeye başlandı.

Şeyh Süleyman Efendi zaman zaman da Bab-ı Ali tarafından birçok ülkelere elçi olarak gönderildi.

◆ ◆ ◆

İngiliz belgelerinden anlaşıldığı üzere Şeyh Süleyman Efendi'nin, İstanbul'daki İngiliz Büyükelçiliği ile tanışmasında, onun Türkistan ile olan bağlantılarının büyük etkisi olmuştur. Bilindiği gibi, özellikle 93 Harbi'nden önce Asya'daki Rus ve Çin yayılmacılığına karşı Türkistan'la ilgili bazı meselelerde Osmanlı Devleti ile İngiltere zaman zaman müşterek hareket ediyordu.

Bu cümleden olarak, Türkistan ve Kaşgar'dan gelen heyetler, İstanbul'da Özbek Tekkeleri'nde kalıyorlardı. Öyle anlaşılıyor ki bu heyetlerin İngiliz Büyükelçiliği ile görüşmelerinde bazen Şeyh Süleyman Efendi de bulunmuştur.

◆ ◆ ◆

Ancak olayların gelişmesi, İngilizlerin yavaş yavaş Şeyh Süleyman Efendi'ye güvenmeye başladıklarını göstermektedir. Zira artık Şeyh Efendi, Türkistan'da Rus emelleri ile ilgili olarak İngilizlere raporlar vermeye başlamıştır.

◆ ◆ ◆

Şeyh Süleyman Efendi, bu andan sonra İngilizlere, İstanbul'da, Saray'da ve Bab-ı Ali'de gelişen olaylar ve özellikle Osmanlıların İslam alemi ile ilişkileri hakkında bilgiler de vermeye başlar. Buna mukabil İn-

gilizler de Şeyh'e, maddi destek sağlayacaklardır. Salisbury'nin talimatıyla Lazard bu işi de bir sonuca bağlar. Buna göre Şeyh Efendi, ayda elli Sterlin mukabilinde İngilizlere, yukarıdaki hususlarla ilgili istihbarat sağlayacaktır.

◆ ◆ ◆

İstanbul'da ise Şeyh Efendi, en çok Gazi Osman Paşa'nın adından bahsetmekte, onun, Dünya'nın muhtelif yerlerindeki birçok önde gelen müslümanlarla irtibat halinde olduğunu ve Sultan ile birlikte, dışarıdan sayısız mektuplar aldıklarını söylemektedir. Kısacası, eğer tedbir alınmaz ise Batılılar çok büyük bir tehdid altındadır ve vakit geçirilmeden bu gelişmeleri durdurmak için ne lazımsa yapılmalıdır.

◆ ◆ ◆

Bütün bunların ışığında, Sultan II. Abdülhamid dönemi ile ilgilenenlerin kaçınılmaz olarak hatırlayacakları bir Arminius Vambery örneği vardır. Bilindiği gibi Vambery, gerçekten her iki tarafında farkında olduğu bir "double agent" olarak, II. Abdülhamid ile İngilizler arasında karşılıklı olarak uzunca bir süre "enformasyon veya dezenformasyon" akışı sağlamıştır.

Vambery'nin II. Abdülhamid ile ilgili olarak İngilizlere söylediği şeylerle Şeyh Süleyman Efendi'nin ifadeleri arasında, çoğu zaman, bir paralellik göze çarpmaktadır. Bir başka deyişle, Vambery'nin söylediği şeyler de genel olarak Sultan II. Abdülhamit'in ne karar güçlü ve etkili olduğu, Pan-İslamizmin muazzam derecelerde geliştiği ve bütün bunların önüne geçilmesi için gerekenin yapılması şeklindedir.

◆ ◆ ◆

Son olarak Şeyh Süleyman Efendi ile Vambery arasındaki oldukça ilginç bir benzerlik daha olduğunu belirtelim. Vambery, 1860'larda bir müslüman derviş kisvesiyle Asya'yı dolaşmış ve gezi notları Türkçe'de "Bir Sahte Dervişin Asya-ı Vustaya Seyahati" adıyla yayınlamıştı. Şeyh Süleyman Efendi'nin de benzer seyahati hatırlanırsa, acaba bir sahte dervişle bir gerçek dervişin bu son derece maceralı hayatları ve İngilizlerle ilişkileri sadece ilginç bir tesadüf müydü diye sormaktan insan kendini alamıyor.

Azmi Özcan, Özbekler Tekkesi Postnişini Buharalı Şeyh Süleyman Efendi Bir "Double Agent" mı İdi? Tarih ve Toplum-Nisan 1992, Sayı 100, ss.204-208

Şu kısa notlara ihtiyaç olabilir, "93" Harbi, 1877 yılında başlayan ve Osmanlı yöneticilerinin, tıpkı Kırım'da olduğu üzere İngilizlerin de katılacağını umarak açtıkları, Rus Savaşı'dır. O sırada Başbakan Disraeli, "New Christian" olsa da, hep Yahudi kabul ediliyordu, Türklere hayal kırıklığı hazırlamıştı, perişan olduk ve Disraeli, bunun üzerine, "koruyamazsınız" deyip, Kıbrıs ve Mısır'a el koymuştu, Musul ile birlikte bu üçlü'yü, trinite, almayı hep istediler. Salisbury, dış işleri nazırı, Lazard, İstanbul sefiri idi; "post", tüylü deri ve "nişin", yine "nuvist" misli Farisi olup "oturan" anlamındadır. Postnişin, Dergâh veya Tekke Şeyhi'dir. Özbekler Tekkesi, bir İngiliz istihbarat merkezi'dir ve Londra bu bilgileri, İstanbul işgal kuvvetlerine aktarmış olmalıdır; usul ve üsluplarının böyle olduğunu biliyoruz.

Ancak Münir'in Ankara'ya nasıl ve neden geçtiği konusunda bir bilgiye sahip değiliz. Mühim vazifeler için seçilmiş olduğunu düşünüyoruz, tarihi dönüşlerde, stratejik yerlerdedir, o zaman da bir istihbarat görevi var mıydı bilemeyiz ve Lozan görüşmeleri döneminde Ankara Hükümeti'nde bir İngiliz Ajanı olduğunu not etmiştim. Münir, ileri yıllarda, siyonizm bayrağı ve Türkiye'nin Efendiliği, feodal "Lord" anlamında kullanıyorum, Washington'a geçerken, Türkiye'nin Washington büyükelçisi idi ve Lozan Konferansı'nda ise delegasyondadır. Lozan'daki hali hakkında, ikinci adam Doktor Rıza Nur'da ayrıntılı bilgi buluyoruz.

Rıza Nur, ol tarihte, Münir'in çok korkak olduğunu yazıyor,"hele Münir, celseye girerken zangır zangır ve bilfiil titriyor" diyor. Toplantı öncelerinde Münir'e hep "korkma, korkacak ne var" dediğini hatırlıyor; bu "korkma" kelimesinin, Marş'tan kalmış olması mümkündür.* Bu kadar korkak bir insanın, Rıza Nur, Münir'in adının geçtiği, neredeyse her yerde, korkaklık üzerine bilgilerimizi tazeliyor; bir savaş meydanında ne işi olabilir, anlamak zor görünüyor. Kim itti; önemli olan soru budur.

İngilizlerin, Ankara'da adamlarının olmasını istediklerini biliyoruz. Öyle mi, formüle ederek bırakmak zorundayız. İngiliz muhibanı, 1925 yılına doğru merkezden ve Türkiye'den ayrıldı ve kalanların bir kısmının idam edildiğini tespit edebiliyoruz.

O halde "Gizli Tarih", Resmi Tarih'i kovmaktadır. Gresham Yasası'nı tersinden işletiyorum.

İslamla bir ilgilerinin olduğu konusunda şüpheler var ve kuvvetlidir; Ahmet'in ağabeyi Nesuhi'dir, öyle yazdırıyorlar, Amerika'da, 1989 yılında ölünce, Nesuhi'nin yakıldığı bildirilmişti.** Daha sonra, bu bilgiye, "kör bir imam tarafından cenaze namazının" kılındığı ekleniyordu; yakılmış ölüye cenaze namazı, ilk defa duyulmaktadır. Diğer yandan küllerin hangi tarihte Tekke'ye getirildiği ise meçhuldür. Ancak, akepe döneminde olduğunu düşünebiliriz. Bu dönemi islamın kökünün kazandığı devir olarak tarihe yazıyoruz.

İlaveten, Türkiye ile de bir ilgilerinin kalmadığını biliyoruz, Münir Ertegün, 1944 yılında ölünce, Washington'da defnedildi, daha sonra, Türkiye'nin Amerikan sistemine

---

* Dr.Rıza Nur, Hayat ve Hatıratım, Cild II, Frankfurt, 1982. s.893.

** "Ertegün'ün Ağabey'i Yakılıp Külleri de Tekke'ye gömülmüş", Milliyet, 28 Aralık 2006.

girişinin sembolü sayılan Missuri'nin İstanbul Limanı'nı ziyareti sırasında, Türkiye artık Amerika için yeni kabul edilmiş bir "vasal" ya da "valet" ve oğul'dur, cenazesi getirilmiş oldu. İlaveten Münir'in oğlu Ahmet de 1967 yılında kendi isteğiyle Türk vatandaşlığından çıktı, ancak, Murdoch, tgrt'yi almak isteyince, Ahmet'e iş düştü, çünkü yabancılar, bir televizyon şirketinin hisselerinin yüzde yirmi beşinden fazlasını alamıyordu; bu vesile ile Ahmet Ertegün, Türkleştirildi. 31 Ağustos 2005 tarihindedir. Akepe, hükümettedir.

Ertegün'lerin "Türkleşmek ve islamlaşmak" emrine uyumları, "çağdaş" oldukları ise bir ön kabuldür, Türkiye ile İsrael'in bir "bir buçuk devlet" oldukları döneme ve akape devrine denk düşüyor. Ne yapıyorsa, Yahudilik için yaptıklarını tekrar tekrar görüyoruz, akepe döneminde daha çok bağlandılar, Yahudi Murdoch'un Türkiye'de televizyon sahibi olmasında büyük katkı sağladılar ve Ahmet Ertegün, Tayyip Erdoğan ile sürekli konuşarak, her türlü engeli aşıyordu. Erdoğan ile Ertegün, Yahudilik ve İsrael bağlantıları konusunda tam bir anlayış ve ahenk içinde göründüler.

1996 tarihinde Erbakan-Çiller Hükümeti döneminde başlamakla birlikte, akepe döneminde, "ak" Tevrat'ta var, Türkiye ile İsrael "bir buçuk devlet" olarak toplandılar. İslamo-jüdaik bir din ve daha doğrusu tarikat hâkim oluyordu. Çökertme anlamındadır.

Bu dönemden, "türkleşmek ve islamlaşmak" önce,. daha çok Yahudi kahal'ı içinde, cemaat anlamına gelen bu sözcüğün İbrani diğer karşılığı eda'dır, yaşadıklarını anlıyoruz; Atlantik Records'un elektronik yerinden öğrendiğimize göre, plakçılık işine girerken en yakınlarında M.Silverman ve Herb Abramson bulunuyordu; her ikisinin de Yahudi oldukları bellidir. Ama burada duramıyoruz.

Soner Yalçın'dan küçük, fakat zengin bir dipnot aktarmak istiyorum, "Beyaz Müslümanların Büyük Sırrı" üzerinedir: "Küçük Hüseyin Efendi'nin müritlerinden Washington Büyükelçisi Münir Ertegün'ün oğlu Atlantic Records'un eski sahibi, yeni CEO'su, Ahmet

Ertegün'ün Devlet Nişanı eşine emanet

BAŞBAKAN Erdoğan, efsanevi müzik adamı, ABD'de kurulu Atlantic Records plak şirketinin sahibi Ahmet Ertegün adına eşi Mika Ertegün'e Türkiye Cumhuriyeti Devlet Nişanı takdim etti.

The Plaza Oteli'nde yaklaşık 200 Türk ve Amerikalı konuğun katıldığı törende Ertegün'ün Türk-Amerikan ilişkilerini geliştirmek için verdiği çabadan övgüyle söz eden Erdoğan, "Merhum Ahmet Ertegün, bulundu. Kendisi, bilim üzerinden, sanat üzerinden, en çok da müzik üzerinden iki ülke arasına sarsılmaz köprüler inşa etmişti. Vefatından hemen önce, ülkemizin en büyük nişanı olan Türkiye Cumhuriyeti Devlet Nişanı'nın kendisine verilmesi kararlaştırılmıştı. Ancak, bu nişanın rahmetli Ertegün'e şahsen takdim edilmesi maalesef mümkün olamadı" diye konuştu. Mika Ertegün de eşine verilen

Hürriyet Gazetesi: 20 Eylül 2009

* Süleyman Demirkan'ın haberi, "Yüzde 25 Barajı 10 Ayla geçti", Hürriyet, 4 Ağustos 2006.

Ertegün ile Arusiler'in Şeyhi Ömer Fevzi Mardin'in yeğeni Arif Mardin iş ortağıdır." Güzel, zengin ve küçük nota devam edebiliriz, "Şirket'i, Türkiyeli Eric Grunberg'den satın almışlardı", tabii Yahudi asıllıdır ve "Grunbergler Bosch imparatorluğunun sahibidirler" ve tabii böyle olmaktadır, Yahudiler, Yahudilerin ellerinden tutarlar.* Asıl ele, elin aslına, bakarlar ve devamla, "Ahmet Ertegün'ün eşi Macar göçmeni bir Yahudi ailesinin kızı Mika" idi; demek, Ahmet de el tutmaktadır. İlke olarak birbirini tutuyorlar ve hep tutup hiç bırakmıyorlar. "El ele", bunlar için çıkarılıyor. Ahmet Mica'nın elini ve Mica da, akepe'yi tutmaktadır. Usul'dür.

Ne tesadüf, Arman Vambery da, bir Macar Yahudisi idi, yalnız Londra hesabına çalışıyordu. Doğru, Macarlar, uzun yüzyıllar, Türk soyundan olduklarına inandılar, Vambery de bu inançla yola çıkmıştı ve daha sonra, sadece İç Asya'da Türklere komşu yaşadıklarını anladılar; şimdi Macar asıllı Amerikan Yahudisi Mica'nın, İbrani asıllı bir eski Türk ile evlendiğini öğreniyoruz. Macar Yahudileri Türk İbranilere yakınlık duyarlar; Ahmet ile Mica'nın izdivacı, kurala, Ahmet Ertegün tarafından Sevi'nin emirlerine, uygundur. Hoş, ama ben bu zengin dip nota dönüyorum.

Bir, Artegun'ler, New York'ta Mardin'ler ile iş tutuyorlar ve Mardin'lerin de İbrani asıllı olduğunu hep biliyoruz. İbrani onomastique'de "mardin" çağrılıyor ve "Mardinli" bize, Mardini İranilere, mahsustur, İbrani isim-bilimde, yine, "Bingöl'lü" yok ve "Bingöl" var. Tabii bu kadar değil, başka işaretlere de sahibiz, şunu da ekleyecek duruma geldik, tarikatların çoğu ve tekke ya da dergâhların çok daha büyük bir bölümü İbranilerin elindedir. Özbekler Tekkesi ve Arusi Tarikatı'na, akepe'nin yıldızlarından tasavvufi Kenan Gürsoy'un büyük dedesi Kenan Rifai de ekleyebiliyorum. Rifai Tarikatı'nın şeyhi idi, daha çok kadınları alıyordu; Alyans İsraelit'te okumuştu, İbrani'dir. İslamize görünüşü seviyorlar; sokakta öyle oluyorlar.

İki, Küçük Hüseyin Efendi'ye geliyorum, Üzeyir Garih'in mezarının başında öldürülmesi nedeniyle daha çok tanıdık. Şimdi, Münir'in de Küçük Hüseyin Efendi'nin müridi olduğunu, tekraren, not etmiş oluyoruz; Kabala, sabetayizmde temel olmanın ötesinde ve öncesinde, judaizm'in tasavvufu olup "Üzeyir" de Esra veya Ezra'nın diminütifi'dir, böylece, Garih'in de mistik bir Yahudi olduğunu anlıyoruz. Müslümanlığı seçtiği vakitli-vakitsiz bir safsata'dır. Tarikatlar'a Kabala sinmiş durumdadır.

Daha neler, bu vesileyle, üç, Fevzi Çakmak'ın mezarının Küçük Hüseyin Efendi'nin yanı başında ve Paşa'nın Küçük Efendi'nin mürid olduğunu da öğrenebildik. Fevzi Paşa, Münir'lerin Özbekler Tekkesi'nden geçmişti, demek ki, tanışıklık çok eskilere gitmektedir. Demek ki hep beraber oluyorlar; devamı var, Aydın Üzerine Tezler, bir açıdan, Yunus Emre'ye karşı bir kalkışmadır, Yunus'un, köylü bir sufi ve cahiliye şampiyonu olduğuna işaretle, Yunus Emre kampanyasının bir "dine dönme" sayılması gerektiğini yazmıştım. Kampanya şefi, Burhan Ümit Toprak idi, Fevzi Paşa'nın damadıdır; Güzel Sanatlar Akademisi'nin başına kadar çıkmıştı, 1930 yıllarında idi, Yüksek Kemalist devirde, aynı zamanda "dine dönme" arayışı mevcuttu, bunu, bir kez daha

* Soner Yalçın, Beyaz Müslümanların Büyük Sırrı Efendi-2, İstanbul, 2006, s.48

tespit edebiliyoruz.* İbrani mi, "Ümit" ise, Tikva ve "Toprak" da, Erez demek oluyordu, birbirini buluyorlar.

Şimdi, burada biraz sabetayizm disiplinine dönmek durumundayız; gözlem yapmak ve bu maksatla istatistik çalışmak gerekmektedir. Öyleyse, a, Kemal Derviş'in annesi Alman idi ve şimdiki eşi Polonya asıllı bir Amerikan Yahudisi'dir. İlaveten, b, İsmail Cem İpekçi, bakan olduğu zaman, kızına, bir Kürt Yahudisi koca, Taha Şivan ve oğlu Kerim'e, Latin Amerika'dan, "Sufi" soyadlı genç bir eş bulmuştu; Osmanlı'dan göçmüş bir ailenin kızı olması ihtimal dâhilindedir.

Güzel, bunları, bilimsel nedenlerle hatırlatıyorum, bir zorunluluktur; Sabetay Sevi, maamin'lerinin, Türk-Müslümanlar ile evlenmelerini ve öncelikle cinsel ilişkilerini yasaklamıştı; bu çok ciddi bir yasaktır. Büyük günah'tır, bu yasak ya da günah, Türkiye'nin sabetayist dünyasında ortak nedreti yaratıyordu; evlenecek eş bulmakta zorlanıyorlar ve sabetayist bulamayınca, Yahudi ve/veya Hıristiyan arıyorlar, sorun buradadır. Güzel, vermiş olduğum istatistik tablodan, Cem ve Derviş Aileleri'nin, politikada da birbirinin elini tutmuşlardı, ortodoks sabetayist oldukları sonucuna varıyoruz.

Devamı mı, bir, Nesuhi, Marili Morden ile evlenmişti ve Sabetay Sevi'nin emrine uygundur. Ahmet, iki, Yahudi Mica ile evlenmişti, emirlerin dışına çıkmamaktadır. Üç, bir de Ali Taran var, Ayşe Arman'a "Dedem, Özbekler Dergâhı Şeyhiydi" diyor, ** Şeyh Ata'dan söz etmektedir, Selma Ann Desmond ile evleniyor, boşanıyor ve boş zamanlarında tekrar evleniyorlar. Her halde, partner fıkdanı yaşıyor; Sabetay Sevi'nin emri gereği, bir Türk-Müslüman ile cinsel ilişki bile günahtır. Ne yapsın, işi zordur; kıtlık var ve tekrar evleniyorlar. Burada bir bilimin zorlayıcılığı ile karşılaşıyoruz.

Ali Taran, Ayşe Arman'a, "kitap-mitap okumam" itirafını da yapıyor, resmine göre "okur-yazar" da diyemeyiz, akepe'yi destekliyor ve Arman'a yine, "Şeyh Ata Efendiyle Ahmet Ertegün'ün babası kardeş" diyor ki uydurmaktadır. Her akepe destekçisi misli bilgisizdir, Münir, Şeyh İbrahim Ethem Efendi'nin kızı Ayşe Hamide'nin ve Ata da, oğlu Sadık'ın oğlu idiler ve Ali, Ata'nın kızının oğlu'dur. "Sadık" ve Sıddık, "sadaka" kelimesi ile aynı köktendir, İbraniyet'te yaygın isimler arasında yer alıyorlar.

Reklâmcı, okur-yazar olmayan Ali, Ayşe Arman'a, "maksimum paranoyak" olduğunu söylüyor ki, fotoğrafına ve konuşmalarına baktığımızda, inanmak üzere zorlandığımı kabul ediyorum. Bu arada not edebiliyorum, Ankara'ya sevkıyatı yöneten Dedesi Ata'nın kardeşi Necmettin'in oğlu İbrahim Ethem Özbekkangay, şu anda Tekke'de hâkim durumdadır. Bu son İbrahim Ethem'in kızının adı da "Eda" olup sadece İbrani isim sözlüklerinde bulabildiğimiz isimler arasındadır. Geçerken not edebiliyorum, biz-

---

* Çöküş'te i'lerin noktalarını koyarken, odatv'nin Şalom'da aldığı bir haber yayınlandı, 1 Ekim 2009, haber, Ankara Yahudileri kitabının yazarı Beki Behar'in eli-mahsulü idi. İsrael'de ve İbrani dilinde, "Yunus Emre'den Sufi Şiirler Ansiklopedisi" yayınlamışlar, kitabın ikinci bölümünde, "Yunus Emre'nin de temsil ettiği Tasavvuf ile Yahudilik arasındaki düşünsel ilişkiler" üzerine duruluyormuş, vardır. Benim "Aydın Üzerine Tezler" tesbit ve görüşlerime uygundur; Yunus'ta İbraniyet ve Hurufiyet çok bellidir ve Ümit Toprak'ın Yunus Emre kampanyasını başlattığı zamanda isimlerin İbranileştirilmesi de hızlanmış ve resmileşmişti. Sürekli işaretlerim var.

** "Dedem, Özbekler Dergâhı Şeyhiydi", Hürriyet, 10 Nisan 2006

deki "Eda" kızların pek çoğu İbrani asıllıdır ve sabetayist olmalarını pek doğal karşılıyorum. Eda'lar birbirlerini bulurlar, çünkü Sabetay Sevi'nin Türk-Müslümanlar için getirdiği cinsel ilişki yasağı var. Hep has-man ararlar olmazsa New York'a giderler, Artegun da Mica'yı New York'ta bulmuştu, toprağı bol ve bereketlidir, biliyoruz.

Özbekler Tekkesi'nden Eda, "ebru" ile ilgili olduğunu söylüyor, New York'ta sergi açıyormuş: New York, ilk adı "New Amsterdam", bir zamanların Selanik ve İzmir misli, şu anda, İsrael dışında, Yahudilerin en büyük yoğunlukla yaşadığı bir yerdir, uygundur, Yahudilerin sanata olmasa bile, "ebr" sözüne ilgi duyacaklarını tahmin edebiliyoruz. Adın, Eda", İbrani aslı, İngilizce transliterasyonu "Edah" olup biz de h'yi söylemiyoruz ve çok zaman da yazmıyoruz. "Mehmet" yerine "Memet" yazmayı seviyoruz ve Farisi hemrah'ın iki h'sini yutup ve a'ları, sıklıkla, "e" söyleyerek "emre" yapıyoruz. "Yoldaş" anlamındadır ve "Eda" da, kibutz ve kahal ki "kaal" ve uzun "a" ile "kal" diyoruz, topluluk ve cemaat anlamındadır. Çok hoş, kızlarına,"ebru", kaş veya "çekme" ya da "eda", cemaat ismi koyan tek kavim biziz. Peki, hakikaten kavim miyiz; öyle olsa da Özbekler Tekkesi'ne artık cemaat adlı bir kıza itiraz etmiyoruz; "cemaat" Hanım'ları da var.

İsim-bilim'den söz edilmişken her zaman Conan Doyle'un Sherlock Holmes episodlarını çok ciddiye aldığımı tekrarlıyorum. Çok bilimseldirler her episodta iki nazariye çatışıyor; birisi "resmi" ve polis müdürünün görüşüdür ve ilk bakışta çok haklıdır. İkincisi, Holmes'un teorisidir ve Holmes her zaman çok teorik yaklaşıyor ve öyle arşiv veya kanıt düşkünü değil, hep deviasyonlara bakıyor ve bir kaç ayrık gözlemden hareketle bir "teori" kuruyor, işi budur. İsim-bilimde de böyledir, herkesin, isimleriyle ilgili olarak, bir "resmi" nazariyesi var ve oral'ın resmi açıklamasına her halde ilâç bilimi veya seksolojide bulabiliriz. Aslında, "al", Allah ve "or" ışıktır ve "oz" güç ise, ozal ya da özal'dan bir farkını bulamıyoruz. "Ertegün" ile ilgili de, "gelecek-aydınlık" sözlerini işitebiliriz; polis müdürünün resmi iddiasıdır. "Arte" Hanım çok daha açıklayıcı görünüyor; Arnavutluk'tan gelmiş, kayıp kabile'yi hatırlatıyor ve kayıpmış; güzel, Arnavut, Sabetay Sevi'nin son yaşadığı yerdir, güçlü taraftarları olduğunu biliyoruz.

ARTE & ERTE & ARNAVUT

Hürriyet Gazetesi: 8 Şubat 2007

"Arte" ile "Ertegün" de "erte" "rt" ile ortaktırlar. "rt" ise "rite" ve Ritvel" sözcükleri ile aynı köke sahiptirler. "Ayin" diyebiliriz ve "Ertegün", bu nedenle "ayin günü" ve belki de "sabat" anlamına gelebiliyor.

Arte kızım yuvana dön

■ Arnavut kökenli Arte Tahir'in, ülkesinde yayınlanan "Missing People" (Kayıp İnsanlar) adlı programda, amca çocukları tarafından arandığı ortaya çıktı. Vision Plus kanalındaki programda amca çocukları tarafından arandığını doğrulayan Tahir, bugün programa katılacağını söyledi.

■ Tahir, "Babam İtalya'da yaşıyormuş. Daha sonra çalışmak için Arabistan'a gitmiş. Zaten ben iki yaşımdayken vefat etti. Bugün (perşembe) orada olacağım. Programa katılacağım. Şimdi de sabırsızlıkla gideceğim saati bekliyorum" dedi.

Sabetay Sevi ile ilgili bir rivayete göre, Sevi ki "Ahu" ve "Meral" karşılıkları var, Meriç, Tunca ve Arte ya da Arda nehirlerinin birleştiği yerde yıkanmış ve cinsel yaşamında sorunlarını burada çözmüş; cinsel sorunlarını ve homoseksüel olduğu iddialarını "Grup-Seks" çalışmamda ele alıyorum, "Meriç", Tunca ve Arte veya Arda isimleri pek yaygındırlar; cinsellik bulaştığı için de yarı-ilahi'dirler. Erdal'ın, erd'i veya Arda'nın ard'ı misli, "art" ya da "ard" ya da "arz", toprak anlamındadır; Fazıl/fadıl veya "ramadan/ramazan, "d" ile "z" yer değiştirebiliyorlar, "erez" sözcüğünü de biliyoruz. amina'yı "emine", buland'ı, "bülend" söylüyoruz, "Arte" ile "Erte" aynıdır ve "ışık-toprak" benzeri bir isme yaklaşıyoruz. Diğeri resmi-polis iddiasıdır; İbrani çözümden uzaklaşmıyoruz.

Fuat Köprülü

"ATA" ADI ÜZERİNE YARARLI ve EKSİK BİLGİLER

Eski ve yeni Türk lehçelerinde "baba" manasına gelen bir kelimedir; müfret ve cemi olarak "ecdat" mefhumunu ifade eder. "Atadan kalma" yahud "atalardan kalma" tabirlerinde olduğu gibi, ata sözü, "dedelerden gelen söz, darb-ı mesel" demektir. "Oğuz Ataları" tabiri, "oğuzların eski dedeleri, büyükleri" manasında kullanılır ki Fransızca "patriarche" mukabilidir.

Oğuz ananesinde, Korkut Ata, İrkil Ata gibi bir nevi menkibevi şahsiyetlerden bahsedilir; bunlar, halk arasında büyük bir hürmet, hatta kutsiyet kazanmış halk bilginleri, şairleri ve hâkimleri, yani büyük kamlar, şamanlardır.

◆ ◆ ◆

Türkler arasında tasavvuf cereyanı kuvvetlendikten sonra, Türk şeyhlerine bab, baba ve ata lakapları verilmeğe başlandı. Bu, büyük Türk sufilerinin, halk görüşüne göre, adeta eski büyük Türk kamları gibi telakki edilmesinin bir neticesidir.

Yesevilik tarikatının bilhassa Hvarizm'deki büyük şeyhlerine ata lakabının verildiğini görüyoruz: Hakim Ata, Çoban Ata, Zengi Ata, Mansur Ata vesaire gibi. Yesevilik'ten gelen ve köklerini, büyük bir nispette, eski Türk paganizminden alan bir takım heterodoks zümre ve tarikatlarda ata yerine baba tabirinin kullanıldığını görüyoruz.

Esasen yesevilik'ten gelmekle beraber, Ortodoks İran şehir kültürünün bir mahsulü olan Nakşibendîliğin yayılmasından sonra, şeyh,

hvaca, tabirleri bunun yerini tutmuştur ki, Ahmed Yesevi'ye verilen hvaca unvanı da bu sonraki cereyanın bir eseridir.

◆ ◆ ◆

Has isimlerin sonuna ilave edilen ata sıfatı, bazen "hekim" manasına gelen ata sagun kelimesinde olduğu gibi başa getirilebilir ki, Atatürk adının ve atabeg unvanının bu şekilde teşkil edildiğini görüyoruz.

Fuad Köprülü, "Ata" girişi, İslam Ansiklopedisi, Cilt 1.

Kuşkularım vardı, Rıza Nur'da Köprülü'nün Şark dillerini pekiyi bilmediği işaretini görünce, daha dikkatle incelemeye başladım. Güzel, Ata'nın "ecdat" karşılığı olduğuna parmak basıyor, ancak, Kuran'da her halde en çok geçen sözcüklerden birisinin "cedd" olduğunu not etmek durumundayız. Çok şaşırtıcı, Kuran'da en çok "İbrahim ya da Avraham var ve Kuran'da Hazret-i Peygamber sürekli Avraham'dam "benim ceddim" yollu söz etmektedir. Tam karşılığı "Avram, benim Ata'm" demektir.

Önce "Avram" vardı, "Yüce Baba" anlamındadır.* Demek ki, "av-cedd-ata-baba aynı sözcükler oluyorlar; "İbrahim benim Atam" ibaresinden hareketle, Ata'nın İbrahim yerine kullanılması aşamasına geliyoruz. Peygamber Danyal'dan bildiğimiz, "Halilallah" sözcüğü de, "Allah'ın Dostu" olup, Avraham yerine kullanılmaktadır. Doğru, Türkçede, "ata", baba ve hatta Tanrı anlamına sahiptir; ancak judaik ve sabetayist onomastique'i büyüleyici bir disiplin haline getiren, yerel dillerde benzerini bulma çabasıdır. Bizde artık "Ata" ve "Halil", çok zaman "Avram" yerine geçmektedir; "Halil" olarak İbraniler de taşıyorlar ve "Baba" da var.

O halde, genç kuşaklarda, "Ata" ve "Halil" adlarına daha çok rastlamamızın önemli nedeni işte budur ve diğer nedeni de "Ata" ile "Halil" olanlar, yükseliyorlar. Bu kadar basittir; isim önemlidir. Gizli örgütte bir parola işlevi yüklendiğini söyleyebiliyorum.

Ertegün'ü New York'ta nasıl çağırıyorlardı, bilmiyorum, "Artie" çok uygundur.

---

* Hint_Avrupa dillerinde, "dieu", İranca, div ya da "dev", "d" ile "z" değişerek, Grek "zeus", Latince "ju", Tanrı olup "jupiter" Tanrı-Baba'dır.

Ahmet Ertegün

ORDU ve TÜRKİYE'DE İSRAEL

Geçmiş yıllarda, Türkiye ile İsrail dostluğu için çok çalıştım. Gide gide İsrael cumhurbaşkanı ile yakın dost oldum. O zamanlar iki ülke arasında sefir bile yoktu, üçüncü kâtip düzeyinde temsil ediliyordu.

Yahudi lobisini bizim tarafa çevirmek için çok uğraştım ama bunu, en doğrusu, bizim Ordu gerçekleştirdi.

Bir politikacı kalkıp İsrail ile işbirliği yapalım demeye korkardı, burası müslüman memleketi. Ama Ordu her zaman Türkiye için en iyisini yapıyor.

Türk Silahlı Kuvvetleri'nin iki büyük özelliği var: Birincisi Atatürk'ün prensiplerini aynen koruyor. İkincisi Türkiye'nin iyiliğini diğerlerinden daha iyi anlıyor.

Çok şükür, dünyadaki öteki örneklerde olduğu gibi bizim generaller kendi menfaatleri için çalışmıyor. Bunun içindir ki bizim Ordumuz hiçbir politikacının yapmaya cesaret edemediklerini yapıyor.

Türk Ordusu'nun bu kadar kuvvetli olması belki demokrasi prensipleri bakımından yanlış görülebilir, ama Türkiye'yi anlamak lazım.

Hürriyet, 20 Ağustos 2002

Neresini düzeltebiliriz, /deveye demişler ki boynun eğri/deve demiş, nerem doğru ki/ ve Ordu ile ilgili olarak söylediklerini kısmen düzeltmek mümkündür; Türk Silahlı Kuvvetleri içinde İsrael politikası ve eğiliminin çok güçlü olduğunu söylüyor. Çok kaba ve açık ifade ediyor; adeta, Türk-İsrael İttifakı'nın Ordu'nun ısrarı sonucunda gerçekleştiği iddiası var. Üzerinde durmak zorundayız.

Bir, "İsrael, Türkiye'de İsrael'de olduğundan daha güçlüdür", bunu çok önceden formüle etmiş durumdayım. İki, artık Türkiye ile İsrael'e, birlikte, "bir buçuk devlet" gözüyle bakabiliriz, bu yenidir. Üç, İsrael'in kurucusu Ben-Gurion ki 1958 yılında, bir komplo ile Ankara'ya gelip gizli bir antlaşma imzalamıştı ve 1958 öncesi, Türk-İsrael münasebetlerine, "Metres İlişkisi" demişti, "bir buçuk devlet" bunun devamı ve karşılığıdır. Ben-Gurion'un bir de, Türkler ile İsraeli için icat ettiği, "complementary nations" tabiri var, birbirini tamamlayan kavimler ya da milletler olarak anıyordu. Dört, Doktor Nachmani bu gizli antlaşma ile 29-30 Ağustos 1958 tarihindedir ve o kadar gizli ki Menderes ile Ben-Gurion arasındaki görüşmelerde yemek servisine de ihtiyaç olmuştu

ve bazı güvenilir diplomatlar garsonluk yapıyorlardı*, Türklerin "complementary nations" ilkesini kabul ettiklerini yazdı; demek en az elli yıldır, birbirini tamamlayan iki millet var. Bunların devletine de "bir buçuk devlet" demek isabetlidir. Bunu da ben icat ediyor ve öneriyorum.

Öyleyse, arada bir tamamlayan milletler ilişkisi varsa, metres münasebeti düz evliliğe çevrilmişse, ilişkileri sürdürmek ve derinleştirmek için ne Ertegün'e ne de Beş Yüzüncü Yıl Vakfı'na ihtiyaç var. İsrael, Türkiye'de, İsrael'den daha güçlüdür ve Yahudi gücü ve meselesinin tarihi Cumhuriyet'ten öncesine kadar gitmektedir. Yıllardır bunları açmaya çalışıyorum.

Ertegün'e gelince, "sabetayizm-Grup Seks" çalışmam yayınlandığı zaman görülecektir, Woody Allen analizi nedeniyle daha açık olmasını umuyorum, Amerika'da sinema, müzik ve plak sektörü Yahudilerin elindedir; Ertegun'ler İbrani asıllı oldukları için bu sektöre girebildiler; verdiler, Atlantic Record'u, bir Yahudi'den aldığını not etmiş durumdayım. Mardin'lerle işbirliği yapmaları da, İbraniyet bağının bir gereğidir. Ertegün, Yahudi soyundan emin olmadığı hiç kimsenin elini tutmaz ve tutmadığını da biliyoruz.

Peki, ne diyor Fazıl Say; Ahmet Arte için, "hiçbir Türk'ü kollamadı" demektedir.** Başka ne diyor; çok öğreticidir ve devam ediyorum: "Amerika'da müthiş bir Musevi lobisi vardır. Adamlara helal olsun, birbirlerini, inanılmaz kollarlar. Bununla başa çıkmak zordur. Ertegün yardımcı olabilirdi, ama olmadı". Say, Ertegün'ü, Yahudi Partisi içinde görmektedir ki doğrudur.

Say, Ertegün'ün, son olarak elinden tuttuğu Norah Jones'u müzik açısından da önemli bulmuyor; kaldı ki Norah'ın da İbrani olması ihtimali araştırmaya değer, ben yapmıyorum. Özetle, Ertegün, hiç kimseye hiç yardım etmemiştir*** diyebiliyorum ve yardım görmüştür, nedenini açıklamış durumdayım. Bir müzik efsanesi olduğu savına gelince, plakçıdan müzik efsanesi ancak bizde üretilebiliyor; pek güçlü İsrael'in, medya ise en güçlü oldukları yerdir, icadı olarak ortaya çıkıyor, İbrani aslını bildikleri için ya-

* Ben-Gurion, dış işleri bakanı Golda Meir ile uçağı arızalandığı ve mecburi iniş yaptığı yalanı ile Ankara'ya gelmişti ve kimse bilmiyordu; gizli tutuldu. Bir kez tebdil-i kıyafet bir otomobil turu hariç hiç dışarı çıkmadı, güvenilir sefirler garson oldular. Bu antlaşma, ben yazıncaya kadar, hep gizli kalmıştır ve bütün bilgilerimiz bu kadarda kalıyor. Daha ayrıntılı bilgi için,

Y.Küçük, İsyan 1, İstanbul, çeşitli baskılar. S. 294–312.

G.Gruen ve A. Nachmani'nin çalışmaları için de bu kitabıma bakılmasını tavsiye edebiliyorum.

** "Ahmet Ertegün bizi kollamadı, Yapmadı", Sabah, 20 Mart 2007.

*** Tarkan'a yardım etmeye çalıştığını düşünebiliriz, ama önemli bir hatası var. "Gay" imajı artık halkça tutulma sağlamaya yetmemektedir, çoklar ve "Tevet" adını kullanabilirdi, Tarkan'ın soyadı, işe yarayacağını düşünebiliyoruz. Müthiş amerikancı, müthiş sosyalist düşmanı, müthiş Suudi destekçisi Fethi Tevet'in yeğeni idi; "Tevet", İsrail'de bir ay adıdır, Yahudice'dir demek istiyorum. Şem hakodeş'tir ve geç kaldığını tespit edebiliyoruz. Yalnız bunun da yetebileceğini söyleyemiyoruz, sesi olmayan bir şarkıcıdır, playback'siz konseri olmadığını biliyoruz. Talihsizliği buradadır. Tarkan Tevet, bir sessiz şarkıcıdır, Ahmet ne yapabilir, bonne pour la Turqie, Türk medyasında pek güçlü İsrael'in elinden gelen budur. Bu güç olmasaydı, bir tek plak satması imkânsızdı; "işte Paşam sabetayizm budur" diyoruz.

pıyorlar. "Müthiş bir Musevi lobisi vardır", Fazıl Say bunu söylüyordu ve medyada pek güçlüdürler.

Hiç mi, hayır, akepe'ye yardımı olduğunu biliyoruz. Gül ya da Erdoğan New York'a her gittiğinde, ünlülerle, bir yemek tertip ediyordu; çoğu Yahudi oluyordu, tanıtım yapıyordu. Ayrıca bu kadar İslami iddialı bir kadronun İbraniyet bağları, İsrael'e eğilimleri konusunda, ilk başta tereddütler olması doğaldı, bunları giderdiğini tahmin edebiliriz. Şimdi bu görev M. Kent'e geçti; Kent'in de İbrani asıllı olduğuna işaret etmiş bulunuyorum. Her yerde, daha doğrusu suyun üstünde her dalgada varlar.

Gül ve Erdoğan'ın bunu hiç unutmadıklarını biliyoruz, Gül, tabutunu omuzlamıştı ve Erdoğan, bir devlet nişanını, New York'a taşıdı ve Mica'ya taktı. New York Yahudilerinin çok sevindikleri ve Erdoğan'ın, Yahudilik'e yakınlığına hayran olduklarını tahmin edebiliriz.

Akepe mi, judaize olmuş tarikatların desteklediği bir partidir ve önemli bütün postlara, İbrani asıllıları atadığını görebiliyoruz. Bir, ahim'e Işıl Karakaş'ı atamıştı ki, Eser Karakaş'ın eşidir. İki, Vatikan'a, hariçten, Kenan Gursoy'u atıyor ki, Kenan Rifai'nin torunudur, Alyansa İsraelit'te okumuş olan Kenan Rifai'nin İbrani köklü olduğuna inanılmaktadır. Üç, Papa'nın cenazesinde heyete N. Hotar'ı koymuştu;* Hotar adı, Yahudi İsim sözlüklerine yer almaktadır. Şimdilik bu kadar ve bu çalışmada devamı var.

Artık bitirebilir miyim; bir, 1958 yılı Temmuz Ayı'nda, Irak'ta ihtilal oldu ve Kral ile Başbakan Nuri Sait öldürüldüler. Nuri Sait de, Ben-Gurion misli, Osmanlı idi, İstanbul'da okumuştu; bir ay sonra Ben-Gurion, çok gizli bir şekilde, Ankara'ya geldi, hâlâ, hem İsrael'de ve hem de Türkiye'de kapsamını bilmediğimiz, bir gizli anlaşma imzalayarak gitti. İki yıl sonra, Ankara'da devrim gerçekleşti, Başbakan Menderes, düşürüldü ve daha sonra Fatin Rüştü Zorlu ile birlikte idam edildi. Bir bağ kurabilir miyiz, bilemiyorum. Not ediyorum.

General Refik Tulga, daha sonra orgeneral, 27 Mayıs Devrimi komitesine girmemekle birlikte, devrim'in güçlü askerlerinden birisi idi. Şimdi şunu biliyoruz:"One Israeli dispatch from Ankara mentioned that Turkey's Deputy Chief of Staff Refik Tulga, has expressed to Israel's chargé d'affairs his conviction that the Turkish general staff 'sympatized very strongly with Israel' and that he did not know any 'high Turkish officer who did not support Israel unconditionally'"** Çok güzel, Refik Tulga, İsrael maslahatgüzarı'na, bütün yüksek rütbeli subayların İsrael'i şartsız desteklediklerini ve Genelkurmay'ın İsrael'e çok büyük sempatisinin olduğunu söylüyordu. Ben de, Adnan Menderes'in, sabetayizmin Karakaşi kolundan olduğunu ekliyorum, Hürriyet Partisi, Kapani ağırlıklıydı, arada rekabet olabilir ve burada duruyorum.

---

* Hotar, Gül'ün, Çankaya'ya çıkmadan önce Ankara'daki turlarında yanındaydı. Benim tespitlerime göre son cumhurbaşkanlığı seçimleri, Jak Kamhi ve İ.Doğramacı'ya madalyalar verilmesiyle, önceden tamamlanmıştı. Hotar'ın turları, bunlara ektir.

Çöküş'ün üç kitabı var, "barbariyet, fesat ve "ahiret", Ahiret'te bu konuyu işliyorum.

** Ofra Bengio, The Turkish-Israeli Relationship, Palgrave-Macmillan, 2004. p.52

'Şeyh değilim'

Felsefeci, entelektüel, dindar, Rifai. Sizden söz ederken birçok Kenan Gürsoy çıkıyor karşımıza. Siz hangisisiniz...

Büyükelçi olduğumu gazetelerden öğrendim; aynı günlerde şeyh olduğumu da öğrendim. Ben çok başarılı, Türkiye'nin inkılaplar çağında tasavvufu bir kaynak olarak bilen bir İstanbul beyefendisi olan Kenan Rifai'nin torunuyum. Bundan da iftihar ediyorum. Rifailik demek onun torunu olmak, onun gönül dünyasına katılmaksa evet öyleyim. Ama tarikatçı değilim; şeyh de değilim!

Kenan Rifai'nin 1925'e kadar bir dergâhı var. Kendisi bir şeyh değil miydi?

1924 öncesinde evet. Şeyhtir. Kenan Rifai Büyükaksoy bir öğretmen. 1885'de Galatasaray'dan mezun olmuş. Adana'da, Üsküp, Manastır ve Kosova'da, Trabzon'da maarif müdürlükleri yapmıştır. Manevi bir heyecan ve coşkuyla Medine'ye gitmiştir. Döndüğünde de etrafında entelektüel bir kitle oluşuyor. Toplantılar yapıyorlar. Abdülhamit dönemi. İttihatçıdır diye dedemin yaşadığı Fatih'teki, şu an benim ve ailemizin de oturmakta olduğu konak basılıyor. Dedem, konağın bahçesine tamamen kendi imkânlarıyla, siyasi bir kimliği olmadığını da vurgulamak üzere, Osmanlı döneminin son Rifai dergahını açıyor 1908 yılında. 17 sene faaliyet gösteriyor. Sanatçılar geliyor, şiirle, müzikle, mesnevi yorumlarıyla ilgileniliyor. Farklı dinlerden şahsiyetler, patrikler, Ayverdi ailesi misafirleri arasında. 1924'te kapatılıyor, Mustafa Kemal'e de saygısı büyük, birçok dergâh da bozulmuştur zaten karar haklıdır, diyerek dergâh mekânını bir konak haline getiriyor. Ayrıca 1924'te kendi ekolünü devam ettirmesini istediği şahıslar, ki onlar da entelektüeller, kendisinden evvel vefat ediyor. Dolayısıyla şeyh olarak adlandırılabilecek herhangi biri zaten kalmıyor.

Abinize ya da size geçmesi de söz konusu değil o zaman?

Bir kere büyükbabam, babasından şeyhlik almamıştır; çocuklarından herhangi birine de şeylik vermemiştir. Zaten bunun sıkıntısını görüyor ve olmayacağını da söylüyor. Eğer geleneksel anlamda bir tarikat usulünün içine girerseniz, bu erkân içinde, şeyhlik babadan kıza geçmez, oğula geçer. Bunu dikkate almak gerekir. Öte yandan, merhum dayıma da böyle bir vazife verilmiş değildir ki sonrasında onun çocuklarına geçsin...

Milliyet Gazetesi: 28 Temmuz 2009

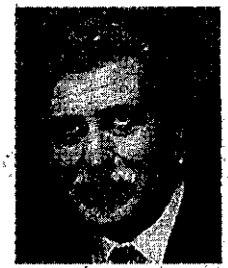
VATİKAN'A İBRANİ ASILLI BÜYÜKELÇİ:

KENAN GÜRSOY

VATİKAN'A BİR KENANİ: CANAAN GUR

Prof. Dr. Kenan Gürsoy kimdir?

Prof. Dr. Kenan Gürsoy, Ağustos 2000'den beri Galatasaray Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dekanlığı ve Felsefe Bölümü Başkanlığı görevlerini sürdürüyor. "Savaş ve Demokrasi" temalı altıncı Abant Platformu tanıtım toplantısına da başkanlık eden Gürsoy, Abant Platformu'nun danışma ve yönetim kurulu üyeliğini yaptı. Daha çok Türk tasavvufu, varoluşçuluk felsefesi, fenomenoloji, etik ve karşılaştırmalı dini etik gibi konular üzerinde çalışmış olan Gürsoy'un, "Etik ve Tasavvuf Sufi Kitap", "Jean Paul Sartre Ateizmi'nin Doğurduğu Problemler", "Bir Evrensel Projemiz Var mı?", "Maurice Merleau-Ponty'de Algı Problemine Giriş", "Bir Felsefe Geleneğimiz Var mı?", "Gönül Gözü", "Ekzistans ve Felsefe Üzerine Görüşler", "Yabancıların Gözüyle Türkler ve Türkiye" gibi birçok kitabı bulunuyor. 1992-1995 yılları arasında Vatikan Büyükelçiliği ve Ankara Üniversitesi işbirliğiyle düzenlenen İslam-Hıristiyan diyaloğu çalışmalarına da katıldı. Tasavvuf konusunda ilgisi aileden gelen Gürsoy, Osmanlı son dönem mutasavvıflarından Kenan Rıfai'nin torunu.

Milliyet Gazetesi: 24 Temmuz 2009

TASAVUUF = TARİKAT = BİLİM DÜŞMANLIĞI

KENDİNİZDEN VAZGEÇMEYİN

Tasavvuf sınırlandırıcı değil, illa şu ekole mensup olmalısınız, demiyor; farklılıkların içinde kendini gösteriyor. İnsan, sadece toplumsal tezahürüyle o insan değil, iç hayatı, egzistansiyel (varoluşçu) yaşayışı itibarıyla insan (ki ben işte tasavvufun bu tarafını incelemeye çalışıyorum). Bugün biz modern insan olarak birtakım şeylerin eksikliklerini yaşıyoruz. Mesela bütünlük duygusundan yoksunuz, sevgiyi, dostluğu kaybetmiş olduğumuz anlaşılıyor. İnsan olmak bakımından özüne dönme, kişi olmak bakımından da dünyayla, hayatla bütünleşmek adına tasavvufta bir şeyler buluyoruz. Ancak bunun olumsuz tarafları da var. Tasavvuf unsurlarının birer tüketim objesi haline gelmesi beni korkutuyor. Bütün değerlerimizi yitirebiliriz. Tasavvuftaki kişinin kendisinden vazgeçmemesi lazım.

Milliyet Gazetesi: 20 Eylül 2009

Nezihe Araz'a veda

Yazar ve araştırmacı Nezihe Araz, dün Harbiye Kenter Tiyatrosu'nda düzenlenen törenin ardından Yeniköy Mezarlığı'nda toprağa verildi.

25 Temmuz'da vefat eden Türk edebiyatının usta kalemi Nezihe Araz için ilk olarak Harbiye Kenter Tiyatrosu'nda bir tören düzenlendi. Saygı duruşuyla başlayan törende tiyatro sanatçısı Yıldız Kenter, arkadaşı Araz'ın müstesna bir bilgi kaynağı olduğunu vurguladı.

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Orhan Erinç ise Araz'la çalışmaktan mutluluk duyduğunu söyleyerek, "Aynı dönemde gazetecilik yaptığım ustalardan biriydi. Araz özellikle araştırmacı gazeteciliğin başlamasındaki katkısıyla da unutulmayacak isimlerdendir" dedi. Tiyatro oyuncusu Kenan Işık da Araz'ın, hayatını yazdığı 'ilk kadın tiyatro oyuncusu' Afife Jale'nin cenazesine sadece beş kişinin katıldığıyla ilgili gazete kupürlerini kendisine saklaması için verdiğini dile getirerek, Jale gibi Araz'ın da cenaze törenine katılımın az olduğuna dikkat çekti.

Törene, Araz'ın kız kardeşi Vecihe Büyükaksoy ve yeğenlerinin yanı sıra İstanbul Kültür ve Turizm İl Müdürü Ahmet Emre Bilgili, Betül Mardin ve tiyatro sanatçıları Ani İpekkaya, Dilek Türker'in de aralarında bulunduğu dostları ve sevenleri katıldı. Araz'ın naaşı, törenden sonra Levent Afet Yolal Camii'ne getirilerek, kılınan cenaze namazının ardından Yeniköy Mezarlığı'nda toprağa verildi.

■ **KÜLTÜR SANAT SERVİSİ**

NE DEDİLER?

● **Tiyatro sanatçısı Hakan Altıner:** "Türk kültürü adına çok önemli bir elçiydi. Hem Anadolu kültürünü, hem Türk kültürünü bir arada yaşatan sayılı insanlardan biriydi. Dilerim eserleriyle yaşar."

● **Türkiye Futbol Federasyonu Başkan Vekili Lütfi Arıboğan:** "Bence Türk edebiyatı çok önemli bir değerini yitirdi. İleri yaşına rağmen son 10-15 yılda Türk edebiyatına önemli eserler kazandırmıştı."

● **Vatikan Büyükelçisi Kenan Gürsoy;** "Araz ile birlikte koca bir cihan devrildi. Yeri doldurulamayacak bir insandır. İnşallah kamuoyu, kıymetini fark eder."

Milliyet Gazetesi: 29 Temmuz 2009

İki, yazdım ve tekrarlamaktan geri kalmıyorum, Neo-Con'ların Gurusu, Wohstetter'in, İran'daki islam devrimine karşılık, Ankara'da bir darbe yapacaklarını söylediğini tespit etmiş durumdayız.* 1980 Eylül Darbesi'nden hemen öncedir; Sovyetlerin Afganistan'a müdahalesini de buna ekleyebiliriz. Menderes de, Nisan 1960 tarihinde, Moskova'ya gideceğini açıklamıştı, uzun yıllardan sonra bir açılımdı, diyebiliriz.

Üç, Sovyetler Birliği'nin çöküşünden iki yıl sonra, Tansu Çiller, başbakan olmuştu, 13 Haziran 1993, bir gün sonra, hiç yayınlanmayacağını bile bile, bir basın açıklamasıyla "darbe" demiştim ve daha sonra "İsrael Darbesi" tabir ettim. Genel Kurmay Başkanı, Orgeneral Doğan Güreş'ti, Çiller'in baş destekçisi idi, Güreş'in, Koreş'ten bozma olduğunu göstermiştim, İbrani bir isimdir. Tansu Çiller, Milas-Selanik karışımı bir ailenin çocuğu olup, babası, Karakaşi Rüştü'nün ifşaatını yayınlayarak, sabetayizm üzerine tartışmaları ateşlemişti, İbrani asıllı olduğu nettir. Çiller, hem İsrael'in "vaad edilmiş toprakları" olduğunu kabul ediyordu ve hem de İsrael ile münasebetin yeni anlaşmalara bağlanmasını teşvik ediyordu. 1995 seçimlerini kaybetti, Erbakan'ın Refah Partisi öne çıktı, birlikte hükümet kurdular.

Dört, 1996 yılında, Erbakan-Çiller Hükümeti, yeni bir Türkiye-İsrael ittifakı imzaladı, hâlâ çok gizlidir ve iki devlet birbirine çok yaklaşmış oldu. Ortak askeri tatbikatlar bundan sonradır; Genelkurmay Başkanı İsmail Hakkı Karadayı idi, İsrael'i ziyaret eden ilk Genelkurmay Başkanı olmuştu.

Beş, 11 Eylül 2001 sonrasında ve bir devalüasyonun hemen arkasında "erken seçim" kararı alındı, bu kararda Kemal Derviş'in rolü büyüktür. Bülent Ecevit, yıllar sonra, Derviş'i kendisinin istemediğini ve o sırada IMF ikinci başkanı Stanley Fisher'in empoze ettiğini açıklamıştı. Fisher, daha sonra, İsrael Merkez Bankası Başkanı olmuştu; o yıl, Hilmi Özkök Genelkurmay Başkanlığına geldi. Şimdi müfrit akepe destekçisi olan Nasuhi Güngör'ün "Yenilikçi Hareket" kitabı da o tarihte çıkmıştı**; Güngör, akepe'nin kuruluşunda, dünya Yahudiliği ve İsrael ile bağlarını su yüzüne çıkarmaktadır.

Ben, akepe'nin gelişini, anında, bir "darbe" olarak ilan etmiştim. Bu görüşüm güçlenmiştir, Eylül 1980, Haziran 1993, Kasım 2002 Darbeleri'nde Genelkurmay Başkanlığı yapan, Evren, Güreş ve Özkök'ün de, İbrani asıllı olmalarını yüksek ihtimal olarak görüyorum. Artık, Türkiye ile İsrael'i, "bir buçuk devlet" sayabiliriz.

Dünya Yahudi Partisi bağlantısı için bir Vakıf'a ve bir Arte'ye ihtiyaç yoktur; "bir buçuk devlet" konsepti yerleşmiş haldedir. Yahudi Partisi, Türkiye'de hükümet değiştirebilir, bunu yapabildiğini biliyoruz, ama artık bir evlilik ve "bir buçuk devlet" hali var. İdam mümkündür, amma ayrılık uzaktadır.

Dış eleştiriler açılmıştır amma Türkiye'deki İsrael, islamizasyon ve osmanizasyon çizgisindedir. Açılımlar, Türkiye'deki İsrael politikasıdır ve destek sürmektedir.

* On Not Confusing Ourselves –Essays on National Secrity Strategy in Honor of Albert & Roberta Wohlstetter, eds, Marshall & Martin&Rowen, Oxford, 1991.

** Nasuhi Güngör, Yenilikçi Hareket, ilk baskı Eylül 2001, Ankara, 2005.

Özbekler Tekkesi düzenlendikten sonra açılışına ise, Siyonist-Yahudi Kissinger gelmişti. New York'taki yemeklerde de sağlığı el verdiği ölçüde ve gerekli ödemeler yapılırsa bulunmaktadır. Parasız sohbet etmediğini ve yemek yemediğini biliyoruz. Artık "Tekke" sadece turistik bir mezarlıktır ve televizyonların "tekke" olduğu Türkiye'deyiz.

Ayşe'nin Gözlüğü

Ayşe Arman

Fax: (0212) 677 84 21
E-Mail: [illegible]

Dedem, Özbekler Dergahı şeyhiydi

Ali Taran bu. Boru mu? Üstelik benim yaşadığım yere, Dubai'ye sırf bu röportaj için gelmiş, üç beş soruyla onu bırakır mıyım? Mümkün değil. Söyleşimiz bugün, hatta çarşamba da devam edecek. Bu arada aklınızda olsun, bu Dubai'deki röportajlar gayet iyi oluyor. Hava çok güzel, daha o cehennem sıcaklar da bastırmadı, püfür püfür esiyor, parmak arası terlikler ayağımızda, bir taraftan Dubai'yi geziyoruz, bir taraftan yüzüyoruz, bir taraftan da sohbet ediyoruz. Ben bu konuyu "Düşünün..." derim, sizin atlayıp buraya gelmeniz, benim oraya gelmemden daha kolay. Hem Alya da size minnettar olacaktır!

■ Tanıdığınız en yaratıcı insan kim, sizin dışınızda?

- Philip Stark.

■ Nesini yaratıcı buluyorsunuz?

- Her şeyini. Kendisini konumlamasını. Yarattığı bu iş bütünlüğünü. İsim veremezsin. Ne o? Mimar mı, tasarımcı mı? Bir insan her şey olabilir mi? İşte al, oluyor.

■ Sizi tanımlayan bir slogan...

- "Benim daha iyi bir fikrim var..."

■ Hiç mi çuvalladığınız bir kampanya yok?

- Olmaz mı? Mesela bir Aymar kampanyası vardı ki, yayından çektik. Vestel'i neredeyse kaybetmemize sebep olan bir kampanya da vardı. İyi hesap edemeyip çuvalladığımız işler oluyor.

■ Egonuz ne kadar büyük?

- Kaç santim bilmiyorum ama normal!

ALİ TARAN GERÇEK Mİ SANAL MI

Eski ortaklarımdan ve ustalarımdan İzmir Tolga bir gün dedi ki, "Geçen gün bir konferanstaydım, inanmayacaksın şöyle bir soru sordular: 'Bu Ali Taran gerçek mi, yoksa sanal bir kişilik mi?' Şaka yapıyorlar sandım, ama hayır! Gerçek biri olduğuna inandıramadım. Seni görmek istiyorlar, ajansa gelip bir kahveni içebilirler mi?.." Geldiler, içtik. Benim sanki kendimi gizlemem, görünmemem, bir stratejinin parçası gibi algılanıyor, oysa öyle değil. Görünmemin bana ve reklam ajansıma bir faydası yok, o yüzden ortalarda değilim. Her ne kadar röportaj gibi şeylerden hoşlanmasam da, [illegible]

KIRMIZI ASTARLI SİYAH PELERİN

■ İçi kırmızı astarlı, siyah bir pelerininiz varmış, bazen müşterileri onunla karşılıyormuşsunuz!

- Bu da o "şehir efsaneleri"nden biri, işin aslı şu: Ajansta gırgır yapıyorduk. Bizi ilk defa ziyarete gelen bir müşteri, şu kapıdan içeri girse, ben pelerinle oturuyor olsam, kafamı geçirmişim, düşünüyorum. Arkadaşlar, "Şşşş rahatsız etmeyelim, üretim aşamasında!" filan diyorlar, yaratıcı adamım ya, acayibim ya. Sonra, ben yavaşça pelerinimi açıyorum, "Hoş geldiniz" diyorum. O arada şoförüm, paraşütle bahçeye iniyor, müşteri temsilcimiz Kaan, önümüzden beyaz bir tütüyle koşarak geçiyor. Misafirler bütün bunları görüyorlar, ama ses çıkarmıyorlar, "Demek ki yaratıcı fikirler, bu ortamda doğuyor!" diye düşünüyorlar, ama çok şaşkınlar. Biz ise reaksiyon göstermiyoruz, her şey tamamen normalmiş gibi davranıyoruz... Böyle şeyler hayal ettik ve gülmekten öldük. Sonra arkadaşlar, bana gerçekten de doğum günüm için bir siyah kadife bir pelerin yaptırmışlar. Müthiş bir şey. Kıpkırmızı astarı var. Sırf esprisine bazen giyip dolaşıyorum. Ama herhangi bir müşteriyi henüz pelerinle karşılamış değilim...

YABANCI BANKA HORTUMA BULAŞMAZ

Bu ülkenin bankalarla ilgili yaşadığı pek çok olumsuz hikaye var. Bu saatten sonra bir bankanın Türk adıyla devam etmesi çok zor. Ama bankaların yabancı ortağı oldu mu, bu olumsuzluk küt diye ortadan kalkıyor. Algı böyle. "Yabancı mısın kardeşim? Hortum olmaz!" Türk halkı böyle düşünüyor...

ŞAP ŞAP'I ANLAMIYORUM

Türkiye'de müessesesine adını veren hemen hemen ilk reklamcıyım. Yurtdışında zaten böyleydi. Ama bizde yoktu. Bizde Ajans Ada, Faal Ajans, Man Ajans gibi isimler vardı. Evet "Man", Eli Acıman'ın "man"ından geliyordu ama yine de kimse açık açık kendi ismini vermiyordu. Ben yaptım. "Creative Workshop"ı da biraz espri olsun diye, ismimin sonuna ekledim. Tanıtırken "Aman ha! Öz be öz Türk kuruluşudur" falan diyordum. Bir sekreterim vardı Ayşen, bir tanıdığı ona hep şöyle diyormuş: "Telefonu açınca Ali Taran diyorsun onu anlıyorum da, şap şap'ı anlamıyorum..!"

AHMET ERTEGÜN VE BEN

Şeyh Ata Efendi'nin torunuyum. Annemin babası olur. Şeyh Ata Efendi, Üsküdar'daki Özbekler Dergahı Şeyhi. Vefat etmiş tabii. Annem o dergahta doğmuş. Şeyh Ata Efendi'yle Ahmet Ertegün'ün babası, kardeş. O dergahı restore ettiren de o Ahmet Ertegün. O caddeye de Ahmet Ertegün'ün babasının ismi verildi: Münir Ertegün.

Hürriyet Gazetesi: 10 Nisan 2006

Ali Taran, Dubai'de ailesini ve hayatını anlatıyor

Niyetim futbolcu olmaktı, babam istemedi reklamcı oldum

Nihayet buluşacağız. Burj El Arap'ta kalıyorlar. Alelacele otelden içeri giriyorum, sağıma soluma bakıyorum, karşımda duruyor, ama ben görmüyorum. Birden huylanıyorum. Yoksa şu beyaz Arap elbiseli, gözleri sürmeli adam o mu? O. İnanılmaz şaşırıyorum. Ali Taran, kendisi şaşırtılmaktan pek hoşlanmasa da, insanları şaşırtmayı seviyor. Birdenbire insanı geren bir röportaj, bir şenlik haline dönüşüyor. Rahatlıyorsun, elektriğin gidiyor üzerinden. Beyaz Arap elbiseli gözleri sürmeli adam görünüşünden kamera, havuz kenarındaki kahvaltı mekanında birbirine sımsıkı bağlı bir aileye geçiyor. Burada duralım. Çünkü ben böyle bir aile görmedim. Benim bildiğim şudur, babayla röportaj yapılırken anne alışverişe, çocuk da yüzmeye filan gider. Hayır efendim, bütün güne yayılan bu röportaj esnasında, aile birbirinden hiç ayrılmadı. Şimdiye kadar da hiç ayrılmamışlar. Her ne kadar önce durumu şaşkınlıkla karşılasan da, sonra çok hoşuna gidiyor ve saygı duyuyorsun. Onların kimseye ihtiyacı yok. Selma, Ali ve Kuzey (bir de Paris'teki abla Burçak) birbirlerine yetiyorlar. Mazhar Alanson da öyle söylemiş zaten: "Sizin başka insanlara ihtiyacınız yok, üçünüz, dördünüz bir arada olun dünyanın neresinde olursanız olun yaşarsınız..."

Onlar her şeyi birlikte yapıyorlar. Röportajı da birlikte yaptık. Konuştukça görüyoruz ki, Ali Taran'ın kendisinin kurduğu aile gibi, içinde büyüdüğü aile de aynı özellikleri taşıyor. Ali Taran herhangi biri değil. Bir sürü laf, bir sürü dedikodu, bir sürü tanım, bir sürü değerlendirme, gittiği yere kendisinden önce geliyor. Ben size 3 kelimeyle onu tanımlayayım: Musa...

Fotoğraflar: BEN

AZ KALSIN KANADA'YA YERLEŞİYORDUM

Teröre "anarşi" dediğimiz yıllarda ben bu ülkeden gitmek istedim. Arkadaşlarımız vuruluyordu, korkuyorduk. Göçmen olarak Kanada'ya gidecektim, formlar filan geldi. Abim ise Ortadoğu'yu bitirmiş, o sırada Arçelik'te çalışıyor. "Oğlum, ben gidiyorum" dedim. "Nereye?" "Kanada'ya." "A nasıl gidiyorsun?" oldu. Anlattım. Formları gösterdim. "Bir güzellik yapıp, bize de istesene" dedi. Yaş 22. Ankara'ya mülakata gittim, gayet kötü davrandılar, Kanadalılar beni istemediler. "Bankaya 2 milyon dolar yatırın, sonra bakarız" gibi laflar ettiler. Beni reddettiler. Abime ise bayıldılar. Ben kaldım, o gitti. 25 senedir orada.

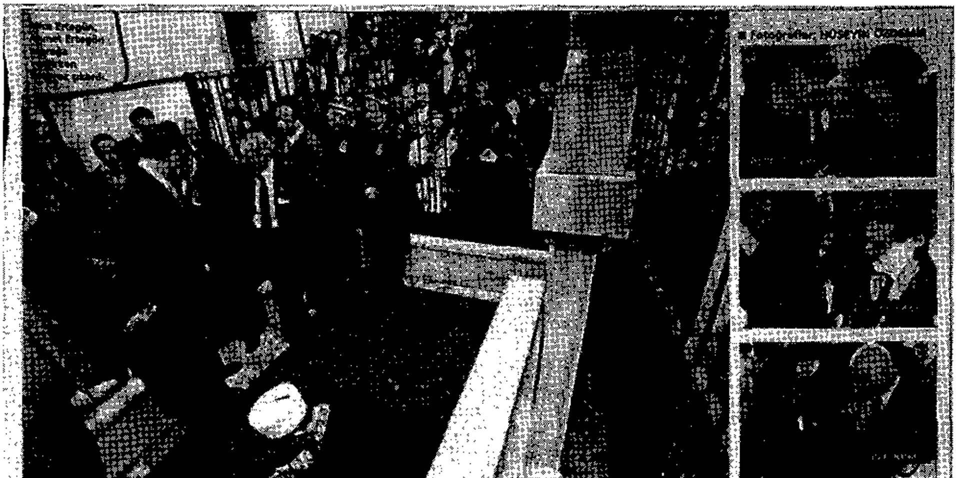
DUBAİ'YE YERLEŞEBİLİRİM

Dubai'yi geleceğin merkezlerinden biri olarak görüyorum. Buraya yerleşebilirim de. Bir düşünce yapısı ve müthiş bir vizyon görüyorum. En önemlisi, ileriye dönük çok ciddi bir hazırlık görüyorum. O hazırlığın içerisinde keşke ben de olsam diyorum. Birtakım projelerim var Dubai'yle ilgili, gelip sunmak istiyorum. Ama tabii Türkiye'de yaşayan biri olarak, Maslak'ta yapılması gereken o kulelerin isminin İstanbul Towers olmasını isterim. Şu kaldığımız otelin adı, Burj El Turk olabilir mi? Hayır. Koyarlar mıydı? Hayır...

KİTAP OKUMAM FİLM İZLEMEM

■ **Fikirler aklınıza nasıl geliyor? Vahiy şeklinde mi?**

– Evet ama vahiy şeklinde gelmesi yetmez, çalışmak da gerekiyor. Ben bir konuya odaklanmışsam, başka hiçbir şeyle ilgilenmem. Bunu isteyerek yapmıyorum

Ertegün'ün mezarına 4 çuval Bodrum toprağı

Müziğin efsane ismi Ahmet Ertegün, İstanbul'da düzenlenen cenaze töreninin ardından Özbekler Tekkesi'ndeki aile kabristanına defnedildi. Mezara, Bodrum'daki evinin bahçesinden getirilen 4 çuval toprak döküldü

ASLI ONAT, ŞAKİR AYDIN İstanbul

ABD'de hayatını kaybeden Atlantic Records Plak Şirketi'nin kurucusu Ahmet Ertegün, dün İstanbul'da düzenlenen cenaze töreniyle son yolculuğuna uğurlandı. Üsküdar Sultantepe'de Özbekler Tekkesi'ndeki aile kabristanına defnedilen Ertegün'ün mezarına, Bodrum'daki evinin bahçesinden getirilen 4 çuval toprak döküldü. Törene ABD'den de birçok ünlü isim katıldı.

Ertegün için Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Camii'nde yapılan cenaze töreni için geniş güvenlik önlemleri alındı. Polis, camiye girenlerin tek tek üstünü aradı. Ertegün'ün eşi Mica, yeğenleri Leyla, Rüstem ve Aslı Ertegün ile ağabeyi Nesuhi Ertegün'ün eşi Selma Ertegün, taziyeleri kabul etti.

Tüm kapıları açardı

Öğle namazını müteakiben kılınan cenaze namazı sırasında, bir görevli Ertegün'ün yeşil örtüye sarılı tabutunun üzerine Türk bayrağı bıraktı. Namazın ardından cenazeye katılanlara kısa bir konuşma yapan Gül, "Üzüntümüz çok büyük. Ahmet Ertegün, Türk Milleti için çok büyük hizmetler yaptı. Ne zaman ABD'de işimiz olsa, tüm kapıları açardı. Türkiye'de toprağa verilmeyi istemesi, kendisinin doğduğu topraklara ne kadar bağlı olduğunu da gösterdi" dedi.

Zaman zaman Hıristiyan inancına göre dua eden ve istavroz çıkaran Mica Ertegün, cenaze namazı kılınırken de ön saflarda yer aldı. Bazı kadınların da saf tuttuğu cenaze namazının ardından, Ertegün'ün tabutu sevenlerinin omuzlarında cenaze arabasına taşındı.

Ertegün'ün Özbekler Tekkesi'ne getirilen naaşı, ailenin isteği doğrultusunda tabutla birlikte mezara gömüldü. Tabutun kapağı ise hafif aralık bırakıldı. Mica Ertegün, eşinin mezarına bir demet beyaz gül bıraktı.

Kid Rock: Çok insan, çok yer, çok şey görmeme rağmen, o, kesinlikle tanıdığım en harika ve en cool insanlardan biriydi. İyi şarkı söyleyemezdi, ama müziğin ta kendisiydi.

Muhalefet partisi liderlerinden kimsenin gelmediği törene, ABD'de bulunan Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ı temsilen Dışişleri Bakanı Abdullah Gül katıldı. İstanbul Valisi Muammer Güler de tabutun başında yer aldı.

NE DEDİLER? Hizmet ödülünü alamadı

Dışişleri Bakanı Abdullah Gül: Onun, Amerika'da Türkiye için yaptıklarını hiç kimse yapmadı, yapamaz da. Kendisine bir hizmet ödülü vermiştik, ama teslim edemedik. Son seyahatinde bunu kendisine söylediğimde çok sevinmişti.

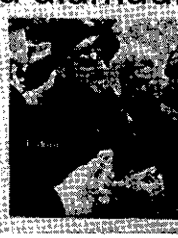
Warner Music Amerika Başkanı Lyor Cohen: Hayatı kayda alınmaydı, kesinlikle çok mükemmel olduğu görülürdü. Müzikten daha fazla sevdiği tek şey Türkiye idi.

Warner Music Başkan Yardımcısı Kevin Liles: O, şarkı söyleyen kişinin rengine değil, ağzından çıkana, yaratılan sözlere, müziğe bakardı.

Tarkan: Ertegün, alanında bir duayendi. Kendisini 12 yıldan beri tanıyorum. Bana babalık, ağabeylik etmişti. Üzerimde emeği vardır. Çok değerli bir insandı.

Fox televizyonu temsilcisi Dave Reed: Türkiye'de sahip olmayı çok istediği televizyon kanalı bir gün mutlaka başarılı olacak. Bu misyonu gerçekleştirmeye kararlıyız.

Zülfü Livaneli: Ahmet Ertegün, dünya müzik piyasasının çok önemli bir kişiydi. Kendisiyle çok sık görüşürdük. Türkiye'yle ilgili büyük hayalleri vardı. Türkiye'yi dünyaya tanıtmak onun en büyük derdiydi.

Milliyet Gazetesi: 19 Aralık 2006

Ertegün'e Bodrum'dan toprak

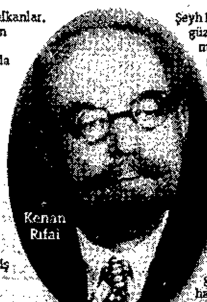

ABD'DE hayatını kaybeden müzik dünyasının dev ismi Ahmet Ertegün, hükümeti temsilen Dışişleri Bakanı Abdullah Gül'ün katıldığı törenle Özbekler Tekkesi'ndeki aile kabristanına defnedildi. Tabutuyla defnedilen Ertegün'ün mezarına, Bodrum'daki evinin bahçesinden getirtilen 4 çuval toprak döküldü. Törene, iş ve sanat dünyasından birçok önemli isim katıldı. >>17'de

Milliyet Gazetesi:
19 Aralık 2006

DEDE KENAN RIFAİ: SELANİKLİ & ALYANS İSRAELİT'DEN & R. H. PAŞA

KADINLAR TEKKESİ

DAHA önce yazdım: Balkanlar, Kafkaslar ve Ortadoğu'dan Anadolu'ya gelen tarikat, dergâh, cemaatler arasında günlük hayatı yaşayış ve yorumlama konusunda büyük kültürel farklılıklar var.

Bırakınız farklı tarikatları, aynı tarikatların farklı yaşam biçimlerini görebiliyoruz. Örneğin, Osmanlı'nın parçalanış süreciyle, Balkanlar'dan Anadolu'ya gelmiş bir Nakşibendi dergâhı ile Irak'tan Anadolu'ya gelmiş bir Nakşibendi dergâhı arasında büyük kültürel uçurumlar var.

Kenan Rifai Selanikli'ydi. Galatasaray ve Alyans'ta okudu; hukuk öğrenimi gördü. Yıllarca çeşitli okullarda Fransızca öğretmenliği yaptı.

Kenan Rifai'nin dergâhında kadın müritlerin fazlalığı ve onların kapanmayıp çağdaş tarzda giyinmeleri, sohbet toplantılarında kadın erkek karışık oturmaları bazı dini çevreleri rahatsız etti. Bu çevreler dergâhtaki kadınların mayoyla dolaştıkları yalanını bile dillendirdiler.

Kenan Rifai ve gönül dostları kadınlar edebiyatçıların bile dikkatini çekti.

Refik Halid Karay "Kadınlar Tekkesi" romanını yazdı.

Romana göre tekkenin kurucusu Şeyh Baki, divandan okuduğu güzel kasidelerle ve mistik melodilerle İstanbul'un soylu asil dul -hatta şen dul- kadınlarını kendine bağladı. Kadınlar varlıklı oldukları için şeyhin bir eli yağda bir eli baldaydı. Ancak bir gün şeyhin karşısına "Aşk-ı didem" dediği Neşide çıktı.

Vahdet-i Vücut'a inanan Şeyh Baki, Allah'ın suretini Neşide'ye nakşettiğini iddia etti.

Altmış sekiz yaşında gerçek aşkı bulan bir şeyhin hayatı ve kendine sebepsiz bağlanan sonra yine sebepsiz kaçan güzel Neşide'nin garip öyküsüydü "Kadınlar Tekkesi."

Refik Halid Karay romanın önsözünde "Gerçek yaşamöyküsüdür" diye yazmıştı.

Refik Halid Karay'ın hangi dergâhı anlattığı kuşkusuz sadece tahminler düzeyinde konuşuldu.

Diğer yanda, Kenan Rifai dergâhı postnişine hep kadınlar oturdu.

Zaten ilk oturan da Kenan Rifai'nin annesi Hatice Cenan Sultan'dı.

Kenan Rifai'den sonra dergâhın başına ne çocukları ne de eşleri geçti.

Samiha Ayverdi ve onun ölümünden sonra da Cemalnur Sargut bu görevi aldı.

Dergâh; Kubbealtı Yayıncılık, Kubbealtı Akademisi gibi faaliyetlerine günümüzde de devam ediyor.

Kenan Rifai'ye bağlanan kadınların çoğunluğu Nezihe Araz gibi üniversite mezunuydu.

Hepsinin eli kalem tutuyordu; çeşitli kitaplar yazdılar.

Örneğin, Safiye Erol'un Maçka Palas A Blok 16 numaralı dairesinde bir araya gelip Mevlana'nın Mesnevi'sini Türkçeye kazandırdılar.

Nezihe Araz'ı Behice Boran'dan sonra en etkileyen kadınlardan biri de, Almanya'da filoloji öğrenimi gören, öğretim üyesi, yazar Safiye Erol'du. O da Nezihe Araz gibi Kenan Rifai'ye 1948 yılında bağlanmıştı.

"Ülker Fırtınası" romanıyla edebiyat dünyasında önemli bir yer edinen Safiye Erol'u günümüzde artık pek kimse tanımıyor.

Nezihe Araz, Safiye Erol'un ölümünün ardından, 5 Ekim 1964'te Düşünen Adam dergisinde şöyle yazdı: "Fakat bana asıl, Safiye Erol gibi değerli bir kadının dünyamızdan çekilişine karşı gösterdiğimiz inanılmaz kaygısızlık, lakaydi, ve bigânelik güç geliyor."

Ona göre Safiye Erol, çağın avare ve vefasız çocukları için fazla gelen bir dozdu.

Prens Said Halim Paşa, Safiye Erol'a değerli bir pırlanta kolye hediye etmişti. Safiye Erol vefat edince vasiyeti gereği bu kolye Nezihe Araz'a verildi.

Uzatmayayım.

Türkiye, ne Behice Boran'ı, ne Safiye Erol'u, ne de Nezihe Araz gibi yiğit kadınlarını tam anlamıyla tanıyor.

Hürriyet Gazetesi:
2 Ağustos 2009

ERTEGUN'UN YERİNE İBRANİ ASILLI KENT

Yüksel

Coca Cola'nın İcra Kurulu Başkanı Muhtar Kent, bugün New York'un ünlü Four Seasons Restoran'da Başbakan Recep Tayyip Erdoğan onuruna bir iftar veriyor. Yemeğe, çok sayıda Amerikalı siyasetçi ile 40 civarında CEO ve ünlü yatırımcı da katılıyor.

DÜNYANIN en büyük firmalarından Coca Cola'nın İcra Kurulu Başkanı Muhtar Kent, ABD'deki Türk lobisinin de başına geçtiğini, Başbakan Tayyip Erdoğan onuruna bugün verilecek olan "yüksek profilli" iftarla gösterecek. New York'ta bugün siyasi temaslara başlayacak olan Başbakan Recep Tayyip Erdoğan için ünlü Four Seasons Restoran'da düzenlenen iftara çok sayıda Amerikalı siyasetçi ve iş dünyasının tanınmış CEO'ları katılıyor. Ayrıca yemeğe geçtiğimiz yıl vefat eden Ahmet Ertegün'ün karısı Mica Ertegün ile American Turkish Society (ATC) Başkanı Murat Köprülü'nün de katılacakları öğrenildi.

Ertegün'ün lobi bayrağı onda

KOLTUĞU DEVRALDI Böylece, geçtiğimiz yıl vefat eden Ahmet Ertegün'den boşalan lobicilik koltuğunu da Muhtar Kent doldurmuş olacak. Önceki yıllarda, Ahmet Ertegün Türkiye'den gelen heyetler onuruna yemekler verir ve bu yemeklere Amerikalı siyasetçiler, işadamları ve ünlü sanatçılar katılırdı.

İkinci Dünya savaşı sırasında Marsilya'da başkonsolos iken bazı Musevileri Hitler'in ölüm kamplarına gönderilmekten kurtarmasıyla bilinen Necdet Kent'in oğlu olan Muhtar Kent'i Amerika'daki Yahudi lobisinin de desteklediği belirtilirken, Ermeni basını Muhtar Kent'in Ahmet Ertegün'den boşalan koltuğu devraldığını yazmıştı.

YOĞUN PROGRAM

Başbakan Erdoğan'ı bugün çok yoğun bir program bekliyor. Sabah 08.00'de Birleşmiş Milletler 62'nci Dönem Genel Kurul açılış toplantısına katılacak olan başbakan, daha sonra 10'a yakın devlet başkanı ve başbakan ile birebir görüşmeler yapacak. Saat 18.00'de Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy ile Mandarin Otel'de buluşacak olan Erdoğan'a Dışişleri Bakanı ve Başmüzakereci Ali Babacan da eşlik edecek. Daha sonra Coca Cola'nın onuruna verdiği iftara katılacak olan Başbakan, yemekten sonra Henry Kissinger ve Richard Holbrooke ile ikili görüşme yapacak.

■ Razi CANIKLIGİL / NEW YORK

Hürriyet Gazetesi: 24Eylül 2007

beşinci bölüm

TUTSAK

Bütün Kurtuluş'ların en çöküş'lüsü, tutsak kurtulmak'tır. Orta Çağ'da iradi olarak serf olanlar vardı, biliyoruz. Serf olmayı kurtuluş saydılar.

Tutsak kurtulmak, bir serap'tır.

Sonunda çöküş var.

Kurtuluş'a koşarken, çöküş'e yürümek pek trajik olmalıdır. Trajik olanın bir tarifi de buradadır.

Bizlerin az gülmesi, çok trajik yazgılı olmamızdan kaynaklanabilir. Bizde, kurtuluş sanıp sonuna koşan adam hali var. Uçuruma tam-hız yaklaşan tren'de, ters yönde koşmayı kurtulmak sayanlardan söz ediyorum.

Büyük yazarımız, kurtuluş'çu, misyoner okulu Robert College'den ilk kız mezun, Halide Edip, anılarının ikinci bölümüne "Ordeal" adını koymuştu; anı ve romanlarını önce İngilizce yazdığı, hep malumumuzdur. Bu sözcüğü, "Ordeal", ben, öteden beri "yazgı" anlama eğilimindeyim; nitekim güvenilir Webster Third Dictionary, "judgement" ve "verdict" karşılığını veriyor; ister tanrısal ve ister kaza-i, hüküm'dür ve sonunda insanın alnına yazılmaktadır. Burası açık olmalı; mistik Halide'nin tüm Kurtuluş'u bir "yazgı" olarak algılamasını anlayabiliyorum.

Ama Halide Edib, aynı zamanda, bir kurtuluş savaşının Halide Çavuşu'dur; anılarını bir de Türkçe yazarken, Türkçeye "çevirirken" demek daha uygundur, "Ateşten İmtihan" diyordu. Doğru, Orta Çağ'da hükümlerin çoğunda bir de işkence ya da ateşte imtihan vardı, dolayısıyla, bizde, tıraş bıçağına "jilet" veya dikiş makinasına "singer" denmesi misli, her ordeal, tarihsel olarak, bir de "deneme" oluyordu, zor sınama'dır. Nitekim lexicological olmaktan daha çok Osmanî-Avami Redhouse, "ordeal" için "karakter ve da-

yanıklılık denemesi" veya "ateşten gömlek" ve hatta "büyük sıkıntı" karşılığını veriyor.* Bu, etimolojik bir açıklama olmaktan uzaktır.

Halide Hanım, yazgı'mız için "ateşten imtihan" derken bunu sözlükten mi aldı, yoksa yazgısal deneyimlerinden mi çıkardı, bilemiyorum. Kabalist olduğunu düşünebiliriz; ancak bugünkü birikimim ve bakışımla, Ordeal'imizi tekrar okuduğumda, bunun, "gizli" olmasa da bir başka tarih olduğunu anlayabiliyorum. Mistik bir biçemi var; Halide'nin, Handan'ı modernist ve Sinekli Bakkal'ı ise neredeyse kabalist'tir; Rabia'nın öyle olduğunu görebiliyoruz. **Ordeal'in, Kurtuluşu'nu "upload" ve Mustafa Kemal'i "download" eden bir felsefesi var.*** Ordeal, başka ve gizemli bir tarihtir.

Osmanlı'nın son dönemi rasyonalist ve Cumhuriyet'in başı daha az sekülarist'ti. Her halde gizli olan budur. Son Osmanlı şehzadeleri mi yoksa Ankara'daki ilk Meclis'in prensleri mi daha laiktiler; tartışmaya açıktır.**** Üç İstanbul'da Adnan dinsiz ve nazır paşaların çoğu da seccadeden uzaktılar. Buradayız.

Tarih mi, açık olanları kapatmak üzerine yazıyorlar.

Tersine çevirmeyi sürdürüyorum.

Tampon Yazgı

Her halde İzmir'e Yunanilerin çıkışı bir dönüm noktasıdır; Churchill'in, daha sonra tekrarladığı ve zamanında tespit ettiği üzere, Türkleri uyandırmıştır. Neden, İzmir'i çok mu önemsiyorduk; bir ulusal onur saydığımızı sanmıyorum. "Gâvur İzmir" sözünün bir yeni icat olduğunu söyleyemeyiz ve Sultan Aziz'i İzmirlilerin, "Vive Le Sultan" nidalarıyla karşıladıklarını biliyoruz. Kaldı ki, İzmir'in işgaline İzmirlilerin tepkisi onur ve umut kırıcı olmuştu, başka yerler bir yana, Karabekir'in notlarında da var. Boyun eğdiler.

---

*Webster's Third New International Dictionary, p.1587

Redhouse English-Turkish Dictionary, p.680

** Ateşten Gömlek'te "is it the new and divine Spirit which has begotten Turkey, teaching the Turks this wonderful observance of the Spirit?" ibaresini okuyoruz ve sadece bir işarettir.

Halide Edib, The Shirt of Flame, N.Y., 1924. p.38

*** Gizli Tarih Birinci Kitap'ta analizi var.

**** Tom Reiss'in , Şehzade Ertuğrul Osman ile yaptığı mülakatı ihmal edemeyiz, Ertuğrul'un yanında eşi Zeynep Tarzi de var, aktarmak durumundayım: "Yet these last Ottomans were enormously unpopular". Halk, son Osmanlıları sevmiyordu ve "They were seen, quite simply, as traitors", bunları sadece "hain" olarak görüyorlardı; bunlar, Ertuğrul'un söylediklerinden çıkanlardır. Ertuğrul, Osman Ailesi'nin ,"high life" merakını açıklıkla dillendiriyor ve Kemal Paşa'nın yüksek yaşam merakını aştığını düşündürebiliyor.

Son Halife Mecid için ise, "a serious minded Renaissance man-an accomplished scholar, painter, musician, and poet- and perhaps the most progressive ruler ever to have sat on the throne" kaydı var. Bilgin, ressam, müzisyen, şair ve tahta geçen en ilerici insan ifadesini okuyoruz. Ciddi bir rönesans aydını olduğu kayıtlıdır.

Tom Reiss, The Orientalist, Random House, 2006. p.117

SON HALİFE'DEN GÜNÜMÜZÜN HİLÂFET MERAKLILARINA ÇAĞDAŞLIK DERSLERİ

BİRİLERİNİN cami avlularında hilâfet konusunu gündeme getirdiklerini görünce, Son Halife Abdülmecid Efendi hakkında birşeyler yazmak istedim.

Sultan Abdülâziz'in oğlu olan Abdülmecid Efendi, İstanbul'da 1868'de doğdu; 1924'te Büyük Millet Meclisi tarafından hilâfet makamına getirildi, hilâfetin 1926 Mart'ında ilga edilmesi üzerine bütün Osmanlılarla beraber sürgüne gönderildi ve 1944'te Paris'te, sürgünde öldü.

Birkaç yabancı dil bilir, resimle ve batı müziğiyle uğraşır, modern Türk resminin ilk ustalarından sayılırdı ve Osmanlı Ressamlar Cemiyeti'nin kurucularındandı. [illegible] köşkü devrin [illegible] uğrak yeri, hatta bir çeşit akademiyidi. Besteleri [illegible] formlarındaydı, konçertolar ve oda müziği eserleri yazar, bunları köşkünde kadınlardan oluşturduğu topluluklara çaldırır. Türkiye içinde ve dışında açılan resim sergilerine yağlıboya tablolarını gönderirdi. İstanbul'daki yabancı elçiliklerin raporlarında Abdülmecid Efendi'den bahsedilirken "[illegible] [illegible]" gibisinden ifadelere rastlanırdı.

Bu sayfada, Son Halife Abdülmecid Efendi'nin iki ayrı resmini ve onun eseri olan ama az bilinen "Harem" tablosunu görüyorsunuz. İlk fotoğraf, Abdülmecid Efendi'nin hilâfete getirilmesinden sonra Dolmabahçe Sarayı'nda çekilmiş. 1928 yılında Güney Fransa'nın Nice şehrinde alınmış olan diğer fotoğrafta da Abdülmecid Efendi'yi kızıyla ve torunlarıyla beraber görüyorsunuz. Halife'nin solunda kızı Dürrüşehvar Sultan; kucağında ve yanında torunları Neslişah, Hanzade ve Neclâ Sultanlar var ve hepsi çağdaş giysiler içerisinde. Sonraki senelerde hilâfet makamına geçecek olan bir şehzadenin bu derece gerçekçi tablolar yapmış olması ise, onun dünya görüşüyle sanat anlayışını ifadeye gerek bırakmadan zaten aksettiriyor.

"Son" ve "gerçek" Halife'nin fotoğraflarıyla yaptığı tabloyu gördükten sonra, [illegible]

Abdülmecid Efendi halife olduğu günlerde Dolmabahçe Sarayı'nda.

Halife Abdülmecid Efendi'nin "Harem" tablosu.

Son Halife Abdülmecid Efendi 1928 yılında Güney Fransa'nın Nice şehrinde kızı Dürrüşehvar (solda), torunları Neclâ (kucağında), Neslişah ve Hanzade (en önde) sultanlarla beraber.

Hürriyet Gazetesi: 11 Eylül 2005

Ateş yok mu, gemiden askerler çıkınca üzerlerine ateş edildi ve karşılığında kıydılar. Hepsi bu mu, hayır, çıkan askerlerden daha çok İzmirli "Rumlar", katliama ve daha doğrusu "temizlik" işine başladılar. Acımasızdılar, o kadar öyle ki, Venizelos, durdurabilmek için telaşlı adımlar atmak zorunda kaldı; "yönetemez" görünmek istemiyordu ve istememekte haklıdır.

İzmirli Rumların daha çok önde gelen karşıtlarını ortadan kaldırmaya çalıştıklarını düşünmek durumundayız. Aradıklarının ve bulup ortadan kaldırdıklarının daha çok İbraniler ve İbrani asıllılar olduğunu düşünmemiz mantıklıdır. Gemiden inen askerlerin korumasında İzmirli Rumlar, önceden bildikleri muhasımlarını kırdılar. Bunun dışında bir boyun eğmeden söz etmek durumundayız.

Burada "İlk Kurşun", bu boyun eğmenin üzerini örtmek için daha sonraki yıllara ait bir uydurma idi; Hasan Tahsin'in müdafaa-i hukuk'ta bir işi ve rolü olmadığını yazmaktan bıkmıyorum. Ancak Hasan Tahsin, daha önce gizli işlere karışmış ve bazı suikastlarda rol almıştı; Yahudi-Hıristiyan husumetinde bir rolü olduğunu düşünmemiz isabetlidir ve nahak yere katledildiğine hükmedebiliriz. Ölümünü, yerini görenin ve tarihini bilenin olmaması da bunu teyid etmektedir, kaldırtmış olmalıdır. Netleşiyoruz.

Asıl adı Osman Nevres olan Hasan Tahsin'in ilk kurşunu attığı iddiası da yıllar sonra icat edilmişti; bu, "Kurtuluş" ateşini İbrani asıllılara bağlamak için bulunmuş bir formüldür ve dolayısıyla "yalan" diyebiliyoruz. Yalnız bir yalandan, bugüne göre sürdürülmek istendiğine göre bir büyük yalandan bir büyük yanlışa gitmemek durumundayız; Kurtuluş Ateşi'nin yakılmasında başta sabetayistlerimiz olmak üzere İbrani asıllılar ve Kripto Yahudilerin önem ve öncülüğü ise pek kesindir.

Bu bağ yanlıştır; ama aslı var ve pek güçlüdür.

Tarih yazımını buna göre çevirmek zorundayız.

Bunu inkâr değil, başa koymak yerindedir ve bunu yapıyorum.

Yapmazsak izleyen yılları anlayamayız ve çöküş'ü göremeyiz.

İzmir'de boyun eğdiler ve her yerde ateşi yaktılar.

Churchill, Londra'nın tahrikiyle Elenlerin İzmir'e çıkarılmasını tarihi bir hata sayıyordu. Bu olmasaydı, Türkler yazgılarına razı olacaklardı; içimizdeki bir damarı çok tahrik ettiği açıktır. Hangi damar, hiç sormuyoruz. İpucunu işaret etmiş haldeyim.

Halide de bir uyanmadan söz ediyor, yavaş yavaş uyanıyorduk, soon I began to notice a gradual awakening even among the Turkish youth usually so despairing and indifferent to every thing after the war. "Bu aralık, harpten sonra her şeye kayıtsız ve yeis içinde görünen Türk gençliğinde bir uyanma olduğuna dikkat ettim." Öyle anlaşılan, o günkü gençlik bugünküne benziyordu; tek sözcükle ilgisizdi; eyyamcı, idare-i maslahatçı, kendisini inkâr eden bir gençliğimiz vardı. Halide, gençliğin, bir de üzüntülü olduklarını not ediyor ki, inanmamız zordur; ilgisiz, ümit'siz ve öfke'sizlerin ve ilaveten yaşadıkları, daha doğrusu yaşamadıkları an'ın zebunu olanların üzülmeleri de imkânsızdır. Halide'yi düzeltmiş oluyorum. An'a çakılı kalmak, umuttan ve üzüntüden uzak kalmaktır. Daha önce de kayıt ettiğimi hatırlıyorum, ümit ile öfke bir madalyonun iki yüzüdür; bir varsa diğeri de var.

Hem İngilizce ve hem de Türkçe versiyonları Halide'ye ait görünüyor*; ancak bu görünüşe inanacak olursak, Halide'nin Türkçesi'nin İngilizcesi'ne göre daha zayıf olduğuna hükmedebiliyoruz. Yalnız, önce İngilizce ve daha sonra Türkçe yazdığını bildiğimiz Sinekli Bakkal'da çok açık Türkçe hataları bulabiliyorduk; burada, Türkçe çevirisinde, aslına göre anlam kayıpları ile karşılaşıyoruz, kayıplarla yetinmek durumundayız.

Halide, Türk Ocağı'na gitmiş ve konuşmaları dinlemiş, bize haber veriyor. Teşekkür borçluyuz: "A few civilians abused all the soldiers including our own and said that there was nothing left for the Turks to turn Boshevik and pull down the inhuman edifice which we called western civilization." Birkaç zabit İtilaf Kuvvetleri'nin böyle anarşiye elverişli bulunmalarına hayretlerini gösterdiler; bir kaç sivil de bütün askerlerin aleyhine bulundu. Türkçesi budur, Türkçe çevirisi hem kötü ve hem de çok eksik; bir, subayların, Türk Ordusu dahil tüm askerlere küfrettiklerini öğreniyoruz. İki, bir kısmı, artık Boşevik olmaktan başka çaremizin kalmadığını ve insanlık dışı Garp Medeniyeti'ni yerle bir etmek gerektiğini dillendiriyorlar.** Üç, atlamalar var.

One man said:"I thought the British had more intelligence if not more humanity. We are the only possible obstacle to the great wave of Bolshevism. We would have been the only buffer state if they had treated us decently. Now we will let it inoculate us and pass the germ on the West." But the worst had not come yet.

İnsan aklında olanları görüyor, daha önceki okumalarımda, Halide'ye atfen, 1919 yılında, Türkiye'de "buffer state" olma özleminin dillendirildiğini fark etmemiştim, şimdi görüyorum.*** "Tampon Devlet" olarak kurulmak, çöküş ile katolik nikâhı kıymaktır; şimdi böyle düşünüyorum. Tersinden de söyleyebilirim, Ordeal'imizi daha önce okuduğumda Çöküş'ü düşünmüyordum.

Şimdi bir sokak lambasına sahibiz; Halide, Türk Ocağı'nda şu sözleri de tespit etmişti:"Bir tanesi, bilhassa iyi hatırlarım, Garp medeniyeti denilen şeyin o zamana kadar daha az insani olduğunu söyledikten sonra, Bolşevizm'e karşı tek tampon olan bizlere bu muamelelerini çok şiddetle tenkit etti ve içlerinde insanlık olmasa bile kafalarında daha ileriyi gören bir zekâ bulunduğuna beyhude inanmış olduğunu söyledi."**** Türkçesi budur.

---

*Halide Edib Adıvar, The Turkish Ordeal, N.Y., 1928-2005. p.6

Halide Edib Adıvar, Türk'ün Ateşle İmtihanı, Can, 2007. s.18

Bundan sonra sayfa numarası vermeyi gerekli görmüyorum.

** Ülkeye dönünce Halide, Edebiyat Fakültesi'nde profesör olmuştu, asistanı Mina Urgan'ın, altını imza attığı Utopia'yı, öğrencilerine çevirttiğini kanıtlayabilmiştim; Türkçe versiyonunda bazı kısaltmaları anlayabiliyorum. Bu kadar bozuk Türkçe'yi ise Halide'ye yakıştıramıyorum.

*** Bu noktayı bana genç akademisyen F.Yaşlı duyurdu, şimdi "tampon devlet" üzerine düşünüyordum, "çöküş", bu fonksiyonun kalmamasından da kaynaklanıyor. Şimdi öyle görüyorum, hep tartışıyorum ve bu önemli kayıt için F.Yaşlı'ya teşekkür ediyorum.

**** Gerçeklere uygun düşüyor, 1919 yılına ait İngiliz istihbarat raporları, ayaklanma isteyen, Bolşevik broşürlerin dağıtıldığını bildiriyorlar.

"Bolshevik pamphlets urged Turks to rise, as Germans and Russians had veri".

N.Petsalis-Diomidis, Greece at the Paris Peace Conference, Thessaloniki, 1978, p.

Ne yazık, Türk dilinin en büyük romancısı ve belki de en büyük hatiplerinden birisinin ne söylediğini, ancak İngilizce ve Türkçe metinleri yan yana getirerek çözebiliyoruz. Bir, insanlık bir yana bu Britiş'leri daha zeki sanıyordum. İki, büyük Bolşevizm dalgasına sadece bizler bariyer olabilirdik. Üç, vah akılsızlar, bize daha iyi davransalar biz tam bir "buffer state", tampon devlet, olurduk. Dört, kafasızlar, biz şimdi Bolşevik aşısını alırız ve mikrobu Batı'ya bulaştırırız. Hepsi budur.

Bu bizim artık dış kimliğimiz ve yenik düşerken tehdit etmeyi seviyoruz. Tehdit için seçtiğimiz silahlar hep dışımızdadır. Genellikle tamponun öbür yanına yaklaşmayı silah sayıyoruz.

Ve müthiş, Halide'nin bunları bulduğuna değil duyduğuna inanıyorum. Bu görüşün tekil değil yaygın olduğunu düşünüyorum. 1921 yılının ikinci yarısından sonra Londra'nın Türkiye'de bir tampon bölge ve tampon devlet gördüğünü görebiliyorum. Hepsi budur.

Bu ne demek? "Büyük Taarruz'dan önce Kurtuluş Savaşı bitmiştir" demek mi; görmek durumundayız. Rawlison-Karabekir sohbetleri tampon üzerinedir. İngiliz istihbaratçı subay Rawlison'un, çok erken tarihte, Karabekir'e, "tampon" karşılığında, İzmir ve İstanbul'u vermeyi teklif ettiği, İngiliz arşivlerinde kayıtlıdır.* Kurtuluş komutanları bunu biliyorlar.

Bolşevizm mikrobuna gelince, "tampon devlet" antlaşmasına pek sadık davrandık. Bir, bütün tarihimizde Bolşevizm mikrobundan korktuk ve canlandıkça ezdik. Tampon olma özlemini çektiğimiz sırada Çerkez Ethem'i, Yeşil Ordu'yu tasfiye ile Mustafa Suphi ve Yoldaşları'nı boğma da bir tür mikrop ezme işidir ve tampona layık olmaya çalışıyorduk. İki, Sovyet topraklarında Bolşevik vitamin zayıfladıkça çöküşe yaklaşıyorduk. Üç, 1991 yılında Sovyetler Birliği şeklen de yıkıldı ve 1992 yılında Beş Yüzüncü Yıl Vakfı'nı kurduk, kendimizi boşlukta duyuyorduk, diğer tarafın bizi bırakmasından kaygılandık. Dört, bir yıl sonra, 1993 yılında, önce Uğur Mumcu, Orgeneral Eşref Bitlis ve Devlet Başkanı Turgut Özal'ı öldürdük ve "İsrael Darbesi" ile Tansu Çiller'i başbakan yaptık. Boşluktaydık, taraflardan birisi ortadan kalkınca, diğer tarafın da bırakmasından korkuyorduk. Beş, aynı yıl, Erdal İnönü'nün seyirliğinde 37 aydın yaktık ve asıl yakmak istediğimiz Aziz Nesin'i yakamadık.

Katliamı'nı, 1925–1926 İdamları'na benzetebiliriz.

---

* "In Erzurum, Rawlison maintained unofficial porparlers with leading nationalists and local officers. He eve had a brief conversation with Mustafa Kemal who visited the town fort he nationalit Congress of July 1919."

"On a number of occasions he tried to win Karabekir to the cause of building a mighty barrier in the Caucasus to confront Bolshevik armies."

"Rawlison called on Karabekir twice more on 19 and 21 February, 1920.

"In these further talks he tried to sound more convincing by hinting to hand Constantinople and Symyrna over to Turks if they stopped the Bolsheviks in the Caucasus."

Bülent Gökay, A Clash of Empires :Turkey Between Russian Bolshevism anr British Imperialism 1918-1923, London, 1997. pp.71-72

Her ikisinde de öldürülen ufuk'tur.

Öldürülmeyenler, artık sadece kısa ve küçük bakabiliyorlardı. Kalpleri dağlanmıştı ve uzak ve büyük olandan korkuyorlardı. Ufku yaktık.

Aziz Nesin ile inadı ve devamlılığı yakacaktık. Aziz Nesin de kaçma ve saklanma ustasıdır, içgüdüsü olmuştur, diyebilirim. Yatağında ölmesini buna borçludur ve borçluyuz.

Karışık görünebilir, basittir; Turgut Özal öldürüldüyse, öldürülen maksimalizm'dir. Öldürülmeye değer tek yanı bu idi; başka nedenlerle öldürülmesine hiç ihtimal vermiyorum.

En sonuncusu 1996 yılında ve bu tarafında Başbakan Erbakan ile yardımcısı Çiller'in olduğu Türk-İsrael gizli anlaşması imzalandı; çöküş'tür. İsrael ile Ben-Gurion'un deyişi ile ilk gizli anlaşmayı 1958 yazında imzalamıştı, aramızda bir metres ilişkisi kurulmuştu. "Vasalite" ilişkisi de diyebiliriz. 1996 Türk-İsrael Antlaşması, Türk yöneticilerini sadece ayak parmaklarına bakabilen bir hale sokmuştur; başını kaldırabilen ve ufka bakanlar ölmektedir.

1996, politikacıların cüceleştiği veya sadece cücelerin politikada kaldığı bir dönemin başıdır. "Tutsaklar", diyebiliriz.

Tarih mi, bizde dorukçu yaklaşım iki kuşak geldiler. Bir, Jön-Türkler, Enver ve arkadaşları, öldürüldüler. İki, Sol-Türkler, Deniz Gezmiş-Mahir Çayan ve arkadaşları, öldürüldüler.

Ben de bir maksimalistim. Bir, henüz bir ordunun başına geçemedim. İki, ölümü biliyorum, hapiste açlık grevinde ve savaşta Magosa önlerinde tanıdım ve yaklaşınca hissedip kaçabiliyorum.

Rakiplerin Kafesinde

Buffer State ya da "Tampon Devlet" mi, üzerinde yazılanlar ne kadar az; bir yerde, ne tarih ve ne de devletler teorisi, sadece ampirisist bir çalışmada, "buffer states are therefore in a very dangerous situation" ibaresini buldum.* Çok doğrudur; "tampon devlet", gerçekten, "son derece tehlikeli bir konumdadır". Tehlike hem devamlı ve hem de nihaidir; devamlı olması, tampon devleti icat eden rakipler, anlaşabildikleri zaman, tamponu parçalayabiliyorlar. Nihai olarak ortadan kalkmasına karar verebiliyor; çöküş halidir.

Taniska Fazal, Polonya üzerinde duruyor, bizim tarihimizde "Lehistan" olarak biliniyor, uzun süre güçlü bir devlet olarak yaşamıştı. Doktor Fazal, but Poland became a buffer state only centuries later in life and closer to death, Polonya'nın çok sonraki yıllarda ve "ölümüne yakın" bir zamanda tampon devlet olduğunu görebiliyor ve yazıyor.

---

* Taniska Fazal, State Death -Politics and Geography of Conquest, Occupation and Annexation, Princeton U.Press, 2007. p.41

Doğrudur; tampon devleti kuran rakipler anlaştıkları zaman, tampon devlet ortadan kalkabilmektedir. Polonya'nın trajik sonu böyle gelmişti; biliyoruz ve yakın tarihtedir.

Doktor Fazal, bir tür tampon devlet modeli kurmayı deniyor ve, the components of this model generate a Prisoners' Dilemma between the two rivals, with respect to the buffer area, diyor; burada, bir tür "Tutuklu Açmazı" var. Rakipler anlaştıkları takdirde, tampon devletin yazgısı, tutuklu halidir. Bu nedenle, tampon devlet'i, rakiplerin kafesinde bir bülbüle benzetebiliyoruz.

Çünkü, "in the equilibirium, the buffer area will be eliminated", denge sağlandığı anda tampon bölge sona ermektedir. Burada, Doktor Fazal'ın, siyasi tarih ve özellikle Osmanlı tarihi hakkında bilgisinin çok az olduğunu tekrarlamak durumundayım; doğal sayıyorum, bir tür istatistik analiz yapıyor ve devletlerin her birine basit bir gözlem olarak bakıyor. Bu nedenle Osmanlı Devleti'nin bir tampon devlet olduğunu görebilmiş olmaktan uzaktır. Uzun ömürlü bir tampon devleti düşünmek zordur, kabul edebiliyorum.

Belki de tarihin kaydettiği en uzun tampon devlet'tir ve düvel-i muazzama, tampon olarak gördükleri için hep yaşayabilir tutmaya çalıştılar; reformasyon hareketlerine merakları hep buradan kaynaklanıyor. Denge hesaplarıyla zaman zaman büyük parçalar kopardılar; Rusya Kuzey'den Güney'e, Büyük Britanya da Güney'den Güney'e iniyordu ve her defasında Osmanlı'dan bir memleket koparıyorlardı. Büyük Britanya, en çok, Mısır, Kıbrıs, Musul ile İskenderun'u almak istiyordu; ama rakiplerini teskin etmek için Mısır ve Kıbrıs'ı, itibari mülkiyeti bizde, de facto ve Musul'u da manda olarak alabildi. İskenderun'u vermesi ise, daha çok, 1936 yılında, Filistin'de, Yahudilere karşı önemli başarılar elde eden Arapları cezalandırmak içindir. Ayrıca Türkiye'ye çok güvendikleri bir zamandadır.

Ne zaman tampon oldu, söylemesi zordur; benim analizlerime göre, On Dokuzuncu yüz yılın hemen başında, Londra Osmanlı İmparatorluğunu parçalamaya kararlıydı. Ancak, Elenlerin ayrı bir devlet olmasına şiddetle karşı çıkmış ve ama yine de, çok yüksek halk ve aydın desteğini kıramamıştı. Yakın zamanların en görkemli aydın ve halk hareketlerinden birisi, Elen İsyanı sırasında, Garp'tedir. Bu durumda, Üçüncü Onyıla geldiğimizde Osmanlı'nın tampon yazgısı kesindir; Hünkâr İskelesi Antlaşması ve arkasından gelen Tanzimat sadece bu tespiti teyid etmektedir.

Büyük Britanya ve Rusya İmparatorları Reval'da buluştuklarında, Osmanlı İmparatorluğu'nun sonuna karar verdiler. O zamana kadar en büyük zorluk İstanbul'un kime gideceği meselesindeydi; anlaştılar. Genç Subaylarımız, Enver, Niyazi ve Eyüp Sabri bunu çok doğru değerlendirdiler; dağa çıkıp reformasyon istediler; İkinci Meşrutiyet ve Abdülhamid'in hali işte budur.

Enver, İmparatorluğu, Doğu'ya kaydırmayı planlıyordu ve Teşkilat-ı Mahsusa'yı bu nedenle kurdular.

Niyazi öldü, Enver İç Asya'da öldürüldü. Çok fark ettiğini düşünmüyorum, Talat'ı Ermeniler ve Enver'i Sovyetler öldürmeselerdi, biz öldürürdük. Eyüp Sabri, sadık bir milletvekili oldu ve zaman zaman Mustafa Kemal'e ölçüsüz övgüler düzüyordu. Mithat

Şükrü Bleda'nın payına da bir mübadil köşkü ve bir de milletvekilliği düştü, anılarında, Mustafa Kemal'i olmadığı yerlerde görüyordu. Çok kısa bakmayı ve ufuksuz yaşamayı öğrendiler.

Doğru, sormadan edemiyorum, kim öldürüldü; Talat ve Enver mi, yoksa Eyüp Sabri ve Mithat Şükrü mü ve cevabını bırakıyorum. Çünkü "ölüm" de, eninde-sonunda bir tarif meselesidir.

Demek yüz yıllık tampon devlet tarihimiz var.

İçimize sinmiştir.

Cumhuriyet dâhil tek bildiğimiz dış politika da bundan ibarettir.

Sanki olmazsak, öleceğimize inanıyoruz ve tampon halimizin sonunda çöküşümüzü buluyoruz.

altıncı bölüm

TAMPON

Tarih mi, görünmeyeni yazmak'tır. Bunu yapabildiği ölçüde bilim olduğunu söyleyebiliriz. Bu, Marx ile birlikte kabul görmeye başlayan, görüntü ile öz arasındaki ikilemin başka şekilde söylenmesi oluyor; görüntü, her zaman bayağı'dır. Bilimi ise hep "harika" görüyoruz, cevheri bulma işi ve bazen "science is a many splendorous thing" diyoruz. Aşk'a benziyor; derin'i görmekle başlıyor, bu çarpıcıdır, önce sarsması, heyecanlı bir kuşku döneminden sonra içine alması var. Bilim'i anlatıyorum.

Harika, aynı zamanda tarihin aktörlerini başka türlü konuşturmak anlamındadır; bunu, ancak yeni bir konstrüksiyon ile yapabiliriz. Öyleyse "gizli tarih" aslında bir yeni konstrüksiyon işidir. "Rekonstrüksiyon" ve "Perestroyka" daha uygun sözcükler oluyorlar; o halde, "gizli tarih" ile yaptığımız perestroyka'dır veya denemesi sayabiliriz. Ve ihtiyaç olduğu zaman önümüze çıkmaktadır. Öyleyse ihtiyaç, stroyka'dır, diyebiliyoruz.

Mühendis işi mi, "kesinlikle hayır", bir sanat'tır. Öyleyse Yirminci Yüz yılın en dikkate-değer tarihçilerinden birisinin, Sovyet tarihçi, Lev Gumilev olduğunu düşünebiliriz, Batı'da zaman zaman "Humiliev" de çağrılıyor, "Otkrıtie Hazarı", Hazar'ın Keşfi, olarak anlayabiliriz, bu önemli çalışma, Gumilev'indir. Hunları, Eski Türkleri hep Gumiliev yazdı; büyük bir hayal gücü ile "inşa etti" demek, daha doğrudur.

Gumiliev'in, "Drevnyya Rus' i Velikaya Step",* yepyeni ufuklar açan ve heyecan yaratan çalışmalarından birisiydi, Akademisyen D.S. Lihaçev, bunun için yazdığı kısa ön-

---

* L.N.Gumiliev, Eski Ruslar ve Büyük Bozkır Halkları, İki Cilt, Selenge, İstanbul, 2003.

Ben Ruscasını kullanıyorum. Bunun dışında, Gumiliev'in Türkçe'de, aynı yayınevinden çıkan iki kitabı daha var.

L.N.Gumilev, Eski Türkler, İstanbul, 2003

L.N.Gumilev, Muhayyel Hükümdarlığın İzinde, İstanbul, 2003.

sözde, Gumiliev hakkında, on obladaet voobrajeniem ne tol'ko yçenogo, no i hudojnik" diyordu; doğru, Gumiliev tarih yazarken büyük bir imaj gücü, yeni dilde "imgelem" deniyor, sergiliyordu, ancak sadece bir bilim adamının hayal gücünü değil, aynı zamanda bir artistin, bir sanatçının, hayal dünyasını harekete geçiriyordu, çok doğrudur. Buna bir de şunu ekliyordu, kiniga L.H.Gumileva çitaetsya kak roman, Gumiliev'in kitabı bir roman gibi okunmaktadır. Ancak ben ekliyorum, son derece bilimseldir.

Tabii dünyaya şanslı geldiğini kabul etmek durumundayız, tanınmış şair bir baba ile, Nikolay Gumiliev, ancak daha çok tanınmış ve hep tartışma içinde yaşamış bir şair annenin, Anna Ahmatova, oğlu idi. Büyüdüğü eve bağlayabiliriz, bir diğer önemli çalışmasının, "Muhayyel Hükümdarlığın İzinde", İngilizce çevirisini yapan R. E. Smith, Mark Elvin ile birlikte kaleme aldıkları, pek çok kısa önsözde de "he is a scholar of exceptional originality" diyorlar, olağanüstü özgün görüşleri olan bir bilim adamıdır. Okunmasının hem çok kolay ve hem de çok zor olduğunu eklemek zorundayım; büyük düşüncelerden korkan ve hayal gücünden yoksun olanlar için mutlak zordur, okumalarıyla okumamaları arasında bir fark göremiyorum.

Gumiliev'i bir roman misli okumak, talihimizdir. Yalnız, tarih yazmak için roman okumak ise bir zorunluluktur; roman bir mekandır ve kurgudur, tabii bunun için önce roman olmalıdır. Dido Sotiriyu'nun "Benden Selam Söyle Anadolu'ya" romanı, her halde gerçek romandır, 1962 yılında yayınlanmıştı, kendi sözleriye, "best-seller" oldu ve Türkçe'de ilk önce "Harika" ki "Şahane" de diyebilirim, Altmışlı yılların sonunda çıkmıştı, hepimiz okuduk, inanamasak da yepyeni bir ufuk veriyordu, o günler için "dağ taş solcu idi" diyebiliyorum*, her gün bir yeni kitapla şaşırıyorduk. "Söyle Anadolu'ya" bunlar arasındadır, şaşırıyorduk ve aynı zamanda şaşırtıyorduk, bütün dünya soldu ve solda şaşırtmak esastır, ünlü dizede olduğu üzere, rüzgâr soldan esiyordu.

Dido Hanım, Aydın'da doğmuştu, topraklardan sürülüşlerini anlatıyor; roman kahramanının ağzına, "şu yeryüzünde cennet diye bir şey varsa, bizim Kırkıca o cennetin bir parçası olsa gerekti" sözünü koyuyor, Aydın yakınında bir "Rum" köyü olduğunu anlıyoruz. Savaş sırasında kısmen başladı, ama asıl 1924 mübadelesiyle, "Anadolu Rumları, atalarının toprağından kopup" ayrıldılar, sürüldüler. Yirminci yüz yılın en büyük dramlarından birisidir; Ermeni kopuşu mu, Elen koparılışı mı, hangisi daha acıdır, bilemiyorum.

Hepsi acıdır, ancak bütün bu acımasızlığın içinde, güzel insan Türkler ve hırsız ve soyguncu Yunaniler var; Dido'nun yazdıklarının güzelliği buradadır. Ali güzeldir ve Dido, bunu, bize öğretmektedir: "Savaş başladığında yalvarmıştı babasına, 'çiftliği Ali'ye bırak, ne olursun, babacığım... Aydın'a gidelim biz. Burada korkuyorum!' Babasının cevabı kesindi, 'Ali gerçi iyidir, bize de bağlıdır, ama, etrafta kurtlar dolanıyor, bak. Sırtımı döner dönmez her şeyi kaldırıp götürmeğe hazırlar...' Ve bir akşam, atı tarladan sahipsiz dönmüştü, iki sepet yüklemişlerdi hayvanın sırtına, sepetlerin içinde ise paramparça ettikleri Yango'nun cesedi vardı... Türkler toplanıp, 'olan oldu... demişlerdi, Ali'ye. Araziyle konak

* Dido Sotiriyu, Benden Selam Söyle Anadolu'ya, Atilla Tokatlı çevirisi, İstanbul, 1970.

şimdi bizimdir.' Ali diretmişti, 'bu cinayeti işleyen kimse büyük günaha girdi... başkaları alsın toprağı, biz almayacağız.'" Köylü Ali, güzeldir. Güzellerimiz vardılar.

Öldürme mi, kovmak mı, mübadele mi; bu, bir servet transferidir ve Güzel Ali'nin reddettiği küçüktür, büyükleri çok büyüktür. Hepsini "büyükler" aldılar, buna, "primitif akümülasyon" diyoruz, büyükleri alan büyüklerin büyük kısmı, sabetayisttiler, İbrani asıllı da diyoruz, bunların büyük kısmı da Selanik ve çevresinden geldiler. Hepsi budur, Savaşlar'da var.

Manoli, romanda anlatandır, köyden kaçıp İzmir'de bir iş bulduğunda, ticaretle uğraşan patronunun hilebaz olduğunu görmüştü, terazi oyunlarıyla Türk çiftçilerinden çalıyordu, Manoli'nin itiraz ettiğini anlıyoruz. Cevabı şu idi: "Ticaret yapan adamın kafası sağlam olmalı, kafası sağlam değil mi, halin dumandır! Bak, bizim köylülerimize nasıl açıkgözdürler... Elindeyse bir Rum köylüsünü uyut bakayım! Kölelik insanı uyuşukluktan kurnaz hale getirir..." Müthiş ve en azından kısmen "bravo" demek durumundayım. Hapishanede görmüştüm, hapislik bizim hepimizi ikiyüzlü yapıyordu, hepimiz gardiyana benziyorduk, gardiyanlar, mapuslarla hem dost olmaya ve hem de onları hep ihbar etmeye mahkûmdurlar. Mapus da bir tür köledir, köle'nin ise bir yanı ahmak ve pek küçük yanı da müthiş kurnazdır. Kurnaz-ahmaklar diyarından geliyoruz.

Sanatçının hayal gücü derine inebilmektedir.

Epilepsi üzerinde çalışırken de gördüm, hem küstah ve hem korkak'tır; saralı insan budur. Bir tür sürü halidir; hem ahmak ve hem de kurnaz oluyorlar. Devam edebiliriz, Orta Çağ insanı da budur, ufuksuzdur, gelecek düşüncesinden kesinlikle uzaktır; ahmak ve ancak içgüdüsel anlamda kurnaz oluyorlar. Kurnazlık korunmaya yönelikti; Monali'nin Rum patronu, hem Türk Devleti'nin ve de Türk ortağının kendisini soyduğunu söylüyordu.

Çöküş'te, sürüleri yazdığımı düşünüyorum.

Huizinga da bir sanatçı-tarihçi olmalıdır, Orta Çağı anlatırken "age of immense sadness" diyordu,* Orta Çağı, "hudutsuz keder" olarak görmek, müthiş bir soyutlamadır. Derine inmektir, demek istiyorum. En büyük eğlence, acı çeken, işkence edilen, yakılan, uzuvları çekilerek parçalanan insan görmekti;** görenler sürüdürler.

Çöküş'ü yazmak, Orta Çağ'a dönüşe işaret etmektir. Ufuksuz, ümitsiz, zaman'sız insanları bulmak'tır ve bulmaya çalışıyorum. Sürü hal ve ölçüsündeler.

Çöküş halinde insanın derininde bir keder uçurumu var.

---

* J.Huizinga, The Waneing of Middle-Age, London, 1924-2000. p.31

** Ne kadar ilginç değil mi, on yıl önce bütün Türkiye'nin en eğlenceli temaşa'sı, intihar etmek üzere köprüden atlayanlardı ve televizyonlar özendiriyor ve sürülerimiz "atla atla" diye katılıyordu; intihardan vazgeçerek atlamayanlara "yuh" çekildiğini hatırlıyoruz. 2009 yazında en büyük relaxation, gevşeme ise, lise öğrencisi sevgilisi tarafından kesilerek bir konteyner'e atıldığına inandırıldığımız lise öğrencisi Münevver'in haberini almaktı, televizyonlar "doksan bir gün oldu" deyip günleri sayıyor ve konteyner içindeki insan parçaları haberini tekrarlıyordu. Bu, bütün televizyonlarda aynı anda gösterilen ve izlenme oranı en yüksek, "dizi" idi, sürü'yü rahatlatmaktadır. Çöküş, Orta Çağ'dır.

Dido Sotiriyu

"BATI, KEMALİST CUMHURİYET'E 90 YIL ÖMÜR VERDİ"

Acı bir gülümseyişle latifeye vurmak istedi, Lefteri:

—Desene, Sevr vazosu, fabrikadan kırık çıkmış!

Konuşmalarına karışmadım, çünkü alçak sesle konuşuyorlardı. Ama Lefteri gidince, sordum, Drossakis'e:

—Daha ne istiyorsun Manoli!, dedi. Fransızlar, Kemal'le doksan yıllık bir anlaşma imzalıyorlar! İngilizler Musul petrolü için pazarlık ediyor! Hatırlıyor musun Londra Konferansı için sana söylediklerimi? Bekir Beyi sürüye dönen bir kuzu gibi sevgiyle karşılamışlardı, Yunanlıları ise, bir an önce başlarından defetmek istedikleri bir uzak akraba yerine koydular. "İyonya ve Doğu Trakya nüfusunun çoğunluğunu, Yunanlıların teşkil ettiğini sanıyorduk biz... diyorlar. Meğer aldanmışız! Bu mesele incelenmeli. Uluslararası komisyonlar kurulsun yeniden, istatistik ve raporlar hazırlansın!" Bizden kanımızı dökmemizi istedikleri vakit, Küçük Asya ile Trakya nüfusunun hangi oranda kimlerden meydana geldiğini bilmiyorlardı sanki namussuz eşşoğlueşekler!

◆ ◆ ◆

Fısıldayan bir sesle:

—Biz kendi belamızı kendimiz aradık... dedim. Eğer bu Alman dostu Kral Konstantin'i istememiş olsaydık, durum şimdi bambaşka olacaktı...

Birden soğukkanlılığını kaybetti, Drossakis:

—Ah Aksiyotis şunu iyice bir kafana çak ki, Kasım seçimleri ve yurttaşların birbirine düşmesi, doğrudan doğruya yabancıların eseridir. Bizi birbirimize onlar düşürdü. Bizim kralı isteyip istememememiz, politikasını değiştirmezdi onların, çünkü artık menfaatleri değişmişti. Ve bir bahane buldular.

Dido Sotiriyu, Benden Selam Söyle Anadolu'ya, A.Tokatlı çevirisi, İstanbul, 1970. 166-167

Dido Sotiriyu'nun yazdıklarını, roman'dır, nasıl kullanabiliriz; anlatanın ağzındaki sözleri daha da romanlaştırmak durumundayız. Bu anlamda, doksan yıllık bir zaman tanıyanın, Fransız veya İngiliz olmasını hiç önemli saymıyoruz, ister Paris ve ister Londra, 1919 yılında, 1921 sonu daha doğrudur, kurulmakta olan yeni Cumhuriyet'e doksan yıllık bir zaman tanımışlar. 2009 yılında, bu doksan yıl tamamlanmaktadır ve ne tesadüf, ben de "Çöküş" çalışmamı işte bu 2009 yılında, tamamlıyorum. Sanat ile buluşuyorum.

Anlatan Manoli veya yazan Sotiriyu, ne önemi var, "bizim kralı isteyip istemememiz, politikasını değiştirmezdi, onların" diyorlar veya diyor; Sotiriyu, 1962 yılında yazdı ve Manoli, muhtemelen 1921 yılında söylemişti, 1921 yılında, artık Türkiye için tek başına karar verebilen Büyük Britanya politika değiştirmişti. Fransa, mutedil 'muhalif' ya da hizipçiydi, İtalya gizliden gizliye bize önemli-önemsiz haber sızdırıyordu; artık Londra ile Moskova arasında "tampon bölge", Kafkasya değil Anadolu oluyordu; bundan sonra Yunanistan ve sınırlar sadece çözülmesi gerekli ayrıntılar olarak kalıyordu. İşte bu, tarihte bir perestroyka'dır.

Tampon devletin sonu çöküş'tür.

Bunu, 1963 yılında göremezdik; bu tarihi özellikle seçiyorum, çünkü bizim Avrupai ya da "Rumi" olduğumuz son tarihtir. 1303 yılından 1963 yılına kadar, bu topraklar, Avrupai idiler ve şimdi hiç değiller. 1969-2009 dönemini alacak olursak, son yedi yüz yılın hiçbir kırk yılında, bu topraklar, üzerindeki kurumları ve insanları, bu kadar çok tahrip edilmediler; tahrip mi, "benzemez" hale getirmektir. Şimdi neredeyiz, 1959 yılının insanı ile 2009 yılının insanı arasında hiç benzerlik ve yakınlık yoktur, diyebiliyoruz ve o kadar öyle ki, bunlardan birisine "insan" demek zordur. Ama yine de, henüz başka sözcük icat edemediğimiz için "insan" diyoruz. Demek, "insan" da bazen "tampon" sözcük olmaktadır.

Yakup Kadri Karaosmanoğlu, bu benzemezlik ve uzaklığı, Manoli'nin zamanındaki İstanbul'lu bir münevver ile Anadolu köylüsü arasında kuruyordu; şimdi Ankara'daki "münevver" ile 1959 yılında, Moda'daki bir sütçü aynılaşmış durumdadır. Bugün hepsi birdir ve hepsi Karaosmanoğlu'nun köylüsü misli tanınmaz ve yaban'dır. Dekadan sözcüğü, hiçbir zaman, bugünkü kadar toprağını bulamamıştır, şimdi buradayız. Barbariyat'tayız.

Biz hepimiz, Pencaplı Hintliyiz.

Biz hepimiz sürüyüz.

Şimdi Türkiye'de en yersiz din, islam'dır.

Şimdi nerede yaşıyoruz, artık "yabanistan" çok geridedir ve herkesin "barbar" olduğu bir ülkede yaşayanlara ne deriz, bilemiyorum. Bir geçiş olarak, "çöküş" uygundur, diyebiliyorum.

Biz hepimiz çöküş'üz.

F. Georgeons

1986: GÜÇLÜ - ULUSAL TÜRK DEVLETİ

Au carrefour de la Méditerranée orientale, de l'Europe balkanique et du Moyen-Orient, le nationalisme turc constitue depuis un demi-siecle une force avec laquelle il faut compter. Dans le quadrilatere défini par les frontieres actuelles de la Turquie, on ne peut nier qu'il existe aujourd'hui une nation turque. Le nationalisme turc se manifeste aux yeux du monde notamment en période de crises extériures, déclenchées a propos de l'ile de Chypre, du probleme de l'Egée ou de celui des Turcs des Balkans. Mais pour qui connait la Turquie, la vigeuer de sentiment national ne fait pas de doute: elle se manifeste en particulier par l'attachement passionné que les Turcs portent a leur Etat, a leur langue et a leur histoire. Les voisins de la Turquie considerent parfois avec crainte la force de ce nationalisme qu'ils qualifent volontiers d'ombrageux.

F.Georgeons, Des Ottomans Aux Turcs – Naissance d'une Nation, İstanbul,1995. p.1

Doktor Georgeons, sessiz çalışan, objektif ve değerli bir türkolog'dur, Yusuf Akçura etrafında geliştirdiği, "Türk Milliyetçiliğinin Kökleri" çalışması, ayrıca önemlidir; analitik bakıyor ve Türkiye'yi yaşayabilir görüyor.* Galiba Fransa'da Türkologlar arasında Yahudi kökünden gelmeyen nadir akademisyenlerden birisidir ve bu nedenle de ön plana çıkarılmadığını biliyoruz. Bu tasviri hassaten yapıyorum ve böylece, söylediklerine ayrıca bir nesnellik ve kıymet katmak istiyorum.

Ne demek, tarafsız ve soğukkanlı, uzaktan bakabilen bu akademisyen 1986 tarihinde, Türkiye'yi devletine, diline ve tarihine tutku ile bağlı Türkler'in ülkesi olarak resmediyordu. Kıbrıs, Ege krizleri ve ilave edebiliyorum, Kürt silahlı kıyamına rağmen, Türkiye'nin, komşuları tarafından hesaba katılan bir güç olduğunu da not ediyordu. Bugün Türkiye, kendi içinden ve dışından sadece "hasta adam" olarak görülmektedir. Çöküş sendromu yaygın ve elle tutulabilmektedir.

Bu kadar çabuk ve hızlı başka bir çöküş bilmiyorum.

Çöküş'ümüz, kuruluş'umuzdan daha hızlı görünüyor.

* François Georgeons, Aux Origines du Nationalisme Turc, Paris, 1980

Churchill: "Bolşevizm'e Baraj Devleti"

Yukarıda, tırnak içine aldığım sözler, Churchill tarafından hiçbir zaman söylenmedi; ancak, Churchill'in yapmak istediği kesinlikle bu idi. Şu cümle Churchill'indir: "I cannot understand to this day how the eminent statesmen in Paris, Wilson, Lloyd George, Clemenceau and Venizelos, whose wisdom, prudence, and address had raised them under the severest tests so much above their fellows, could have been betrayed into so rash and fatal a step".* Churchill aradan yıllar geçmesine rağmen, Paris'te, Amerikalı Wilson, İngiliz Lloyd George, Fransız Clemenceau ve Elen Venezilos'un, nasıl olup da, böylesine düşüncesiz ve felaketli bir yola saptıklarını hâlâ anlayamadığını kaydetmektedir.** Bu dört, hünerli, tedbirli, akil devlet adamını, kimler kandırdı da, Elenler'in, İzmir'e çıkmalarına izin verdiler; hâlâ büyük bir kızgınlık duyduğunu görebiliyoruz.

İzmir'e çıkış ne demek, uzun yıllar sonra da, Churchill, bunu, Right, now changed sides, Doğru'nun taraf değiştirmesi ve Justice, that eternel fugitive from councils of conquerors, had gone over to the opposite camp, Adalet Hissi'nin, fatihlerin masasından kaçarak, karşı kampa sığınması olarak anlıyordu. Bu büyük ve akıl almaz hata olmasa, savaşta, müttefiklere verilen zararların ve daha da önemlisi Ermeni'lerin dehşet dolu, ghastly, yazgılarının hesabı sorulabilecekti; Churchill böyle düşünüyor. Churchill'e göre, Türkler, yenilgiyi kabul etmişlerdi ve sonuçlarına katlanmaya hazırdılar; İzmir'in işgali, Türkler'e, Türk milletinin ölümü ve bir ırk olarak insanlık âleminden silinmelerinin alameti olarak göründü; dolayısıyla, Churchill de, "ya istiklal ya ölüm" şahlanışını, bu dörtlünün hazırladığına inanmaktadır. Dörtlü dalalete saptı ve Türkiye kurtuluş'a kalktı, Churchill, bunu, demektedir.

Peki, güzel, ama iki nokta var, öyle mi, İzmir'in işgali biz Türkler için, bu kadar acıtıcı mı idi ve biz Türkler çok mu bağlıydık ki can havliyle şahlandık, bana, o kadar inandırıcı gelmiyor. Doğru, Falih Rıfkı Atay, gençliğinde, Osmanlı'nın üç güzel şehrinin Selanik, İzmir ve Beyrut olduğunu yazıyordu. Doğru, İstanbul üç güzel arasında yoktur, buna çok katılıyorum, bir kez, İstanbul, Osmanlı'da ve belki de çöküş'ümüzün ilk yıllarına kadar, hiçbir zaman güzel sayılmadı, isabetlidir. Ancak daha da önemlisi, Selanik ve Beyrut'un işgal ve kopuşlarına o kadar yanmadığımız kesindir. Girit'e yandığımız kadar yanmadık.

Türkler'in, İstanbul'u, barbariyat'ta güzel görmeleri son derece düşündürücüdür.

Encyclopedia Britannica'nın 1911 yılı edisyonu, İzmir'i 250 bin nüfuslu bir kent olarak anlatıyor. "Yönetimi hariç tamamen Hıristiyan" olduğunu söylüyor, yarısı, Elen'dir. Güzel, diğer yarısının ise Türk olduğunu söyleyemeyiz. Hem Elen ve hem de Seferad'tırlar ve Ermenileri unutamayız; tekrar etmek durumundayım, Sultan Aziz, bir seyahatten

* Winston S. Churchill, The World Crisis Vol.4 The Aftermath, London, The Folio Society, 2007. p. 293

Bu cümleye, dikkatimi, yakın arkadaşım Profesör Ergun Türkcan çekti. Teşekkürlerim, daimidir.

** Aslında "Big Four", Dört Büyükler, Wilson, Lloyd George ve İtalyan Vittorio Orlando idi, galiptiler ve galipler masasını yönetiyorlardı. Venizelos, İsmir'in işgali nedeniyle, Orlando'nun yerine girmişti.

İzmir'e çıkmak doğru muydu

Yunanistan 90'ıncı yılda tartışıyor

Ege'nin öte yakası, 90'ıncı yılında İzmir işgalini tartışıyor. Kathimerini Gazetesi'nin internet sitesindeki, "Yunan askerlerinin İzmir'e yollanması doğru muydu" tartışmasına yorum yağıyor.

Andonis Karkayanis (Gazeteci): Venizelos'un seçimleri kaybetmesiyle iktidara gelen kralcıların 1920'den sonra Yunan askerlerine "ilerleyin" emri vermeleri mantıksızlığın doruğuydu.

Yanis Pandelidis (Akademisyen): General Yiannis Metaksas, 1920'de Mustafa Kemal ile uzlaşılmasını tavsiye etti. Ama hükümet, Anadolu'ya ilerlemesi için başkomutanlık önerdi.

■ Yorgo KIRBAKİ/ATİNA

YUNANİSTAN'da Kurtuluş 87, Yunan askerinin de Anadolu'ya ayak basmasından 90 yıl sonra Türk ordularına karşı yenilginin hesabı yapılıyor. Kathimerini Gazetesi, Yunanistan'da "Küçük Asya Felaketi" olarak bilinen Kurtuluş Savaşı dönemi ve öncesi için internette büyük bir tartışma başlattı.

Yunan askeri, iki kıta ve beş denizde Yunan egemenliğini hedefleyen yayılmacı "Megalo İdea" doktrini çerçevesinde, 1919'da dönemin Başbakanı Eleftherios Venizelos'un emriyle Anadolu'ya gönderildi. Ancak üç yıl sonra Atatürk önderliğindeki kurtuluş mücadelesi sayesinde "Megalo İdea" doktrini Ege'nin sularına gömüldü. Kathimerini Gazetesi anketinde "Venizelos'un Yunan askerini Anadolu'ya göndermesi doğru bir karar mıydı? Yunan askerinin sadece Ege sahillerinde kalmak yerine iç Anadolu'ya kadar ilerlemesi doğru muydu? Yenilgi kaçınılabilir miydi" sorularını sordu.

Tartışmaya 15 günde 250'den fazla tarihçi, yazar ve okuyucu katıldı.

■ Aleksis Papahelas (Gazeteci): Venizelos her büyük lider gibi karşısına çıkan bir fırsattan yararlanmak istedi. Bir lider halkının onu göremeyeceği kadar önde olmamalıdır. Venizelos, 1920'de yorgun bir halkı seçimlere götürmekle hata etti ve kaybetti. Üstelik Türk milliyetçiliği karşısında Helenizmin pek şansı kalmamıştı"

■ Andonis Karkayanis (Gazeteci-yazar): Venizelos'un seçimleri kaybetmesiyle iktidara gelen kralcıların 1920'den sonra Yunan askerlerine "ilerleyin" emri vermeleri mantıksızlığın doruğuydu.

■ Yanis Pandelidis (ABD'de üniversite öğretim üyesi): General Yiannis Metaksas, 1920'de Yunan hükümetine Mustafa Kemal ile uzlaşılmasını ve Yunan askerinin derhal geri çekilmesini tavsiye etti. Hükümet Metaksas'ın sözlerine kulak vereceğine ona Yunan ordularının Anadolu'da ilerlemesi için başkomutanlığı önerdi.

Okuyucu yorumları

İzmir ile İstanbul'u takas etseydik

■ Nicholas: Ege sahillerinde Rum vardı anlıyorum. Rum nüfusun yoğun olmadığı Anadolu'nun derinliklerine ilerlemek niye?

■ Tasos Moraitis: İstanbul'un Yunanlı işgali imkansız olduğuna göre, İzmir iyi bir bedeldi. Ama sonra hata yapıldı.

■ Konstantinos: Askerlerimizin Anadolu'daki Rum nüfusun kurtarılması için savaştığı görüşleri palavradır. Emperyalizm ve Megalo İdea'cılık söz konusu.

■ [illegible]

■ [illegible]

Hürriyet Gazetesi: 16 Mayıs 2009

dönerken İzmir'e çıktığında, "ahali" Sultanı'nı "Vive La Sultan" nidalarıyla hoş-amedi ediyordu. Bu nedenle, belki de, İzmirliler'in işgale boyun eğmelerini, kuzu kuzu kabul etmelerini ve bunun dışında, yer yer her yerleşim yerinde, topak topak, ateş türü tepkiler gösterilmesini buralarda arayabiliriz. Başka yerde aramak durumundayız. Ama artık hep tekrarlıyoruz, galat-ı meşhur diyebiliyoruz.

Yalçın Küçük

AFORİZMALAR

Yahudiler'in en çok düşman bildikleri kavim Araplar değil, Elenler'dir. İsraeloğulları'nın en yakın bildikleri kavim Kürtler'dir.

---

* "Adnan, odaya kapanıyor, derdini konuşamayanların derin gözleriyle duvara bakıyor, düşünüyordu: İnkıraz altı rakama sığınmıştı, 15 Mayıs 335."

Mithat Cemal, Üç İstanbul, İstanbul, 1976. s.473.

Tarih, 15/5/919, altı rakam oluyor, Yunaniler'in İzmir'e çıktığı gün, "inkıraz" adı verilmiş, "tükenme" ya da "çöküş" diyoruz.

İkinci nokta, bunları yazan, tarihçi ve büyük bir devlet adamı olarak, Churchill'dir, ama, Churchill sadece bu olmaktan uzaktı. Lloyd George bir hata yapmış ve Çanakkale yenilgisinin sembolü Churchill'i, daha önemli bir bakanlığa davet ederek Harp Kabinesi'ne sokmuştu, Harp Bakanı idi ve Colonial Ofis'e uzandı, Indian Office ile bağ kurabiliyordu, bu Daire sömürgeler üzerinde en çok söz sahibidir, demek ki Elenler, İzmir'e çıktıkları ve Batı Anadolu'yu aldıklarını düşündükleri bir zamanda, Churchill'in eli uzuyordu. Churchill, Lloyd George politikasını tersine çeviren adamdır.

İşte bu tarihte, eli uzun dönemde, Büyük Britanya Genel Kurmay Başkanı Sir Henry Wilson'un günlüklerine, Churchill'in kabineye sunduğu bir paper'den bir bölümün girmiş olduğunu görüyoruz ve ben de buraya alıyorum: "...we are now hated by the Bolsheviks, Turks, Greeks, & Arabs & this *must* be bad policy & that we ought to make frends with Turks and Araps & enemies with Bolseviks & ignore Greeks."* Buna, Churchill'in Kopernik Devrimleri'nden birisi belki ilki gözüyle bakabiliriz. Churchill'in, "Iron Curtain" konuşması da, Kantian anlamda, bir tür Copernic Revolution niteliğinde idi; insanlığı kuraklığa ve kıraçlığa sürükledi, "Soğuk Savaş" ilanı olarak da görüyoruz, "evil revolution" diyebiliriz, karşı-devrim idi, ama koperniken olduğundan kuşku duyamayız.

Büyük "Devlet Adamı" mı, en az bir Copernican Revolution yapabilendir. Churchill'den böyle bakıyoruz.

Şunu söylüyordu, Bolşevikler, Türkler, Elenler, Araplar bizden nefret ediyorlar ve bu kötü bir politikadır. Biz, Türkler ve Araplar ile dost ve Bolşevikler ile düşman olmalıyız ve Elenleri unutmalıyız; politikası budur ve Sir Henry de bu görüştedir.

Şimdi burada, Dido Sotiriyu'nun Selam'ına dönmek zorundayız. Döndüğümüz yerde bir çavuş konuşuyor ve şunları söylüyor: "Her şey düzelir arkadaşlar, yeter ki Kotsos sağolsun. Onu başımıza yolladığı için, Tanrı'ya şükretmek lazım. 'Konstantin'in verdiğini Konstantin alacak!' Ve göreceksiniz yakında gireceğiz İstanbul'a..." Burada halk konuşuyor, heyecanı ve yanılgıyı pek seven halk'tır, buna cevabı ise Leledakis veriyordu. "Sen budalasın! Hem de kocaman bir budala! Lefteris olmamış olsa, ne İstanbul, ne Küçük Asya, ne de Yunanistan ayakta kalabilirdi! Müttefikler bizi piç gibi ortada bırakmış söylendiğine göre, iyi oldu işte." Burada "Kotsos", Kral Konstantin ve "Lefteris" de, Venezilos'dur ve bu konuşmalar yapılırken, Yunan Askerleri Anadolu'daydılar ve zaman bizim Büyük Taarruz'dan öncelerine denk düşüyordu. İşte o tarihte Büyük Britanya, İzmir'e çıkardığı Elenler'i "piç gibi ortada bırakmış" idi. Artık Yunan asker ve komutanları Yunan dehasının eseri olan trajedilerden birisini, hem gerçekten ve hem de bizzat yaşamak durumundaydılar. Ölümlerine hücum ettiler. Arkaları boştu, arka arkaya denize dökülmek üzere ileriye ileri çıktılar. Acı, ama gerçek ve hepsi budur.

---

* David Fromkin, A Peace to End All Peace – The Fall of The Ottoman Empire and the Creation of the Modern Middle East. N.Y., 1989-20091. p.495

Dimitri Kitsikis

SEVRES & VATAN KURTARICISI VENİZELOS & KOPERNİK

10 Ağustos 1920 de, Venizelos'un hayallerini büyük ölçüde gerçekleştiren Sevr Antlaşmaları imzalanınca Yunan Meclisi, 7 Eylül 1920 Günü şu karar suretini kabul etti: "Yunan Âlemi, Elefterios Venizelos'u, Yunanistan'ın hadimi, vatanın kurtarıcısı ve koruyucusu olarak selamlar."

◆ ◆ ◆

Venizelos iktidara gelişinden beri hayalini gerçekleştirmek için tamamen Büyük Britanya'ya dayanmıştı.

◆ ◆ ◆

İşi karıştırmamak ve Rusya'nın el koymasını önlemek için Venizelos, İstanbul'un ve Boğazlar'ın milletlerarası bir duruma getirilmesi tezini savunuyordu.

◆ ◆ ◆

Pontus Bölgesi'yle ilgili olarak Venizelos muhtırasında şunu söylüyor: "Ermeni Eyaleti ile Rus Ermenistan'ı, Milletler Cemiyeti'ne bağlı büyük bir devletin mandası altına konulmak üzere bağımsız bir devlet haline getirilmelidir. Trabzon Vilayeti de bu Ermeni Devleti'ne bağlanmalıdır. Böylece 350.000 kişilik kesif Rum topluluğu, kendi sınırları içinde Türk idaresinden, bundan böyle, kurtulma imkânına kavuşmuş olacaktır. Aynı şekilde 70.000 Rum'u ve mühim sayıda Ermeni ahaliyi barındıran Adana Vilayeti de, daha haklı sebeplerle, bu Ermeni Devleti'ne dâhil edilebilir."

Dimitris Kitsikis, Yunan Propagandası, İstanbul, 1963-1964. ss.22-32

Bize gelince, Yüksek Komutanlar, bu savaşı kazanacaklarından emindiler.* Bu nedenle, a-Çerkez Ethem kuvvetlerini rahatlıkla tasfiye ettiler. b- Mustafa Suphi ve Yoldaşları'nı Karadeniz'de boğdurdular. c- Enver, Halil, Nuri, Fahrettin, Vehip misli çok tecrübeli ve kahraman komutanların savaşa girmeleri için ihtiyaç duymadılar. Cenk tecrübeleri yüksek kahraman komutanlar, Türkiye'ye giremediler, Kafkasya Kahramanı Vehip, Etiyopya'da paralı komutan olmak zorundaydı. d- Genç ve heyecan dolu Nazım Hikmet'in Ankara'ya gelişini hata sayıp hemen kovdular** ve Moskova'ya gitmeye mahkum ettiler. e- İçinde "Türk" sözcüğü geçmeyen bir İstiklal Marşı'nın düzenlenmesine izin verdiler. Asimilasyonu haber veren bir hazırlıktır.

Enver mi, İç Asya'da öldürülmese, biz öldürürdük. Öte yandan, Medine Kahramanı Fahrettin saftı, harikalar yaratarak Türkiye'ye girebildi, savaşmak istiyordu, Kabil'i Sefir-i Kebir yaptık, topraktan kübesinin damını yaparken resmi var. Öldürmedik, alay ettik.

Mehmet Emin Yurdakul

1897: CENGE GİDERKEN

Ben bir Türküm dinim cinsim uludur
Sinem özüm ateş ile doludur
İnsan olan vatanının kuludur
Türk evladı evde durmaz, giderim.

Bunlardan beşincisini, "e" maddesi, yeni çıkarıyoruz. İlk üçü "tampon devlet" inşasında önemli oldular, köprüdürler. Eksiklikleri, Londra'yı çok rahatlatıyordu ve minimalizm'i beslediği kesindir. "Tampon Devlet", maksimalizm'e düşmandır ve maksimalistleri persona non grata ilan etmek, tampon devlet için köprü kurmak ile özdeştir. Şimdi buradayız.

---

* Albay Rawlison, Türkiye'de aktif İngiliz ajanlarından birisiydi, Ekim 1919-Kasım 1921 tarihleri arasında Doğu'dadır, Kazım Paşa'nın muhatabı oldu ve Dış İşleri Bakanı Curzon ile Sömürgeler Bakanı Churchill'e sürekli raporlar yazıyordu. Bunlardan birisinde, "the nationalists were certainly confident that the Greek forces posed no threat to the nationalists" diyordu, "Miliyetçi liderler Elen güçlerinin kendileri için, hiç bir tehdit oluşturmadığından kesinlikle emindiler" anlamındadır. Müttefikler'in, Anadolu'da hiç bir askeri harekata girişmeyeceğine inanıyorlardı. Therefore, they had nothing to fear from the Allies' present policy, Müttefikler'in mevcut politikalarından hiç çekinmiyorlardı; tam tersine, ne kadar uzarsa o kadar iyidir, diyorlardı. Tasfiyeleri yaptıkları zaman, durum değerlendirmeleri işte budur.

R.Olson, The Emergence of Kurdish Nationalism and the Sheikh Said Rebellion, 1880-1925. University Texas Press, 1989. p.77

** Bu traji-komik kovmanın, Va-Nu tarafından yazılan çok hoş ve acı öyküsü ektedir.

Burada yeri geldi, Mete Tuncay'ın bir dipnotu var; Doktor Tuncay hâlâ kendisini Türk dilinde ifade ederken pek çok zorlanmaktadır. Tabii bundan otuz yıl önce bu satırları döktürürken her halde çok sakınıyordu; zorlanmış olabilir, bu da, anlaşılması güç anlatımını daha da bozmuş olabilir.* Tuncay, Kurtuluş Mücadelesi'nin "kolay bir savaş" olduğunu ileri sürüyordu ve şimdi aktarıyorum: "Kurtuluş Savaşımızın –siyasal önemi bir yana – çapı (tarafların kuvvetleri, ateş güçleri, kayıplar vb gibi açılardan) İkinci Dünya Savaşı, hatta - Osmanlı ordularının da katıldığı –Birinci Dünya Savaşı ölçüleriyle karşılaştırılınca, abartılmaya elverişli değildir. Cumhuriyetin toplumsal düzeltimlerine gelince, bunları, III. Selim ve II. Mahmud zamanlarında başlayıp günümüzde de süregelen bir zincirin orta halkaları diye görmek gerekir. Bu bakımdan Cumhuriyet, özellikle İttihat ve Terakki döneminin doğrudan bir devamı gibidir. Türkiye Cumhuriyeti'nin Osmanlı İmparatorluğu'nun içinden çıktığını reddederek, ondan tümüyle ayrı, yepyeni bir devlet olduğunu ileri sürenler ise, bu gerçekçi görüşü nerede-var bir 'küfür' sayarlar." Şu tarihte, kararlı bir Cumhuriyet karşıtı ve tarikat toplantılarının müdavimi olarak, yıllar önce bunları döktürmüş olmaktan her halde memnundur. Gün ışığına çıkarmış oluyorum.

Mithat Cemal

HUDUTLARI KAPALI KURTULUŞ SAVAŞI

Fakat aylar geçti. İttihat ve Terakki'nin sadrazamı, ona, Babıâli'den telefon etmiyordu. O zaman, bütün hasretiyle Ankara'ya inandı. Yemekte Prenses Bahire'ye anlatıyordu: "Zaten o, vaktiyle bütün arkadaşlara söylerdi. Bütün memlekette bir tek adam vardı: Anafartalar Kahramanı!.. Şimdi vatan bir insan gibi ölürken bir insan bir vatan gibi ayaktaydı: Mustafa Kemal!... Mustafa Kemal ayağa kalkınca yeryüzüne vuran gölgesine bütün bir memlekete sığıyordu. Mustafa Kemal ayağa kalktı demek, on beş milyon mustaribin altında duracağı bir bayrak vardı, demektir.

Bunları söylerken gözleri doluyor, yüzü güzelleşiyordu. Bir milletin çehresine dar gelen büyük sevinç onun gözlerine sığıyordu: Bu gözyaşları Adnan'ın gururuydu.

Fakat insanların yalnız heyecandan ibaret olması ne kadar fena... Aylar geçiyor, Ankara'dan onu çağırmıyorlardı. Adnan'ın ruhundan tırnakları uzanıyor, dişleri ürperiyordu. Onlar'la yanyana dursaydı, Milli Mücadele'ye daha çok inanacaktı. Uzaktan baktığı için mucize'ye tuhaf

---

* Mete Tuncay, Atatürk'e Nasıl Bakmalı, Toplum ve Bilim, Kış 1978, Sayı4, s.87 dn.4
Şimdi Fethullah Gülen'e yakın ve Bilgi Üniversitesi'ndedir ve daha düzgün olmasa da, daha açık yazabiliyor.

gözlerle bakıyordu. İçinden "başaramayacaklar" diyor, sonra utanıyor, boş odada etrafına bakınıyor, kendisine kızıyor, akşam yemeğinde Prenses Bahire'ye birdenbire,

—Göreceksiniz efendim, diyordu, Yunan tüfeklerinde İngiliz kurşunlarını kanımızla söndüreceğiz, biz!

Milli Mücadele'nin kahramanları "biz" oluyor, gündüz inkâr ettiği ölülerin, dirilerin arasına Adnan, gece kendini de katıyordu.

◆ ◆ ◆

Fakat Adnan, Prens'in yanında Milli Mücadele'yi beğenirken, kendi odasında mücadele'yi dudaksız suratla inkâr ediyordu: Çünkü Ankara'dan ona gizli davet gelmiyordu.

Kahramanların safında boş duran yerine baktıkça da, memlekete acıyor, niçin çağrılmadığına şaşıyordu. Bu hayret gün geçtikçe haset oluyor, sonra "haset" şubelere ayrılarak ihtihza, tenkit, inkâr oluyor, kafasının içinde bir yığın cinayetle Adnan karanlık bir adam kesiliyor, akşam yemeklerinde Prensle Prenses'in karşısında somurtarak oturuyordu. Ve gizli davet bir türlü gelmiyordu.

Bu mükemmel romanda, pek çok edebiyat tarihçimizin görüşleri aksine, her kahramanın birden fazla kişiden soyutlandığını düşünebiliyorum. "Prens", öncelikle ve ağırlıklı olarak, Sait Halim ve Abbas Halim kardeşlerden incarné ve "Adnan" ise, Mehmet Akif ile Mehmet Cavit'ten vücut bulmuş görünüyor. Devr-i iktidarlarında Adnan, İttihat ve Terakki'nin en önemli adamıydı, Büyük Kulüp'ten çıkmıyordu, ölümünde Masonlar ilan verdiler, gençliğinde paşa kızlarına tarih dersine gidiyordu, gazatelere yazıyordu, Mısırlı Prenslerin evlerinin müdavimi ve İttihatçı ve İtalyacı Moiz'in en yakın arkadaşıydı. Sabetayist miydi, Ankara'da çoktular, Adnan'ı almadılar. Milli Mücadele'ye sanki imtihanla alınıyordu ve alınmayanlar daha kalabalıktır. Adnan, İstanbul'da, öldü. Kalpak ile gömdüler.

Mithat Cemal, Üç İstanbul, ss.514–515

Emperyalizm ile Komünizm Arasına

Zaman zaman Encyclopaedia'lara bakarım, yazarken çok kullanırım, belki de dünyada "standart" olanın en güzelleri, Ansiklopedi maddelerinde saklanırlar, buna hem inanıyorum ve hem de her fırsatta inancımı doğruluyorum. Lloyd George için şu cümlecik gerçekten harikadır, "Lloyd George was incapable of fidelity and his affairs with other women were notorious throughout his life"; sadakat gücü ya da kabiliyeti yoktu ve diğer kadınlarla ma-

ceraları, ömrü boyunca, dillerdeydi.* Britanya İmparatorluğu'nun büyük devlet adamı, bu açıdan, hep dile düşmüştü; Elenler'i, İzmir dâhil Ege sahillerine yerleştirme inadı yüzünden de iktidardan düştü. Afyon'dan başlayan Büyük Taarruz'un öncesinde Yunanilere, özetle, "size, aşkımdan başka, verebileceğim bir şey kalmadı" diyebiliyordu. Londra, Lloyd George'un politikasını desteklemek için bir tek asker verebilecek durumda değildi ve bir de, Orta Doğu'ya Elenler ile birlikte girmenin ve güçlü gelen Bolşevizm'e Yunani bir dalgakıran inşa etmenin yararına inanan bir tek politikacı kalmamıştı, Lloyd George terk ediliyordu ve önce Lloyd George Elenler'i terk etti. Büyük Taarruz'un evvelindeyiz.

Çok parlak bir politikacıydı, çok enerjikti ve çok büyük bir hatipti, büyük bir devlet adamı oldu; emperyalist aşamanın başlarında, devlet adamı olmak, Büyük Britanya emperyalizmini yaşatmak ve güçlendirmek demekti ve bunun için de reform gerekiyordu, Lloyd George, bu anlamda, reformisttir.

İşci sendikalarını hükümet daireleri ile yakınlaştırdı, tekeliyet'te propagandanın önemini anlayan ilk politikacıdır, kendine bağlı bir "Enformasyon" Dairesi, Department of Information, kurdu ve başına, romancı ve istihbaratçı John Buchan'ı getirdi, 9 Şubat 1917 tarihindedir, kurduğu aslında propaganda departmanı'ydı. Politikada demagojiyi bir yol olarak kullandı, emperyalizmin iç cephesi olan tekeliyet'in ancak sürüleşme ile mümkün olduğunu ilk görenlerdendir.** John Buchan marifetiyle başlattığı ilk büyük kampanya, "Türk, Defol" oldu, "Turk Must Go" demek, popülaritesini artırıyordu; Lloyd George, Türkler'i Avrupa'dan çıkarmaya ve Türk idaresi altında bir tek Hıristiyanın kalmamasına kararlı bir başbakandı, bu da politikasının bir yanıdır.*** Diğer yanı ise Filistin'de bir Yahudi Devleti kurmaya yemin etmesidir, bir "Hıristian Siyonist" olduğu kesindir. Demek ki, "Türkofob" ve "Filosemitizm" bir politikacı ile karşılaşıyoruz.

---

* Bakanlıktaki özel sekreteri Miss Stevenson aynı zamanda sevgilisiydi, buna sadık kaldı ve 1943 yılında evlendi. Bu dönemin en önemli kaynaklarından birisi Miss Stevensen'in günlüğü oldu. Lord Beaverbrook, Miss Stevenson'a çok dayanıyor ve Charmley hiç söz etmiyor.

Lord Beaverbrook, The Decline and Fall of Lloyd George, London, 1963

J. Charmley, Lord Lloyd and the Decline of the British Empire, N.Y., 1987

** Janet Adam Smith, John Buchan, A Biography, Boston, 1965.p.200.

*** John Buchan, daha sonra Kanada Genel Valisi dahi oldu, gazetecilik yaptı ve pek çok polisiye-türü roman yazdı, "Greenmantle" bunlardan birisidir, en ünlüsü, "Thirty-Nine Steps" idi, ilk baskısı 1916 yılında yapılan "Yeşil Hırka", pan-turkizm ile takviyeli pan-islamizm'in bütün Doğu'yu kavurup yakacağını haber veriyordu ve Büyük Britanya İmparatorlu'ğu önüne büyük bir Türk tehlikesi koyuyordu. Yeşil Hırka'yı, Greenmantle, Türkçe'ye, "Doğudaki Sır" olarak çevirdiler ve bazı bölümlerini de sansür ettiler. Sansür mü, 1948–1949 yılından sonra, Türkiye'de Yahudiliği yok-sayma, içimizdeki İsrael'in bir emri'dir. Sansür, içimizden geliyordu, demek istiyorum.

Balfour Deklarasyonu'na kadar, Siyonizm bayrağı Almanya'daydı ve Londra, politika ve edebiyatta, İttihat ve Terakki'yi bir Yahudi Partisi olarak görüyordu. Romanda, Enver'e, "Polonyalı bir Maceracı" ve iktidardaki hükümete de, a collection of Jews and Gipsies, "Bir Yahudi ve Çingene Tayfası", deniyordu. Türkçe'de bunlar temizlenmiştir. Çünkü şimdi tarihimizdeki ve içimizdeki Yahudiliği gizlemek esas iştir.

Hâlbuki Buchan, ölümünden sonra, Lloyd George, Balfour ve Smuts ile birlikte, İsrael tarafından, "Sionizmin Mümtaz Dostu" ilan edilmişti. Ve gerçekten, İsrael Devleti'nin temelleri bu dönemde atılıyordu. ibid.s.317

J.Buchan, Greenmantle, Hodder, 1967. p.6

J.Buchan, Doğudaki Sır, İstanbul, 2002. s.14

Lloyd George ve Winston Churchill

Lloyd George, İstihbarat Subayı,
Türk Esiri Sorguluyor Musul 1916

3 Enver, who led the *coup d'état*

4 Talaat, civilian strongman of the Young Turk regime

Enver ve Talat Paşalar

Güzel, "Who's Who in Jewish History", Lloyd George'tan "Welsh Wizard", yollu söz etmektedir, böylece, Jewsih History, "Galler Tilkisi" olarak övmekte ve "ömrü boyunca Sionizm'i desteklemiştir" bilgisini eklemektedir. Demek ki, Yunaniler'i İzmir'e çıkartan Lloyd George'un bir Sionizm destekçisi ve teknik bir sözcükle de "Hıristiyan Sionist" olduğunu tespit etmiş oluyoruz. İzaha muhtaçtır.

Önce kurnazlık, ki işaret ettim, demogaji ile birliktedir; üstün hitabet kabiliyeti ile her fırsatta işçi sınıfının arasına giriyor ve her türlü demogojiyi ustalıkla dillendiriyordu ve bu pek yeniydi, Londra ve burjuva politika sahnesinde ilk defa karşılaşılıyordu. Lenin bunu görmüştü ve bu nedenle de, ya bı nazval etu sistemu loyd djordjizm, "ben bu sisteme loyd corjizm diyorum" diyordu.* Lenin, Lloyd George'u, burjuva işçi partisi'nin, klasik ülkesinde, bu politikayı en önde ve en büyük hünerle uygulayan politikacı olarak görmektedir. Hızlı ve atak idi, oportünist de diyebiliriz, başbakanlığa gelmeden önce savaşa karşı bir politikacıydı, ama en hırslı savaşçı oldu ve Büyük Britanya'yı, doğrudan doğruya, Orta Doğu'ya yerleştirmeye çalıştı; Yunanileri İzmir'e çıkartmanın arkasındaki mantık budur.

Kurnaz mı, yoksa Toynbee'nin çok güzel yakıştırmasıyla büyük hırsız mı; hırsızların en büyüğü, hırsızlık ortaklarından çalandır. L. George, savaş öncesi Osmanlı topraklarını paylaşım antlaşmalarını bir kenara bıraktı ve Akdeniz sahillerini İtalyanlar'dan, Musul'u, Fransızlar'dan çalmakta hiçbir beis görmedi; Orta Doğu'ya göz dikmişti, Balfour Deklarasyonu'ndan çok önce, Filistin'in Britiş yönetiminde olacağına karar vermişti.** Deklarasyon, İngilizlerin, Orta Doğu'ya yerleşme planının bir parçası oluyordu, 1917 yılıyla birlikte netleşmektedir.

Encyclopedia Judaica'dan öğrendiğimize göre, Siyonizm ile tanışması, 1903 yılında başladı ve doğrudan doğruya bir tanışmadır; Lloyd George'un hukuk bürosu, siyasal Siyonizmin kurucusu Hertzel'in avukatlığını üstlendi ve o sırada Yahudiler'e bir "yurt" olarak Uganda öne sürülüyordu, Uganda Projesi'ni takip ediyordu. Hükümet ile ve önde gelen siyonistlerle teması içinde, siyonist politikaları öğreniyordu ve bağlandığı kesindir. Londra'nın Osmanlı İmparatorluğu'na savaş ilan ettiği 1914 yılında, Herbert Samuel, Lloyd George'un, "was very keen to see a Jewish State established in Palestine", Filistin'de bir Yahudi Devleti kurulması konusunda çok kararlı olduğunu not etmektedir. Herbert Samuel, Siyonist bir Yahudi olup, Filistin'de manda kurulduğu zaman, Filistin yüksek komiserliğine tayin edilen ilk kimsedir. Lloyd George, Araplar'ın da olduğu Filistin'e, siyonist bir vali tayin edebilecek cürettedir.

Bu kadar değil, Herbert Samuel, ayrıca Büyük Britanya tarihinde kabineye giren ilk Yahudi idi, 1878 tarihinde de başbakan olan Disraeli, Hıristiyanlığa dönmüş kabul edi-

---

* V.İ.Lenin, Polnoie Sobiranie Soçenie, T.30.s.176

Bol'şaya Sovyetskaya Entsiklopedia, t. 14. str.584

** 1917 yılında, Kahire'de, Allenby'nin yanına, siyasi danışman, olarak gönderdiği Mark Sykes'a, "Paletine was to be under British rule" direktifi verdiği, Encyclopedia Judaica'da yazılıdır.

C-D, Lloyd George maddesi.

liyordu ve bu nedenle tasnif dışıdır. Lloyd George'un başbakanlığındadır ve başkaları da var, ilk kez oluyordu, bu nedenle, buna "bir" diyebiliriz. İkincisi, Balfour Deklerasyonu'dur; artık görüyoruz ki bu, uzun uzun düşünülmüştü ve bir yandan, Siyonizm bayraktarlığının Londra'ya geçişini ve diğer yandan da, İngiltere'nin, Orta Doğu'ya yerleşmesini ilan eden bir adımdı. Üçüncüsü ise, "Yahudi Lejyonu" oldu, Lloyd George, Vladimir Jabotinsky'nin planını, Türkler'e karşı savaşmak için, önemli bölümü Türkiye Yahudilerinden oluşacak ve İskenderiye'de eğitilecek, Jewish Legion kurulmasını kabul ile başına Colonel Patterson'u tayin etti. * 1917 Ağustos ayındadır. Patterson, daha önce, Gelibolu'da Türkler'e karşı savaşan "Yahudi Katır Birliği" komutanlarından birisidir. Türkiye Yahudileri, Türkler'i içinden ve arkasından vuruyordu, Türk tarihinde üstü örtülmüş olsa da, bu Yahudi Lejyonu'nun, Türkler'in Filistin'den çıkarılmasında rolü çok büyüktür. "Nili" ya da isim olarak taşıdığımız "Nil" casusluk örgütünü, diğer çalışmalarımda var, bir kenara koyuyorum ve buradayız.

Jabotinsky'ye, Judaik tarihte, "revizyonist siyonist", deniyor; o zamana kadar, Yahudiler, Türkler'e dost ve Ruslar'a düşman görünüyorlardı. Jabotinsky, bunu tersine çevirmeyi başardı; Yahudiler artık, İngilizler ile birlikte Ruslar'a dost ve Türkler'e düşman oldular. Buna da Jabotinsky'nin Kopernik Devrimi diyebiliyoruz.

Peki Lloyd George'a ne diyeceğiz, hiçbir devrimi yoktur, ne söylenmesi gerektiğini, David Fromkin, netlikle ortaya koymuş durumdadır; Lloyd George, bir "Christian Zionist" tarif edilmektedir;** bu tarif için ise önce Sionizm tarifine ihtiyaç duyuyoruz. Dinsel planda, Sionizmi, "the philosophy of Jewish people's restoration to Palestine" olarak formüle etmek ise yaygın görünüyor; Filistin'in tekrar Yahudiler'in eline geçmesi olarak anlıyoruz.*** Eğer bir insan, Filistin'in Türkler'den temizlenmesini istiyorsa ve Yahudi değilse, bu kimseye, "Hıristiyan Sionist" diyoruz. Lloyd George, bir Hıristiyan Sionist'tir.

Aslında bütün fundemantalist Hıristiyanlar, "köktenci" de deniyor, aynı zamanda siyonisttirler ve ilk önce aklımıza evanjelistler gelmektedir; evanjelistler, bir gün mutlaka bütün Yahudilerin, Mesih'e inanacaklarına kesinlikle inanıyorlar. Bu nedenle de, Filistin'den Türkler'in ve tabii müslümanların, çıkarılması gerektiğinden hiç kuşku duymuyorlar;**** bu anlamda siyonisttirler. Demek ki eski zamanlarda Türkler'i ve daha sonra

---

* In the darkest days of the great World War, the British Cabinet decided that it would be good policy to create a Jewish Regiment, and accordingly, in August, 1917, the first Jewish Batallion was formed."

J.H.Patterson, With the Judeans in the Palestine Campaign, N.Y., 1922., introduction.

Vladimir Jabotinsky, The Story of the Jewsih Legion, N.Y., 1945

**He was only the latest in a long line of Christian Zionists in Britain.

David Fromkin, A Peace to End All Peace. op.cit. p.268

*** David A. Rausch, Zionism Within Early American Fo undamentalism 1878-1918, N.y. 1979. p.59

**** " Evanjelistler, Eski Ahit'in, Yahudiler'in, Tanrı'nın seçilmiş halkı olduğunu, Kutsal Topraklar'ın Yahudiler'e ait olduğunu, Yahudiler'in Mesih'in gelişi ile birlikte dünyanın egemeni olacağı gibi hüküm ve kehanetlerini tamamen kabul etmektedirler."

Mustafa Karaca, Evanjelizm ve Vahhabilik, İstanbul, 2005. s.17

Araplar'ı, Filistin'den çıkarmak, köktenci Hıristiyanlar ve bu arada evanjelistler, için ilk adımdır.

Güzel, şimdi bir özet yapabilir miyim, evanjelizm'i unutabiliriz, sadece Hıristiyanlık'ta bir sofuluk hali olarak düşünebiliriz ve buradan da, her sofu Hıristiyan'ın şu veya bu ölçüde siyonist olduğu sonucuna ulaşabiliyoruz. Lloyd George, pek sofu bir Hıristiyan idi ve o halde, siyonist olması kaçınılmazdı. Dolayısıyla, Londra'da Hertzel'in avukatlığını üstlenmesi ve çok sağlam ve yılmaz bir siyonizm destekçisi olması çok doğaldır. Nitekim Hıristiyan Siyonistler üzerine bir monografi, "of crucial importance in this story was the support of David Lloyd George, whose Nonconformist Welsh parents had passed on to him the Cromwellian legacy of biblically based philo-Semitism and Restorationism" demektedir.* Lloyd George, selefleri ve halefleri İngiliz başbakanları türünden klasik bir eğitim almamıştı, İncil'i hep inanarak okumuştu ve bu nedenle filo-semitizm ve restorasyonist olmuştu; restorasyonizm'den, Filistin'in tekrar Yahudiler'in olmasını kastediyoruz. Kim, Filistin'den Türkler'i kovup Yahudi Krallığı'nı kurmak istiyorsa, restorasyonist sayılmaktadır. Ve Lloyd George, İngiltere'deki siyonistlerin başkanı Weizmann'la ilk kez konuşurken, aklına hep Kutsal Topraklar'ın dağ ve kasabalarının adları geliyordu; böyle yetiştiği kesindir. Demek ki fundamentalist bir Hıristiyan'dı, İbraniyet derinindedir.

D. Lloyd George

"WEIZMANN BENİ KENDİNE BAĞLADI"
"JUDAIZM'İN ULULARINI OKUYARAK YETİŞMİŞTİM"
"BALFOUR İLE TANIŞTIRDIM"
"BÜYÜLENDİ"

Dr. Weizmann enlisted my adhesion to his ideals at a time when, at my request, he was successfully applying his scientific skill and imagination to save Britain from the real disaster over the failure of wood alcohol for the manufacture of cordite.

---

* P. C. Merkley, The Politics of Christioan Zionism 1891-1948, London, 1998. p.51

Merkley'e göre, Mısır'ı aldıktan sonra Ocak 1799 tarihinde Filistin'e yürüyen ve "Ey İsrael oğlulları ayağa kalk, Ey Sürgündekiler, kalkın" deyi bir manifesto yayınlayan Napoleon da Hristiyan Siyonist'tir.

ibid. s.39

22 Mayıs tarihli" Moniteur", Bopnaparte'ın, Kadim Kudüs'ü yeniden kurmak için, Bonaparte a fait publier une proclamation dans laquelle il invite tous les Juifs de l'Asie et de l'Afrique a venir se ranger sous ses drapeaux pour l'etablir l'ancienne Jerusalem, bir çağrı yaptığını bildiriyordu.

B.W.Tuchman, Bible and Sword, N.Y., 1956-1982. p.166

In addition to the gratitude I felt for him for this service, he appealed to my deep reverence for the great men of his race who were the authors of the sublime literature upon which I was brought up.

I introduced him to Mr. Balfour, who was won over completely by his charm, his persuasiveness and his intellectual power.

Dr. Weizmann then brought to his aid the eager and active influence of Lord Milner, Lord Robert Cecil, and General Smuts.

During the summer of 1917, Mr. Balfour, with my zealous assent as Prime Minister, entered into negotiations with Lord Rothschild on subjects of Zionist aims.

◆ ◆ ◆

Lloyd George, o tarihlerde İngiltere'de siyonistlerin lideri ve daha sonra, ilk İsrael Cumhurbaşkanı Weizmann'a şükranlarını kaydetmekten çekinmiyor, savaş sırasında cephane sektöründe bir kimyacı olarak çalışmıştı, "ben davet etmiştim" diyor ve Weizmann, tanışır tanışmaz, Lloyd George'u taraftarlarından birisi yapmış, Lord Lloyd, "ideallerine bağlandım" ifadesini kullanıyor. Lord Lloyd, burada, İsrael ırkının yüce mensublarının kitaplarını okuyarak yetiştiğini hatırlıyor ve öyle anlıyoruz, Dr. Weizmann ile konuşmaları, bunlara bağlılığını canlandırmıştır. Yeniden şükranları var.

Bakanlardan Balfour ile tanıştırmış ve Balfour hemen Weizmann'ın cazibesine, ikna ve entellektüel gücüne vurulmuş; burada durmuyorlar, eklemleniyorlar, bu takıma, Lord Milner, Lord Robert Cecil ve "manda" kurumunun mucidi Smuts da katılmakta gecikmemişler.

Balfour, Lloyd George'un, pek memnuniyetle verdiği muvafakat üzerine, Rothschild ile temasa başlamış, sionist hedefleri ele almışlar; Balfour Deklarasyonu bundan sonradır. Ve bütün bunları Lord Lloyd ifşa etmektedir.

D.Lloyd George, The Truth About the Peace Treaties, Vol. II, London, 1938. p.1117.

Şunu ekleyebilirim, Lord Lloyd'un birisi her zaman yanında, metresi ve sonra eşi, Miss Stevenson ve diğeri Parlamento'da Sir Phillip Sasson, iki özel sekreteri vardı; Sir Phillip, Rothschild'lerin torunlarından birisidir.

Bu yetişme, demek ki, çok elverişlidir; Lloyd George, 1916 yılının sonunda başbakan olmuştu ve 1917 yılında, henüz savaşın sonucu belli olmaktan çok uzaktı. Türk-

ler, daha sonra yazılanların aksine, Kut-ulamere'de ve Bakü'de büyük başarılar elde ediyorlardı, Buchan, 1916 yılında yayınladığı romanıyla, "Yeşil Hırka", müslüman dünyasını, bir kibritle tutuşmaya hazır kurumuş sazlarla dolu sonsuz bir coğrafya olarak resmediyordu. İlk kıvılcımı bekliyorlardı, Hindistan'a kadar uzanabilecekler ve Kayzer, hem Yahudiler'i ve hem de Türkler'i elinde tutuyordu, kısacası siyonizm nöbeti Almanya'daydı ve Almanlar'ın müttefiki Türkler de, Londra'ya göre, büyük ölçüde Yahudiler'in kontrolunda bir parti hükümeti tarafından yönetiliyordu. O halde, Yahudiler'i Londra'ya bağlamak için Balfour Deklarasyonu çok zamanlıdır. Lloyd George, Orta Doğu'nun Almanlar'ın eline geçmesine, bir ihtimal olarak da, tahammül edemiyordu; Lloyd George'un yükselişinin de çok zamanlı olduğundan kuşku duymuyoruz. Napolyon Bonaparte, en büyük zaferini kazandığı zamanda da, kardeşinin ifadesine göre, "j'ai manqué a ma fortune a St. Jean d'Acre" şeklinde mırıldanıyordu, Rusya denedi, Kayzer emindi ve Mısır'da tertiplenen Sion Katır Birliği ve Jewish Legion'undan sonra gelen Balfour Deklarasyonu ile sıra Britanya'ya geçiyordu; Lloyd George başbakandır.

Sofu idi, köktenci bir Hıristiyan'dı, diğer cephesi de var; Türkler'in yönetiminde bir tek Hıristiyan kavmin bırakılmaması için de yeminliydi. Elenler'in Batı Anadolu'yu işgal etmesi bu yeminin bir sonucudur, ilaveten Filistin'e İngiliz mandası ve Kuzey'inde, Kafkas Berisi'nde, bir Amerikan mandasını planlıyordu. Wilson bütün isteksizliğine rağmen, Ermenistan'da manda imkânını araştırmak üzere General Harbord Başkanlığı'nda bir komisyon göndermeye razı oldu, 1919 Sonbaharı'nda toplanan Sivas Kongresi de uygun davrandı* ve daha ileri bir adım atarak, Türkler için de, bir manda daveti yapıyordu. Buraya kadar her şey güzel gidiyordu; bundan sonrasını özetlemek durumundayım.

Plan mükemmel, planın içinde, mutlak tampon var ve işte bu mükemmel planda, tampon inşaatının Kafkasya'da yapılması öngörülüyordu; ancak istihbaratçı John Buchan, Kafkasya'nın istikrarlı bir düzene hiç de elverişli olmadığını erken rapor etti. Churchill ise Kafkasya alternatifine çok güvenmemekle beraber, Bolşevik rejime karşı Beyazlar'ın başını çektiği ve Londra'nın desteklediği İç Savaş'a pek önem veriyordu. Ancak 1920 yılında, Sovyetler, İç Savaşı bitirdiler ve Amerikan mandası için Doğu'ya ve Kafkas Berisi'ne gelen General Harbord da, Amerikan mandasının imkânsızlığını yazdı, Londra'nın güvendiği dağlara kar yağıyordu. Lloyd George Planı, çökmek üzere ve buradan devam ediyoruz.

---

* "Ne söylenirse söylensin alkışlamaya hazır olanların başında yeni meclise seçilen bütün hazıra konmuş devletliler vardı. Yeni Türk devletinin kuvvetli temeli atılacağına hakikatlere ve hadiselerin yetiştirdiği şahsiyetlere karşı vurulan bu tahrip kazması coşkun alkışlarla tesbit olundu. M.Kemal Paşa kendisini bağrına basan ve başına kadar da çıkaran Erzurum Kongresi'nin toplanmasında fikir ve emeği olmadığından onu en tehlikeli ve karanlık günlerde toplayan ve himaye edenleri ve topyekûn azalarını küçültüyor ve Sivas Kongresi ve azalarını da, kendisini işin içinden sıyırarak – Amerikan mandası istediler diye lekeliyordu. Bu suretle, bütün İstiklal Harbi'nin fikir ve banisi olarak ortada yalnız kendisini bırakıyordu."

Kazım Karabekir Anlatıyor, haz. U.Mumcu, İstanbul, 1990. s.92

Harbord Raporu'nda iki sürpriz daha okuyoruz, bir, eğer bir manda olacaksa, bu bütün bölgeyi kapsamalı ve dolayısıyla tek manda olmalıdır, bu ise "manda imkânsız" demektir. Amerika'nın daha büyük ve birbiriyle uzlaşması zor halkları kapsayacak topraklar için mandater olma konusunda ne bir isteğini ve ne de kabiliyetini görebiliyoruz. İki, bu bölgede düzeni sağlayabilecek ve "devlet" olabilecek tek güç ise Türkler'dir ve Türkler devlet geleneğine sahiptirler. Öyleyse, Lloyd George'un Amerikan mandası projesi, tehlikeli bir ipucu bırakarak sahneden çekilmektedir. Buraya, yine 1921 tarihini düşebiliriz.

Daha "öldürücü" bir gelişmeyi not etmek durumundayım; Çarlık Rusya'sı yıkılınca ve Osmanlı İmparatorluğu yenilince, Kafkasya'da, Ruslar "Zakafkasya" diyorlar, "Kafkas Ötesi" demektir ve bize göre Kafkas Berisi'nde üç bağımsız cumhuriyet kuruldu ve daha sonra aralarında bir federasyon imkânını aradılar. Bunlardan Gürcistan'da Menşevikler ve Ermenistan ve Azerbeycan'da ise Bolşevikler'e karşı milliyetçiler hâkimdiler. Ancak, bir tarih daha düşebiliriz, Elenler'in Sakarya nehrine gelip Polatlı yakınından geri döndüklerinde, tarihimizde daha çok "Yedek subay Savaşı" olarak anılıyor, bu tarihten sonra bu üç bağımsız burjuva cumhuriyet de tarihe karıştılar. Bolşevikler arka arkaya devrim yaptılar ve üç cumhuriyeti de "sovyetize" ettiler. Artık Sovyetler, "Türkiye" ile komşu oldular, sınırlar için "muhtemel" diyebiliriz, bundan böyle, "Türkiye" ve "Sovyetler" ortak sınırlara sahiptiler. 1921 yılı ikinci yarısına girmiş bulunuyoruz.

İşte bu tarihte, Elenler, Ege Sahilleri'nde terk edilmiş haldeler.

Burada bir ayrıntı var ve önemlidir; "maksimalist" ve "minimalist" ayrımı şimdi net olarak ortaya çıkıyor. Enver ile temsil edilen İttihatçılar, maksimalistlerdi ve İmparatorluğu, başta Kafkasya, Doğu'ya kaydırmada kararlıydılar. Kemalistler ise Zakafkasya'nın sovyetize olmasına önemli ölçüde katkıda bulundular; her üç cumhuriyet'te de, Bolşevikler zayıftılar ve Kafkasya'nın sovyetizasyonunda, Bolşevikler'in eksiğini Kemalistler doldurdular.* Ne ölçüde doldurdular, bunu bilecek durumda değiliz, kaynaklarımızın üzeri örtülüdür ve dolayısıyla çok azdır; olanlar, Kemalist birliklerin, burjuva cumhuriyetlerin devrilmesinde rol oynadığını göstermektedir. Hepsi bu kadar, kemalist birlikler, Enver'in Amcası Nuri Paşa'nın yaptıklarını tersine çevirdiler.

---

* Emekli General Veysel Ünüvar, Kurtuluş Savaşında Bolşeviklerle Sekiz Ay 1920-1921, İstanbul, 1997

Başka çalışmalar tarafından da doğrulanmaktadır, güvenilir bir araştırmacı olan Kazemzadeh, Bolşevikler ile savaşta, Gürcüler'in Türkler'den yardım istediğini, Türkler'in de, Batum ve çevresinin Türkler'e verilmesi şartıyla yardım sözü verdiklerini kaydediyor. Hoping to purchase military assistance at this high price, Georgia surrendered these territories to the Turks, Gürcüler, askeri yardım için bu yüksek fiyata razı oldular ve Batum'u Türkler'e verdiler; Kazemzadeh, bunu kaydettikten sonra, Gürcüler, realized that the Turks had not helped them, Türkler'in Batum'u almalarına rağmen yardım etmediklerini anladılar, demektedir. Gürcüler'in Sovyetler ile anlaşarak Türkler'i Batum'dan çıkarmaları bundan sonradır.

Firuz Kazemzadeh, The Struggle for Transcaucasia 1917-1921, N.Y., 1951. 327

General Ünüvar

KEMALİST - BOLŞEVİK ORTAK SAVAŞI

O akşam Halil Paşa, Bolşevik subay işaretlerini kullanma emri verdi. Sonra bütün orduya kabul edildi. Birkaç gün sonra da Cephe Komutanlığı'ndan birliğimizin yeni adı bildirildi, mühür gönderildi: "İnkılab-ı Türkiye Şark Cephesi Kızıl Müfrezesi."

◆ ◆ ◆

Eylül'ün üçünde Halil Paşa, Bakü'ye gitti. Bolşevik komutanlara iyi bakmamı, tabldottan yemek vermemi tembih etti.

◆ ◆ ◆

2 Ekim 1920 saat 14 ten itibaren, muhabere vaziyetimiz bozuldu. 40 Rus, 60 Türk'ten ibaret kuvvetimizi Ermeni köylüler çevirmeye başladılar.

◆ ◆ ◆

Nahçivan Hükümeti topraklarında aydın ve zengin kimse ve hiçbir ulusal örgütlenme kalmamıştı.

◆ ◆ ◆

15/16 Kasım 1920 Gecesi, Bolşevik Tugay Komutanı ile birlikte Dehne Boğazı yoluyla Noraşin'e geldim.

Emekli General Veysel Ünüvar, Kurtuluş Savaşı'nda Bolşevikler'le Sekiz Ay 1920–1921, İstanbul, 1997. ss.57–86

Halil Paşa, Kut-ul Amera kahramanı Halil Kut'tur, Enver Paşa'nın kendisinden küçük amcası olarak da biliyoruz.

Minimalist bir politika'dır, daha "Küçük Türkiye" çiziliyordu, ama böylece, başta İzmir olmak üzere Ege Bölgesi'ni kazandıkları kesindir. Şöyle de söyleyebiliriz, başta Azerbeycan olmak üzere Zakafkasya verilerek, Yunaniler ters-yüz ediliyordu; bundan sonrası kolaydır. Artık harita belli oluyordu, demek ki, 1921 yılında bir noktadan görebiliyoruz.

Tam bu yılda, 1921 yılında, Churchill, Colonial Office'in başına geçti, sömürgeler ve özellikle Orta Doğu'daki İngiliz mandaları başlıca sorumluluk alanı olmuştu. Burada Churchill'in yaptığı en önemli yenilik, Kraliyet Hava Kuvvetleri'ni bir tür jandarma gücü ve istihbarat ağı olarak kullanmasıdır. Artık Irak'ta jandarma yerine, savaş uçaklarından atılan bombalar kullanılıyordu ve Musul ve Türkiye'deki Kürtler ile ilgili bütün istihbaratı da Kraliyet Hava Kuvvetleri topluyordu. Bugünlerde dahi o zamanın Hava Kuvvetleri arşivlerine bakmadan, Kürt Cephesi'nde bir araştırma yapmak imkânsız olmaktadır.

Asil bir aileden geliyordu, Harp Okulu'ndan mezun oldu, askerliği, gazetecilik ve yazarlığı, politika ile birlikte yürüttü; 1915 yılında, İngiliz Donanması Çanakkale Boğazı'nı geçemeyince, bakanlıktan ve politikadan ayrılmak zorunda kaldı. Savaşa katıldı, ancak 1917 yılında yayınlanan "Dardanelle Report", Gelibolu yenilgisinde sorumluluğunun diğer sorumlulardan daha fazla olmadığı ortaya çıkarınca bir tür itibarı iade edilmiş oluyordu, bakanlığa dönüş yolları açılmıştır.

Encyclopaedia Universalis, Churchill için, "Churchill a été avant tout l'homme des situations" diyordu ve "Il leur applique ses conceptions du gouvernement et c'est à leur contact qu'il forge ses idées politiques" ibaresiyle, bunu, açıyordu. Öncelikle, durumun ya da durumların ve meselelerin adamıydı ve politik düşüncelerini, her meseleye uygularken, bir kez daha şekillendiriyordu. Bu tasvire göre, "pratik" adam, diyebiliriz, çünkü monarşiye ve imparatorluğa son derece bağlıydı, her ikisini de hep yüksek ve güçlü tutmaya çalıştı; fakat "oportünist" demek de mümkündü, Muhafazakar Parti'den ayrıldı, Liberal Parti'ye ve böylece Lloyd George'un hükümetine girdi ve Lloyd George çökerken, Liberal Parti taban kaybedince, ayrılıp eski partisine, Muhafazakar Parti'ye döndü. Bu Parti'nin, Conservative Party, liderliğine ve bu yolla, birisi de İkinci Dünya Savaşı sırasında olmak üzere, iki kez başbakanlığa çıktığını biliyoruz.

Charles de Gaulle, Churchill için, "le grande champion d'une grande entreprise et le grand artiste d'une grande histoire" demişti; büyük işlerin büyük partizanı ve büyük tarihin büyük artisti, de Gaulle'e göre Churchill işte budur. Büyük bir sanatçı sayılması yerindedir, İngilizce'yi çok güzel kullandığı kabul ediliyor, biyografi yazıyor ve resim yapıyordu; hem tarih yapan ve hen tarih yazan adam'dır. Zaman zaman Kopernik Devrimleri var; sosyalist devrime kökten karşıdır ve Bolşaya Sovyetskaya Entsiklopediya'nın aktardığına göre, Lenin, Churchill için, Sovyetler Birliği'nin "veliçayşim nenavistnikom", en büyük can düşmanı olduğunu söylemektedir, demek ki, Lenin, bir tür karşı-devrimci tarif etmektedir. Bu arada daha önce not etmiştim, Bolşevik İktidar'a karşı sürdürülen iç savaşın silah yardımıyla desteklenmesini ilk savunan Churchill idi, kabul edildiği, ama sonuç vermediği hep malumumuzdur.

Demek Churchill için, Bolşevizm'i durdurmak olmazsa etrafına duvar çekmek, genişlemesini önlemek, en önemli mesele oluyordu; her zaman hedeflerinin başında yer almıştır. Şöyle de söyleyebilirim, önündeki karışık tabloda, durum'da, bu mesele ve hedefi, hızla işin özüne nüfuz ederek, teşhis edebiliyor ve net bir şekilde açıklıyordu. 5 Mart 1946 tarihinde, Amerika'da, Fulton Kasabası'nda, yeni seçilmiş Amerikan Başkanı Tru-

man'ın önünde yaptığı konuşma, ki burada "Iron Curtain" sözünü telaffuz etmişti, işte budur. O tarihte, İkinci Dünya Savaşı'ndan muzaffer çıkan Sovyetler Birliği'nin prestiji çok yüksekti, Türkiye Üzerine Tezler'de yazılı, o kadar öyle ki, Amerikalılar, Amerikalılar ile Rusyalıları kardeş ilan etmekten de geri kalmadılar. İşte bu yüksek noktada Churchill, Sovyetler Birliği'nin sınırlarına "Demir Perde" örülmesini öneriyordu. Bu, kuşkusuz, adı sonradan "Soğuk Savaş" olarak konan, bir savaş ilanıydı; bu konuşmanın içinden bir kaç yıl sonra kurulacak olan, Nato'yu çıkarmak zor değildir, çıkardılar ve 1949 yılında kurdular. Böyle Churchill, insanlık tarihinin en karanlık dönemlerinden birisini başlatmış olmaktadır. Çok kurak ve boğucu bir dönemdir.

Churchill'in, "Iron Curtain" tarifini, Iron Wall, "Demir Duvar" reçetesinden çıkarıp çıkarmadığını bilemiyorum. Filistin'de manda idaresi kurulunca, Siyonist H. Samuel'in yönetiminde, Araplar ile Yahudiler arasında, sürtüşme, kavga ve öldürmeler eksik olmadı, Yahudiler'in bir bölümü, bunları önlemek için, Araplar'a karşı daha anlayışlı olmayı öneriyorlardı. Ama "Yahudi Katır Birliği" ve "Yahudi Lejyonu" projelerinin fikir babası Vladimir Jabotinsky bu fikirde değildi; iki kavim arasına "Demir Duvar" örülmesini teklif etmişti; "Duvar" ya da "Perde" bu konsepti ilk ortaya atan Jabotinsky'dir.

Bundan etkilendiğini söylemek zor, bilmiyoruz, ama Churchill'in, bu öneriden bilgisi olduğunu tahmin edebiliriz. "Tampon" fikrine de yabancı olduğunu düşünemeyiz; çünkü "tampon" projesinde bir yenilik yoktur, harc-ı âlem bir tedbir olduğundan kuşku duymamak durumundayız. Nitekim, Herzel'in Year Book'unda yazıldığına göre, Herzel, Almanya'da, Grand Duke ile, restorasyon meselesini görüşürken, Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanması halinde, daha doğrusu parçalandığı zaman, "if Turkey partitioned in the foreseeble future, a buffer state could be created in Palestine" diyebiliyordu;* Filistin'de bir "tampon devlet", tabii "Yahudi", Herzel'in düşünebildikleri arasındaydı. O halde, ister "tampon" sözcüğü kullanılsın ve isterse kullanılmasın, irili ufaklı "tampon" devletler vardı ve bu nedenle de, her zaman akıl edilmesi ve planlanması çok normaldir.

Şunu ekleyebilirim, "tampon devlet" konsept ve pratiğini tarihte en iyi ve en kolay İngilizler ve biz Türkler anlayabiliriz; çünkü belki de en uzun ömürlü "tampon devlet" Osmanlı İmparatorluğu olmuştu. İngilizler icat ettiler ve biz Türkler uyguladık; bir ortak iştir ve hepsi budur. Osmanlı İmparatorluğu, 1914 yılını "son" sayabiliriz, Birinci Dünya Savaşı'na kadar bir tampon'du, en son, Büyük Britanya ile Rusya arasındadır. Tabii her tampon'un bir mutlak sonu var, iki rakip karar verdiği zaman tampon ölmektedir; biliyoruz, Reval'de, Osmanlı İmparatorluğu'nun ömrü bitmişti, arada geçen yedi yıllık kısa zamana "uzatmalar" diyebiliriz.

Elie Kedourie, tampon devlet'in bir ihtiyaçtan çıktığını çok iyi görüyor, "an Ottoman policy became necessary for England as soon as she found herself, in the eighteenth century, acquiring Eastern dependencies", bu ihtiyaç, İngiltere'nin, Doğu'da tabi memleketler kazanmaya başlamasıyla birlikte doğuyordu; Onsekizinci yüz yıla işaret ediyor. Ancak

* Paul C. Merkley, The Politics of Christian Zionism, op.cit. p.22

politikanın kuvveden fiile çıkmasını ise, Mehmet Ali'nin İstanbul üzerine yürümesiyle başlatmaktadır; bu görüşten uzak duruyorum, daha öncedir.

Londra, On Dokuzuncu yüz yılın başında, Osmanlı'nın parçalanmasını düşünmüştü, ancak On Sekizinci yüz yılın sonunda, Fransa'yı Mısır'dan çıkmaya da zorladığını hatırlıyoruz. Buna mukabil, Elen İsyanı'nda, Londra, kesinlikle Osmanlı'nın toprak bütünlüğünden yana idi, ama tarihin kaydettiği bu en büyük kamusal hareket ve desteğe dayanamadı; Avrupa'da tüm büyük şehir halkları ve ünlü aydınlar, Elenler'in bağımsızlığını desteklediler. Sonuç ters olsa da, Elen İsyanı'na karşı olmak, Osmanlı İmparatorlu'nun bağımsızlık ve toprak bütünlüğünü, "independence and integrity" kabul ve savunmak demektir.* Kedourie, bunu, "tampon devlet" doktrinin temellerinden birisi olarak görmektedir; tampon'u yaşatma ya da yaşatılanı, "tampon" bilme, esastır.

Profesör Kouderie, bu sözcüğü, "tampon devlet", kullanmıyor, ama tarif ve analiz ediyor; Osmanlı İmparatorluğu'nu yüz yıllık bir "tampon devlet" olarak göstermek ise benim fikrimdir ve ilaveten ben, Osmanlı'nın "tampon devlet" oluşu ve çöküşünü çok öğretici buluyorum. Hiç şüphe olmamalı, Kouderie'nin yazdıklarından da çok öğreniyoruz; tampon, adı üzerinde, zayıftır ve yaşaması ve ayakta kalması gerekiyor, yaşamasının en önemli nedeni, iki rakipten birisinin tamamına sahip olamamasıdır, göz diktiği ise mutlaktır. Buna teşebbüs etmesinin dahi, diğeri için, casus belli olduğunu anlayabiliyoruz.

Yalnız Osmanlı İmparatorluğu türünden devasa bir tampon söz konusu ise, her iki taraf da, kısmen ve parça parça, "güç dengesi" ilkelerine uyarak, kemirmeyi sürdürebilmektedirler. Diğer taraftan, eninde-sonunda büyük ganimete sahip olan Büyük Britanya'nın, zayıf tamponu, sürekli olarak tedavi etmeye çalıştığını da görüyoruz. O kadar öyle ki, Profesör Kouderie'nin, The Times'ta çıkan, Hasta Adam'a, sadece reçete yazan bir doktorun yeterli olmadığı ve aynı zamanda tedavisinin denetlenmesi gerektiği yollu tavsiyeyi çok ciddiye aldığı anlaşılıyor; tabii Londra bunu yapıyordu. Zaman zaman eli kırbaçlı bir doktora benzediği, hep onurumuza dokunsa da, hep biliyoruz.

Churchill mi, pratik aklı ve zaman zaman şaşırtıcı cüreti ile bir tampon'dan diğerine geçişi görebilmişti. Yazdığı tarih kitaplarının birisinde, Elenler'i İzmir'e çıkartan mensubu olduğu hükümetin başbakanı Lloyd George'u, neredeyse gaflet ve dalalet ile tasvir etmesini, bunu, tersine çevirmesinin işareti olarak telakki etmek durumundayız.** Neden mi, tarih yazan, daha önce, tarih yapmışsa üslup budur, kaynaklara da dayanıyor ve hepsi budur.

---

* Elie Kedourie, England and the Middle East –Destruction of Ottoman Empire, Westview Press, 1956-1987. p. 10

** Lord Beaverbrook, Kanada'ya göçen bir rahibin oğlu, Londra'da pek çok büyük gazetenin patronu ve finansçarı idi ve tabiatıyla baron yapılmıştı, Lloyd George'un başbakan olmasında ve düşüşünde önemli rol oynadı. İkinci Dünya Savaşı'nda Churchill'in savaş kabinesine girdi, "Lloyd George'un Düşüşü" adlı kitabı var. Burada, "Churchill advocated peace with Turkey" demektedir ve 1921 yılında, Churchill'in, Lloyd George'a mektup üzerine mektup yazarak, Yunaniler'in İzmir'i boşaltmalarını istediğini ve zorladığını yazmaktadır. 1921 Yazı itibariyle, Yunaniler'in arkası boşalmaya başlamıştı; nettir.

Lord Beaverbrook, The Decline and Fall of Lloyd George, London, 1963. p.30

Beaverbook'un yazdıkları ve Churchill'in mektupları ikinci ve üçüncü ekte yer alıyorlar.

Buradaki asıl soruna işaret etmek durumundayım, Churchill'in 1921 ültimatom'ları üçüncü ektedirler ve güzel; yalnız bunlar arasına koymadığım, Haziran 1921 tarihli mektubunu, ki Başbakan Lloyd George ile Lord Curzon'a hitap ediyordu, daha az açıklayıcı sayamayız. Bir cümlesini aktarıyorum: "I think we should as the French whether they will join with us in letting the Greeks know that unless they put themselves in our hands as we suggested, we shall definitely intervene to stop the war by blockading Smyrna to Greek ships."* 1921 Yaz ortasında, Harp Kabinesi Üyesi Churchill, İzmir Limanı'nı, Elen gemilerine kapatmak üzere, Fransızlar'ın işbirliğine davet edilmesini istiyor ve Fransızlar katılırlar veya katılmazlar, bu bir yana, Büyük Britanya Hükümeti'ni, İzmir Limanı'nın blokajı için karar almaya zorluyordu, Yunaniler'in arkası boştur. Asıl sorun, bütün bunların arşivlerde herkese açık kitaplarda yazılmasına karşın, hiç görülmemesidir.

Neden mi, sorun, kimin görebileceği sorusuna dönüşüyor, cevabı çok kısadır ve kendi içinde saklanıyor. Bir, biz göremeyiz; tarihi tersine çevirmek gücümüz yoktur. İki, Yunaniler, göremezler ve daha fazla utanma kabiliyetleri olduğunu düşünemeyiz; romancıları görebiliyorlar ve utancı yazıyorlar. Üç, Büyük Britanya ve Sovyet tarih yazımından, "tampon" demelerini beklememek durumundayız.

Demek ki "çöküş", tarih yazımını da çökertmektedir.

Tampon Devleti, göklere çıkaranlar şimdi yerin dibine indiriyorlar.

Türkiya

Tabii buradaki "Türkiya" adının, bir tampon'dan diğerine geçişi, zorlaştırmadığını ve kolaylaştırdığını rahatlıkla söyleyebiliriz. Çünkü Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kurulduğu topraklar, Misak-i Milli mülkü, çok eskiden beri Garp'te "Türkiya", Latince, "Turchia" söyleniyordu. O halde, ne bir terslik ne de bir yenilik ile karşılaşıyoruz; Garp Cephesi'nde yeni bir isim yoktur. Altı yüz yıldır bildikleri ve bize rağmen bize karşı telaffuz ettikleri isme rücu etmiş oluyoruz. Hepsi, budur.

Claude Cahen

DEVLET-İ TÜRKİ / DEVLET-İ RUMİ

Her ne kadar Müslüman yazarlar, Anadolu'dan ve artık siyasal açıdan bir değer taşımasa da Selçuklular'ın Anadolu'da kurdukları devletten "Rum" diye söz etmişlerse de, hiç olmazsa Barbarosa'nın Haçlı

* Winston S. Churchill, The World Crisis, Vol.4, The Aftermath, London, 2007. p. 316

> Seferi'nden başlayarak batılı yazarlar da bu ülkeden, Türkler'in egemenliği altında olan başka hiçbir ülkeye vermedikleri bir adla, "Turchiaé", Türkiye, diye söz etmeye başlamışlardır. Turchia'nın sınırlarını belirlemenin çok güç olmasının yanısıra Anadolu'daki Türk niteliği hangi biçimlerde kendini ortaya koymuş olursa olsun, o çağlarda yaşayanların gözünde Anadolu'nun Türk yönünün ülkenin bütününe bir özellik kazandırmış olduğu kesindir.
>
> Claude Cahen, Osmanlılar'dan Önce Anadolu'da Türkler, çev., Y.Moran, İstanbul, 1968-1979, ss.150-151

Garplılar, bu topraklara, Osmanlı Devleti kurulmadan önce ve kesinlikle sonra, "Türkiya" dediler. Profesör Cahen'in isabetle işaret ettiği üzere, Batı'daki Haçlı Seferleri'nden itibaren bu topraklar Türkiye'dir ve hep öyledir. Araplar, Anadolu Selçuklu ve Osmanlı Devleti'ne, "Devlet-i Rumi" adını uygun buldular. "Roma Devleti" olarak anlayabiliriz. Türkiye Kürtleri ise, izleyebildiğim ölçüde, Garplılar misli Devlet-i Türkî, Araplar'a uyarak, Devlet-i Rumi ve Türkler'e özenerek, Devlet-i Osmanî tabir ettiler.

Bize ise doğru ya da yanlış hep "Türk" dediler ve hiçbir zaman "müslüman" demediler. Çünkü Türkler'i, müslüman olmalarından önce tanıdılar ve Türkler, çoklukla, bu topraklara müslüman olmadan geldiler ve uzun zamanlar da öyle yaşadılar. Garplılar da öyle bildiler ve öyle dediler. Zaman zaman ileri gittiklerini de biliyoruz; Farisiler dâhil, Şarkiyun, ya da "Saracen" halkları da "Türk" saydılar. O kadar öyle ki "Grand Turc", çok zaman sanıldığının aksine, "Büyük Türk" değil, "Sultan" ya da "Büyük Han" anlamındadır, bu nedenle, Cengiz de "Grand Turc" bilinmektedir. Demek ki, Türkler, Şarkiyun'a ad verdiler.

Bakiye

Restorasyon meselesinde ise aralarında bir fark olduğunu söyleyemiyoruz. Filistin'de İngiliz mandasında görüş birlikleri tamdır. Ayrıca tekrar edebilirim, Filistin Mandası'nın ilanı ile Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılışı arasında sadece haftalar var; sanki beraber geldiler. Amma, "tampon devlet" kabul edilerken bakiye işler bıraktılar.

Bakiye işlerden birisi, Türkler'in egemenliğinde hiçbir Hıristiyanı bırakmamak vaadi idi, şimdi Türkler, önceleri adı söylenmemekle birlikte, bir tampon devlete kavuşuyordu ve egemenlikleri altında Hıristiyanlar kalıyordu, bir bakiye buradadır. Bunun ne demek olduğunu, en iyi bir şekilde, Paris sulh görüşmeleri sırasında, Venezilos'un Lloyd George'a yazdığı mektuptan anlıyoruz; Türkler'in boyunduruğundan bütün Hıristiyan halklar

kurtarılırken Yunaniler'in hâlâ Türk egemenliğinde bırakılmasını haksızlık, unfair, olarak görüyordu* ve ayrıntılı plan ve programlar ileri sürüyordu. Rapor ve memorandumları mevcutturlar.

Bu tarihlerde, Elenler'in İzmir'e çıktıkları zamanlarda, Yunaniler, Küçük Asya'da, "Asie Mineur", iki milyon çevresinde Grek bulunduğu iddiasındadırlar ve bunlar, financially, administratively, intellectually and socially leading class, finansman, idari ve entellektüel planda elit bir sınıfı meydana getiriyorlardı.** Bu rakam, iki milyon, hem o zaman ki Yunanistan ve hem de modern Türkiye'nin nüfusu göz önünde tutulduğunda çok büyüktür. Çok kısa olarak tartışmak zorundayız.

Peki, hangi coğrafya'ya göre "büyük", önce bu noktada bir açıklığa ihtiyaç duymalıyız. Yunaniler'e Doğu Roma ya da Bizans'tan ve buraya da Roma'dan miras kalan iki tarif, "Asia Minor" ve "Anatolikon", birbirine çok yakındırlar; ikincisi bir idari ve birincisi coğrafi taksimattır. Anatolikon, Bizans'ta bir "thema" idi, eyalet diyebiliriz ve modern zamanlarda "Anatolia" deniyor, semantik planda güneşin Doğu'dan yükselişini haber veriyor ve hem bunun, "Anatolia" ve hem de Asia Minor'un, bizim kullandığımız anlamda, "Anadolu" ya da "Küçük Asya" ile büyüklük itibariyle, hiçbir ilgisi bulunmamaktadır. *** Çok daha küçük ölçektedir.

Burada kastedilen "Anatolia" ya da Küçük Asya, Kapodokya'dan bu tarafta, Bitniya'nın Güneyi'nde ve Antalya'nın kuzeyindedir, Pontus dışarda, Ankara, Konya, Kayseri ve Aydın içerdedir. İşte bu dar cografya'da, bugünkü Batı Anadolu Bölgesi'nin bir parçasında, 1919 yılında, 2 milyon Yunani'nin bulunduğu iddiası ile karşılaşıyoruz. Bu iddia tekrarlanıyor ve 1924 yılında sonuçlanan mübadale ile önceki göçler ve göçertmelerin de hesaba katıldığı, abartılı görünmemektedir. Demek ki, kabaca, bir referans noktasına sahip oluyoruz.

Güzel, Venezilos'un, Paris'teki galip devlet başkanları konferansına sunduğu rapor ve programlarda, şimdiki Türkiye topraklarında üç devlet kurulması anlayışının hâkim olduğunu anlıyoruz; Doğu'da Ermenistan ve Batı'da Yunanistan ve arada, yine "tampon" denmemekle birlikte, bir "tampon devlet" var ve bu, Türkiye'dir. Venizelos'un talepleri içinde de böyle bir devlet, kesinlikle formüle ediliyor.

Venizelos, Mondros Mütarekesi'ni imzalamamızdan üç gün sonra, Lloyd George'un isteği üzerine yazdığı memorandumda isteklerini çok açık bir şekilde ve şöyle formüle ediyordu: "A line should be drawn in Western Asia Minor, from Marki in the south to Artaki in the north, to include most of the 800,000 Greeks living there, the Moslems in this area being roughly equal to the Christians, a new Turkish state with some 6,000,000

---

*In a private letter to Lloyd George, attached to the Memorandum, Venizelos stressed how unfair it woud be emancipate all the other nationalities and not the Greeks.

N.Petsalis-Diomidis, Greece at the Paris Peace Conference 1919, Thsesalonikii 1978. p. 73.

** ibid., p.35

*** G. Ostrogorsky, Bizans Devleti Tarihi, TTK, Ankara, 1991. Bir ve Üç numaralı haritalar.

W.Hilgemann-H.Kinder, Atlas Historique, Paris, 1968-1992. p. 84. İkinci harita.

inhabitansts should be established in the area between Greece and Armenia, it would include some 800,000 Greeks who should then be exchanged with 800,000 Moslems from Greek provinces of western Asia Minor." Güzel, demek ki, Küçük Asya'da birisi Yunaniler'e ait ve diğeri Türk, iki devlet kuruluyor; tabii Yunaniler'in ki var olan devletlerine bağlanmaktadır ve burada sekiz yüzbin Grek ve sekiz yüzbin müsliman yaşamaktadır. Türkiye Devleti'nin nüfusu ise altı milyon olmakla burada da sekiz yüzbin Yunani hesaplanmaktadır, Venizelos, bu sekiz yüzbin Yunani'nin, Yunanistan'a bağlanacak olan topraklardaki sekiz yüzbin Müslüman ile mübadelesini ön görmektedir. O halde öyle anlıyoruz, "mübadele" fikri, daha 1918 yılı sonrasında kağıda düşmüş durumdadır.

Yeni Türk Devleti, Yunan ve Ermeni devletleri arasına giriyor, Türkler, "tampon" yazgılarından bir türlü kurtulamıyorlar. Türk tarafında kalan sekiz yüz bin Yunani, Yunan tarafında kalan sekiz bin Müslüman ile mübadele edilecek; "mübadele" mutlak, ancak Türkiye'den, Türkiye'den ayrılan topraklara doğru planlanıyor, demek ki, Atina, Küçük Asya Rumları'nı pek aralarında katmak istemiyorlar.

Toplanırsa, Anatolia ya da Küçük Asya'da, bir milyon altı yüzbin Yunani'ye ulaşıyoruz; 1918 yılı sonu bilgisidir. Buna; İstanbul ve Trakya Grekleri dâhil görünmüyor; Venizelos İstanbul'un hemen alınamayacağını düşünüyor, realist, ama gerekçelerini burada araştırmaktan uzağız. Yalnız bir nedenine işaret etmekten geri kalamıyorum, Yunaniler'in "Heleno-Turkist" dedikleri bir kategoriden söz etmek durumundayım, Judaik literatürde alyansistleri andırıyorlar. Pek Türkiye'den ayrılmayı ve bunun için savaşmayı doğru bulmuyorlar, içinden fethetmek ve iktidara ortak olmak planlarıdır. Yunaniler'in en zenginleri bunlar olabilirler ve daha çok, İstanbul'da yaşadıklarını tahmin edebiliyoruz.

Yanılgı ihtimalini ortadan kaldırmam yerindedir, Girit kökenli, "b" ve "v" aynı karakterdirler, Venizelos, dönmeler daha ortodoks olurlar sözünü uygun bir şekilde bir Yunan milliyetçisidir ve tabii İstanbul büyük ülküsü idi; yalnız, önce etrafını kuşatmanın gerekli olduğuna inanmaktaydı. Ege sahilleri ve Trakya alındıktan sonra İstanbul'a sıra gelecekti; buna, bir de tampon kurucusu devletlerin politikalarını ekleyebiliriz. Londra ve Moskova'ya geçmiyorsa, Boğazlar'ı da içine alıyor, bir tampon devlette kalması tercihleri olarak ortaya çıkabiliyor. Özet, budur.

Güzel, evdeki hesap çarşıya uymamıştı ve Churchill'in hesaplarının üstün geldiğini artık biliyoruz. İlaveten, bilmemiz gereken bir de şu var, Hürriyet Gazetesi'nin isminin altına hâlâ yazan, "Türkiye Türklerin'dir" dövizi, İngilizce "Turkey for the Turks", bize, İttihatçılar'dan kalmadır, ne kast edildiğini ve Türk'ün kim olduğunu anlamakta büyük güçlüklerimiz devam ediyor, ama tekzibi zor bir rivayete göre, Talat Paşa'nın formülasyonu idi. O halde, Lloyd George'un bütün galip Garp liderleri tarafından da benimsenen, Türkler'in egemenliğinde hiçbir Hıristiyan millet bırakmamak hedefi, garip bir şekilde, "Türkiye Türklerin'dir" dövizi ile birleşmektedir. Bu birleşme, iki milyon Yunani'nin felaketinin nedeni ve habercisidir. Acı'nın ve trajedinin kapısındayız.

Mübadele'nin tohumları buradadır. Birmilyonaltıyüzbinden fazla Yunani topraklarından, evlerinden söküldüler. Öte yandan Yunani'ler, içlerindeki Yahudiler'den çok ra-

hatsızdılar ve Selanik çevresindeki sabetayistlerden kurtulmak istiyorlardı. Sabetayistler, "biz Türk değiliz" dediler, müslüman olarak görünüyorlardı, anlaşmada, Türkiye'den söküleceklere "Rum" ve "Ortodoks" dendi ve gelecekler "Müslüman" sayıldılar. Birmilyonaltıyüzbin çıkarıldı ve dörtyüzbin ithal edildi; gidenler, evlerini, konaklarını ve uçsuz bucaksız tarlalarını götüremediler. Gelenler, buralara kondular.

Tarihin büyük acımasızlıklarından ve büyük servet transferlerinden birisi budur.* Hep üstünü örtüyoruz. "Türkiye Türklerindir" diyoruz ve örtmek zorundayız.

İstanbul Yunanileri mi, bunlar da, 6/7 Eylül 1955 Kıyamı'ndan sonra sürüldüler. Artık İstanbul'da "Türklerin" oldu ve Türkler'e, Yahudiler de dahil oldular.

Bir diğer bakiye de Kürtler'dir; Musul hediyesi karşısında, kaderlerine türkifikasyon düşmüştür. "Pax Muslin" de diyebiliriz.

Mübadele 1924 ve Türkifikasyon 1926 yılında başladı. Cumhuriyet kurulmaktadır.

* "Gizli Tarih", dizisinin üçüncüsü "Savaşlar" bu konudadır.

altıncı bölüm için
birinci ek

Va - Nu

Bu Dünyadan Nazım Geçti

NAZIM'IN KOVULUŞU'NUN HİKAYESİDİR: 1921

Gençtiler, bir kurtuluş savaşı peşindedirler, Ankara'da bir savaş var, duydular ve arzuhallerini gönderdiler. Savaş'a giriş zordu ve galiba çok zor bir imtihan var, bu gençlerden bazıları, imtihanı geçemediler. Yusuf Ziya Ortaç, kalanlar arasındaydı ve Vala Nurettin ile Nazım Hikmet'e davetname çıkarıldı ve hatta harc-ı rah, yol masrafı, vaad edildi, İnebolu üzerinden, dağdan Ankara'ya geçtiler. Yazılmak istenen tarih'in aksine, Özbekler Tekkesi'ne uğramadılar ve Vala Nurettin'in hikâyesi harikadır.

Kalpak

"Ben Anadolu'ya Mustafa Kemal'in kullandığı biçimdeki astragan taklidi siyah bir yelpaze kalpakla gelmiştim. İstanbul'da da bunu giyiyordum. Milliyetçilik alametiydi."

◆ ◆ ◆

Nazım da İnebolu'da bir kalpak aldı.Uzun kırmızı kalpak başındadır.

"Bir heyula oldu. Favorileri de var. Kulak memelerinin çok altına kadar. Bıyıkları traşlıydı. Köşe başını döner dönmez dikkati çeken bir tip iken bu kalpakla Macar mı desem, Kazak mı desem, öyle değişik bir tip.

Sırtında kadife yakalı gri pantolon ceket. Yine İnebolu'dan aldığımız gayet geniş külot pantolon."

◆ ◆ ◆

Bende Deniz Gezmiş, hep Çerkez Ethem'i çağrıştırıyordu. Bu tasvirden, Nazım da, Deniz'e yaklaşmış oluyordu, daha koyu tenli, yakışıklı, bir "partizan" resmi var. Bir tarafı Macar ve diğer tarafı Polonya Yahudisi idi, Va-Nu, "Macar" derken her halde buna işaret ediyordu. Nazım da o tarihte sosyalizandı; Ankara'dan kovulması yakındır.

Adnan Adıvar ve Tanıdık Simalar

"Resmi dairelerin açılma saatinde, Matbuat Müdürlüğü'ne gittik. Çünkü bize harcırahları orası göndermişti. Doktor Adnan Adıvar, o sırada İçişleri bakanı'ydı. Bu zat, İttihatçıların perde arkasında rol oynayan kişilerindendi. Matbuat Müdürü olan Muhiddin Birgen, Tanin Gazatesi'nde, yine İttihatçılar zamanında başyazarlık ettiği için, Taninci Muhiddin diye anılırdı."

◆ ◆ ◆

Muhiddin, Nüzhet'in eniştesi idi, Nazım tek aşkı Nüzhet'i Ankara'da tanıdı, Nüzhet Hanım yıllar sonra o günleri bana anlatmıştı, Nazım kovulunca Moskova'ya gitti, Muhittin, Ankara'da fazla dayanamadı ve Nazım, Nüzhet'i böylece Moskova'da buldu. Doğu Emekçileri Üniversitesi serüveni ve büyük aşk işte böyle başladı.

◆ ◆ ◆

"...bir gün Taninci Muhittin'i Millet Meclisi huzuruna çekerek sorgu suale uğrattılar. Azarladılar. Zavallı Muhiddin, Meclis karşısında el pençe divan duruyordu. Başında yelpaze kalpağı vardı. Cevap veremiyordu."

◆ ◆ ◆

"-Matbuat Müdürlüğü kendiliğinden böyle bir işi nasıl yapar? Hem ne yanlış bir davettir bu! Burada zaten memur kalabalığı var. Adamları yerleştirecek iş bulamıyoruz. İstanbul'da işsizler sayısız..."

Ankara'da Selanikliler Dolu

"Bu skandal üzerine Muhiddin, artık bizimle şahsen ilgilenemedi. Evvelki düşüncesine uygun olarak ikimizi de Maarif'e kamanço etti. Orada da ya Tedrisat-ı Taliye Müdürü, Orta Tedrisat ya da Müsteşar durumunda olan Kazım Nami ile karşılaşıp bağdaştık. Liselerin güdümü her halde bu zatın elindeydi.

O bizi, Taninci Muhiddin'den daha büyük bir sempati ile karşıladı. Babamı Selanik'ten tanırmış."

◆ ◆ ◆

"Kazım Nami, gerçekten baba-babacan bir adamdır. Anlayış gösterdi. Karıştırdı evrakı, ili boş kadrolu yer aradı. Elaziz'de varmış ağaçlı yer olarak. Bolu'da varmış ama Bolu'dakilere Nazım için harcırah veremezmiş. Çünkü ilk sınıfların Türkçe hocalığı imiş. Mahalli bütçeden maaşı azmış."

◆ ◆ ◆

Kazım Nami Duru, İbrani asıllıdır ve "İstiklal Marşı" işinde önemli bir rol oynadığını biliyoruz.

Macar Yahudisi Aileden Samih Rifat

"Kazım Nami'nin yanından ayrılınca, hemen, tanınmış şair Samih Rifat'a koştuk, Samih Rifat, Nazım'in teyzesinin kocasıydı. Şair Oktay Rifat'ın babası. Dil kurultaylarının ünlü başkanı oldu, sonraları..."

"Sakallı, güler yüzlü, -bence- çok iyi kalpli bir zattı. Elaziz'e gitmemizi katiyen onaylamadı.

-Orada başınıza neler geleceğini kestiremezsiniz, dedi. Ama bakın Bolu, İstanbul'a yakındır.."

Nazım'ın Ölümü

Bolu, Karadeniz'e yakındır.

Karadeniz, Moskova'ya bir yoldur.

Nazım Hikmet, uzun hapislik yıllarından sonra, 1950 başlarında, askerliğe alınıp, "Doğu" vilayetlerine gönderilmek istendi, Nazım, bunu, "öldürülme tertibi" olarak anladı. Doğru olabilir mi, her halde cevap verebilecek durumdaydım.

Yedek subay hizmetine geç gidebildim. Chp hükümet oldu, Deniz Baykal, Maliye Bakanı idi, yedeksubay hizmetimi Ankara'da yapmamı istediler, bir tür danışmanları olacaktım, Genelkurmay'da subay oldum. Kıbrıs Harekâtı başladı, gazeteci arkadaşımız Teoman Erel'den kaynaklı bir haber duyduk, Teoman'ı erken yitirdik, "Yalçın, Kıbrıs'a gönderilecek ve orada öldürülecek", hiç önem vermedim. Bir süre sonra Genelkur-

may'dan uzaklaştırıldım. Bir süre sonra Kıbrıs Savaşı'na gönderildim. Magosa'yı aldık, bir gün yerde bir İstanbul gazetesi buldum, Kıbrıs'ta "şehit" olduğumu okudum. Olmadım.

Ancak şehit olduğum Genelkurmay kayıtlarına girdi. Başbakan Ecevit'e, Meclis Kürsüsü'nde konuşurken benim şehit olduğumu, bir notla, duyurmuşlar, daha sonra, o zamanlar Bayındırlık Bakanı Erol Çevikçe bana söyledi. "Eleştiriyorsun, ama senin için ağlıyordu", diyordu. Beni, şehit olmadan, şehit yazdılar.

Ben düşmeden, beni düştüler.

◆ ◆ ◆

Nazım Hikmet'i Ankara'ya kabul etmediler, bir kez gelmişti, Medine Kahramanı Fahreddin Paşa'ya yaptıklarını yaptılar, alay ettiler. Paşa'yı Kabil'e, Nazım'ı Bolu'ya sürdüler; Bolu'dan, yeni kurulan bir sosyalist ülkeye, intikal etti. Bir daha gelmedi.

Şimdi "İsrael Darbesi" diyorum, hazırlık aşamasında, Uğur Mumcu, Eşref Bitlis, Turgut Özal öldürülünce, bekliyordum, 1993 yılında, Türkiye'den ayrıldım. Sonra, 1998 tarihinde, hapse döndüm.

Nazım Hikmet ile birlikte döndük.

Vala Nureddin, Bu Dünyadan Nazım Geçti, İstanbul, 1980. s. 68 ve sonrası

altıncı bölüm için
ikinci ek

LORD BEAVERBROOK:
Lloyd George'un Düşüşü

CHURCHILL
İZMİR'İN İŞGALİNE KARŞI: 1921

Bugünkü sözcüklerle söyleyecek olursak iki kez çar idi, hem bir medya imparatoru ve hem de para babasıydı, pek çok gazetesi vardı ve finans piyasasında pek güçlüydü, politikaya girdi. Ancak en çok yükselebildiği yer, İkinci Dünya Savaşı başında, Churchill hükümetine savaş kabinesidir. Daha çok politika mutfak ve entrikalarında mahirdi, Lord Lloyd'un başbakan olmasında önemli role sahiptir ve düşüşündeki rolü daha önemlidir.

Lloyd George'u en çok ne anlatabilir, 1911 yılında evlendi ve balayı için İstanbul'a geldi. Bu ikinci seferidir, daha önce, 1905–1906 yıllarında İstanbul'da ataşe olarak görev yapmıştı; bütün bunlara bakarak Türkler'i ve Türkiye'yi çok sevdiğini düşünürsek çok yanılırız. 1915 Nisanı'nda, Türkler'e karşı, Gelibolu'da savaşmasını da hesaba katmayabiliriz, akılda tutulması gereken, Türkiye'ye karşı haçlı ve yıldızlı savaşların en hırslı savunucularından birisi olduğudur. İzmir'in Yunaniler tarafından işgali, Lloyd George'un kafasından çıkmıştı. Türkler'in sadece Avrupa'dan atılması fikri değil, bu hepsinde vardı, Türkler'in yalnızca Türkleri yönetmesi gerektiği formülasyonu, Lloyd George'undur. Doğru, 1920 Şubatı'nda, Paris'te, Türkler'in ancak kendi kan ve dininden olanları yönetebileceği tezini, in territory peopled by men of his own blood and faith, Balfour ortaya atmıştı; yalnız, Balfour, bunu, Başbakan Lloyd George adına telaffuz ediyordu ve Lord Lloyd bu sözlerin kendisinin olduğu konusunda hiçbir tereddüt bırakmıyor.* Birinci Dünya Savaşı sonrası antlaşmaları üzerine kitabında bu nokta gayet açıktır ve ayrıca bu tezin açıklandığı sayfada yan-giriş olarak, "Turks should rule only over Turks" okunuyor; bu işaret, Balfour'un, Türkiye adına Damat Ferid Paşa'nın yaptığı konuşmaya cevabını da içeren açıklamalarında yoktu, eklenmiş olduğunu anlıyoruz. Demek Lady Blanche ile evlenince balayı için Türkiye'yi seçen Lord Lloyd, Türkler'e nefret duygularıyla doluydu. Bunu görebiliyoruz.

* D.Lloyd George, The Truth About the Peace Treaties, Vol.II, London, 1938. p.

Avrupa'da Barış ve Fransa ile Türkiye'ye Savaş

Lord Beaverbrook'un bu ikili kişiliği çok iyi ve daha zengin bir biçimde görüp yazmış olduğunu okuyoruz.

"To keep the seat of power, the place of patronage, he was prepared to stand out as the leader of Empire-minded men –or appear as the Liberal Apostle of Free Trade: as the Man of Peace in Europe – or the Man of War against Turkey and France: as the hammer of the Russian Bolsheviks – or their noble conciliator: as the Tribune of the British working classes – or the Champion of the Tory Landlords against Labour stern enemy of the Irish –or their tender friend spreading his covering wings about another Celtic race ground the heel of the ppressor. He took up each position in turn during those tragic years of 1921 and 1922."

Her meselenin iki zıt ucunu savundu ve bunu, trajik 1921 ve 1922 yıllarında hep yaptı, Lord Beaverbrook'un şematik anlatımının özü işte budur.* Hem Britiş işçi sınıfının çıkarlarının koruyucusu, tribün'ü, hem de emeğe karşı Tory Ağaları'nın savuncusu oldu, Bolşevikler'in kafasına inen çekiç olduğunu söylüyor ve diğer taraftan, asil bir uzlaşmacı olarak görünmeye çalışıyordu, hem İmparatorluğu sevenlerin lideri ve hem de Free Trade'in Liberal peygamberiydi, hem Avrupa'da barış kendisinden soruluyordu ve hem de başta Türkiye ve sonra Fransa'ya savaşı savunuyordu; o halde başbakanlığının uzun sürmemesine şaşırmıyoruz.

Churchill: "Yunanileri Salan ve Savaş Başlatan Lloyd'tur"

Churchill, Kabine üyesiydi ve sömürgeler ile Orta Doğu'ya bakıyordu. Birisi Şubat 1921, ikincisi Haziran 1921 ve üçüncüsü Eylül 1921 tarihlerinde, Başbakan Lloyd George'a, üç mektup yazdı. Çok ağır ifadeler kullanıyordu ve Yunaniler'in İzmir'i derhal boşaltmalarını istiyordu. Kabul etmezlerse, Müttefik Kuvvetler'in, Pire Limanı'nı abluka altına almalarını istiyordu. Churchill, Ege sahilleri'nin boşaltılması için, Lloyd George'a savaş ilan etmiş bir haldedir.

◆ ◆ ◆

"Churchill advocated peace with Turkey."

"On February 22nd, 1921, he wrote to Lloyd George a letter which showed prescience. He foretold accurately the course of events in the war between Turkey and Greece."

"By inference, but very clearly, he charged Lloyd George with the fearful responsibility of letting loose the Greeks and reopening the war."

* Lord Beaverbrook, The Decline and Fall of Lloyd George, London, 1963. pp. 10-11

Churchill: "Yunan Ordusu Yok Olur"

"He renewed the attack on June 11th, inviting Lloyd George to demand of the Greeks that they replace their royalist commanders with generals of Venizelist sympathies. The Greek should also be required to evacuate Smyrna. Churchill predicted that another offensive would result in the destruction of the Greek army."

Churchill: "Yunaniler'in Akıllarını Başlarına Almaları İçin Pire'yi Kuşatalım"

"When it appeared that the Greeks were likely to refuse an offer of mediation, Churchill suggested to the Prime Minister that Great Britain should definitely intervene to stop the war by blockading Smyrna against Greek ships. As late as September 26th, 1921, Churchill was arguing in favour of a blockade of the Piraeus if Greece should be unreasonable.

"The Prime Minister made no effective response, and disaster did indeed fall upon the Greeks."

◆ ◆ ◆

Churchill'in teklifleri arasında, Yunan Gemileri'nin İzmir'e yaklaşmalarını önlemek de var.

altıncı bölüm için
üçüncü ek

CHURCHILL'DEN
Lloyd George'a Ültimaton
BAŞBAKAN'A ÜÇ MEKTUP: 1921

"SEVR'E RED"
"YUNANİLER İZMİR'İ TERK"
"TÜRKİYA İLE ÇABUK BARIŞ"

Churchill daha 1921 yılı başında, bir, Musul'u tutmak ve iki, Bolşevizm'i kuşatmaktan yanadır. Musul'da rahat olmak için Türkler'i itmemek gerektiğine işaret ediyordu. Türkler'e karşı savaşı reddeden Yahudi Bakan E. Montagu ile Aga Han'ın da kendi görüşünde olduğunu ayrıca belirtmektedir. Montagu, Türkler ile savaşı reddetmekte, Balfour Deklarasyonu'nu provokatif bulmakta ve Aga Han, müslümanların ve bu arada Ankara'nın hamisi rolünde idiler.

22 Şubat 1921: "Türkler'i Bolşevikler'in Kollarına Atıyorsun

"I dare say the Greeks may scatter the Turkish Nationalists on their immediate front, and may penetrate some distance into Turkey; but the more country they hold, and longer they remain in it, the more costly to them. The reactions from this state of affairs fall mainly upon us, and to a lesser extent on the French. They are all unfavourable."

"The Turks will be thrown into the arms of the Bolsheviks; Mesopotamia will be disturbed at the critical period of the reduction of the Army there, it will probably be quite impossible to hold Mosul and Bagdad without a powerful and expensive army, the general alienation of Mohammedan sentiment from Great Britain will continue to work evil consequences in every direction, the French and Italians will make their own explanations and we shall be everywhere represented as the chief enemy of Islam."

"Further misfortunes will fall upon Armenians."

"In these circumstances it seems to me a fearful responsibility to let loose the Greeks and to reopen the war.

◆ ◆ ◆

Churchill'in bu mektubunu bir ültimatom sayabiliriz, Lloyd George'un, Yunaniler'i Türkler üzerine salmasını "vahim bir mesuliyet" sayıyor; mantık silsilesinde bir "denge sistemi" var, Türkler'le savaş, Musul'u tehlikeye atmaktadır. Bunun anlamı iki aşamadadır, bir, 1921 başında dahi, Musul'u İngilizler'in sayıyor ve iki, bunun için, Türkler ile savaşmamayı gerekli görüyor. Türkler'i, Büyük Britanya'dan uzaklaştırmamak, "alienation", bu politikada esas'tır. Türkler'i itmek değil, tutmak, politika'dır.

Musul'u almak ve Musul hariç, Misak-i Milli sınırlarını, Türkler'e vermek, 1921 yılından itibaren oluşum halindedir. Görebiliyoruz.

Musul'u teslim alıp, Türkiye Kürtleri'ni Türk saymak politikasının çıkışına şahit olabiliyoruz.

11 Haziran 1921: "Sevres'i Asla Kabul Etmem"

"As to terms, I think they must include the evacuation of Smyrna by the Greek Army."

"I do not think anything less than that gives a fair chance of winning French co-operation or procuring Kemalist agreement."

◆ ◆ ◆

"I do not think there is any time to lose. If the Greeks go off on another half-cloack offensive, the last card will have been played and lost and shall neither have a Turkish peace nor a Greek army."

◆ ◆ ◆

"It has always been and still is, the making of a peace with Turkey which shall be real peace and one achieved at the earliest possible moment."

"I entirely disagreee, as you know and as I have repeatedly placed on record, with the whole policy of the Treaty of Sevres..."

◆ ◆ ◆

Churchill, Lloyd George'a gönderdiği yeni bir mektupta, Sevres'e baştan sona kadar karşı olduğunu bildirmesinin yanında, Elenler'in, hemen, İzmir'i boşaltmalarını şart görüyordu. Bu, Kemalist'lerle anlaşmanın ilk şartıdır, bu anlaşma ne kadar çabuk olursa o kadar iyidir, diyordu. İdare-i maslahat ile yarım tedbirlerle barışın mümkün olmadığına inanmakta ve bunu, Başbakan'a, tekrar tekrar söylemektedir.

26 Eylül 1921: "Yunaniler İflas'ın ve Devrim'in Eşiğindeler"

"Mustafa Kemal may no longer be in the unreasonable mood in which the Bekir Sami negotiations were conducted and the Greeks must be getting nearer and nearer to bankruptcy and revolution."

◆ ◆ ◆

"No doubt the terms proposed would have to be remodelled. But having decided ourselves what we think is reasonable, we ought to press upon both sides to the utmost limit of our force, not excluding a blocade of Piraeus if Greece unreasonable, or direct assistance in money and supplies to her if Turkey is unreasonable.

"We seem to have done absolutely nothing during the last three months but watch the progress of this disastrous conflict and if we continue in this attitude we shall certainly find ourselves formidably disturbed in Mesopotamia."

◆ ◆ ◆

Burada bir "gizli tarih" sırrı ile karşılaşabiliyoruz, Churchill, Eylül 1921 memorandumunda, Mustafa Kemal'ın makul ve uzlaşmaya hazır olduğunu ifade ediyor ve bunu, Londra'da müzakereler yapan Dış İşleri Vekili Bekir Sami'nin yaklaşımından çıkarıyor; buradan hareketle bir tarihsel karanlığı açmamız mümkün görünüyor. Çünkü biz resmi tarihimizde, Bekir Sami'nin, Londra'da, kendi insiyatifi ile fazla tavizkâr olduğu şeklinde yazıyor ve okuyorduk; bu nedenle görevden alınmıştı, doğru kabul ediyorduk. Şimdi eklemeler yapabiliriz.

Bekir Sami'nin Londra'da, Churchill ve arkadaşlarının pozisyonunu öğrenmiş olması ihtimal dahilindedir ve bu haberle döndüğünü düşünebiliriz. Bu haber üzerine Ankara'nın daha cesur davranmaya başladığını postüle edebiliriz. Churchill ültimatomları buna imkan vermektedir.

Churchill, Türkiye'nin Bolşevizm'e yaklaşmasından ve Elenistan'da bir Devrim olmasından korkmaktadır. Bolşevizm'e yakın veya kendine güveni artmış bir Türkiye'nin, Musul'u, İngiltere'ye hediye etmesi ise imkansızdır. Bu nedenle Churchill, bir an önce, Elenler'in İzmir'i terk etmelerini zorluyor, Türkiye ile çabuk bir barış, Londra'nın Mezopotamya dengeleri için şarttır.

Anadolu'da muhtemel bir sol devrim'in boğulması için acelesi var.

Hem sol ve hem İttihatçılar, Kızılhırka, asıl tehlike buradadır.

Minimal bir Türkiye, Churchill için çabuk barış, işte budur.

Gerçekten çok çabuk bir barış'a sahip olduk.

İKİNCİ KİTAP

RNG
YEŞİL GECE

birinci bölüm

PAX MUSLİN

İngiltere'de "Lawrence of Arabia" deniyor, bir kahraman olarak biliniyor, büyük istihbaratçı şöhreti var, aynı zamanda yıkıcıdır, kişi düzeyinde Osmanlı İmparatorluğu'nu yıkanların başında sayılıyor, biz "Lavrens" diyoruz ve Lawrence de "Turkey was decaying and only the knife keep health in her" diyordu.* Türkiye çürümüş durumdadır ve ancak bıçak sağlığına kavuşturur, anlamındadır.** Buradaki "bıçak" sözcüğünü, "kesmek" olarak anlamamız yerindedir, İmparatorluğu bıçaklamak istiyordu, bunun için yaşadı. Yalnız değildi, çürümüş vücudun bıçaklayıcıları çokturlar, yeniçerilerin önüne atılan yenilikçi sadrazamlara da çok bıçak attılar; 1918–1926 arasında yapılan da budur ve Cumhuriyet, bıçaklama ameli bittikten sonra kurulmuştur. Bıçaklama ameliyatının bitişini kabulümüze "cihanda sulh" ya da "dünyada barış" diyoruz. Sevres'i reddetmiştik, bu, altı yıl geç olsa da bir kabul'dür.

Kısaca "çürük hal", netlikle, çöküş halidir.

---

* T.E. Lawrence, Seven Pillars of Wisdom, N.Y., 1926. p. 55

** Çok şiirsel, aynı anlama gelmek üzere, çok "ekonomik" bir İngilizcesi var, cümleleri zaman zaman bulmaca tadı veriyor ve bütününe bakarak çeviriyorum. Nitekim bir sayfa sonra "Turkey was rotten" diyordu, "çürümüş" ve hatta Kuntay anlamında "leş kokuyor" olarak da anlayabiliriz.

T.E. Lawrence

TÜRKİYE'DEN LEŞ KOKUSU

We could see that a new factor was needed in the East, some power or race which would outweigh the Turks in numbers, in output and in mental activity. No encouragement was given us by history to think that these qualities could be supplied ready-made from Europe.

The efforts of European Powers to keep a footing in the Asiatic Levant had been uniformly disastrous and we disliked no Western people enough to inveigle them into further attempts. Our successor and solution must be local; and fortunately the standard of efficiency required was local also.

The competition would be with Turkey; Turkey was rotten.

Some of us judged that there was latent power enough and to spare in the Arabic peoples (the greatest component of the old Turkish Empire), a prolific Semitic agglomeration, great in religious thought, reasonably industrious, mercantile, politic, yet solvent rather than dominant in character.

They had served a term of five hundred years under the Turkish harrow, and had begun to dream of liberty; so when at last England fell out with Turkey, and war was let loose in the East and West at once, we who believed we held an indication of future set out to bend England's effforts towards fostering the new Arabic world in hither Asia.

T.E.Lawrence, Seven Pillars of Wisdom, N.Y., 1926. p.56

Lawrence'in "Hikmet'in Yedi Sütunu" kitabını nasıl okumalı; bir kez, basım tarihi 1926 görünse de Lawrence, yazdıklarını 1921 yılı sonunda baskıya göndermişti ve anlatımı ile görüşleri bu tarihten öncedir. Bu basit tespitin bir değeri ise şuradadır, kaynaklara ve aktörlere zamansızlık yapıştırmamak durumundayız; tarih, eninde-sonunda bir tarih meselesidir, tarihlidir, demek istiyorum. Şöyle açabilirim, burada bir Lawrence coşkusu görüyoruz, ama bu zaman'sız demek değildir, "geçici" anlamında tarihseldir; açık, Lawrence, Türk İmparatorluğu yerine bir Arap İmparatorluğu ve bunun için de, önce bir Arap İsyanı düşlüyor, planlıyor ve bunun için çalışıyordu.

Araplara sevgisi yüksekti, öyle ki, geçerken, Lawrence'ın, güzel Arap erkek yüzüne* ve Arap kavmine âşık olduğunu söyleyebiliriz; ancak bu aşkında olmasa bile Arap İmparatorluğu düşünde, Lawrence'ı hayal kırıklığı bekliyordu. Küstü ve ölümü çok erken geldi, not etmekle yetiniyorum.

Tarih yazımında bu tespitin önemi büyüktür, Lawrence'ın düşünün ve eylemlerinin Londra'yı ne ölçüde temsil ettiği tartışması bir yana, şu veya bu ölçüde bağladığı zamanda dâhi geçici idi ve bunu hesaba almak zorundayız. Benzerleri az değil, bizim resmi tarih yazımında pek çok abartma ile bir zamansızlık yüklediğimiz Binbaşı Noel'in Kürt aşkı da çok çok arızi olmuştur;** Büyük Britanya'nın, Türkiye'de, Misak-ı Milli sınırları içinde, "Kürt Devleti" planı hem net değildi ve hem de çok kısa süreliydi. O halde hem Lawrence'ın Arabia ve hem de Noel'in Kürdia çalışmaları hemen hemen 1920 yılı sonunda önce bitmiş görünüyordu; daha ileriye götürmemeyi öneriyorum. Bunu not ediyorum.

Tarihi olay ve gözlemlere zamansızlık yapıştırma, tarih yazınımızı tarih olmaktan çıkarmıştır, misalleri çoktur ve bunlardan birisi de, "Şeyh Sait" adıyla andığımız Kürt İsyanı'nda İngiliz tahrik ve katkısının çok olduğu, bizde uzun süre bir kesin hüküm halindeydi. O kadar öyle ki, Türkiye'de, Kürdoloji araştırmalarında önemli bir yere sahip olan ve kürdisite tartışmalarının yeni yeni dönemlerinde ön planda bir yer alan Doktor Beşikçi dahi, ilk çalışmalarında, Sait'i "İngiliz Ajanı" olarak değerlendiriyordu ve bu açıdan da değerli araştırmacımız Uğur Mumcu tarafından sert bir şekilde eleştirilmişti. Ama ben bu eleştirilere katılmadım, eğer bütün tarih yazınımız bu noktada hiçbir kuşkuya yer bırakmıyorsa, Sait'i, "İngiliz Ajanı" sayıyorsa, İsmail Beşikçi de, önemli ölçüde, masumdur. "Tezler" ile bu yanılgı ve masumiyetten kurtuldu ve Tezler'den sonra diğer uca geçtiğini biliyoruz.

Bu meselede, tarih yazıcılığımızda uzun süre iki kesin "doğru" vardı; birisi, Britanya İmparatorluğu'nun yeni Cumhuriyet'in kuruluşuna, kuruluncaya dek, çok ve katı bir şekilde karşı olduğu idi. İkincisi, kurulduktan sonra da yıkabilmek üzere, Kürt ayaklanmalarını tahrik ediyordu ve bu ikisi, tartışmasız kabul görüyordu. Benim bu ikincisinin hiç doğru olmadığını görebilmem erken oldu ve hatta ilk önce görenler arasında yer aldım. Buna bağlayabiliriz, Londra'nın, en azından 1922 tarihinden sonra Kürtleri Cumhuriyet'e karşı kıyama yönlendirdiği konusunda hiçbir belge ve işarete sahip olmadığımızı, ilk defa, göstermek de benim omuzlarıma düştü.*** Burada, yıllar öncesinde, hareket noktam, bu iddiayı doğrulayacak bir kayıt olmaması bir yana, bunda, Londra'nın çıkarının bulunmadığı düşüncesiydi. Tarih fizik bilimdir ve iktidar çatışması ekseni üzerindedir; benimki ayrı bir düşünce ya da değerler dizisi idi ve

* Sami kavimlerde, Yahudi ve Arap, örtünme, cinsellik saçmayı önlemek içindi ve bu nedenle, islamiyet öncesinde de, güzel yüzlü Arap erkekleri, cinsel ilişkiyi tahrik etmemek için, yüzlerini örtüyorlardı; "Sabetayizm-Grup Seks" çalışmamda ele alıyorum.

** Doç. Dr. M.Kemal Öke, İngiliz Ajanı Binbaşı E.W.C. Noel'in "Kürdistan Misyonu":1919, İstanbul, 1989

Doktor Öke, çok yerinde bir şekilde, Noel'in faailyetlerinin, ağırlıkla, 1919 yılına ait ediyor.

*** Yalçın Küçük, Türkiye Üzerine Tezler, beş kitap ve/veya tek cilt.Çeşitli baskılar.

şimdi buradan ilerliyoruz. "Çıkarsızlık" teoremi, ilerleme imkânı veriyordu; bilim yolunda ilerleme dinamiği budur.

Tabii şimdi netlikle formüle edebildiğim "tampon devlet" paradigması, birinci "kesin" doğruyu falsifiye etmekle aynı anlamdadır; öte yandan, Cumhuriyet'in bir "tampon devlet" olarak oluşturulmasında "Musul Meselesi" çok ayrı bir yere sahipti ve Musul'u, Bir tahterevalli postüle edebilirdik, Türkiye Kürtleri kalkarsa, diğeri inebilirdi; dolayısıyla, Türkiye Kürtlerinin konumundan ayrı olarak ele almamak zorundaydık. Londra'ya gelince, Musul'un, kendilerine teslimine karşılık, Türkiye Kürtlerinin türkifikasyonunu teslim etme politikası oluşuyordu, caziptir ve hazırdır. İki tarafı inen tahterevalli politikası var, o halde "yurtta sulh" önermesini, artık bu şekilde anlamamız pek isabetlidir. Demek ki, Musul Meselesi'nin çok uzun yıllar, tartışma dışı tutulmasının mantığı burada gömülüydü; kuruluş'un ektiği çöküş tohumlarını göremiyorduk.

Minimalist bir dünyada barış, her iki tarafıyla, kürdisttir.

Peki, güzel, şimdi, Lawrence'ı anlamaya dönecek olursak, bir, Türk İmparatorluğu'nun kokuşmuş olduğunu, metin içi ekte ve açıklıkla, ifade ediyordu. İki, yerine bir başka "faktör", iş kotaran, gerekmektedir. Üç, Lawrence, Batılıların Levant'te yönetici olarak kalmalarının hep felaket getirdiğini, burada Haçlıların kurduğu devletleri kastettiğini düşünebiliriz ve bu konuda, yeni girişimleri önlemek üzere yeteri kadar caydırıcı olunmadığını yazmaktadır. Dört, yeni yönetimi yerinden seçmek isabetlidir ve üretken, sağlam inançlı, tüccar, çalışkan bir Sami kavmi olan Arapları düşünmek kaçınılmazdır. Beş, başkasını aramamak icap ediyor ve rekabet her halde Türkiye üzerine olsa da, Türkiye artık çökmüş haldedir. Lawrence'ın Arap aşkı çok ortadadır ve görüyoruz. metin içi ekte konulan işte budur.

Türkiye üzerine fikirlerini fazla özgün sayamayız. Yalnız, özgün olmasa da, Lawrence'ın pek keskin iddiaları da var; şimdi Türkiye'yi, Jön Türkler yönetiyorlar, amma, bunlar, Grek, Arnavut, Çerkez, Bulgar, Ermeni ve Yahudi kökenlidirler ve aralarından bir tek Selçuki veya Osmanî bulmak imkânsızdır, diyor ki, Baş tercüman Fitzmaurice'i daha çok gerilerde bırakmaktadır.* Yalnız bunlar, halkı ve askerleri tarifi yanında çok hafif kalıyorlar, köylüleri koyuna benzetiyor, ne hileleri ve ne de faziletleri var. Halktan erkekler, askerlik için celb gelince hemen kaderlerine teslim oluyorlar; burada da "Türk köylüsü gibidirler" demektedir. Aşağılıyor, ancak, bir sürü tarifi veriyor ki ben buna "çökmüş insan hali" diyorum. Lawrence'da de karşımıza çıkıyor.

Left alone, they did nothing, or perhaps sat dully on the ground, tarifi budur ve kendi hallerine bırakıldığında hiçbir şey yapmazlar ve yere otururlar ve etrafa ahmakça bakarlar, anlamındadır. Zamanı, gelecek fikrini, umudu ve öfkeyi yitirmiş haldedirler ve "çöküş" işte budur. Burada çöküşün, zamansız ve dolayısıyla standart, tarifini buluyoruz

---

* G.R. Berridge, Gerald Fitzmaurice 1865-1939, Chief Dragoman of the British Embassy in Turkey, Boston, 2007.

Baştercüman daha çok Yahudi kompozisyonu üzerinde durmaktadır.

Hacim Muhiddin Bey temize çıktı ama S.A. kim?

Thomas Edward Lawrence, Birinci Dünya Savaşı yıllarında Arabistan'da, Arap giysileri içerisinde.

Hacım Muhiddin Bey, gençlik yıllarında.

LAWRENCE, EŞEKLE SU DAĞITAN BİR ARAP ÇOCUĞA ÂŞIK DÜŞMÜŞTÜ

■ TİFODAN ÖLDÜ

Şerif Feysal

KENDİNİ KIRBAÇLATTI

SADECE MERAKUSI BİLİR

Hürriyet Gazetesi: 21 Mayıs 2006

ve veriyoruz.* Emrediniz, dünyanın en iyi insanı ve en cömert düşmanı olurlar, emrediniz, babalarını döverler, annelerinin barsaklarını deşerler ve bütün bunları da sükûnet içinde yaparlar, sanki bir iş yapmıyorlar ya da çok iyi bir iş yapıyorlar, bu havadadırlar. Umutsuzluktan kaynaklanan ya da sıtma-vurmuş insanda görünen bir ataletleri var; en dayanıklı ve şevksiz askerler işte bunlardır. Lawrence, Türklerden değil sanki bir sürüden söz etmektedir. Araplara âşık ve Türklerden tiksinmektedir.

Bunları 1909 yılında müşahede ettiğini düşünürsek, sanki biz yüz yıl geriye dönüyoruz. Bu nedenle buraya aktarıyorum, çünkü bugünü anlatıyor; aynı umutsuzluk, aynı hareketsizlik ve aynı yüksek düzeyde yaşamı ve ölümü bilmemek var. Çöküş'te yaşam ile ölüm arasında sınır kalmamaktadır; yaşarcasına ölüyorlar. Çökmüş mü, ölü gibi yaşayandır; çöküş'te hep müşahede edebiliyoruz.

Çöküş, sanki veba salgınıdır, bütün sevgileri tüketmektedir. On bir yaşında bir kız çocuğu, soğukkanlılıkla annesini öldürebilmektedir, çünkü öldürdüğü annesi değildir, öteki'dir ya da bir hiç'tir, diyebiliyorum. Çöküş, anne içgüdü ve kavramını silen süreçtir; yaşamı bilemediği Çöküş'te, anneyi öldürmek ile yaşatmak arasında farksızlık var.

Kim bunlar, peki Lawrence kim, belki de bu soruya da, en uygun cevabı Lawrence'dan alabiliriz ve tam Türklerin çöküşünü resmederken, kendisi ve arkadaşlarını da anlatıyordu. "We called ourselves 'intrusive' as a band" diyordu; bunu, "sızan", başkasının işine karışan, hep "burnunu sokan" olarak anlayabiliriz, ben "müdahale birliği" demeyi tercih ediyorum. Kahire'deki kalabalık ve çok renkli istihbaratçılar arasında bir gruptular ve Londra'daki Dışişleri Bakanlığı'nın duvarlarını delmek istiyorlardı, bir yeni fikri, her halde, Türk Devleti'ni tarihten silmek ve yerine, mümkünse, yeni bir Emevi İmparatorluğu kurmayı denemek istiyorlardı. Bir tayfadırlar.

Clayton, Ronald Storrs, Lawrence'ın ilk önce saydıkları arasındadırlar, sonra "George Lloyd entered our number" demektedir; ** Lloyd'un para ve politika işlerinde müthiş olduğunu öğreniyoruz ve çizgileri arasında "a prophet upon the future arteries of the Middle East" de var, burada "artery" sözcüğünü modernleştirerek "devlet yolu" ya da "turnpike" yapacak olursam, "Orta Doğu'nun gelecekteki devlet yollarını haber veren bir peygamberdi" demiş oluyor, her halde Sabetay Sevi'yi andırıyor, önce kutsal-haberci sayıldı ve sonra "sahte" dediler. Ama Lloyd'un, Lawrence'ın işaretlerine göre, tüketmekten çok tatmayı seven bir hali var, avid to taste than to exhaust, bizde bunlara daha "çok maymun iştahlı" tabiri uygun düşüyor, daha önce not ettim, sadakat kabiliyeti çok zayıftı,

---

* The conscripts took their fate unquestioning: resignedly, after the custom of Turkish peasantry. They were like sheep, neutrals without vice or virtue. Left alone, they did nothing, or perhaps sat dully on the ground. Ordered to be kind and without haste they were as good friends and as generous enemies as might be found. Ordered to outrage their fathers or disembowel their mothers, they did it as calmly as they did nothing or did wll. There was about them a hopeless, fever-wasted lack of initiative, which made them the most biddable, most enduring and least spirited soldiers in the world.

T.E. Lawrence, Seven Pillars.., op.cit. p.55

** Lloyd George aramıza girdi", olarak anlayabiliriz. Başka bir çalışmada, Lloyd'un, 1916 yılında, istihbarat subayı olarak, bir Türk esiri sorguşlama fotografı var. Almıştım.

nitekim Lawrence de "bizimle fazla kalmadı" , sözüyle, bu tespite katılmış olmaktadır. Lloyd George ile Lawrence, bir süre yol arkadaşı oldular ve Lloyd, başbakanlığa bu yoldan çıktı, 1922 yılına kadar başbakandır.

Devam etmeden önce bir parantez açabilir miyim, Ben-Gurion'un, İsrael Devleti başbakanı olarak, Londra'yı ziyaret ettiği bir zamandı, bir konferans vermiş ve dinleyiciler arasında David George'u buldurmuş, çağırtmış, "neden çağırttım, şaşırdınız, değil mi" demiş, Lloyd Lord'un oğlu da şaşırdığını teyid etmiştir. "Babanızın bir 'arabist' şöhreti vardı" söze böyle başlıyor, katılmıyor, "O bir Tory, ben bir sosyalist çok yakın arkadaş olmuştuk" yet we became great friends ve böyle devam ediyor; he was the only British politician who really understood the Palestine problem, Filistin problemini gerçekten anlayan tek Britiş politikacısı babandır, sözü budur.* Doğru, İsrael Devleti'nin temellerini atan Lloyd George idi ve bir Yahudi Devleti olmazsa, Orta Doğu'nun tutulamayacağını görmüştü. İzmir'e Yunanileri çıkaran, Filistin'i İngiliz mandası yaparak başına siyonist Samuel'i atayan da Lloyd George'dur ve manda ile aynı günlerde Ankara'da Türkiye Büyük Millet Meclisi açılıyordu. Bir pabuççu çekicini andırmaktadır.

Devamla ve şaşırtmayacağı için kaydediyorum, aynı tayfada Mark Sykes da vardı, Lawrence'a bakılacak olursa, Mark Sykes, a bundle of prejudices, intuitions, half-sciences, bir yığın ön yargısı, sezgisi ve bir de simyası olan birisiydi. Dünyanın kavranması zor gelişmelerini imajlara dayanarak açıklamaya çalışıyordu; işte, Sykes-Picot Antlaşmasını yapan adam budur. Doğrusu, altı yüz yıllık bir imparatorluğu, homolog birisiyle kafa kafaya vererek, sanki adli tıpta bir masada, parça parça edecek bir insanda, bol miktarda önyargı, sadist bir hayal gücü ve bir misyoner içgüdüsü mutlak gerekiyordu, Lawrence, varlığına bizi inandırıyor ve bunun için ipuçlarını eksik etmemektedir.

İngiliz Sir Mark Sykes Fransız George Picot ile bir araya geldiler, Picot, Fransızların Beyrut Konsolosu idi, Lawrence'ın daha sonraki, only the knife might keep health in her, sözünü doğrulamak üzere İmparatorluğu bıçak altına yatırdılar. Lawrence'ın burada "sağlık" dediği yok olmaktı, hepsi yok etmede birleştiler.

Doğrunun bir özelliğini alır, somut durumundan koparır, şişirir, büyütür, büker, modelleştirir, eski benzerliği ile şimdiki benzemezliğini yan yana getirir, bir kahkaha atar ve kahkaha, zafer demektir; Lawrence bu büyük bıçaklayıcıyı, Baron Mark Sykes, işte böyle anlatmaktadır. Demek ki hayata şaka olarak bakıyordu, garip ve çelişik olanları görebiliyor ve düz ve bitişik olanları göremiyordu. İçgüdüleri parodi'ye yatırılmıştı, by choice he was a caricaturist rather than an artist, even in statesmanship, artist değil karikatürist idi ve hep bir devlet adamının karikatürü oldu. Bir uçtan diğerine kolayca uçuyordu ve ölümü de öyle, beklenmedik bir zamanda, pek sevdiği Şam'dan Paris'e gittiğinde, ansızın ölümü buldu. Trajedilerin trajedisi'dir, a tragedy of tragedies, for the Arab sake, tabii Araplar için; Lawrence, Sykes'ın portresini işte böyle tamamlamaktadır.

Lawrence, Garb'ın Levant'ta bir daha devlet olmasının veya bunu denemesinin felaket

---

* John Charmley, Lord George and the Decline of the British Empire, N.Y., 1987. p.252

Charmley'in kitabı bir "aile" yazımıdır, David George'tan aktarıyor.

getireceğine inanıyordu, bir Osmanlı uzmanı Sykes ise, Levantenlerden neredeyse tiksinmektedir. Levanten için, bu sözcükten başka bir de cosmopolitant ve "gosmobaleet" kelimelerini kullanıyordu; pek önemli kitaplarından birisi olan Darü'l İslam'da ki Osmanlı İmparatorluğu'nu mutlak yaşatmak istediği bir tarihte yazmıştı, gosmobaleet'i pek aşağılıyordu, "Batı'nın gosmobaleet balçığı" diyordu ve bir de dipnot açıklaması veriyordu. Buraya almadan edemiyorum: "Bu kelime, ilginç ve güzel ülkelerin belli bir oranda halklarına musallat olan garip ve korkunç bir hastalığı ifade etmek için kullanılır. Bu hastalığın Doğu'da dışa vuran belirtileri genellikle Amerikan çizmeleri ve çirkin Avrupai elbiseler giymektir. İçe vuran belirtileri ise hastanın dudaklarına dökülen 'insan hakları', 'özgürlük', 'medeniyet' gibi sloganlar şeklinde olur. Bu hastalığın kökeni, iyi özümsenmemiş Amerikan veya Avrupa tarzı eğitime kadar gider. Hastalığın son safhası ki bu safhada kurban öğretmeninden nefret eder, ebeveyninden ve milletinden utanır, çok çekilmez olur."* Mark Sykes, Osmanlı Hıristiyanlarını, çok zengin, tacir ve iş bilir kimselerdi, hep "gosmobalit" görüyordu ve bunların bir ülke yönetmesini aklına bile getiremiyordu. Bu, ilk noktadır.

Tekrarlamak durumundayım, bu aşamada Sykes bir türkofil sayılabilir, "Darü'l İslam" tarihinde, kesin Osmanlı İmparatorluğu'nu yaşatmak istemektedir, ancak diğer önemli eseri olan The Caliphs' Last Heritage'i yazdığında, ilk baskı 1915 tarihindedir, tam ve militan bir siyonist idi ve artık, "kozmopolit" tarifini, genç subaylara ve tabii Jön Türklere uzatmıştı. İşte bu dönemde şöyle yazıyordu:"Young officers were learning to say 'J'adore le Jambon. Je bois le koniak. Je ne suis pas fanatique. Les paysans sont ignorants. Nous avons la liberté. Nous avons le progres. The Christians were beginning to quarrel among themselves; the Jews were beginning to peer and peep and to talk of Zionism."** Bu tarihte İttihat ve Terakki iktidardadır; Sir Mark, yeni yöneticileri, "gosmobalit" sayıyordu; jambona bayılırım, konyağı içerim, yobaz değilim, köylü cahildir ve bizim hürriyetimiz var, terakki ediyoruz, deyip duruyorlardı. Hıristiyanlar hep birbirleriyle kavga ediyorlar ve Yahudiler, birbirlerini gözetlemekle ve sionizm lafı etmekle meşguller, Sir Mark hiç umut vermemektedir.

Bu umutsuzluğu Darü'l İslam'da daha açık olarak okuyabiliyoruz: "Ülkesi için canını feda etmeyecek çok az Türk vardır. Ülkesini içinde bulunduğu dâhili çürümeden kurtaracak da çok az Türk bulunur."*** Mark Sykes, çürümede ve bir kurtuluş yolu olmamasında da Lawrence ile aynı yerdedir. Erken zamanda, her ikisinde de, Türklere Anadolu'da bir toprak var, ancak Osmanlı'nın boşluğunda, "Türkiye Devleti" için hiç yer yoktur. Türkler boşluk dolduramazlar ve ancak boşlukturlar, düşünceleri işte budur.

---

*Mark Sykes, çeviri Y.Tezcan, Darü'l İslam,Ankara, 2000. ilk baskı, 1904, s.27.

Biz eski dilimizde, "kaf" ile yazdığımız için, "gonsolos" veya "gontes" diyorduk, dolayısıyla, ilk s karekteri "k" okuyabiliriz ve diğer tarafdan Sykes'ın Arap ağzına göre yazdığını düşünmek durumundayız, "p" yoktur, bu nedenle, sözcüğün aslı "kozmopolit" olmak zorundadır.

** Sir Mark Sykes, The Caliphs' Last Heritage –A Short History of The Turkish Empire, Reading, 1915-2002, p. 465

Fransızca cümlecikler, aslındadır.

*** Darü'l İslam, op. cit., s.61

1922 yılı sonu yaklaşırken, Sykes, Lawrence ve Lloyd George, hiçbir kıymet-i harbiye sahibi değiller, yokturlar. Başka bir tarih var. Burada tarih yazmak ise, bu başka tarihi görebilmekle başlamaktadırlar.

Elie Kedourie: Jewish History
Encyclopedia Judaica

TÜRKİYE'Yİ BIÇAKLAYAN ADAM
SIR MARK SYKES
SİYONİST

Profesör Kedourie, Mark Sykes için, "bir siyonist'ti", Sir Mark Sykes was a Zionist, fakat geç siyonist olmuştu, "but quite a recent convert" demektedir; daha önce Yahudileri hiç sevmiyordu.* Siyonizm'e dönmeden önce, kendi tarifine göre, şişman ve efemine sesli Yahudileri görmekten hoşlanmadığını her vesile ile belli ediyordu.** Sonra sevmeye başladığı hep bilinmektedir.

Dönmeden önce siyonizm'i, cosmopolitanism ve Yahudileri de "gosmobaleet" sayıyordu, Sir Mark'a göre Yahudiler, sarraflık yaparlar ve insanları soyarlardı. Öyleyse, Osmanlı İmparatorluğu'nun nihai parçalanma haritasını yapan Sykes, buna tarihte, "Sykes-Picot" Antlaşması deniyor, daha önce sadece böyle bir asker diplomattı, asil bir aileden geliyordu ve baron'dur.

Birinci Savaş başlamıştı, Londra'yı temsilen Mark Sykes ve Fransa'yı temsilen George Picot bir araya geldiler, İngiltere ve Fransa, Osmanlı İmparatorluğu'nu nasıl parçalayacakları meselesinde anlaştılar. Anlaşmadan, yapanların dışında kimselerin haberi yoktu, Rusya'da Sosyalist devrim olunca, bütün gizli antlaşmaların içinde bunu da, Bolşevikler açıkladılar. Araplar ise, Suriye Komutanı Cemal Paşa'dan öğrendiler, 6 Aralık 1917 tarihindedir, Paşa, üzüleceklerini ve öfkeleneceklerini bekliyordu; üzülmediler ve öfkelenmediler.

Sykes-Picot Antlaşması 1916 yılındadır. Londra ve Paris tarafından, tabii İtalya ve Rusya da destekliyordu, gizlice imzalanan bu antlaşmaya göre, başka yerlerle ve özellikle Suriye ile birlikte Musul da Fransa'ya verilmişti. İngiltere, daha sonra, Musul'u Fransa'dan çaldı. Toynbee, buna dayanarak, büyük hırsız, hırsızlık ortağından çalandır, demişti; önemli bir tariftir.

Who's Who in the Jewish History, küçük ansiklopedi, buna bakıyorum, başka bilgiler bir yana, bir tarihsel aktörün judaizm ve siyonizm ile bağlantılarını en doğrudan ve en doğru bir şekilde buradan okuyorum, Sykes'in siyonizm'e, Sykes-Picot Antlaşması'ndan sonra geldiğini ileri sürmekte ve şunları eklemektedir: "In february 1917 he held an important meeting with Zionist leaders that helped the way for the Balfour Declaration and Sykes helped to draft the text of the declaration itself." Öyle anlaşılıyor, Sykes, 1917 başında, Londra'da önde gelen siyonistlerle bir toplantı yapmış ve böylece hem Balfour Deklarasyonu'nun önünü açmıştı ve hem de metnin hazırlanmasına katkıda bulunmuştu. Bu da bir işarettir, Osmanlı'nın parçalanması ve yerine Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ile İsrael Devleti'nin temellerinin atılması birlikte realize edildiği tespitimiz teyid ediliyor. Faktörlerde de bir ortaklık çıkarabiliyoruz.

Encyclopeadia Judaica'nın "zionism" girişi de bunu doğrulayıcı yönde görünüyor; the Zionists knew nothing of the secret negotiations between Britain and France which resulted in the Sykes-Picot Agreement of the February 1916, demektedir. Sykes-Picot Antlaşması'ndan daha önce siyonistlerin hiçbir malumatı olmadığını ileri sürmek, Sir Mark Sykes'ın bu konuda siyonistlere bilgi vermediği anlamındadır. Eğer siyonist olsaydı, mutlak haberdar ederdi, demek istemektedirler.

Bu son iddianın ne kadar doğru olduğunu kestirmek zordur ve Sykes bir tarafa, Siyonizm'in başka bir yerden de bilgi almadığı fazla inandırıcı görünmüyor; Başbakan Lloyd George'un bir Hıristiyan Siyonist olduğunu not etmiştim, çok eskiden başlamaktadır. Ayrıca Lloyd George Hükümeti'nde S.Herbert vardı ki, önde gelen bir siyonist idi ve Filistin'e, manda ilanından sonra, Yüksek Komiser olmuştur. Demek, Sir Mark olmasa da bilgi kaynakları var.

Judaica, bu ısrarın ötesinde, Filistin'in geleceğinin, Sykes-Picot gizli anlaşmasıyla belirlendiğini kabul etmektedir. Bilgi sızdırma ayrı, eğer Sykes daha önce siyonist olduysa, Sykes-Picot Sözleşmesi'nde siyonist parmağını tespit edebiliyoruz.

◆ ◆ ◆

Jewish History'nin sözünü ettiği ve Judaica'nın, bir sionist baptizm olarak sunduğu toplantı, Şubat 1917 tarihinde, Moses Gaster'in evinde yapılmıştı. Ansiklopedi'nin "Gaster" girişinden öğrendiğimize göre, o zamanda en önde gelen siyonistlerden birisi olan, Romanya asıllı ve önemli bir siyonist merkez olan İstanbul'a gelip-giden, Rabbi Moses Gaster'in evinde, önemli bütün siyonistler ve Dışişleri Bakanlığı'ndan da bir tek Sir Mark vardı; Sir Mark o tarihte de Londra'nın Yakın Doğu politikalarını

belirlemede en etkin diplomattır. Judaica, bu toplantıyı, Balfour Deklarasyonu'na giden en mühim aşama olarak kaydetmektedir. Moses Gaster'in evinde çizildiğini düşünmeye mezunuz.

◆ ◆ ◆

Judaica'nın Lloyd George girişinde de ek bilgiler buluyoruz; Judaica, Lloyd'un Weizmann ile resmi tanışma ve görüşmelerinin başlama tarihi olarak 1914 yılını vermektedir, bu tarihi, Lord Lloyd'un resmen siyonist kabulü olarak alabiliyoruz. Yine bu maddeye göre Lloyd George, Mark Sykes'ı, 1917 başında, Allenby'ye yardım etmek üzere Kahire'ye göndermişti ve giderken de üç maddelik bir direktif verdiğini öğreniyoruz. Bir, Filistin İngilizlerde kalacaktır. İki, Filistin ile ilgili olarak Araplara hiçbir taahhütte bulunulmayacaktır ve üç, Filistin konusunda siyonistlerin istek ve planlarına gölge düşürebilecek her türlü açıklama ve adımlardan kaçınmak gerekmektedir, emirler çok nettir. Bu tarihte her ikisinin de, Lord Lloyd ve Sir Mark, siyonist olduğu ise malumdur ve zaten bu bapta bir mesele de bulunmuyor.

◆ ◆ ◆

Profesör Kedourie, Mark Sykes'ın, siyonist olmadığı ve Osmanlıcı olduğu zamanın sonu olarak 1914 yılını göstermektedir. Bundan, bu tarihten itibaren, artık siyonizm ile iç içe olduğu sonucunu çıkarıyoruz. Ayrıca, ilk baskısı 1915 yılında yapılan, Caliphs' Last Heritage ya da "Türk İmparatorluğu'nun Kısa Tarihi" çalışmasının tümüyle judaik bir bakışa sahip olduğunu söylemek durumundayız. Bu kitap da en erken 1914 yılında tamamlanmış olmalıdır; çünkü pek hacimli bir çalışma ve ayrıca Sykes, çok meşgul bir insandı. Burada bir açıklığa kavuşmuş oluyoruz.

◆ ◆ ◆

Osmanlı İmparatorluğu'nu bıçaklayan adam bir siyonisttir.

Sir Mark, son yeniçeridir.

*Elie Kedourie, England and the Middle East -Destruction of the Ottoman Empire 1914-1921, Westview Press, 1956-1987. p.82

**: And it was not merely Zionism, but the whole of Jewry which was suspect to him. Jews were not genuine, they were Gosmobaleet, Levantine.

ibid. , p. 82

Encyclopeadia Judaica, cd-rom olup sayfa numarası veremiyorum.

Mark Sykes, Türkiye'yi çok gezmiş ve hep yazmış, Nisibin Yahudileri ve Koçgiri Kürtlerini pek sevdiğini anlıyoruz, Koçgiri Kürtlerini, belki Dürzüler ve Malatya'da Sinemilli Aşireti hariç, kimselere benzetemiyor, "a distinct and definite race", ayrı ve belirgin bir ırk demektedir.* İzmir'e ise Huriyeh'den, bu Arabî şeklidir ve biz "Hürriyet" diyoruz, sonra geldiğini anlıyoruz. Osmanlı'da, İkinci Meşrutiyet ile Hürriyet'i özdeş tutuyorduk, birini diğerinin yerine kullanabiliyorduk; Sir Mark'ın, bizim Hürriyet'i sevmediğini tespit edebiliyoruz.

Sir Mark, "the Asiatic branch of the Great Hellenic nation is displeased with Huriyeh, it prefered the old régime" diyordu ve burada büyük bir sır saklıdır. Büyük Elen milletinin Asya kolunun, Hürriyet'ten hoşnut olmadığını ve eski Rejim'i tercih ettiklerini yazıyor ki "sır" olarak nitelediğim düğüm işte buradadır. İzmir'in münevver ve müreffeh Rumlarının Meşrutiyet'ten ve getirdiği Hürriyet'ten rahatsız olmaları ki kesinlikle sahih'dir, açıklamaya muhtaçtır ve çünkü normal olarak, hem burjuva düşüncesi ve hem de Marksizm'e göre, sevinmelerini beklemek durumundayız, açıklama, hep saklanan giz'dedir. Sır mı, Rumlar, Hürriyet'i getiren İttihat ve Terakki Fırkası'nı, bütünüyle bir "Yahudi Partisi" olarak görüyorlardı ve İttihatçı iktidarı ile iktidarları ve rahatlarının tehlikede olduğunu düşündüler. Mark Sykes da, öyle anlıyoruz, İttihat ve Terakki'ye karşıdır, bunları, "gosmobaleet" saydığını ve yazdığını, not etmiş bulunuyorum.

Şu tezi açıklıkla formüle etmek durumundayım; Osmanlı'nın son uzun tarihine, Hıristiyan-Yahudi karşıtlığını postüle etmeden hiçbir gelişmeyi anlamamız imkânsızdır. Bu ise, sürüp gelenden başka bir değerler dizisi oluyor ve peki ne demektir, eğer bu paradigmaya sahip isek, misalen, 1917 Büyük Selanik Yangını'nı Rumların ve 1922 Büyük İzmir Yangını'nı Yahudilerin başlattıklarını derhal düşünmek ve derhal araştırmak zorundayız ve işte budur. O kadar öyle ki, böyle bir değerler dizisi aydınlatıcı ise, 6/7 Eylül Talanı'ndan İstanbul Yahudilerinin hiç rahatsız olmadıklarını kabulümüz de çok isabetlidir ve tabii araştırmaya başlamak icap etmektedir. Bunlar mı, sadece sözünü ettiğim karşıtlığın şiddetinin göstergeleridirler. Göstergeler de şiddetlidir, diyebiliriz.

Sykes, buradan Balat'a gidince, we proceeded to Balat, orada da, a class of liberal who look upon drunkenness as a sign of emancipation, sarhoşluk ile kurtuluşu karıştıran yığınlarla karşılaşıyor, bir tezadın habercisi olmak istediğini görebiliyoruz. Sykes'a göre, Balat'ta sarhoşluk ve memnuniyet vardı; "İhtilal", bu geveze yaratıklara, prattling creatures, bir güç, bir iktidar vermişti, şimdi bununla mest olmuş haldeler ve Sykes'ın bundan hiç hoşlanmamaktadır.** Ve neredeyse, it is simply a conspiracy to thwart the desires and wishes of the great Greek Nation, İhtilal'i, büyük Elen Milleti'nin yolunu

---

*Mark Sykes, The Caliphs'.. op.cit. p.373

Nusaybin Yahudileri için ise, "Nusaybin'da Yahudiler büyük ve önemli bir cemaat oluşturur" ve "giyim ve kuşamları Doğulular gibidir" dedikten sonra, "iri burunları, koyu renk saçları, uzun sakalları ve Sami ırkına has dudakları ile soylu ve vakur görünür" tasvirini yapıyor.

Mark Sykes, Darü'l İslam, op.cit. s.118

** Mark Sykes, The Caliphs'.. op.cit. p.489.

kesmek için tezgâhlanmış bir konspirasyon olarak gören İzmirli zengin Rumlara katılmaktadır.* Burada, Sir Mark'ın, siyonizme doğru yol alışının işaretlerini buluyoruz. 1913 sonu ve 1914 başında olabiliriz, Büyük Savaş'ın arifesindeyiz.

Sir Mark, Avam Kamarası üyesi olmuştu, Profesör Kedourie, 1913 yaz aylarında, Sir Mark'ın, Avam Kamarası'nda yaptığı iki konuşmasına değiniyor; buradan çıkanları özetlemek istiyorum. Bir, bu tarihte, artık Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanmasını kabul etmiş görünüyor, Rusya'nın "payını alması" normaldir demesi bunu göstermektedir.** İki, özellikle Küçük Asya'nın başta Elen ve Pers İmparatorlukları arasında hep bir savaş alanı olduğuna ve yönetilmesinin zorluğuna dikkati çekmektedir. Üç, donanması olan bir büyük gücün, Rusya'yı anlayabiliriz, Boğaz'a, Çanakkale'ye ve Akdeniz sahillerine hâkim olmasının, Büyük Britanya İmparatorluğu için bir felaket olacağında hiç şüphesi görünmemektedir. Demek ki, Osmanlı'nın ortadan kaldırılmasından önce ve daha da önemli mesele "tampon" bulma işidir. Dönüp dolaşıp buraya geliyoruz.

Tabii eğer büyük bir Arap İmparatorluğu, başlangıçta küçük de olsa bir İsrael Devleti ve bir Ermeni Devleti olursa, Sykes'ın hayal ettiği üzere bir de federasyon kurabilirlerse, tampona ihtiyaç ve bir mesele kalmamaktadır. Bunların bir kısmının masadan çekilmesi durumu ve sürecinde, "Türkiye Cumhuriyeti Projesi" güç kazanmakta ve Lawrence, Sykes ve Lloyd George, şu veya bu şekilde, sahneden çekilmektedirler. Bu çekilişi gösterebilmiş olmayı umuyorum.

O halde tarih de, bir fizik bilimi türündendir.

Genel olarak bilimi ve özel olarak tarih bilimini bir hamallık olarak görenler, kendileri hamaldırlar.

hiçbir iş yapmadılar mı, yaptıkları yapamadıklarından çok daha önemli oldu. Bir, Lawrence, Arap İmparatorluğu'nu göremedi, ama Arap şeyhlerini, Osmanlı toprakları için savaşa özendirdi ve böylece Osmanlı İktidarı'nın soyulmasına katkısı oldu.*** Sykes, sonradan değişikliklere uğrasa da, Türkiye'nin en son ve kullanılabilir parçalanma haritasını yaptı ve Balfour Deklarasyonu'nu hazırlayanlar arasında yer aldı. Llyod George, İsrael Devleti'nin temellerini attı, Musul'a el koydu ve Yunanileri İzmir'e çıkarttı ve orada bıraktı. Böylece, istemese de, kurulmakta olan Türkiye Cumhuriyeti'ne bir zafer hazırladı ve büyük bir moral gücü kazandırdı. Özet, budur.

İzmir'e, Yunanileri çıkaran ve arkasından Sevres'i hazırlayan Lord Lloyd, Cumhuriyet'in kuruluşunu en çok kolaylaştıran adam'dır.

Kuruluş'u kolaylaştıranlar, Çürüyüş'ü de kolaylaştıranlar oldular.

Yunanileri İzmir'e çıkarmak, Dünya Yahudilerini, içerde ve dışarıda, Türklere destek çıkarmaktır.

---

* ibid. p. 485.

** Elie Kedourie, The Destruction of the Ottoman Empire 1914-1921.. op.cit. p..68

*** Araplar'ın Türkleri arkadan vurdukları savı, şovenist ve ahmakça bir iddia'dır. Araplar ayrı kavimdiler ve İmparatorluk'tan ayrılma hakları vardır, ancak, bunu, Britanya İmparatorluğu lehine ve boyunduruğuna girmek üzere kullandılar. Yönlendirilebilecek tariz sadece buradadır.

Sevres'i hazırlayıp imzalamak, Türkiye Kürtlerini, Anadolu'daki bir avuç Türk'e mahkûm etmektir.

Ancak çöküş'ün uçları da buradadır.

Artık devam edebiliriz. Bunun için üç not ya da aktarma yapmaya ihtiyaç duyuyorum. Bir, Fransız gizli belgeleri üzerine çalışan H.Yıldız, Uğur Mumcu'yla yaptığı bir polemikte, bu belgelere dayanarak, "Oysa Arap Lawrence, Anadolu'nun, kemalistlerin etkisi altında bırakılması tezini savunmuş, Yunan işgaline karşı çıkmıştır" diyordu.* İki, Grek araştırmacı Petsalis-Diomadis, 19 Mayıs 1919 tarihli İngiliz Bakanlar Kurulu toplantısında yapılan, İzmir'in işgali tartışmalarını özetlemektedir. Burada, "He", Lloyd George'dur ve "he himself and Balfour thought that Smyrna should be annexed by Greece", Balfour ve Lloyd George'un, İzmir'i kalıcı olarak Yunanilere verdikleri nettir. Ancak, devamında, "to this policy Curzon, Milner, Churchill and Montagu expressed opposition" ibaresini okuyabiliyoruz. Curzon, Milner, Montagu ve Churchill, başından itibaren, Yunanilerin İzmir'e çıkarılmasına ve İzmir'in işgaline karşı oldular.** Şunu ekleyebilirim, Lawrence hep Churchill'e yakındı ve İngiliz kabinesinde bu Parti'nin kazanması gecikmedi; bu nedenle de, biz ilerlerken, Yunanilere, sadece, Akdeniz'e doğru kaçmak kalıyordu. Demek ki, "hedefiniz Akdeniz'dir, ileri!" komutu, bunu, anlatıyordu ve tarih ile tampon ise işte budur.

Üç, Uğur Mumcu, "Kürt-İslam Ayaklanması 1919-1925" adındaki, apolojetik üsluplu ancak değerli çalışmasını, "Şeyh Sait Ayaklanması bastırılmış, ancak Musul İngilizlerin eline geçmişti" cümlesiyle tamamlıyor.*** Demek aralarında bir bağ var ve bu bağı koparamayız; ama sorular formüle edebiliyoruz. Musul teslim edildiği için mi isyan hazırlandı, yoksa isyan bastırıldığı için mi Musul verildi; buraya gelmiş bulunuyoruz. Burada tampon meselesi var.

Musul: U. Mumcu ve Y. Küçük

Soğuk Savaş döneminde, "Sovyet Sosyalist" Polonya'da yayınlanan iktisat kitaplarından, en ünlülerinden olan Oscar Lange'ninkiler dâhil, pek rahatsızdım, kapitalist iktisada dayalı idiler. Ancak özellikle edebiyat ve genellikle sanat ürünlerine ise tahammül edemiyordum, bir vahşet ve zamanına göre aşırı cinsellik kültürü yayıyorlardı; estetik bir değer bulamadığım kesindir. Nasıl yayınlanıyordu, bunu araştırıyordum, son bir kaç sayfalarında, "sosyalist" sansüre selam söylediklerini fark ettim. Geçiriyorlar.

Bunu, Nobel Ödülü de alan, Pasternak'ın "Doktor Jivago" romanında daha açık teşhis edebiliyoruz, zamanında da not etmiştim, Pasternak'ın bizim Kerime Nadir'in eline su dökemeyeceğini hep ileri sürüyordum. Gerçek şu idi, benim kuşağımda edebiyatı ciddiye

* Hasan Yıldız, Fransız Belgeleriyle Sevr-Lozan-Musul Üçgeninde Kürdistan, İstanbul, 1990-2005. s.265

** N.Petsalis-Diomidis, Greece at the Paris Peace Conference 1919, Tessaloniki, 1978, p.231

*** Uğur Mumcu, Kürt-İslam Ayaklanması 1919-1925, İstanbul, 1991. s.172

alan hiç kimse, açıkça Kerime Nadir okumaya cüret edemiyordu ve benim türümden ne kadar banal olduğunu anlamak isteyenler de, gizli gizli okuyorduk. Ne yazık Pasternak'ı açıkça okuyorduk, gerçi Nobel Ödülü'ne o zaman da güvenemiyorduk, ama bir "sosyalist" marka taşıyordu; okuyorduk ve ne yazık, a la Kerime Nadir, bir çarlık methiyesi olduğunu görebiliyorduk.

Peki, nasıl, sonunda bir kaç sayfa, "Bolşevik Devrimi yine de iyi olmuştur ve haklıdır" hükmünü yazdığını keşfettik ve keşfettim. Romana ters düşse de, yönetimi okşayan, bir kaç sayfa yetebiliyordu, kötü ama gerçek budur. Ancak kötü olsa da bana yaradı, Soğuk Savaş yıllarıma ait bu keşif, beni, çocukluğumda okuduğum, çok etkilendiğim, Balzac'ın "Mutlak Peşinde" romanında pek övdüğü "teşrih" ameliyesine, şimdi "otopsi" diyoruz, yaklaştırdı; bölerek, keserek, atarak okuyabiliyor ve değerlendiriyordum. Pek çok misalim var, "Nur Tarihi" bunlardan birisidir,* Büyük Kurtarıcı Kemal Paşa'dan hiçbir küfrü esirgemeyen Rıza Nur'un, Hatıratım'dan bu küfürleri kesip atınca, bir "kemalist" olduğunu görüp yazabilmem, bu yöntem ile mümkün oldu.

Tersine de işaret edebilirim, büyük ihtilalci ve mütefekkir Doğan Avcıoğlu'nun, abidevi "Türkiye'nin Düzeni" eserini bitirdiği günleri hatırlıyorum, benim her açıdan büyüğüm idi ve ne çok tartıştık, son bir kaç bölüm ya da sayfası bir yana, mükemmel ve yepyeni analiz ve bilgiler sunuyordu. Bunları görebiliyor ve söylüyordum, ama sonunda hem Kemalist Devrim'i fazla ayırıyor ve hem de, Devrim yolunu genç subaylara emanet ediyordu, itiraz ediyordum. Yıllar sonra, bunları ihmal ederek okumayı bildim; pek çok yeniliği daha rahat teşhis ile oradan yürüyordum. Ayrıca, şimdi 1959 yılına döndüğümüzü düşünebildiğim ölçüde, sonuçlarına başka türlü bakabiliyorum.

Uğur Mumcu'yu da Avcıoğlu'nun yetiştirdiğini düşünebiliriz;** yüzde yüz diyemeyiz, Uğur'un kendine has bir yetişme çizgisi vardı. Ancak, "Kürt-İslam Ayaklanması" çalışması da, Kemalist Cumhuriyet açısından apolojetik'tir, önemli bütün adımlarının yerinde ve haklı olduğu konusunda bir kuşkusu bulunmuyor. Bunun dışında, bir kısmı zamanına göre çok yeni olan bilgiler içerdiğinden ve değerli bir çalışma olduğundan kuşku duymuyorum. Mumcu'nun, çalışma metnini, "Şeyh Sait Ayaklanması bastırılmış, ancak Musul İngilizlerin eline geçmişti" cümlesi ile tamamlaması anlamlıdır; eninde-sonunda "Musul, İngilizlerin eline geçmişti" diyor ki, bu geçişi ikna edici bulmadığını çıkarabiliyoruz. Kabulü zordur.

Mumcu'nun çalışması 1991 ve bana, "sevgiyle ve dostlukla" diyerek gönderdiği nüsha Temmuz tarihlidir. Beğeneceğimi tahmin ettiğini tahmin edebiliyorum, Mustafa Kemal Paşa'ya ait Kürtlere özerklik projelerini açıklıkla ele alması önemlidir. "Bu nedenle başlı

* İsyan'ın İkinci Kitabı'nda yer alıyordu, yeniden ele alarak, "GT" Birinci Kitabı'nın genişletilmiş edisyonuna aktarıyorum.

** İkimiz de bilmeden, Doğan'ın ölüme ve benim sekiz yıllık hapse yaklaştığımız Çamlıca gecelerinin birinde, benim açtığım bir tartışmada, Avcıoğlu'nun yetiştirdiği iki kişiden, Hasan Cemal ve Uluç Gürkan, söz ediyorduk, Doğan Avcıoğlu, birden mutatı üzere güldü, ağzının içinden gülerdi, "ben asıl seni yetiştirdim" dedi, hiç aklıma gelmemişti, çok şaşırdım, çok onurlandığımı söyledim. Hâlâ da onur duyuyorum.

başına bir Kürtlük düşünmekten çok Anayasamız gereğince bir çeşit özerklik oluşacaktır" sözü Mustafa Kemal Paşa'nındır* ve Mumcu, bunu, Kürt isyanın en sert olduğu bir zamanda açıklayabiliyordu; yeteri kadar yansımamış olmasını, her halde, esef verici saymak durumundayız. Ama yine de, şimdi takdir görmesini umuyorum.

Şunu da kayıt etmemiz isabetlidir: "Lozan'da Türkiye ile İngiltere arasındaki en büyük sorun Musul'du. 'Misak-ı Milli' sınırları içinde kalan Musul, Mondros Mütarekesi'nden sonra İngilizler tarafından işgal edilmişti."** Yine Uğur Mumcu'ya ait bu açıklamalarla ilgili olarak iki not düşmek durumundayım. Bir, Musul'un Misak-ı Milli hududu içinde olduğu, Musul'un Büyük Britanya'ya hediye edildiği tarihten sonraki dönemde hep unutturulmaya çalışılmıştı ve ne yazık, Uğur Mumcu'nun bu zamanlı müdahalesi dâhi bu beşeri nisyanı izale edememiştir.*** İki, Mumcu, Musul'un, İngilizler tarafında işgal edilmesinden söz ediyor ve bu, Mumcu'nun, "Musul, İngilizlerin eline geçmişti" sözü ile uyum içindedir.

Uğur Mumcu'nun, "Koçgiri Ayaklanması" ve "Sakallı Nurettin Paşa" bölümleri, zamanına göre, ileri, özgün ve nesneldirler. Mumcu, Koçgiri İsyanı'nı ve Merkez Ordusu Komutanı Nurettin Paşa'nın isyanı bastırmasını, güzel anlatıyor ve "Kazım Karabekir'in oluşturduğu Topal Osman komutasındaki Giresun alayı da Nurettin Paşa'nın emrine verildi" diyor; isyan ile ilgili verdiği tarihler, benim, "Koçgiri" bölümünde anlattıklarımla paraleldir. İsyan bastırıldıktan sonra Nurettin Paşa'yı cezalandırmak teşebbüsleri de ihmal edilmiyor; Sakallı Nurettin Paşa, vahşet ile hareket etmek ve katliam yapmakla suçlanmıştı. Mumcu, Büyük Kurtarıcı'nın, Merkez Ordusu Komutanı Nurettin Paşa'ya ki Kut'ul Amare ile özdeş "Selman Pak Kahramanı" olduğunu mahsus mahallinde ifade etmiştim, sahip çıkmadığı izlenimi vermektedir, Kemal Paşa'nın, Nurettin Paşa'ya şiddetli ceza vermek isteyen mebuslara "nasıl uygun görürseniz, öyle yapın" dediğini yazmaktadır. Bunun da, tarihine uygun düştüğünü söyleyebilirim. Ol tarihte Musul'un teslim edilmesi henüz netlik kazanmamıştı ve türkifikasyon akıllardan uzaktaydı; tarih, tarihlidir, derken bunu da anlatmak istiyorum.

Bu tarih mi, hangi tarih olduğunu netleştirmeye gerek olmadan, şunları not edebilirim; bir, bu tarihte "Özdemir Bey" Gerillaları, Musul'da hareket halindeydi, Türk tarafı, Musul'da, Musul için bir örtülü savaş yapıyordu.**** İki, Ankara, Türkiye Kürtleri ile ortak bir çözüm peşindeydi ve bu nedenle, "otonomi" sözünü telaffuz etmekten çekinmiyordu. Bu politika, "İstiklal Marşı" adı altında içinde "Türk" sözcüğü olmayan ve bunun yerine "toprak" ile "vaad" kelimelerini bir araya getiren bir metnin yazılmasından

---

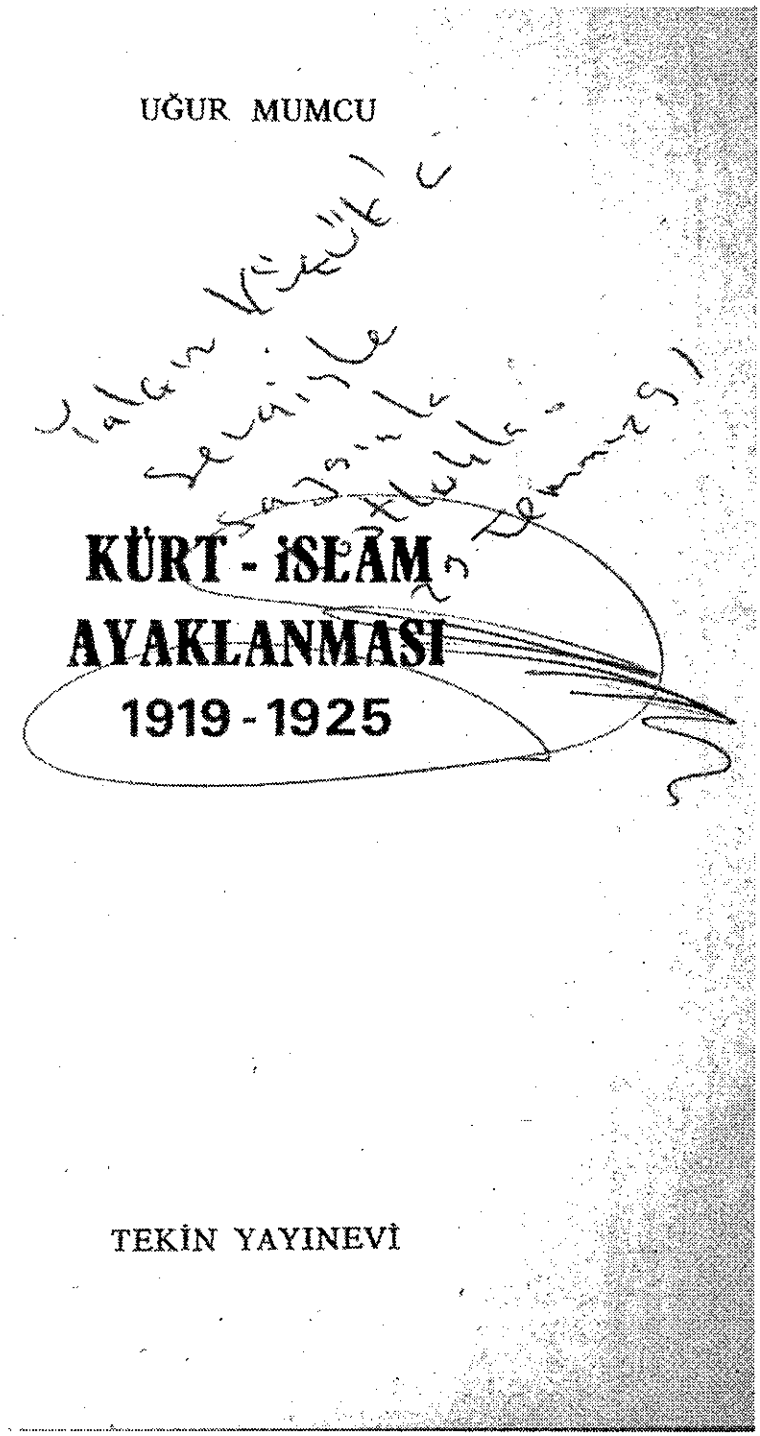
* Uğur Mumcu, Kürt-İslam Ayaklanması 1919-1926, İstanbul, 1991. s.46

GT-Kuruluş'ta, İngilizler'in eline geçen, Millet Meclisi tasarısı var.

** ibid., s.31

*** Yeni yüz yılın ilk on yılında, Musul'da bir Kürdo Jüdaik Devlet oluşumu ortaya çıkınca, Musul'un Ulusal Ant sınırları içinde olduğuna dair açıklamalarımın ne büyük bir sürpriz etkisi yaptığını hatırlayabiliyoruz.

**** Murat Göztoklusu, Kurtuluş Savaşımızın Kapanmayan Cephesi: Musul Özdemir Harekatı, İstanbul, 2006-2008. Özellikle, "Çalınan Devrim ve Misakı Milliye Veda" bölümü.

UĞUR MUMCU

KÜRT - İSLAM AYAKLANMASI 1919 - 1925

TEKİN YAYINEVİ

29 Temmuz 1991

bu yana devam ediyordu. O halde, Özdemir Gerillaları'nın geriye çekilmesi bir dönüm noktasıdır; Musul'un teslimini haber veriyordu. Demek ki, Sait'in İsyanı'nın önlenmemesi ve takip eden gelişmeler, Musul'un teslimi ile bağlantılıdır. Uğur Mumcu'nun muhtasar eseri, bunu açıklıkla dillendirmemekle birlikte, bu tespite ters düşmemektedir. Buradan devam ediyoruz.

Tabii Mumcu da Şeyh Sait İsyanı'nı ele alıyordu; bu bölümler de standart ve zamanına göre, Mumcu'nun arayışlarına uygundu. Zaman'ı mı, çok kısa bir özet verimlidir; bir, Irak Başkanı Saddam Hüseyin, Katar'ı ilhak etmişti ve Amerika, Irak'a birinci saldırıya hazırlanıyordu. İngiliz kuvvetlerinin 1918 tarihinde Kudüs ve Musul'u işgallerinden bu yana, 1956 Süveyş'e geçici İngiliz çıkarmasını bir kenara bırakırsak, Mısır ve Kıbrıs ellerindeydi ve Yunanileri İzmir'e çıkarttılar, Anglo-Amerikan Kuvvetleri'nin bölgeyi işgali, ilk'dir. Burada demek ki, Lloyd George ile Baba-Oğul Bush arasında bir devamlılık kuruyoruz.

1989 Berlin Duvarı'nın yıkılışı ciddi ve ölümcül bir işaret olmuştu. Tarih'teki ilk Sosyalist Devlet'in, 1917 sonunda kurulmuştu, tarihe karıştığı bir zamandır. Demek ki, 1917–1991, Yirminci Yüz Yıl, sona ermektedir. "Savaşlar ve Devrimler" yüz yılını geride bırakıyorduk.

İçerde, bir, Kürt Kıyamı, yükselmiştir. İki, Amerikan Başkanı Baba-Bush Türkiye'yi ziyaret ederken, Diyarbakır ve İstanbul'da, Kürt ve Sol aktivistlere karşı katliamlar tertipleniyordu. Üç, Cumhurbaşkanı Özal, hem Amerikan savaşına katılmak ve hem de Musul'u almak istiyordu, "Emperyalist Türkiye" söyleminin yükseldiği bir dönemden geçiyorduk.* Türkiye Kürtlerinin hamisi rolündeydi, bunu, "Kürt Sorunu" ortadan kalkmadıkça Musul'un alınamayacağını anladığı şeklinde anlayabiliriz. Dört, Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Eşref Bitlis, Kuzey Irak'ta, Osmanlı idari taksimatına göre, Musul'da bir "buffer zone", tampon bölge, kurmaya çalışıyordu. Mumcu'nun çıkışı, bu tarihtedir.

---

* İşte tam bu tarihte şu işareti de yapmış bulunuyorum, demek, hem yaşıyor ve hem de yazıyorum:

"Bugün Türkiye basını, Kürt mücadelesiyle birleşen emperyalist Türkiye bağlamında, 'Küçük Türkiye' ve 'Büyük Türkiye' yanlıları olarak ikiye ayrılmış durumdalar. Yarın, 'Büyük Türkiye' yanlıları, savaşçılar ve pasifistler olarak ikiye ayrılacaktırlar ve başka ülkelerde ve tarihin diğer zamanlarında görüldüğü üzere birbirini boğazlayacaklar. Bu boğazlamaya, birinci aktörler, büyük işverenler, oligarklar ve yüksek rütbeli askerler taraf olacaklar, bundan kurtuluş görmüyorum."

Yalçın Küçük, Emperyalist Türkiye, Ankara, Temmuz 1992, s.15

Yüksek rütbeli askerlere karşı bir husumeti görebilmiş olmam, her halde, beni de şaşırtmaktadır. Arkasında oligarkları görebiliyoruz. Yalnız husumet, daha sonra ileri sürdüğüm tariflerle, "minimalist" köklüdür.

Hüsamettin Cindoruk

ÖZAL'IN MUSUL SEFERİ

1991 yılının sonu ve 1992'nin başında, Cumhurbaşkanı Özal'la olağan görüşmelerimi* yapmak üzere Çankaya Köşkü'ne gittiğim zaman, kendisini sürekli Kuzey Irak konusunda meşgul görüyordum. Makam odasına üç televizyon cihazı kurdurmuştu. Elindeki kumandayla kanal kanal geziniyordu. Cumhurbaşkanlığı makam odasında Türkiye ve Irak'ı içerisine alan ayrıntılı bir duvar haritası asılıydı.

Özal, bu görüşmelerimizin birisinde, bana, aynen şunları söylemişti: 'Silopi'den, Suriye sınırına kadar 40 km. bir alandan askerlerimizi rahatlıkla Irak'a sevk ederiz. Çok kısa zamanda Musul'a ulaşır, oradan devam eder, Kerkük ve Erbil'i ele geçirebiliriz. Şartlar el verirse, coğrafi hiçbir engeli bulunmayan arazide ilerleyip, Bağdat üzerinden ta Basra'ya kadar dayanırız.

Cumhurbaşkanı Özal, Musul bölgesini ele geçirme konusunda iyice havaya girmişti. Makamında, savaş planları yapıyor, hatta 'Körfez Savaşı senaryosunda benim de payım var' diyordu. Ben kendisini sükûnetle dinliyordum. Çok heyecanlı olduğu günlerde, bu anlattıklarını, o dönemde başbakan olan Sayın Demirel'e açtım. Kendileri, beni dikkatle dinledikten sonra, şu değerlendirmeyi yaptılar:

'Turgut, sizin vasıtanızla bana mektup göndermiş.'

*Cindoruk, o tarihte Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı idi.

Hulusi Turgut, Barzani Olayı, İstanbul, 2008. s. 461.

O tarihi, aynı yerde, "Kürtler kimliklerine koşuyorlar, Türkler kimliklerinden kaçıyorlar, kimliksiz emperyalist, ezik ekspansiyonist rolünü istiyorlar", sözleriyle ifade etmeye çalışıyordum; çöküş'ün bir darbe ile derinleşmesinin eşiğindeydik, Uğur Mumcu'nun çıkışı, her halde Özal'ın, Amerikan koltuğunda emperyalist açılımlarına karşı idi ve bu tarihtedir. Ve Kemal Paşa'yı yeniden rejenere ederek Musul kapısını açmayı deniyordu. Uğur Mumcu, burada kendisini bulmaktadır.

Çok tehlikeli bir yer olduğunu en uzun iki yıl sonra anladık, öyle söyleyebiliriz, bu kapıyı düşünmüş olanların üçü de, Uğur Mumcu, Eşref Bitlis ve Turgut Özal, en hızlı bir şekilde bu dünyadan ayrıldılar. Zorlandılar, üçü de 1993 yılında ve arka arkaya öl-

düler, Uğur'unki bombalı cinayetti, Eşref Paşa 17 Şubat 1993 tarihinde bir uçak kazasıyla aramızdan ayrıldı, suikast olma ihtimalini, hemen, "vezir düşürmesi" başlıklı yazımla dillendirmiştim, artık öyle kabul ediliyor ve Turgut Özal'ın Ailesi katledildiğine inanıyor.

Katliamsa, maksimalizm'in katledilmesidir ve bundan sonra hiçbir politikacı, Lozan'ın eksik kaldığını ve Musul'un hediye edilmiş olduğunu düşünemediler. Maksimalistler'in ölüme hükümlü oldukları bir topraktanız.

Bu katliamla, ezik ve güdük Türk politikacılar, dönemi açılmış olmaktadır.

Öldürülen, politik ufuk'tur ve politika da daha da cücelerin dönemi açılmaktadır. En cüce, en öndedir.

Katliam, benim, sürgüne çıkma kararımı netleştirdi, cinayetler ve darbe yılının sonunda ki buna zamanla "İsrael Darbesi" demeyi uygun buldum, Paris'e, sürgüne çıktım; "Musul" açılımımı, sürgünde ve Paris'te yaptım. "Musul" çalışmamda, i'lerin noktalarını ise, Haymana Zındanı ve Gebze Mapus'unda koydum. Başı çok çekingen, sonuna doğru açılmaktadır.

Gizli Tarih'te devamı var.

Yalçın Küçük

SIRLAR'DA MUSUL

TARİHİN CENDERESİNDE

Başlangıçta biz hepimiz korkaktık.
Tarihin cehennemindeydik.
Doğruyu göremiyor ve doğru'dan ürküyorduk.
Bir mahpus misli ikiyüzlü söyleniyorduk.

◆ ◆ ◆

"Öte yandan, Londra'nın, Irak'taki senaryolarını daha rahat uygulayabilmek için, 1919 yaz başında, Elen kuvvetlerini İzmir'den Anadolu'ya çıkmak üzere tahrik ettiğini ileri süren görüşleri ne kadar önemseyeceğiz? Tarihsel olayların açılımında, bu görüşü, ciddi bir hipotez olarak almayı telkin eden yanlar var."* Şimdi bir değerler dizisi olan o zaman sadece bir hipotezdir.

◆ ◆ ◆

"Elen kökenli, Türkiye'de yetişme, Fransız yazar Yerasimos, Elenlerin 'yalnızca, Irak mandası işinin iç sorunlarını çözmek için gerekli zaman süresince Türk Ordusu'nu meşgul etmek' amacıyla, Büyük Britanya tarafından, Anadolu'ya çıkarıldığından hiç kuşku duymamaktadır. Yerasimos'un hipotezine göre, Elenler hep bir 'oyun' içinde ve hem de Irak'taki Britiş emperyalizmi niyetleri çerçevesinde, gemilere bindirilerek, İzmir'e çıkarılmışlardır." Her halde her yol açıcının bir Copernicus korkusu var, "işte bu bir hipotezdir" sözüne sığınıyoruz. İzmir'e çıkış bir oyun'dur, bu var, ama "oyun" demek, çok eksik kalmaktadır.

◆ ◆ ◆

Metinde ve her baskısında "K..'nin İkinci Fethi" geçiyor. "Kürd" ve "-istan" sözcüklerini birleştiremiyorum; herkese serbest ve bana çok ceza verdiler. Bu sözcükten hâlâ korkuyorum. Bu sözcüğün her birisine beş yıl hüküm kestiler ve peki kaç kez kestiler, işte bunu hesaplamıyorum.

CİRCA 1921: LONDRA ANKARA'YI TERBİYE EDİYOR

"Çünkü bu sırada Londra'nın, Kürt Sorunu'nu, hem Ankara'yı ve hem de Bağdat'ı terbiye etmek için kullandığı anlaşılıyor; Kürdoloji'deki yeni ve bu arada Britiş diplomatik kayıtlarının incelenmesiyle yapılan araştırmalar, Londra'nın, belli bir merkezi yapıya angaje olmadan bütün Kürt bey ve şeyhlerini ayakta ve hareket halinde tutmaya çalıştığı konusunda hiçbir kuşku bırakmamaktadır."

Bunu görmemek ya da görmek istememek, hep yanlış tarih yazmak anlamındadır.

SULTAN HAMİD : "KÜRTLERİ ASİMİLE EDELİM"

"Lazarev**, Kürt aşiret reislerinin silahlandırmak, onlara rütbe ve silah vermek politikasında çok bilinçli olduğuna bizi inandırmaktadır; Sultan Hamid'in, 'Küçük Asya'da bunları, Kürtleri, asilime etmeye mecburuz' dediğini yazmaktadır."

Hamidiye Alayları'nın kurucusundan söz ediyoruz. Lazarev'e güvenirsek, Kürtlerin asimilasyonunu, Hamid ile başlatmak durumundayız.

Kürtlerin asimilasyonu da, Yahudilerin Kudüs'te toplanmaları ve dolayısıyla İsrael Devleti de Hamit ile başlamaktadır.

SEVRES: KÜRT - SEVRET TRANSFERİNİ TEHDİT EDİYOR

"Sevres taslağı, Kürtlere net ve tanımlanmamış bir otonomi önerirken, bilerek veya bilmeyerek, asıl bu birliği tehdit etmiştir. Kürt şeflerinin Sevres'den rahatsızlığı ve ürküntüsünün, Türklerden daha az olduğunu düşünmek için hiçbir nedenimiz bulunmuyor. Sevres, Van ve Bitlis dâhil geniş bir coğrafyada, bir Ermeni Devleti öneriyordu; bu, Berlin Antlaşması'nda sözü edilen ve Hamidiye Alayları ile çok ileri boyutlara ulaşan, gerçekleştirilmiş servet transferini tehdit etmekte idi. Dolayısıyla, Sevres açıklandığı zaman Kürt ileri gelenlerinin hiç sahip çıkmamaları çok aydınlatıcıdır; bunu, çıkarlarını bilmemelerine değil çok iyi bilmelerine bağlamak durumundayız."

KIRK İDAM ve MUSUL'U TESLİM

"Aslında bunun aksini beklemek şaşırtıcıdır; daha önce de işaret etmiş bulunuyorum, Milletler Cemiyeti'nin Kürt Sorunu ile büyük ölçüde özdeşleşen 'Musul' Raporuna, i'lerin noktalarını koyduğu bir zamanda, hiçbir gerek yokken, kırk idam*** yapmanın böyle bir sonucu istemekle aynı anlama geldiğini düşünmek kaçınılmazdır."

ÖZDEMİR GERİLLALARI ve KAYMAKAM ÇEKİLİYOR:TESLİM

"Ankara, Fransız kuvvetlerinin Kilikya'dan çekilmesinden kısa bir zaman sonra, 17 Mart 1922 tarihinde, Revanduz'a bir Türk kaymakam tayin ediyordu; bu, Musul'da hak iddia etmek anlamındadır. Ancak aynı Türkiye, 22 Nisan 1923 tarihinde, Irak-Britiş kuvvetlerinin baskısıyla, en ufak bir mukavemet göstermeden, kaymakamı geri alıyordu; yerine bir Kürt vali atanmıştır. Bu, Ali İhsan Paşa'nın, Bab-ı Ali'nin yazılı emriyle, Musul'u teslime zorlamasından sonra ikinci kez, Osmanlı-Türk yönetiminin, Musul için, herhangi bir savaşı düşünmediğini göstermesi açısından önemlidir."

Tarih'in tarihi buradadır. Bu tarihten sonra Lozan görüşmelerine devam edildi ve Cumhuriyet ilan edildi. Tabii, Sait'in isyanı önlenmedi. Ve Cumhuriyet'in asıl kuruluş'u, 1926 yılında, bunu, izledi.

◆ ◆ ◆

Çok çekingen de olsa, Musul Tarihi'nin, Sırlar'la başladığını söyleyebiliyorum.

*Yalçın Küçük, Sırlar, ilk baskı 2001, çeşitli baskıları var,
Buradaki aktarmalar, İstanbul-2006 edisyonuna dayanıyor.
**Büyük Sovyet kürdoloğu, kürdoloji'nin kurucusu sayabiliriz.
*** Sait ve arkadaşları son derece hızlı bir şekilde idam edildiler. Musul, beklenmemiştir.

Tampon Kürt Devletleri

Her halde yeni bir peryodizasyona yaklaşmış durumdayız.

Tarih biliminde peryodizasyon, romanda tipoloji ile özdeş işleve sahiptir. Her ikisi de benzerlikleri topluyorlar, çıkardıkları topladıklarından ayrıdır. Bu, peryod'un sınırının ve tip'in vücudunun ayırması demektir; çeşitli parçalar bir vücuda giriyorlar ve bir vücud oluyorlar.

Bir, "Barzani Aşireti" tarihinden aldığımız şudur: "İtilaf Güçleri, 1923'te Lozan Antlaşmasını imzalayarak Sevr Antlaşmasını geçersiz kıldılar. Böylece Kemalistler, Kürt meselesi konusunda eskisinden daha güçlü bir konuma geldiler. Bu uğursuz antlaşmayla birlikte, Kürtlere verilen tüm sözler unutuldu, vaadler yerine getirilmedi, dolayısıyla Kürtlerin tüm beklentileri boşa çıktı."* Güzel, bir peryod bir diğerinden ayrılıyor, tarih olarak pek doğru, analiz itibariyle pek yanlış görünüyor; çünkü burada, Lozan, neden değil, sonuçtur. Neden, Musul'un teslimi idi ve Barzani, üzerine oturmuş olduğu için bunu fark edemiyor. İşaret ediyoruz.

İki, Tarih rastlar mı, Koçgiri Ayaklanması'nın en şiddetli olduğu tarihte, Ankara'da Meclis'te içinde "Türk" ve "Müslüman" geçmeyen bir manzume "İstiklal Marşı" olarak kabul ediliyordu, 12 Mart 1921 tarihindedir. Aynı şekilde, Musul-Revanduz'u, Özdemir Komutasındaki Türk kuvvetlerinin, Türk "Gerillaları" diyebiliriz, İngilizlerin ağır hava bombardımanı altında, teslim ile boşalttığı tarih, 23 Nisan 1923 idi ve kesintiye uğramış olan Lozan görüşmelerinin tekrar başladığı tarih de 23 Nisan 1923 olmaktadır. Demek ki, Musul'u teslim etmek, Lozan'ı almak anlamına geliyordu, tarih buradadır. Musul'dan tekrar çıkılırken Lozan'a tekrar girilmektedir; bundan sonra geriye kalan, Musul'un teslimini tescil etmektir, Lozan Antlaşması düğümünü çözdüğünü görüyoruz.

Özdemir Gerilla Hareketi'ni yazan kaynak, bu konuda, şunları kaydediyor: "Ancak başta Doğu Cephesi Komutanlığı'nın ihmalkârlığı, kayıtsız davranışları ve olumsuz yak-

---

* Mesud Barzani, Barzani ve Kürt Ulusal Özgürlük Hareketi, İstanbul, 2006. s.18-19

laşımları bu son çareyi de çıkmaza sokmuştu. Su uyumuş, düşman uyumamıştı. Revanduz ve Süleymaniye Direnişleri kanla ve ateşle bastırılmıştı. Geriye Gazi'nin yüreğinde yaşam boyu taşıyacağı bir sızı ve ölmeden önce İnönü'ye sözlü olarak gelecek kuşaklara bir siyasal vasiyet olarak bırakacağı bir çağrı kalacaktı."* Burada ve bu kaynakta değinilen, Kemal ve İsmet Paşaların "Musul'u Alın" vasiyetidir. Çok iyi bilmeyenler tarafından anlaşılması imkânsızdır, çekingenlik var.

Üç, önce Doktor Olson'dan söz etmek istiyorum, artık bir "Musul Uzmanı" diyebiliriz, ** doktora tezi, "Musul Kuşatması" üzerine, Musul'un, Anadolu ile Bağdat ve Halep trafiğinde önemine işaret ediyor ve Türkiye ile İran arasında ipek yolu nedeniyle çıkan savaşların alanı olarak görüyor. Musul, bu nedenle olabilir, Osmanlı Dönemi'nde "müslin" ya da "musulin" çoraplarının üretimi ile de ünlüydü, kadınların giydiği bu uzun çoraplar ten renginde olup hem moderniteye ve hem de islama uygundular. Buradan başlamış, devamla Doktor Olson, Şeyh Sait İsyanı ve Musul'un İngilizlere verilmesi üzerinde de çok değerli ve güvenilir çalışmalar yapmış durumundadır, Kraliyet Hava Kuvvetleri'nin gizli belgelerini kullanması ayrı bir öneme sahip; çünkü hem gizli ve önemli görüşmeler ile yazışmalar ve hem de casus ile istihbarat raporları buradalar. Çünkü daha önce not etmiştim, İngilizler hem hava kuvvetlerini jandarma olarak kullanıyorlardı ve hem de bütün ajanlar bilgilerini, buraya akıtıyorlardı. Bunlardan yararlanabiliyoruz ve devam ediyorum.

Profesör Olson, İngiliz ajanlarından söz ederken, a former minister in a cabinet of Mustafa Kemal's government during the period 1921–1924, diyordu ve ezcümle, 1921–1924 yıllarında, Mustafa Kemal'in kabinesindeki bir bakanın da, İngilizler için casusluk yaptığını haber veriyor.*** Mustafa Kemal Hükümeti'ndeki bu ajan-bakan, İngilizlere sürekli olarak, "Ankara never really thought of employing large military forces to secure", Ankara'nın, Musul'u almak için ciddi askeri güç kullanmayı hiçbir zaman düşünmediğini diyormuş, bu bilgiyi, Olson'a borçluyuz. Bu nedenle, Revanduz'daki Özdemir Müfrezeleri'nin hava bombardımanına tabi tuttukları zaman, İn-

---

* Murat Güztoklusu, Musul Özdemir harekatı, op.cit. s.282.

Burada şu da var: "Özdemir, Heyet-i Temsiliye Modeli, Türkiye'ye bağlı bir özerk yönetim projesini 29 Ocak 1923 te karara bağlamıştı. Aslında Gazi'nin 15-16 Ocak Gecesi İzmit Kasrı'ndaki sözleri, bu siyasal projeye geçit veriyordu." Bundan, Güztoklusu'nun, Mustafa Kemal'in, Kürtlere özerklik vaadinin daha çok bir Musul gerçeği olduğunu söylemek istediğini çıkarıyoruz. Mumcu'nun analizleri, açık bir işaret içermemekle birlikte, bu anlayışa uygundur.

Uğur Mumcu, Kürt-İslam Ayaklanması, op.cit. s.47 ve sonrası.

Öte yandan Güztoklusu, "Musul Vasiyeti" konusunda açık bir işaretten kaçınmış görünüyor.

** R.Olson, The Siege of Mosul-War and Revolution in the Ottoman Empire, 1720-1741, Ph.D. Thesis, Indiana University, microfilm.

*** R. Olson, Emergence of Kurdish Nationalism and the Sheikh Said Rebellion, 1880-1925, University of Texas, 1989, p.85

R.Olson, Kürt Milliyetçiliğinin Kaynakları ve Şeyh Said İsyanı, Ankara, 1992. s.131.

gilizlerin, destek gelmeyeceğini ve bir süre sonra çıkıp gideceklerini bildiklerini artık bilebiliyoruz. Gerçekten de aynen öyle olmuştur;* burada bir sürpriz ile karşılaşmıyoruz.

Belki bütün bu dönemde en büyük sürpriz saymasak da, en ciddi hayal kırıklığını, Sevres Antlaşması'nı çok ciddiye alanlar yaşadılar. Tabii başta Kürtler çok önemsediler, doğru, McDowall, çok özlü bir şekilde ifade ettiği gibi, Sevres, Kürtlerin devlet olmaya en çok yaklaştıkları bir antlaşmaydı,** ama Yunanilerin İzmir'e çıkışları türünden fazla ephemeral idi, bir gün açan çiçeklere, benziyordu. Yunaniler, İngiliz politikasının devamlılığına inanmanın karşılığını ağır ödediler ve Kürtler arasında Sevres'i de hâlâ bir Aht-i Atik görenler çokturlar. Türkler içinde ise Sevres, şimdi, sadece, Kurtuluş Savaşı'nın içini boşaltıp bir "myth" haline getirmek isteyenler, ephemeral niteliğini görmek istemiyorlar. Tarih'siz kalışlarının sebeplerinden birisi buradadır.

Sevres'de, Ermenistan Mandası, bununla, bugünkü Türkiye Cumhuriyeti topraklarında kurulacak Ermeni Devleti'ni kast ediyorum, hiç kuşkusuz bir tampon devlet projesiydi ve bu proje çizilmeye başlandığında, Sevres imzalanmadan önce, 1919 yılı diyebiliriz, tampon öncelikle komünizme karşı düşünülmüyordu. O tarihte, Londra'da hâlâ, komünizmin yenilebileceği düşüncesi var. Doğru Rusya'dan korkuluyor, yalnız, Rusya İmparatorluğu'nun da parçalandığı bir zamanda başka bir korkudan daha söz etmemizin sırasıdır.

Şunu söyleyebiliyoruz, Birinci Dünya Savaşı başladığında, Büyük Britanya, pan-islamizm ve pan-türkizm'den çok korkuyordu. Tabii, Birinci Dünya savaşı sona erdiğinde, Londra, Osmanlı gücünü, bizim kemalist tarihte okuduğumuz ölçüde görmüyordu, "Greenmantle" yazımı ve Enver'in pantürkist ve panislamist söyleminin sürmesinden nefret etmelerini, iki önemli işaret sayabiliriz. Sultan'ın Cihad İlanı'nı çok ciddiye aldıklarını da biliyoruz; benim tespitlerime göre İslam dünyasında Cihat İlanı'nın bir etkisi olmadığını ilk görüp yazanlardan birisi Vladimir Jabotinsky oldu. Bir gazeteci olarak, 1915 yılında gittiği Kahire'den, Moskova'daki gazetesine gönderdiği haberlerde bunu görebiliyoruz; İstanbul'daki Cihat'ı, Kahire'de ciddiye alanların olmadığını yazıyordu. Demek ki, hemen sonradan Yahudi Katır Birliği ve Yahudi Lejyonları'nı kuran, Jabotinsky, Türk ve İslam birliklerinin önemsememeyi erken öğrenmişti; Rusya nefretini silah arkadaşlığı ve Türk dostluğunu husumetiyle hızla değiştirmesinde bu erken öğrenmenin rolü olabilir, düşünebiliriz. Yaptığı, Judaizm'a has bir Kopernik Devrimi'dir.

Ancak Garp, 1917 İhtilali ile Rusya'nın dağılması üzerine, Anadolu Türkleri ile büyük bir siyasal hareketlilik gösteren İç Asya Türklerinin bağını kesmek istiyordu; güzel ve Anadolu Türklerine ilk komşu Türkler, Azerilerdir. Öyleyse, Sevres'deki Ermenistan ve

---

* Sırlar, 2006 edisyonunda, "İlk Meclislerde Kürtlük Siyaseti" ekinde yer alan Meclis tartışmaları bunu teyid ediyor.

** " The Treaty of Sevres was the nearest the Kurdish people ever got to statehood."

David McDowall, The Kurdish Question : A Historical Review

Philip G. Kreyenbroek & Stefan Sperl, eds, The Kurds, London, 1992. p.17

muhtemel Kürt Devleti Projeleri'nin, Anadolu Türkleri ile Azeriler ve oradan da İç Asya Türklerinin arasına bir duvar çekme işi olduklarını kolaylıkla söyleyebiliriz. Fakat Sevres çabuk eskidi, bununla birlikte burada ekleyebileceğimiz var; Sevres'in bu projesini ithal eden ve geliştirerek İngilizlere sunan Kürt şeflerinin çıkışı fazla gecikmedi, tarih de boşluk sevmiyor.

Doktor Olson, Londra'daki istihbarat dosyalarından, bize, şu malumatı aktarıyor: "Sayyid Abdul Qadir emphasized that the British must act quickly to create a buffer Kurdish state against the Bolshevik menace."* Seyid Abdül Kadir'in bu ricası, 1921 yılı ortalarındadır ve İstanbul'da bizzat ve Bağdat'ta adamları vasıtasıyla İngilizlere başvurarak, Simko dâhil, bütün Kürtleri, Türklere karşı ayaklandırabileceğini bildiriyordu. Abdül Kadir ile Kürtler, "buffer Kurdish state," bir "tampon Kürt devleti" olmak istemektedirler. Kürtler ayaklanacaklar ve sosyalizm'e tampon olacaklar; istihbarat raporlarından öğrenmiş oluyoruz, bir aşamadır, diyebiliriz.

Devam etmeden önce bir noktanın altını çizmek durumundayım, şimdi daha açık görebiliyoruz, savaş sonrasında, Türkiye politikasında, Londra'da, politikacılar ve yüksek kamu görevlileri birlikte ele alındığında, iki parti vardı; bunlardan birisi, Türkiye'de tampon devlet kurmak isteyenler ve diğeri ise Türkiye'yi tampon devlet olarak kurmak isteyenlerdi, Churchill bu ikinci partinin lideridir. Bu ikinci parti, ayrıca, Türkler ile Araplar arasına bir "tampon Kürt Devleti" gereğine inanmaktadır. Bunun çok açıklıkla ifade edildiğini görüyoruz.

Doktor Olson'un bir diğer çalışmasında var, Churchill'in, 1920 yılında Irak'ta Britiş Mandası ihdas edildiğinde ilk Yüksek Komiser olan Percy Cox ile haberleşmelerinde şunları yazmış olduğunu öğreniyoruz: "Churchill reiterated that he was still in favor of the policy of setting up a Kurdish buffer between Arabs and Turks as contemplated at Cairo".** Tekrarlıyorum, net olan şudur, daha 1920 yılında, Londra'da yönetim çevrelerinde, hiç birisinin, Musul'u alma konusunda bir tereddütleri bulunmuyor, ancak, Churchill, Musul'u Araplar ile Türkler arasında bir tampon bölge ve tampon milliyet olarak kullanmayı planlıyordu, buradayız.

Üzerinde söyleyeceklerimiz olmalıdır, Birinci Dünya Savaşı'nda Britanya emperyalistlerinin, milliyetçilikten çok korktuklarını bir kez daha anlıyoruz ve Arap ve Türk milliyetçiliklerini pek çok abartıyorlar, mübalağada ittifak halindeler. Güzel, yalnız abarttıkları değerlendirmesini bugünlerde yapabiliyoruz; o zamanda, Musul'a ve Musul'da bir Kürt milliyetçiliğine ihtiyaç duyduklarında şüphemiz bulunmamaktadır.

Emperyalizmde ve iç cephesi olan tekeliyet'te hem milliyetler yaşarlar ve hem de aralarında bir hiyerarşi kurarlar. Bu hem çatıştırmak ve hem de birbirine baraj kurmak için gerekiyordu. Yalnız burada bir de Osmanlı mülkünün parçalanması söz konusuydu, acil tampon ihtiyaçları var.

---

* R.Olson, The Emergence of the Kurdish nationalism.. op.cit. p.75

** R.Olson Kurdish Question and Turkish-Iranian Relations From World War I to 1999, Nazda Publishers, 1998. p.61 Yalnız

İzledikleri politika buna uygundur; İngilizler, Musul'da Kürt milliyetçiliğini ciddi ölçüde ayağa kaldırdılar ve ayakta tuttular. Başından itibaren dillerini ve giysilerini serbest saydılar, Kürtlüğü yaşattılar; bu Kürtleri daha çok sevmelerinden değil, ihtiyaçlarından kaynaklanıyordu. O kadar öyle ki, Profesör Olson, 1920–1925 yılları arasında İngilizlerin Musul'da izledikleri politikanın, Filistin'de Siyonistlere uyguladıkları politikaya çok benzediğine işaret ediyor ki bu politika, buna uygun olarak bitmez-tükenmez Aliya'lar, 1880–1918 yılları arasında Osmanlı yöneticilerini son derece rahatsız etmişti.* Ama uyguladılar.

Olson'a göre hem İsmet Paşa ve hem de Tevfik Rüştü, İngilizlerin Musul'da izledikleri politikanın "national home for the Kurds" hedefine yöneldiğini düşünüyorlardı; her ikisi de Osmanlı döneminde bürokrattılar ve Tevfik Rüştü'nün İbrani asıllı ve ilaveten siyonizm eğilimli birisi olduğunu da tespit edebilmiş haldeyiz. Bu söyleyiş, "Kürtler için bir yurt", Balfour Deklarasyonu'ndaki "national home for the Jewish people" ile aynıdır; demek ki, İngilizler, Osmanlı mülkünde Yahudilerden sonra Kürtlere de bir "yurt" kurmak peşindedirler. Cumhuriyet'in müstakbel idarecileri bunu görmüşler, hep ürktüler ve hep ürküntüleriyle yaşadılar.

En passant not ediyorum, "National Home" ibaresini Türkçeye "yurt" olarak almıştım,** Osmanlı'da kullanılan "vatan" sözcüğünden ayrı bir konotasyonu olmalıdır, her halde ürküntüyü azaltmamaktadır. Bir taksime yol açabiliyor, "vatan" daha yerli iken "yurt"*** daha çok Balfour'a bağlanabiliyor.

Churchill, bizi çok ilgilendiren bu cephede, bundan sonra, iki direksiyon tespit etti ve bunlardan ayrılmadı. Bir, Türkiye Kürtlerini, Türkiye'ye karşı her ölçüde ayaklanma ve hareketlerden caydırmaya özen gösterdi, Noel'i etkisizleştirdi ve Rawlison'u pazarlık işlerine soktu.**** İki, Kemalist Hükümetle bir genel anlaşma ihtimalini yük ve yolunu açık tuttu. Bazı yerli araştırmacıların da tespit ettiği üzere, 1921 yılının ikinci yarısından sonra Türk-İngiliz Detant'ı hissedilir olmuştu ve 1922 yılından sonra yolların açık olduğunu görebiliyoruz. Büyük Taarruz'a başlıyoruz ve Lozan'a çıkıyoruz.

Cumhuriyet'in kuruluşuna yaklaşıyoruz.

---

* R.Olson, The Emergence of the Kurdish nationalism, opc.t. p.144

** İlgili bölümde, "İstaklal Marşı" manzumesinde "yurdumun üstünde" söyleşine işaret etmiştim.

*** Nisa Gül'ün, kızlık soyadındaki "yurt" sözcüğünü ilerde ele alıyorum.

**** Paradigma kurma ihtiyacı, Yunaniler'in İzmir işgaline ve Türkiye'de bir Kürt Devleti planına sadece Churchill'in karşı çıktığı izlenimini vermemelidir; nitekim, N.Entasser'de , Londra'nın Sevres'den hemen vazgeçmesini analiz ederken, diğer nedenler arasında, Indian Office'nin muhalefetine de işaret ediyordu. Sırlar'da var, çok eski tarihlerden itibaren Musul ile ilgili Londra politikasının Hindistan Ofisi tarafından belirlendiğini biliyoruz. Doktor Entasser, anaother explanation for the weakening of the British support for the establishment of an independent Kurdish state was the opposition of the British Indian Office, which guided British political and military policy in the Gulf Region during the World War I, cümlesi ile Indian Office'in muhalafetini özetliyordu ve buna, 1917-1922 yılları arasında , Hindistan Bakanı olan çok zengin Yahudi E.Montagu'nun İzmir'in işgaline, Kürt Devleti'ne ve bu arada Balfour Deklerasyonu'na çok karşı çıktığını ekleyebiliyorum. Montagu, Türkiye'yi korumaktan yanadır.

Nader Entasser, Kurdish Etnonationalism, London, 1992. p.52

Dünya'da: Musul'u Teslim
Türkiye'de: Kürtleri Türkleştirme

Peki, tekrar mı, bir kez daha préciser etmek zorundayım. Bir, İngiliz Ajanı Albay Rawlison, Türkiye'den ve Şark'tan, Londra'ya, Dışişleri Bakanı Curzon ile Sömürgeler Bakanı Churchill'e, gönderdiği raporlarda, Türkiye'de milliyetçi liderlerin, Anadolu'ya çıkmış olan Elen kuvvetlerini hiç ciddiye almadıklarını bildiriyordu. Milliyetçi Şefler, bu kuvvetlere harp değeri yüklemiyorlardı ve Müttefiklerin de Anadolu'da herhangi bir askeri harekât yapmayacağından emindiler. Curzon ve Churchill'in önündeki bilgiler işte budur. Biz de öğrenmiş oluyoruz.

Tarihi mi, 1921 başları olabilir ve Çerkez Ethem ile Mustafa Suphi'nin tasfiye edildikleri zamanı düşünebiliriz ve ilaveten, Tezler'de benim yok-zafer olduğunu gösterdiğim, Birinci İnönü Savaşı da bu tarihlerdedir. Öyleyse, iki tasfiye ve artık "sözde" sözünü kullanabilirim, sözde-savaş iç içedir. Şimdi buna dördüncüsünü ekliyoruz; Londra'ya, Milliyetçi Liderler'in, Elenlerden ve İngilizlerden hiç çekinmedikleri raporları gitmektedir. 1922 Sonu diyebilirim, resim çizilmektedir.

İki, the Air Ministry files, the intelligence reports of the Air Ministry that was responsible for the intelligence on Turkey, and the Colonial Office records indicate that after Lausanne, the British never thought that Turkey would use military force to secure the Vilayet of the Mosul. Burada önemli olan, Doktor Olson'un, Londra'daki Hava Bakanlığı'nın bütün arşivlerini incelemiş olmasıdır; Türk Meselesi ve Kürt Meselesi, esas olarak, bu dosyadadırlar. Buradan çıkan şudur, Lausanne'den hemen sonra, İngiliz Dışişleri ve Sömürgeler Bakanlıkları, Türkiye'nin, Musul için, hiçbir askeri harekâta başvurmayacağından emindirler. Kemalist Hükümet içinde İngiliz Ajanı bakandan bu haberi alıyorlar ve başka bilgilerle de birleştirerek bu değerlendirmeye ulaşıyorlar.

Güzel, benim tespitlerime göre, bu değerlendirmenin başı, Lozan öncesindedir. Ancak bu baş meselesine fazla önem atfetmemek yerindedir, Lozan görüşmelerinin tekrar başlaması için kararlaştırılan 23 Nisan 1923 tarihinde, Türkler, İngiliz Hava Kuvvetleri'nin nezaretinde, Revanduz-Musul'u terk ile teslim ettiler. Bunu da tekrarlamış oluyorum ve politika işte budur.

Özet mi, Londra, Ankara'nın Musul için savaşmayacağını bilmektedir. Ankara, Anadolu'daki Elen kuvvetlerini yok saymakta ve Londra'nın, Ankara ile savaşmayacağından kuşkusu bulunmamaktadır.

Türkiye'de Kürt kalkışmaları yok muydu, vardı, Irak Mandası Yüksek Komiseri Percy Cox, hâlâ, zaman zaman Türkiye Kürtlerinin isyancılık oynamalarını yararlı buluyordu. Binbaşı Noel'e gelince, çeşitli kaynaklar, "İkinci Lawrence" denilen Noel'in 1919 yılında bu bölgede izlenen politikalara damgasını vurduğunu tespit ediyorlar, sonra gerilere düşmüş ve etkisizleşmişti; * Ravlison da bir iki teşebbüsten sonra bundan vazgeçirildi ve ar-

---

*Hasratyan, Noel'in, Süleymaniye'ye 1918 yılının sonunda geldiğini yazıyor. Kürtleri isyana özendirmek ve İngilizler'e bağlamak temel görevleri arasındaydı.

M.A. Gasratyan, ed., Kurdskoe Dvijenie v Novoe i Novoişee Vremya, M., 1987. str. 102

kalarda bir yere çekilmişti. Otonomi ve Kürt idareleri konusunda şimdi üstü örtülen Millet Meclisi yasa tasarılarına yol açan Koçgiri'den sonra Said'in İsyanı'na kadar bir sulh görüyoruz. Tabii, artık Said'in İsyanı daha uzun ve şiddetli bir sulha vesile olmuştu, artık görebiliyoruz.

O halde, "yurtta barış-dünyada barış" desturunu, daha iyi, anlamaya başlıyoruz.

Peki, Cumhuriyet'in Kuruluşu'na gelirken, 1925/1926 yılını, gerçek kuruluş saydığımı tekrarlamak zorundayım, önemli gelişmeler nelerdi, bunlara bakmam ve bir özet yapmam yerindedir. Bir, Ermenistan Mandası Projesi çökmüştür. Bu çöküş, sanıldığından çok daha önemlidir ve kısaca üzerinde durmak istiyorum.

Pogosyan, Ermeni bilim adamı ve tarihçiler de çok zaman Rusça yazıyorlar, Ermenistan Mandası'nın, Amerika Birleşik Devletleri'nin Kafkasya'ya gelmesi ve Sovyetler Birliği'ne komşu olması şeklinde değerlendiriyordu. V mae 1919 g. S soglasiya Anglii, Frantsii i İralii, "mandat" Armenii bıl porçen Soedinennım Ştatam, 1919 Mayıs Ayı'nda, tabii Sevres'in açıklanmasından önce, İngiltere, Fransa ve İtalya, Ermenistan Mandası'nı Amerika Birleşik Devletleri'ne verdiler.* Pogosyan'a göre, Ermenistan Mandası, Ermenistan'ın, Amerikan emperyalizminin bir kolonisi olması demekti ve Washington artık bu bölgeyi bir "köprübaşı", kak platsdarm, olarak kullanabilecekti, tampon fonksiyonundan daha ileridir.** Yalnız, ister tampon isterse "bridgehead" densin, Ermenistan Mandası Projesi'nin gerçekleşmediğini biliyoruz.

Ermenistan Mandası'nın gerçekleşmemesinin, Türk Kurtuluş tarihinde, bugüne kadar kabul edildiğinden, çok daha önemli bir role sahip olduğunu söyleyebiliriz, tabii, reddedilmesinde, Türk tarafının bir aktivite ve tesirinin olmadığını hemen not etmek durumundayım. Bu arada hatırlatmam yerindedir, Manda'yı ve gelişmesini Türkiye Üzerine Tezler'de, çok ayrıntılı bir şekilde ele almıştım; Tezler'de de var, Amerika Birleşik Devletleri adına bölgeye gelen General Harbord'un raporu, reddinde çok etkili olmuştu. Harbord, sadece Ermenistan'ı içine alan bir Amerikan mandasını feasible görmüyordu ve kabul edilmemesini tavsiye ediyordu, bu konuda kategorik olarak olumsuzdur ve buna, bu bölgede devlet tecrübesinin sadece Türklerde bulunduğunu ekliyordu. Dolayısıyla "manda", Türkleri de kapsamak zorundaydı; ama hiç doğru bulmuyordu. Harbord'un bu görüşleri, hâlâ izolasyonist olan Amerikan halkını ve Senato'yu sürükledi; dindar Başkan Wilson ise, uzaktaki Hıristiyanlara elini uzatmak ve dolayısıyla her ne olursa olsun, Harbord raporuna rağmen, Amerikan mandasını kabul kararındaydı. Fakat Senato red kararı vererek Amerika açısından manda meselesini kapatmış oldu.

Eklenecek iki nokta var, kapanmış oldu ama tartışması hemen sona ermedi, Amerika ve İngiltere'de Ermenistan lobisi ısrarını sürdürdü, manda'nın, Cemiyet-i Akvam'a veril-

---

* A. M. Pogosyan, Karsskaya Oblast' v Sostave Rossii, Erevan, 1983. str.227

** Podosyan, 10 Mayıs 1920 tarihli ve Türkler, Rumlar ve Ruslar tarafından kurulan Kars Şurası'nın buna verilen cevap olduğunu ileri sürüyor.

İbid. str. str. 245

mesi dahi önerilmişti. Güzel, bu proje cazip fakat aynı ölçüde cazipti, çünkü Cemiyet-i Akvam'ın ne parası ve ne de askeri vardı, fazla üzerinde durulmadı. Yalnız, askeri yorgun ve maliyesi çok zayıflamış İngiltere'de Lloyd George, hem Kafkasya'dan çekilmek ve hem de Amerika Birleşik Devletleri'ni bu bölgeye çekmek için çok ısrarlıydı, kaldı ki, sosyalist iktidara karşı savaşan karşı devrimciler, 1920 başında, yenildiler. Amerikan mandasının reddi, bu konjonktürde, çok daha önemli olmaktadır.

Türkiye'ye gelince, milli kurtuluştan yana veya karşı, Osmanlı eliti, kesinlikle manda ve çok büyük çoğunlukla da Amerikan mandası istiyordu.* Bu hem yevmi matbuatta intişar etmişti ve hem de General Harbord, bizzat görüşmeler yapmıştı.** Bu arada hatırlanması verimli olabilir, Tezler'de, Sivas Kongresi'nin, ittifaken, manda kararı aldığını ve bunu Amerika'ya bildirdiğini yazmış bulunuyorum.*** Zamanla daha çok kabul gören bu tahlil, doğru'yu yansıtmaktadır.

Aslında Türk elitinin mandayı, neredeyse, ittifakla benimsemesini şaşırtıcı bulmamak icap etmektedir. Çünkü "manda" aslında, emperyalistlerin son anda buldukları bir "oyun" idi; Lenin, topraksız ve ilhaksız bir sulh deklare etmişti ve Wilson bunun etkisinde kaldı ve gerisinde kalamayarak "14 Madde" ilanı çıkardı, böylece, muzaffer emperyalistler, boyunduruk altından çıkan her kavme bir devlet vermeyi taahhüt etmiş oluyorlardı. Sonra bunu istemediklerini ve isteyemeyeceklerini anladılar; "manda" işini, Güney Afrikalı General Smuts buldu; bu hür kavimlere, devlet vermemenin yolu oluyordu. Ancak ol tarihte mandayı bu şekilde gören elitimiz pek azdı; bu nedenle, General Harbord'un, Türk elitinin mandayı anlamadığı, bunu, büyük kardeşin küçük kardeşe yardımı olarak gördükleri sözü çok isabetlidir. Gerçekten manda-sever Türk seçkinleri,**** manda'yı bir oyun sandılar. Aslında manda, oyun değil, "oyun içinde oyun" oldu***** ve buradayız.

---

* Türkiye Üzerine Tezler'de analizi var. Ancak Tezler'den sonra yayınlanan çalışmalarda manda-sever ve mandaperest münevver ve komutanların isimleri de var.

Dr. Kadir Kasalak, Milli Mücadele'de Manda ve Himaye Meselesi, Genelkurmay Basımevi, 1993.

** General Harbord, Sivas Kongresi'nden sonra Sivas'a geçmiş ve 22 Eylül de Milli Mücadele'nin önderi Mustafa Kemal Paşa ile de görüşmüştür. Görüşmelerden her iki taraf memnun kalırken, Mustafa Kemal Türk görüşünü kapsayan bir muhtırayı Harbord'a göndermiştir." ibid., s. 87

*** "Sivas Kongresi Tutanakları: Kongre Mandayı Tanıyor".

Y.Küçük, Aydın Üzerine Tezler, İstanbul, birinci basım, 1984., 1987. s.610

**** Tezler'de, manda suçlamasını, bu nedenlerle, hep yersiz ve haksız, bulduğumu not ettim.

***** Öte yandan, Manda Heyeti'nde, General Harbord'tan sonra ikinci adam, General Moseley, İstanbul'daki Britiş, Fransız, Ermeni ve Türk çevrelerinin, hepsinin, Kurtuluş Mücadelesi'ni İstanbul Hükümeti'nin bir hazırlığı ve tertibi olduğuna inandıklarını yazıyor.

Brig. Gen. George Horn Moseley, Mandatory over Armenia, reoprt made to Maj. Gen. James G.Haorbord, Oct.1919, U.S. "Martha Washington", Senate Document 281, Wash.1920. p.10

"In various well-informed circles in Constantinople including British, French and Armenians sources, the belief existed that the whole movement was actually backed by the Government."

"Early in August, it was believed by some that although it had first been backed by the Government, the movement had gotten out of hand."

Ne demek, a- Türkiye, Şark sınırını, Lozan'dan çok önce çizmişti. b- 1915 "tehcir" başlanıcı ise, Şark'taki "Ermenistan" ve Kilikya'daki "Küçük Ermenistan", Türklere kalıyor, demektir. c- Şark'taki bütün Ermeni zenginlikleri, Kürt şeflerine ve "Kahraman" Maraş, "Gazi" Antep, "Şanlı" Urfa ile Adana ve Hatay'daki bütün Ermeni zenginlikleri, çok büyük ölçüde, Türk Beylerine geçiyor, anlamındadır. d- Maraş, Antep, Urfa, Adana, İskenderun'da pek çok Yahudi ve İbrani asıllı vardı, "Türk" tarifinin içini bunlar da dolduruyorlar, Ermenileri mülksüzleştirmede, bir birliktelik var.

Bu, tarihte eşi az bulunan bir servet transferidir.

İki, bunların analizini ve tehcir'den ayrı "mübadele" meselesini, "Savaşlar" kitabına bırakıyorum. Yalnız, Lozan'ın, bir de mübadele konusunda prensip anlaşması yapmasını, yapılmamış sayamayız. Bu, Kayseri'den Trabzon'a, Sivas'tan Manisa'ya, Bursa'dan Antalya'ya, birbucuk milyon, Osmanlı'nın en büyük zengini "Rumlar", bütün konaklarını, uçsuz bucaksız topraklarını, eşsiz zenginliklerini arkalarında bırakarak, kovulmaları demektir. Yerlerine, daha çok, Selanik çevresinden, istememelerine karşın, atılan sabetayistler geldiler; tarihin pek kaydetmediği ölçüde büyük bir servet transferini görüyoruz. Zavallı Rumlar yer değiştirdiler ve servetleri, yeni sahip buldular. Cumhuriyet'in çıkardığı pek çok büyük zengininin tekvin'inde bu vahşi servet transferi var. O halde Cumhuriyet'in çıkardığı nouveaux riches'in genesis'ini bu şekilde okumak zorundayız.

Yeni zenginler açısından Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet, budur.

Demek ki sabetayizm tartışmalarını küçümseyemeyiz. Marx, primitif akümülasyon'u, ilk günaha benzetiyordu ve küçümsemede ilk günahı okuyabiliyorum.

Üç, 1924 yılında Hilafet'in lağvedilmesini idrak etmiştik. Laisizme bir adımdır ve ayrıca, sabetayistlerin çoğalması ve bu mücadeleden muzaffer olarak çıkan, "Rum" ve Ermeni'lerin temizlenmesi nedeniyle, nispi önemleri çok artan Yahudilerimizin, politik ve kamusal yaşama daha rahat katılmaları için de, erken bir isim devrimi ile isimlerimizin İbranileştirilmesi sürecinin sağladığı kolaylıkla, laisizm şart oluyordu. Fakat asıl önemi, bununla, Türkiye, Müslüman dünya ile bağlarını kesiyordu; ufkunu daraltmaktadır..Tampon olmanın nitelik ve gerekleri arasındadır.

Kim tampon, el cevap, ufuksuz olan'dır.

Sovyetler Birliği ile 1925 ve İran ile 1926 Antlaşmaları, Musul'un teslimi anlaşmasından hemen öncedir. "Peace at home and peace abroad" doğmaktadır. Bunun, Sovyetler Birliği için de çok gerekli ve uygun bir tampon olduğunu görebiliyoruz. Gerçekten de

---

"However, despite this supposition, an official of the ministry declared on September 4 that the Ministry was sending 800,000 Turkih Pounds (paper) to the Fifteenth Army Corps with Headquarters at Erzerum tyo carry on its work and for propaganda amongs Kurds and Tartars."

Bu arada not edebiliriz, Harbord-Moseley Komisyonu'nun Amerikan mandasını olumsuz değerlendirmesine karşın Ch. R.Crane ile H.Churchill King başkanlığındaki "King-Crane Commission" ise lehinde rapor yazmıştı. Ancak 1919 Mayıs Ayı'nda bölgeye gelen Crane ve King'in yazdıklarının hiçbir etkisi olmadığını biliyoruz. Harbord, Amerikan mandası projesini öldürmüştür. Önemi buradadır.

Türkiye'nin, İkinci Dünya Savaşı sonunda kadar, Sovyetler Birliği'ne, bir köprü ya da köprübaşı olmadığını biliyoruz, tampon olduğunu görebiliyoruz.

Toprak nüfusa göre çok genişti, halk yoksul, zenginler çok zengindiler, "Türk" azdı ve çoğaltmak zorunludur. Devşirme geleneği var; Kürtler hem istekli ve hem de müsait oldular. Zorlandılar, fakat çok zorlanmadılar.* "Harika Altmışlı" Yıllar'a kadar böyle geldi ve Türk sosyalist hareketi ile islamik ve kürdist cephelerde "yeni şeyler" oldu. Buradayız.

Yalçın Küçük

GİZLİ TARİH BİR'DEN

SIR HERBERT & MINER'S STRIKE

Usulleri var, önce komisyon kuruyorlar, "kraliyet komisyonu" adı yüksektir; başına Sir Herbert Samuel'i getirmişlerdi.* Sir Herbert mühim bir Yahudi idi, siyonisttir, Osmanlı toprağı Filistin, İngilizlere verilince, manda döneminde, Filistin'e Yüksek Komiser tayin edildi.** Judaik tarihte, Roma'dan sonra, Filistin'e gelen ilk Yahudi vali sayılıyor ve yüksek tutuluyordu.

Ancak Sir Herbert'in maden sektörü raporu da işe yaramadı, işçiler cephe kurdular. Hükümet de, yakın zamanlarda, belki de ilk ve son defa, silahlı kuvvetlerini, işçilere karşı mevzilendirdi; Musul'u bir çatışma ihtimalinde, İngiliz askerleri, içerde meşguldüler. Bu hal de resmi tarihte nakıs'tır, kimseler bilmiyorlar.

Ünlü "Miners' Strike", *** 1926 Mayıs ayında oldu; bunu, Sendikalar Birliği, "tuc", genel greve çevirdi. Bütün dünya ayağa kalktı, Sovyetlerde sevinç vardı, "nihayet beklediğimiz gün geldi", buna inanılıyordu, bazı Sovyet liderleri, madenci grevini ve genel grevi, "harbinger of the revo-

---

* Profesör Lazarev'in, po suşestvu, turyetskoe pravitelvostvo vo vremya pervoy mirovoy voynı sredi vojdey turyetskih kurdov ne imelo ni odnogo deistvitel'no vernogo soyuznika, tesbitini, tekrar not etmek durumundayız. Birinci Dünya Savaşı yıllarında, Türkiye Kürtler şefleri arasında, Türk Hükümeti taraftarı olan bir kişi dahi yoktu; bu bilgiyi veriyor. Başka çalışmalarımda ve bu arada Kürtler Üzerine Tezler'de, Rusya'da yapılan araştırmalara dayanarak, Türk-Rus savaşlarında, Kürtler'in hep Rus tarafını tuttuklarını göstermiştim. Çöküş'te de, önceki bölümlerde, Savaş sonunda Abdülkadir'in kurduğu Kürt Teali Cemiyeti'nin mührünün diğer yanında "Autonomie du Kurdistan" yazdığına işaret etmiş bulnuyorum.

Kemal Paşa'nın tatlı ve vaadkar dili, Kazım Paşa'nın, Ermenistan Devleti projesini, Kürt Şefleri'nin naaşlarının üzerinde bir kılıç misli tutması, verimkar olmuştu, görüyoruz.

M.S. Lazarev, Kurdskiy Vopros 1891-1917, M., 1972. str.307

Y.Küçük, Kürtler Üzerine Tezler, İstanbul, 1990.

lution" saydılar ve selamladılar. Marx haklı çıkıyordu, en gelişmiş kapitalist ülkede ihtilalin ayak seslerini duyuyorduk. Sovyet sendikaları, grev yapan sendikalara para yardımı gönderdi, sendikalar birliği "tuc", bu parayı kabul etmedi, ama İngiliz Hükümeti, buna dayanarak genel grevi illegal ilan ediyordu. Askerler, grevci işçilerin karşısında yerleştiler, iç savaşın eşiğindeydik.

MUSUL'U HEDİYE EDİYORUZ

Sonunda ayak sesleri, ses olarak kaldılar, umutlar söndü, sosyalizm kurulmadı, fakat İngiltere, sınıf mücadeleleri içinde perişan haldeydi. İşte hediye bu şerait altındadır, belki de acıdıkları için hediye ettiler. Belki de maden ocakları kapanıyor, petrol yatakları verelim, dediler. İşte o kadarını bilemiyoruz. Bildiğimiz, Musul, emperyalizme hediye edilmiştir. Görüyoruz ve gösterebiliyoruz.

YAHUDİLERİMİZ ARTIK "TÜRK" OLDULAR

Peki, bir ilgisi var mı; 16 Şubat 1926 tarihinde, Türkiye Yahudi Cemaati, Osmanlı'dan beri elinde tuttuğu azınlık haklarından, tek taraflı olarak, vazgeçtiğini ilan etti. Artık Yahudilerimiz, Türkiye Cumhuriyeti'nin ayrıcalıksız vatandaşları ve "Türk" olmayı kabul ediyorlardı. İşte bu tam overdetermination yılında, Yahudilerimiz, "ne mutlu Türküm diyene" dediler ve Türk oldular.

Musul'un hediye edildiği zamanda, Türk rakamını arıtıyorduk.

İSRAEL DEVLETİ ve "DOĞU MİTİNGLERİ"

Amma ve lakin arıtmanın geçici olduğunu göremediler. 1948 yılında, İsrael Devleti'ni kurdular. Hesapları şaşırttığını artık görüyoruz. Bir iç savaşın sonunda kurulan cumhuriyet, 1966 yılında bir iç savaş ilanı ile riske atılıyordu;**** "Doğu Mitingleri", 1967 yılındadır. İç savaş sıcak ve sol çözücü idi; el-işi tutkalla birbirine yapıştırılmış kibrit çöpleri birbirinden çözülüyordu. Minimalizm, dar ufuk, anlamındadır.

MARK SYKES: MUSUL BULAŞIR

Mark Sykes'a gelince, Sykes-Picot paylaşım antlaşmasının müelliflerinden birisidir, itikat itibariyle anti-semitik idi, ***** fakat asıl baskın mezhebi ise emperyalist olmasıdır, çok görüş değiştirdi ve 1917 yılından

itibaren, Lloyd George'un Orta Doğu haritalarını çiziyordu. En son kitabı, "Halife'nin Son terekesi" adını taşımakla kulağa küpe düsturlarla doludur. Evvela, to my mind Musul stands as a menace to the future of the surrounding country, diyebiliyordu; çevresi için bir tehdittir. Saniyen, and if Musul, in its present condition, becomes the chief town of flourishing Northern Mesopotamia, it will certainly contaminate the surrounding locality with the same sinister influence as Antioch of old fark over North Syria, eğer Mezopotamya'da gelişen bir merkez olursa, yayılır; Musul'un yayılma kabiliyeti var. Selevkoslar zamanında Antakya da yayılmıştı; tarihler yaziyor.

İNGİLİZLER'E KAPI ve TÜRKLER'E MÜSLİN ÇORABI

İki rivayeti ekleyebiliyorum. Musul'un, "kapı" anlamı da var. İkincisi, bir zamanlar, "müslin" çoraplar aranıyordu, lüks idi, "musulin" kelimesinden geliyor. Bizimki ise, bahusus, cumhuriyet'in resmi tarihi, Cenub'umuzu aşağılamayı en büyük hedef sayan bir ideolojik cidal'dir. Ve hâlâ oradayız.

*1926 Büyük Madenci Grevi.

** 1920 başı.

*** Büyük Madenciler Grevi.

**** Büyük Gazeteci İlhami Soysal'ın, başkentin merkezinde, daha sonra Korgeneral ve Özal'ın danışmanı Recai Ergin'in emri ile bir yarbay ve askerleri tarafından kaçırılıp dövülmesini, "iç savaş" ilanı sayıyorum

Sol sıcaklıkta, islamizm ve kürdizm çıktılar ve türkizm'den ayrışmaya başladılar. Üç kibrit çöpü ile anlatılan budur.

***** Daha sonra anti-Türk ve Siyonizm'e "dönme" oldu.

Çok güzel, ancak daha güzeli ile bitirebilirim, Toynbee'nin, 1926 yılında, Şeyh Sait idamları ve Musul'un hediye edilmesinin hemen arkasından yazdıklarından söz ediyorum.* Bir, kalkışma bastırıldıktan sonra, process of "Turkification" was renewed with redoubled vigour, türkifikasyon, bu Toynbee'nin 1926 yılında kullandığı sözcüktür, çok daha büyük şiddetle yeniden tatbik edilmeye başlandı. İki, bu, Ankara'nın, men of Ankara, Kuzey Kürtlerini Türkleştirmek, "turkify", politikasını düşünerek ve bilerek yaptıkları anlamına geliyor ve Ankara, bu yolda gerekli gördüğü yer yola başvurmaktadır.

* A. J. Toynbee & K.P.Kirkwood, Turkey, London, 1926.

Üç, komşu toprakta, Musul'da, başka bayrak altında yaşayan Kürtler, "Kürt milliyetçiliğini", Kurdish Nationality, serbestçe geliştiriyorlarsa, Türkiye'de türkifikasyon zorunlu ve kaçınılmazdır. Dört, Britiş Hükümeti'nin, kendi yönetimindeki Bağdat'a bağlı olarak yaşayan Kürtlerin milliyetçiliğini geliştirmek çıkarınadır. Beş, Kürt meselesinde bu iki ayrı politika, Musul meselesinin özüdür.

Artık bütün soruları çözmüş durumdayız ya da bütün sorunları bir soruya indiriyoruz. Türkifikasyon için mi "hediye" ettik, yoksa hediye ettiğimiz için mi, "türkifikasyon" zorunda kaldık, kalan mesele budur.

Toynbee & Kirkwood 1926

SAİT'İN KIYAMI & MUSUL'UN HEDİYE EDİLMESİ: KÜRTLERİN TÜRKLEŞTİRİLMESİ

...after the rebellion had been suppressed, the process of "Turkification" was renewed with redoubled vigour. It was the deliberate policy of the Men of Angora to "turkify" the Northern Kurds, without shrinking from the employment of whatever force might be necessary to attain this end; and they believed, quite correctly, that this policy would be rendered extremely difficult, if not impossible, to carry out if, next door to the Kurds under Turkish rule, there were to be other Kurdish communities liviing permanently under a different flag and rejoicing in a regime which encoureged the development of Kurdish nationality instead of repressing it.

◆ ◆ ◆

In the Musul Province, the encouragement of Kurdish nationality has been the policy of the British Government since this territory first came under a British mandate.

◆ ◆ ◆

This contrast between Turkish and British policy in regard to the Kurds is the crux of the Mosul problem.

A.J.Toynbee & K.P. Kirkwood, Turkey, London. 1926. pp. 274-277

---

birinci bölüm için
birinci ek

KEMAL ve İSMET PAŞA'NIN MUSUL VASİYETLERİ

Yazmak, yapmak'tır.

Tarih yapmak, tarih yazmak'tır.

Büyük Kurtarıcı, bu dünyadan erken ayrılacağını hissettiği bir zamanda, İsmet Paşa Hazretleri'ne, "İsmet, İsmet, ben alamadım, ne yap yap, Musul'u sen al" demişti. Bu, bir vasiyettir.

İsmet Paşa Hazretleri, Chp'deki yerini, daha sonra başbakan Bülent Ecevit'e bırakırken, "Bülent, Büyük Atatürk, bana, 'İsmet İsmet ben alamadım, Musul'u mutlak al" dedi, devam etti, 'görev verdi ve şimdi ben sana söylüyorum, ben de alamadım, yerime geçeceksin, Musul'u mutlak almalısın" buyurdular. Kimseler bilmiyordu, önce bir televizyon programında açıkladım ve sonra kitaplarıma aldım.

Nasıl mı, buldum ve çıkardım; burası önemli; önemli olan Bülent Ecevit'in, "Yalçın Küçük doğruyu söylüyor" demesidir. Hepsi basında ve kitaplarda kayıtlıdır. Artık tarih'tir.

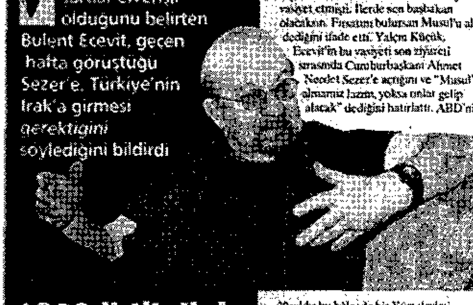
Ecevit, bu vasiyeti bana İsmet İnönü'nün damadı Metin Toker'in söylemiş olabileceğini de eklemişti. Bunu, bu vasiyeti Toker'in de bildiği şeklinde anlamamız yerindedir. Ama benim kaynağım Toker değildir, not ediyorum.

Belki bir gün yazarım. "Büyük Paşalar'ın Vasiyeti" diyebiliriz. Tarih'tir.

İnönü'den Ecevit'e MUSUL'U AL vasiyeti

Ecevit, AKŞAM'a Türkiye'nin gündemini değiştirecek açıklamalarda bulundu. Ecevit, İnönü'nün kendisine "Şartlar elverdiğinde Musul'u Türk topraklarına kat. Bunu aklından çıkarma" diye vasiyet ettiğini açıkladı.

Musul'un alınması için şartlar elverişli olduğunu belirten Bülent Ecevit, geçen hafta görüştüğü Sezer'e, Türkiye'nin Irak'a girmesi gerektiğini söylediğini bildirdi

Gazeteci Hulki Cevizoğlu'nun Flash TV'de önceki akşam yayınlanan Ceviz Kabuğu adlı programına katılan Prof. Dr. Yalçın Küçük, tartışma yaratacak bir iddia ortaya attı. Kendisini 'devrimci' Yalçın Küçük, Mustafa Kemal'in, Musul'un alınmasını ölmeden önce İsmet İnönü'ye vasiyet ettiğini ileri sürdü. Bu ay içinde ilk cildi çıkacak kitabında bu konuya değindiğini anlatan Yalçın Küçük, İsmet İnönü'nün de Atatürk'ün vasiyetini Bülent Ecevit'e aktardığını savundu. Küçük, "İsmet İnönü CHP'nin genel sekreteri olduğu sırada Ecevit'i yanına çağırdı. 'Atatürk bana Musul'u al diye vasiyet etmişti. İleride sen başbakan olacaksın. Fırsatını bulursan Musul'u al' dediğini ifade etti. Yalçın Küçük, Ecevit'in bu vasiyeti son ziyareti sırasında Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'e açtığını ve "Musul'u almamız lazım, yoksa onlar gelip alacak" dediğini hatırlattı. ABD'nin 30 yıldır bu bölgede bir Kürt devleti kurmak istediğini vurgulayan Prof. Dr. Yalçın Küçük, "Ben TC'nin Kürt politikasını yanlış buluyorum. Barzani devletini siz kuruyorsunuz. Türk devleti, Kürt devletini kuruyor" dedi. Türkiye'nin ortadan kalktığını savunan Küçük, "Bana göre Türkiye devleti bitmiştir artık, Cumhuriyet bitmiştir. Mustafa Kemal 2002'den sonra gerçekten ölmüştür" diye konuştu.

HATIRINDAN ÇIKARMA

Yalçın Küçük'ün Ceviz Kabuğu'nda ortaya attığı iddiaları üzerine eski Başbakanlardan Bülent Ecevit, AKŞAM'a sözkonusu vasiyeti doğruladı. Ecevit, Atatürk ve İsmet İnönü'nün, Musul'un aslında Türk toprağı olduğunu düşündüğünü ancak şartlar elvermediği için alamadıklarını vurguladı. Ecevit, "İnönü bana, 'Şartlar elverdiğinde Musul'u Türk topraklarına kat. Bunu aklından çıkarma' dedi" diye konuştu. İnönü'nün bu vasiyeti kendisine 12 Mart Muhtırası'nın (1970) verilmesinden ve kendisinin genel sekreterlikten istifasından birkaç ay önce söylediğini açıklayan Ecevit, o günü şöyle anlattı:

"Benim genel sekreterliğim sırasındaydı. İnönü ile başbaşa görüşmelerimiz olurdu, haftalık değerlendirmeler yapardık. Birgün Musul konusunu açtı. Musul'un aslında Türkiye'ye ait olması gerektiğine inandığını ve bu konuda elinden geleni büyük çabayı sarfettiğini fakat o sırada şartların elvermemesi sebebiyle Musul'u Türkiye'ye dahil edemediklerini söyledi. 'Şartlar elvermiyordu biz alamadık. Şartlar elverdiğinde Türkiye'nin Musul'u topraklarına katması uygun ve gerekli olacaktır. Bunu hatırından çıkarma' dedi. Ben bu tarihi vasiyetten kimseye bahsetmedim. Bahsetmemeyi de düşünüyordum. Ancak bu konu tartışmaya açıldı ve Irak'taki son gelişmeler Türkiye'nin Musul'u topraklarına dahil etmesi konusunda elverişli bir ortam sağladı. Onun için bu açıklamayı yapmam gerekli oldu."

ATATÜRK'ÜN OLABİLİR

Aynı vasiyetin Atatürk tarafından da İsmet İnönü'ye yapılıp yapılmadığına ilişkin bir soruya ise Ecevit, "Elbette yapılmıştır. Beraber karar vermişler. O zaman Irak politikasını birlikte yürütmüşlerdi. Mutlaka Atatürk'le aynı şeyi düşünüyorlardı. O görüşmemizde bu kadar ayrıntıya girmedi" karşılığını verdi.

AKLIMDAN ÇIKMADI

Musul'un Türkiye'ye dahil edilmesi için İsmet Paşa'nın büyük bir mücadele verdiğini hatırlatan Bülent Ecevit, açıklamalarını şöyle sürdürdü:

"Musul, 1920 yıllarının başından itibaren Türkiye'nin ciddi bir sorunu oldu. Bu konuda özellikle İngilizlerle Türkler arasında ciddi çatışmalar oldu. Türkiye o günkü adıyla Milletler Cemiyeti'ne konuyu götürdü. Hatırladığıma göre, referandum bile teklif etti. Ancak kabul edilmedi. Türkiye'nin haklı olduğu çeşitli vesilelerle dile getirildi. Ama İngiltere'nin o dönemde karşı çıkması nedeniyle Türkiye'nin hakkı olan sonuçları alması mümkün olamadı."

Ecevit, daha sonra üç kez başbakanlık koltuğuna oturduğunu, bu dönemlerde Musul konusunun aklından hiçbir zaman çıkmadığını da belirterek, "Hiç aklımdan çıkmadı. Çıkması da mümkün değildi. Irak yönetimi işbaşındayken, Saddam yönetimiyle bütün komşu ülkelerin sorunu olmasına rağmen Türkiye'nin sorunu yoktu. Ben Saddam'la üç kere görüştüm. Biz Irak'ın toprak bütünlüğünün hem bölgenin hem de Türkiye'nin yararına olduğunu düşünüyorduk. O nedenle, o yıllarda bu konuyu gündeme getirmedim" dedi.

ŞİMDİ ŞARTLAR UYGUN

Şimdi Türkiye'nin Musul'u topraklarına dahil etmesi için şartların uygun hale geldiğini belirten Bülent Ecevit, gündemi sarsacak açıklamalarına devam etti:

"Şimdi şartların elvermesi bir yana, bunu zorunlu kılıyor. Son gelişmeler üzerine geçen hafta Cumhurbaşkanı Sezer ile yaptığım görüşmeden sonra Türk ordusunun Irak'a girmesi gerektiğini söyledim. Eğer biz bunu yapmazsak Kuzey Irak, Türkiye'ye girecektir' dedim. Şimdi şartlar çok değişti. Türkiye için elverişli hale geldi. Ben hükümette olmadığım için bu gibi ayrıntılara girmem. Ne yapabiliriz, nasıl yapabiliriz? Ama Musul Türkiye'nin hakkıydı. Türkiye, şimdiye kadar gündeme getirmemişti. Fakat şimdi K. Irak'ta Güneydoğu'da tek çatı altında bir Kürt devleti kurulma hareketleri çok açık bir şekilde cereyan ediyor. Bunun için BM'ye dilekçe bile verdiler. Bir süre sonra Kuzey Irak'ta kurulacak Kürt devletine bizim buradaki unsurlar da katılmak isteyecektir. İş bu noktaya doğru gidiyor."

ABD'Yİ İKNA ETMELİYİZ

Türkiye'nin Musul'u topraklarına dahil etmesinin veya Türk Ordusu'nun Kuzey Irak'a girmesinin ABD'ye rağmen mümkün olup olamayacağı sorusuna ise Ecevit ilginç bir yanıt verdi. Bunun ABD'ye rağmen değil, ABD'yi buna ikna ederek yapılması gerektiğini söyleyen Ecevit, "Bu Türkiye'nin güvenliği açısından gereklidir. Orada Türkmenlerin güvenliğini sağlamak için, bu tür saldırıların Türkiye'ye yönelmesini engellemek için oraya girmemiz gerekiyor" dedi. Bunun 'işgal' anlamına gelmeyeceğini savunan Ecevit, "Bildiğim kadar, bu konuda bir devlet politikası oluşturulmuş değil. Oysa şartlar o kadar ilginç hale geldi ki, ABD ne der, İngiltere ne der diye düşünmeden, öncelikle bölge ülkesi olarak Türkiye'nin üzerine düşen görevleri vardır. Öncelikle Irak olayının bir devlet politikasına dönüştürülmesi gerekiyor. Biz Kıbrıs'ta İngiltere ve ABD'ye rağmen, Kurtuluş Savaşı'nda ise bütün emperyalist ülkelere rağmen neyi başarabildiğimizi gösterdik. Şimdi çok daha güçlü ve haklı durumdayız" diye konuştu. Ecevit, sır gibi saklanan vasiyetin Araştırmacı Yalçın Küçük'e İsmet İnönü'nün damadı Metin Toker tarafından aktarılmış olabileceğini ifade etti. Ecevit, Türkiye'nin Musul'u topraklarına katması için şartların elverişli hale geldiğini de sözlerine ekledi. Erdan YAVUZ / ANKARA

Ecevit, İnönü'nün vasiyetini gerçekleştirmenin şimdi tam sırası olduğunu söyledi.

1960 ihtilalinin öğrenci lideri

Akşam Gazetesi: 3 Ocak 2005

34 YILDIR GİZLENEN VASİYET

İsmet İnönü'nün Ecevit'e 'Musul'u al' diye vasiyet ettiği öne sürüldü. AKŞAM, bu iddiayı Ecevit'e sordu. Tarihi bir cevap geldi: Evet doğru. Bunu bir gün bile aklımdan çıkarmadım. Ama şartlar elvermedi

Sezer'e 'Şimdi ortam uygun' dedi mi?

ECEVİT, KÖŞK'E SIR 'VASİYETİ ANLATMIŞ'

"12 MART'TAN HEMEN ÖNCE BU OLAY OLDU"

Akşam Gazetesi: 3 Ocak 2005

ikinci bölüm

İKİ "İ"

Napoleon Bonaparte, kardeşi Lucien hatırlıyordu, "J'ai manqué a ma fortune a St. Jean d'Acre", talihim Akka'da ters gitti, diyormuş, daha doğrusu mırıldanıyormuş, öyle okuyoruz. Mısır'ı zaptettikten, 1798, sonra Jerusalem'i almak üzere yola çıkmış, Moskova'dan önce ilk yenilgiyi Akka'da tatmıştı, Kudüs'ü alamadı.* Sonra Mısır'da da kalamadı, halbuki, Kudüs'e hükmedeceğinden emindi, buna göre Yahudiler için bir de çağrı hazırlamıştı, Yahudiler'i Kudüs'e restore etmek için, hepsini kendi bayrağı altında toplanmaya çağırıyordu,** bu durumda, belki de Napoleon'u ilk Hıristiyan Sionistlerden birisi sayabiliriz. O halde bu büyük Fatih'in de, bu coğrafyada dayanabilmek için bir Yahudi devletini gerekli gördüğüne hükmetmek durumundayız. Hıristiyanlar'da Kudüs tutkusu, Tevrat'a bağlamaktadır ya da, vice versa, tersi de doğrudur.

Çok ilginç, Müslüman veya Osmani ya da Türk, nasıl istenirse öyle söylenebilir, kim bu coğrafyaya gelirse, Yahudileri de tahrik etmek gereğini duyuyor; şaşırtıcı bir ittifak görüyoruz. Napolyon'un Mısır-Kudüs seferinden bu işareti de çıkarabiliyorum, örnekleri saymak istemiyorum, ancak Filistin'de İngiliz mandası ile buraya Roma'dan bu yana ikinci Yahudi valinin gönderilmesinden belki de iki ay sonra, o kadar önemli ki Yahudiler, "tikveh" şarkısını söyleyip yeni doğanlara "ümit" ya da "umut" adını vererek sevinçlerini belli etmeye başlamıştı, biz de Ankara'da, modern bir Türkiye Devleti'ne yol açan, bir

* Barbara W. Tuchman, Bible and Sword -How the British Came to Palestine, 1956-1982, Macmillan, p. 167

** Bonaparte a fait publier une proclamation dans laquelle il invite les Juifs de l'asie et de l'Afrique a venir se ranger sous ses drapeaux pour etablir l'ancienne Jerusalem.

ibid., p.166

Meclis-i Milli küşad etmiştik. Aynı şekilde İsrael Devleti'nin kurulmasından, 1948, bir yıl önce, Amerika Truman Doktrini, 1947, ile Türkiye'ye girmişti; ve bu tarihten bir yıl daha önce de Demokrat Parti kuruluyordu. Hürriyet Gazetesi'nin yayın hayatına atılmasındaki senkronizasyonu takdir edebiliyoruz.

Hangisi önceliyor, çünkü İsrael Devleti'nin kuruluşu, 1946 yılında kesinleşmiş görünüyor ve Amerika'nın Türkiye'yi himayesi altına aldığını ilan etmesi, 1947, bu halde, İsrael Devleti'nin kuruluşunun, 1948 ve Türkiye'nin dünyada tanıyan ilk devlet oluşunun, 1949, öncesindedir. Acımasız bir Elen düşmanlığı ile çıkan Hürriyet Gazetesi ile Sefarad-renkli Demokrat Partisi'nin kurulması ise bir ve iki yıl evvelin hazırlıkları durumundadır.

Ters yönde birlikteliklerin tesbiti de mümkündür, Vaka-i Hayriye, dinde bozulmaya ve dinsel zorbalığa karşı bir devrim hareketi ve hatta devrimci terördü; öyle söyleyebiliyorum. Ordu, o zaman "yeniçeri" diyorduk, her türlü ilerleme ve yeniliğe karşıydı, 1826 Vaka-i Hayriye, yeniçeri ordusunu tasfiye etti, büyük bir kıyım icra etti, o kadar öyle ki yeniçeri cesetlerinden Boğaz'ın ve Marmara'nın görünmez olduğu dahi yazılmıştır. Yalnız bu kadar değil, "Yeniçeri Ocağı ile Bektaşilik özdeşleşmişti, Mahmut yeniçeriliği olduğu her yerde kazımak istiyordu, Bektaşi tekke ve zaviyelerini kapattırdı." İkinci Mahmut ancak bu şekilde reform kapılarını açabildi. "Tanzimat" buradan çıkmıştır.

Bir nokta daha var, sermayeye bağlanmadan silahlı kuvvetlerin bir güç olması, tamamen imkansız sayılmasa da oldukça zordur, yeniçeriler esnaf ile içiçeydiler ve daha doğrusu esnaflaşmıştılar; bu şekilde, Sultan Mahmut'un terörü, sermayeye darbe indirmeden duramazdı. Durmadı, ama burada da kalmadığını biliyoruz. Çünkü Ordu'nun, o tarihte yeniçerilik, finansmanını da, İstanbul'daki çok büyük zengin Yahudi sarraflar yapıyordu ve Sultan Mahmud bunlardan onunu idam ettirdi. Bu on yedinci yüz yıl başındaki Ester Kira'yı içine alan Yahudiler'e karşı kıyamdan sonra, daha büyük ölçüde, ilk Yahudi kıyımı idi, böylece bir tasavvufi akım olan Bektaşi şefleri ile Yahudi kodamanları aynı akıbeti paylaşmış oldular. Yine bir beraberlik tespiti var.

İhmal edilmiştir. Doğru akademik ve/veya resmi tarih yazımında önemli olanlar saklıdır; açmak zorundayız. Öyle de yapıyoruz, daha önceki çalışmalarımdan birisinde bu sürece, "dinden kopma" adını vermiş olduğum anlaşılıyor;* güzel, ama şimdi ekleyebiliyorum, bunun, dinden kopma'nın, genellikle kabul edilenden daha derin olması muhtemeldir. Amma ne yazık ki bu yönde düşünmekten hep uzak duruyoruz.

Şehzade Ertuğrul Osmanoğlu'nun, "biz çok laiktik, halk bizi sevmezdi" anlamındaki sözünü, neredeyse, söylenmemiş sayıyoruz. Ayrıca müslüman bir ülkede "islamlaşma" adı altında bir cereyanın olması da çok şaşırtıcıdır. Efgani, Sait Halim, Mehmet Akif, Şemsettin Günaltay ve diğerleri buradalar. İlaveten, Mithat Cemal'in, Mehmet Akif biyografisinde, son Osmanlı dönemi için, münevverler arasında, "dine ve saraya küfretmek" modasından söz etmesi ise çok düşündürücüdür. Kimseler düşünmüyorlar, yalnız burada ben, bunlar üzerinde tartışmak yerine, not etmekle yetiniyorum. Düşünmeye

---

* Yalçın Küçük, İsyan 2, İstanbul, 2005. s.195

davet, bu aşamada, yeterlidir.

Bir nokta da şudur, tabii Cumhuriyet kurulurken, sekülarizm'in, güçlü ekonomik ve felsefi nedenlerini, pek göremiyoruz ve bulamıyoruz. Neden laik olmalı, sorulmamış soru buradadır; ancak, Şeyh Said'in ve taraftarlarının Nakşibendi tarikatı mensubu olması, tekke ve zaviyelerde teşkilatlanmaları, Cumhuriyet'in kurucu liderlerinde, bir İkinci Mahmut tepkisi doğurması çok normaldir, pratik bir muharrik çıkmıştır. Tekke ve zaviyelerin kapandığını ve laisizm akımının güçlendiğini biliyoruz. Ne ölçüde kapandı, Konya Mevlevi Tekkesi'nin kapanmadığını ve Kemal Paşa'nın "müze" adıyla sürdürülmesini uygun gördüğünü işaret etmiştim. Şimdi de pek uzun sürmediğini kayda düşmek zorundayım. Bu arada, Mahmudizm'in daha radikal ve daha uzun ömürlü olduğunu not edebiliyoruz.

Yalnız ben yine İsyan'da bir başka kavram daha, Anglo-Amerikan akademik dünyasında kullanılan bir söyleyişle, "coin" etmiş ya da "kesmiş" olduğumu haber verebiliyorum, "dine dönme" diyoruz.* Böyle bir kavrama, bu açıklıkta, Marx'ta rastlamıyoruz, bu nedenle burjuva-demokrasi tartışmalarında yeni sayılabilir, ama değil, çünkü, yer yer Marx'ı da etkilediğini sandığımız, Tocqueville'de var.

Tocqueville

FRANSA'DA DİNE DÖNME

The Revolution of 1792, when striking the upper classes, had cured them of their irreligiousness; it had taught them, if not the truth, at least the social usefulness of belief.

The Revolution of 1848 had just done, on a small scale, for our tradesmen what that of 1792 had done for the nobility: The same reverses, the same terrors, the same conversion; it was the same picture, only painted smaller and with less bright and, no doubt, less lasting colours.

◆ ◆ ◆

Daniel Bell

◆ ◆ ◆

---

* ibid., s.187

Soğuk Savaş'ın kodifikasyonunu yapanlardan D.Bell, Cumhuriyetçi Napoleon'un filozoflara sempati duymasına karşın, imparator olunca, dinin önemini kabul ettiğini ve ortodoksiye döndüğünü not ediyor ki Tocqueville'den esinlendiğini düşünebiliriz.

◆ ◆ ◆

As emperor, he recognized the importance of religious orthodoxy for the maintenance of the state.

The Recollections of Alexis de Tocqueville, translated by A.T. Matts, ed., by J.P.Mayer, N.Y., 1850-1959, p. 113

Daniel Bell, The End of Ideology, The free Press, 1960. p. 395

Y. Küçük, İsyan 2, İstanbul, 2005. pp. 188-189

Doğru, Fransız yüksek sınıfları, Büyük Fransız Devrimi'ne kadar çok büyük ölçüde, dinsizleşmişti, "irreligiousness" ve öyle anlıyoruz, Fransız Devrimi'nin darbeleri, dinin "siyasal"* yararlarını öğretti; Tocqueville bunu görebiliyor ve bize bırakıyor, çok önemlidir. 1848 Devrimi, aynı sarsıntıyı, orta tabakalarda yapıyordu ve şiddet, dine dönme sağlamaktadır.** Bu ikincisi daha az derin, daha az etkili, ama var; şiddet veya terör, mülk sahiplerini laisizmden uzaklaştırmaktadır. Yalnız, çok keskin gözlemleri olan Tocqueville, bir ayrılığı da dikkat çekiyor, dini öğretileri doğru kabul etmeye başlamadılar, yararlı bulmayı öğrendiler.

Solculuktan konservatizme geçen ve Soğuk Savaş döneminin etkili düşünürlerinden olan Profesör Bell, "İdeoloji'nin Sonu" kitabı Bell'indir ve fırtınalar kopardığını biliyoruz, çok çarpıcı bir tesbit ile, Tocqueville'i sürdürmektedir; Napoleon'un imparator olunca, devlet düzenini sürdürebilmek üzere dini ortodoksiyi kullanmak gereğini duyduğunu yazmıştı. Demek ki dine dönme, conversion, Napoleon'da da var.

Din, baskı ve çürüyüş dönemlerinin icadıdır.

Cumhuriyet'te ise dönüş ve tabii "çöküş", çok erkendir. Ne kadar erken mi, 1929 Büyük Buhranı, Menemen Cinayeti ve izleyen idamlar, Serbest Fırka ve asıl önemlisi İzmir'deki gösteriler, İstiklal Mahkemeleri ve Şeyh Sait isyanı ile izleyen darağaçları geride kalsalar da, çok yakındılar ve ne yazık, şimdi "dönüş" ve "çöküş" söz konusu edilence, aynı çalışmamdan bir aktarma daha yapmak zorundayım: "Devamla, bizde dine dönüşün

---

* Tocqueville, İngilizce çevirinde, "social", sosyal diyor, ben "siyasal" demeyi tercih ediyorum.

** Her zaman bu sonuçla karşılaşmıyoruz, 1347 Veba Salgını, tersini yaptı, kapitalizme mal edilen sekular motiflerin bir kısmını burada analiz edebiliyoruz. O halde şiddet, dini inançları sarsıyor; ya zayıflatıyor ya da restore ediyor, kısaca böyle söyleyebiliriz.

ne zaman başladığı sorusunu formüle edebiliriz, cevabım net ve kısadır; Yunus Emre'nin yayılması, Nazım Hikmet'in Bedrettin Destanı ile Necip Fazıl'a, İş Bankası'ndan para verilerek dergi çıkarmakla görevlendirilmesini, bir tarih olarak görebiliyorum. Necip Fazıl hariç, dğerlerini, burada tekrar ele almak durumundayım; üç açılım da Tezler'de var, şimdi sistemleştirmeyi deniyorum ve yeni boyutlar ekliyorum." Güzel, genellikle "Tezler" diyoruz, burada söz konusu olan "Aydın Üzerine Tezler" olup, "Yunus Emre" meselesi ve şimdi "komplo" tabir edebiliriz, buradadır.

Erken dönüş mü, bir, Nazım Hikmet'in Bedrettin Destanı, iki, Necip Fazıl'ın sahneye sürülmesi, üç, Yunus Emre Komplosu, önemli muharrikleridirler. Burada sadece Yunus Emre Komplosu üzerinde duruyorum ve dönüş analizi için yeterlidir.

Aydın Üzerine Tezler

YUNUS EMRE: ÇÖKÜŞÜN DERVİŞİ

Bir, Yunus Emre, yeni harflerle ilk kez Burhan Toprak tarafından yayınlanıyor. İki, Burhan Toprak'ın Yunus Divanı, gerçek ve düzenli bir baskı değil. Bunun anlamı şudur, Türkiye'de çok Yunus var, Yunus Emre hakkında bilgiler ise çok kıttır. Yunus Emre Divanı'na, örnek olsun, Aşık Yunus'un şiirleri de katılabiliyor. Üç, Yunus sevgisi, düzenli ve doğru olmayan Burhan Toprak baskısı ile doğuyor. Dört, 1933 yılında oluyor.

◆ ◆ ◆

Devam etmeden önce eklemek durumundayım: Burhan Toprak, yabancı değil, Osmanlı döneminin Harbiye Nazırı, Cumhuriyet döneminin uzun yıllar genelkurmay başkanı Fevzi Çakmak'ın damadı idi. Yunus Emre kampanyasından sonra, Güzel Sanatlar Akademisi'nin müdürü yapılmıştı.

YUNUS İLE DESINSTRUCTION / CAHİLLEŞME

Burhan Toprak'ın, ilk baskısı 1930 yıllarında yapılan Yunus Emre kitabına, 1934 yılında yazdığı önsözden aktarıyorum: "Biçare Yunus ne bile, ne kara okudu, ne akıl demiyor mu, diye itiraz edeceklerdir. Fakat Yunus Emre'yi harfi harfine kabul edecek zamanı bilmek lazımdır. O burada dünya ilimlerine karşı kin ve nefretini gösteriyor. Dünya ilimlerini o

kadar unutmak istiyor ki onlara hiç elini sürmediğine kendisini kandırmaya çalışıyor. Bildiklerini, kafasıyla öğrendiklerini söküp atmak istiyor. Sonsuz bir cahilleşme, 'desinstruction' ile ümmiliğe, ruhun o saf, o bakir huzuruna ermek için bilgisini biteviye inkar ediyor.' İnanılmaz görünüyor, ama gerçek, Güzel Sanatlar Akademisi Müdürü Burhan Toprak, Yunus Emre ile birlikte Yunus'un 'dünya ilimlerine karşı kin ve nefretini' bir reklam konusu yapıyordu.

YUNUS EMRE: ŞERİAT DİZELERİ

Hakikat bir denizdir şeriat anın gemisi
Çoklar gemiden çıkıp denize dalmadılar

Dört Kitab'ı şerheden hakikatte asidir
Zira tefsir okuyup manasını bilmediler

TEZLER: KENDİ KENDİNE KURŞUN

Bir tez yazıyorum: Köycülük ve Yunus Emre, Türk aydınındaki sosyalizan eğilimleri kazımak için ön plana çıkarılıyor. Köycülük ve Yunus Emre, daha sonraki yıllarda sosyalistlik sanılıyor.

Tezi açıyorum: 1930 yıllarının anti-sosyalizan akımları, daha sonraki yılların ve özellikle 1960 görkemli yıllarının sosyalizan akımları oluyorlar.

Tezi, Aydın Üzerine Tezler'in birinci kitabında geliştirdiğim bir çözümleme ile ifade ediyorum: Köycülük ve Yunus Emre, Türk aydınına atılmış kurşunlardır. Türk aydını zamanla, bu kurşunların kendisine sıkılmış olduğunun bilincini yitiriyor, kendisi atıyor. Kendisi attığı için, bunların sosyalizan olduğunu sanıyor.

BİRGE: BEKTAŞİ YUNUS

John Kigsley Birge'in, 'The Bektashi Order of Dervishes' adını taşıyan çalışmasından övgü ile söz etmek durumundayım.* Bektaşilik ile ilgili pek değerli bilgileri içeriyor ve aktarma yapmam gerekiyor: 'Türkiye'de bugün açık bir içtenlik ve dinsel duyguların derinliğiyle, Anadolu köylüsünün dilinde yazdığı için, Yunus Emre'den daha çok onurlandırılan bir şair yoktur.' Yunus Emre artık yalnızca Bektaşi tekkelerinin nefesi değil, Türkiye'nin bir numaralı ve ulusal şairidir.

GÖLPINARLI: ÇÖKÜNTÜ DEVRİNDE TARİKATLAR

Bu çöküntü devrinde halk, nasıl kendini avutmak için mistik kanaatleri benimsemek zorunda kalıyorsa beyler de, geleceklerini erenlerin himmetine havale etmek ve halkın kabul ettiği velileri benimseyerek halkı kendilerine bağlamak zorundaydılar. Şeyhler, bu karışık devirde iki taraflı oynuyordu: Beyler, onlar vasıtasıyla halka nafiz oluyordu, şeyhlerse hem beylere nüfuz ederek halk üzerinde bir otorite kuruyorlar, hem halk üzerindeki otoriteyle beyleri nüfuzları altına alıyorlardı ve böylece sema meclislerinde devir dönmede ve Mevlana'nın reel ve insancı reformu, mistik bir ifham altına girmede, halkçı Mevlana'nın torunları, aristokrasinin mümessilleri olmada** ve Mevlevilik kurlmadaydı."

HALİDE EDİP: TARİKAT TEHLİKELİDİR

Bence imam, bizim memleketimiz için Dede'den daha az zararlıdır. Dervişin felsefesindeki uyuşturucu, uyutucu zehir imamın cennet, cehennem masallarından daha çok tehlikeli. İmam sadece batıl itikatların doğurduğu bir sürü masalı tekrar ediyor. Dede iyilik, kötülük arasındaki farkı kaldırıyor. İyiyi fenayı tablolarında boya diye kullanan sanatkar bir Allah kavramı çıkarıyor.*** Bunun mantıki sonucu ne oluyor, bilir misniz? Bu inanış, insanları, zulme ve zalimlere karşı hoşgörücü, ilgisiz yapar.

YUNUS EMRE: HURUFİ DİZELERİ

Yigirmisekiz hece okursun ucdan uca
Sen elif dersin hoca manası ne demektir

Dört Kitab'ın manası tamamdır bir elifte
Ba dedirmeniz bana ben bu yoldan azarım

Yedi Mushaf manasını okudum tamam kıldım
Ya ne için karayı ak üstünde yazarım

ÜLGENER: TASAVVUF'TA RUHBAN SINIF VAR

Tasavvufun toplum düzenine getirdiği önemli katkıyı, öyle görünüyor ki, dünya beyleri yanında, hatta üstünde bir din ve mana aristokrasisini yoğurup şekillendirip yörüngesine oturtmuş olmasında aramak yanlış olmayacaktır.**** İlk zamanlarda islamın şiddetle karşısında olduğu ruh-

banlık tasavvufla beraber başka isim ve kılık altında kul ve Tanrı arasına konulunca, kütle üzerinde yeni bir güç ve iktidar merkezi vücut bulmuş oluyordu.

◆ ◆ ◆

Yunus, bir çöküntünün dervişi'dir.

◆ ◆ ◆

Yunus, başkaldırısız bağlanmanın ozanı'dır.

*John Kingsley Birge, The Bektashı Order of Dervishes, London, 1965. p.53

**Abdülbaki Gölpınarlı, Mevlana'dan Sonra Mevlevilik, İstanbul, 1953. s.13

*** Halide Edip Adıvar, Sinekli Bakkal, İstanbul, ilk baskı, Clown and the Daughter, 1926, s.55

****Sabri Ülgener, İslam, Tasavvuf ve Çözülme Devri İktisat Ahlakı, İstanbul, 1981. s.110

Dizeleri, İsyan -2, İstanbul, 2004, buradan aktarıyorum.

Köprülüzade Fuat, Rıza Tevfik'in, "Yunus'un Hurufi olduğuna dair erbabınca sarih işaretler var" dediğini aktarmaktadır, hurifiye tarikatı, kabala'ya çok yakındır. "Yunus" adı, İbrani Jonah'dan, geliyor, "Yona" diyebiliriz ve Tevrat'ta var, Arabi "Yunis" çağırıyoruz, "iki yüzlü" anlamı var. Yunus Emre'nin Horasan'dan geldiğine ise inanılmaktadır, Yahudiler vardı, Yunus Emre'nin çöküntünün bir köylü sufisi olduğunu ve Emre'nin, Macar Yahudileri tarafından hala "İmre" olarak taşındığını tespit etmekle beraber, "Hemrah" adının, Türk ağzını adaptasyonu olduğunu da yazmış bulunuyorum.* "Yoldaş" anlamımdadır ve "Yunus Emre", Yunus Yoldaş, demektir. Türkler, Horasan'da ve Anadolu'da, Cengiz'in Moğol sürüleri tarafından eziliyordu; Yunus Emre, ezilmişlerin nefesi'dir. Mevlana'nın entellektüelizminden çok uzak bir tarikat dervişi idi, buradayız.

Dine-Dönme operasyonu içinde, Yunus Emre kampanyasını başlatanın ve kemalizmin hızlı bir şekilde tarikatlara dönmesini sağlayanın Burhan Ümit Toprak olduğunu not etmiştim. Adı "Burhan Ümit" idi ve soyadı yasasından sonra bir de "Toprak" eklemişti ki, bunun üzerine yakın arkadaşı Ressam Çallı'nın, "bir ümidimiz vardı, toprak oldu" dediğini biliyoruz; her ikisi de İbraniyet çağrıştırmaktadır. "Toprak", "Erez" karşılığıdır, "Erez İsrael" nedeniyle hep tanıyoruz, "İsrael Toprağı" anlamına geliyor. Necip

* Tietze de bu görüştedir.

A.Tietze, Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati, İstanbul-Wien, 2002. s.718

Fazıl, anılarında, yakın arkadaşı Burhan Ümit'e, Yunus aşkını, kendisinin verdiğini söylemektedir. Necip Fazıl, kemalist Cumhuriyet'in dine dönme operasyonunda, Hazine'den yardım alarak bir dergi çıkarmaya başlamıştı, Tezler'de işareti vardı ve hep tekrarlamamız yerindedir.

Burhan Ümit, bu kampanyadan sonra, Güzel Sanatlar Akademisi'nin başına getirildi; akılcılıktan uzaklaşarak köycülüğe yelken açan dönemdir. Dünyada İtalyan ve Alman faşizminin yükseldiği ve Türkiye'de ceza yasasının faşist İtalya'dan alındığı zamandan söz ediyorum. İşçi sendikalarına ve sosyalistlere ünlü 141-142 maddelerinin icat edildiği bu zamanda, Burhan Ümit, Yunus Komplosu'nu uyguluyordu, ezen varsa, Yunus vardır. Nazım Hikmet'in uzun cezaevi yaşamı başlamaktadır.

Burhan Ümit mi, Osmanlı'da Harbiye Nazırı ve Cumhuriyet'te Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak'ın damadı idi ve Rifat Bali ise Jak Kamhi'nin, "diyebiliriz ki Mareşal Fevzi Çakmak'ın Yahudiler'in en büyük müdafiiydi" dediğini aktarıyordu ve Fevzi Paşa'nın Yahudi sevgisi üzerine işaretler pek çoktur.** Diğer taraftan Fevzi Paşa'nın sadece bir yahudiperver değil aynı zamanda tarikatçı olduğundan şüphe etmiyoruz;. Üzeyir Garih'in öldürüldüğü sırada bir mezarlık ziyareti yapıyordu, Garih'in ölümü, Çakmak'ın, Küçük Hüseyin Efendi'nin mezarının yanına gömülmüş olduğunu ortaya çıkarmıştı. İbrani asıllı mı, işaretleri sürdürüyoruz. Mehmet Akif'in de İbrani asıllı ve tarikatçı Babanzade Naim ile yanyana yattıklarını not etmiştim, hatırlıyoruz. Bunlar bir yana, Çakmak, İbrani çekiciliği olan bir tarikat mensubudur.

Kısa bir tekrara ihtiyaç olabilir, tarikatlarda birbirine geçişler çok yaygındır ve Küçük Hüseyin Efendi'nin tarikatını devam ettirmek ise Ömer Fevzi Mardin'e düşmüştü, bundan sonra tarikat "Arusilik" adını alıyordu. Hem Küçük Hüseyin Efendi ve hem de Mardin'in tarikatına, biri diğerini sürdürüyordu, Yahudiler'in ve sabetayistlerin rağbet gösterdiğini ise artık biliyoruz. Nitekim Soner Yalçın, Küçük Hüseyin Efendi'nin müritlerini sayarken, Üzeyir Garih'in babası Azra Garih ve doktor Salih Arazraki ile Ömer Fevzi Mardin'den başka, bütün listeyi almıyorum, "Washington büyükelçimiz Münir Ertegün, eski Adliye ve Hariciye vekillerimizden Ord. Prof. Yusuf Kemal Tengirşenk, DP'nin ilk sağlık bakanı tıp profesörü Nihad Reşad Belger, Atina Büyükelçimiz Enis Akaygen, Müzeler Umum Müdürü, Mareşal Çakmak'ın damadı, Prof. Dr. Burhan Toprak ve Mareşal Fevzi Çakmak" adlarını vermektedir. Bunlardan Mardin ve Ertegün'ün, yüksek rütbeli tarikat mensubu oldukları ayrıca kayıtlıdır. Mardin şeyh ve Münir, dervişan sayılmaktadır.

Peki, Burhan Ümit ve Fevzi Çakmak, ibrani asıllılar mı; artık kuşku duymak için bir neden görmüyorum. Tabii, Fevzi Paşa'nın, başlangıçta Kurtuluş Mücadelesi'ne karşı olması, Harbiye Nazırı olarak kurtuluş savaşına çıkmış olanların idam hükmünü imzalamasına rağmen, önemli bir asker olmadığını da biliyoruz, asıl savaş kahramanları tasfiye edildikten sonra, Cumhuriyet'in üç büyükleri arasında yer alması çok dikkat çekicidir.

** Rifat N. Bali, Cumhuriyet Yıllarında Türkiye Yahudileri- Bir Türkleştirme Serüveni 1923-1945, İletişim, 1999, s. 420.

Ayrıca, ahfadını onamastique açıdan incelediğimizde, İbrani aslıllı olduğuna kesin gözüyle bakabiliyoruz.* Bütün işaretlerde tam bir uyum buluyoruz.

Dine - Dönme

Belki de şu yeterlidir, Şemsettin Günaltay'ın hitabesinin bir bölümü şudur:" İlk mekteplerde din dersleri okutturmaya başlayan Hükümet'in başkanıyım. Bu memlekette, müslümanların namazlarını öğretmek, ölülelerini yıkamak için imam-hatip kursları açan bir Hükümet'in başkanıyım. Bu memlekette, müslümanlığın yüksek esaslarını öğretmek için İlahiyat Fakültesi açan bir Hükümet'in başkanıyım."** Demek ki, 1949 yılının ortasına geldiğimizde, artık ilk okullara din dersi konmuş, imam-hatip kurları açılmış ve ilahiyat fakültesi kurulmuştu; dine dönme başlamıştır, diyebiliyoruz. Bunlar, 1949 yılında başbakan olan ve Sebülülreşat'çı Şemsettin Bey'in ifşaatı durumundadır. Osmanlı'dan kalma, /şecaat arzederken merd-i kıpti sirkatin söyler/ sözünü doğruluyor; çingene, /yürekliliğini söylerken hırsızlığını anlatır/ anlamındadır.

Mehmet Akif'in sebülülreşat'ta kalem arkadaşı, ilahiyatçı Şemsettin'in 1949 yılında başvekil olması, başlı başına çöküş'tür ve her çöküş bir dönüş'tür. Kim çökerse çöksün, çöküş'ün bir ortak hali var, çökerken, Orta Çağa dönüyoruz ve zamanı, umudu, öfkeyi, insanlığı unutuyoruz. Otuzlu yılların ortalarında başladı ve kırklı yılların ortalarında kurumlaştı, çöküş budur.

Şemsettin Günaltay'ın yerini Adnan Menderes ile değiştirmesi kadar bir devamlılık düşünemeyiz; aralarında bir fark bulmak zordur. Belki modernite açısından bir fark görebiliriz, varsa, Menderes'in lehinedir. Buradan devam ediyoruz.

Güzel, önemli olarak bir tek ezanın Arapça okunmasına dönüş kalmıştı, bunun bir tartışma yarattığını görüyoruz. Cumhuriyet Halk Partisi iktidardan uzaklaştığı ve Demokrat Parti'nin hükümete geldiği bir zamandaydık, Arabi ezanın restorasyonu, Günaltay'ın "hepsini yaptık" hitabesinden bir yıl sonrasına, 1950 yılı yaz aylarına rastlıyordu. Yalnız, Başbakan Adnan Menderes'in, bu konuda, daha çok Cumhuriyet Halk Partisi'nden gelen tepki ve eleştirilere verdiği cevabı bir teyid sayabiliriz ve şöyle söylüyordu: "Bir zamanlar 'şeriat isteriz, din elden gidiyor' diyenlerin ve bağıranların vaveylasına benzemek suretiyle bu ezan meselesini ele alarak 'Atatürk'ün inkılapları elden gidiyor' diye gayri samimi feryada başladılar. Türbeleri açanlar kendileridir, din derslerini kabul

---

* Müşir'in üçüncü kuşaktan sonra ahfadı şunlardır; Erika Leyla, Lisa Ayla, Gönül, Özcan Erez, Gül, Timuçin Önür, Sabine, cevat, Martin, Çağatay, Zeynep, Mert, Coralie, Jessica, Tolga, Can, Ghilain, Cengiz, Melissa, Kenan, Cem, Atok İlhan, Tove İdiand, Cindy Deniz, Alicia, Simla, Melih Sodann, Sebla, Bülent Halkan, Amanda, Cengiz, Louise, Timur, Muna, Bora, Nimla, Süleyman Heplevent, Rifat Börekçi, Ayla, Doruk, Ece, Selçuk.

Yalçın Küçük, İsyan 2, İstanbul, 2005. s.234.

** Cumhuriyet Gazetesi, 9 Haziran 1949.

Feroz-Badia Turgay Ahmad, Türkiye'de Çok Partili Politikanın Açıklamalı Kronolojisi 1945-1971, Ankara, 1976. s.55

edenler kendileridir."* Burada "kendileri" Cumhuriyet Halk Partisi'dir ve demek ki dine-dönme, Mustafa Kemal Paşa zamanında başlamış ve İsmet Paşa iktidarında ise kurumlaşmaya başlamış olmaktadır. Dine-dönüş yolunda ciddi adımların, Bayar-Menderes iktidarından önce atıldığını kabul durumundayız.

Doğrudan doğruya ezan dönüşü'ne dönecek olursak, bu bapta, Ş. Çizmeli'de şu bilgileri de buluyorz; bir, "Chp Genel Başkanı İnönü de grubu serbest bırakıyor idi". Buradan, İsmet Paşa'nın ezanın Arabi diline irca edilmesini karşı çıkmadığını anlıyoruz. İki, "tasarı, büyük oy çoğunluğuyla kanunlaşmıştı. Her iki gruptan kabul ve red oyu verenler vardı." Güzel ve peki bütün bunlara bakınca, dine dönüşün bir devlet politikası olduğunu düşünebilir miyiz; bu sorunun cevabı, "Türkiye'de sınıflar vardır" şeklindedir ve büyük sermaye, laisizm'den ürkmüştür ve bir devlet yönetim atacı olarak dine dönmüştür, diyebiliyoruz. Dine dönüşte net bir devamlılık var ve çıkarabiliyoruz.

Britiş emperyalizminin yerini Amerikan emperyalizmine bıraktığı bir dönemdeydik ve İsmet İnönü iktidarında çok hızlı ve radikal bir "amerikanlaşma" süreci yaşadık. Bu dönemde "İsrael Devleti" de kuruluyor ve kuruluşun, 1946 yılında netleştiğini düşünmemiz isabetlidir ve burada, kısaca da olsa, İsrael Devleti'nin kuruluşunu ele almam gerekiyor. Demokrat Parti de bu zamanda programlanmış ve kurulmuş olmaktadır. O halde "amerikanlaşma" varsa, bunu, emperyalizme, yeniden ve daha toptan bir şekilde bağlanma sayabiliriz, ve buna ilaveten İsrael Devleti ortaya çıkıyorsa, "dinleşme" sadece bir türev'dir. Bunu, bir teorem olarak önerebiliyorum; öncesi ve sonrası var.

Türkiye Üzerine Tezler

DİNLEŞME
AMERİKANLAŞMA
TERÖRLEŞME

BİRİNCİ SAĞ TERÖR: TAN ve GÖRÜŞLER YIKIMI

4 Aralık 1945 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nin birinci sayfasındaki bu başlık ve fotoğraflarla ilgili açıklaması ise şöyle: "Dün bir okuyucumuz 'Görüşler' mecmuasıyla birlikte idarehanemize geldi. Mecmuayı masanın üzerine yaydı. Başlığını ters çevirerek parmağını üzerine bastı. O şekilde ki başlıktan bir harf değil, bariz bir orak resmi kaldığını hayretle gördük. 'Böyle (G) harfi olmaz, bu kasden böyle çizilmiştir' dedikten sonra sordu, 'ya bunun çekici nerde?' sustuk. Cevabını gene kendisi

* Şevket Çizmeli, Menderes-Demokrasi Yıldızı, Ankara, 2007. s. 195. Buradan aktarıyorum.

verdi: 'Okuyunca anladım, İçinde imiş!' Daha çok Zekeriya Sertel'in karısı Sabiha Sertel'in adına bağlanan 'Görüşler' Dergisi ve 'Bizim Yoldaşlar' diye nitelediği kimselerle ilgili 4 Aralık yayını böyle.

4 Aralık 1945 tarihinde gazetelerini özenle çıkaranlar sadece Cumhuriyet Gazetesi olmadı. 4 Aralık 1945 gününü özenle değerlendirip Tan Gazetesi'ni yakıp yıkanların ele başlarından birisi çok sonraları şunları yazdı: "Bilhassa 4 Aralık 1945 günü Hüseyin Cahit Yalçın'ın Tanin Gazetesi'nde neşredilen 'Kalkın Ey Ehl-i Vatan' başlıklı yazısı gençliğe büyük heyecan vermiş, yazı üniversitenin muhtelif yerlerine kesilerek yapıştırılmıştı. Sabahleyin üniversiteye gelen gençlerin ilk nazarı dikkatini çeken şey, duvarlara yapıştırılan bu yazı oluyor ve önünde biriken gençler 'bugün yürüyüş var!', 'bugün yürüyüş var!' diye kulaktan kulağa fısıldıyorlardı. Zira miting bir gece önce kararlaştırılmış."

◆ ◆ ◆

Hüseyin Cahit Yalçın, birinci öğrenci terörüne, Cumhuriyet gazetesi ile birlikte önemli katkıda bulunuyor.

◆ ◆ ◆

Basın-Yayın Umum Müdürlüğü tarafından çıkarılan 'Ayın Tarihi', Aralık 1945 tarihine ait sayısında 4 Aralık ile ilgili şu kayıtları düşüyor: "Bu sabah 10 da önlerinde Türk bayrağı, Atatürk ve İnönü resimleri, çelenkler ve 'hiçbir demokrat memlekette bizim memleketimiz kadar hürriyet yoktur' levhaları bulunduğu halde yirmi bine yakın üniversite, yüksek okul ve lise öğrencisi Divanyolu'nu ve Ankara Caddesi'ni takip ederek Tan Gazetesi binası önüne gelerek binada tahribat yapmışlar, makina ve diğer resimleri hasara uğratmışlardır..."

TERÖR: "YAŞASIN HÜR AMERİKA!"

Bu kadar da değil. Aynı tarihli, 8 Aralık 1945, Cumhuriyet Gazetesi'nde bir de Amerikan Radyosu'nun yayınına yer veriliyor. Çok açıklayıcı : "Evvelki gün büyük bir nümayiş yapan İstanbul gençlerinin Amerikan elçiliği binası önünden geçerken 'yaşasın hür Amerika!' diye bağırdıkları haber verilmektedir. Polis, Rus elçilik binasını kamyonlar dizmek suretiyle kordon altına almıştır."

DIŞ DİNAMİK VERSUS İÇ DİNAMİK

Türkiye entelijansiyası, dış faktörlere aşırı ölçüde yüklü olduğu için, bu, özellikle gereklidir. Dış faktörlerle aşırı ölçüde yüklü Türkiye entelijansiyası Tan Olayı'nı tümden bir dış politika olayı olarak algılamaya, yapısal olarak, hazırlıklıdır. Halbuki, Tan Olayı, kesinlikle, salt bir dış politika olayı değildir. İç politika ile, ideoloji ile ve dar ticari rekabetle çok yakından ilgilidir. Bunun açıklanması gerekiyordu.

FAŞİSTLER VERSUS SOSYALİSTLER

Emin Karakuş*, bu örneği verdikten sonra, genelleme yapıyor: "O günlerde Cumhuriyet Gazetesi sağı, Tan Gazetesi solu temsil ediyordu. O devrin sağcı yazarları bu gazetede toplanmışlardı. Muhterem Fevzi Toğay, Peyami Safa, Abidin Daver gibi yazarlar bu gazetede çalışırlardı. Cumhuriyet Gazetesi'nin Almanlarla ilgili haberlerde titizlik gösterdiği kimsenin gözünden kaçmazdı. Nadir Nadi'nin Alman egemenliğinin dünya için bir 'emr-i vaki' haline geldiğini ileri sürmesi, gazetelerde günlerce süren bir polemik olmuştu."

TERÖR: TAN'I YIKTILAR ve BAYAR - İNÖNÜ YEMEKTE BULUŞTULAR

5 Aralık tarihli Cumhuriyet Gazetesi yazıyor: "Milli Şef, dün Celal Bayar'a kabul ettiler." Cumhuriyet'in "dün" diye haber verdiği tarih, 4 Aralık oluyor. Ve çok büyük tesadüf olmalıdır. "Milli Şef", yeni kurulacak partinin genel başkanını, bu partinin sözcüsü olacak gazetenin yakılıp yıkıldığı gün kabul ediyorlar.

Çok büyük tesadüf sayabiliriz. Fakat ne kadar tesadüf olursa olsun, tarihin intikamından kurtulamıyor. 5 Aralık tarihli Cumhuriyet gazetesi yazıyor: "İnönü, yeni kurulacak partinin liderini yemeğe alıkoyarak iltifatta bulundular." Başka ne yapabilirdi ki, İnönü?

7 OCAK 1946: DEMOKRAT PARTİ KURULDU

AMERİKA'DAN TÜRKİYE'YE HEDİYE: MÜNİR'İN CESEDİ

Bundan sonra olaylar hızla gelişiyor ve hazırlık tamamlanıyor. Kennan'ın uzun telgrafından bir ay sonra, Amerika Birleşik Devletleri yöneticileri, bundan iki yıl kadar önce Türkiye'nin Washington Büyükelçisi

Mehmet Münir Ertegün'ün ölmüş olduğunu hatırlıyorlar. Şimdiki Cosmos Kulübü'nün başkanı Ahmet Ertegün'ün babası, ölünce, Amerika Birleşik Devletleri'nde gömülüyor. Fakat 1946 yılı Mart ayında Birleşik Devletler Başkanı Truman, Dışişleri Bakanı ve diğer yöneticileri, Ertegün'ün cesedini mezardan çıkarıp Türkiye'ye göndermeyi kararlaştırıyorlar.

5 - 9 NİSAN 1946: MISSOURI GELİYOR MISSOURI

"Ancak Başkan Truman'ın da tasvibini kazanan bu teklif, Sovyetler'i tahrik etmek istemeyen Dışişleri Bakanı Byrnes tarafından beğenilmemişti.** Öyle anlaşılıyor ki Missouri'nin Türk Büyükelçisi'nin cesedini İstanbul'a götürmek bahanesiyle Akdeniz'e yollanması Amerikan Donanma ve Dışişleri Bakanlıkları arasında bulunan ortalama bir yoldur."

◆ ◆ ◆

Missouri, Türkiye'ye bir büyükelçinin*** cesedini getirdi. Fakat bunun için gelmedi. Missouri'nin İstanbul'a gittiği gün, Truman Ordu Günü dolayısıyla Şikago'da konuştu. Şunları söyledi: "Gözlerimizi Yakın ve Orta Doğu'ya çevirdiğimiz zaman vahim meseleler arzeden bir bölge ile karşılaşıyoruz. Bu bölgede geniş tabii kaynaklar vardır. En işlek kara, hava ve deniz yolları buradan geçmektedir. Bu bakımdan büyük iktisadi ve stratejik önemi vardır. Fakat bu bölgedeki milletlerin hiçbiri ne yalnız, ne de birlikte, kendilerine yöneltilecek bir tecavüze karşı koyacak kadar kuvvetlidirler." Başkan Truman, bu sözleri, Missouri, İstanbul'a girerken söylüyor. Hiç kuşku yok, bu sözler, Truman Doktrini'ni nüve halinde içeriyor.

KAHPE İSTANBUL, MISSOURİ'Yİ DENİZDE KUCAKLIYOR

O günlerde İstanbul basının tutumunu ise, yüz kızarmadan nakletmek mümkün görünmüyor. Sanki Türkiye'nin en büyük bayramı. Bir tanesinde şuna benzer ve sekiz sütunu kaplayan bir başlık var: "Yeşilköy açıklarında gemiye ilk çıkan muhabirimizin izlenimleri." Bu kadarı yeter.

1946: SOSYALİST PARTİLER KURDULAR ve KAPATILDILAR

"On beş-yirmi senelik bir tevakkuf devresinden sonra 1946 senesi 14 Mayısı'nda Esat Adil Müstecabi tarafından Türkiye Sosyalist Partisi

kurulmuştur. Bir müddet sonra bu partinin Sosyalist Partisi maskesi altında bir Komünist Partisi olduğu söylenmiştir. Esat Adil kısa bir zamanda muhtelif işçi gruplarını temsil eden sendikalar teşkiline muvafık olmuş, propaganda organı olarak Gerçek Gazetesi'ni çıkarmıştır.**** Fakat bu da fazla devam edememiş, bu süratli ilerlemeyi gören Chp İktidarı aynı sene içinde bütün sendikaları kapatmış, İdare Örfiye Komutanlığı da Parti'yi faaliyetten men etmiştir."

◆ ◆ ◆

Esad Adil tek başına kalmamıştı. Şefik Hüsnü Değmer de, bir ay sonra, Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi'ni kurdu.

12 MART 1947: TRUMAN DOKTRİNİ

Ve basit zevkli, kültürsüz, Anadolu insanının, ince bir alayla, "neşeli" dediği türden bir kimse olan Truman, 12 Mart 1947 tarihinde Senato ve Temsilciler Meclisi'nin ortak toplantısında mesajını okuyor. Şöyle diyordu: "Amerikan dış politikasının, kendilerini boyunduruk altına almak için silahlı azınlıklar tarafından sarfedilen gayretler ve dış baskılara karşı koymaya çalışan hür milletleri desteklemek amacına yönelmesi gerektiği kanısındayım." Bunları söylüyordu; tabii Türkiye burjuvazisi için de oldukça zor bir sorun yaratmış oluyordu. Şimdi Türkiye'de "silahlı azınlıklar" bulmak gerekecekti.*****Bu kadarı bulunamıyor.

Truman, böyle iki ülkenin adını veriyor: Yuanistan ve Türkiye. Bunları kurtarmak için de 400 milyon dolarlık bütçe istiyor, yardım yapılacak. Tabii Yunanistan ve Türkiye isterse, sivil ve askeri personel de gönderilecektir. Bu iki ülkeden gelenlerin Amerika'da eğitilmesi de doktirnde var.

17 NİSAN 1947: BARUCH'UN "SOĞUK SAVAŞ" İLANI

Truman'ın etkili danışmanlarından Bernard Baruch'un Columbia konuşmasını Herbert Bayard Swope yazdı. Bu konuşmada şu cümle yer aldı: "Kendimizi aldatmayalım, bugün bir soğuk savaşın ortasındayız." Böylece ilk kez "soğuk savaş" deyimi, 17 Nisan tarihinde bütün dünyaya yayıldı. Yayılma işini Walter Lippman üzerine aldı. Bir çok gazetede birden yayınlanan fıkrasında "soğuk savaş" deyimini kullandı ve resmi bir özellik kazandırdı.

2 - 7 MAYIS 1947: AMERİKAN DONANMASI****** İSTANBUL'DA

İKİNCİ SAĞ TERÖR: AYBAR'IN ZİNCİRLİ HÜRRİYET'İ

Rastlantı olmadığı 20 Nisan 1947 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nde görüldü. Tabii, olay, 19 Nisan'da olmuştu. Böylece Birleşik Devletler Senatosu'nda Truman Doktrini'nin oylamasından üç gün önce Türkiye'de komünist kaldığı veya var olduğu kanıtlandı. Cumhuriyet gazetesi, "İzmir gençliği komünizm aleyhinde miting yaptı" yollu başlık attı.

Başlığın altına da "yurdumuza komünizm ruhu giremez, kahrolsun komünizm" diye bir başka başık koydu. Bundan sonra, bundan sonra da, görülebilecek bir biçimde, şunları yazdı: "Ellerinde bayraklar ve Atatürk resimleri olduğu halde Cumhuriyet meydanında toplanan gençler, bundan sonra 'Zincirli Hürriyet' gazetesinin basıldığı matbaaya gittiler, mevcut gazeteleri alarak parçaladılar."

Gazete haberine göre, Zincirli Hürriyet Dergisi'nin basıldığı yerde konuşan bir öğrenci şunları söyledi: "Komünizm aleyhindeki bu toplantıya İstanbul kaçağı******* İzmirli Hürriyet (Zincirli Hürriyet, demek istiyor, yk) gazetesinden parçalar okuyarak başlıyoruz. Bu gazete geçen sene Aralık Ayı'nda İstanbul yüksek tahsil gençliğinin komünizme karşı yaptığı ayaklanma mitingini bir tahakküm hareketi telakki ediyordu. Yurdunu komünizm dünyasının suçlu ağzından korumak için ayaklanana gençliğe karşı bu gazetenin kullandığı hüküm ne kadar utandırıcıdır. İzmir Gençliği, komünizm haykırmalarına karşı susmayı asla hatırından geçiremez. "İzmir Gençliği, 4 Aralık 1945 tarihinde İstanbul gençliğinin yaptığı "ayaklanma" mitingine "tahakküm" denmesini hazmedemiyor.

ÜÇÜNCÜ SAĞ TERÖR: REKTÖR AZİZ KANSU BEHİCE BORAN - PERTEV BORATAV'A

Nisan Ayı böyle biter. 1947 yılı henüz.bitmez. 1947 yılının son ayı, bütün diğer yıllarda olduğu gibi, Aralık. 1947 Aralık Ayı'nda bir başka sağ terör var.

Anakara Üniversitesi Rektörü Şevket Aziz Kansu'ya karşı. Aslında hedef, Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nin "solcu öğretim üyelerine karşı. Behice Boran, Niyazi Berkes, Muzaffer Şerif ve Pertev Boratav'a karşı.

Bu olay, "Solcu Profesörler Olayı", Tan Olayı ile Zincirli Hürriyet Olayı'nın bir devamı. Aynı zincirin üç halkasından biri. Bir yanı, mutlak olarak dış politika ile ilgili. Türkiye'de komünist tehlikesi olduğu gösterilmek isteniyordu. Bunun için demokrat olanlardan komünist imal etme süreci başlatıldı.

Tan Olayı, Türkiye'de komünist tehlikesi olduğu konusunda İngiliz ve Amerikan yöneticilerini uyarmak için düzenlendi. Zincirli Hürriyet Olayı, Truman Doktrini'ni haklı göstermek için planlandı. Solcu Profesörler Olayı, Marshall Planı'ndan önemli bir pay almak için sahneye kondu.

7 ŞUBAT 1948: CHP'NİN İLKOKULLARA DİN DERSİ ve İLAHİYAT FAKÜLTESİ KARARI

2 NİSAN 1948: SOLCU PROFESÖRLER ÜNİVERSİTE'DEN ÇIKARILDI

4 OCAK 1949: SABAHATTİN ALİ'NİN ÖLDÜRÜLDÜĞÜ AÇIKLANDI

14 OCAK 1949: SEBÜLÜLREŞATÇI Ş. GÜNALTAY BAŞBAKAN OLDU

28 MART 1949: TÜRKİYE, İSRAEL DEVLETİ'Nİ TANIYAN İLK ÜLKE

*Kırklı yılların ve daha sonrasının en halkçı gazetecilerinden birisidir, "gazeteci" idi, 29 Nisan 1960 gösterilerinde Adnan Menderes'i kurtaran insandı, kızı, solculara işkence ve solcuları öldürmesi ile tanınan mitçi Hiram Abas ile evlenmişti. Hiram Abas da solcular tarafından öldürüldü.

Emin Karakuş, 40 Yıllıkı Bir Gazeteci Gözüyle İşte Ankara, İstanbul, 1977, s.34

**Haluk Ülman, Türk-Amerikan Diplomatik Münasebetleri 1939-1947, Ankara, 1961. s.73

*** 1921 Şubat-Mart Ayı'nda, Ankara'da , Tacettin Dergâhı'nda İstiklal Marşı'nı telif eden tayfadan Mehmet Münir'dir. İbrani asıllı ve tarikatçı olduğunu biliyoruz.

****Remzi Balkanlı, Mukayeseli Basın ve Propaganda, Ankara, 1961, s.501-502

14 Mayıs 1946 tarihinde kurulmuştu ve 16 Aralık 1946 tarihinde kapatıldı.

Değmer'in Partisi de aynı tarihte ve Sıkıyönetim tarafından kapatılmıştı.

***** 2008 yılında sekiz yıllık dönemini tamamlayan W.W. George Bush, Türkiye'yi yabancı işgalden Amerika'nın kurtardığını söyledi. Dış İşleri bakanı Condaleeza Rice da iki kez, bu dönemde, Türkiye'de "iç savaş" olduğunu ifade etti. Bu söz ve ifadelerin, Amerikan dış ilişkiler kayıtlarına dayandığını kesindir.

Bunlara en yakın analizi ise , ilk baskısı Eylül-1979 olan Türkiye Üzerine Tezler-2 içinde ben yapmış oluyorum. Bu kutu, buraya dayanmaktadır.

****** Cumhurbaşlanı İnönü, Amerikan amiralleri kabul etmek için İstanbul'a gitti.

******* Altmışlı yıllarda Türkiye İşçi Partisi'nin genel başkanı olan Mehmet Ali Aybar, Zincirli Hürriyet'i, İstanbul'da çıkarıyordu, çıkışı engellenince İzmir'de çıkarmaya başladı. "Kaçak" bunu anlatıyor ve terör, Aybar'a karşıdır.

Bu kısa tarihi çıkarırken,* günlük gazete olarak Cumhuriyet'e dayandığım anlaşılıyor. En sağda ve en "aydın" gazete idi, bu açıklığı başka yerde bulamıyoruz. Çok şiddetli bir sağ terörü estiriliyordu, iki üniversiteden birisi olan, Ankara Üniversitesi Rektörü Profesör Şevket Aziz Kansu, solcu profesörleri tuttuğu gerekçesiyle, bunlar Niyazi Berkes, Muzaffer Şerif, Pertev Boratav ve Behice Boran'dılar, bir sürü öğrenci tarafından nerdeyse yüzüne tükürerek istifaya zorlanmıştı. "Komünizm ile Mücadele Derneği" de bu tarihte kuruldu ve Nato'nun kuruluşu da bu tarihtedir. "Manda" çözümünün mucidi Mareşal Smuts, Türkiye ve Yunanistan'ın Nato'ya alınması gerektiğini savunuyordu. İsrael, 1948 yılında bir devlet oldu ve dünyada İsrael Devleti'ni ilk tanıyan devlet Türkiye'dir. Araplar, bunu, o zaman da şimdi de, Türkler'in, Araplar'ı sırtından vurması şeklinde değerlendiriyorlar. Bu sırada başbakan, Sebülülreşat yazarlarından, pek islamcı Eğin'li Şemsettin Günaltay idi. İki "İ" her yerde var.

İsrael Devleti

Başında abartma olduğunu bilmek zordur, kim bilebilir, ancak pratik pan-islamizm'in bir balon olduğunu gösteriverdi; "Cihat", Birinci Dünya Savaşı'nda boş çıktı. Müslüman kavimler, tarikatçı ve 1922 yılına kadar Britanya İmparatorluğu'nun Hindistan Bakanı olan E. Samuel'in, alias Lord Montagu,** kontrolunda Hindistanlı Ağa Han hariç, yardım etmemek bir yana genellikle Türkiye'ye karşı savaştılar. Demek ki, Garp Devletleri'nin "müslüman" Türkiye'ye karşı yaptıkları savaş, müslüman dünyayı rahatsız etmedi; ama, yine de Birinci Dünya Savaşı sonunda, Türkiye'ye karşı politikalar düzenlenirken, müslüman dünyasını tahrik etmekten kaçınma kaygısının hala önemli olduğunu biliyoruz.

Churchill'in de Anadolu'nun bölünmesine karşı çıkışında bu endişelerin olmadığını söyleyemeyiz; temel motifi, Bolşevizm'e karşı tampon bir devlet yaratmak olmakla birlikte, Doğu'da ve Güney'de müslümanları aşırı ölçüde zorlamak istemiyordu. Ne de olsa Halife ile Sultan birbirinden ayrılmıyordu; Türkiye müslümandı ve İzmir ve çevresini Hıristiyan Yunaniler'e vermek, fazla onur kırıcı sayılabilirdi. Sonunda pan-islamizm etkisiz çıktı ve kendine özgü nedenleriyle de Anadolu'nun bölünmesine karşı hareket eden Churchill Partisi galip geldi ve özetlemiş oluyorum.

İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda, başka bir coğrafyada, yine bir "bölünme" paradigması etrafında yine birbrine rakip iki parti ile karşılaşıyoruz, aralarında sert bir kavga var. Taraflardan birinin başında, Amerika Birleşik Devletleri'nin çok prestijli ve Harp

---

* Türkiye Üzerine Tezler-2 çalışmamdan alıyorum ve her halde bugünü çok daha net bir biçimde aydınlatmaktadır.

** Çok zengin ve etkili bir Yahudi olan Lord Montagu, hem Balfour Deklarasyonu'nun ve hem de Yunani'lerin İzmir'e çıkartılmalarının ateşli karşıtı idi; bunların Yahudiliği'nin durumunu sarsacağını düşünüyordu. Ağa Han'ın, halifelik dahil, Türkiye'den beklentileri vardı.

Kahramanı Dış İşleri Bakanı Marshall vardı ve General Marshall, Başkan Truman için "the greatest living man", yaşayan en büyük Amerikalı idi; Filistin'in bölünmesine şiddetle karşı çıkıyordu. O gün için, bir İsrael Devleti'ni kurmak ise ancak Filistin'i bölmekle mümkündü ve Dış İşler Bakanı Marshall, İsrael Devleti kurulmasına şiddetle itiraz ediyordu. Şöyle de söyleyebilriz, Truman'ın geniş kabinesinde etkili olanların çok büyük bölümü, İsrael Devleti'nin kuruluşunu tehlikeli görüyorlardı ve General Marshall'ın arkasında saf tuttular.

Truman ise İsrael Devleti'nin kurulmasını kesinlikle istiyordu ve geniş anlamda Truman Kabinesi'nde İsrael Devleti'nin kurulmasını aynı ölçüde ve hatta daha şiddetle isteyenlerden Clifford, anılarında, Truman'ı İsrael Devleti kararına iten nedenleri beş noktada toplamaktadır. Clark Clifford*, anılarına, "Showdown in the Oval Office" bölümüyle başlıyor ve İsrael Devleti'nin kuruluşu dolayısıyla, Beyaz Saray'da, Oval Ofis'teki iç savaşı anlatıyor; Yahudi Devleti'nin kuruluşu üzerine en önemli ve değerli belgelerden birisi buradadır. Clifford, Yahudi değil, ancak anılarında, bu sonucun elde edilmesinde siyonistlerin nasıl etkin ve başarılı olduklarını ayrıca açıklıyor ki pek değerlidir.

Clifford, o sırada, Beyaz Saray'ın düşük rütbeli bürokratlardan birisi idi, ama karşı partinin mensubu olduğu biliniyordu; Marshall hiç haz etmiyor ve zaman zaman Truman'a, "bunu, bu toplantılara neden çağırdınız" yollu sual açabiliyordu. Doğru, Clifford'un pozisyonu yüksek değildi, yalnız İsrael Devleti meselesinde militandı; üstelik, dışardaki ve içerideki siyonistlerle tam bir işbirliği içindeydi. Yalnız, hareket ve kararlılığında dinsel motiflerin hiçbir yerinin olmadığını belirtmek hak-şinaslıktır. Clifford'un tasnif ettiği Truman motiflerine gelince sadece ikisi üzerinde durmak istiyorum.

Başkan Truman, 1917 yılında, Londra'da Dış İşleri Bakanı Balfour tarafından açıklanan Balfour Deklerasyonu'nu bir taahhüt olarak görüyordu;, içinde Yahudiler için bir "national home", bir "yurt" sözünün yer aldığını biliyoruz. Diğer taraftan "Deklarasyon" açıklanmadan önce Washington'a da bildirilmişti ve olumlu görüş alınmıştı; bu nedenle, taahhüt'ün, Washington için de bağlayıcı olduğunu düşündüğünü düşünebiliriz. Bu bir, ikincisi, he was a student and believer in the Bible since his youth, çocukluğundan beri Tevrat okumuştu ve Tevrat'a inanıyordu; demek ki, Kutsal Topraklar'a dönmeleri, Yahudiler'in meşru hakkıdır.** Amerika'da böyle bir Başkan var.

Bu arada bir parenteze ihtiyacımız olabilir, İsrael'in kuruluşunu ve arada Truman'ı ele almayı başka bir çalışmaya bırakıyoruz; yalnız, söz konusu çalışmamızda*** yer alacak

* Truman'dan sonra Kennedy başkanlığında da Beyaz Sray'da görevliydi ve Kennedy'in öldürülmesinden sonra başkan olan Johnson ise, McNamara'nın çekilmesi üzerine Clifford'u Savunma Bakanı yapmıştı, 1968 yılındadır.

**"Behold, I have given up the land before you; go in and take possession of the land which the Lord hath sworn unto your fathers, to Abraham, to Isaac and to Jacob". Kısaca, Tevrat'ta yazılı olduğuna göre, Allah, bu toprakları Abraham, İsak ve Yakup'a vermiştir, mesele gidip almaktadır.

C. Clifford, with R. Holbrooke, Counsel to the President, N.Y., n.d. p.8

*** İsrael Devleti // Hürriyet gazetesi, B. Zeren ile birlikte yazıyoruz.

olan bir ayrıntıyı, buraya, eklemekte yarar görüyorum. Bir, Truman, en yüksek dereceden bir mason idi ve "illimunati" deniyor, İsrael Devleti'nin kuruluşunda kilit rol oynamıştı; önce, görevdeki Başkan Roosevelt'in ölümü dolayısıyla yerine geçmişti. İki, L. Johnson da Kennedy'nin öldürülmesi üzerine, başkan yardımcılığından geldi, en yüksek dereceden mason ve "illimunati" olduğunu biliyoruz; 1967 yılında, Arap-İsrael Savaşı'nda, ki Araplar hezimete uğramıştı ve Johnson, Sovyetler Birliği'nin müttefiki Abdulnasır'ın Mısır'ı lehine müdahalesini önlemeyi başardı. İsrael kazandı ve bizim, İsrael'in zaferi ile sonuçlanan bu savaşı, İsrael'in gerçek kuruluşu olarak kabul etmemiz yerindedir. İlaveten, üç, Başkan Nixon, anti-semitik saymasak da, muhafazakar ve ancak İsrael'e uzaktı ve yardımcısı Spiro Agnew ise, asıl soyadı "Anagnostopoulos" olan bir Yunan göçmeniydi, Yahudiler tarafından sevilmiyordu; önce Agnew ve sonra Nixon, yolsuzluk iddialaryla, arka arkaya istifaya zorlandılar ve başkanlığa G.Ford geçmişti. Ford da en yüksek dereceden bir masondu ve "İllimunati" olarak biliniyor ve acemiydi ve idareyi, nerede ise siyonist dış işler bakanı H. Kissenger'e bırakmıştı. Kissinger'i, Amerikan tarihinin pek kritik bir döneminde sanki bir sezardı; 1973 Arap-İsrael Savaşı da işte bu zamandadır ve Sovyetler'i hareketsiz kalmaya zorlayan Kissinger oldu.

Bu parantezden sonra Clifford'a dönüyorum, Beyaz Saray'da junior danışmanlardan birisidir ve tekrarlıyorum, karşı partide, Marshall türünden karizmatik olanını ayırırsak, diğerleri de deneyimli ve adları olan kimselerdi ve ayrıca Clifford, bir Yahudi Devleti'nin kurulmasında düzenli petrol arzında çıkabilecek güçlükleri, iki kavim arasında var olan tarihsel husumeti, Arap nüfusu karşısında Yahudiler'in denizde bir damla olduğunu biliyordu; fakat bütün bunlara karşın, Clifford, bir İsrael Devleti'ni kuvvetle savunuyordu ve çünkü, because I considered such action a historical and strategic necessity, bunu, bir tarihsel ve stratejik ihtiyaç olarak görüyordu. Önemli olan işte budur.

Çünkü bu tarihsel noktaya, Beyaz Saray'da bir tarafta Truman ile Clifford'un ve diğer tarafta bütün etkin ve yetkin kabine üyelerinin bulunduğu bu iç savaşa gelinceye kadar, tarih sahnesinde çok önemli gelişmeler olmuştu ve sadece ikisini not etmek durumundayım. Bir, artık "Soğuk Savaş" ilan edilmiş ve Kennan'ın "containment" program-önerisi resmileşmişti ve ikincisi, Truman Doktrini ile Amerika, Türkiye'ye girmişti. Bu, Türkler ne derse desin, Amerika'nın Orta Doğu'ya ayak basması anlamına geliyordu; tam bu sıralarda, Türkiye, hızla ve şiddetle bir "dine-dönme" politikası uyguluyordu. Dine-dönme ya da "islamlaşma" varsa, ikinci "İ" ki İsrael'i sembolize ediyor, gelmek zorundadır. Karar veriliyor ve bu kararda Truman'ın, Tevrat'a inanmışlığı ve masonizmi önemlidir, ancak "İki 'İ'" yasası çok daha önemlidir. Öyle düşünüyoruz.

Güzel, peki ne zaman karar veriliyor; Mayıs 1948 tarihinde mi, yoksa daha önce mi, şimdi, kısaca bu soruyu ele almak istiyorum. Bu sorunun cevabı, "yerlerinden olmuş Yahudiler", displaced Jews, ya da "Yahudi Göçmenler", Jewish Refugies, meselesi ile çok yakından ilgiliydi ve iç içedir, diyebilirim. Hep biliyoruz, İkinci Dünya savaşı, Yahudiler'i büyük katliamlarla karşı karşıya getirmişti ve hayatta kalanlar da yerlerinden olmuştu ve şimdi bunlara yer, ya da bir "yurt" bulma meselesi ortaya çıkıyordu. Sorun şudur, en

az yüz bin Yahudi'nin, Filistin'e, gönderilmesi isteniyordu, ancak mandater Büyük Britanya var ve Londra'da da İşçi Partisi hükümette ve Clement Attlee başbakandı. "Displaced" Yahudiler, yer arıyorlar, koptukları topraklara dönmek istemiyorlar, Filistin istedikleri yerdir. Mesele de işte burada çıkmaktadır.

Güzel ancak Londra, 1939 yılından itibaren, Filistin'e yeni Yahudi göçünü kapatmış durumdadır, bu sadece Araplar'ı antagonize etme korkusundan kaynaklanmıyor, bu var, ama bir de şu var, "İzel" yada "Ezel", 1936 yılından itibaren, hem Araplar'a ve hem de Manda İdaresi İngilizler'e karşı çok şiddetli eylemler yapıyordu; İngilizler, kısaca İrgun ya da Ergun'un, ki "Örgüt" ya da "Teşkilat" anlamındadır,* eylemlerinden terörize olmuşlardı. Büyük Britanya, Filistin'e, savaşın şiddetini alışmış ve toprak tutkunu olmuş yeni Yahudi nüfus almaktan çekiniyordu; bu mesele, İsrael Devleti'nin kuruluşuna açılmaktadır.

Bu mesele çözülürse, ilk aşamada savaşla yerinden olmuş yüz bin Yahudi Filistin'e gidebilecekti ve çözülmezse ise İsrael Devleti'nin kuruluşu çözüm olacaktı; bu kadar basittir. Başka devletler de var, ama Başkan Truman'ın bu çözümsüzlükten bir çözüme doğru yol aldığını görebiliyoruz. Truman, 31 Ağustos 1945 tarihinde, Attlee'ye yazdığı mektupta, "firmly believe that immigration into Palestine should not be closed", Filistin'e göç kapısının kapatılmamasını ve her isteyen Yahudi'nin Filistin'e yerleşmesini gerekli ve şart görüyordu.** Eğer yerlerinden olmuş Yahudiler, Filistin'e gidemiyorlarsa, Filistin'i bölmek kaçınılmaz olacaktı; görünen çözüm budur.

Truman'ın adım adım bu çözüme ulaşmak istediğini ve ulaştığını gösteren işaretlere sahibiz, Washington, Londra'nın politikasını ortadan kaldırabilmek üzere, dünya siyonist teşkilatı'nın elamanlarıyla birlikte, ısrarla ve titizlikle çalışmayı sürdürüyordu; en büyük başarıyı, bu konuda kurulan Anglo-American Inquiry Committe'nin raporu oldu ve bu

---

* Baş harfleri, "İZL" veya "EZL", Ergun Zvai Leumi, " Milli Askeri Teşkilat" yine Jabotinsky'nin kafasından çıkmıştı. 1937 yılından itibaren çok ses getirdiler ve o kadar öyle ki, bizde bu "ses", "Ergun" adını doğurdu, İbrani asıllıların, "Ergun" adını keşfetmeleri bu tarihten sonradır. "İzel" ya da "Ezel" adı da buradan çıkıyor ve daha çok sabetayistler tarafından taşınıyorlar.

İzel ya da Ezel adları, Ergun adından daha belirleyicidir; sabetayizm'i daha çok çağrıştırmaktadır, demek istiyorum.

** John Snetsinger, Truman, The Jewish Vote and the Creation of Israel Stanford University, 1974. p.18

Truman'ın, Attlee'ye gönderdiği 31 Ağustos 1945 tarihli mektubu pek ilkesel gördüğünü anlıyoruz, anılarının bir yerinde, 31 Ağustos'ta formüle ettiği görüşlerden dönmeyeceğini belirtmektedir. Bunu, Anglo-American araştırma komitesi önerisini kabul ettiği zaman, ifade ediyor; buradan ilerlemek istiyor.

"I instructed Secretary Byrnes to prepare a reply which would indicate that we were willing to take part in the proposed committee inquiry but that we wanted to concentrate on speedy results. Furthermore, I suggested that Palestine should be the focus of the inquiry and not just one of many points. I wanted it made plain that I was not going to retreat from the position which I had taken in my letter to Attlee on August 31. I did not want the Unites States to become a party to any dilatory tactics."

Memoirs by Harry S. Truman, Vol. II, N.Y. 1956. p.142

Byrnes, Marshall'dan önceki dış işleri bakanıdır ve Truman, sadece yerlerinden edilmiş Yahudiler sorunun değil, Filistin'in bir bütün olarak ele alınmasında kararlı ve işi sürüncemede bırakacak taktiklere ise karşıdır.

rapor, yüz bin Yahudi göçmenin Filistin'e gitmesini tavsiye ediyordu. Truman da, bu sonuç üzerine, 30 Nisan 1946 tarihinde bir açıklama yaparak memnuniyetini ifade ile hem de yeni açılımlara işaret etti. Truman burada, Ortak Komite'nin, 1939 White Paper'ın getirdiği pek önemli sınırlamaların kaldırılmasını tavsiye etmesini özellikle övüyor ve Yahudiler'in, Filistin'de yeni arazi almaları ve göç etmeleri konusundaki sınırlamalara itiraz etmesinin de, to permit further development of the Jewish National Home, Yahudi Yurdu'nun daha da gelişmesine izin vereceğini belirtiyordu.* Truman artık bölünmeye ve İsrael Devleti'nin kuruluşuna çok yaklaşmış durumdadır.

Zvi Gavin

7 AĞUSTOS 1946: FİLİSTİN'NİN TAKSİMİ

Partition, Goldman asserted, would satisfy Jewish needs for sovereignty and immigration.

Moreover, he assured Acheson, "that he could guarantee support for such a plan on part of Agency and of majority Jews and friends of Zionism in U.S." For the British, partition would also be a boon, inasmuch as the Jewish state would gladly regard England as its ally and allow it the use of military bases.

The Arabs also would benefit, for the predominantly Arab section of Palestine, which would be joined with Trans-Jordan, would make Abdullah' is kingdom a "viable state."

◆ ◆ ◆

The first nut was cracked. Now Goldman went to Niles,* who was not a Zionist, and convinced him that partition was the only solution.

9 AGUSTOS 1946 NILES : AH ANNEM YAHUDİ DEVLETİ'NİN KURULDUĞUNU DUYSAYDI !

After the first round of meetings was concluded, Goldman informed Acheson that Patterson and Snyder were in agreement. Thereupon, Niles and Acheson informed Truman of the Cabinet Committee endorsement of partition. It was Friday, August 9, and Goldman and Epstein

* Zvi Gavin, Truman, American Jewry, and Israel, 1945-1948, N. Y., ap79. P. 62

were tensely in Goldmann's hotel room for the news from Niles about Truman's decision.

Finally, Niles burst into room, "threw himself on the bed and began to cry and shout, "If my mother could hear that we are going to have a Jewish state" (in Yiddish). Niles told them that Truman endorsed the partition scheme and ordered Acheson to inform the British.

Truman

İSRAEL DEVLETİ'NİN KURULUŞU AĞUSTOS 1946: TRUMAN'DAN ATTLEE'YE

After further study of recommendations of American and British groups and after detailed discussion in which members of my cabinet and other advisers participated, I have reluctantly come to the conclusion that I can not give formal support to the plan in its present form as a joint Anglo-American plan.

The opposition in this country to the plan has become so intense that it is now clear it would be impossible to rally in favor of it sufficient public opinion to enable this government to give it effecive support.

In view of the critical situation in Palestine and of the desperate plight of homeless Jews in Europe I believe the search for a solution to this difficult problem should continue. I have therefore instructed our embassy in London to discuss with you or with appropriate members of the British government certain suggestions which have been made tu us and which, I understand, are also being made to you.

Zvi Ganin, Truman, American Jewry and Israel 1945-1948, N.Y., 1979. pp. 90-91-93

Memoirs by Harry S. Truman, Vol. II, N.Y., 1956 p.152

* Niles, Yahudi ve Truman'ın özel kalem yönetcisi, Dean Acheson, daha sonra dış işleri bakanı ve o sırada bakan yardımcısı, diğerleri, siyonist teşkilatı yönetcileri idiler.

Siyonist örgütçü Epstein, Türk-siyonist, yüksek bürokrat-diplomat ve daha sonraki yıllarda dış işleri bakanı, Amerikan istihbarat elemanı S. Sarper ile bağlantılı idi.

Güzel, Truman, meseleyi istenen yere getirmeyi başardı ve Filistin'in bölünmesini kaçınılmaz yaptı, Londra, sorumluluğu üzerine almak istemiyordu, Birleşmiş Milletler'e

götürdüler, böylece Kasım 1947 tarihinde Filistin'in iki devlete bölünmesi kararı alınmış oldu. Türkiye, bu karara karşı oy verdi; nedeni, tartışmalıdır.

Yalnız yanlış anlaşılmak istemiyorum, "tartışmalı" sözünden, Türkiye'de bir münakaşa olduğunu düşünmemek durumundayız, üzeri örtülüdür. Ama Türkiye bölünmeye karşı çıkmıştır; Türk-İsrael ilişkilerinde, İngilizce'de temel çalışma olarak görünen Profesör Nachmani, bunu, Ankara'nın, "Turkey's intransigent anti-Communism", hırçın antikomünizm ile izah etmeye çalışıyor*. Profesör Nachmani'ye göre Türkiye, yeni İsrael Devleti'nin, Orta Doğu'da bir Sovyet-köprübaşı olmasından endişelenmektedir.

Abartmadır, doğru, İsrael'in kuruluş mücadelesinin başında Ben-Gurion vardı, İşçi Partisi lideridir, Rusya'dan bu tarafa geçmiştir, ama bütün bu mücadele içinde bir Osmanlı tebaaı idi, İstanbul Meclisi'nde mebus olma hevesindeydi; dolayısıyla Ankara'nın kurulacak devletin sosyalist olabileceği kaygısını fazla önemseyemeyiz. Bunun yerine Ankara'da bir dış politika faktörü olarsak "bölünme-fobisi" olduğunu söyleyebiliriz. Cumhuriyet, yönetenler değişir, ancak politika minimalisttir** ve her türlü bölünme ve hatta bağımsızlık*** projesine karşı bir dogma sahibidir.

Ankara, eninde-sonunda, Musul'un, emperyalistler tarafından yamandığını Irak'tan, o tarihte Londra'ya bağlıydı, bölünmesine razı olamadı ve çok sonra, kendi toprağı Kıbrıs'ın İngiliz hegemonyası altındayken, uzun süre, bölünmesini düşünemedi ve aynı şekilde, İngiliz himayesinde Filistin'in ikiye ayrılmasını istemedi. Çünkü, Bağımsızlık Mücadelesi, büyük bir politik deha ile Kürtler ile birliği sağlamıştı, ama bu birliği kalıcı bir kaynaşmaya götüremediğini biliyordu; kaygısı hep emsal olma ihtimalindedir. Nitekim Filistin'in bölünmesine karşı Türkiye'nin kısa bir zaman sonra İsrael Devleti'ni tanımak üzere imza attığını biliyoruz.

Bir noktada da şüphe bırakmamak durumundayız, Ankara'nın İsrael Devleti'nin kuruluş tartışmalarından habersiz olduğunu düşünmek çok yanlıştır; İsrael'in en önde gelen kurucularından Ben-Gurion, Moşe Şaret, Ben-Zvi Türkiye Yahudisi idiler, hoş bunlardan üçüncüsünün, Ben-Zvi, sabetayist olduğuna inanılmaktadır ve bizim de, bunların bir karpuz misli ortadan ikiye ayrıldığını kabul etmemiz zordur. Türkiye'de kalan ve yüksek yerlere gelen kripto veya açık Yahudi ve sabetayist olmalıdır ve aksini ciddi sayamayız. Varsa aralarında İsrael yanlısı ve Siyonist olması muhtemeldir ve bunlardan ikisini hemen isimlendirebiliriz; Musul, İngiltere'ye hediye edilirken Dış İşleri Bakanı Tevfik Rüştü ve İsrael kurulurken Ankara'da ve Moskova'da yüksek kamu görevlisi-büyükelçi ve daha sonra Dış İşleri Bakanı Selim Sarper'i, tabii İbrani asıllılar, siyonist saymamız

---

* Amikam Nachmani, Israel Turkey and Greece, Uneasy Relation in the East Mediterranean, London,1987. p.44

** Başka nedenleri de var, ancak, her maksimalist, ne olursa olsun, sonunda ölüme mahkumdur; Enver Paşa, Mahir Çayan-Deniz Gezmiş, Turgut Özal, maksimalisttiler ver yok edildiler. Menderes'de de maksimalist tandans bulabiliyoruz.

*** Yirminci yüzyılın ilk ve en şanlı bağımsızlık mücadelesini vermiş olmakla övünüyoruz, peki kaç bağımsızlık mücadelesini destekledik; başında Kıbrıs Bağımsızlık Mücadelesi'ne de karşı çıktık. Burada en büyük adımı Fatin Rüştü Zorlu atmıştı ve biz de zamanı geldi, Zorlu'yu astık.

isabetlidir.* Kuşkusuz bu kadar değiller, ama, şimdilik bu kadarının deşifrasyonu ile yetinebiliyorum.

Diğer çalışmalarım nedeniyle, Siyonist Selim Sarper'i, sss, artık tanımış olmamız gerekiyor; önce, Sovyetler Birliği'nin Türkiye'den toprak ve üs istediği komplosunun faillerinden birisidir, en önemli bir zamanda, basın işleri umum müdürü yapılmış ve buradan da büyük bir sıçrama ile Moskova'ya, sefir-i kebir tayin edilmişti; bu komployu orada icat etti. Sovyet Dış İşleri Bakanı Molotov ile yaptığı görüşmeyi bir propaganda malzemesine çevirmiş ve Soğuk Savaş'ın ilanı için kullanmıştı. Tezler'de bunun böyle olmadığını göstermiştim;** Sovyetler Birliği çözüldükten sonra bu komplo lehine bir tek belge ve işaret bulunamadığını ekleyebiliyorum.

Amerikan diplomatik belgeleri, gizli yazışmalardı ve gizlilik süresi tamamlanınca, açıklanıyorlar, bunlar, Sarper'in 27 Mayıs Devrimi'nden sonra kurulan hükümete dış işleri bakanı olarak girdiğinde,*** Washington'un bir görevlisi olarak çalıştığını ve her türlü bilgiyi verdiğini ortaya koymaktadır. Gizli belgeler, Devrim kabinesinde, Washington'un "çok güçlü dostları ve hayranları" olduğuna işaret ediyor**** ve bunları, aynı zamanda istihbarat kaynağı olduklarını düşünebiliriz. Bu gizli yazıları Washington'a genellikle büyükelçiler, o sırada Warren, gönderiyorlar ve Amerikan büyükelçisi, Sarper'in, yerini aldığı dış işleri bakanı Fatin Rüştü Zorlu kadar etkili olmayacağına üzülmektedir. Pek güvendiği kesindir.

Gizli belgeler incelendiğinde Sarper'in, öncelikle Washington'un memuru olduğuna inanıyoruz. Bu konuda, iki taraflı olarak sınanmış bir kabul var, bunu, Büyükelçi Warren'un, Washington'a gönderdiği bir yazıdan kolaylıkla anlıyoruz, Sarper, Warren'e, İhtilal'in başı, Devlet ve Hükümet Başkanı Orgeneral Gürsel'in "ahmak" olduğunu haber

---

* Dışişleri Bakanları'nı, bir kural olarak, İbranilerden hasat ediyoruz; güzel, ne kadarı siyonisttirler, bu bir soru olarak kalmaktadır.

**Türkiye Üzerine Tezler, çeşitli baskılar ve özellikle ikinci kitapta var.

Burada önemli olan nokta şudur, Sarper, Molotov ile görüşmesini, Türkiye'ye bildirmeden önce, o sırada Amerikan Büyükelçisi olan A.Harriman'a anlatmış ve Harriman da bunu Washington'a rapor etmişti; üzerindeki gizlilik kalkınca bu ve diğer belgeleri be okuyabildim, yayınladım, hiçbir şekilde toprak ve üs istendiği iddiası doğrulanmamaktadır. Bu nedenle, ellerinde böyle bir belge olduğu için, Washington, Ankara'nın Sovyetler Birliği tarafından tehdit edildiği iddialarını ciddiye almadı; sonra, artık bir "Soğuk Savaş" ilanına karar verince, döndü. Özetlemiş oluyorum.

*** Hükümet açıklandığında, Dış İşleri Bakan olarak, daha sonra cumhurbaşkanı olan Deniz Kuvvetleri Komutanı F.Korutürk ilan edilmişti ve altı saat sonra değiştirildi, Korutürk de İbrani asıllı ve Karakaşi idi. 27 Mayıs'ın güvenilir komite üyesi Albay Sami Küçük'ün, Sarper'in gecikme ile bakan yapılmasıyla ilgili açıklaması ikna edici olmaktan çok uzaktır. Sarper'in teklifi Washington'a sormuş olması ihtimal dahilindedir. Altı saatlık gecikme var.

Sami Küçük, Rumeli'den 27 Mayıs'a, İstanbul, 2008. s.109

**** C.İren ve D.Koper'in adları açıklanmaktadır, bakandılar.

U.S. Documents on Turkey 1950-1960, Documents published by Department of State, der. C.Akalan, İstanbul, n.d. p.870

veriyor* ve öyle anlıyoruz, Warren, bu değerlendirmeyi ölçüsüz bulmuştur, ama, haber haberdir. Biz de yakınlığı ve Sarper'in sadakatının yönünü çıkarabiliyoruz.

Belgelerden, Sarper'in her adımdan önce Amerikalar'a danıştığını çıkarabiliyoruz ve bazan Amerikalı bir yetkili Gürsel'i ziyaret edecek olursa Sarper'in daha önce prova yaptığını da okuyoruz ve böylece sanki iki Amerikalı, anlaşmış ve hazırlıklı bir biçimde huzura çıkıyorlar. Ayrıca Amerikan tarafı, her fırsatta, Sarper'in "their man" olduğunu göstermekten geri kalmıyor; bir kez Shape Komutanı General Norstad Ankara'ya gelince, bir günlük kısa ziyaretinde de, Sarper'in eşi ve kızına da uğramayı ihmal etmemişti; he had done this deliberately in order to show the Provisional Government military authorities of his high regard for Sarper, böylece, askerlere, Sarper'e ne kadar önem verdiklerini göstermiş oluyordu, bu ziyareti düşünerek yapmıştı ve General Norstad, bunu belirtmeye özen gösteriyordu, ben de özenle belirtiyorum.

Bütün bunları, asıl konuya bir hazırlık olarak sunuyorum, Denis Ojalvo, "ihmal edilemez" olarak nitelediği G.Gruen'in çalışması konusunda şu özeti veriyor: "Dans son oeuvre incontourable sur les relations turco-ısraéliennes, G.Gruen, mentionne que Sarper avait laissé une impresion favourable sur les repésentants de l'agence juive qui étaient en contact avec lui a Ankara avant la foundation de l'Etat d'Israel." Güzel, bu özetten anlıyoruz, Sarper, İsrael Devleti kurulmadan önce, Jewish Agency temsilcileri ile temas halindeydi.** Güzel, bu temasların çok çeşitli planlarda olduğunu çıkarabiliyoruz ve daha da önemlisi, temaslara ve gerçekleştirilen işlere baktığımızda, Sarper'in çok stratejik bir yerde ve çok önemli bir Siyonist olduğuna hükmedebiliyoruz.

Un de ceux-ci a affirmé que Sarper avait été d'une aide exceptionelle pour les réfugiés juifs qui voyageaient vers la Palestine a travers la Turquie, öyle anlaşılıyor, Truman ile Attlee, yerlerinden olmuş Yahudiler'in Filistin'e sevki üzerine yazışır ve tartışırken, "Ajan"*** Sarper, Türkiye'den Filistin'e Yahudi sevk ediyordu. Bu önemlidir,

---

*" „,that Gursel was not a great brain..."

ibid., p.869. Buradaki sayfa numaraları, Amerikan diplomatik belge ciltlerindeki yerleri göstermektedir.

** D. Ojalvo, Le Lobbysme Juif En Turquie, Galatasaray Universitesi, These, Fevrier 2005. s.33

Doktor Gruen de Amerika'daki Siyonist yönetcilerin Sarper için "extremely helpful" dediklerini, "son derece yardımcı" saydıklarını, kaydediyor ve bunlardan birisi ise Sarper'i şöyle anlatıyor: "It was primarily he who helped us to obtain the permission of the Turkish government for pssage of several groups of children from Germen-occupied Europe to Palestine."

G.Emanuel Gruen, Turkey, Israelo, And The Paletsine Question 1948-1960 : A Study in the Diplomacy of Ambivalence, Columbia Universty Ph.D. Thesis, 1970. microfilm, p. 29

Doktor Gruen, Sarper'in, Türkiy üzrinden Filistin'e Yahudi trafiğide çok ekili olduğu bilginsi vermektedir ve bunlara ilaveten aynı sayfada bir dipnotla görevlerini saymaktadır: "In addition to various posts in Ankara, including that of Director of Pres and Broedacasting, he had served in Berlin, Bucharest and as ambassador in Moscow and Rome. Sarper was received for lunch by Inönü on 24 May 1947, the day before his departure for New York."

ibid., p.29

*** "Ajan" sözcüğünü, "agent", görevli, bir tür "police", ki bu da "şehir" sözcüğünden türemektedir, anlamında kullanıyorum.

ama, yaptıkları arasında daha önemlileri de var, hazırlanmakta olan çalışmamıza bırakıyorum.

Ancak yine de "müthiş" dememiz gerek, Doktor Gruen'in özetinden öğreniyoruz, bir "joker" hali var, sağ terör zamanında matbuat umum müdürü ve buradan Moskova Sefiri ki "toprak ve üs" komplosu işte bu zamandadır ve buradan da New York'a, Birleşmiş Milletler'e daimi delege olarak gidiyor; Filistin'in taksimi Birleşmiş Milletler'dedir. Birleşmiş Milletler'e gitmeden önce, 24 Mayıs 1947 tarihinde, Çankaya Köşkü'nde Cumhurbaşkanı İnönü ile yemektedir ve öğle anlıyoruz ki, Sarper, İnönü'nün Siyonist veziridir ve Amerika'ya hizmete yatkındır. 27 Mayıs Devrimi'nde ve daha sonra İnönü Hükümeti'nde dış işleri bakanı olmasının nedenini burada aramak durumundayız.

Sarper, Amerika'ya gider gitmez, Amerika'daki en yüksek Siyonist görevlilerle istişarelerine başlıyor; birbirini biliyorlar ve birbirine güveniyorlar, sanki aynı Teşkilat'ın iki dairesidirler. Yalnız burada kaynak Gruen olmakla birlikte, zaman zaman Türkiye Yahudiliği'nin önemli bir ailesine mensub Ojalvo'nun özetini aktarmayı açıklayacı telakki ediyorum, D. Ojalvo, Gruen'den şu bilgiyi de veriyor: "Gruen reporte que la 20 Juillet 1947 Sarper a rencontré le représentant de l'Agence Juive Eliahu Epstein et lui a demandé le soutien de l'Agence juive pour tourner l'opinion publique américain", demek ki, Sarper, taksimden önce , Yahudi Ajansı'nın temsilcilerinden Epstein ile görüşüyordu, ricalar var. Bu istişarelerde Epstein, Doktor Gruen'in ulaştığı gizli siyonist belgelere göre, Türkiye, Yahudiler ile Araplar arasında nötr kalma politikalarını sürdürdüğü sürece Siyonistlerin Türkiye'yi desteklemelerinin mümkün olmadığını ifade ediyor; Sarper'in cevabı, nötralite tutumunun "matter of fact", zamana mahsus olduğu ve asla bir ilke kararı olmadığıdır. Tabii Siyonist Diplomat Sarper, bu noktanın da Ankara'nın değil kendi görüşü sayılması gerektiğini eklemeden edemiyor ve yine tabii biz de, Ankara'nın kararının da bu yönde olacağından şüphe edemiyoruz.

Burada benim de ilave edebileceğim iki notum var; bir, Yahudi Ajansı, İsrael Devleti resmen kurulmadan önce, "İsrael Devleti" yerine geçiyordu. Hem "devlet" gibi çalışıyor ve hem de "devlet" kabul ediliyordu ve iki, Epstein, Truman'ı, Taksim'e ve buradan da İsrael Devleti'ne imal eden Siyonist teşkilatçılar arasındaydı. Truman'ın özel kalem müdürü Nile'ı, bir otel odasında, İsrael Devleti'nin kuruluşu ile ilgili müjdeyi vermesi için bekleyenler arasındaydı, yukarıdaki kutuda yazılıdır.

Sonunda, İsrael Devleti, 14 Mayıs 1948 tarihinde kuruldu, ancak, bundan iki haftadan daha kısa bir zaman öncesinde de, İstanbul'da "Hürriyet Gazetesi" yayına başladı. Tesadüf saymam imkansızdır; neden mi, Yahudi Ajansı kayıtlarında, tam bu sırada, Türkiye'de bir "Yahudi" yanlısı gazetenin ihtiyaç haline geldiği kayıtlıdır. Finansman üzerinde duruluyordu; Hürriyet'in modern baskı makinesinin Amerika'dan ve hızla ithal edildiğini ve baskı makineleri ithalatının da, o sıralarda ve İstanbul'da, Yahudi sermayedarların elinde olduğunu biliyoruz.

Bu konu, "İsrael Devleti//Hürriyet Gazetesi", başlı başına önemlidir, ayrı bir kitap çalışmamız var ve kısa bir ek sunuyorum. Eke giriş olarak, Hürriyet'in kurucusu Sedat

Simavi'nin İbrani asıllı olduğunu ve gazetenin ilk günlerinde bir "Yahudi Gazetesi" iddiası o kadar yaygındı ki Simavi bir başyazı ile bunu yalanlamak zorunda kalıyordu. Yalanlasa da, bu düşünceyi kazıması kolay olmamıştır; demek ki eskiden "İbrani" sayılıyordu, restorasyonu önümüzdedir.

Çok kısa bir hatırlatma verimli olabilir ve Munis Tekinalp'ı hatırlıyor ve hatırlatıyorum. Diğer çalışmalarımda ayrıntısı var, burada son derece kısa bir özet ile yetiniyorum. Asıl adı Moiz Cohen idi ve 30 Aralık 1909 tarihte Hamburg'ta toplanan Dünya Siyonizm Kongresi'nda, Osmanlı İmparatorluğu'nu, tabii Yahudileri, temsil etti; ancak, Jön-Türk İhtilali'nden sonradır ve temsil resmidir. Burada, dünya Yahudileri'ni, sadece Filistin'e değil, Osmanlı mülkünün başka yerlerine de yerleşmeye davet ediyordu, "vaad edilmiş toprak" tarifi var. Burada, Yahudiler'i, Osmanlı'da "bazı gizli güçlere karşı" konuşlanmaya çağırdığı açıktır. Bir "denge unsuru" olacaklar ve "böylelikle Osmanlı'nın ve Yahudiler'in çıkarları çakışacaktır;" bunların,* Landau'nun değerlendirmeleri olduğunu da ekliyorum.

Moiz Cohen'i, Ziya Gökalp'ı yetiştirenlerin birisi sayabiliriz, kemalizm'i kodifiye etti, Ömer Lütfi Barkan** tarafından pek övüldü, son derece laik bir tutumu ve savaşı vardı; İki "İ" döneminde, gözden düştü, "Varlık Vergisi" kapsamındaki pek az Yahudi'den birisidir. Unutulmaya mahkumdur. Jön-Türk İhtilali'nde, Türkiye'yi, Yahudi "yurdu" saymıştır ve böyle bir tarihi var.

Ernest Jackh'ın ise başka bir haberi var; Mustafa Kemal Paşa Hazretleri'nin Hazar Yahudileri'nin varlığını öğrendiğinde, bu bilgiye, pek büyük değer biçtiğini ileri sürüyor. Bundan, "He", Mustafa Kemal, "concluded that Jews were Turks and suggested to the Jewish leader in Constantinople that a large number of European Jewish refugees might immigrate to Turkey;"*** Paşa Hazretleri, Yahudiler'in Türk oldukları sonucuna varmaktadır. İstanbul'da hahambaşı kanalıyla, Yahudileri, Türkiye'ye göçe çağırdığını not ediyor ve Hahambaşı'nın bu doktrine katılmadığını öğreniyoruz.**** Pek itibar etmediler ve Filistin'i tercih ettiler.

Gelenler olmadı mı, Hitler zulmü artınca, kalifiye olanların Türkiye'yi seçtiklerini biliyoruz; Almanya'dan Yahudi profesörler, İstanbul Üniversitesi ve daha sonra Ankara Üniversitesi olacak eğitim kurumlarını seçtiler. Hastanelere gelenler de var, yanlarına İbrani asıllıları aldılar,***** yetiştirdiler.

İsrael Devleti'nin kuruluşuna Ankara'nın politikasını analiz ederken bunlara gözü-

* Jacob M.Landau, Tekinalp – Bir Türk Yurtseveri, İletişim, 1996. s.45

** Kohen'i, "kagan" ya da "kaan" ve "kan" olarak kullanıyoruz, "bar", Yahudi dillerinden Arami'de "oğlu" demektir, "ben" özdeşidir, "Barlas" adını biliyoruz, Ö. L Barkan da İbrani asıllıdır.

Zekeriye Sertel, Ahmet Emin Yalman, Celal Sahir Erozan ve Yunus Nadi ile çok yakın ilişkiler içinde oldu.

*** Ernest Jackh, The Rising Crescent- Turkey Yesterday, Today and Tomorrow, N.Y. 1944. p.167

**** İsrael'liler, bize, Türkler'e, "Türk" demiyorlar, "İsmaili" dediklerini tekrarlıyorum. Ancak bizde kullanılan "Türk" ya da "Öztürk" ad veya soyadlarında, bu doktrinin izlerini bulabiliyorum. Yahudi yerine kullanmaları ihtimali yüksektir.

***** İhsan Doğramacı da himaye görerek yanlarına aldıkları ve hep yükselttiklerinden birisisidir.

müzü kapatamayız; çok yakın bir kuruluş olarak gördüklerinden ve Araplar'ın ortasına bir karakol saydıklarından emin olmak durumundayız. Kurucu Başbakan Ben-Gurion da böyle bakıyordu ve sonunda "Turks have always treated us as one treats a mistress, not as a partner in an openly avowed marrigae" diyerek hem hakikat'ı ve hem de tepkisini açığa vurdu. Ankara'nın, İsrael Devleti'ne, Ankara'nın metresi gözüyle baktığını dile getiriyordu; metres, gizli aşktır ve hep özen görmektedir. Ama İsrael, açık evlilik istiyordu; fakat bu, İsrael Devleti'nin kuruluşundan en az on yıl sonrasındadır.

Kurulurken Arap hassasiyeti vardı. Bu nedenle buluşmalar, gizli, özenli ve tutkuludur, Ben-Gurion'un metres hali dediği işte budur.

Şudur; İsrael Devleti'nin Arap'lar arasından, bir bakışa göre, bir "dost" ya da bir diğerine göre, bir "hain" bulunmadan gerçekleşmesi imkansızdır, böyle düşünülüyordu ve Ürdün Kralı Abdullah aranan adamdır.* Elimizdeki ve kullandığımız kaynaklar da bu merkezdedir, bu kuruluş döneminde, hem Amerikan ilgililerinin ve hem de siyonistlerin, her adımda, Abdullah ile temas halinde olduklarına işaret etmektedir.

Şerif Hüseyin'in ikinci çocuğu olan Kral Abdullah ile de facto İsrael Devleti arasında görüşmeleri Eliyahu Sasson yönetiyordu, Sasson, Abdullah'ın muhatabıdır; Encyclopedia Judaica, "on behalf of the nascent Israel government he negotiated with King Abdullah of Transjordan" demektedir. Abdullah, görünüşte bir Arap nasyonalisttiydi, Sasson gizli sionisttir, uygundu; 1882 yılında Mekke doğumlu Abdullah, İstanbul'da okumuştu ve 1902 yılında Şam'da dünyaya gelen Eliyahu, siyonist olmadan önce Suriye bağımsızlığı için çalışıyordu ve tabii, Arabi ve Türki biliyordu. Çok iyi bir istihbaratçı oldu ve uzun süre, Sionist Örgütü'n Arap Departmanı'nı yönetti. İsrael Devleti kurulduktan sonra, İsrael'i, önce Paris'te ve sonra da 1950-1952 yılları arasında Ankara'da, temsil etti. Türkiye, büyükelçilik derecesini kabul etmediği için müsteşardı; o sırada Arap duyarlılığı vardı, ateşli bir metres yaşamı işte bu dönemde başlamıştır.

İsrael'in, Sasson türünden bir örgütçü ve istihbaratçıyı, daha sonra bakanlık yapmıştı, Paris'ten alıp Ankara'ya vermesi, Türkiye'ye verdiği önemi gösteriyor. Nachmani, bu atamayı, İsrael açısından Ankara'yla ilişkileri geliştirmenin acil olmasına ve Türk-İsrael ilişkilerine öncelik verilmesine bağlamaktadır; öyle anlıyoruz, iki taraf için de bir ihtiyaca cevaptır. Gerçekten de, İsrael Sefareti, hem zamanın Başbakanı Adnan Menderes'in ve hem de Dış İşleri Bakanı Fuad Köprülü'nün sık sık uğradıkları ve bir kadeh viski içerek her türlü memleket meselelerini konuştuları bir yer olmuştu.** Konuşma dili Türkçe idi ve ancak konuşmadan çok öteye geçtiğini bilebiliyoruz, sanki bir birliktelik var.

---

* "Siyonist liderler, prensipte taksimi kabul edecek, bir İsrail devletinin kurulmasına itiraz etmeyecek ve kuruluştan sonra da İsrael Devleti ile bir arada ve barış içinde yaşamayı kabul edecek Arap liderler aramaktaydılar. 1947 yılında bu arayışa uygun tek bir Arap lider vardı: Kral Abdullah. Kral Abdullah için ise, Siyonistler, 'Büyük Suriye' rüyasının gerçekleştirilmesi için güçlü bir destekti. Siyonistlere göre de, Abdullah, kendilerini çevreleyen Arap düşmanlığı zincirini kırma imkanı sunmaktaydı."

Recep Öztürk, Batı Faktörünün Etkisinde Türkiye-İsrael İlişkilerinin Politikası, Ankara, 2004. s.21

** A. Nachmani, Israel Turkey and Greece, London, 1987. p.55

Eliyahu Sasson, Ankara'yı, hem Orta Doğu için yeni bir istihbarat merkezi olarak kullanabildi ve hem de Türkiye ile Arap Devletleri arasındak ilişkileri soğutmada son derece başarılı olabiliyordu. O kadar öyle ki, o sırada, Ankara'daki Amerikan Büyükelçisi Wadsworth, bir arabist idi, Sasson'a karşı bir savaş açmak zorunda kaldı, karşılıklı olarak Washington'a şikayet mektupları gitti, geldi. Bunun da sonucu olabilir, iki yıl bitince Sasson'u, Ankara'dan aldılar ve Roma'ya büyükelçi yaptılar.

Peki ne oldu, değişti mi; İsrael gizli servisleri tarihi ile ilgili güvenilir bir çalışmada şunu buluyoruz: "Starting in September 1957 Eliyahu Sasson, then serving as ambassador in Rome, met regularly with the Turkish foreign minister Fatin Zorlu."* Buna bakarak şöyle söyleyebilir miyiz, daha sonra "stratejik ortaklık" denilen ya da benim "rezerv devlet" dediğim ilişki sanki 1949 yılından itibaren kuruluyordu, Türk Dış İşleri Bakanı Zorlu, Roma'da İsrael Büyükelçisi Sasson ile düzenli olarak görüşmektedir. Sasson, İsrael'in Orta Doğu işleri dairesinin başındadır. Böylesine bir açıklığa kavuşuyoruz ve devam ediyoruz.

Devam etmeden önce bir parantez açabilir ya da bir-iki küçük noktaya değinebilir miyim; bir, Kral Abdullah'ı, Araplar bir İsrael işbirlikçisi saydılar ve 20 Temmuz 1951 günü, Kudüs'te Al-Aksa Camii'nden çıkarken öldürdüler. İki, Başbakan Adnan Menderes ve Dış İşleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu, 27 Mayıs 1960 Devrimi'nden sonra idam edildiler. Üç, üçü de, Sasson'un yakın arkadaşları olmuşlardı; Sasson'a yakınlık ölüm getiriyordu, amma, yine de son ikisinin ölümlerini buna bağlamak her halde zordur. Peki etkisi var mı; bir soru olarak kalmasında bir sakınca görmüyorum.

Yalnız, böyle olsa da, 27 Mayıs'ın israelleşme sürecini yavaşlatmayarak hızlandırdığını söylememiz çok daha doğrudur. İdam edilen, çok zaman "millici" açılımlar da yapmış olan Fatin Rüştü Zorlu'nun yerine dış işleri bakanı olarak bir siyonist ve hiçbir "milli" tandans gösteremeyen Selim Sarper'in getirildiğini artık biliyoruz. Sarper de, boşalttığı koltuğa, şimdi "dış işleri bakanlığı müsteşarlığı" diyoruz, linçe uğramış Ali Kemal'in oğlu Zeki Kuneralp'ı atamıştı, daha keskinlik buluyoruz.** Öte yandan 27 Mayıs Devrimi, Türk dış politikasında ve Türk kavminde, arabist hassasiyetin*** kökünün kazınmaya başlandığı dönemin de adıdır.

Şimdi on yıl kadar geriye dönüyorum ve devam etmek anlamındadır.

---

* I.Black and B. Morris, Israel's Secret Wars – A History of Israel's Secret Services, N.Y. 1991. p.187

** Haberci'de var, Kuneralp'ın da İbrani asıllı olma ihtimali yüksektir. Diplomat olan oğlunun da adı Selim'dir.

*** Türkiye İşçi Partisi'nin, bu açıdan, izinden giderek, Filistin'de savaşan Türk sosyalist gençler ile petro-dolar zengini Arap hegemonların önünde eğilen politikacı ve büyük zenginler dönemleri iki istisnayı oluşturdular.

1949: Sebülülreşat'tan Başbakan Günaltay

Türkiye, İsrael'i resmen tanıdı ve 3 Mart 1949 tarihli matbuat bunu haber yapıyordu. 15 Ocak 1949 tarihinde ise Şemsettin Günaltay başbakan olmuştu, İslamcıdır ve Sebülülreşat kadrosundandır. Soru şudur, Ankara'nın İsrael Devleti'ni resmen de tanıyacağı önceden belliydi, bu durumda Şemsettin Günaltay bunun için mi depodan alınıp başbakanlığa getirildi, çünkü İttihat ve Terakki'den beri saylav olup hiçbir yere getirilmemişti ve yoksa başbakan yapıldığı için mi, İsrael'i tanıdı; bu pek saçma bir sorudur. Doğru olan İki İ'dir; İsrael ve İslam bu topraklarda birliktedir. Birlikte iniyorlar ve birlikte çıkıyorlar; bunu anlatmaya çalışıyorum.

Profesör İbrahim Agah, Şemsettin Günaltay analizine, "Şemsettin Günaltay, dinin toplum için gerekli olduğuna inanır" sözüyle başlıyor;* çok güzel, Eğin'de dünyaya gelmişti. İbrahim'den olma ve Saliha'dan doğma Şemseddin Efendi, şanslı bir çocuktu; Lozan'da biyoloji okuduktan sonra, Kıbrıs'ta, İzmir'de, Midilli'de, Gelenbevi Liseleri'nde müdürlük yaptı, parlak bir öğrenci olduğuna dair hiçbir işarete sahip değiliz, ama hep el üstünde tutulduğunu görüyoruz.** Üzerinde durmasak dahi not etmek durumundayız. Ekalliyetler'in pek de azınlık olmadıkları yerlerde ve Gelenbevi'de yönetci olmuştu; dikkat çekicidir.

Veladetine gelince, doğum yeri "Egin" hakkında Vital Cuinet'de şu bilgileri buluyoruz: "Le nom arménien de la ville d'Eghin est Agn, qui signifie 'source' ".*** Demek ki "Egin" ve "Agın" aynı anlamdadır ve "kaynak" demektir, Egin'de, bir kaya dibinden çıkan büyük bir kaynak bulunduğunu anlaşılıyor. Cuinet, Egin merkezinde, bundan yüz yirmi yıl kadar önce, 11 bin müslüman ve 8 bin Ermeni bulunduğunu haber vermektedir. Çok kısa olmak üzere tartışmak istiyorum.

Cuinet'nin adı "Vital", Hayyim ya da "Hayat" ya da "Can" isimlerinin Latinleşmiş versiyonudur; ilk planda kendilerini belli etmek istemeyen Fransız Yahudileri "Hayyim" yerine Vital'i tercih ediyorlar, tabii bu dikkatli seçim, ebeveynlerine aittir. Bizde de var, cesurlar "Ülgen" ve mütebbir olanlar "Ülken" diyorlar ve "Ogan" versus "Okan" da öyledir, sırlı yaşamı sevenler Ülken ile Okan'dırlar.

Bu arada belirtmek istiyorum, Vital Cuinet'nin bu dört ciltlik çalışması, Osmanlı idare taksimatı ile ilk coğrafik bilgiler için çok değerli bir kaynaktır, ancak bende, Yahudileri düşük saydığı bir izlemi var. Hep tekrarlıyorum, Maraş'ta, Antep'te, Urfa'da Ermeniler çoktular ve Ermeniler'in çok olduğu her yerde Yahudilerimiz de varlar. Bizim iç savaşlarımız, halk savaşlarımız, Ermenilere karşı Müslüman ve Yahudiler'in savaşlarıdırlar; varlarsa vardırlar. Varlar, Egin'den bugüne gelen Yahudilerimiz'i biliyoruz.**** Şemseddin Günaltay'ı ise pek bilemiyoruz.

---

* Profesör Dr. İ. A. Çubukçu, Türk Düşünce Tarihinde Felsefe Hareketleri, Ankara, TTK, 1991. s. 208

** Türkiye Ansiklopedisi, Vol. 18. s.174

*** La Turqie d'Asie- Géographi Administrative Paris, 1891. s. 364

**** Yazar Oray Egin'in, köken araştırması, Egin'deki İbranı çoğunluğuna karşın, İbraniyet yönüne işaret etmektedir. Başka isim vermek istemiyorum; kural şudur, bir yörede Ermeniler varsa, Yahudiler mutlaka vardırlar.

Fahri Çoker'in Profesör Tayyip Gökbilgin'den aktararak verdiği bilgilere göre, Şemseddin Bey, "1915 yılında İttihat ve Terakki Partisi'nden bir mebus sıfatıyla Meclis'e girdiği vakit henüz otuz iki yaşında bir gençti."* Çok güzel, İttihat ve Terakki'den mebus oldu ve ne meziyeti vardı çıkarabilmiş değilim, amma ne yazık, Mütareke'de İttihatçılar "kötü" adam rütbesine indirildiler; bunlardan, "Said Halim Paşa, Çürüksulu Mahmud Paşa, Cavid Bey vesaire gibi harbin sorumluluğu yüklenmiş kimselerin sorguları sırasında, onlara sual soran, bu feci akıbetin hesabını isteyenler arasında genç, enerjik ve hamiyetli bir milletvekili üye dikkati çekiyordu" ve bu, Ertuğrul Mebusu Şemseddin Bey idi. Demek hep el üstündeydi, seçilmiş insan olduğunu düşünebiliyoruz, yargılanacak arkadaşlarına soru yağdırabiliyordu; seçilmiştir. Cumhuriyet kurulunca da, İkinci Meclis'ten itibaren milletvekili oldu, hiçbir iş yapmadı ama hep milletvekili olarak kaldı. Sebilürreşat'çıdır ve Türk Tarih Kurumu'nda rüesa arasına girdi, hikmetini anlayabilmek zordur. Bir kez seçilmişti ve sonunda, "dine dönme" aşamasında başbakan dahi çıktı. İmam-Hatip düzenini kuran ve İsrael Devleti'ni tanıyan başbakan işte bu Şemseddin Efendi'dir.

Kimlerdendi, üç arkadaştılar, Sebülülreşat'ta buluştular, Hilmi Ziya Ülken, Şemseddin Günaltay'ı anlatırken "1913 ten beri Sebilürreşat'ta modernist İslamcı görüşü ile makaleler yazdı" diyordu** ve diğer ikisini de Mehmet Akif ve Eşref Edip olarak biliyoruz. Mehmet Akif, Günaltay'a, "benim Şemseddin'in" demekten hoşlanıyordu*** ve Akif dahil, modernist islamcıları, daha çok islam'ın bilime engel olmadığını yazanlar olarak anlıyoruz. Günaltay, bunu, islamın ilme mugayyir olmadığını söylemeyi, islamlaşmayı daha çok savunmanın dayanağı yapıyordu; islamlaşmak, türkleşmek, modernleşmek, bunlar için ve tabii aralarında ya da başlarında, Ziya Gökalp da var, bir tür islami bir trinite'dir. Böylece, Şemseddin Efendi islamlaşma hızını artırmak üzere sadarettedir; o halde, Sebilürreşat'ta bayram var, nihayet hükümete geldiler.

Eşref Edip de, Sebilürreşat'tan Şemseddin Efendi'nin başbakan olduğu 1949 yılı Ocak Ayı'nda, yeni başbakanı, bir tür bir açık mektupla tebrik etmişti ve tebrikatını telif ederken Günaltay'ın başbakan olmasını, bazı çevreler, "Şemseddin Günaltay'ı adeta bir şeyhülislam gibi göstermek gayretinde bulunmuşlardı" notunu düşüyordu ki buna itiraz ettiği izlenimini almıyoruz. Adeta haber vermektedir. Ve tebrikatının nihayetine doğru, bir dua tertibinde, Şemseddin Efendi'den beklentisini dillendirmektedir ve bunu icra ederken, Akif misli, yine, "korkma" demektedir: "Hiç korkma! Bırak minarelerde 'Allahu

---

* Fahri Çoker, Türk Tarih Kurumu – Kururluş Amacı ve Çalışmaları, TTK, Ankara, 1983. s. 315

** Hilmi Ziya Ülken, Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi, İstanbul, 1966-1979. s. 388

*** Mehmet Akif'in bu yazısı, Günaltay'ın, Sebilürreşad yazılarını topladığı "Zulmetten Nura" kitabında var ve Akif, Şemseddin için "O, bir toplum doktorudur" nitelemesini uygun buluyor. Ekledikleri şudur: "Lakin diğer bir takım sersemler gibi arazı maraza, marazı araza karıştırmaz! Arazları tedavi ile uğraşmaz. Hastalığın mahiyetini anlamaya, sebeplerini bulmaya çalışır. Şu çalışmasında muvaffak olabilmesi için de icap eden malumata sahiptir; hem sanatına ve hem hastasının fıtratına hakkıyla vakıftır."

M.Şemseddin Günaltay, Zulmetten Nura, İstanbul, 1996-1998. s.15-16

Ekber' sesleri afakı inletsin. Vicdanı küstekleyen bütün bağları kır, parçala. Hiç korkma. Sen millete bu hürriyet ve saadeti veririsen bu asil millet seni başının tacı yapar." Tabii İstiklal Marşı'na göre çok daha cengaver bir ruhu var ve bundan çok umutludur: "Ergeç bu iş olacaktır; milletin dini üzerindeki bu baskılar kalkacaktır. Temenni ederim ki bu büyük zaferi Allah sana nasip etmiş olsun. Çünkü senin, bu milletin dinine, ilim ve irfanına çok hizmetin vardır. Bu mazhariyete sen layıksın. 'Benim Şemseddin'im' diyen Akif'in ruhu, bunu senden, bekliyor."* Gerçekten de Akif'in keşfi ile Tacettin Dergahı'na restorasyonu ile birlikte, okullara din dersi, imam-hatip kursları, ilahiyat fakültesi, hızla bir birni izliyordu. "Allahu Ekber" seslerinde altı aylık bir gecikme olduğunu biliyoruz.

Bu çalışmada, "Türkiye'de İslamcılık Düşüncesi" ki iki ciltir, Günaltay sonuncu olarak yer almıştır ve Günaltay'dan önce "Bediuzzaman Said Nursi" anlatılıyor; bir tesadüf Eşref Edip'in de iki yazısı eklenmiş görünüyor. Biri, Said-i Nursi ile buluşma üzerinedir, "belki yirmi yedi yirmi sekiz yıl oldu, Üstad'ı görmeyeli" yollu başlıyordu. O zamanlar Said-i Nursi sürgünde olmalıdır; Bayar-Menderes rejiminin sürgün şartlarını yumuşattığını anlıyoruz.** Adnan Menderes'in, 1950 yıllarının ortasında da, Said-i Nursi'yi, politika sahnesine sürdüğünü biliyoruz; bu, her halde, İsmet İnönü'nün, Cumhuriyet ilkelerini savunmaya dönüşte en önemli nedenlerden birisi olmuştu. Bununla birlikte aynı zamanda, Şeyh Said'in torunlarından birisninin yaşının büyütülerek milletvekili yapılması, hem kemalizm'in kodifikasyonunu ve hem de Demokrat Parti'nin düşüşünü hazırlamıştı; geçerken not etmiş oluyorum. Daha öncesinde kemalizm bir ideoloji ve yol olmaktan uzaktı; "Dine Dönme" bu anlamdadır. Hem açıklıyor ve hem de kanıtlıyor, demek istiyorum.

Bir yerde, Şemseddin Efendi'nin "selefi" olduğu yazılıdır.*** Profesör Çubukçu, "ahlakta ise selefiyun devrinin tutumunu salık verir" diyerek hem teyid etmekte ve hem de inceltmektedir. "Selefi" ya da "selefiyun" olmayı İslam'ın aslına dönme olarak anlayabiliriz; bu ise pratikte tarikatlara karşı olmak, demektir. Profesör Ülken de bu düşüncede görünüyor; "M. Şemseddin, batını dai'leri halkın zihnini bulandırarak mezheplerinin gizli akidelerini yaymak için başvurdukları türlü yolları anlatıyor" diyordu. Günaltay'in "Hurafattan Hakikata" adı altında topladığı yazılarının mevzu ve hedefi işte budur, tari-

* Eşref Edip'in, Sebilürreşad'ın Ocak 1949 sayısında çıkan bu yazısı, "Türkiye'de İslamcılık Düşüncesi" içinde yeniden yayınlanmıştır, oradan aktarıyorum.

İsmail Kara, haz., Türkiye'de İslamcılık Düşüncesi, Metinler-Kişiler, İstanbul, 1987. ss. 487-496

** Eşref Edip, "Şemseddin Günaltay'ın öteden beri masonluğa dahil olmaktan imtina etmesi ve onu o makama getiren Cumhurreisi'nin de mason bulunmaması" hususatını tesbit ile bunu ümitvar olma saiki telakki etmektedir. Tabii Celal Bayar'ın mason olduğunu görmezlikten gelmektedir. İhmalinin karşılığını aldı, Bayar-Menderes rejimi, daha sonra, masonizm'e ve İsrael'e fazla karşı çıktığı için Sebilürreşat'ı kapatmışlardı, ekliyorum.

Eşref Edip, o sırada muhalefette Adnan Menderes'in, Şemsettin Günaltay Hükümeti programnına yaptığı tenkitleri, "bu hususta Halk Partisi ile Demokrat Parti arasında ayrılık gayrılık olmadığını anlatmak istedi" şeklinde tefsir ediyordu. "Dine Dönme" meselesinde aynı yolu izlediler.

ibid., ss. 488-489

*** Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, s.404

katlar'dır; Bahailik ve Bekteşilik, Şemseddin Günaltay'a göre hurufiliktir ve bunlara karşı kelam ediyordu. Güzel, cazip, amma aynı zamanda kazip, diyebilirim.

Bir, bu ülkede, İstiklal Marşı'nı, Mehmet Akif'in yazdığına, Mehmet Akif dahil hiç kimse inanmadı, artık biliyoruz. İki, Akif'in cenazesi bir fukara cenazesi türünden kaldırılmıştı; cenazeye devlet tarafından bir bekçinin dahi katılmadığı kesindir. Üç, tabutun örtüsü dahi yoktu, nettir. Bunları hatırlatmış oluyorum.

Babası nakşibendiydi, Karaim'dirler, 150'liliklerden Refik Halid Karay'a akraba idiler, asıl adı Ragif olan Akif'in sabetayist olma ihtimali çok yüksek olmakla birlikte daha net kelam etmek istemiyorum, yalnız Yahudi asıllı olduğu pek kesin Esad Dede'den ders aldığı merbuttur. Milletvekili yapılıp Ankara'ya geldiğinde doğrudan Tacettin Dergâhı'na indi. Modernist görünse de tarikat muhibbiydi, , "bu iş yanlış oldu" demişti, Şeyh'in "postunda ben oturacaktım" diyen de Akif'tir. Şeyhi'ne milletvekilliğini münasip buluyordu, tarikatçı olmalıdır; burası Aziz Mahmut Hüdayi'nin tekkelerinden birisiydi, Halvetiye-Celvetiye Tarikatı da diyebiliriz. Selefi olduğu söylenen Şemseddin, Akif'in Sebilürreşat'tan yol arkadaşıdır; "benim Şemseddin'im" dediğini de kaydetmiş bulunuyorum.

Devam ediyorum, 1949 yılına gelindiğinde, Mehmet Akif'i ve Tacettin Dergâhı'nı hatırlayan ve bilenlerden hiç kimsenin olmadığını teşhis edebiliyoruz. Bunu şuradan anlıyoruz, o tarihte Ankara Belediye Başkanı Dr. Atıf Tüzün, Mehmet Akif'e bir yer arıyordu ve en son, Mehmet Akif'in evlatlığı olduğunu çıkardığımız Süheyla Karan'ı bulmuştu ve Süheyla Hanım, Ankara Belediye Başkanı Doktor Tüzün'e, "şair o zaman Taceddin Dergâhı'nda yalnız oturmakta idi ve şiiri de orada yazdığını, kendisinden işittiğim için biliyorum" buyurmuştu. Böylece hem Akif ve hem de Dergâh bulunmuş oldu. İkisini de araştırma emrinin başvekaletten geldiğini düşünebiliriz, "dine dönme" çağındaydık.

Ankara Şehir Meclisi 30 Ekim 1949 tarihinde aldığı bir kararla, Tacettin Dergâhı'nın, Mehmet Akif Evi ya da müzesi yapmıştı, o sırada Hacettepe daha çok yoksulların ve yasa tanımazların sığındıkları bir tepeydi,* sokaklarından birisine de "Mehmet Akif" adının verilmesi normaldir. Bu sırada Sebilürreşat'çı ve Akif'in "Şemseddin'im" dediği Ş. Günaltay başbakandır.

Okullarda din dersi, imam-hatip kursları, ilahiyet fakültesi, İsrael Devleti'nin tanınması ve Hüdayi ile bağlantılı bir dergahın Mehmet Akif müzesi yapılması hepsi hep bu tarihte ve biraradadır. Hepsi yoktan var edildiler.

---

* Daha sonra İbrani asıllı Profesör İhsan Doğramacı'nın gayretleriyle "Hacettepe Üniversitesi" oldu. Süheyla-Mehmet Karan'ın oğlu Profesör Doğan Karan da burada rektörlük yaptı, ekliyorum.

Ahmet Hamdi Akseki

ASKERE DİN DERSİ: 1946

Mehmet Ali Birand'ın çok küçük ve ancak çok önemli bir saptaması var: "1940-1950 döneminde Atatürkçülük Harp Okulları'nın eğitiminde hiç de ağırlıklı bir unsur değil."* Doğrudur, Cumhuriyet'in kuruluş ilkelerinden uzaklaştığı bir dönemdeydik. Yönetmek için dine ihtiyaç keşfedilmişti; subaya kemalizm fazla geliyordu ve askere din dersi gerekiyordu. Hızlı bir değişim var.

◆ ◆ ◆

Bu kitabın, "Askere Din Kitabı", ilk önce Cumhuriyet'in ilk yıllarında tertip edildiğini anlıyoruz, "Diyanet İşleri Riyaseti Celilesine" yazısı, 26 Mart 1925 tarihlidir ve "ordunun maneviyat dersleri içinde en mühim kısmı diyanete müteallik tedrisattır" cümlesiyle başlıyordu, "Erkanı Harbiyei Umumiye Reisi Müşir Fevzi" imzası var. Osmanlı Dönemi'nin son harbiye vekillerindendi, şimdi Cumhuriyet'te genelkurmay başkanı oldu, İbrani asıllı olma ihtimali yüksek ve tarikatçı olduğu kesindir, Fevzi Çakmak'ın, Şeyh Sait isyanı ile telaşlanarak askere din dersine sarıldığını görüyoruz. Nakşibendi kalkışmasına daha çok din ile cevap verilecekti; ama kısa zaman sonra tam tersine bir yola geçildiğini biliyoruz.

Ahmet Hamdi Akseki'nin bu hazırlığının latin karakterlere çevrilerek, bazı düzeltmelerle, uygulanmaya konması, 1945 ve 1946 yılındadır.** Akseki, bu sırada diyanet işleri başkan muavinidir.

◆ ◆ ◆

Asker ocağına geldikten sonra bir askerin en büyük vazifesi, komutanına ve kendisinden yüksek rütbede olanlara itaat etmektir. Allah'ın ve Peygamber'in emirleri böyledir.

◆ ◆ ◆

Osman Paşa iki ayağından vuruldu, düştü. Ordumuz esir edildi, lakin kendi rızasıle teslim olmadı.

Moskoflar, bu kahramanlığa hayran oldular. Yaralı arslanı, Rusya

Çarı yanına çağırdı; esirler kılıç taşımazken Çar, Osman Paşa'yı takdir etti ve kılıcını taşımasına müsaade eyledi.

Anladınız mı, imanın, sebatın ve cesaretin kıymetini! Böyle bir kahraman önünde düşmanlar bile eğiliyor. Bugün o şanlı Gazi, o arslan yürekli gazi Osman Paşa İstanbul'da, Fatih Camii avlusunda kubbeli bir türbede yatıyor. Onun adı her yerde saygı ile anılıyor. Bütün şehidlerimizle birlikte ruhuna bir Fatiha okuyalım!

◆ ◆ ◆

S: Dünyada en doğru din hangi dindir?

C: İslam dinidir.

◆ ◆ ◆

S: Peygamber Efendimiz de en büyük askerdi, değil mi komutanım?

C: Evet, Veli Onbaşı, bizim Peygamberimiz en büyük askerdi. Kendisi de bir çok harplere girdi. Atına binerek, kılıcını çekerek düşman ordularına saldırdı ve nice orduları perişan etti. Hak düşmanlarile savaşırken kaç kere yaralandı, hak, adalet ve hürriyet uğrunda, yirmi üç sene onlarla savaştı, kendisi yirmiden fazla muhabereye girdi.

◆ ◆ ◆

Bizim Türk askerini öyle uzun boylu nazik şeylerle beslemeğe lüzum yok. İyi bir çorba, etli fasulye ve pilav yetişir. Alt tarafı iman kuvveti ile silah bereketi ile olur. Türkün karnı doydu mu silahına süngüsüne düşman dayanmaz.

◆ ◆ ◆

Üç günlük, yani on sekiz saatlik, bir yere gitmek için niyet edip de köyünden, kasabasından çıkan yolculara şeriat dili ile misafir denir. Bu on sekiz saat, karada deve yürüyüşü ile, denizde, orta havada giden bir yelken gemisi ile takdir olunur. Bu söylediklerimle on sekiz saatte gidilen bir yere vapur ile, tren veya başka bir vasıta ile iki üç saatte gidilse yine misafirdir.

En aşağı on sekiz saatlik bir yolculuğu aklına koymadan yola çıkan

bir insan misafir sayılmaz. Hatta yakın bir yere gideceğim sanarak köyünden, kasabasından çıksa da bugün beş saatlik, yarın on saatlik derken dünyayı dolaşsa da yine misafir sayılmaz.

ALİ İMRAN SURESİ

Ey müminler sabredin, hem düşmanlarınızdan çok sebat gösterin; daima da muhabereye de hazır bulunun, bununla beraber Allah'tan her zaman korkun, Allah'ın emirlerine aykırı hareket etmekten sakının ki felah bulup kurtulasınız.

ENFAL SURESİ

Eğer siz müminlerden sabredecek yirmi kişi olursa iki yüz düşmana galip gelirler. Eğer sizden yüz kişi olursa onlardan binine galebe ederler.

◆ ◆ ◆

S: Melek dediğimiz nedir?

C: Melek, Allah Tealanın bir çeşit mahlukudur. Fakat onlar, insanlar ve hayvanlar gibi değillerdir. Onların yemeleri, içmeleri, dişiliği, erkekliği yoktur. Onlar durmadan Allah'a ibadet ederler, Allah'ın her dediğini yaparlar.

S: Peki sen görmediğin şeye inanıyor musun?

C: Evet, inanıyorum. Çünkü Kuran-ı Kerim Allah Teala'nın melekleri olduğunu haber veriyor. Kuran ne söylerse haktır, doğrudur. Bunun için ben de meleklerin varlığına inanıyorum.

◆ ◆ ◆

Pek güzel, bu Kitab'ı dikkatlice inceledim, sadece, "sabır", tevekkül ve "itaat" öğretmektedir. Sormak yok ve yalnızca inanmak var. Büyük savaşçılar ile karşılaşıyoruz, Hazret-i Muhammed baş mücahittir ve ne yazık, Mustafa Kemal'in adına hiçbir şekilde rastlanmamaktadır.

İçinde şiirler var, Mehmed Emin Yurdakul'un "Cenge Giderken" şiiri dahi var. Ama daha çok Mehmed Akif Ersoy ile karşılaşıyoruz. O kadar öyle ki "Askere Din Dersi" kitabının, Mehmed Akif'in rehabilitasyonuna bir adım olduğunu da söyleyebliriz.

◆ ◆ ◆

CENGE GİDERKEN

Mehmed Emin Yurdakul
Ben bir Türküm; dinim, cinsim uludur;
Sinem, özüm ateş ile doludur.
İnsan olan vatanının kuldur.
Türk oğluyum, evde durmaz, giderim!

◆ ◆ ◆

Şemseddin Günaltay'ın bu sıralarda bir kelamı olduğunu biliyoruz. Din dersleri konmazsa, bundan sonraki seçimde, bir tek oy dahi alınamayacağını ileri sürmüştü. Buna kolaylıkla inandılar ve fazla inandılar. Kemalistler, dine döndüler. Rasyonalizm'den korktular.

Çöküş'ün köküne inmek üzereyiz.

*Mehmet Ali Birand, Emret Komutanım, İstanbul, 1986. s.93

**Ahmet Hamdi Akseki, Askere Din Kitabı, İstanbul, 1946

ikinci bölüm için
birinci ek

İSRAEL DEVLETİ // HÜRRİYET GAZETESİ

Bunları yeni düstur'lar saymak zorundayız, isim-bilim olmadan ve mezar taşları okumadan, tarih yazamayız. İsim-bilim ile tarih arasındaki ilişkiyi ise dialektik düşünmek zorundayız; tarih verimlerine başvurmadan onomastique planda ilerleme kaydedemiyoruz, göçler ve savaşlar, isimleri ve isimler de savaşları ve göçleri açıklamada çok büyük işarettirler. Beraber alıyorum; bizde ilk "Ümit" adının, Filistin'de, İngiliz Mandası kurulup bir siyonistin Yüksek Komiser atanmasından sonra kullanılması hem şaşırtıcı ve hem de üzücüdür, "Tikve" sözcüğünün Türkçesidir. Aynı şekilde, "Ergun" adının, İbrani "İrgun" ya da "Ergun" deniyor ve "Teşkilat" ya da "Örgüt" anlamında olup, İbrani Teşkilat'ın Araplar'a ve bu arada İngilizler'e terör estirdiği tarihten itibaren taşınmaya başlanması çok üzücü ve çok şaşırtıcıdır. Demek ki, isimleri tarihlerinden ayıramıyoruz.

Öyle mi, bir bilim yapıyoruz ve ne yazık, bizde sözcüklerin ve isimlerin atestasyon tarihleri hakkında hiç bilgi yoktur ve dolayısıyla buradaki tespitlerimin kesin olduğunu asla ileri süremiyorum ve sadece birer hipotez olarak alınmasını öneriyorum. Güçlü ve kısmen denenmiş hipotez kabul edebiliriz ve ama sadece hipotez'dirler. Bir "yeni" bilim kolunun, "onamastique", kuruluş aşamasında zaman zaman hipotezleri bilimsel kesinlikler yerine kullanabiliyoruz. İlkelliktir.

Ancak "Ümit" ve "Ergun" adlarının atestasyon tarihi ve yayılmaları, Türkiye'de pek güçlü bir İsrael'in varlığına işaret etmektedir. Ben-Gurion'un, "Türkler bizi hep metresleri sayıyorlar" sözü de bu anlamdadır. Türkiye Cumhuriyeti, İsrael Devleti'ni metresi olarak görüyordu; kendisinindir ve özen gösteriyor, yaşatıyor, ama İsrael artık bir eş'tir ve bunun görülmesini istemektedir. Bu, 1960 öncesindedir; Hürriyet Gazetesi ve 27 Mayıs Devrimi, kamuda ve devlette, Arabist tortuları temizlediler. Zaman, İsrael'i dominant eş yapmaya gebedir.

İsim-bilim'e dönüyorum, peki kim yapabilir, üniversiteler mi, hayal etmiyorum ve pek çok dil-tarih ve edebiyat fakültesi var, ne görüyorum; gördüğüm sadece düşmanlıktır. Bir ülkede isim-bilim'e, adı üzerinde bir bilim koluna, bu denli düşmanlık çok şaşırtıcı olmalıdır; ama şaşırtıcı olan hep bilimsel merakın uyarıcısıdırlar. O halde söyleyebilirim, eğer burada bir düşmanlık varsa, altında daha büyük bir düşmanlık gizlenmektedir. Buradayız.

Onamastique'e düşmanlık, tarihimizdeki düşmanlıkları saklamaktadır.

◆ ◆ ◆

Şunu gördüm, bilim çevreleri dışında çok üstad onomastique pratisyenlerimiz var, bunlara "alaylı müderrisler" diyebiliriz. Tarihçi ya de dil-bilimci değiller ve ancak isimleri çok biliyorlar, iç savaşlar ve etnisite meraklarıdır ve zaman zaman yararlanıyorum. Bilimsel buluşlarımın sağlamasını, çok zaman, alaylı müderrislerle yapıyorum.

Ancak bir başka "bilim" kaynağı ile daha karşılaşıyorum, bunlar, çok açıklıkla not ediyorum, bu ülkenin, Süryanlar'ı, Ermenileri ve Yunanileri'dirler ve özellikle Türkiye'yi ilgilendirdiği ölçüde Judaik onomastique'de gerçekten çok ağah'tırlar. Çok biliyorlar, bulundukları heryerde, üniversite, cemiyet, sokak, nerede olurlarsa olsunlar, kendilerini ele vermeyen ve hep gözleyen, akıl defterlerine kaydeden dedektifler olduklarını fark ettim; bildiklerinin arkasında şu var, bu topraklardan çıkarılmalarını ve atalarının ölümünü, doğrudan doğruya ve hiçbir sulandırmaya ihtiyaç duymadan, Yahudiler'e bağlıyorlar. Ve izliyorlar. Her kripto Yahudi'yi tespit ediyorlar, ürküyorlar, mümkünse saklanıyorlar ve saklıyorlar. Bunlar için, açık ya da kripto, mutlak bir tehlike ve en hafif sözcükle, bir kovucudurlar.

Bir yol açtığımı biliyorum, buradan akıyor, bir gün böyle bir başlıklı, "The Jewish Geneocide of Armenian Christians",* bir kitapla karşılaşacağımı hiç düşünemedim, ama yansımadır; çalışmaların spill-off etkisi var. "Ermeni Hıristiyanlar'ın Yahudi Jenosidi" olarak anlayabiliriz. Sistematik ve düzenli olduğunu söylemek zor, bir başlangıçtır.

Paradigma mı, yaklaşık, biryüzseksen yıl düşünebiliriz ve bu zaman aralığına, bu topraklarda, bir "Yahudi-Hıristiyan Savaşları" koyabiliriz. Tarihi bambaşka anlamanın yoludur. Ermeni Tehciri, Mübadele ve 6/7 Eylül, bunların belli başlı kilometre taşlarıdır. 1964 yılını da ekleyebilirz.

Leonidas Koumakis

YAHUDİ DÖNMESİ SEDAT SİMAVİ

The afternoon of September 1955 everthing seemed calm and normal. A small group of Turkish college students had gathered in an open-air meeting at Taksim Square, the hilltop of Pera, to demonstrate against Greece. Greece was –and had always been- the mob's target. This idea was sustained by the Turkish authorities.

---

* Christopher Jon Bjerknes, The Jewish Genocide of Armenan Christians, Enlarged Secon Edition, 2007. elekronik kayıt.

SEDAT SİMAVİ: A JEWISH RENEGADE

Since the beginning of the 1950's, Turkey had found a new source of rejuvenation of her antihellenic mania: the Cyprus problem. This was presented to Turkey by Britain as a bonus so that the latter gained capacity of "arbitrator" and hence Britain safeguarded her interests.

Sedat Simavi, a Jewsih renegade and editor-in-chief of the Turkish daily newspaper Hürriyet, managed to boost the circulation of his paper from 11,000 in 1948 to 600,000, by publishing inflammatory antihellenic articles! His example was naturally followed by the rest of the Turkish newspapers. Thus the climate had been prepared all too well.

ANTİ - YUNAN ZEHİRCİ: HİKMET BİL

The Turks improved on his tactics.

They channeled a stronger, wiced fanaticism to the low-class Turkish masses in the perfectly organized and controlled way. The youth organizations titled "Cyprus is Turkish" sprang up like mushrooms everywhere. Their leader was another journalist on Hürriyet named Hikmet Bil, renowned for his deadly antilellenic hatred. He excelled in supplying antihellenic poison to the masses.

L. Koumakis, The Miracle – A True Story, Athens, 1995. pp. 43-44

Kuşkusuz, Sedat Simavi'nin, Koukamis'in sözüyle, bir "Yahudi Dönmesi" olduğunu bilmek için,* Koukamis'e ihtiyacım yoktur ve bunu, daha çok, Sedat Simavi ile anti-Elenizmi, Kıbrıs mitinglerini ve 6/7 Eylül 1955 tarihli pogrom'u bir arada görebilmek için aktarıyorum. Bir, Yunaniler, kendilerine uygulanan kötülüklerden ve göçertmelerden İbranileri sorumlu tutuyorlar, Ermeniler de buradadır. Türkiye'den çıkartılan zengin Rumlar'ın mülk ve konaklarına, ilke olarak, Selanik çevresinden getirilen sabetayistler kondular. İki, bir "Hıristiyan-Yahudi Savaşı" var ve Hürriyet Gazetesi'ni bunun aracı olarak değerlendiriyorlar. Üç, ben ekliyorum, Lozan Antlaşması ile İstanbul "Rumları", mü-

---

* Sedat Simavi'nin oğlu Erol Simavi, Işık Lisesi'nde okumuştu, prensip olarak sabetayistlerin gittiği bir okuldur. Diğer oğlu Haldun Simavi de Çiğdem Meserretçi ile evlidir, bu da endogamiye işaret etmektedir. İşaretler çoktur. Sedat Bey'in "Simav" ile bir bağlantısını bulamıyoruz, "Sima" ve nisbet eki "i" olmalıdır, Musevi" misli, sesliden sonra "i" nisbet eki önce "vav", almaktadır, "sima-i" değil, "simavi" diyoruz. "Sima", İbraniyet'te var.

Benim geliştirdiğim onomastique disiplini, Newton ve Marx'ın da kullandığı küçük ekleri ekleme ve çıkarmaya büyük önem veriyor.

badelenin dışında tutulmuştu ve Hürriyet Gazetesi çıktığı andan itibaren "Palikaryalar" sözcükleri ile İstanbul Elenleri'ne hakaretler yağdırdı, düşmanlık tohumları saçtı ve Kıbrıs Sorunu'nu hem yarattı ve hem de alet etti. Hürriyet Gazetesi'nden Hikmet Bil'in* başında olduğu pogrom ekipleri, İstanbul'daki Elenler'in kökünü kazıdılar. 6/7 Eylül, Ermeni ve Elen tehcirinin devamıdır; en son ve en yüksek aşaması sayabiliyoruz. Esas olarak Sedat Simavi'nin tertibi ve marifetidir.

6/7 Eylül'den sonra İstanbul Ticaret Odası'nda Yahudi tüccarların ağırlığı dramatik ölçüde arttı, birdenbire çoğalmadılar ve Elenler, terk-i vatan ettiler. Dört, ben ekliyorum, her zaman olduğu üzere, Yahudi konak ve işyerleri, pogromdan, planlı olarak, korundular.

◆ ◆ ◆

Hürriyet Gazetesi 1 Mayıs 1948 tarihinde yayına başladı.
İsrael Devleti, 14 Mayıs 1948 tarihinde kuruldu.

◆ ◆ ◆

Sedat Simavi, deneyimli bir gazeteci değildi ve Osmanlı'dan beri hep dergicilik yaptı. Hürriyet, ilk gazetecilik tecrübesidir, diyebiliyoruz. Kuruluş tarihi ile ilgili olarak Hıfzı Topuz şu bilgiyi veriyor: "Hürriyet herşeyden önce çok modern bir baskı makinasıyla işe başlamıştır. Sedat Simavi, Hürriyet'in hazırlıklarını yaparken, daha 1946 da Amerika'ya, saatte beş renk üzerinden 44 bin sayı basabilecek bir rotatif ısmarlamıştır."** Buradan anlıyoruz, Hürriyet Gazetesi'nin kuruluş kararı, Demokrat Parti'nin kuruluşu ve İsrael Devleti'nin kuruluş kararıyla senkronizedir; 1946 yılında, Demokrat Parti'nin kurulduğunu biliyoruz ve savaş nedeniyle yerinden olmuş Yahudiler'in Filistin'e gönderilmeleri meselesinin müzakere edildiği zamanda, Truman tarafından, İsrael Devleti'nin kuruluşuna karar verildiğini de göstermiştim. Üçü bir aradadır.

İsrael açısından, Arap bağlarını ve İsrael'e göre Arap propagandasını etkisiz hale getirecek bir gazeteye ihtiyaç vardı ve bu Hürriyet'tir. Hürriyet, buna ilaveten, çok ciddi bir Rum-düşmanlığı ve bunlara da ek olarak "Kıbrıs Meselesi" yarattı. Nitekim Hıfzı Topuz, Türk Basın Tarihi'nde bir de, "Sedat Simavi'nin ele aldığı en önemli konu Kıbrıs sorunu oldu" demektedir. Şöyle sürdürüyor: "Daha önceleri Türkiye'de bir Kıbrıs sorunu yoktu. Bunu ilk defa Sedat Simavi ortaya attı." Kıbrıs Meselesi ile Elen düşmanlığını el ele götürdü ve 6/7 Eylül pogromu, Hürriyet Gazetesi'nin işi oldu. 6/7 Eylül'den önce bir milyon nüfuslu İstanbul'da yüzbin Yunani vardı ve gittiler. Şimdi yok denecek kadar azdırlar.

---

* İbrani onomastique'te "Bilu" var, Bil'e indirgeyebiliyoruz.

** Hıfzı Topuz, Türk Basın Tarihi, İstanbul, 2003. s.187

◆ ◆ ◆

Kıbrıs'ın İstanbul'da Yahudi Prensi, Yusuf Nasi'ye bir yurt olarak verilmek üzere alındığı, tarihimizde yazılıdır. O tarihte, Yahudiler'in iktidarın ortağı olduğunu, başka yerlerde ve bu arada, Şebeke'de yazmış bulunuyorum; izleyen İnebahtı Hezimeti ile Osmanlı yükselişinin sona erdiğini artık kabul etmek durumundayız. Bir, alındığı sırada, İstanbul'da, zaman zaman de facto Dışişleri Nazırı sayılan Nasi vardı. İki, bizden alındığı zamanda, 93 Harbi akabinde, Büyük Britanya Başbakanı Disraeli idi ve Hıristiyanlığa dönmüş olmakla birlikte Yahudi sayılıyordu. Üç, bölünerek bir parçasının Türkiye'ye katıldığı zamanda, Amerika'da H. Kissinger, bir Dışişleri bakanı olmaktan çok uzaktaydı, Başkan Nixon tasfiye edilmiş, acemi Ford yerine geçmişti, direksiyon, Siyonist Kissinger'in elindeydi. Kıbrıs, Yahudiler için çok önemlidir. İsrael'i gözeten Ada'dır.

İsrael'liler, Ada'nın İngilizler'in ve/veya Yunaniler'in elinde olmasını hiç istemediler.

Kıbrıs Cumhuriyeti kurulunca, Başkan Makarios, İsrael ile diplomatik ilişkilerin kurulmasına şiddetle karşı çıktı. Türkiye'de Dışişleri Bakanı Sarper, Doktor Küçük ve Rauf Denktaş vasıtasıyla, Makarios'un barajını aşabildi ve İsrael, Kıbrıs'a büyükelçi göndermeyi başardı. Şimdi, İsraelliler, Kıbrıs'ın Türk kesiminde arazi alımı yapabiliyorlar ve paramiliter tesisler kurabiliyorlar.

Hürriyet Gazetesi'nin kısa tarihi ise işte budur.

Kitab'ı hazırlanmaktadır.

KONU ENDEKSİ

A

B

C - Ç

D

E

F

H

I -İ

J

K

L

M

N

O - Ö

P

R

S

T

Ü

V

Y

İSİM ENDEKSİ

A

B

C - Ç

D

E

F

G

H

I - İ

J

K

M

N

O - Ö

P

Q

R

S

Ş

T

U - Ü

V

W

Y